

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan Milli Kitabxanası

Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi 2011

Respublikanın kütləvi və ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemləri üçün

BAKİ - 2010

REDAKSIYA HEYƏTİ:

Baş redaktor:

***K.Tahirov,
fəlsəfə doktoru***

Baş redaktorun müavini:

***F. Məmmədov,
pedaqoji elmlər namizədi***

Redaktor:

D.Bayramov

Məsul katib:

N.Alısova

Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi - 2011 /baş red. K.M.Tahirov; M.F.Axundov
adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2010.- 436 s.

© M.F.Axundov adına Milli Kitabxana, 2010

1 yanvar
Gün çıxır
06:26
Gün batır
17:25
31 yanvar
Gün çıxır
06:18
Gün batır
17:57

2011

1-2. Yeni il bayramı
20. Ümumxalq Hüzün Günü
29. Gömrük İşçiləri Günü

Əlamətdar və
tarixi günlər

Yanvar

22 dekabr-
20 yanvar
Oğlaq bürcü-
nün ünsürü tor-
paq, planeti
Saturn, düşərli
günü çərşənbə
axşamı, şənbə,
düşərsiz günü
bazar ertəsi,
cümə axşamı,
metall dəmir,
ugurlu rəngi
tünd-yaşıl, qara,
göy, uğursuz
rəngi ağ, uğurlu
daşı rubin,
oniks, enerji
verən çiçəyi ağ
qərənfil, qara
lələ, uğurlu
rəqəmi isə 3 və
5-dir

Ş	1
B	2
Be	3
Ça	4
Ç	5
Ca	6
C	7
Ş	8
B	9
Be	10
Ça	11
Ç	12
Ca	13
C	14
Ş	15
B	16
Be	17
Ça	18
Ç	19
Ca	20
C	21
Ş	22
B	23
Be	24
Ça	25
Ç	26
Ca	27
C	28
Ş	29
B	30
Be	31

Ümumxalq Hüzün Günü

1990-cı il yanvarın 20-də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü pozmaq cəhdlərinə etiraz əlaməti olaraq küçələrə çıxmış dinc əhaliyə divan tutmaq məqsədilə Bakıya və respublikanın digər rayonlarına sovet hərbi hissələri yeridildi.

Görünməmiş qəddarlıqla keçirilən cəza tədbirləri nəticəsində heç bir günahı olmayan 133 dinc sakin öldürüldü, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu. Həlak olanların arasında qadınlar, uşaqlar və qocalar da var idi. Bu hadisə sovet rejiminin törətdiyi ən qanlı faciələrdən biri və dinc əhaliyə qarşı yönəlmiş və həmişə bir cinayət hadisəsi idi.

Yanvar - Qriqorian təqvimində ilin birinci ayıdır. 31 gündən ibarətdir.

Bu ad latın sözü olan **januarius** sözündən götürülmüş və Roma allahı Yanusun şərafinə belə adlandırılmışdır. Antik dövrdə bu ay Roma təqviminin on birinci ayı, Yuli Sezarın təqvim islahatından sonra isə ilin birinci ayı olmuşdur.

Psixoloqlara görə bu ay ilin ağır ayı hesab edilir.

Braziliyanın Rjo de Janeyro şəhərinin adının mənası "**Yanvar çayı**" deməkdir.

Bu adın etimologiyasında portuqallarn Quanaqara buxtasını məhz yanvar ayında kəşf etmələri durur.

Milli ədəbiyyat

Nasir, ssenarist, publisist İbrahimov Sadıq Qurban oğlunun (Sadıq Elcanlı) (12.01.1956) anadan olmasının **55** illiyi

Şairə Ələkbərzadə Mədinə Nurulla qızının (Mədinə Gülgün) (17.01.1926-17.02.1991) anadan olmasının **85** illiyi

Nasir, publisist, tərcüməçi Afiyət Məmmədrza Abdulla oğlunun (Mərəndi) (22.01.1926-12.05.1995) anadan olmasının **85** illiyi

Əməkdar elm xadimi, ədəbiyyatşünas, tənqidçi Dadaşzadə Araz Məmməd oğlunun (30.01.1936-04.11.1990) anadan olmasının **75** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Litva yazıçısı, Əməkdar incəsənət xadimi Ventslova Antanasın (07.01.1906-28.06.1971) anadan olmasının **105** illiyi

Amerika yazıçısı London (Qriffit) Cekin (12.01.1876-22.11.1916) anadan olmasının **135** illiyi

Ukrayna yazıçısı, şərqşünas, akademik Krımski Aqafangel Yefimoviçin (15.01.1871-25.01.1942) anadan olmasının **140** illiyi

Rus yazıçısı Saltıkov-Şedrin Mixail Yevqrafoviçin (27.01.1826-10.05.1889) anadan olmasının **185** illiyi

Fransız yazıçısı, ictimai xadim, alim-musiqişünas Rollan Romenin (29.01.1866-30.12.1944) anadan olmasının **145** illiyi

Tarixi günlər

Yeni il bayramı (01.01.)

Ümumxalq Hüzn Günü (20.01. 1990)

Azərbaycan Respublikasının Avropa Şurasına tam hüquqlu üzvlüyə qəbul olunmasının (25.01.2001) **10** ili

Gömrük İşçiləri Günü (29.01.1992)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Kərimov Elgiz Kərim oğlunun (05.01.1971-12.03.1992) anadan olmasının **40** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Ramazanov Şamil Ağasəf oğlunun (19.01.1976-17.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Nəsirov Yalçın Canhəsən oğlunun (23.01.1976-24.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Tarix

Əməkdar elm xadimi, tarixçi, şərqşünas Əlizadə Əbdülkərim Əli oğlunun (11.01.1906-03.12.1979) anadan olmasının **105** illiyi

Görkəmli tarixçi, tarix elmləri doktoru Aşurbəyli Sara Balabəy qızının (27.01.1906-17.07.2001) anadan olmasının **105** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Publisist, pedaqoq, tədqiqatçı alim Hacıyev Aydın Səfər oğlunun (10.01.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Amerika maarifçisi, dövlət xadimi, alim Franklin Bencaminin (17.01.1706-17.04.1790) anadan olmasının **305** illiyi

Riyaziyyat. Fizika

Əməkdar elm və texnika xadimi, riyaziyyatçı, mexanik Xəlilov Zəhid İsmayıl oğlunun (14.01.1911-04.02.1974) anadan olmasının **100** illiyi

Əməkdar elm xadimi, riyaziyyatçı Həbibzadə Əmir Şamil oğlunun (23.01.1916) anadan olmasının **95** illiyi

Fransız riyaziyyatçısı və mexaniki Laqranj Jozef Luinin (25.01.1736-19.04.1813) anadan olmasının **275** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar elm və texnika xadimi, neft-mədən işləri sahəsində alim Tağıyev Əyyub İsmayıl oğlunun (27.01.1911-17.01.1966) anadan olmasının **100** illiyi

Biologiya. Kimya

Əməkdar həkim, mikrobioloq-immunoloq Mahmudbəyova Məryəm Fərəməz qızının (02.01.1921-1992) anadan olmasının **90** illiyi

İqtisadiyyat

Əməkdar elm xadimi, iqtisad elmləri doktoru Vəliyev Teymur Süleyman oğlunun (15.01.1926-2002) anadan olmasının **85** illiyi

Teatr. Kino

Xalq artisti Dadaşov Rafael Məlik oğlunun (04.01.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Rus aktyoru, Xalq artisti Kryuçkov Nikolay Afanasyeviçin (06.01.1911-13.04.1994) anadan olmasının **100** illiyi

Xalq artisti, kinorejissor Quliyev Eldar Tofiq oğlunun (18.01.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Əməkdar artist Məmmədov Sabir Novruz oğlunun (24.01.1961) anadan olmasının **50** illiyi

Musiqi

Əməkdar artist, müğənni Səfurə Əziminin (06.01.1946-27.11.2001) anadan olmasının **65** illiyi

Kamança ifaçısı, sənətşünaslıq doktoru İmrani Rafiq Hüseyn oğlunun (23.01.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Avstriya bəstəkarı Motsart Volfqanq Amadeyin (27.01.1756-05.12.1791) anadan olmasının **255** illiyi

Fəlsəfə

Filosof, akademik Aslanov Aslan Məmməd oğlunun (01.01.1926-23.08.1995) anadan olmasının **85** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

İlk sahəvi kitabxanalardan Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanasının yaradılmasının (21.01.1921) **90** illiyi

Təqvimin yaranma tarixindən

İndiyə qədər hər bir kəsin istifadə etdiyi təqvim insanlığın ən vacib ixtiralarından biridir. Dünyada hər il küllü miqdarda, müxtəlif ölçüdə, müxtəlif mövzuda təqvimlər buraxılır. Onlar böyük və kiçik ölçülü, parça, plastik, kağız əsaslı, ucuz və bahalı olurlar. Həftəlik və birgünlük təqvimlər hər menecerin stolüstü iş aləti, kiçik cib təqvimi isə hər kəsin yol yoldaşındır. Biz müxtəlif təqvimlərə baxarkən hec düşünmürük ki, onlar necə yaranmışdır. Buradakı ayları, günləri kim yaratmış, tərtib etmişdir. Halbuki, təqvim yaranıb müasir dövrdəki formalara gəlib çatana qədər müəyyən təkamül yolu keçmişdir.

“Kalendar” sözünün yaranması qədim Roma dövrlərinə təsadüf edir. O vaxt hər ayın birinci gününü “kalenda” adlandırırdılar ki, o da borcların qurtarılması günü idi. Borclar haqqında bütün məlumatlar xüsusi kitabda-kalendarlarda öz əksini tapırdı. O, vaxtdan bu söz kiçik dəyişikliklərlə bütün dünya xalqlarının dilində işlənməyə başladı.

Bu gün hamımızın istifadə etdiyimiz təqvimin tarixi çox qədimlərə - daş dövrünə gedib çıxır. Hələ daş dövründən insanlar başa düşürdülər ki, onların həyatı bir çox faktorlardan, o cümlədən, təbiətin fəsil dəyişikliklərindən asılıdır. Bir gün o birisi ilə əvəzlənir, günəş hər gün üfəqə qalxır, lakin dünənki kimi yox, bir qədər fərqli surətdə. Ay Yer ətrafında ciddi qaydada fırlanaraq həcmə gah böyüyür, gah kiçilir.

İsti yay günlərini yağışlı payız, payızı qış, qışı bahar əvəz edir. Sonra yenə yay, payız, qış, yaz...

Adamlar həmişə göydə nələrin baş verməsilə marqlanmışlar. Astronomik işarələr əsasında müxtəlif xalqlar özünün vaxt hesablamaları sistemini yaradırdı. İndiyə qədər şumerlərin gildən hazırlanmış təqvimləri mayya indularının daş, qədim misirlilərin papirus, qədim çinlilərin kağız və ipək üzərində həkk edilmiş təqvimləri hazırkı dövrə qədər gəlib çatmışdır. Bir sıra xalqların təqviminin əsasını Günəşin, Ayın hərəkəti, digərlərini isə hər ikisinin hərəkəti təşkil edirdi. Beləcə Günəş, Ay və Ay-Günəş təqvimləri yarandı. Lakin bunların heç biri tam dəqiq olmurdu. Ona görə də təqvimi daim təkmilləşdirirdilər.

İlk dəfə vaxtın hesablanması sistemi Yaxın Şərq ölkələrində yaranmışdır.

Şumer münəccimləri ilk olaraq hesablamışlar ki, iki yeni ayların arasındakı vaxt 29,5 gün olur. Bu, vaxtın yeni hesablanması tərmini qoydu. Yəni, Ayın Yer ətrafında dövr etməsi üzrə hesablanan vaxt Ay təqvimi kimi qəbul edildi. Şumerlərin ay təqvimində 12 ay olurdu. Hər yeni il yazdan, səmada ilk ayın görünməsindən hesablanırdı.

Vavilon astronomları il 12 ay hesablayaraq hər il növbə ilə 29, 30 günə ayırırdılar. Bu təqvim üzrə hər il 354 gün, yəni əslində olduğundan 11 gün az ayın axırından hesablanırdı. Yalnız yeni eranın VI əsrindən qəbul edilən günləri ayın əvvəlindən hesablamağa başladılar.

Çin təqvimi də dünyanın ən qədim təqvimlərindən biridir. Bizim eradan 6 əsr əvvəl Çində 19 illik Çjan təqvimi qəbul etmişdilər. Ay təqviminə görə onda 228 ay, Günəş təqvimi üzrə 235 ay hesab edilirdi. Lakin bu təqvim də dəqiq deyildi. Ona görə bu təqvimlər 50 dəfədən artıq dəqiqləşdirilmişdir. Bizim əsrdən 3 əsr əvvəl bir il 24 fəsilə bölündülər. 24 fəsildən ibarət olan təqvim dövrümüzə qədər gəlib çatmışdır.

İndiyə qədər Çin təqvimində daha bir əlamət mövcuddur. Bu illərin müəyyən bir heyvanın adı ilə bağlanmasıdır ki, avropalılar da bunu qəbul etmişlər. 20 əsr əvvəl 12 heyvanın adı ardıcıl olaraq müvafiq illərə aid edilir.

Bütün təqvimlərin bir-birinə bənzədiyinə baxmayaraq, hamı üçün vahid təqvim yox idi. Ona görə də, təqvimdə dəyişiklik yaratmaq lazım idi. Belə bir dəyişikliyi yeni eradan 46 il əvvəl Qay Yuli Sezar həyata keçirdi. Yeni Günəş təqvimini öz dövrünün ən böyük astronomu Sozigen yaratdı. Öz təqviminin əsasını Günəşin ulduzlar arasındakı yerdəyişməsindən götürdü ki, bu zaman hər il 365 gün, dördüdə bir sutkadan ibarət olurdu. Sozigen hesabladı ki, 3 il ardıcıl olaraq 365 gün, dördüncü il isə 366 gün olur. İli 12 aya bölür və bir sutkanı çıxırdı. Hər yeni il yanvarın 1-dən hesablanırdı. Sayılarkən təqvim aylar 31, cüt aylar isə 30 gün hesab edilirdi. Fevral ayı isə qısa ay hesab edilərək 29 gün olurdu. Yeni eradan əvvəl 45-ci ildən

yeni Günəş təqvimi tətbiq edilməyə başlandı. Roma senatı bu münasibətlə Yuli Sezara təşəkkür etdi. Və onun şərəfinə ayların birini "kvintilius yulies" (iyul), təqvimi isə "Yulian" təqvimi adlandırdı. Bu təqvim indiyə qədər mövcud olan müasir təqvimin əsasını qoydu. Yulian təqvimi romalıların zəbt etdikləri bütün yerlərdə tətbiq edilirdi. Yeni eranın 325-ci ilində Nikes şəhərində keçirilmiş xristian kilsələrinin tədbirində Yulian təqvimi bütün xristian dünyası üçün qəbul edildi. Xristianlıq yayıldıqdan sonra vaxt dünyanın yaradılması dövründən hesablanmağa başlandı. Bibliyada göstərilirdi ki, dünya İisus Xristosun ana-dan olduğu gündən 5508 il əvvəl yaranmışdır. XVI əsrdən başlayaraq İisus Xristosun həyata gəldiyi dövrdən əvvəlki vaxt yeni eradan əvvəl, sonrakı vaxt isə yeni era hesab edilir. Bu zaman yeni eradan əvvəlki illər çoxdan aza, yeni eradan sonrakı illər isə azdan çoxa doğru hesablanır. Rusiyada da bu təqvim I Pyotrun əmri ilə o dövrə qədər hesablanan 7209-cu il 1700-cü illə əvəz edildi, yeni il isə yanvarın 1-dən başlandı.

Lakin haqqında danışılan bütün təqvimlərdə bu və digər dərəcədə müəyyən nöqsanlar mövcud idi. Bu nöqsanları aradan qaldırmaq üçün Papa XII Qriqori 1582-ci ildə ən görkəmli italyan astronomu və riyaziyyatçılarından ibarət komissiya yaradır. Astronomlar təyin edirlər ki, hər 400 ildən bir Yulian təqvimində 3 gün əlavə vaxt qalır. Onlar qərara alırlar ki, hər 4 əsrdən bir bu üç günü hesabdan silsinlər. Bu yeni təqvim Papa XII Qriqorinin şərəfinə “Qriqorian” təqvimi adlandırıldı. Hal-hazırda bütün xristian dünyası Qriqorian təqvimindən istifadə edir.

Müsəlman ölkələrinə gəldikdə, indiyə qədər orada vaxt Ay təqvimi ilə hesablanır. Müsəlman Ay təqvimində illər Günəş təqvimindən qısa olur. Bu təq-

vimdə yaz, yay, payız və qış fəsilləri ayrılır. İllər Məhəmməd Peyğəmbərin (s.ə.s.) Məkkədən Mədinəyə köçdüyü vaxtdan - yeni ərənin 12 iyul, 622-ci ildən başlanır. Avropa təqviminə çevirmək üçün müsəlmanlar xüsusi cədvəldən istifadə edirlər.

Beləliklə, hamının tanıdığı, istifadə etdiyi təqvim dəfələrlə təkmilləşdirilərək müasir səviyyəyə çatmışdır.

Ədəbiyyat

Xalq təqvimi //Azərbaycan etnoqrafiyası: üç cildə.-Bakı: Şərq-Qərb, 2007.- C.3.- S.507-538.

Qasimova, Ü. Təqvimin yaranma tarixindən //Kitabxana.az.-2008.- №1.- iyun.- S.40-41.

İnternetdə

www.astro.aznet.org
www.bakllar.az
www.xazar.com
www.rambler.ru

Nailə Alışova

Şərq Təqvimi Pişik (Dovşan) ili

Yaponiyada və digər Şərq ölkələrində qəbul edilmiş təqvimə əsasən 12 illik tsikl daxilində hər bir il müəyyən heyvan işarəsi altında keçir. Müəyyən ildə dünyaya gəlmiş adam bir sıra fitri xassələrə malik olur və taleyi bu xassələrdən asılı olur. Şərqdə çox məşhur olan bu təqvimə əsasən 2011-ci il **Pişik (dovşan)** ilidir.

Pişik həmişə pəncələri üstünə yığılır. Xoşbəxtdir. İstedadlıdır, müəyyən dərəcədə şöhrətpərəstdir, yaxşı yoldaşdır, təvazökar, təmkinli, incə qəlbli, xeyirxahdır. Bunu hamı bilir. Yaxşı danışır, özünə qiymət verməyi bacarır. **Pişik** dayaz adamdır və onun ən yaxşı keyfiyyətləri də dayazdır. O, cəmiyyəti sevir, cəmiyyət də onu sevir. Kübar məclisləri xoşlayır və bəzən qeybət qırır, bunu incəlik, ustalıq və ehtiyatla edir.

Qonaq-qara xoşlayır, evində hər işini incə bir zövqlə görür. Kübar adamdır. Bəziləri onu ədəbaz adlandırırlar. Xırdaçı və vasvasıdır.

Pişik mühafizəkardır. Həyatını sarsıda bilən, gərginlik yaradan hər şeyə nifrət edir. Hər şeydən çox rahatlığa və təhlükəsizliyə can atır. Hərtərəfli götür-qoy etmədən bir addım da atmır. Belə ehtiyatlı olduğuna görə adamlar ona heyran qalır və ehtiyat edirlər.

Maliyyə cəhətdən həmişə xoşbəxtdir. İşdə diribaş və çevikdir, onunla müqavilə imzalayan heç vaxt büdrəməz. Yaxşı möhtəkirdir, fərsəti əldən verməmək istedadı vardır. Uzun sözün qıssası, sakit və dinc **Pişik** işgüzar bir adam kimi təhlükəlidir. Ticarətdə müvəffəqiyyət qazanacaqdır. Yaxşı zövqə malikdir və əntiqfuriş mağazasının sahibi ola bilər. Hüquqçu (vəkil, notarius) və ya diplomat ola bilər, bu şərtlə ki, həyatı təhlükəyə məruz qalmasın.

Əgər müstəsna vəziyyətlərə, dramatik hadisələrə, aşılmaz maneələrə rast gəlməsə, **Pişiyin** həyatı sakit keçəcəkdir. Mühəribələr, inqilablar, fəlakətlər onun işi deyildir, düşmən olmaq onun xoşuna gəlmir. Müqavimət göstərməsə, ağılı başından çıxa bilər, intihar edə bilər, yaxud əldən düşüb vətəni tərk edə bilər.

Sevdikləri adamlarla incə rəftar edirlər. Lakin yaxın qohumları ilə çox nadir hallarda yaxın münasibət saxlayırlar.

Ədəbiyyat

Pişik (dovşan) //Ulduz falları: Ensiklopediya lüğəti.-Bakı, 1991.-S.61.

Nailə Alışova

Aslan Məmməd oğlu Aslanov 1926-cı il yanvar ayının 1-də Ağstafa şəhərində anadan olmuşdur. Ağstafa Dəmiryol orta məktəbini bitirdikdən sonra orada müəllim saxlanmışdır.

1942-ci ildə ADU-nun (indiki BDU) Fizika-riyaziyyat fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olmuşdur. 1945-ci ildə ADU-nun Tarix fakültəsinin Fəlsəfə şöbəsinə dəyişilmişdir. Sonra onu Fəlsəfə kafedrasında müəllim saxlamışlar, Filologiya fakültəsinin tələbələrinə estetikə və tarixi materializm fənnindən mühazirələr oxumuş, həm də qiyabi aspiranturada təhsil almışdır. 1953-1954-cü illərdə eyni zamanda "Lenin tərbiyəsi uğrunda" çoxtirajlı universitet qəzetinin redaktoru olmuşdur. 1958-ci ildə fəlsəfə üzrə namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş, 1962-ci ildə dosent vəzifəsində işləmişdir. 1961-1980-ci illərdə ADU-nun (indiki BDU) Estetika və etika kafedrasına rəhbərlik etmişdir.

1977-1987-ci illərdə M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun (indiki ADMİU) rektoru vəzifəsində işləmişdir.

1987-1989-cu illərdə Azərbaycan EA Fəlsəfə, hüquq və iqtisad elmləri bölməsinin akademik katibi əvəzi, 1989-cu ildən akademik katibi seçilmişdir. Ey

ni zamanda 1987-ci ildən 1995-ci ilədək Azərbaycan Respublikası EA-nın Fəlsəfə Hüquq İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışmışdır. "Azərbaycan kommunisti" jurnalı redaksiya heyətinin, SSRİ Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin nəzdində olan Estetika Şurasının və ADU-nun Fəlsəfə elmləri üzrə ixtisaslaşmış şurasının üzvü seçilmişdir.

"SSRİ-nin Ali təhsil əlaçısı", "ADR Ali təhsil əlaçısı" və digər medallarla, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

1995-ci il avqustun 23-də Bakıda vəfat etmişdir. II Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Estetika aləmində /A.Asanov.- Bakı: Yazıçı, 1987.-248 s.

Nəğməli günlərim /A.Asanov.- Bakı: Yazıçı, 1985.-177 s.

Nailə Alishova

90 illiyi

Məryəm Mahmudbəyova
1921-1992**Həkim**

Məryəm Fərəməz qızı Mahmudbəyova 1921-ci il yanvar ayının 2-də Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1953-cü ildə Q.M.Musabəyov adına Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Virusologiya və Gigiyena İnstitutunda işləmiş, 1966-cı ildə tibb elmləri doktoru, 1976-1979-cu illərdə Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Qanköçürmə və Hemotologiya İnstitutunda “İmmun-hemotologiya” şöbəsinin müdiri olmuşdur. Tədqiqatı müasir təbabətin aktual məsələlərinin (bioloji aktivliyi yüksək olan mikro-molekulların, zülalların, nuklein turşusunun həll olunan antigen fraksiyalarının) öyrənilməsinə həsr olunmuşdur.

Musabəyovanın antigen quruluşu aid tədqiqatlarından immün preparatların istehsal texnologiyası sahəsində, habelə xəstəliklərin profilaktika və diaqnostikasında geniş istifadə edilir.

1973-cü ildə Azərbaycanın Əməkdar həkimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

M.Mahmudbəyova 1992-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Mahmudbəyova Məryəm //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı: ASE.- C.6.- S.396.

İnternetdə

www.gender-az.org
www.science.gov.az

Bəybala Ələsgərov

Elgiz Kərim oğlu Kərimov 1971-ci il yanvar ayının 5-də Bərdə rayonunda anadan olmuşdur. 1977-ci ildə birinci sinfə getmiş, 1987-ci ildə orta məktəbi bitirmişdir. Elə həmin il hərbi xidmətə çağırılmış 1989-cu ildə əsgəri borcunu yerinə yetirib doğma yurda qayıtmışdır. 1991-ci ildə könüllü özünümüdafiə batalyonlarından birinə yazılmışdır.

Əsgəran yaxınlığındakı döyüşdən sonra Elgizin adı dilləri gəzmış o, bu döyüşdə xeyli erməni yaraqlısını məhv etmişdi. 1992-ci il mart ayının 12-də mühasirəyə düşmüş döyüşçü dostlarını xilas etmək üçün Naxçıvan kəndinə gəlmiş, bir saata yaxın davam edən döyüş zamanı ermənilərin mühasirəsi

yarılmış, döyüşçülərimiz azad edilmişdi. Lakin bu döyüşdə Elgiz Kərimov 21 yaşında canından əziz tutduğu Vətən uğrunda şəhid olmuş, Bərdə rayonunda dəfn edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə Kərimov Elgiz Kərim oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Kərimov Elgiz Kərim oğlu - Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 iyun 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1992.-№13.- S.25.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Kərimov Elgiz Kərim oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.-S.110.

Kərimov Elgiz Kərim oğlu (1971-1992) //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.111.

Mehdixanlı, T. Yarımçıq qalan gündəlik /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2007.- 20 mart.- S.6.

Adilə Abdullayeva

Cek (Qriffit) London 1876-cı il yanvar ayının 12-də San-Fransisko şəhərində anadan olmuşdur. O, məşhur irland astroloq-alimi, professor Çeyni Qriffitin oğludur. London onun atalığının soyadıdır.

O, gənc yaşlarından işləməyə başlamış, küçələrdə ayaqqabı silmiş, qəzet satmış, çay və okean gəmilərinin göyərtələrini yumuş, limanlarda yük vurub, yük boşaltmışdır. Gənc London müstəqil yolla savadlanmış, Kaliforniya Universitetinə daxil olmuş, lakin maddi çətinlik üzündən təhsilini yarımçıq qoymuşdur. O, gənclik illərindən həm ehtiyacın daşını atmağa, həm də öz fitri istedadına qol-qanad verməyə geniş meydan axtarır, inadkar bir ardıcılıqla öz böyük məqsədinə çatmağa çalışaraq Yaponiya sahillərinə və Alyaskaya qədər gedib çıxmışdı. Bu sərgüzəştləri gələcək ədəbi əsərləri üçün ona zəngin materiallar vermişdir. Sonralar həmin mövzular “Şimal hekayələri” silsiləsinə çevrilərək gənc yazıçıya böyük ədəbi şöhrət qazandırmışdır. Bu silsilədən ilk hekayə (“Yolda olanların şərəfinə”) 1899-cu ilin yanvarında Kaliforniya ştatında çıxan “Transkontinental aylığı” jurnalında çap edilmişdir.

Sələflərinin heç birinə bənzəməyən Cek London XX əsrin ilk onilliyində ən məhsuldar işləyən və ən çox nəşr edilən Amerika yazıçısı olmuşdur.

C.London dünya ədəbi proseslərini diqqətlə izləyir, ən böyük korifeylər cərgəsində dayanmağa çalışırdı.

O, yaxşı başa düşürdü ki, müasir global problemlərin fəvqündə dayanmaq üçün dövrün öz tipik qəhrəmanlarını yaratmaq lazımdır.

1908-ci ildə yazdığı “Martin İden” romanı C.Londonun şah əsəri sayılır. Bu romanda burjuva fərdiyyətçiliyi ön plana çəkmişdir. Martin obrazı vasitəsilə cəmiyyətin aşağı təbəqəsinin istedadlı adamının müdhiş faciəsi verilmişdir.

Həyatın sirrini açmaq, onun inkişaf dinamikasını anlamaq həm C.Londonun, həm də onun qəhrəmanının başlıca amalı olmuşdur.

C.Londona ilkin yazıçılıq şöhrəti qazandırmış “Şimal hekayələri” (“Əcdadların harayı”, “Ağ diş” povestləri, “Həyat eşqi”, “Bəyaz sükunət” hekayələri və s.) əsəridir. Əsərdə Alyaskanın nəhayətsiz torpaqlarında əbədi buzlar, qar və sükunət diyarında öz qismətlərini axtaran minlərlə adamın

tipik obrazlarını yaradan müəllifin rəğbət hissi ən çətin anda belə öz ləyaqətini, mərdanəliyini saxlayanların tərəfindədir.

Həmin əsərlərdə insan və təbiət münasibətlərinin minbir labirintini açmağa cəhd göstərən yazıçı ən çətin məqamlarda insanlıq ləyaqətini itirməyən, taleyin ölüm girdabına boyun əyməyərək son nəfəsədək həyat uğrunda çarpışan qəhrəmanları insanın əyilməz iradəsinin simvoluna çevrilir.

Keçmiş SSRİ məkanında Cek Londonun ədəbi taleyi çox uğurlu olmuşdur. Onun əsərlərini dilimizə ilk dəfə hələ XIX-XX əsrlərdə X.Əzizbəyli və A.Əliyev tərcümə etmiş, “İtirilmiş səma”, “Ağ diş” və “Belyu qoxusu” kitabları hələ o vaxt ərəb əlifbası ilə çapdan çıxmışdır.

Keçən əsrin altmışıncı illərindən onun yaradıcılığına maraq daha da artmışdır. Xüsusilə “Martin İden” avtobioqrafik romanı tərcümə ədəbiyyatımız tarixində ciddi hadisə sayıla bilər. Həmin illərdə tanınmış yazıçı-

dramaturq Yusif Əzimzadə Amerika nasirinin “Dəmir daban” romanını tərcümə etmişdir. Bundan başqa onun “Əcdadların harayı”, “Ağ diş”, “Ağır əlcəklər”, “Meksikalı” povestləri və bir sıra hekayələri ingilis və rus dillərindən dilimizə tərcümə edilmişdir.

Onun əsərlərinin motivləri əsasında 50-dən artıq film çəkilmişdir.

Cəmi 40 il yaşamış Cek London 1916-cı il noyabrın 22-də Kaliforniyanın Qlen-Ellen şəhərciyində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /C.London.- Bakı: Öndər nəşriyyatı, 2005.- 512 s.

London Cek //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1982.- C.6.- S.260.

Rus dilində

Сочинения: в 2 т. /Дж.Лондон.- Киев: Динипро, 1987.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.kitab.sitecity.ru

www.mm-mobile.net

Səmayə Quliyeva

Zahid İsmayıl oğlu Xəlilov 1911-ci il yanvar ayının 14-də Tiflis quberniyasının Ekatri-nenfeld nahiyyəsinin (indiki Bolnisi rayonu) Saraçlı kəndində anadan olmuşdur.

Orta məktəbi və Türk Pedaqoji Texnikumunu Tiflisdə bitirdikdən sonra 1929-cu ildə Bakıda Azərbaycan Dövlət Universitetinin Riyaziyyat şöbəsinə daxil olmuş, 1930-1934-cü illərdə universitetdə bu fakültə bağlandığına görə ali təhsilini Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda (indiki APU) başa vuraraq yenidən Tiflisə qayıtmış və Dəmir yolu Nəqliyyatı Mühəndisləri İnstitutunda işləmişdir.

1937-ci ildə Tiflisdə Riyaziyyat İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuş, 1940-cı il aprelin 22-də Tiflis Dövlət Universitetində məşhur riyaziyyatçı, professor S.Berqmanın rəhbərliyi altında “Kleb məsələsi və onun ümumiləşməsi” mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək Qafqaz türkləri arasında ikinci (İbrahim İbrahimovdan sonra) fizika-riyaziyyat elmləri namizədi - alimlik dərəcəsi alan şəxsdir.

1940-cı ildə onu Bakıya Azərbaycan Dövlət Universitetinə dəvət etmişlər. Beləliklə, o, ömrünü həmişəlik Azərbaycan və onun elmi ilə bağlamışdır.

1942-ci ildən SSRİ EA-nın Azərbaycan filialına keçmiş, 1945-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyası yarandıqda isə onu Fizika və riyaziyyat bölmələrinin rəhbəri təyin etmişlər. Z.Xəlilov 1946-cı ildə “Sərhəd məsələlərinin parametrdən asılılığının tədqiqi” möv-

zusunda dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək 35 yaşında Azərbaycanın ilk fizika-riyaziyyat elmləri doktoru olmuşdur.

Artıq 1950-ci illərin əvvəllərindən başlayaraq Z.Xəlilovun elmi əsərləri Moskva, Leningrad (indiki Sankt-Peterburq), Kiyev, Tiflis kimi elmi mərkəzlərdə, eləcə də Amerika Birləşmiş Ştatlarında çap olunaraq ona şöhrət gətirmişdir. Zahid müəllim nəinki Azərbaycan funksional analiz məktəbinin banisi, həm də SSRİ-də bu sahənin ideoloqlarından biri olmuşdur. Əsas tədqiqatları funksional analiz, onun integral və diferensial tənliklərə tətbiqi, bütöv mühit mexanikası, avtomatik idarəetmə sisteminin riyazi nəzəriyyəsi, tətbiqi riyaziyyat və riyaziyyatın başqa sahələrinə aiddir. Azərbaycanın ilk riyaziyyatçılarından biri olan alim funksional analiz mək-

təbənin əsasını qoymuşdur. Poliharmonik tənliklər sistemi üçün ümumi sərhəd məsələsini həll etmiş, dəyişənlərinə ayrılmayan qarışıq məsələlərin həlli üçün Furiye üsulunun analoquunu, qarışıq tipli model tənlikləri üçün şəbəkə üsulunu vermişdir. O, mücərrəd sinqulyar operatorlar nəzəriyyəsini yaratmış, yeraltı hidromexanikanın neft və qaz yataqlarının işlənməsində tətbiq olunan bir çox məsələnin həllini vermiş, Banax fəzasında öz-özünə qoşma olmayan operatorun spektrini tədqiq etmişdir. Banax cəbrində sinqulya tənliklərin həlli üçün ümumi bir metod dünya riyaziyyatında "Zahid İsmayıl oğlu Xəlilov nəzəriyyəsi" adı ilə tanınmışdır.

Dünyaşöhrətli alimin yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasında böyük xidməti var. Zahid Xəlilov Azərbaycan funksional analiz məktəbinin banisi olmaqla yanaşı, həm də SSRİ-də ilk "Funksional analiz" dərsliyinin müəllifidir (1949).

O, Azərbaycan Riyaziyyatçılar Cəmiyyətinin prezidenti seçilmişdir.

Zahid Xəlilov Azərbaycan dilində ilk riyaziyyat lüğətinin tərtibçisi və təşkilatçısı olmuşdur. Z.Xəlilovun 72-dən çox elmi məqaləsi çap olunmuşdur.

Zahid Xəlilov uzun müddət Azərbaycan EA-nın Mexanika-Riyaziyyat İnstitutunun direktoru, akademik-katib, vitse-prezident və Azərbaycan EA-nın

prezidenti, SSRİ Ali Sove-tinin deputatı olmuşdur. Z.İ.Xəlilov ömrünün axırına kimi keçmiş SSRİ-də həm sovet riyaziyyatçıları-nın, həm də sovet mexanik-lərinin milli komitələrinin (yarandıqları gündən) üzvü olmuşdur. Elmin və mədə-niyyətin inkişafındakı mi-silsiz xidmətlərinə görə, 1960-cı ildə Zahid Xəlilova "Əməkdar elm xadimi" fəxri adı verilmişdir. O, "Qırmızı Əmək Bayrağı", "Şərəf Nişanı" ordenləri və bir neçə medalla təltif olunmuşdur.

Zahid Xəlilov rus və al-man dillərini mükəmməl bilirdi.

1974-cü il fevral ayının 4-də 63 yaşında vəfat et-mişdir. Məzarı Fəxri Xiya-bandadır. Bakı şəhərində adına küçə və məktəb var.

Ədəbiyyat

Xəlilov Zahid İsmayıl oğlu (14.01.1911) //Azərbaycn Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1987.- C.1.- S.75-76.

İbrahimov, İ. Riyaziyyata həsr olunmuş ömür /İ.İbrahimov; tərt. ed. və red. S.İbrahimova; red. A.Məmmədov.- Bakı: Elm, 2002.

Məmmədov, O. Riyaziyyat elminin yaradıcıları haqqında /O.Məmmədov; rəyçi və ön söz. müəl. F.Maqsudov.- Bakı: Maarif, 1991.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

www.science.gov.az

Nailə Alishova

Mədinə Nurulla qızı Ələkbərza-də (Mədinə Gülgün) 1926-cı il yan-var ayının 17-də Bakıda fəhlə ailə-sində anadan olmuşdur. Burada ibti-dai məktəbi bitirmişdir. 1938-ci ildə ailəliklə Cənubi Azərbaycanın Ərdə-bil şəhərinə köçmüşlər. Sonra Təbriz şəhərində yaşamış, əmək fəaliyyəti-nə burada toxuculuq karxanasında başlamışdır.

Sonralar Təbriz Dram Teatrında çalışmışdır. "Azər-baycan qəzeti" redaksiyasında xüsusi müxbir işləmiş Mədinə Gülgün 1945-1946-cı illər Cənubi Azər-baycan Milli Azadlıq Hərəkatının fəal iştirakçısı və öz mübariz şeirləri ilə ömrü boyu həmin inqilabın carçısı olmuşdur.

O, 1948-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur.

Onlarca şeir kitabları nəşr olunmuşdur. Bu kitabla-rın başlıca mövzusu insan, azadlıq, Təbriz həsrəti, in-sanlara canı yanan fədakar bir ana qəlbinin arzu və

istəkləridir. Onun lirik şeir-ləri və mahnıları dillər əz-bəridir.

Əsərləri bir sıra xarici öl-kələrin dillərinə tərcümə olunmuşdur.

O, Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları (1960, 1974, 1986), "Şərəf Nişanı" or-deni (1980), "21 Azər" (1946), "Əmək veterani" (1948) və digər medallarla təltif olunmuşdur. Respub-likanın "Əməkdar incənət xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Mədinə Gülgün 1992-ci il fevralın 17-də Bakıda vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /Mədinə Gülgün.- Bakı: Şərq-Qərb, 2004.- 224 s.

Mən bu ömrü uzadım: (Şeirlər) /Mədinə Gülgün.- Bakı: Tədris 1997.- 198 s.

Novruz bayramına həsr olunmuş seir /Mədinə Gülgün //Respublika.- 2003.- 20 mart.- S.5.

İnternetdə

www.anl.az

www.az-wikipedia.org

Saqibə Mehrəliyeva

Bencamin Franklin 1706-cı il yanvar ayının 17-də Bostonda dəmirçi ailəsində anadan olmuşdur.

13 yaşından tipografiyada işləməyə başlamışdır. Artıq 16 yaşına çatanda yerli qəzetlərdə məqalələri çıxmağa başlayır. Lakin Boston ona

cansıxıcı gəldiyindən o Pensilvaniyaya - Filadelfiya şəhərinə gəlir. Orada özünə çox böyük şöhrət qazanır və Filadelfiya qubernatoru tərəfindən Londona göndərilir. Bir çoxları bilməsə də məhz Bencamin Franklin tərəfindən dünyada ilk dəfə olaraq öz üzvləri üçün pulsuz kitabxana və elm mərkəzinə malik olan klub yaradılmışdır. Həmin dövr üçün bu, görünməmiş addım idi.

Dövlət qulluğunda olduğu zaman ərzində 1743-cü ildə Amerika Fəlsəfə cəmiyyətinin və Filadelfiya Akademiyasının da yaradıcısı bu dahi şəxsiyyət olmuşdur. Franklin bütün koloniya nümayəndələrinin iştirakı ilə konqressin çağırılmasının ilk təşəbbüskarlarından olmuşdur. 1757-1775-ci illərdə Franklin Şimali Amerika koloniyalarının Londonda təmsilçisi olmuşdur. Azadlıq Müharibəsi başlayan kimi o öz vətəninə qayıtmışdır. Tezliklə Parisə yenidən nümayəndə kimi göndərilmişdir. Onun xüsusi diplomatik bacarığının nəticəsində fransız-amerikan danışıqları uğurla başa çatır. 1783-cü ildə Versal danışıqlarında Böyük Britaniyanın Amerikanı suveren və müstəqil olduğunu rəsmən tanıması da Franklinin əməyinin nəticəsidir.

Məhz o, müharibənin uğurlu sonluğunun və bugünkü qüdrətli Amerika dövlətinin təməlini qoyan və dövlətin xarici düşmənlərini neytrallaşdıran şəxsiyyət idi. 1785-ci ildə vətəninə qayıdanda qanunverici yığıncağın prezidenti seçilir. Onun digər bir xidməti də ABŞ Konstitusiyasının hazırlanması zamanı yaxından bu işdə kömək etməsi olmuşdur.

Bencamin Franklin Amerika Birləşmiş Ştatlarının banilərindən biri, yüksək intellektə sahib olmaqla, yazıçı, satirist, siyasi nəzəriyyəçi, siyasətçi, poçtmeyster, alim, ixtiraçı, dövlət xadimi və diplomat kimi məşhurluq qazanmışdır. Elmdə elektrik və optika sahəsindəki tədqiqatları ilə tanınır. O, ABŞ-da ilk ictimai kitabxananın və Pensilvaniyada ilk yanğınsöndürmə idarəsinin yaradıcısıdır.

Bencamin Franklin ABŞ-ın baniləri arasında yeganə şəxsdir ki, Amerika Birləşmiş Ştatlarının yaranmasında əsas rol oynayan hər üç sənədə imza atmışdır. Bunlar ABŞ İstiqlal Bəyannaməsi, ABŞ Konstitusiyası və 13 Britaniya koloniyasının müstəqillik uğrunda apardığı müharibəni bitirən 1783-cü il Versal sülh müqaviləsidir.

1928-ci ildən Franklinin portreti ABŞ-ın 100 dollarlıq pul əskinaslarının üzərində təsvir olunur.

Onun dahiliyi həm də onda idi ki, o yalnız dövlət qulluqçusu və qurucusu kimi deyil, həm də alim kimi o dövrün ən məşhur simalarından idi. Belə ki, müasir dövrdə ən çox müzakirə edilən insan hüquqları ilə bağlı elmi yanaşmanın banilərindən biri də Bencamin

Franklin olmuşdur. Franklin, yaşamaq hüququ, azadlıq hüququ və mülkiyyət hüququnu insanın təbii ayrılmaz hüquqlarından sayırdı. Onun elmi pəmfletləri və məqalələri əsasında günümüzdə ən inkişaf etmiş dövlətlər insan hüquqları sahəsində öz daxili strategiyalarını müəyyən edirlər.

Bencamin Franklin 1790-cı il aprel ayının 17-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

«Автобиография» Б. Франклина.- М.: Моск. рабочий, 1988.- 48 с.- (Первоисточники)

Б.Франклин и Россия //Философский век, альманах.- 2006.- № 32-33.

Иванов, Р. Франклин /Р.Иванов.- М.: Молодая гвардия, 1972.- (Серия ЖЗЛ)

İnternetdə

www.ferqli.com

www.qeribler.com

www.wikipedia.org

Adilə Abdullayeva

Əgər rahat yatmaq istəyirsənsə yatağına özünlə təmiz vicdan apar.

Qəzəblənmək üçün hər zaman əsas var, lakin səbəb çox azdır.

Əgər boş vaxtının olmasını istəyirsənsə vaxtını boşa itirmə.

Qardaş dost olmaya bilər - amma dost həmişə qardaşdır.

Ən gözəl dərman istirahət və nəfisdən çəkinməkdir.

Həyatı sevirənsə vaxtını boşa vermə - çünki həyat vaxtdan ibarətdir.

Fırıldaqlılar düzgünlüyün bütün üstün cəhətlərini bilsəydilər qazanc xatirinə düzgün insan olardılar.

Şüşə, farfor və reputasiya - bunları sındırmaq çox asan, yenidən əvvəlki vəziyyətinə qaytarmaq isə çox çətindir.

Bir bu gün iki sabaha dəyər.

Bencamin Franklin

70 illiyi

Eldar Quliyev
1941

Rejissor

Eldar Tofiq oğlu Quliyev 1941-ci il yanvar ayının 18-də Bakıda anadan olmuşdur. Orta məktəbdə oxuyarkən fizika və riyaziyyat sahəsində respublika olimpiadalarında dəfələrlə iştirak edib, mükafata layiq görülən Eldar Moskva Fizika-Texnika İnstitutuna daxil olmağa hazırlaşdı. Lakin o, məktəbi qızıl medalla başa vurandan sonra yolunu ali məktəbdən deyil, kinostudiyadan saldı. Hələ 10-cu sinifdə oxuyarkən gördüyü “Durnalar uçur” filmi gəncin həyatını büsbütün dəyişdirmiş, və o, kinorejissor olmağı qət etmişdi. İki il kinostudiyada rejissor köməkçisi işləyəndən sonra Moskva şəhərindəki Ümumittifaq Dövlət Kinematografiya İnstitutuna daxil olmuşdur.

Rejissorun 1969-cu ildə çəkdiyi ilk böyük filmi “Bir cənub şəhərində” kino əsəri nəinki respublikamızda, həm də keçmiş Sovetlər İttifaqında əsl hadisəyə çevrildi. Rüstəm İbrahimbəyovun şəhər küçələrinə birinin sakinlərinin həyatını təsvir edən kəskin münaqişəli ssenarisi əsasında rejissor E.Quliyev filmə quruluş vermişdir. Bu film dünya ekranlarına çıxandan bir müddət sonra üç Azərbaycan filmi ilə birgə “YUNESKO”nun kinoşədvri adlandırıldı.

“Bir cənub şəhərində” filminin ekranlara buraxılmasından 30 il sonra yaradıcı qrupun “Humay” mükafatına layiq görülməsi bir daha onu təsdiq etdi ki, əsl sənət əsəri qadağalara, məhrumiyyətlərə baxmayaraq

zamanın sınağından ləyaqətlə çıxır, özünə əbədi yaşamaq hüququ qazanır.

E.Quliyevin yaradıcılığında mənəvi-əxlaqi məsələlərin, müasirlərimizin xarakterlərinin psixoloji tədqiqi əsas yer tutur. E.Quliyev ölkəmizdə tarixi filmlərin yaradıcısı kimi də tanınır: “Səmt küləyi” (1974), “Sevinc buxtası” (1977), “Babək” (1979), “Nizami” (1982) və “Təxribat” (1989) filmləri ekranlarımızda bu gün də uğurla nümayiş etdirilir. İllər keçməsinə baxmayaraq bu filmlərə tamaşaçı marağı azalmır.

Kinorejissor E.Quliyev bədi filmlərə quruluş verməklə yanaşı “Abşeron ritmləri” film-konsertini (1970), “Səməd Vurğun” (Y.Əfəndiyevlə birlikdə), “Dostuma məktub” (H.Mehdiyevlə birgə) sənədli filmlərini çəkmiş, onun ssenariləri əsa-

sında “Bizim Nəsibə xanım” və “Özüm və zaman haqqında” (T.İsmayılovla birgə), “Şəhidlik zirvəsi” (X.Muradov və O.Mirqasimovla birgə) sənədli filmlərini lentə almışdır.

Rejissor öz atası, bənzərsiz lirik melodiyların müəllifi, bəstəkar Tofiq Quliyevə həsr edilmiş sənədli film üzərində işi tamamlamış, kinematoqrafçı Ramiz Fətəliyevlə birgə yazdığı ssenari əsasında “İstanbul reysi” adlı tammetrajlı bədii film çəkməyə başlamışdır.

Qırx ildən artıq müddətdə E.Quliyev 16 bədii və çoxsaylı sənədli filmlər çəkmişdir. Ustad sənətkarın yaradıcılığında sənədli filmlər xüsusi yer tutur. Buna misal olaraq faşizm üzərində böyük qələbənin 60 illiyinə həsr edilmiş xüsusi layihə üzrə Bakının və bəkililərin bu qələbəyə verdiyi töhfələrdən bəhs edən “Unudulmuş qəhrəman” adlı publisistik filmi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev haqqında filmləri və s. göstərmək olar.

Qarabağ münaqişəsindən bəhs edən “Girov” filmi- nin ssenarisi yazıçı Natiq Rəsulzadə ilə iş birliyi nə-

ticəsində yaranıb. E.Quliyevin dediyinə görə bu film Azərbaycan qadınlarına həsr olunub.

O, xidmətlərinə görə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, Respublika Dövlət mükafatı laureatı (1978), “Şöhrət” ordeninə layiq görülüb.

2005-ci ildə lentə alınan “Girov” filmi Karlovı Varı, Kəlküttə, Göteborq və başqa nüfuzlu beynəlxalq kino festivallarında nümayiş etdirilmişdir.

Ədəbiyyat

Kazımzadə, A. Eldar Quliyev /A.Kazımzadə //Azərbaycan kinematoqrafçıları: portretlər.- Bakı, 2002.- Bur.1.- S.190-200.

Mikeladze, Q. “Festival təkcə mükafatlar demək deyil...”: [Azərbaycanın Xalq artisti, kinorejissor Eldar Quliyevlə söhbət] /Q.Mikeladze //Günay.- 2006.- 22 iyul.- S.7.

Şərif, A. Eldar Quliyev /Azad Şərif //XX əsr Azərbaycanın yaradıcı nəsilləri.- Bakı, 2007.- S.83-85.

Eldar Quliyevin kino dünyası /AzərTac //Respublika.- 2009.- 14 aprel.- S.3.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.elibrary.az

www.kultaz.com

www.medeniyyet.az

Səmayə Quliyeva

35 illiyi

Şamil Ramazanov
1976-1995Milli
Qəhrəman

Şamil Ağasəf oğlu Ramazanov 1976-cı il yanvar ayının 19-da Ağsu rayonunun Rəhimli kəndində anadan olmuşdur.

19 mart 1994-cü ildə Ağsu rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Bir neçə ay hərbi təlim keçdikdən sonra, 777 sayılı hərbi hissəyə göndərilmişdir.

Atəşkəs elan olunsa da, əsgərlər mütəmadi olaraq hərbi təlimlər keçir, döyüş hazırlıqlarını durmadan artırırdılar. Heç düşünmürdülər ki, onları qarşıda daha bir sınaq, daha bir qarşıdurma gözləyir.

Bu, 1995-ci ilin 13-17 mart hadisələri idi. Həmin gün dövlət çevrilişinə cəhd göstərən silahlı dəstənin mühasirə halqasını daraltmaq məqsədilə atəş əmri verildi. Milli Ordu dərhal əməliyyata başladı. Güclü

atışma zamanı gənc döyüşçü ağır yaralandı və aldığı bu yaradan da gözlərini əbədi yumdu.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Ramazanov Şamil Ağasəf oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Rəhimli kəndində dəfn edilmişdir.

Ağsu rayonunun mərkəzindəki kinoteatr onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının hərbi qulluqçularının və polis işçilərinin bir qrupuna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Ramazanov Şamil Ağasəf oğlu - Müdafiə Nazirliyi, sırası - Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, dövlət quruluşunun müdafiəsi, onun müstəqilliyinin qorunub saxlanması və dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması zamanı şəxsi qəhrəmanlıq və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 4 aprel 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.-5 aprel.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Ramazanov Şamil Ağasəf oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.180.

Ramazanov Şamil Ağasəf oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.171.

Samirə Eminova

Azərbaycan xalqının Milli Azadlıq mübarizəsi

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü pozmaq cəhdlərinə, keçmiş SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycanla bağlı apardığı qərarlı siyasətə, yerli rəhbərliyin xalqımızın mənafeyinə zidd mövqedə durmasına qarşı etiraz əlaməti olaraq küçələrə çıxmış dinc əhaliyə divan tutmaq məqsədilə Bakıya və respublikanın digər rayonlarına 1990-cı il yanvarın 20-də sovet hərbi hissələri yeridildi və qanlı faciə törədildi. Görünməmiş qəddarlıqla keçirilən cəza tədbirləri nəticəsində heç bir günahı olmayan 133 dinc sakin öldürüldü, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs edildi. Həlak olanların arasında qadınlar, uşaqlar və qocalar olmuşdu. Bu hadisə sovet rejiminin törətdiyi ən qanlı faciələrdən biri və dinc əhaliyə qarşı yönəlmiş vəhşi bir cinayət hadisəsi idi.

Həmin dövrdə xalqımıza ən böyük mənəvi dəstəyi Moskvada yaşayan və M.Qorbaçovun təqib və təzyiqləri ilə üzləşən ümummilli lider Heydər Əliyev verdi. Bu görkəmli şəxsiyyət hər an təhlükə ilə üzləşə biləcəyinə baxmayaraq 1990-cı il yanvarın 21-də Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinin binasına gəldi və törədilmiş faciə ilə bağlı bəyanat verdi. 20 Yanvar faciəsində əli olan Azərbaycan və sovet rəhbərliyini ifşa etdi, onların xalqımız qarşısında tarixi məsuliyyət daşıdıqlarını vurğuladı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təkidi nəticəsində 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində hüquqi-siyasi qiymət verilmişdir.

1993-cü ildən başlayaraq 20 Yanvar faciəsinin xalqımızın tarixindəki yeri və rolu, bu faciənin əbədləşdirilməsi və bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırılması yönündə mühüm işlər görülmüşdür. Bakı şəhərinin ən hündür yerində yerləşən Şəhidlər Xiyabanında Azərbaycanın azadlığı uğrunda mübarizədə şəhid olanların xatirəsinə ucaldılmış möhtəşəm “Əbədi məşəl” abidə kompleksi də ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə tikilmişdir və 2000-ci il yanvarın 17-də imzaladığı Fərmanla 1990-cı il Yanvar faciəsi zamanı şəhid olanlara “20 Yanvar Şəhidi” fəxri adı verilmişdir. 20 Yanvarı Azərbaycan xalqının Milli müstəqillik mübarizəsinin başlanması və xalq hərəkətinin qəhrəmanlıq səhifəsi kimi qəbul etmək lazımdır.

35 illiyi

Yalçın Nəsirov

1976-1995

Milli

Qəhrəman

Yalçın Canhəsən oğlu Nəsirov 1976-cı il yanvar ayının 23-də Astara rayonunun Sərək kəndində dünyaya göz açmışdır. 1982-ci ildə birinci sinifə getmiş, 1992-ci ildə onuncu sinfi bitirmişdir. Orta təhsilini başa vurduqdan sonra rayonlarında sürücü peşəsinə yiyələnmişdir. 1994-cü il aprelin 19-da Astara rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmışdır. O, Daxili qoşunların tərkibində Lökbatanda 2 ay hərbi təlim keçir, sonra xidmətini Tərtər və Şamaxı rayonlarında davam etdirir. Yalçın komandirlərin tapşırıqlarını vaxtında yerinə yetirirdi. Gənc əsgər böyük arzularla yaşayırdı. Lakin bu zaman 1995-ci ilin məlum mart hadisələri başladı. Silahlı dəstə dövlətçiliyimizə və müstəqilliyimizə zərbə endirmək məqsədilə dövlət çevrilişinə cəhd etdi. Silahı yerə qoymaq üçün bir neçə dəfə xəbərdarlıq edilsə də, bu, heç bir nəticə vermədi. Ordu güc göstərmək məcburiyyətində qaldı. Müstəqilliyimizin qorunub saxlanmasında Yalçın Nəsirov da Milli Ordunun əsgəri kimi öz vətənpərvərlik borcunu yerinə yetirirdi. O, martın 13-dən 17-nə kimi keçirilən bütün əməliyyatlarda iştirak etmiş, 17-dən 18-nə keçən gecə ağır yaralanmışdı.

Çoxlu qan itirmişdi. Onu təcili olaraq Sabunçu rayon xəstəxanasına çatdırdılar. Lakin artıq gec idi... Həkimlər onu həyata qaytara bilmədi. Martın 24-də o, gözlərini əbədi olaraq yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Nəsirov Yalçın Canhəsən oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Sərək kəndində dəfn edilmişdir.

Sərək kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

Milli Qəhrəmanın xatirəsini əbədiləşdirmək məqsədilə Astara rayonundakı "Qəhrəmanlar Bağı"nda büstü qoyulub.

Ədəbiyyat

İsgəndərova, R. Astaranın ilk Milli Qəhrəmanı /R.İsgəndərova.- Bakı: Mütərcim, 2006.- 60 s.

Hacızadə, M. Şahidlik edən göyərçin /M.Hacızadə //Baharı xəzanə dönən oğullar.- Bakı, 1996.- S.46.

Əsgərov, V. Nəsirov Yalçın Canhəsən oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.170.

Nəsirov Yalçın Canhəsən oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.163-164.

Nəsirov, C. Qəhrəman oğullarla fəxr edirik: (Atasının Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevə təşəkkür teleqramı) /C.Nəsirov //Azərbaycan.- 1995.- 14 aprel.- S.2.

Bəybala Ələsgərov

Vətən yolunda şəhid olanlar ölmürlər, xalqın qəlbində, ürəyində əbədi yaşayırlar... Biz onların qəhrəmanlığı, şəhidliyi ilə fəxr edirik. Bu bizim millətimizin iftixarıdır.

*Heydər Əliyev,
ümummilli lider*

255 illiyi

Motsart Volfqanq
Amadey
 1756-1791

Bəstəkar

Motsart Volfqanq Amadey 1756-cı il yanvar ayının 27-də Avstriyanın Zalsburq şəhərində anadan olmuşdur. Motsart musiqi sənətkarları içərisində sənətə gətirdiyi cəsarətli yenilikləri, musiqinin bütün janrlarını əhatə edən yaradıcılığı ilə fərqlənir. O, musiqi təhsilini atasından almışdır. 4 yaşından klavesin çalmış, 6 yaşından musiqi bəstələməyə başlamışdır. Qeyri-adi istedadı nəticəsində o, 14 yaşında Bolonya filarmonik akademiyasına üzv seçilmişdir. 19 yaşında Motsart artıq 10 musiqi səhnə əsərinin (“Apollon və Kiasint”, “Yalançı sadələvh qız” və s.), 2 kantata, bir çox simfoniya və s. əsərlərinin müəllifi idi. 1787-ci ildə Vyana şəhərinə köçmüş, imperator sarayında kamera musiqiçisi vəzifəsinə qəbul edilmişdir.

Vyana klassik məktəbinin nümayəndəsi olan Motsartın yaradıcılığında həm həyatı bütün dolğunluğu ilə duymaq, yaşamaq sevinci, həm də ictimai ədalətsizliyin ağırlığını öz taleyində hiss edərək xoşbəxtliyə can atma motivləri çox güclüdür. Onun operalarında keçmiş musiqi janrları və formaları sintezləşdirilmiş, yeniləşdirilmişdir. Motsartın operalarında vokal başlanğıc, səslərin ansambli, simfonizm əsas yer tutur. Bununla yanaşı, onun operalarında musiqi kompozisiyası dramatik hadisələrin məntiqinə, personajların fərdi və qrup halda xarakteristikasına tabe edilmişdir. 1782-ci ildə imperator II

İosifin sifarişi ilə bəstələdiyi “Hərəmxanadan qaçırdılma” operası ictimaiyyət tərəfindən hərarətlə qarşılanmış, musiqi ruhuna görə ilk alman operası sayılır. Motsart simfoniya və kamera musiqisinin strukturunu təkmilləşdirmiş, ideya-objekt məzmununu dərinləşdirmişdir. O, musiqiyə dramatik gərginlik gətirmiş, daxili kontrastları gücləndirmiş və sonata-simfoniya silsiləsinin üslub bütövlüyünə nail olmuşdur. Motsartın son üç simfoniyası (mi bemol major, sol minor və “Yupiter” do major simfoniyləri) XVIII əsr simfonizminin ən görkəmli nümunələrindəndir. O, müxtəlif alətlərlə orkestr üçün 40-a yaxın əsərin müəllifidir. Motsart Avstriyada ilk klassik mahnı nümunələri yaradanlardan biridir.

Daim maddi ehtiyac və mənəvi sıxıntı içərisində yaşaması, haqsız təsirlərə məruz qalması Motsartın səhhətini pozmuş və onun erkən ölümünə səbəb olmuşdur. Dahi bəstəkar 1791-ci il dekabrın 5-də vəfat etmişdir.

Motsart yalnız ölümündən sonra əsl şöhrət qazanmışdır. A.S.Puşkin “Motsart və Salyeri” əsərində dahi bəstəkarın obrazını yaratmış, P.Çaykovski bir sıra

musiqi əsərlərini, o cümlədən “Motsartiana” süitasını ona ithaf etmişdir. Onun doğulduğu Zalsburq şəhərində hər il Motsartın xatirəsinə musiqi festivalları keçirilir.

Ədəbiyyat

Motsart Volfqanq Amadey //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- B., 1983.- C.7.- S.77.

Rus dilində

Аберт, Г. А.Моцарт /Г.Аберт.- М.: Музыка, 1974.- 340 с.

Черказ, Е. Моцарт: Жизнь и творчество.- 2-е изд. /Е.Черказ.- М.: Советский Композитор, 1973.- 495 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.adam.az

www.science.gov.az

Məmməd Məmmədov

Mixail Saltıkov-Şedrin

185 illiyi 1826-1889

Rus yazıçısı

Mixail Yevqrafoviç Saltıkov-Şedrin 1826-cı il yanvar ayının 27-də Moskva vilayətinin Taldom rayonunda anadan olmuşdur. Orta məktəbi qurtardıqdan sonra bədii yaradıcılıqla məşğul olmağa başlamışdır.

Natural məktəb ruhunda yazılmış ilk povestlərinə (“Ziddiyyətlər” 1847, “Dolaşmaq işi” 1848) görə həbs olunmuş və sonradan Vyatkaya sürgün edilmişdi. 1855-ci ildə sürgündən Peterburqa qayıdaraq, ədəbi fəaliyyətini davam etdirmişdir. “Quberniya oçerkləri”ndə (1856-1857) təhkimçilik quruluşuna nifrət, təhkimçi kəndlilərə rəğbət motivləri geniş əks olunmuşdur.

1856-1862-ci illərdə bir sıra yüksək quberniya vəzifələrində çalışan Saltıkov onlarla cinayətkar mülkədarı məhkəməyə cəlb etmiş, çoxlu rüşvətxor məmur xidmətdən çıxarılmışdır. 1862-ci ilin əvvəllərində, ehtimal ki, “yuxarıların” təkidi ilə Saltıkov istefaya göndərilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, əyalətdə yaşayıb-işləmək yazıçıya zəngin yaradıcılıq materialı vermişdir. “Mənsur satiralar” (1863) kitabındakı oçerk və hekayələrdə təhkimçi mütləqiyyət üsul-idarəsinin tarixən ölümə məhkumluğu fiziki əksini tapmışdır. Dövlət xidmətindən uzaqlaşdırıldıqdan sonra “Russkaya pravda” jurnalını nəşr etmək fikrinə düşdü, lakin hökumət buna icazə vermədi. N.A.Nekrasovun dəvəti ilə “Sovre-

mennik” jurnalının redaksiyasına işə girdi. Onun burada dərc edilmiş “İctimai həyatımız” aylıq şərhləri həmin illər rus publisistika-sı və ədəbi tənqidinin görkəmli nümunələrindən sayılır.

1864-cü ildə Saltıkov dövlət xidmətinə qayıtsa da, rus tənqidi realizm ənənələrinə sadıq qaldı. 1868-ci ildə çarın göstərişi ilə Saltıkov birdəfəlik ehtiyata buraxıldı və ona hər hansı bir dövlət vəzifəsi tutmaq qadağan edildi. Həmin vaxtdan Saltıkov “Oteçestvenniye zapiski” jurnalında işləmiş, Nekrasovun vəfatından sonra isə onun baş redaktoru olmuşdur. Bədii yaradıcılığının zirvəsi olan “Bir şəhərin tarixi” (1869-1870), “Nəcib nitqlər” (1872-1876), “Müasir idilliya” (1877-1881), “Xalacığaza məktublar” (1881-1882) əsərlərində mütləqiyyət və təhkimçilik quruluşu kəskin

satira atəşinə tutulur, o dövr rus cəmiyyətinin sosial ziddiyyətləri, kapitalist münasibətlərinin yaranması göstərilir. Saltıkov ömrünün son illərində “Nağıllar” (1882-1886), “Həyatın təfərrüatı” (1886-1887) və s. kimi bədii sənət inciləri yaratmışdır. Onun bədii və publisistik əsərləri rus ədəbiyyatında tənqidi realizmi daha da inkişaf etdirmişdir. Ezop üslubu Saltıkov sati-

rasının başlıca xüsusiyyətlərindəndir. Dahi rus yazıçısı Saltıkov-Şedrin 1889-cu il, may ayının 10-da Peterburq şəhərində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Məmməd, С. XIX əsr rus ədəbiyyatı: Ali məktəblər üçün dərs vəsaiti /С.Мəmməd.- Bakı: Maarif, 1974.- Hissə 2.- 312 s.

Rus dilində

Собрание сочинений. В 10 т. /Салтыков-Щедрин. под общ. ред. С.А.Макашина, К.И.Тюнькина.- М.: Правда, 1988.- Т.1-10.

Николаев, Д.П. Салтыков-Щедрин: Жизнь и творчество /Д.П.Николаев.- М.: Дет. лит., 1985.- 222 с.

Прозоров, В.В. Салтыков-Щедрин: Книга для учителя /В.В.Прозоров.- М.: Просвещение, 1988.- 173 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.google.az

Məmməd Məmmədov

Sara Balabəy qızı Aşurbəyli 1906-cı il yanvarın 27-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1925-ci ildə İstanbulda Müqəddəs Janna d-Ark adına kolleci, 1930-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinin şərqşünaslıq, 1941-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Xarici dillər fakültələrini bitirmişdir. Ali təhsilini başa vurduqdan sonra Azərbaycan Dövlət Universitetində baş müəllim, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda dekan vəzifəsində çalışmışdır. Ali məktəblərdə Azərbaycan tarixi, Qərb və Şərq mədəniyyətləri haqqında mühazirələr oxumuşdur.

O, Yaxın və Orta Şərq xalqları tarixinin bilicisi olmaqla yanaşı, həm də rəssam və musiqiçi idi. Sara xanım dram teatrında rəssam və dekorator, məktəbdə müəllim işləmiş, müəllimi Üzeyir Hacıbəyovun dəvəti ilə 15 il Konservatoriyada xarici dildən dərs demiş, eləcə də öz çəkdiyi rəsm əsərlərini sataraq dolanmışdır. Sərgilərdən birində onun "Göygöl" əsərini Meksika nümayəndələri almışlar. Bu əsər indi Meksika muzeyində saxlanır. 1946-cı ildə Sara xanım Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvü seçilmişdir.

Sara Aşurbəyli sonralar Azərbaycan Tarixi Muzeyində Orta əsrlər tarixi şöbəsinin müdiri, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunda baş elmi işçi, Tarix İnstitutunda elmi katib, baş elmi işçi

və aparıcı elmi işçi vəzifəsində işləmiş, 1993-cü ildən ömrünün sonuna qədər Akademiyanın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi olmuşdur.

O, "Bakının tarixinə dair oçerklər", "Orta əsrlərdə Azərbaycan və Hindistanın iqtisadi və mədəni əlaqələri" və "Şirvanşahlar dövlətinin tarixi" kitablarının müəllifidir. Bu tədqiqatlarına görə Sankt-Peterburqda tarix elmləri namizədi, Tbilisidə isə, 1966-cı ildə tarix elmləri doktoru adına layiq görülmüşdür. Azərbaycan tarixinə, mədəniyyətinə həsr etdiyi məqalələrinə, tədqiqatlarına görə isə o, Azərbaycan Dövlət Mükafatı laureatı, "Şöhrət" ordeni və Respublikanın "Əməkdar elm xadimi" adı ilə mükafatlandırılmış, Xəzər Universitetinin Fəxri doktoru adını almışdır.

Sara xanım Aşurbəyli bütün ömrü boyu vətənpərvər bir ziyalı olaraq qalmışdır. O, özünün yüksək intellektini Azərbaycan xalqının rifahı, onun tarixi, mədəniyyəti naminə tətbiq etməyə çalışırdı. Sara xanım Aşurbəyli XX əsrin inqilabdan əvvəlki, sovet və post-sovet dövrlərindəki Azərbaycan qadınının yeni obrazının təəcəssümü idi.

Bu böyük alimin fəaliyyəti ictimai xarakter daşımışdır. Təsədüfi deyil ki, ulu öndər Heydər Əliyev alimin 90 illiyi münasibətilə ona göndərdiyi məktubda onun elmi və ictimai fəaliyyətini belə səciyyələndirmişdir: “...Sizin tarixi həqiqətlərə istinad edən fundamental elmi tədqiqatlarınız Azərbaycan elminə sədaqətlə xidmətin parlaq nümunəsidir”.

Görkəmli alim 2001-ci il iyulun 17-də 96 yaşında vəfat etmişdir.

Bakı şəhərində adına küçə var.

Ədəbiyyat

- Bakı şəhərinin tarixi: Orta əsrlər dövrü /S.Aşurbəyli - Bakı: Apostrof, 2009.- 356 s.
Şirvanşahlar dövləti (VI-XVI əsrlər) /S.Aşurbəyli.- Bakı: Apostrof, 2007.- 580 s.
Şirvanşahlar dövləti (VI-XVI əsrlər) /S.Aşurbəyli.- Bakı: Avrasiya Press, 2006.- 414 s.
Əliyev, H. Müstəqilliyimiz əbədidir: 30 cildə /Heydər Əliyev.- Bakı, 1998.- C.5.- S.301.
Xəlilzadə, F. Odlara bələnməmiş ömür: Sara Aşurbəyli-100 //Azərbaycan.-2006.- 27 yanvar.- S.6.
Mikeladze, Q. Aşurbəyovlar nəslinin alim qızı //Günay.- 2006.- 27 fevral.- S.10.

İnternetdə

www.adam.az
www.az.wikipedia.org

Bəybala Ələsgərov

Araz Dadaşzadə 75 illiyi 1936-1990

Ədəbiyyatşünas

Araz Məmməd Arif oğlu Dadaşzadə 1936-cı il yanvar ayının 30-da Bakıda ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra 1952-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinə daxil olmuş və 1957-ci ildə oranı bitirmişdir.

1957-1958-ci illərdə Azərbaycan EA Azərbaycan Tarixi Muzeyində baş laborant, 1958-1960-cı illərdə kiçik elmi işçi, 1960-1963-cü illərdə Azərbaycan EA Nizami adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda aspirant, 1963-1966-cı illərdə kiçik elmi işçi, 1966-1968-ci illərdə Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası (ASE) Baş redaksiyasında ədəbiyyat və incəsənət redaksiyasının müdiri, Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda Orta əsrlər şöbəsinin baş elmi işçisi (1968-1976), ASE-nin Baş redaksiyasında baş redaktorun birinci müavini (1976-1988), ASE Baş redaksiyasının redaktoru (1989-1990) işləmişdir.

Araz Dadaşzadə ASE Baş redaksiya heyətinin və elmi redaksiya şurasının üzvü, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı təftiş komissiyasının üzvü (1976), “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiya heyətinin üzvü (1977-1982; 1988), Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı “Xatirə” irs komissiyasının sədr müavini (1988-ci ildən), Azərbaycan EA Terminologiya Komitəsi Rəyasət Heyətinin üzvü (1988) olmuşdur.

Ədəbi fəaliyyətə 1956-cı ildə “Azərbaycan gəncləri” qəzetində çıxan “Tərli küləklər” rəyi ilə başlamış, sonra dövrü mətbuatda çıxan tənqidi və elmi məqa-

lələrini müntəzəm çap etdirmişdir. Onun “Molla Pənah Vaqif” adlı kitabçası rus, ingilis, fransız, ərəb, fars, türk dillərində çap edilmişdir.

Bir ədəbiyyatşünas, ədəbiyyat tarixçisi kimi Araz Dadaşzadənin əsas tədqiqat predmeti klassik ədəbiyyat olmuşdur. Araz Dadaşzadəyə qədər bu dövr ədəbiyyatı müəyyən dərəcədə öyrənilmişdir. Lakin 60-cı illərdə bütün klassik ədəbiyyatı yeni tədqiqat mövqelərindən öyrənməyə ehtiyac olduğu kimi, bu əsərlərin də ədəbiyyatını daha sistemli və əhatəli miqyasda araşdırmaq bir tarixi-metodoloji vəzifə kimi ədəbiyyatşünaslığın qarşısında dururdu. Gənc ədəbiyyatşünaslar nəsli sırasında bu vəzifələrini dərk edən ədəbiyyatşünas, tədqiqatçılarından biri Araz Dadaşzadə olmuşdur. Onun diqqətəlayiq əsərləri sırasında ilk növbədə “Vaqif. Həyat və

yaradıcılığı” (1966) və “XVIII əsr Azərbaycan lirikası” (1980) monoqrafiyalarını misal göstərmək olar.

Araz Dadaşzadə 1964-cü ildə “Vaqif. Həyat və yaradıcılığı” mövzusunda namizədlik, 1978-ci ildə “XVIII əsr Azərbaycan lirikası (ideya-tematik və sənətkarlıq xüsusiyyətləri)” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. O, 1989-cu ildə Azər-

baycanın “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına layiq görülmüşdür.

1990-cı il noyabrın 4-də Bakıda vəfat etmiş, ikinci Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Xeyirxahlıq və gözəllik poeziyası.- Bakı: Yazıçı, 1986.- 206 s.

XVII əsr Azərbaycan lirikası.- Bakı: Elm, 1980.- 227 s.

Dadaşzadə, A. Cəfəkeş: [Araz Dadaşzadə-70] /A.Dadaşzadə //Azərbaycan.- 2006.-№ 2.- 149-153.

Əhmədov, T. Araz Dadaşzadə /T.Əhmədov //XX əsr Azərbaycan yazıçıları.- Bakı, 2004.- S.64-65.

Salmanov, Ş. Unudulmaz ədəbiyyatşünas dost: [Araz Dadaşzadə-70] /Ş.Salmanov //Ədəbiyyat qəzeti.- 2006.- 3 fevral.- S. 3.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

1 fevral
Gün çıxır
07:17
Gün batır
17:58
28 fevral
Gün çıxır
07:46
Gün batır
18:32

2011

- 2. Gənclər günü
- 11. Vergilər Nazirliyi yaradılıb
- 21. Beynəlxalq ana dili Günü
- 26. Xocalı soyqırım Günü

Əlamətdar və tarixi günlər

Əsrin faciəsi

1992-ci il fevralın 26-da Ermənistan hərbi birləşmələri 7 min əhalisi olan Xocalı şəhərində genosid aktı həyata keçirdi. Ermənistan hərbi birləşmələrinin şəhərə hücumu zamanı burada yalnız 3 minə yaxın insan qalmışdı. Çünki, mühasirədə qaldığı 4 aydan artıq zaman ərzində blokadada olduğu üçün əhalinin xeyli hissəsi şəhərdən çıxmaq məcburiyyətində qalmışdı. Xocalı soyqırımı zamanı 613 nəfər öldürüldü, 1000 nəfər müxtəlif yaşlı dinc sakin aldığı güllə yarasından əlil oldu. 106 nəfər qadın, 63 azyaşlı uşaq, 70 qoca öldürüldü. 8 ailə tamamilə məhv edildi, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 nəfər valideyinlərindən birini itirdi. Faciə baş verən gecə 1275 nəfər dinc sakin girov götürüldü, onların 150-sinin taleyi indi də məlum deyil. Cinayət cəzasız qalmamalıdır. Ermənistanın hərbi-siyasi təcavüzü dünya ictimaiyyəti tərəfindən ittiham edilməlidir. Beynəlxalq təşkilatlar, dünya dövlətlərinin parlamentləri Ermənistan Respublikasının Azərbaycan torpaqlarında törətdiyi hərbi cinayətə - Xocalı soyqırımına, əsl soyqırım hadisəsi kimi beynəlxalq siyasi-hüquqi qiymət verməlidirlər.

Fevral

21 yanvar-
18 fevral
Dolça Nisani
havadır. Saturn və
Uranın
himayəsindədir.
Günəşin Dolça
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
xarakterə
emosional,
təbiətə həssas
olurlar.

Ça	1
Ç	2
Ca	3
C	4
Ş	5
B	6
Be	7
Ça	8
Ç	9
Ca	10
C	11
Ş	12
B	13
Be	14
Ça	15
Ç	16
Ca	17
C	18
Ş	19
B	20
Be	21
Ça	22
Ç	23
Ca	24
C	25
Ş	26
B	27
Be	28

Fevral - Qriqorian təqvimi ilə ilin ikinci ayıdır. 28 gündən (uzun illərdə 29) ibarətdir.

Milli ədəbiyyat

İctimai xadim, dilçi, jurnalist, tərcüməçi Hacıbəyli Ceyhun bəy Əbdülhüseyn oğlunun (02.02.1891-22.10.1962) anadan olmasının **120** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi Həsənzadə Nəriman Əliməmməd oğlunun (18.02.1931) anadan olmasının **80** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, yazıçı Talıbzadə Abdulla Mustafa oğlunun (Abdula Şaiq) (24.02.1881-24.07.1959) anadan olmasının **130** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Özbək şairi, mütəfəkkir, dövlət xadimi Nəvai Nizaməddin Mirəlişir oğlunun (Əlişir Nəvai) (09.02.1441-03.01.1501) anadan olmasının **570** illiyi

Dövlət mükafatı laureatı, tatar şairi Cəlilov Musa (Musa Cəlil) (15.02.1906-25.08.1944) anadan olmasının **105** illiyi

Rus yazıçısı Leskov Nikolay Semyonoviçin (16.02.1831-05.03.1895) anadan olmasının **180** illiyi

Görkəmli rus şairi, dövlət mükafatı laureatı Barto Aqniya Lvovnanın (17.02.1906-01.04.1981) anadan olmasının **105** illiyi

Tarixi günlər

Gənclər Günü (02.1997)

Gənclərin I Ümumrespublika Forumunun (02.02.1996) keçirilməsinin

15 ili

Üç rəngli bayraq respublikanın dövlət bayrağı kimi təsdiq edilmişdir
(05.02.1991)

Beynəlxalq İnternet Təhlükəsizliyi Günü (09.02.2004)

İlk dəfə TV vericisi vasitəsilə ultrayüksək tezlik diapazonunda (UHF)
ağ-qara təsvirlə AzTv proqramının yayımı təmin olunmuşdur
(14.02.1956)

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələri günü (14.02.1992)

Azərbaycan qadınlarının birinci qurultayının keçirilməsinin
(08(11).02.1921) **90 illiyi**

Azərbaycanda ilk rəsmi telefon xəttinin ("Nobel qardaşları cəmiyyəti"
tərəfindən) (18.02.1881) çəkilməsinin **130 illiyi**

Beynəlxalq Ana Dili Günü (21.02.1999)

Xocalı Soyqırımını günü (26.02.1992)

Bakıda I Beynəlxalq Türkoloji Qurultayın (26.02-06.03.1926) keçirilmə-
sinin **85 illiyi**

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Kərimov Bəşir Bəylər oğlunun
(02.02.1976-17.03.1995) anadan olmasının **35 illiyi**

Siyasət. Hərbi iş

Xalq qəhrəmanı Şadlinski Abbasqulu bəy Xanbala oğlunun
(24.02.1886- 02.1930) anadan olmasının **125 illiyi**

Kimya.Biologiya

Görkəmli patanatom, tibb elmləri doktoru Məlikaslanova Püstə
Süleyman qızının (02.02.1926) anadan olmasının **85 illiyi**

Neft

Görkəmli neftçi Əliyev Firudin Əli oğlunun (02.02.1936-1983)

anadan olmasının **75** illiyi

Dövlət mükafatı laureatı, neftçi Qəmbərov Məmməd Mütəllib oğlunun

(15.02.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Əməkdar elm xadimi, geoloq, professor Əzizbəyov Şamil Əbdürrəhim

oğlunun (16.02.1906-14.05.1976) anadan olmasının **105** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Maarifçi, pedaqoq Cüvarlı (Cüvarlinski) Cavad Nəcəf oğlunun

(15.02.1886-1963) anadan olmasının **125** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Metallurgiya sahəsində alim, texnika elmləri doktoru, professor

Qasımlı Nədir Hacı Yusif oğlunun (23.02.1911) anadan olmasının

100 illiyi

Dünya şöhrətli alim, qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin yaradıcısı

Ələsgərzadə Lütfi Rəhim oğlunun (Lütfi Zadə) (04.02.1921) anadan

olmasının **90** illiyi

Fəlsəfə

Ensiklopediyaçı alim Tusi Nəsirəddin Məhəmməd ibn Həsənin

(18.02.1201- 23.06.1274) anadan olmasının **810** illiyi

Teatr.Kino

Xalq artisti Qədirov Əliabbas Gülabbas oğlunun (13.02.1946-

08.03.2006) anadan olmasının **65** illiyi

Xalq artisti Hüseynova Sofiya Həsən qızının (17.02.1926) anadan

olmasının **85** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, kino rejissoru İsmayılov Həbib Ələkbər oğlunun (21.02.1906-31.12.1966) anadan olmasının **105** illiyi
Xalq artisti, rejissor Bədəlbəyli Şəmsi Bədəl oğlunun (23.02.1911-23.05.1987) anadan olmasının **100** illiyi

Musiqi.Opera.Balet

Əməkdar mədəniyyət işçisi, bəstəkar Məmmədov Rəşid Rza oğlunun (02.02.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Quliyev Məmməd Mehdi oğlunun (09.02.1936-02.10.2001) anadan olmasının **75** illiyi

Xalq artisti, tarzən Mansurov Bəhram Süleyman oğlunun (12.02.1911-14.05.1985) anadan olmasının **100** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, xor dirijoru, İmanova Gülbacının (13.02.1956) anadan olmasının **55** illiyi

Xalq artisti, müğənni İsmayılova Səkinə Qulu qızının (24.02.1956) anadan olmasının **55** illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq

İtalyan rəssamı Qverçino Querçinonun (əsl adı Covanni Françesko Barbieri) (08.02.1591-22.12.1666) anadan olmasının **420** illiyi

Rus mənzərə rəssamı, realist mənzərə janrının banilərindən biri Şədrin Silvestr Feodosiyeviçin (13.02.1791-08.11.1830) anadan olmasının **220** illiyi

Xalq rəssamı, boyakar Mirzəzadə Böyükağa Məşədi oğlunun (21.02.1921-03.11.2007) anadan olmasının **90** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, boyakar və qrafik Sadıqzadə Oqtay Seyid Hüseyn oğlunun (24.02.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Qan yaddaşımız !

1988-ci ilin fevral ayından Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü, Azərbaycan torpaqlarının qəsbkar erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğalına başlanılmışdır. Ermənistan Respublikası “Hərbi münaqişələr zamanı mədəni sərvətlərin qorunması haqqında” HAAQA Konvensiyasının və ”Mədəni sərvətlərin qeyri-qanuni dövriyyəsi haqqında” Paris Konvensiyasının müddəalarını kobudcasına pozaraq Azərbaycanın mədəni sərvətlə-

rini talamaqla məşğuldur.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul edilmiş 822, 853, 874, 884 sayılı Qətnamələrində Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tanınmasına və işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin qeyd-şərtsiz azad edilməsi tələblərinə baxmayaraq Ermənistan Respublikası bu gün də işğalçılıq siyasətini davam etdirir.

Dağlıq Qarabağın (Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Əsgəran, Xocavənd, Ağdərə, Hadrut): işğal tarixi- 1988-1993-cü illər (sah: 4400 kv.km.) olmuşdur.
1991-ci il 26 dekabr Xankəndinin işğalı (sahəsi-926 kv.km, əhalisi-57000)
1992-ci il 26 fevral Xocalının işğalı (sahəsi-970 kv.km, əhalisi-11544 nəfər)
1992-ci il 8 may Şuşanın işğalı (sahəsi-289 kv.km, əhalisi-28000)
1992-ci il 18 may Laçının işğalı (sahəsi-1875 kv.km, əhalisi-65430)
1992-ci il 2 oktyabr Xocavəndin işğalı (sahəsi-1458 kv.km, əhalisi-11000)
1993-cü il 3-4 aprel Kəlbəcərin işğalı (sahəsi-1936 kv.km, əhalisi-62000)
1993-cü il 7 iyul Ağdərənin işğalı (sahəsi-1700 kv.km, əhalisi-47000)
1993-cü il 23 iyul Ağdamın işğalı (sahəsi-1094 kv.km, əhalisi-161000)
1993-cü il 23 avqust Cəbrayılın işğalı (sahəsi-1050 kv.km, əhalisi-57000)
1993-cü il 23 avqust Füzulinin işğalı (sahəsi-1112 kv.km, əhalisi-110000)
1993-cü il 31 avqust Qubadlının işğalı (sahəsi-826 kv.km, əhalisi-38000)
1993-cü il 29 oktyabr Zəngilanın işğalı (sahəsi-707 kv.km, əhalisi-42000)

Azərbaycanın 1988-1994-cü illərdə işğal edilmiş əraziləri: Cəmi: 13,110 kv.km. olmuşdur.

120 illiyi

Ceyhun Hacıbəyli
1891-1962*İctimai xadim*

Ceyhun bəy Əbdülhüseyn oğlu Hacıbəyli 1891-ci il fevral ayının 2-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Ceyhun bəy Hacıbəyli Üzeyir bəy Hacıbəylinin kiçik qardaşıdır. İbtidai təhsilini rus-tatar məktəbində almış, orta təhsilini Bakıda tamamlamışdır.

1908-ci ildə “Leyli və Məcnun” operasının yaradılmasında yaxından iştirak etmiş, ilk tamaşada iki rolda - İbn Səlam və Nofəl rollarında çıxış etmişdir.

1908-ci ildə Üzeyir bəylə birlikdə Əli bəy Hüseynzadənin müdir olduğu “Səadət” məktəbində müəllim işləmişdir.

1909-cu ildə Ceyhun bəy Hacıbəyli milyonçu-xeyriyyəçi Murtuza Muxtarovun vəsaiti ilə Peterburq Universitetinin hüquq fakültəsinə daxil olmuş, oradan Parisə gedərək, Sorbonna Universitetində oxumuşdur. Ceyhun Hacıbəylinin Parisdən göndərdiyi məqalələr Bakıda rus dilində çıxan qəzetlərdə dərc olunmuşdur.

O, 1909-cu ildə “Bakı” qəzetində dərc olunmuş “Müsəlmanlar və incəsənət” məqaləsində dövrün aktual məsələlərinə toxunmuşdur. Ceyhun Hacıbəyli “Leyli və Məcnun” operasının yaranması və ilk tamaşası haqqında Fransa mətbuatında çıxış etmiş, bu barədə Qərbi Avropa xalqlarına geniş məlumat vermişdir.

Onun 1905-1910-cu illər Azərbaycan mətbuatı tarixinə dair məqaləsi “Aziatik revyü” jurnalında çap edilmişdi. Bu məqalə də xalqımızın mədəniyyətini

öyrənən Qərbi Avropa alimləri üçün istiqamətverici mənbə rolunu oynamışdır.

1916-cı ildə ali təhsilini başa vurub Bakıya qayıdan Hacıbəyli mühərrirliklə məşğul olmuş, doğma xalqının acınacaqlı vəziyyəti haqqında mətbuat səhifələrində çoxlu məqalələr dərc etdirmişdir. Məqalələrini, əsasən, “C.Dağıstani” təxəllüsü ilə yazmışdır.

1919-cu ildə Parisdə Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində “İlk müsəlman Respublikası Azərbaycan” adlı kitabı çapdan çıxmışdır. Həmin ildə Ceyhun Hacıbəylinin Parisdə “Revyü de Monde müsəlman” jurnalında 1918-ci ildə Bakıda, eləcə də Şamaxı, Kürdəmir və Xaçmazda erməni-dəşnak quldur dəstələrinin azərbaycanlı əhalini kütləvi şəkildə qırmasını kəskin ifşa edən məqaləsi çap olunmuşdur. O, Parisdə “Fransa-Qafqaz” komitəsinin işinə cəlb edilmişdi. Ceyhun

Hacıbəyli 1920-ci il aprel inqilabından sonra Vətənə dönə bilməmiş, Parisdə qalmağa məcbur olmuş, ömrünü mühacirətdə başa vurmuşdur. Parisdə Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği yönündə qızgın fəaliyyət göstərmişdi. 1920-ci ilin əvvəllərində Üzeyir Hacıbəylinin “Arşın mal alan” musiqili komediyasını fransız dilinə tərcümə etmiş və əsər həmin il tamaşaya qoyulmuşdur.

1919-1920-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə Hacıbəyli Cümhuriyyət hökumətinin rəsmi orqanı olan “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. Həmin ildə Paris sülh konfransında iştirak etmək üçün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti nümayəndə heyətinin tərkibinə müşavir kimi “Azərbaycan” qəzetinin redaktoru Ceyhun Hacıbəyli də daxil edilmişdi.

1922-1923-cü illərdə çap etdirdiyi “Ümumi yenedənqurma probleminə Azərbaycanın iqtisadi bərpa-sı” əsərində Ceyhun Hacıbəyli təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə edilməklə Azərbaycanın müstəqil iqtisadi inkişafı ideyasını əsaslandırmışdır.

Ceyhun bəy Hacıbəyli ömrünün son illərində SSRİ-ni öyrənən institutun Parisdə fransızca nəşr etdiyi “Qafqaz” jurnalının Azərbaycan bölməsində gədən yazıların redaktəsi ilə məşğul olmuşdur. 1959-cu ildə həmin institutun xətti ilə Münhendə Ceyhun Hacıbəylinin “Azərbaycanda islam əleyhinə təbliğat və onun metodları” əsəri çap olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Hacıbəyli Ceyhun //Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Ensiklopediyası: 2 cildə.- Bakı, 2004.- C.1.- S.403.

Cəfərov, T. Ceyhun Hacıbəyli /T.Cəfərov, Ş.Əhmədova, Ç.Məmmədova //Məktəblinin ədəbiyyat lüğəti.- Bakı, 2007.- S.61.

Rus dilində

Гаджибеков, Дж. Гаджи Керим: (Этюды из жизни закавказских мусульман) /сост.и авт.предисл. А.Таиров.- Баку: Азернешр, 1995.-35 с.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

Ceyhun Hacıbəylinin şəxsi fondunu YUNESKO-nun əməkdaşı Ramiz Abutalıbov böyük zəhmət və çətinliklər bahasına toplamış və Azərbaycana gətirmişdir. Həmin materiallar hazırda Salman Mümtaz adına Respublika Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət Arxivində mühafizə olunur.

Adı Azərbaycanın azadlıq tarixinə qızıl hərflərlə yazılan Ceyhun Hacıbəyli mühacirətdə yaşadığı bütün dövrdə əqidə və amalından dönməmiş, son nəfəsinədək sovet imperiyası ilə ideoloji mübarizə aparmış, Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda bacarığını əsirgəməmişdir.

İctimai xadim, istedadlı jurnalist Ceyhun bəy Hacıbəyli 22 oktyabr 1962-ci ildə vəfat etmişdir. Onun qəbri Parisdədir.

Samirə Eminova

35 illiyi

Bəşir Kərimov
1976-1995*Milli*
Qəhrəman

Bəşir Bəylər oğlu Kərimov 1976-cı il fevral ayının 2-də Füzuli rayonunun Qacar kəndində dünyaya göz açmışdır. 1983-cü ildə kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1991-ci ildə səkkizinci sinfi bitirərək, Füzuli şəhərindəki texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmişdir. O, doğma kəndinin müdafiəsi üçün daim əsgərlərlə birgə postlarda olur, ərzaq və patron daşınmasında onlara yaxından kömək edirdi. 1993-cü ilin aprel ayında Qacar kəndi işğal olunarkən Bəşir də döyüş yoldaşları ilə birlikdə erməni yaraqlılarına qarşı igidliklə vuruşurdu. B. Kərimov Qacar kəndinin işğalından sonra ailəsi ilə birgə Dilagarda kəndində məskunlaşdı. Sən demə, qaçqınlıq həyatı onun alnına yazılıbmış, 1993-cü ilin avqustunda Füzuli rayonu işğal olundu. Bundan sonra onlar İmişli rayonunun Yalavac kəndindəki texniki-peşə məktəbinin binasında sığınacaq tapmağa məcbur oldular. Doğma yerlərin işğalı ona rahatlıq vermirdi. O, daim cəbhəyə can atırdı. B.Kərimov 1994-cü il may ayının 19-da Beyləqan rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağrıldı.

Hərbi xidmətini Pirəküşküldəki hərbi hissədə başladı. Sonra, 3-4 oktyabr 1994-cü il hadisələri zamanı Gəncədə 777 saylı hərbi hissədə qulluq etdi.

1995-ci il mart ayının 13-17-də düşmən dəyirmanına su tökən bir qrup vəziyyətə hərislərinin başçılıq etdiyi silahlı dəstə Bakıda dövlətçiliyimizi təhlükə altında qoydu. Dövlət tərəfindən onlara silahı yerə qoymaq təklif olundu. Lakin silahlı dəstə əmrə tabe olmadı, qarşıdurma yarandı, qardaş qanı axıdıldı. B. Kərimov da döyüş dostları kimi dövlətçiliyimizin müdafiəsinə qalxdı. Bu qarşıdurmada onun gənc ömrü qırıldı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərnəvni ilə Kərimov Bəşir Bəylər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının hərbi qulluqçularının və polis işçilərinin bir qrupuna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Kərimov Bəşir Bəylər oğlu - Müdafiə Nazirliyi, sırası - Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, dövlət quruluşunun müdafiəsi, onun müstəqilliyinin qorunub saxlanması və dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması zamanı şəxsi qəhrəmanlıq və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 4 aprel 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 5 aprel.- S.1.(Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Kərimov Bəşir Bəylər oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.109.

Kərimov Bəşir Bəylər oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.110.

Kərimov, B. Qəhrəman oğullarla fəxr edirik: [Atası və qardaşının Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevə təşəkkür məktubu] /B.Kərimov, Q.Kərimov //Azərbaycan.- 1995.- 14 aprel.- S.3.

Saqibə Mehrəliyeva

Bu ki, vətən yürüşüdü,
Bu ki, qeyrət vuruşudu,
Bu ki, namus döyüşüdü
Qurban gedən oğul varsa,
Ana yurdun bu sabahla
görüşüdü.
...Vətən yoxsa, torpaq yoxsa,
yaşamağın yeri nədir?!
Ulu tanrım!
Sən şərəfli ölümlərə
öyrət məni.
Sonra, sonra,
Torpağımın sabahında,
Öz qanımdan göyert məni!.

Musa Yaqub

90 illiyi

Lütfi Zadə
1921

Alim

Lütfi Rəhim oğlu Ələsgərzadə (Lütfi Zadə) 1921-ci il fevral ayının 2-də Bakıda ziyalı ailəsində dünyaya gəlmişdir. Onun atası I Dünya müharibəsi illərində Cənubi Azərbaycanın Ərdəbil şəhərindən Bakıya gəlmiş və burada ailə qurmuşdur. Lütfi Bakıda 16 sayılı məktəbdə təhsil almışdır.

1932-ci ildə keçmiş Sovetlər dövründə İran vətəndaşları olan azərbaycanlıların ya Sovet Azərbaycanında qalıb buranın vətəndaşlığını qəbul etmək, ya da ölkəni dərhal tərk edib getməklə əlaqədar çıxarılan qərardan sonra Ələsgərzadələr ailəsi Bakını tərk edərək Tehrana köçmüşlər. Balaca Lütfi o vaxt rusdilli məktəbin üçüncü sinfini bitirmişdi. Tehrana köçdükdən sonra təhsilini amerikalıların Albors missioner məktəbində davam etdirmiş, bu məktəbdə böyük alim ilk dəfə olaraq Amerika xalqı, Amerika elmi və mədəniyyəti haqqında məlumat əldə etmişdi. Lütfi Zadə orta təhsilini tamamladıqdan sonra Tehran Universitetinin Elektrik Mühəndisliyi fakültəsinə daxil olmuş, onun Amerika həyatı isə 1944-cü ildən başlamışdır.

Lütfi Zadə Tehran Universitetini böyük uğurla başa vurduqdan sonra Amerika Birləşmiş Ştatlarına gəlmiş və təhsilini Massaçusets Texnologiya İnstitutunda davam etdirmişdir. 1947-ci ildə valideynlərini də öz yanına gətirən alim artıq bu vaxt Kolumbiya Universitetində çalışırdı. O, 1948-ci ildə Kolumbiya Universitetində elektron mühəndisliyi üzrə magistr,

1957-ci ildə isə professor dərəcəsi almışdır. Həmin vaxt Lütfi Zadə məşhur alim, kibernetikanın atası hesab olunan Norbert Vinerin tövsiyəsilə Kaliforniyaya, bu ştatdakı Berkli Universitetinə gəlmiş, bu günə qədər də Berkli Universitetinin professoru olaraq qalır. O, bu ali təhsil müəssisəsinin ömürlük professoru seçilmiş yeganə şəxsdir.

Bu gün dünya elminə Lütfi Zadənin 5 mühüm nəzəriyyəsi məlumdur. Hazırda onlar elm və istehsalatda geniş şəkildə tətbiq olunur. Lütfi Zadəyə dünya şöhrəti qazandıran, onun dünya elmində inqilab hesab olunan qeyri-səlis məntiq (ingiliscə: Fuzzy Logic, rusca: Не-четкая Логика, türkcə: Bulanık Mantık) nəzəriyyəsidir. Aparıcı dünya şirkətlərinə inanılmaz məbləğdə gəlir gətirən bu nəzəriyyə 1965-ci ildə işlənib ha-

zırlanmışdır. Nəzəriyyə uzun müddət Amerika elmi ictimaiyyəti tərəfindən qəbul edilməyə də, ötən əsrin 80-ci illərində yapon alimlərinin diqqətini cəlb etmiş və yaponlar bu unikal nəzəriyyədən yararlanmaq qərarına gəlmişlər. L.Zadə nəzəriyyəsinin tətbiqi gündəlik ölkəyə milyardlar qazandırmışdır. Bu gün Yaponiyanın “Mitsubishi”, “Toshiba”, “Sony”, “Canon”, “Sanyo”, “Nissan”, “Honda” və digər nüfuzlu şirkətləri qeyri-səlis məntiq texnologiyasından foto və videokameralar, paltaryuyan maşınlar, vakuum kimyəvi təmizləyiciləri istehsalında, avtomobillərin, qatarların, sənaye proseslərinin idarə olunmasında geniş istifadə edirlər. L.Zadə 1989-cu ildə qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin sənayedəki uğurlarına görə Yaponiyanın elm adamlarına verdiyi ən yüksək mükafat - “Honda” mükafatı ilə təltif olunub. Amerikalılar gec də olsa, L.Zadə nəzəriyyəsinin qiymətini anlamağa, ondan yararlanmağa başlamışlar. Bu gün bu nəzəriyyə Amerikanın “General Motors”, “General Electric”, “Motorola”, “Dupont”, “Kodak” və başqa şirkətləri tərəfindən istehsalatda geniş tətbiq olunur.

L.Zadə eyni zamanda “Təəssüratlar nəzəriyyəsi”, “Sistemlər nəzəriyyəsi”, “Sözlə işləyən kompyuter nəzəriyyəsi”, “Optimal süzgəclər nəzəriyyəsi” kimi dünya elminin inkişafında, onun yeni əsaslar üzərində qurulmasında mühüm rol oynamış elmi kəşflərin müəllifidir. L.Zadə dünyada əsərlərinə ən çox istinad edilən alim sayılır. Təkcə 1990-2000-ci illərdə onun əsərlərinə 36000-dən çox istinad edilmişdir. L.Zadə bir çox xarici ölkə akademiyaalarının üzvüdür. O, çoxlu sayda mətəbər cəmiyyətlərin və fondların mükafatlarına layiq görülmüş, medallarla təltif edilmişdir. O, onlarla

xarici dövlət və ictimai təşkilatların fəxri doktorudur, amma professor Lütfi Zadə şəxsiyyətini, Lütfi Zadə əlçatmazlığını müəyyən edən bu mükafatlar deyil, bir ömürdə beş elmi nəzəriyyə yaratması, dünya elmində inqilabi çevriliş edib onun ümumi mənzərəsini dəyişdirməsi ilə xarakterizə olunur.

Böyük alim Azərbaycanda çox az yaşasa da, Vətəndə onu heç vaxt unutmamışlar. Lütfi Zadə haqqında “Müasir elmin korifeyi” (müəlliflər - Fərhad Tağıyev, Şamxəlil Məmmədov), “Dünya dahilərsiz yaşaya bilmir” (müəllif-Möhbəddin Səməd) adlı kitablar yazılmış, “Uzaq və yaxın Lütfi Zadə” (quruluşçu rejissoru - Oqtay Babazadə, sənari müəllifi - Möhbəddin Səməd) adlı sənədli film çəkilmiş, Lütfi Zadə irsi və Süni İntellekt Assosiasiyası, Lütfi Zadə adına Beynəlxalq Müasir Elmlər Akademiyası yaradılmışdır.

Ədəbiyyat

AzərTac. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “Bakutel-2008” XIV Azərbaycan beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərgisində iştirak etmək üçün ölkəmizdə səfərdə olan dünya şöhrətli alim, həmyerlimiz Lütfi Zadəni qəbul etmişdir //Azərbaycan.- 2008.- 11 noyabr.- S.1.

XXI əsr intellektual sistemlər dövrüdür /Müsahibəni verən: Lürfi Zadə; müsahibəni götürən Möhbəddin Səməd //Respublika.- 2007.- 6 sentyabr.- S.4.

Zadə, Fey. Qeyri-səlis məntiqin atası ilə həyatım və səyahətlərim /F.Zadə; seriyanın məsul red. E.İsmayılov; ruscadan çevirəni və çapa hazırlayanı: Ü.Hüseynova; red. M.Axundova; ön söz. R.Əliyev; Qafqazın Strateji Tədqiqatlar İnstitutu.- Bakı: Qafqaz , 2006.- 368 s.

Paşayeva, Q. Dahi və sadə azərbaycanlı - Lütfi Zadə /Q.Paşayeva //Xalq cəbhəsi.- 2008.- 20 sentyabr.- S.11-12.

Səməd, M. Dünya dahilərsiz yaşaya bilmir /M.Səməd; elmi red. M.Mərdanov; red. Ş.Vəliyev.- Bakı: Azərbaycan Ensiklopediyası, 2000.- 224 s.

Zeynalov, S. Lütfi Zadə adına Beynəlxalq Müasir Elmlər Akademiyasının fəaliyyəti genişlənir /S.Zeynalov //Respublika.- 2008.- 25 iyun.- S.5.

Rus dilində

Жизнь и путешествия с отцом нечеткой логики от Фей Задэ.- Баку, Чашыоглы, 2001.- 360 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.elibrary.az

www.load.az

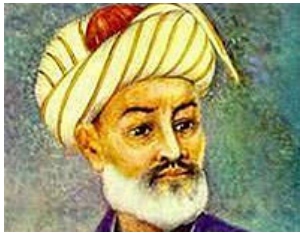
www.science.az

Adilə Abdullayeva

570 illiyi

Əlişir Nəvai
1441-1501

Özbək şairi

Nəvai Əlişir Nizaməddin Mir Əlişir Teymurilər sarayına yaxın zadəgan ailəsində 1441-ci il fevral ayının 9-da Heratda anadan olmuşdur.

Təhsilini Herat, Məşhəd və Səmərqənd şəhərlərində almış, şəxsi mütaliəsi nəticəsində dövrünün ən görkəmli alimlərindən biri kimi tanınmışdır. Kiçik yaşlarından özbək və fars dillərində şeirlər yazmış, 15 yaşında şair kimi şöhrətlənmişdir. 1468-ci ildə məktəb yoldaşı Hüseyn Baykara hakimiyyət başına gəldikdən sonra Nəvai möhürdar təyin olunmuş, 1472-ci ildə vəzir rütbəsinə yüksəlib əmir titulu almışdır. Dövrünün alim, şair, musiqiçi, rəssam və xəttatlarını himayə etmiş, öz hesabına mədrəsə və xəstəxanalar açmış, yollar çəkdirib körpülər saldırmış, kanallar qazdırmış, karvansaralar tikdirmiş, sarayda əməkçi xalqın müdafiəçisi kimi tanınmışdır. Lakin Nəvainin bu nəcib işləri irticaçı dairələrdə narazılıq doğurmuş, onlar şair haqqında böhtan və iftiralər yaymışlar. 1476-cı ildə Nəvai vəzirlikdən imtina etməyə məcbur olmuşdur. Bir müddət Astrabad vilayətinin hakimliyinə göndərilmiş (1487), 1488-ci ildə Herata qayıdaraq, ömrünün axırınadək yaradıcılıqla məşğul olmuşdur.

Ə.Nəvai 6 divan yaratmışdır. İlk şeirlərini “Bədaye ülbidayə” (1470-ci ilin əvvəlləri) adlı divanında toplamış, 2-ci divanını “Nəvadır ül-nəhayə” (1476-1483) adlandırmışdır. 1498-1499-cu illərdə özbək dilində yazdığı lirik şeirlərini “Çahar divan” adlanan 4 cildə

“Qəraib üs-sifər” (“Uşaqlığın qəribəlikləri”), “Nəvadır ül-şəvab” (“Gənclik nədirlikləri”), “Bədaiy ül vəsət” (“Orta yaşın gözəllikləri”), “Fəvaid ül-kibar” (“Böyüklüyün faydaları”) toplanmışdır. Fars dilindəki qəzəlləri isə “Divani-Fani” adı ilə məşhurdur.

Şairin yaradıcılığının zirvəsi özbək dilində yaratdığı “Xəmsə”dir. Bu əsərlərdə Nəvai dövrünün ictimai məsələlərindən bəhs etmiş, Nizami ədəbi məktəbinin davamçılarından biri kimi şöhrətlənmişdir.

Nəvainin yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatı ilə yaxından bağlıdır. Şair Xaqani, Nizami və Nəsiminin əsərlərini dərinlən öyrənmiş, onlara cavab yazmışdır. Onun əsərləri bir sıra xalqların dillərinə tərcümə olunmuşdur. Onun əlyazmaları dünyanın ən iri kitabxanalarında mühafizə olunur.

Şairin əsərlərinin süjetləri əsasında çoxlu musiqili əsərlər (opera, balet və s.), həyat və yaradıcılığından bəhs edən bədii əsərlər (Aybəkin “Nəvai” romanı və s.) yaradılmış, haqqında bədii film (“Əlişir Nəvai”, 1948) çəkilmişdir. Nəvai şəhəri şairin şərəfinə adlandırılmışdır. Özbəkistanda adına maarif və mədəniyyət müəssisələri, ali məktəb və küçə var. Azərbaycanca Nəvai adına küçə var. Nəvai irsinin tədqiq-

qatçısı Həmid Arasliya “Özbəkistan SSR Əməkdar elm xadimi” adı verilmişdir (1968).

Əlişir Nəvai 1501-ci il yanvar ayının 3-də Heratda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /Ə.Nəvai.- Bakı: Öndər nəşriyyat, 2004.- 423 s.

Nağıyeva, C. Azərbaycanda Nəvai /C.Nağıyeva.- Bakı: “Tural-Ə” NPM, 2001.- 262 s.

Nəvai Əlişir //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1983.- C.7.- S.216-217.

Rus dilində

Нагиева, Д. Навои и Азербайджанская литература, XV-XIX вв. /Д.Нагиева.- Ташкент: Фан, 1990.- 134 с.

İnternetdə

www.tourism.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

100 illiyi

Bəhram Mansurov
1911-1985*Tarzən*

Bəhram Süleyman oğlu Mansurov 1911-ci il fevral ayının 12-də Bakıda anadan olub.

XIX əsrin II yarısı və xüsusilə XX əsrdə Azərbaycan musiqisinin, muğam sənətinin inkişafında böyük rolu olmuş Mansurovlar nəslinin nümayəndəsidir.

Nəslin ağsaqqalı Məşədi Məlik Mansurovun, onun oğlanları Məşədi Süleyman, Məşədi Mansur Mansurovların musiqi mədəniyyətimizin inkişafında böyük xidmətləri olmuşdur.

Bəhram Mansurovun gözünü dünyaya açandan muğamla nəfəs alan bir mühitdə böyüməsi, təbiidir ki, onun ömür yolunu müəyyən etmiş və o, uşaqlıqdan sənət aləminə qədəm qoymuşdur. Tar çalmağı atasından, əmisindən öyrənsə də, onun kamil bir tarzən kimi yetişməsində böyük sənətkarımız, Mirzə Sadıq məktəbinin ənənələrini davam etdirən, tar ifaçılığı sənətini yüksək zirvəyə qaldırmış Qurban Pirimovun əməyi çox olub. Xüsusilə opera repertuarını Bəhram Mansurov Qurban Pirimovdan öyrəndiyini, onunla 35 il çiyin-çiyinə muğam-operalarını müşayiət etdiyini göstərir.

Musiqi kollektivlərində, opera və balet teatrında xidmətləri, respublikanın mədəni tədbirlərində fəal iştirakı, Böyük Vətən müharibəsinin odlu-alovlu illərində öz tarı ilə hərbi xəstəxanalarda, arxa cəbhədə mübariz çıxışları, konsert fəaliyyəti, pedaqoji işi, qastrol səfərləri, solo və müşayiətçilikdə göstərdiyi ustalığ, zəngin folklor biliyi, nəhayət şəxsiyyətində olan

nümunəvi keyfiyyətlər doğrudan da öyrənilməyə layiqdir.

Bəhram Mansurovun 19 yaşı olanda Müslüm Maqomayev onu ilk notlu xalq çalğı alətləri orkestrinə, daha sonra isə Opera və Balet Teatrına solist-tarzən kimi dəvət edir. Bəhram Mansurov opera səhnəsində Hüseynqulu Sarabski, Yavər Kələntərli, Hüseynağa Hacıbababəyov, Ələvsət Sadıqov, Həqiqət Rzayeva kimi korifeylərlə işləyir. Rübabə Muradova, Sara Qədimova, Əbülfət Əliyev, Gülxar Həsənova, Zeynəb Xanlarova, Mais Salmanov, Bakir Haşimov, Qulu Əsgərov, Arif Babayev, Nəzakət Məmmədova, Baba Mirzəyev və başqa sənətkarları teatra cəlb edərək onları tamaşalara hazırlamışdır.

Gənlik illərində B.Mansurov görkəmli xanəndələrlə çalışdığı zaman onun üçün muğamın çox sirləri

açılıb, o, ifaçı kimi sənətini təkmilləşdirib, yaradıcılıq axtarışlarını genişləndirib. Sənətin kamillik zirvəsinə doğru ucaldıqca isə özü muğamın sirlərini gənc xanəndələrə öyrətməyə başlamışdır. Ustad sənətkardan öyrənmək, onun sənətini davam etdirərək, irəliləmək və yeni nəsil yetişdirmək, sələflərindən əxz etdiyi sənət xəzinəsini qoruyaraq, zənginləşdirərək varislərinə çatdırmaq Bəhram Mansurovun sənət amalı olmuşdur.

Bəhram Mansurov ilk azərbaycanlı musiqiçidir ki, onun ifasında Azərbaycan muğamları YUNESKO xətti ilə vallara və CD-lərə yazılıb, bütün dünyaya yayılmışdır. O, 1978 və 1983-cü illərdə Səmərqənddə keçirilən Beynəlxalq Muğam Simpoziumunda Azərbaycanı təmsil etmişdir. Bəhram Mansurov Sadıqcan-dan sonra klassik Azərbaycan muğamlarını qoruyub saxlayan və təbliğ edən yeganə tarzən idi. Onun

ifasında bütün muğamlar, dəraməd, diringə, təsnif və rənglər oğlu, bəstəkar Eldar Mansurov tərəfindən nota salınmışdır.

Göstərdiyi xidmətlərinə görə o, 1956-cı ildə Azərbaycanın Əməkdar artisti, 1978-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti, 2 dəfə 1959-1967-ci illərdə “Şərəf nişanı” ordenləri və bir sıra medallarla təltif olunub.

14 may 1985-ci ildə Bakıda vəfat edib.

Ədəbiyyat

Mansurov, B. “Ömür qıysa...”: Xatirələr /tərt. ed.: M.Mansurova; E.Mansurov.- Bakı: Səda, 2003.-161 s.

Mansurov Məşədi Süleymanbəy: Xatirələr /tərt. ed. E.Mansurov; red.İ.Dadaşov.- Bakı: EQ, 2005.-139 s.

Qurbanlı, R. Mansurovun mənbələrinə görə muğamın 70 bölümü var /R.Qurbanlı //Yaddaş.- 2007.- 15 fevral.- S.12.

İnternetdə

www.azadinform.az
www.musigi-dunya.az
www.yoxdur.com

Nailə Alishova

105 illiyi

Musa Cəlil
1906-1944*Tatar şairi*

Musa Cəlilov 1906-cı il fevral ayının 15-də Orenburq vilayətinin Mustafino kəndində anadan olmuşdur.

Şeirləri 1919-cu ildən dərc olunur. İlk şeirlər və poema kitabı “Gəlik” 1925-ci ildə çap edilmişdir.

1929-cu ildən komsomol sıralarına daxil olmuş, ağqvardiyaçılarla mübarizədə iştirak etmişdir. 1920-ci illərdə komsomol işində çalışmış, 1931-ci ildə MDU-nun Ədəbiyyat fakültəsini bitirmişdir. 1939-1941-ci illərdə Tatar MSSR Yazıçılar İttifaqının məsul katibi olmuşdur. 1941-ci ildə Sovet Ordusu sıralarına çağırılmış, 1942-ci ildə ağır yaralanmış, əsir alınmış və həbs düşərgəsinə salınmışdır. Burada gizli qrup yaratmış, hərbi əsirlərin qaçmasını təşkil etmişdir. Gizli təşkilatda iştirakına görə Plettsenziya hərbi həbsxanasında 1944-cü ildə edam olunmuşdur.

1956-cı ildə ona Sovet İttifaqı Qəhrəmanı (ölümündən sonra) adı verilmişdir.

Tatar xalqının qəhrəmanlıq tarixindən bəhs edən “Altunsaç” və “İldar” operalarının libretto müəllifidir.

Cəbhə şeirlərində faşizmə nifrət, qələbəyə inam ifadə edilmişdir. M.Cəlilin Moabit həbsxanasında yazdığı 100-dən çox şeirdən ibarət dəftərini belçikalı əsir özü ilə həbsxanadan çıxarmağa müvəffəq olmuşdur. Əsərləri dünya xalqları dillərinə tərcümə olunmuşdur.

1938-ci ildə keçmiş SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, 1957-ci ildə Lenin mükafatı laureatı olmuşdur.

M.Jıqanovun “Cəlil” operası, “Moabit dəftəri” filmi M.Cəlil haqqındadır. Tatar MSSR-də adına şəhər var. Tatarıstan Opera və Balet teatrı M.Cəlilin adını daşıyır. Kazanda heykəli qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Moabit dəftəri /M.Cəlil.- Bakı: Yazıçı, 1979.- 280 s.

Xəlilov, P. SSRİ xalqları ədəbiyyatı /P.Xəlilov.- Bakı: Azərnəşr, 1977.- 410 s.

Mustafin, R. Qəhrəman şairin izi ilə /R.Mustafin.- Bakı: Gənclik, 1988.- 146 s.

Bəybala Ələsgərov

80 illiyi

Nəriman Həsənzadə
1931

Şair

Nəriman Əliməmməd oğlu Həsənzadə 1931-ci il fevral ayının 18-də Qazax rayonunun Poylu qəsəbəsində anadan olmuşdur. Burada orta məktəbi bitirdikdən sonra 1949-1953-cü illərdə Gəncə Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır.

Şair, dramaturq 1954-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, 1965-ci ildən filologiya elmləri namizədi, 1981-ci ildən Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi və 1990-cı ildə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin deputatı olub.

Əmək fəaliyyətinə Radio Verilişləri Komitəsində böyük redaktor kimi başlamışdır. 1957-1961-ci illərdə Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda təhsilini davam etdirmiş, Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universitetinin) aspiranturasını bitirmişdir. "Azərbaycan-Ukrayna ədəbi əlaqələri" mövzusunda dissertasiya müdafiə etmişdir.

1965-1967-ci illərdə "Azərbaycan gəncləri" qəzeti redaksiyasında Ədəbiyyat və incəsənət şöbəsinin müdiri, 1967-1975-ci illərdə "Azərbaycan" jurnalı redaksiyasında Poeziya şöbəsinin ədəbi işçisi, 1975-1978-ci illərdə SSRİ Ədəbiyyat fondu Azərbaycan şöbəsinin direktoru işləmişdir. 1978-1991-ci illərdə "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetinin baş redaktoru vəzifəsində çalışmışdır. 1991-1993-cü illərdə Dövlət Mətbuat Komitəsinin sədr müavini olmuş, Azərbaycan Respublikası Mətbuat və İnformasiya Nazirinin birinci müavini

işləmişdir. Hazırda Azərbaycan Milli Aviasiya Akademiyasında kafedra müdiri vəzifəsində işləyir.

İlk şeirlər toplusu "Çoban Əfqan" 1954-cü ildə kütləvi tirajla buraxılmışdır.

"Yadına düşəcəyəm" (1966), "Nəriman" (1968), "Zümrüd quşu" (1973), "Bir az möhlət istəyirəm ömürdən" (1981), "Bütün millətlərə" (1991), "Taleyin töhfəsi" (1993) və s. kitabların müəllifidir.

N.Həsənzadə ədəbiyyatın ən gözəl nümunələrini "Azərbaycan harayı", "Bütün millətlərə", "Salam Azərbaycan", "Bəyanat" və s. əsərlərində yaratmışdır.

2005-ci ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin layiqli davamçısı İlham Əliyevin sərəncamı ilə o, "Xalq şairi" kimi yüksək fəxri ada layiq görülmüşdür. Şairin böyük qəlbi bahar tərəvətli həyat arzuları

ilə, yazıb-yaratmaq eşqi ilə döyünür.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /N.Həsənzadə.- Bakı: Şərq-Qərb, 2005.- 336 s.

Cəfərov, N. Nəriman Həsənzadə: Şair Nəriman Həsənzadənin yaradıcılığı haqqında /N.Cəfərov //Mədəni maarif.- 2009.- № 3.- S.20-22.

Fərəcova, Z. Nəriman Həsənzadə: “Demək istədiklərim bir ömrə sığmaz”: Şair Nəriman Həsənzadə ilə müsahibə /Z.Fərəcova //El.- 2009.- № 4.- S.4-17.

İnternetdə

www.anl.az

www.az-wikipedia.org

www.xalqqazeti.com

www.elibrary.az

Saqibə Mehrəliyeva

810 illiyi

Nəsirəddin Tusi
1201-1274*Filosof*

Tusi Nəsirəddin Məhəmməd İbn Həsən 1201-ci il fevral ayının 18-də Həmədan şəhərində tərbiyəçi ailəsində anadan olmuşdur. Sonralar isə o, Tus şəhərində məktəb və mədrəsədə təhsilini davam etdirmişdir. Təhsilini başa vurduqdan sonra adına "Tusi" təxəllüsü əlavə etməsi təhsil aldığı şəhərə böyük məhəbbəti ilə bağlı olmuşdur.

Mütəfəkkirin əsl adı Məhəmməd, atasının adı Məhəmməd, babasının adı Həsəndir. Dövrünün ağıllı, bilikli, görkəmli alimi olduğuna görə xalq ona Nəsirəddin adını vermişdir.

Nəsirəddin Tusi ilk təhsilini atası Məhəmməd İbn Həsəndən almışdır. O, gənclik illərində biliyini artırmaq məqsədilə Yaxın və Orta Şərqnin bir sıra böyük şəhərlərinə səfər etmişdir.

Şərqnin bir çox şəhərlərini gəzib dolaşan Tusi Nişapur şəhərində dövrün bir sıra görkəmli alimlərilə, o cümlədən Fəridəddin Damadla və Qütbəddin Misri ilə tanış olmuş, onlardan dərslər almışdır.

Nəsirəddin Tusi yaşadığı dövrdə işğalçı hökmdarların ədalətsizliyinə məruz qalaraq dəfələrlə doğma şəhər və kəndlərindən uzaqlaşmış və tərki-vətən olmuşdur.

1259-cu ildə Tusinin təklifi ilə Cənubi Azərbaycanın Marağa şəhəri yaxınlığında rəsədxana inşa olunmuşdur. Rəsədxananın yeri elə dəqiq seçilmişdi ki, orada indi də rəsədxana fəaliyyət göstərir. Marağa Astronomiya Rəsədxanasının o dövrdə tayı-bərabəri olmamışdır. Sonralar Şərqdə inşa olunan rəsədxanalar

məhz Marağa rəsədxanasının planı əsasında tikilmişdir. Ən mürəkkəb alətlər, ən nadir kitablar bu rəsədxanada toplanmışdır. Bura dünyanın hər yerindən məşhur alimlər dəvət edilmişdir. Faktiki olaraq rəsədxana riyaziyyat və astronomiya üzrə böyük elmi mərkəzə çevrilmişdi. Hülakü xan bu akademiya alim və bilikli adamların cəlb edilməsini Tusiyə tapşırırmışdı.

Nəsirəddin Tusi, eyni zamanda Marağa rəsədxanasında böyük bir kitabxana da yaratmışdır. Tusi Yaxın və Orta Şərq ölkələrinin bir çox yerlərinə, o cümlədən Bağdada, Dəməşqə, Mosula, Xorasana və başqa şəhərlərə səfər edib qiymətli kitablar toplayıb Marağaya gətirmişdi.

Bir sıra tarixi sənədlərdən məlum olur ki, Nəsirəddin Tusi Marağa rəsədxanasında təlim-tərbiyə işi ilə də məşğul olmuşdur.

Onun “Evklidin həndəsi üsulları kitabı” (“Kitabe osule Erlides dər həndəsi”) uzun müddət tədris vəsaiti kimi istifadə edilmişdir. Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, Nəsirəddin Tusi elm tarixində böyük dühalardan, ən parlaq ulduzlardan biri olmuşdur. XII əsr elm-lərinin bütün sahələrini - astronomiyanı, riyaziyyatı, fizikanı, triqonometriyanı, həndəsəni, tarixi, fəlsəfəni, hüquqşünaslığı, məntiqi, geologiyayı və ən nəhayət ilahiyyat elmini özündə cəmləşdirən nadir ensiklopedik biliyə mənsub olan alim olmuşdur. O, bu elm-lərin yalnız bilicisi deyil, onların yaradıcısı və tədqiqatçısı olmuş, bu sahələrə dair fundamental elmi əsərlər yaratmışdır. Bu əsərlərin hər biri elm tariximizin parlaq səhifələridir. Alimin “Evklidin şərhı”, “Hərəkətdə olan yer kürəsi”, “Almacestin təhlili”, “Gecə və gündüz”, “Teleskop haqqında”, “İki göy cism”, “Günəşin çıxması və qurubu”, “Kainat cismlərinin zühuru”, “Kürə və silindr”, “Konuslar”, “Dairənin kvadratlanması”, “Şüanın istiqaməti və əks olunması”, “Yalançı səhər”, “Ulduzların surətləri”, “Məntiqdə əsas ül-iqtibas”, “Kəlam elmi”, “Əxlaqi nasiri”, “Başlanğıc və son”, “Təqvim və ulduzların seyri”, “Astronomiya elmindən 30 fəsil”, “Musiqi haqqında”, “Rəməl (şeyr vəzn) haqqında” və s. başqa cəmi 101 əsəri artıq 750 ildir ki, dünyanın ən böyük alimləri tərəfindən öyrənilmiş, təhlil və tədqiq olunmuşdur.

Beləliklə, bu tarixi fakt-lara yekun vuraraq gös-tərmək lazımdır ki, özünün ictimai-siyasi əsərlərində Nəsirəddin Tusi “dövlət” anlayışının açılmasına bö-yük yer ayırmışdır. Faktik olaraq Tusi Azərbaycanın siyasi fikir tarixində ilk dövlət nəzəriyyəçisi hesab olunur. “Maliyyə haqqın-da” risaləsində verilən qay-da-qanunlar sonralar bir çox orta əsr dövlətlərində qanunlar toplularına daxil edilmişdir.

Nəsirəddin Tusi 1274-cü ildə Bağdada səfəri zamanı vəfat etmiş və Bağdad şəhərinin Kazımiyyə maha-lındakı “Cəlil məscid”də dəfn olunmuşdur. Onun qəbrinin üstündə yazılmış-dır: “Elmin köməkçisi, elm ölkəsinin şahı - dövr anası belə oğul hələ doğmamış-dır”.

Ədəbiyyat

Xacə Nəsirəddin Tusi: Biblioqrafiya. Anadan olmasının 800 illiyi münasibətilə /tərt. ed. A.Xəlilov, A.Musayeva; elmi red. A.Ramazanov; AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu.- Bakı: XXI-Yeni nəşrlər Evi, 2004.- 167 s.

Xəyal, S. Mənim gördüyüm Tusi /S.Xəyal.-Bakı, 2001.- 60 s.

Quliyev, A. Nəsirəddin Tusi dövlət, siyasət və qanun haqqında: (M.N.Tusinin 800 illik yubileyi münasibətilə) /A.Quliyev.-Bakı, 2001.- 268 s.

Rzayev, A. Nəsirəddin Tusi: (Həyatı, elmi dünyagörüşü) /A.Rzayeva.- Bakı, 2001.- 352 s. (İkinci nəşri)

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Samirə Eminova

Şəmsi Bədəl oğlu Bədəlbəyli 1911-ci il fevral ayının 23-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Ş.Bədəlbəyli Pedaqoji texnikuma daxil olmuşdur. Lakin qəlbində teatra böyük həvəs olduğuna görə bədii özfəaliyyət dram kollektivində səylə çıxış edərək özünü bu sahədə sınaqdan çıxarmağa çalışmışdır.

O, 1927-ci ildə Pedaqoji texnikumu bitirərək Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına (indiki Milli Musiqi Akademiyası) daxil olmuş və burada Üzeyir Hacıbəyovun sinfində bəstəkarlıq nəzəriyyəsi ixtisası üzrə təhsil almışdır.

Üzeyir Hacıbəyovla ünsiyyət, Cəfər Cabbarlı ilə dostluq münasibətləri onun taleyində mühüm əhəmiyyətli rol oynamışdır. 1932-ci ildən etibarən Ş.Bədəlbəyli özünü rejissor kimi sınayaraq, A.Tuqanov, İ.Hidayətzadə və R.Təhmasibə assistentlik etməyə başlamışdır.

1934-cü ildə isə o, Moskva şəhərində "Malıy Teatr"da rejissor kimi təcrübə keçməyə göndərilmişdir.

Ş.Bədəlbəyli 1938-ci ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında müstəqil surətdə rejissorluq fəaliyyətinə başlamışdır. Burada C.Məmmədquluzadənin "Ölülər", S.Rəhmanın "Xoşbəxtlər", C.Cabbarlının "Od gəlini" əsərləri onun tərəfindən böyük müvəffəqiyyətlə səhnələşdirilmişdir.

Böyük Vətən müharibəsi illərində Ş.Bədəlbəyli sovet qoşunlarının tərkibində İrana ezam olunmuş və

Təbrizdə Ü.Hacıbəyovun "Arşın mal alan" operettasını səhnələşdirmiş, eyni zamanda Təbrizdə "Qırmızı Şərq" qəzetinin müxbiri kimi də fəaliyyət göstərmişdir.

1959-1965-ci illərdə Ş.Bədəlbəyli Opera Teatrının direktoru və baş rejissoru vəzifələrində çalışmışdır. Bu teatrın səhnəsində onun tərəfindən "Koroğlu", "Durnalar gölü", "Traviata", "Trubadur" və digər əsərlər səhnələşdirilmişdir.

Şəmsi Bədəlbəyli uzun illər (1943-1949, 1956-1961, 1963-1974) Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının direktoru və bədii rəhbəri olmuşdur. Ü.Hacıbəyovun sinfində musiqi təhsili alması onun sonralar məhz musiqili teatrlarda rejissor kimi yaradıcılıq fəaliyyətində danılmaz rol oynamışdır. Opera partituralarını oxumaq, əsərin musiqi materialının səhnə obrazlarının bədii siqləti ilə

həmahəngliyinə nail olmaq, instrumental ifaçılıqdan ansambl təşkil etmək baxımından məhz musiqiçi Ş.Bədəlbəyli ilə rejissor Ş.Bədəlbəylinin yaradıcılıq təmasının uğurlarıdır.

1974-1976-cı illərdə rejissor Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının direktoru və bədii rəhbəri vəzifəsində çalışmışdır.

1976-cı ildən isə ömrünün sonuna kimi Azərbaycan Teatr Cəmiyyətinin sədri olmuşdur.

Ş.Bədəlbəyli həm də bədii filmlərə çəkilmişdir. “O qızı tapın”, “Axıncı aşırım”, “Ömrün səhifələri” filmlərində yadda qalan obrazlar yaratmışdır. Onun iştirak etdiyi bu filmlər Azərbaycan kinematografiyasının qızıl fonduna daxil edilmişdi.

Azərbaycan Milli Akademik Dram Teatrında “Ölülər” (1940, C.Məmmədquluzadə), “Xoşbəxtlər” (1941, S.Rəhman), Opera və Balet teatrında “Koroğlu”, “Arşın mal alan” (1953, Ü.Hacıbəyov), Musiqili Komediya Teatrında isə “Ləpələr” (1970, A.Məlikov), “Hicran” (1973, E.Sabitoğlu) və s. əsərlərin quruluşçu rejissoru olmuşdur.

1957-ci ildə rejissor Türkmənistan Dövlət Opera və Balet Teatrında “Koroğlu” operasını tamaşaya qoymuşdur. Tamaşa müvəffəqiyyətlə keçmiş və teatrın

müdiriyyəti onu qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırmışdı.

Görkəmli rejissor, bacarıqlı inzibatçı Şəmsi Bədəlbəyli musiqili teatr sənətimizin inkişafında, onun tərəqqisi yolunda göstərdiyi böyük xidmətlərə görə 17 iyun 1943-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar və 29 iyul 1964-cü ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüş, “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni və medallarla təltif edilmişdir.

Ş.Bədəlbəyli 1987-ci il may ayının 23-də vəfat etmiş və ikinci Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir. Onun adına Bakı şəhərində küçə var.

Ədəbiyyat

Baxışova, S. Ömrünə xəzinə yığmış insan: [İstedadlı rejissor və böyük şəxsiyyət Şəmsi Bədəlbəyli haqqında] /S.Baxışova //Yaddaş.- 2006.- 18 fevral.- S.3.

Rəhimli, İ. Şəmsi Bədəlbəyli /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.606-608, 662-665.

Şərif, A. Şəmsi Bədəlbəyli /A.Şərif //XX əsr Azərbaycanın yaradıcı nəsilləri.- Bakı, 2007.- S.108-109.

Rus dilində

Рагимбейли, Н. Шамси Бадалбейли - жизнь в искусстве /Н.Рагимбейли.- Баку, 2008.- 202 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.musigi-dunya.az

Səmayə Quliyeva

55 illiyi

Səkinə İsmayılova

1956

Xanəndə

Səkinə Qulu qızı İsmayılova 1956-cı il fevral ayının 24-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1974-1978-ci illərdə Asəf Zeynallı adına musiqi məktəbinin muğam sinfini, 1990-cı ildə isə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetini bitirmişdir.

Səkinə İsmayılova respublikada ilk dəfə olaraq, qadın ifaçılardan ibarət muğam üçlüyü yaratmış, qadın xanəndələr arasında muğamı qavalla ilk dəfə ifa etmişdir. 1980-ci ildən Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının solisti kimi fəaliyyət göstərən xanəndə əksər muğam operalarında aparıcı partiyaları - Leyli, Əsli (Ü.Hacıbəyov - “Leyli və Məcnun”, “Əsli və Kəram”), Ərəbzəngi (Z.Hacıbəyov - “Aşıq Qərib”), Gülbahar (Ş.Axundova - “Gəlin qayası”) və s. ifa etmiş və etməkdədir.

Şöhrəti doğma yurdumuzdan çox-çox uzaqlara yayılmış bu sənətkar Azərbaycan muğam sənətini dünyanın bir çox ölkələrində - Türkiyə, İran, Yaponiya,

Hindistan, Almaniya, İsveç, Fransa, ABŞ və s. ölkələrdə yüksək səviyyədə təmsil edir.

Onun ifasında səslənən “Çahargah”, “Humayun”, “Bayatı-Şiraz” muğamları, həmçinin bir çox xalq mahnıları musiqi fonotekamızın qızıl fonduna daxil edilib.

Hazırda S.İsmayılova pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olur, Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti və Azərbaycan Milli Konservatoriyasında tələbələrə muğam sənətindən dərs deyir. Xidmətlərinə görə 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti adına layiq görülmüşdür.

Ədəbiyyat

İsmayılova Səkinə Qulu qızı //Üzeyir dünyası: Üzeyir Hacıbəyli ensiklopediyası.-Bakı, 2008.-S.122.

Səkinə İsmayılova Almaniya konsert verib: [Xalq artistinin Berlində keçirilən konserti haqqında] //Ekspress.- 2010.- 21 aprel.- S.14.

Qocayeva, A. Muğam və xalq mahnılarımızın mahir ifaçısı: Muğam ifaçısı Səkinə İsmayılova haqqında /A.Qocayeva //İki sahil.- 2007.- 27 oktyabr.- S.8.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Məmməd Məmmədov

130 illiyi

Abdulla Şaiq
1881-1959*Yazıçı*

Abdulla Mustafa oğlu Talıbzadə 1881-ci il fevral ayının 24-də Tiflis şəhərində ruhani ailəsində anadan olmuşdur.

1888-1893-cü illərdə Tiflisdə Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsi nəzdində altı sinifli məktəbdə təhsil almışdır. 1894-1900-cü illərdə Məşhəddə mədrəsədə azərbaycan, fars dillərində təhsil almış, dini, dünyəvi elmləri, Şərq və rus ədəbiyyatını öyrənmişdir.

1901-ci ildə Bakıda imperator III Aleksandr kişi gimnaziyasında komissiya qarşısında imtahan verərək, ibtidai məktəb müəllimi adını almış, Sabunçu və Bakı məktəblərində Azərbaycan dili və şəriət fənlərini tədris etmişdir.

Abdulla Şaiq XX əsrin əvvəllərində geniş ictimai və ədəbi fəaliyyətə başlamışdır. "Həyat", "İrşad", "Dəbistan", "Rəhbər", "Məktəb", "Füyuzat", "İqbal", "Yeni iqbal", "Açıq söz", "Qardaş köməyi" kimi qəzet və jurnallarda müxtəlif mövzularda bədii, elmi-publisistik yazılar dərc etdirməklə milli şüurun dirçəlişinə yardım göstərmişdir.

Abdulla Şaiq XX əsr Azərbaycan mədəniyyəti, ictimai və bədii fikir tarixində görkəmli yer tutan simalardan biri olmuşdur. O, xalq müəllimi, ictimai xadim, şair, nasir və tərcüməçi kimi də şöhrət qazanmışdır.

Ümumiyyətlə, millətin varlığı üçün əsas amillərdən olan dili - ana dilini Şaiq Azərbaycan xalqının və

tənpərvər bir nümayəndəsi kimi həmişə müdafiə etmiş, onun tədris və tərəqqisi üçün çalışmışdır.

1926-cı ildə o, Şəfiqə xanım Əfəndiyeva və Mirzə Məhəmmədin toplamış olduqları materiallar əsasında "Bayatılar" adlı kitabça buraxır ki, həmin kitabça folklorumuzun tədqiqi və nəşri tarixində atılmış önəmli addım idi.

Abdulla Şaiq ədəbi fəaliyyətə XIX əsrin sonlarından başlamışdır. Onun ilk qələm təcrübələri məhəbbət mövzusunda yazdığı qəzəllərdən və rus təmsilçisi Krilovdan etdiyi tərcümələrdən ibarət olmuşdur.

Onun ilk mətbu şeiri 1906-cı ildə Abdulla Talıbzadə imzası ilə çap olunmuş "Ananın oğluna layla deməsi" şeiridir. Şeir "Dəbistan" jurnalının 2-ci nömrəsində çıxmışdır. Qələmini bədii yaradıcılığının müxtəlif sahələrində sınaqdan ke-

çirən Abdulla Şaiq həm romantik, həm də realist üslubda əsərlər yaratmışdır.

Onun ilk dəyərli nəsr əsəri 1908-ci ildə yazdığı “Məktub yetişmədi” hekayəsidir.

Abdulla Şaiq dramaturgiya fəaliyyətinə 1910-cu ildə “Gözəl bahar” mənzum pyesi ilə başlamışdır. Bununla o, Azərbaycanda uşaq dramaturgiyasının əsasını qoymuşdur. Sonrakı illərdə “İdeal və insanlıq”, “Aldanmış ulduzlar”, “Nüşabə”, “Ana” kimi pyeslər, uşaqlar və gənclər üçün bir-birindən məzmunlu səhnə əsərləri yaratmışdır.

1917-ci ildə maarif sahəsində milliləşmə başlayarkən, Abdulla Şaiq birinci realni məktəbində “türk sinfi” yaratmış, bütün fənlərin ana dilində tədrisinin bünövrəsini qoymuşdur. Abdulla Şaiq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti illərində nümunə məktəbində və darülmüəllimində işləmiş, fəaliyyətini daha da genişləndirmişdir. 1919-cu ildə Maarif Nazirliyinin ilk dəfə nəşr etdirdiyi beş dərslikdən ikisinin “Ədəbiyyat dərsləri” və “Türk cələngi”nin müəllifi Abdulla Şaiq olmuşdur. O, Osmanlı-türk və Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrindən istifadə etməklə ilk milli dərslik örnəklərini yaratmışdır.

Müstəqilliyi qorumaq üçün vahid cəbhədə birləşməyin zəruri olduğunu anlayan Abdulla Şaiq Müsavat partiyasına həsr etdiyi “Marş” şeirini yazmışdı.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: Üç cildə /Abdulla Şaiq; tərt. Kamal Talıbzadə.- Bakı: Avrasiya Press, 2005. (Təkrar nəşr).- C.I.- 495 s.; C.II.-565 s.; C.III.- 534 s. (Klassik Azərbaycan ədəbiyyatı)

Arazdan Turana: Şeirlər, qəzəllər, poemalar, pyeslər /Abdulla Şaiq.- Bakı: Nurlan, 2003.- 263 s.

Tülkü Həccə gedir: Nağıl /Abdulla Şaiq.-Bakı: Altun kitab, 2009.- 20 s.

Abdulla Şaiq //Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Ensiklopediyası: İki cildə.- Bakı, 2004.- C.1.- S.97.

Cəfərov, T. Abdulla Şaiq /T.Cəfərov, Ş.Əhmədova, Ç.Məmmədova //Məktəblinin ədəbiyyat lüğəti.- Bakı, 2007.- S.6.

Rus dilində

Письмо не дошло: (Рассказы и роман) /А.Шаиг.-Баку: Гянджлик, 1984.- 192 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Abdulla Şaiq Böyük Vətən müharibəsi dövründə “Zəfər bizimdir” (1941), “Döyüş nəğməsi” (1942), “Vətən nəğməsi” (1943) və s. kimi şeirlərində xalqımızı alman faşistlərinə qarşı mübarizəyə səsləmiş, onlarda vətənpərvərlik ruhunu daha da qüvvətləndirməyə çalışmışdır.

Uşaq ədəbiyyatı kimi çətin bir sahədə uzun müddət səmərəli fəaliyyət göstərmiş, gələcək nəsillərə zəngin irs qoyub getmişdir.

Əməkdar incəsənət xadimi, yazıçı Talıbzadə Abdulla Mustafa oğlu 24 iyul 1959-cu ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Samirə Eminova

Xocalı Soyqırımı 1992

Ərazisi - 0,936 km²

Əhalisinin sayı – 25 000 nəfər

İşğal tarixi - 26 fevral 1992-ci il

25000 əhalisi olan Xocalı Xankəndindən 10 km cənub-şərqdə, Qarabağ silsiləsində və Ağdam-Şuşa, Əsgəran-Xankəndi yollarının üstündə yerləşir. Qarabağdakı yeganə aeroport da Xocalıdadır. Ermənilərin Xocalıya əsas maraqları da Xocalının bu cür strateji mövqedə olması ilə əlaqədardır.

Fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri keçmiş SSRİ dövründən Xankəndi (Stepanakert) şəhərində yerləşən 366-cı motoatıcı alayın zirehli texnikası və hərbi heyətinin köməkliyi ilə Xocalı şəhərini işğal etdi... Bir günün içində yer üzündən silinən şəhəri tərk edən 2500 Xocalı sakinindən 613-ü düşmən gülləsinə tuş gəlib qətləmin qurbanı oldu.

Bu soyqırımın nəticəsində 63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i qoca və qarı olmaqla - 613 nəfər Xocalı sakini qətlə yetirildi, 8 ailə tamamilə məhv edildi, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirdi. Düşmən gülləsinə tuş gəlib yaralanan 487 nəfərdən 76-sı uşaq idi. 1275 xocalılı əsir, 150 xocalılı itkin düşdü. Dövlətin və əhalinin əmlakına 1 aprel 1992-ci il tarixinə olan qiymətlərlə 5 mlrd. rubl dəyərində ziyan vurulmuşdur.

Xocalı Soyqırımında iştirak etmiş ermənilərin və onların köməkçilərinin hərəkətləri insan haqlarının kobud pozulması, beynəlxalq hüquqi aktların - Cenevrə konvensiyası, Ümumdünya İnsan Haqları Bəyannaməsi, vətəndaş və siyasi hüquqlar barədə Beynəlxalq Saziş, Fövqəladə vəziyyətlərdə və hərbi münaqişələr zamanı qadınların və uşaqların müdafiəsi Bəyannaməsinə məhəl qoyulmamasıdır.

Azərbaycan Milli Məclisi (Parlament) hər il fevralın 26-nı “Xocalı Soyqırımı günü” elan etmişdir. Hər il fevralın 26-da saat 17.00-da Azərbaycan xalqı Xocalı Soyqırımının qurbanlarının xatirəsini yad edir.

1 fevral
Gün çıxır
06:43
Gün batır
18:33
28 fevral
Gün çıxır
06:52
Gün batır
20:05

Mart

19 fevral-
20 mart

Balıq Nışanı
sudur. Yupiter və
Neptunun
himayəsindədir.
Günəşin Balıqlar
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
inco intuitivləşmə
olmaqla yanaşı,
daim bir narahatlıq
hissi də keçirirlər.

2011

Əlamətdar və
tarixi günlər

- 2. Azərbaycanın BMT-yə qəbul olunması günü
- 8. Beynəlxalq Qadınlar Günü
- 10. Milli Teatr Günü
- 12. Daxili Qoşunlar Günü
- 20-21. Novruz Bayramı
- 27. Beynəlxalq Teatr Günü
- 28. Milli Təhlükəsizlik Günü
- 31. Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü

Ça	1
Ç	2
Ca	3
C	4
Ş	5
B	6
Be	7
Ça	8
Ç	9
Ca	10
C	11
Ş	12
B	13
Be	14
Ça	15
Ç	16
Ca	17
C	18
Ş	19
B	20
Be	21
Ça	22
Ç	23
Ca	24
C	25
Ş	26
B	27
Be	28
Ça	29
Ç	30
Ca	31

Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü

XIX əsrin əvvəllərindən başlayaraq ermənilər tarixi Azərbaycan torpaqlarında kütləvi şəkildə məskunlaşdırılmağa başlamış, azərbaycanlılar öz qədim torpaqlarından, ata-baba yurdlarından qovulmuş, onların deportasiyası prosesi məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilmişdir.

Ötən əsrdə dörd dəfə - 1905-1906, 1918-1920, 1948-1953 və 1988-1989-cu illərdə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımı və deportasiya siyasəti bu gün özünü Dağlıq Qarabağla bağlı məlum hadisələrdə büruzə verir, həm də onu göstərir ki, ermənilərin xalqımıza olan tarixi münasibəti dəyişməyib.

Mart - Qriqorian təqvimi ilə ilin üçüncü ayıdır. 31 gündən ibarətdir.

Yuli Sezarın təqvim islahatından əvvəl Qədim Romada ilin birinci ayı sayılırdı.

Mart sözü Qədim Roma mifologiyasında müharibə tanrısı olan Marsın adı ilə bağlıdır.

Milli ədəbiyyat

Şairə, ədəbiyyatşünas Billuri Hökumə İbrahim qızının (03.03.1926-22.11.2000) anadan olmasının **85** illiyi

Əməkdar elm xadimi, tənqidçi, ədəbiyyatşünas Qarayev Yaşar Vahid oğlunun (05.03.1936-25.08.2002) anadan olmasının **75** illiyi

Nasir Eyvazov Fərman Allahverdi oğlunun (06.03.1931-26.11.1996) anadan olmasının **80** illiyi

Şərqşünas Hüseynov Böyükağa Murtuza oğlunun (07.03.1926-31.05.1983) anadan olmasının **85** illiyi

Xalq şairi, dramaturq Rüstəmxadə Süleyman Əliabbas oğlunun (Süleyman Rüstəm) (12.03.1906-10.06.1989) anadan olmasının **105** illiyi

Nasir Mustafayev Əmir Gülbala oğlunun (12.03.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Şair, tərcüməçi, publisist İsmayılzadə İsa Mustafa oğlunun (15.03.1941-14.07.1997) anadan olmasının **70** illiyi

Şair Qasımov Böyükağa Məmməd oğlunun (18.03.1916-29.08.1957) anadan olmasının **95** illiyi

Xalq şairi, Vəkilov Səməd Yusif oğlunun (Səməd Vurğun) (21.03.1906-27.05.1956) anadan olmasının **105** illiyi

Şair Kərimov Əli Paşa oğlunun (Əli Kərim) (22.03.1931-30.06.1969) anadan olmasının **80** illiyi

Şair, nasir Xanlarov Seyran Əsgər oğlunun (Seyran Səxavət) (23.03.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Ədəbiyyatşünas, tənqidçi Bəktəşi İnayət Heydər oğlunun (25.03.1931-09.09.1989) anadan olmasının **80** illiyi

Publisist, tənqidçi, tibb elmləri namizədi Qədimov Şaiq Rza oğlunun (26.03.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Nasir, publisist, şair, rəssam Vəliyev Yaşar Hidayət oğlunun (30.03.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Kırım-tatar publisisti, pedaqoq, ictimai xadim Qaspralı (Qasprinski) İsmayıl bəy Mustafa ağa oğlunun (21.03.1851-11.09.1914) anadan olmasının **160** illiyi

Tarixi günlər

Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü (01.03.1972)

Azərbaycanın BMT-yə qəbul olunması günü (02.03.1992)

Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü (05.03.2005)

Qızıl Aypara Günü (07.03.2008)

Beynəlxalq Qadınlar Günü (08.03.1910)

Milli Teatr Günü (10.03.1873)

Daxili Qoşunlar Günü (12.03.1995)

Beynəlxalq Novruz Günü (21.03.2010)

Beynəlxalq Poeziya Günü (21.03.)

İrqi ayrı-seçkiliyin (diskriminasiyanın) ləğv edilməsi uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü (21.03.1966)

Beynəlxalq Teatr Günü (27.03.1948)

Milli Təhlükəsizlik Orqanları İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (28.03.1997)

Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü (31.03.1918)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Nəzərli Hikmət Baba oğlunun
(07.03.1966-02.1992) anadan olmasının **45** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı İbrahimov Nurəddin İslam oğlunun
(16.03.1951-10.02.1995) anadan olmasının **60** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Nəsrəddinov Rafiq Hüseyn oğlunun
(18.03.1961-06.09.1992) anadan olmasının **50** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əsədov Əsəd Soltan oğlunun
(22.03.1956-29.10.1991) anadan olmasının **55** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Dövlət xadimi, energetik, texnika elmləri namizədi, professor
Bayramzadə Əlirza Baxşəli oğlunun (18.03.1911-01.08.1963) anadan
olmasının **100** illiyi

Rus fiziki, dövlət xadimi Vavilov Sergey İvanoviçin (24.03.1891-
25.01.1951) anadan olmasının **120** illiyi

İsveçli ixtiraçı və sənaye sahibkarı Nobel Emmanuelin (24.03.1801-
03.09.1872) anadan olmasının **210** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Akademik Nağıyev Tofiq Murtuza oğlunun (04.03.1941) anadan
olmasının **70** illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq

Rus rəssamı Vrubel Mixail Aleksandroviçin (17.03.1856-14.04.1910)
anadan olmasının **155** illiyi

Fransız heykəltəraşı Qudon Jan Antuanın (20.03.1741-15.07.1828)
anadan olmasının **270** illiyi

Alman rəssamı, qrafikaçı Qrundiç Leanın (23.03.1906) anadan olmasının **105** illiyi

İspan rəssamı Qoyya-i-Lüsyentes Fransisko Xose de Fuendetodosun (30.03.1746-16.04.1828) anadan olmasının **265** illiyi

Neft

Neftçi-geoloq Bağırzadə Faiq Məmməd oğlunun (20.03.1926-24.03.1988) anadan olmasının **85** illiyi

Neftçi, buruq ustası Məmmədov Abbas Zaman oğlunun (24.03.1916-01.01.1976) anadan olmasının **95** illiyi

Riyaziyyat

Fransız filosofu və riyaziyyatçısı Dekart Renenin (31.03.1596-11.02.1650) anadan olmasının **415** illiyi

Kimya.Biologiya

AMEA-nın həqiqi üzvü, Milli Onkologiya Elmi Mərkəzinin direktoru Əliyev Cəmil Əziz oğlunun (30.03.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Texnika elmləri doktoru, kimyaçı alim Qəmbərov Yunis Heydər oğlunun (05.03.1926-07.09.1991) anadan olmasının **85** illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Rus coğrafiyaşünası, bioloq, Əməkdar elm xadimi Berq Lev Semyonoviçin (14.03.1876-24.12.1950) anadan olmasının **135** illiyi

Əməkdar elm xadimi, coğrafiyaşünas Kərəmov Nurəddin Kərəm oğlunun (20.03.1911-13.08.1981) anadan olmasının **100** illiyi

Türk səyyahı, coğrafiyaşünas Övliya Çələbi ibn Dərviş Məhəmməd Zillinin (25.03.1611-1679 (1682,1685)) anadan olmasının **400** illiyi

Musiqi.Opera. Balet

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Bağirov Zakir Cavad oğlunun (16.03.1916-08.01.1996) anadan olmasının **95** illiyi

Macar bəstəkarı, pianoçu və musiqi folklorçusu Bartok Belanın (25.03.1881-26.09.1945) anadan olmasının **130** illiyi

Rus aktyoru, rejissor və teatr pedaqoqu Tuqanov Aleksandr Aleksandroviçin (31.03.1871-06.03.1960) anadan olmasının **140** illiyi

Xanəndə, musiqi xadimi Cabbar Məşədi İsmayıl oğlunun (Cabbar Qaryağdı oğlu) (31.03.1861-20.04.1944) anadan olmasının **150** illiyi

Xalq artisti, pianoçu Babayev Rafiq Fərzi oğlunun (31.03.1936-19.03.1994) anadan olmasının **75** illiyi

Teatr. Kino

Polyak kinorejissoru, ssenarist Vayda Anjeyin (06.03.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Xalq artisti, görkəmli aktyor Qurbanov Ağadadaş Gülməmməd oğlunun (08.03.1911-25.06.1965) anadan olmasının **100** illiyi

Əməkdar artist, aktyor Qafarlı Əlihüseyn Əbdülrəhim oğlunun (15.03.1911-06.10.1961) anadan olmasının **100** illiyi

Xalq artisti, aktyor Haqverdiyev Əyyub Məmmədəli oğlunun (15.03.1911-12.06.1996) anadan olmasının **100** illiyi

Xalq artisti, aktyor Seyfi Ələkbər Seyfulla oğlunun (19.03.1901-15.12.1977) anadan olmasının **110** illiyi

Aktyor, pedaqoq Kazımzadə Kazım Cəfər oğlunun (Kazım Ziya) (21.03.1896-20.11.1956) anadan olmasının **115** illiyi

Xalq artisti, Dövlət mükafatı laureatı Axundov Ruhulla Fətulla oğlunun (Sidqi Ruhulla) (28.03.1886-05.05.1959) anadan olmasının **125** illiyi

Hökumə İbrahim qızı Billuri 1926-cı il mart ayının 3-də Cənubi Azərbaycanın Zəncan şəhərində dəmirçi ailəsində anadan olmuşdur. 1933-1943-cü illərdə "Azəri" orta qız məktəbində təhsil almış və həmin məktəbdə müəllim saxlanmışdır. Sovet Ordusu İranda olduğu dövrdə ictimai-siyasi fəaliyyətə başlamışdır. Xəmsə vilayət partiya komitəsinin üzvü olmuşdur. İlk şeirlərini orta məktəbdə ikən fars, sonra Azərbaycan dilində yazmışdır. Onun Azərbaycan dilində qələmə aldığı ilk şeirləri, "Fəhlə", "Göyərçin", "Sübh açıldı" və s. məqalələri 1945-ci ildə "Azər", "Vətən yolunda" qəzetlərində və "Azərbaycan" jurnalında çıxmışdır. Azərbaycan Demokrat Partiyası Zəncan Vilayət Komitəsi Təbliğat şöbəsinin sədr müavini və "SSRİ ilə İran arasında mədəni rabitə cəmiyyəti" Zəncan şöbəsinin sədr müavini, mədəniyyət evi kitabxanasının müdiri vəzifəsində işləmişdir. Cənubi Azərbaycanda inqilabi hadisələrin fəal iştirakçısı olduğuna görə "21 Azər" medalına layiq görülmüşdür. 1946-cı ilin dekabrından Şimali Azərbaycanda mühacirətdə yaşayır. Həmin vaxtdan fəal bədii və elmi yaradıcılıqla məşğul olmuş, dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış etmişdir. 1955-ci ildə "Şeirlər", 1963-cü ildə "Azadlıq baharı", 1970-ci ildə "İthaf", 1980-ci ildə "Sənin könül otağın" və s. kitabları Moskvada və Bakıda rus dilində nəşr olunmuşdur.

1952-ci ildə ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsini bitirmiş, 1952-1954-cü illərdə "Azərnəşr"

də Ədəbi-bədii şöbədə redaktor işləmiş, 1954-1956-cı illərdə Azərbaycan KP MK nəzdində partiya məktəbini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Bu dövrdə o, iki dəfə Azərbaycan Demokratik Partiyası MK-nın üzvü seçilmişdir. 1956-1960-cı illərdə ADP MK-nın siyasi orqanı "Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru vəzifəsində işləmişdir. 1960-1963-cü illərdə Moskva Sov.İKP MK nəzdində olan İctimai Elmlər Akademiyasını bitirmiş, orada "İran Azərbaycan realist demokratik ədəbiyyatı" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsinə almışdır. 1964-cü ildə Azərbaycan EA Yaxın və Orta Şərq xalqları İnstitutunda baş elmi işçi vəzifəsində işləmişdir.

Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı və SSRİ medalları ilə təltif olunmuşdur. O,

1958-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, 1984-cü ildən Əməkdar incəsənət xadimi, 1985-ci ildən Əmək veteranıdır. H.Billuri 2000-ci il noyabrın 22-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /H.Billuri .- Bakı: Azərnəşr, 1981.- 343 s.
Apar məni o yerlərə /H.Billuri.- Bakı: Yazıçı, 1981.- 124 s.
Bir də bahar gəlsə /H.Billuri.- Bakı: Yazıçı, 1984.- 280 s.
Çinar gözləyir məni /H.Billuri.- Bakı: Azərnəşr, 1975.- 120 s.
Şeirlər /H.Billuri.- Bakı: Yazıçı, 1980.- 265 s.
Məhəmmədhüseyn Şəhriyar /H.Billuri.- Bakı: Elm, 1984.- 156 s.
Nə qərribə dünya imiş /H.Billuri.- Bakı: Azərbaycan, 1997.- 223 s.

İnternetdə

www.adam.az
www.az.wikipedia.org
www.science.gov.az

Bəybala Ələsgərov

Yaşar Vahid oğlu Qarayev 1936-cı il mart ayının 5-də Şəki şəhərində xırda sənətkar ailəsində anadan olmuşdur. 1946-cı ildə Qarayev ailəsi Bakıya köçür. O, burada 31 sayılı şəhər orta məktəbini bitirmişdir.

1954-1958-ci illərdə ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. 1987-ci ildə Azərbaycan EA Nizami adına Dil və ədəbiyyat İnstitutunda baş laborant, kiçik elmi işçi, baş elmi işçi, sonra Nəzəriyyə və ədəbi proses şöbəsinin müdiri, institutda elmi işlər üzrə direktor müavini, həmin şöbəyə başçılıq etməklə yanaşı, institutun direktoru vəzifəsində işləmişdir.

Ədəbi fəaliyyətə 1955-ci ildə “Lenin tərbiyəsi uğrunda” və “Azərbaycan gəncləri” qəzetlərində çıxan ilk ədəbi qeydləri ilə başlamışdır. Bundan sonra müasir ədəbi prosesə, teatr tənqidinə, bədii ədəbiyyatın digər problemlərinə dair elmi-nəzəri məqalələri ilə dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış etmişdir.

Onun məqalə və kitabları 1976-1991-ci illərdə “Yaşar”, “Q.Yaşar”, “Y.Qarayev” imzaları ilə dərc olunmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq şurasının rəhbəri olmuşdur. 1990-cı ildən Ali Attestasiya Komissiyasının, Azərbaycan Milli Yaradıcılıq Akademiyası Rəyasət Heyətinin üzvü və humanitar bölməsinin həmsədri, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi (1991-ci ildən tənqid və ədəbiyyatşünaslıq üzrə) seçilmişdir. Həmçinin,

1993-cü ildən Azərbaycanda daimi fəaliyyətdə olan Şəhriyar konqresi komitəsinin sədri, “Ədəbi proses” adlı illik elmi-tənqidi məcmuənin təşəbbüsçüsü, müəlliflərindən biri və məsul redaktoru olmuşdur. M.Qorqi adına Dünya Ədəbiyyatı İnstitutunun hazırladığı doqquz cildlik “Dünya ədəbiyyatı tarixi”, “Çoxmillətli Sovet ədəbiyyatı tarixi (inqilaba qədərki dövr)” və Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun hazırladığı yeddi cildlik “Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” monumetal əsərlərin müəlliflərindən biri idi. Respublikanın elmi və ədəbi-mədəni inkişafında fəal çalışmış, “Dünya ədəbiyyatının inkişaf qanunauyğunluqları” problemi üzrə əlaqələndirmə şurasının sədri, Ədəbiyyat İnstitutu elmi şurasının sədri, Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun, Türkmə-

nistan EA Dil və Ədəbiyyat İnstitutu elmi şurasının, Azərbaycan Dövlət nəşrkomu yanında redaksiya heyətinin, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin, Mədəniyyət Nazirliyi bədii şurasının, “Yazıçı” nəşriyyatının bədii şurasının, “Azərbaycan” və “Ulduz” jurnalı redaksiya heyətinin, “Bilik” cəmiyyəti redaksiya heyətinin, ensiklopediya elmi redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur. Eyni zamanda SSRİ Yazıçılar İttifaqı Rəyasət Heyəti yanında Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq şurasının, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı M.F.Axundov adına mükafat komissiyasının üzvü olmuşdur.

Yaşar Qarayev XX əsr tənqidinin yeni mərhələsinə və nəslinə mənsubdur. Bu mərhələ ötən əsrin 60-cı illərindən sonra başlayır və indi də, yəni yeni əsrin başlanğıc dövründə də davam edir. Tənqidin bu nəslini və mərhələsini öz yaradıcılığında, öz tənqidçi təfəkküründə və şəxsiyyətində təmsil edən şəxs barədə düşünəndə isə, heç şübhəsiz, ilk olaraq biz Yaşar Qarayevin adını çəkməli oluruq. Yaşar Qarayev tənqidin bu mərhələsini, onun problemlərini və istiqamətlərini, ədəbi-estetik və milli dəyərlər sistemini öz tənqidində daha dolğun və mükəmməl bir şəkildə, bütöv bir sistem halında əks edən tənqidçi olmuşdur.

1994-cü ildən “Füzuli vəqfi” fondunun rəyasət heyətinin üzvü kimi fəaliyyət göstərmişdir.

O, 1982-ci ildə Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı və Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi fəxri adlarına layiq görülmüş, 1985-ci ildə professor, 1990-cı ildə Azərbaycan Milli Yaradıcılıq Akademiyasının həqiqi üzvü, 2002-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir.

2002-ci il avqustun 25-də vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Xarıbülbulün nağılı /Y.Qarayev.- Bakı: Azərnəşr, 1994.- 56 s.

Şərhin dahisi /Y.Qarayev; red. İ.Vəliyev.- Bakı: Azərbaycan Ensiklopediyası, 1996.- 52 s.

Tarix: yaxından və uzaqdan /Y.Qarayev.- Bakı, 1996.- 710 s.

Yaşar Qarayev: Biblioqrafik göstərici /red. Z.Əliyeva, tərt. ed. Ə.Əfəndiyev.- Bakı: Elm, 2001.- 215 s.

Paşayev, Q. Ədəbiyyatşünaslıq elmimizin iftixarı /Q.Paşayev //Ədəbiyyat.- 2007.- 16 mart.- № 9.- S.5.

Məmmədova, İ. Görkəmli alimin barelyefi açılmışdır /İ.Məmmədova //Azərbaycan.- 2007.- 13 may.- S.5.

Nailə Alışova

Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü 2005

Azərbaycanda bədən tərbiyəsi və idmanın tarixi çox qədimdir və xalqın mədəniyyəti ilə sıx bağlıdır. Azərbaycan folklorunda igidlərin oxatma, atçapma, güləş və digər xalq oyunlarında göstərdikləri şücaət və qəhrəmanlıqlar tərənnüm olunmuşdur. Qobustan qayaüstü rəsmlərində qədim insanın müxtəlif fiziki hərəkətlərinin əyani təsviri Azərbaycanda idmanın uzaq tarixindən xəbər verir.

“Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 28 dekabr 1998-ci il tarixli Fərmanı ilə qüvvəyə minmişdir. Qanunda bədən tərbiyəsi və idman təşkilatlarının fəaliyyətinin hüquqi, təşkilati, iqtisadi və sosial əsasları təsbit olunmuş, bədən tərbiyəsi və idman sahəsində Azərbaycan Respublikasında dövlət siyasətinin prinsipləri müəyyən edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi (2006) “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun həyata keçirilməsi üçün öz səlahiyyətləri daxilində lazımi tədbirlər görür.

2000-ci ildən başlayaraq Azərbaycan Respublikasında bir-birinin ardınca müasir idman kompleksləri tikilib istifadəyə verilmişdir. Dövlətin idmana böyük qayğısının daha bir təzahürü olan bu sağlamlıq mərkəzlərinin əksəriyyəti ümummilli lider Heydər Əliyevin

prezidentliyi dövründə inşa olunmuşdur. Bakı Olimpiya İdman Kompleksi 2000-ci il oktyabrın 21-də, Maştağa Olimpiya İdman Kompleksi 2001-ci il dekabrın 29-da, Naxçıvan Olimpiya İdman Kompleksi 2002-ci il iyunun 15-də, Gəncə Olimpiya İdman Kompleksi 2002-ci il sentyabrın 12-də, Şəki Olimpiya İdman Kompleksi 2002-ci il noyabrın 9-da, Bərdə Olimpiya İdman Kompleksi 2003-cü il oktyabrın 7-də, Lənkəran Olimpiya İdman Kompleksi 2003-cü il oktyabrın 9-da, Quba Olimpiya İdman Kompleksi 2003-cü il oktyabrın 11-də, Şamaxı Olimpiya İdman Kompleksi 2005-ci il aprel 26-da istifadəyə verilmişdir. Bakıda “Musado” Taekvondo sarayı, Yaxt-klub, Otüstü Xokkey İdman Kompleksi, Stend Atıcılığı İdman Kompleksi də fəaliyyət göstərir.

Azərbaycanda idman əsl tərəqqi yoluna respublika dövlət müstəqilliyi qazandıqdan sonra qədəm qoymuşdur. Müstəqilliyin ilk illərində bədən tərbiyəsi və idman işlərinin təşkili sahəsində çətinliklər var idi. Respublika Prezidentinin Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması haqqında 26 iyul 1994-cü il tarixli və Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinin yaradılması haqqında 18 aprel 2001-ci il tarixli Fərmanları ölkədə idmanın inkişafına güclü təkan verdi.

Ümummilli liderin gənclər və idman siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev 2005-ci il martın 4-də “Bədən tərbiyəsi və idman günü”nün təsis edilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır. 5 mart Azərbaycan idmanı üçün xüsusilə əlamətdar bir gündür. Belə ki, 1995-ci ilin həmin günü ulu öndərimiz Heydər Əliyev dünya və Avropa çempionatlarının qalibləri və mükafatçıları ilə görüşmüş, bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafında yeni strategiyanın təməlini qoyaraq İdman Fondunu təsis etmiş, bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafında yeni strategiyanın təməlini qoyub. Həmin məqsədyönlü siyasət bu gün də layiqincə davam etdirilir. Ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafı bütün sosial sferaları, o cümlədən idman və bədən tərbiyəsi sahəsini əhatə edir, bu sahədə qazanılan nailiyyətlər ildən-ilə daha da artır.

İdmançılarımızın da ildən-ilə artan nailiyyətləri dövlətin bu sahəyə olan dəstəyinin nəticəsidir. Təkcə, 2009-cu ildə bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafına dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin məbləği 12,8 milyon manata çatdırılıb. Ölkədə idman və bədən tərbiyəsinin maddi-texniki bazası ildən-ilə möhkəmləndirilir. Ölkənin müxtəlif bölgələrində çoxsaylı idman kompleksləri tikilib istifadəyə verilir, mövcud idman kompleksləri, stadionlar və digər idman meydançıları təmir edilir, günün tələblərinə uyğun yenidən qurulur.

Ədəbiyyat

Heydər Əliyev və Azərbaycan idmanı.- Bakı, 2004.- 314 s.

Bədən tərbiyəsi və idman //Azərbaycan Milli Ensiklopediyası.- Bakı, 2007.- S.828-836.

İnternetdə

www.aztv.az
www.news.xazar.com
www.presspost.az

Məmməd Məmmədov

45 illiyi

Hikmət Nəzərli 1966-1992

Milli
Qəhrəman

Hikmət Baba oğlu Nəzərli 1966-cı il mart ayının 7-də Bakı şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1973-cü ildə Bakının Xətai rayonundakı 27 saylı orta məktəbdə ibtidai təhsilə başlamış, beşinci sinifə qədər burada təhsil almışdır. Atasının iş yerinin dəyişməsi ilə əlaqədar Hikmət də ailələri ilə Daşkəndə getmiş və orta təhsilini orada tamamlamışdır. O, 1982-ci ildə anası və bacıları ilə birlikdə yenicən Bakıya qayıtmışdır. 1984-cü ildə hərbi xidmətə çağırılmış və Gürcüstan Respublikasının Düşəfi şəhərindəki kəşfiyyat məktəbinə göndərilmişdir. 1986-cı ildə ordudan tərxis olunmuşdur. O, respublika DİN-nin Yangından Mühafizə İdarəsində işə düzəlmiş və eyni zamanda Azərbaycan Politeknik İnstitutuna (indiki Texniki Universitet) qəbul olunmuşdur. Bir vətənpərvər oğul kimi erməni təcavüzünə, soydaşlarımızın öz doğma yurdlarından qovulmasına o, biganə qala bilməzdi.

H.Nəzərli Şığ qəsəbəsində könüllülərdən təşkil olunmuş müdafiə batalyonuna üzv yazılır. 1991-ci ilin dekabrında xidmət etdiyi batalyonun tərkibində Ağdam istiqamətindəki cəbhəyə yola düşür. Həmin gündən Vətənin müdafiəsi uğrunda xidmətlərə başlayır. Umudlu, Xocalı yolu isə onun döyüş meydanına çevrilir. Umudlu kəndinin sakinlərini təhlükəsiz yerə

apararkən ağır yaralanır. Bir müddət müalicə olunduqdan sonra yenidən döyüş yoldaşlarının yanına qayıdır.

Həmin günlər Xocalıda tarixdə misli görünməmiş faciə törədilir. Hikmət idarə etdiyi maşınla düşmən qarşısında maneə yaradaraq uşaqların, qadınların təhlükəsiz yerə aparılmasında böyük şücaət göstərir. Son məqamda bir neçə döyüş yoldaşı ilə meşəyə çəkilir. Sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat yoxdur.

Ailəli idi. Bir övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 sentyabr 1992-ci il tarixli 178 sayılı Fərmanı ilə Nəzərli Hikmət Baba oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Ədəbiyyat

Hikmət Baba oğlu Nəzərliyə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Sırası - Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 9 sentyabr 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 17.- S.23. (Ölümündən sonra)

Əsgərov, V. Hikmət Baba oğlu Nəzərli /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.172.

Hikmət Baba oğlu Nəzərli //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova //M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S.165.

İsmayılov, İ. Nəzərli Hikmət Baba oğlu (1966-1992) /İ.İsmayılov //Nəsimi rayonunun şəhidləri.- Bakı, 1997.- S.34.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.adam.az

Məmməd Məmmədov

Nəsillər dəyişəcək, lakin vətən oğullarının xatirəsi ürəklərdə əbədi yaşayacaq.

İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Ağadadaş Gülməmməd oğlu Qurbanov 1911-ci il mart ayının 8-də Bakıda anadan olmuşdur.

1927-ci il martın 15-də "Dənizçilər klubu"nda Lətif Kərimlinin "Fırtına" pyesinin tamaşası oynanıb. Bu tamaşanı, başda Ağadadaş Qurbanov olmaqla, talelərini teatra bağlayan məktəblilər hazırlamışdılar. Bununla da Bakıda Fəhlə Uşaqlar Teatrının (sonralar Gənc Tamaşaçılar Teatrı adlandırıldı) bünövrəsi qoyulmuşdur.

A.Qurbanov həmin vaxtdan 1952-ci ilədək bu teatrda işləmiş və qısa müddətdə kollektivin əsas qüvvələrindən biri olmuşdur. Burada aktyor böyük rol üçün nəzərdə tutulan Cəfər Cabbarlının "Aydın" (Aydın), Mirzə Fətəli Axundzadənin "Molla İbrahimxəlil kimiyagər" (Molla İbrahimxəlil), Nəcəf bəy Vəzirovun "Hacı Qəmbər" (Hacı Qəmbər), Fridrix Şillerin "Qaçqlar" (Karl Moor), Nikolay Qoqolun "Müfəttiş" (Xlestakov), Rabindranat Taqorun "Qaneşin yolu" hekayəsi əsasında "Əfilər" (Qaneş) pyeslərinin tamaşalarında iştirak etmişdir.

Aktyor 1952-ci ildən ömrünün sonunadək Akademik Milli Dram Teatrında işləmişdir. O, bu teatrda Mirzə Səməndər, Əbu Übeyd, Ötgün ("Almaz", "Od gəlini", və "Dönüş", Cəfər Cabbarlı), Şeyx Mərvan və Şeyx Sənan, Səyavuş ("Şeyx Sənan" və "Səyavuş", Hüseyn Cavid), Kamillo ("Qış nağılı", Vilyam Şekspir), İbrahim xan və Vaqif ("Vaqif", Səməd Vurğun), Şults ("Uzaq sahillərdə", İmran Qasımov və Həsən

Seyidbəyli), İvanov ("Göz həkimi", İslam Səfərli), Dəmirçi Musa ("Toy", Sabit Rəhman), Yəhudi ("Mariya Tüdor", Viktor Hüqo), Kamal ("Məhəbbətin hökmü", Cabbar Məcnunbəyov), Hacı Qara ("Hacı Qara", Mirzə Fətəli Axundzadə), Tağı Hüseyn ("Köç", Cavad Fəhmi Başqut), Allan ("Ailə namusu", Hüseyn Muxtarov), Gülcəmal ("Yaxşı adam", Mirzə İbrahimov), Professor Mudrov ("Şirvan gözəli", Ənvər Məmmədخانlı), Akif ("Həyat", Mirzə İbrahimov), Əşrəf bəy ("Hacı Qəmbər", Nəcəf bəy Vəzirov) kimi parlaq və yaddaqalan rollarda çıxış etmişdir.

Dramatik səpkili aktyor olan Qurbanov komik və xarakterik rollarda da müvəffəqiyyətlə çıxış etmişdir. Onun aktyor oyunu üçün emosionallıq, səmimilik, romantik vüsət səciyyəvi olmuşdur.

17 iyun 1943-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar, 27 fevral 1954-cü ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. Şərəf nişanı ordeni və medallarla təltif edilmişdir.

Ağadadaş Qurbanov “Səbuhi”, “Koroğlu”, “Bir qalının sirri”, “Kölgələr sürünür” filmlərinə çəkilməmişdir. “Arşın mal alan” filminə Soltan bəy roluna çəkilən aktyor kinolentinin tamamlandığı ərəfədə Salyanda

qastrolda olmuş, mehmanxananın eyvanına çıxanda qəfildən eyvan uçmuş və sənətkar 25 iyun 1965-ci ildə faciəli şəkildə həlak olmuşdur. Aktyor Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Qurbanov Ağadadaş //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1979.- C.3.- S.276-277.

Mehdixanlı, T. Üç ömür, üç tale: [Xalq artisti Ağadadaş Qurbanov və Gülxar Həsənovanın, Əməkdar artist Hamlet Qurbanovun kino, səhnə fəaliyyətlərindən, şəxsi həyatlarından bəzi xatırlamalar /T.Mehdixanlı//Azərbaycan.- 2005.- 25 iyun.- S. 7.

Rəhimli, İ. Ağadadaş Qurbanov /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.347-348.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.adam.az

Səmayə Quliyeva

Süleyman Əliabbas oğlu Rüstəm-zadə 1906-cı il mart ayının 12-də Bakıda fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. Ədəbiyyata həvəs onda hələ orta məktəbdə oxuduğu illərdə yaranmışdır.

O, ədəbiyyata 1920-ci illərdə yeni ruhla, məzmunla, mövzu ilə gələn bir şair idi.

Həmin illərdə Süleyman Rüstəmin Azərbaycan ədəbiyyatının təşkilatı işlərində də böyük xidmətləri olmuşdur. O, “Gənc qızıl qələmlər” cəmiyyətinin təşkilatçılarından biri kimi fəaliyyət göstərirdi. S.Rüstəm iki il Azərbaycan Dövlət Universitetində oxumuş, sonra təhsilini Moskva Dövlət Universitetində davam etdirmişdir.

İlk kitabı - Almas İldırımı yazdığı “Dün-bu gün” 1926-cı ildə nəşr edilmişdir. 20-ci illərdə Süleyman Rüstəmin ən mühüm yaradıcılıq fəaliyyəti “Ələmdən nəşəyə” şeiri oldu. Gənc şairin təxminən dörd illik poetik fəaliyyətini əks etdirən “Ələmdən nəşəyə” kitabı isə 1927-ci ildə nəşr olunmuşdur. Bu, yeni poeziyanın başlanğıcı idi.

İkinci dünya müharibəsi digər sənətkarlar kimi Süleyman Rüstəmin də yaradıcılığında vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mövzusunı ön plana çəkdi. “Ana və poçtalyon”, “Qafqaz ordusu”, “Ana ürəyi”, “416”, “Döyüşçüyə məktub”, “Qafurun qəlbi”, “Qəhrəmanın vəsiyyəti” və s. əsərlərində şair faşizmə nifrət oyadan, xalqı Vətənin müdafiəsinə səfərbər edən əsərlər yazı-

raq igid döyüşçülərin, arxa cəbhədə fədakarlıq göstərən insanların lirik obrazını yaratmışdır.

Bu müharibə illərində şairin lirikasında yeni bir mövzu istiqaməti - Cənubi Azərbaycan həyatını, orada xalqımızın keçirdiyi nəcib və ülvü hissləri qələmə alması, bu mövzuya poeziyasında xüsusi bir vüsət verməsi istiqamətidir.

Böyük sənətkar 1940-cı ildə yazdığı “Qaçaq Nəbi” mənzum pyesində xalq qəhrəmanının bədii obrazını yaratmış, Azərbaycan kəndlilərinin çarizmə qarşı mübarizəsinin real lövhələrini təsvir etmişdir. “Qaçaq Nəbi” haqlı olaraq tarixi-qəhrəmanlıq dramı kimi ədəbiyyatımızın və teatrımızın tarixinə daxil olmuşdur.

Süleyman Rüstəm Nizaminin “Sirlər xəzinəsi”ni, Şota Rustavelinin “Pələng dərisi geymiş pəhləvan”

poemasının bir hissəsini, A.S.Puşkin, A.S.Qriboyedov, M.Y.Lermontov, V.Mayakovski, Nazim Hikmət və başqalarının bir sıra əsərlərini Azərbaycan dilinə çevirmişdir. Onun əsərləri bir sıra xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur.

Süleyman Rüstəm XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının təməlini qoyan yazıçılar nəslinə mənsubdur.

Xidmətlərinə görə o, 1943-cü ildə Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi, 1950-ci ildə SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, 1960-cı ildə Xalq şairi, 1970-ci il-

də Dövlət mükafatı laureatı, 1976-cı ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adlarına layiq görülmüşdür.

Süleyman Rüstəm 1989-cu il iyunun 10-da Bakı şəhərində dünyasını dəyişmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Süleyman Rüstəmin 100 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 fevral 2006-cı il Sərəncamı //Azərbaycan.- 2006.- 7 fevral.- S.1.

Seçilmiş əsərləri: 3 cildə /S.Rüstəm.- Bakı: Şərq-Qərb, 2005.- C.1.- 256 s; C.2.- 328 s.; C.3.- 208 s.

Şəkili, İ. Sanma taleyindən küskündür şeirim /İ.Şəkili, S.Salmanov.-Bakı: Yazıçı, 1996.- 125 s.

Baharlı, M. Xalq şairi ilə söhbət: (S. Rüstəm-100) //Azərbaycan müəllimi.-2006.- 24 mart.- S.2

Xəlilzadə, F. Könüllü vətənə verən şair: (Süleyman Rüstəm-100) //Azərbaycan.- 2006.-12 mart.- S.6.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.adam.az

www.anl.az

Saqibə Mehrəliyeva

İsa Mustafa oğlu İsmayılzadə 1941-ci il mart ayının 15-də Gürcüstanın Qarayazı rayonunda anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. Bədii yaradıcılığa tələblik illərində “Aprel çiçəkləri” almanaxında və “Azərbaycan gənc-ləri” qəzetində çap etdirdiyi ilk şeiri ilə gəlmişdir. Ömək fəaliyyətinə Qardabani orta məktəbində müəlim kimi başlamış, sonralar Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində redaktor, Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası Baş redaksiyasında elmi redaktor, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri, baş redaktorun müavini, “Ulduz” jurnalı redaksiyasında şöbə müdiri, “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında baş redaktorun müavini vəzifəsində işləmişdir. Şeir və poemaları keçmiş SSRİ xalqlarının dillərinə, habelə bir sıra xarici dillərə tərcümə edilmişdir. Sosialist ölkələri yazıçıları-nın Moskvada keçirilən I Beynəlxalq simpoziumda, Asiya və Afrika ölkələri yazıçıları-nın Yurmalada keçirilən seminar-müşavirəsində iştirak etmişdir.

1960-cı ildən mətbuat səhifələrində İsa İsmayılzadə öz səmimi, təbii, məzmunlu şeirləri ilə çıxış etmişdir.

1968-ci ildə İsa İsmayılzadənin “Ulduzların ad gü-nü” adlı ilk şeirlər kitabı çap olundu. Oxucular bu ki-tabı rəğbətlə qarşıladılar.

İlk şeirlərindən həyatla, həyat hadisələri ilə bağlı İ.İsmayılzadənin yaradıcılığında Vətən məhəbbəti, torpaq eşqi, dostluq hissi əsas yer tutur.

Respublika Lenin Kom-somolu mükafatı laureatı, İ.İsmayılzadənin “Anamla söhbət” kitabı 25 illik yaradıcılıq yolunun yekunu olmaqla, onun müasir şeiri-mizdəki yerini, poetik nəfəsinin tərəvəti və gücünü, əsərlərindəki axtarış meyli və obrazlılığı aydın göstərir. Boya-başa çatdığı Qarayazı torpağının sehri, pıçılı-tısı, dinlədiyi ana Kürün ovsunu, doğma ocağa bağlı-lıq, el-obaya dərin məhəbbət hissi onun şeirlərinin “damarından” qaynar qan kimi axır.

“Torpaq nəğməsi” kitabı onun üçüncü kitabıdır. Kitabdakı seirlər doğrudan da torpağın nəğməsidir, torpağın ətri ilə doludur. Şairin şeirlərində doğulduğu el-

obaya, uşaqılıqda gəzib dolaşdığı, qoynunda boy atdığı meşələrə, düzlərə, tanış cığırlara dərin bir sevgi, həzin bir həsrət duyulur.

İstedadlı, həssas şairimiz İsa İsmayılzadənin yaradıcılığında Vətən, xalq məhəbbəti öz hərtərəfli əksini tapmışdır.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: Şeirlər, poemalar /İ.İsmayılzadə.- Bakı: Azərnəşr, 1991.- 343 s.
Gözləyin dünyaya qayıtmağım var: Şeirlər, seçmələr /İ.İsmayılzadə.-Bakı: Qanun, 2006.-519 s.

Vurağan, tutağan, yatağan /İ.İsmayılzadə.-Bakı: Gənclik, 1992.- 24 s.

İnternetdə

www.adam.az
www.anl.az
www.az.wikipedia.org

Saqibə Mehrəliyeva

Nurəddin İslam oğlu İbrahimov 1951-ci il mart ayının 16-da Bakı şəhərinin Buzovna qəsəbəsində doğulmuşdur. 1969-cu ildə buradakı 125 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1970-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidmətdən sonra Bakı Aqreqatlar Zavodunun Texniki nəzarət şöbəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1975-ci ilin iyulunda komsomol çağırışı ilə BAM-a işləməyə getmişdir. 1978-ci ildə İrkutsk şəhər Daxili İşlər İdarəsində işə qəbul edilmişdir. Milis sisteminə olan hədsiz həvəsi onu 1981-ci ilin mayında SSRİ Daxili İşlər Nazirliyinin Xabarovsk şəhər Ali Milis məktəbinə gətirib çıxarmışdır. O, 1982-ci ildə İrkutsk şəhərində baş sahə inspektoru vəzifəsinə təyin olunmuşdur. N.İbrahimov 1986-cı ildə hüquqşünas ixtisası üzrə ali təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurub və həmin il “Əla xidmətə görə” medalı ilə təltif olunmuşdur. 1988-ci ildə onu daha bir məsul vəzifəyə - Cinayət axtarışı şöbəsinin rəisi vəzifəsinə təyin etmişlər. 1989-cu ildə o, İrkutsk Şəhər Sovetinə deputat seçilmişdir.

1990-cı ildə Vətənin başının üstünü qara buludlar alan zaman o, Azərbaycana qayıtmışdır. Elə həmin il Laçın RDİŞ-nə sahə müvəkkili göndərilmişdir. Burada gedən döyüşlərdə fəal iştirak etmişdir. Döyüşlərin birində yaralanaraq bir müddət hospitalda müalicə olunmuşdur. Zədəsi ciddi olduğuna görə 1991-ci ildə işini Bakı şəhər Əzizbəyov RDİŞ-də davam etdirməli olmuşdur. Nurəddin cəbhə xəttindən uzaqda olmasına

baxmayaraq, tez-tez cəbhə bölgələrinə gedir, polis yoldaşlarına yaxından köməklik göstərirdi. 1993-cü ildə Kosalar kəndi və Cəbrayıl rayonu uğrunda gedən döyüşlərdə əsl qəhrəmanlıq göstərdiyinə görə polis mayoru rütbəsinə yüksəlmişdir.

Nurəddin İbrahimov 1995-ci il fevral ayının 10-da Binə qəsəbəsində cinayətkar dəstənin zərərsizləşdirilməsi zamanı xüsusi qəhrəmanlıq göstərmiş və həlak olmuşdur.

Evli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 26 dekabr 1995-ci il tarixli 424 sayılı Fərmanı ilə İbrahimov Nurəddin İslam oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Buzovna qəsəbə qəbiristanlığında dəfn edilib.

Buzovna qəsəbəsində küçələrdən biri və buradakı qarşısında büstü qoyulub. mədəniyyət evi onun adını daşıyır. Mədəniyyət evinin

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilməsi haqqında: [İbrahimov Nurəddin İslam oğlu - polis mayoru - Azərbaycan Respublikasının dövlətçiliyinin qorunmasında, əmin-amanlığın təmin edilməsində, qeyri-qanuni silahlı dəstələrin zərərsizləşdirilməsində, mütəşəkkil cinayətkarlığa, banditizmə və digər cinayətlərə qarşı mübarizədə öz xidməti borcunu şərəflə yerinə yetirərək şəxsi qəhrəmanlıq və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 26 dekabr 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 27 dekabr.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. İbrahimov Nurəddin İslam oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.99.

İbrahimov Nurəddin İslam oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.102.

Zeynalov, R. İbrahimov Nurəddin İslam oğlu (1951-1995) /R.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.114.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.gunaz.tv
www.fa-ir.facebook.com

Nailə Alısova

Zakir Cavad oğlu Bağırov 1916-cı il mart ayının 16-da Şuşa şəhərində kənd müəllimi ailəsində anadan olmuşdur. Sonradan gözləri tutulan atası Cavad kişi 1924-cü ildə onu Bakıdakı Nəriman Nərimanov adına 8 saylı uşaq evinə vermişdir. 1929-cu ilə qədər orada tərbiyə alan Zakirin ibtidai təhsili

və musiqi ilə tanışlığı da burada olmuşdur. 1929-cu ildə qardaşının himayəsində yaşamağa başlayan 13 yaşlı gələcək bəstəkar musiqi ilə ciddi məşğul olmağa başlamışdır. Bəstəkarın bu illərdə musiqi istedadı nəzərdən qaçmamış və o, 1934-cü ildə Azərbaycan SSR Xalq Maarif Komissarlığı tərəfindən Moskva şəhərinə musiqi təhsilini davam etdirməyə göndərilmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, Z.Bağırov hələ tələbəlik illərindən ustad Bülbülün rəhbərlik etdiyi Elmi Tədqiqat Musiqi kabinetində (ETMK) milli folklorun toplanması və nota yazılmasında yaxından iştirak etmiş, Azərbaycan musiqisi tarixində muğamın nota köçürülməsi ilk dəfə olaraq Tofiq Quliyevlə birlikdə 1936-cı ildə böyük ustalıqla həyata keçirilmişdir.

1949-cu ildə Moskva Dövlət Konservatoriyasında təhsilini başa vurub Bakıya qayıdan Z.Bağırov Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında musiqi nəzəriyyə-sindən dərs deməyə başlamışdır. 1950-1958-ci illərdə Azərbaycan Radio və Televiziya verilişləri komitəsinin bədii rəhbəri vəzifəsində çalışmışdır. Bu

illər ərzində bəstəkar bir çox maraqlı əsərlər bəstələmiş, 1950-ci ildə Soltan Hacıbəyovla birlikdə “30 il” kantatasını yazmışdır.

Bəstəkar 1950-1964-cü illər ərzində 50-yə qədər əsər bəstələmişdir ki, bura-ya fortepiano və səs üçün Azərbaycan və rus şairlərinin sözlərinə romanslar, kütləvi estrada mahnıları daxildir.

1960-cı ildə bəstəkar Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüş, “Şərəf nişanı” ordeni və “Yubiley” medalı ilə təltif olunmuşdur.

1963-1964-cü illərdə Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında bədii rəhbər vəzifəsində çalışmışdır.

Bəstəkar 1958-ci ildə “Kəndimizin mahnısı” (1959-cu ildə ilk tamaşası olmuşdur), 1964-cü ildə isə “Qaynana” musiqili komediyalarını (1966-cı ildə

səhnələşdirilmişdir) yazmışdır. 1964-cü ildə görkəmli Azərbaycan şairi Səməd Vurğunun eyniadlı poeması əsasında “Aygün” kinofilminə musiqi bəstələmişdir.

Bəstəkarın “Aygün” kinofilminə yazdığı mahnı və romansların toplandığı məcmuə 1964-cü ildə, fortepiانو əsərlərindən ibarət məcmuə isə 1984-cü ildə çapdan çıxmışdır.

Ömrünün 45 ilini Konservatoriyada tədris işinə sərf edən bəstəkar, bir çox tanınmış musiqiçilər yetişdirmişdir.

Zakir Bağirov 1996-cı il yanvar ayının 8-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Abbasova, İ. Bəstəkar Zakir Bağirovun həyat və yaradıcılıq yolu /İ.Abbasova.- Bakı, 2009.- 291 s.

Bağirov, N. Zakir Bağirov /N.Bağirov.- Bakı: Şur, 1993.- 21 s.

Abbasova, İ. Zakir Bağirovun yaradıcılığına bir nəzər //Musiqi dünyası.- 2006.- № 1-2.- S.142.

Abbasova, İ. İki yubilyarın bir Aygünü (Səməd Vurğun-100, Zakir Bağirov-90) //Musiqi dünyası.- 2006.- № 3-4.- S.131.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Beynəlxalq Novruz Günü

Beynəlxalq Novruz Günü - mədəniyyətlərarası dialoq və qarşılıqlı anlaşmanı həvəsləndirməyə istiqamətləndirilən bayram - BMT Baş Assambleyası 23 fevral 2010-cu ildə 21 mart tarixini Beynəlxalq Novruz Günü elan edib. Beynəlxalq Novruz Günü münasibətilə hazırlanan qətnamənin preambula hissəsində bildirilir ki, “yeni gün” mənası verən, martın 21-də, gecə və gündüzün bərabərləşdiyi gün qeyd olunan Novruz, bütün dünyada 300 milyon nəfərdən artıq adam tərəfindən yeni ilin başlanğıcı kimi qəbul olunur.

Bu bayram artıq 3000 ildir ki, Balkanlarda, Qara dəniz hövzəsi regionunda Qafqazda, Mərkəzi Asiya, Yaxın Şərq və digər regionlarda qeyd olunur.

Azərbaycan xalqının tarixin qədim qatlarında yaratdığı, dilimizi, zəngin folklorumuzu özündə yaşadan Novruz bayramı azərbaycançılıq ideyasını, xalqımızın milli-mənəvi irsini özündə təcəssüm etdirir. Novruz yeni günün, yeni arzuların, milli ruh və duyğuların bayramıdır. Novruz bayramı - çərşənbə günü, dünyanın qeyri-maddi irsi kimi YUNESKO-nun siyahısına daxil edilib.

Novruz günlərində, çərşənbələrdə tonqalın üstündən tullanmaq adətimiz var. Sanki sən bununla bütün ağırlığını-uğurluğunu, əziyyətlərini köhnə ildə, eyni zamanda, pis xasiyyətlərini, mənfi tərəflərini orada qoyub yeni ilə, yeni günə gedirsən. Novruz ənənələrinə görə, bayram günü küsülülər barışar, hətta qan intiqamını da yaddan çıxarırlar. Bu dəyərlər geniş mənada təkcə cəmiyyət daxilində deyil, eyni zamanda, ölkələr arasında anlaşmanı, sülhü təcəssüm etdirir. Bu baxımdan Novruz bayramını, onun milli özəllikləri ilə yanaşı, sülh və barış kimi bəşəri dəyərlərin təcəssümü olaraq dünyaya tanıtmmaq, təbliğ etmək çox vacibdir.

Azərbaycan xalqının milli-mənəvi irsinin təcəssümü olan Novruz bayramının dövlət səviyyəsində qeyd edilməsi, onun dünya azərbaycanlıları arasında daha geniş yayılmasına da zəmin yaradır. Soydaşlarımız yaşadıkları ölkələrdə Novruz təntənələrini keçirməklə bu bayramın timsalında xalqımızın tarixi dəyərlərini, ənənələrini təbliğ edirlər. Bu isə nəticə etibarilə Azərbaycanın təbliği deməkdir.

Kazım Cəfər oğlu Kazımzadə (Kazım Ziya) 1896-cı il mart ayının 21-də Ordubad rayonunun Yuxarı Əylis kəndində doğulmuşdur. Yeniyetmə yaşlarından ərəb və fars dillərini mükəmməl öyrənmişdir. Sonralar rus və fransız dillərini də mənimsəmişdir. 1911-ci ildə əmisi Hüseynin ailəsi ilə birlikdə Bakıya köçmüşdür. O, 1912-ci ilin payızında burada "İttihad" İran gimnaziyasına daxil olmuş və bir il sonra məktəbdə ədəbiyyat dərniyi yaratmışdır.

1914-cü ildə Hüseyn Ərəblinski başda olmaqla teatr fədailəri "İttihad" məktəbində şagirdlərin xeyrinə Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin "Bəxtsiz cavan" faciəsinin tamaşasını göstərmişlər. Bununla da Kazım Ziya öz taleyini teatr sənətinə bağlamışdır.

Kazım Ziya Milli Dram Teatrının tamaşalarında fəal iştirak etsə də, truppenin ştatına 1922-ci ildə götürülmüşdür. Arada bir il Naxçıvana getmiş, orada dövlət teatrının formalaşmasında ciddi çalışan Kazım Ziya 1925-ci ildə yenidən Bakıya qayıdaraq Bakı Türk İşçi və Kəndli Teatrının truppasına daxil olmuşdur. 1933-cü ildə bu teatr Gəncə şəhərinə köçəndə o da kollektivdən ayrılmamışdır. 1936-cı ildən 1938-ci ilədək Tiflisdə və İrəvandakı dövlət teatrlarında aktyorluq etmişdir. 1938-ci ildə Bakıya gələrək Milli Dram Teatrının truppasına daxil olmuşdur.

Səlist səhnə danışığı, aydın diksiyası və yüksək intellektuallığı ilə seçilən Kazım Ziya hələ gənc yaşla-

rından səhnədə Azərbaycan dilinin aydın və dəqiq tələffüzü uğrunda mübarizə aparmışdır.

Aktyorun Milli Dram Teatrında yaratdığı əsas rollar bunlardır: Arif, Dərviş ("İblis" və "Şeyx Sənan", Hüseyn Cavid), Vaqif, Söhbət ("Vaqif", və "Xanlar", Səməd Vurğun), Surxay, Usta Segah ("Toy" və "Xoşbəxtlər", Sabit Rəhman), Piri baba ("Eşq və intiqam", Süleyman Sani Axundov), Şeyx Nəsrulla ("Ölülər", Cəlil Məmməd-quluzadə), İmamyar, Xaspolad ("Yaşar" və "Oqtay Eloğlu", Cəfər Cabbarlı), Mirzə Həbib, Xan ("Lənkəran xanının vəziri", Mirzə Fətəli Axundzadə), Dmitri Petroviç ("İki qardaş", Mixail Lermontov), General Tomson ("Şərqi səhəri", Ənvər Məmmədخانlı), Sərdar Eldarov ("Son gülən" Kondrat Krapiva), Baturin ("O tayda", Anatoli Botya-

nov), Kastenov ("Bir evin sirri", Tur qardaşları).

Kazım Ziya "Bismillah" və "Səbuhi" filmlərinə çəkilməmişdir. Bundan başqa o, Lev Tolstoyun "Canlı meyit", Henri İbsenin "Cəmiyyət sütunları", Vadim Sobkonun "İkinci cəbhə arxasında", Aleksandr Dümanın "Qanlı qala" ("Nel qülləsinin sirri") pyeslərini və digər dramları dilimizə tərcümə etmişdir.

Aktyor 17 iyun 1943-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür. O, 1948-ci ildə "Şərqin səhəri" (Ənvər Məmmədخانlı)

tamaşasının bir qrup yaradıcı heyəti ilə birgə Tomson roluna görə Stalin mükafatı laureatı olmuşdur.

Görkəmli sənətkar 20 noyabr 1956-cı ildə Bakıda vəfat etmiş və Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Xəlilzadə, F. Aktyorun xitabət kürsüsü: [mərhum aktyor Kazım Ziya haq.] /F.Xəlilzadə //Azərbaycan.- 2006.- 30 aprel.- S. 5.

Kazım Ziya //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1981.- C.5.- S.209.

Rəhimli, İ. Kazım Ziya /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.258-259.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Səməd Yusif oğlu Vəkilov 1906-cı il mart ayının 21-də Qazax rayonunun Yuxarı Salahlı kəndində anadan olmuş və ibtidai təhsilini həmin kənddə almışdır. 1918-ci ildə Səməd Vurğunun ailəsi Qazax şəhərinə köçmüş və burada o, Müəllimlər Seminariyasına daxil olmuşdur. Səməd Vurğun 1924-cü ildə Qazax Pedaqoji Texnikumunu bitirmiş və 1929-cu ilədək Qazax, Quba rayonlarında və Gəncə şəhər məktəblərində müəllimlik etmişdir. O, bu illərdə ədəbiyyatla çox maraqlanmış və bir sıra xırda şeirlər yazmışdır. Səməd Vurğun 1929-cu ildə təhsilini davam etdirmək üçün Moskva Dövlət Universitetinə daxil olur. 1930-cu ildə Səməd Vurğunun “Şairin andı” adlı ilk şeirlər kitabı çap olunmuşdur.

1931-ci ildə şair Moskvadan Bakıya qayıdıb Azərbaycan Ali Pedaqoji İnstitutunun aspiranturasına daxil olur. 1932-ci ildə böyük şairin “Fənar” adlı 2-ci şeirlər kitabı işıq üzə görünür. Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, “Ədəbi-bədii təşkilatların yenidən qurulması haqqında” ÜİK (b)P MK-nın 1932-ci il 23 aprel tarixli Qərarından sonra Səməd Vurğunun yaradıcılığında ciddi dönüş yaranır. O, bu qərardan sonra “Pambıqçılar”, “Raport” şeirlərini, “Komsomol poeması” və “Ölüm kürsüsü” poemalarını həvəslə qələmə almışdır. 1934-cü ildə şairin “Könül dəftəri” adlı şeirlər kitabı çapdan buraxılmışdır.

Həmin ildə Səməd Vurğun Azərbaycan Sovet Yazıçıları İttifaqının məsul katibi seçilmişdir.

1934-cü ildə Səməd Vurğun keçmiş SSRİ Yazıçıları I qurultayında Azərbaycan yazıçılarının nümayəndəsi sifəti ilə iştirak edir və qurultayda SSRİ Yazıçıları İttifaqının İdarə Heyətinə üzv seçilir. 1935-ci ildə Səməd Vurğun ZSFSR Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin üzvü seçilmişdir. O, bu ildə “Şeirlər” adlı kitabını nəşr etdirmişdir. Həmin kitabda şairin “Kənd səhəri”, “Ölüm kürsüsü”, “Bahar”, “A, köhlən atım” kimi bir sıra yeni poema və şeirləri dərc olunmuşdur.

Səməd Vurğun 1935-1936-cı illərdə böyük rus şairi A.S.Puşkinin “Yevgeni Onegin” adlı mənzum poemasını Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. 1936-1937-ci illərdə isə, o, böyük

gürcü şairi Şota Rustavelinin “Pələng dərisi geymiş pəhləvan” poemasının bir hissəsini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Səməd Vurğun həm də görkəmli bir dramaturq kimi tanınmışdır. Onun şeirlə yazılmış və 1938-ci ildə tamaşaya qoyulmuş “Vaqif” adlı birinci dram əsəri tez bir zamanda xalq arasında böyük şöhrət qazanmışdır.

1938-ci ildə Səməd Vurğun Azərbaycan SSR Ali Sovetinə deputat seçilmişdir.

1940-cı ildən başlayaraq Səməd Vurğun Azərbaycanın böyük şairi Nizami Gəncəvinin “Leyli və Məcnun” poemasını Azərbaycan dilinə tərcümə edir. 1941-ci ildə yaratdığı “Fərhad və Şirin” pyesi ona ikinci dəfə (1942) Stalin mükafatı laureatı adı qazandırdı.

Bədii ədəbiyyatın inkişafındakı roluna və geniş səmərəli ictimai fəaliyyətlərinə görə hökumət Səməd Vurğunu 1945-ci ildə Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görmüşdür. Həmin ildə şairin “Ayın əfsanəsi” (Aybəniz) poeması çap olunmuşdur.

1946-cı ildə Səməd Vurğun SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilmiş və həmin il SSRİ Ali Soveti nümayəndəliyinin üzvü kimi İngiltərəyə getmişdir.

Şairin əsərləri rus, gürcü, tacik, Ukrayna, özbək, çin, ingilis, alman, polyak, bolqar və s. dillərə tərcümə olunmuşdur.

1945-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası yaradılarkən Səməd Vurğun onun həqiqi üzvü

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: Beş cildə /S.Vurğun.- Bakı: Şərq-Qərb, 2005.- C.1.- 264 s.; C.2.- 248 s.; C.3.- 424 s.; C.4.- 400 s.; C.5.- 384 s.

Yada sal məni: (Şeirlər) /tərt. və red. Aybəniz Vurğun qızı /S.Vurğun.- Bakı: Gənclik, 2003.- 195 s.

Bayramov, A. Qəlblərdə yaşayan sənət: (Səməd Vurğun 100) /A.Bayramov //Mədəniyyət.- 2006.- 1 aprel.- S.5.

Rüstəmzadə, R. Qəlblərdə əbədi yaşayan Vurğun (S.Vurğun-100) /R.Rüstəmzadə //Respublika.- 2006.- 19 mart.- S.8.

İnternetdə

www.anl.az

Saqibə Mehrəliyeva

seçilmiş və 1954-cü ildən etibarən akademiyanın prezidenti müavini vəzifəsində fəaliyyət göstərmişdir.

S.Vurğun S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) elmi şurasında Fəxri filoloji elmləri doktoru adına layiq görülmüşdür.

Unudulmaz şairimiz ədəbiyyat və incəsənət sahəsindəki görkəmli xidmətlərinə görə iki “Lenin” ordeni ilə, iki “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni ilə, “Şərəf nişanı” ordeni və medallarla təltif edilmişdir. Ona Azərbaycanın ilk Xalq şairi fəxri adı verilmişdir.

Səməd Vurğun 1956-cı il mayın 27-də vəfat etmişdir. O, Bakı şəhərində Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Əli Paşa oğlu Kərimov (Əli Kərim) 1931-ci il mart ayının 22-də Azərbaycanın Göyçay şəhərində fəhlə ailəsində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra M.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun Teatrşünaslıq fakültəsində 3 il təhsil almışdır. Buranı fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. O, əmək fəaliyyətinə “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında ədəbi işçi kimi başlamış, ömrünün sonunadək Poeziya şöbəsinə rəhbərlik etmişdir. Bədii yaradıcılığa 1948-ci ilin “Azərbaycan pioneri” qəzetində çap etdirdiyi “Təzə müəllim” şeirilə başlamışdır. Sonra dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış etmişdir. 1957-ci ildə Moskvada keçirilən “Gənclərin və tələbələrin VI Ümumdünya festivalı”nda “İlk simfoniya” poeması mükafata layiq görülmüşdür.

Əli Kərimin nəsrı çox maraqlıdır. “Pillələr” müasir nəsrimizin fondunda sənət nöqteyi-nəzərindən bəlkə də bir elə əsaslı əhəmiyyət kəsb etmir. Ancaq bu əsərin hər bir sətirində, hər sözündə gözlərini gen-gen

açıb, bu dünyaya uşaq heyranlığı və vurğunluğu ilə tamaşa edən Ə.Kərimin sadəlövh, saf və sədaqətli ürəyi döyünür.

Onun əsərlərinin bəziləri avtobioqrafik xarakter daşıyır. O, “Xatirələr” adlı əsərini “həyat səhifəsi” adlandıırıb. Yazı, doğrudan da həyat səhifəsidir. Burada Əli, vaxtilə sevdiyi qıza özünün tərcümeyi halını yazmışdır.

Əli Kərimin şeirlərində o qədər enerji, o qədər nikbinlik vardır ki, onlar şairə qarşı yaxşı mənada yaradıcılıq həsədi doğurur.

Əli Kərim 1969-cu il iyun ayının 30-da Bakıda vəfat etmiş, Göyçayda dəfn olunmuşdur. Orada büstü qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /Ə.Kərim.- Bakı: Lider, 2004.- 336 s.

Qız və kəpənək: (Şeirlər və poemalar). Kiçik yaşlı məktəblilər üçün /Ə.Kərim.- Bakı: Gənclik, 1992.- 37 s.

Neyləyim, şeirlə dərd söyləyirəm: (Şeirlər) /Ə.Kərim.- Bakı: Yurd, 1999.- 93 s.

Saqibə Mehrəliyeva

Seyran Əsgər oğlu Xanlarov 1946-cı il mart ayının 23-də Azərbaycanın Füzuli rayonunun Yuxarı Yağlıvənd kəndində anadan olmuşdur. Həmin kənddə orta məktəbi bitirdikdən sonra Natəvan adına Füzuli şəhər məktəbində direktorun köməkçisi vəzifəsində işləmişdir (1962-1964). Sonra ADU-nun Şərqşünaslıq fakültəsində təhsil almışdır (1964-1970).

Sovet Ordusu sıralarında əsgəri xidmət zamanı SSRİ Müdafiə Nazirliyində tərcüməçi olmuşdur (1970-1972).

“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında xüsusi müxbir, ədəbi işçi kimi çalışmış, sonra iki il İranda tərcüməçi işləmişdir (1974-1976). Yenidən Bakıda “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi kimi fəaliyyət göstərmişdir (1976-1981). Sonra “Ulduz” jurnalı redaksiyasında Nəsr şöbəsinin müdiri işləmişdir (1981-1991).

Bədii yaradıcılığa 1962-ci ildən dövrü mətbuatda çap etdirdiyi şeir, hekayə və publisist yazıları ilə

başlamışdır. Həmin vaxtdan mərkəzi və respublika mətbuatı səhifələrində muntəzəm çıxış edir. Əsərləri keçmiş SSRİ xalqlarının dillərinə və bir sıra xarici dillərə tərcümə olunmuşdur. “Qızıl test” pyesi Azərbaycan Akademik Dram teatrında (1988), “Büst” pyesi Lənkəranda (1989), “Qapıların o üzündə” pyesi Füzulidə (1990) Dövlət dram teatrında tamaşaya qoyulmuşdur.

“Nekroloq” romanı Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin 2002-ci ilin Y.Səmədoğlu adına “İlin ən yaxşı romanı” mükafatına layiq görülmüşdür.

Ədəbiyyat

Hamı elə bilirdi ki: Hekayələr və povest /S.Səxavət.- Bakı: Gənclik, 1982.- 204 s.

Polad toxumu: Roman /S.Səxavət.- Bakı: Qanun, 2003.- 220 s.

Seyran Səxavət //XX əsr Azərbaycan yazıçıları: Ensiklopedik məlumat kitabı /tərt. ed. T.Əhmədov.- Bakı, 2004.- S.782.

Məmməd Məmmədov

210 illiyi

Emmanuel Nobel
1801-1872*İxtiraçı*

Emmanuel Nobel 1801-ci il mart ayının 24-də İsveçin Nevl adlı kiçik bir şəhərində (İsveçin Şimalında yerləşir) anadan olmuşdur. O, çox kiçik yaşlarından yetim qalmış, 16 yaşına çatdıqdan sonra balaca bir qayıqda matros işləməyə başlamışdı.

Aleksandriya şəhərində gənc Emmanuel Nobel sahilə çıxmış və bir neçə il Misir valisi Məhəmməd Əlinin yanında tikintidə işləyərək bir neçə peşəyə yiyələnmişdir.

Evə qayıtdıqdan sonra Emmanuel Nobel İsveç kralının Hevl şəhərinə gəlməsi şərəfinə əzəmətli zəfər qalası (tağı) tikdirmişdi. Kral isə öz növbəsində onun oxumasına, hətta ali təhsil almasına kömək etmişdi. Arxitektör olduqdan sonra Emmanuel Nobel bir neçə il tərsimi həndəsədən dərs demiş, Stokholm Texnologiya İnstitutunun təsisçilərindən biri olmuşdur.

Eyni zamanda o, ixtiraçılıq fəaliyyəti ilə də məşğul olmağa başlamışdır. Belə ki, Emmanuel Nobel birinci dəfə olaraq əsgərlər üçün müvəqqəti körpü (dayaq) rolunu oynayan, rezin çanta və sürətliatan tüfəng konstruksiyasını təklif etmişdir. Dünyada ilk dəfə olaraq sualtı mina ixtira etmiş və bununla yanaşı bizneslə məşğul olmağa başlamışdı.

O, sualtı minasının nümunəsi ilə 1837-ci ildə Rusiyaya gəlmişdir.

Sankt-Peterburqda sualtı minanın ilk sınağı Böyük Knyaz Mixail Pavloviçin iştirakı ilə keçirilmiş və

müvəffəqiyyətlə nəticələnmişdi. Çar höhuməti bu ixtiraya görə Emmanuel Nobelə 25 min rubl qızıl pul vermiş və onun qarşısında Rusiyada qalması və sualtı mina istehsal edən mexaniki zavod yaratması şərtini qoymuşdur.

1842-ci ildə ailəsi ilə birlikdə Peterburqda məskunlaşdıqdan sonra general Oqoryevlə birlikdə çox da böyük olmayan mexaniki zavod yaratmışdır. Zavod minalardan başqa hərbi silahlar, gəmi mexanizmləri, dəniz limanları üçün müxtəlif avadanlıq, gəmiləri yükləyib boşaltmaq üçün qaldırıcı mexanizmlər hazırlamış və böyük uğurlar əldə etmişdi. Məlumat üçün göstərək ki, Sankt-Peterburqda baş admirallıq idarəsinin binasını bəzəyən toplar-yadigarlar da bu zavodda düzəldilmişdi.

1846-cı ildə dövlət Emmanuel Nobelə külli miq-

darda sualtı mina istehsal etmək üçün sifariş vermiş və bu məqsədlə o, Sampsonyevsk körpüsünün Peterburq tərəfində daha iri mexaniki zavod tikdirmişdi. Həmin zavodda sualtı minalar istehsal etməklə yanaşı digər böyük işlər də yerinə yetirilirdi. Məsələn, Kazan baş kilsəsi üçün düzəldilmiş metal məhəccərlər və çərçivələr, Kronştadt emalatxanasından ötrü avadanlıq və dəzgahlar, müxtəlif metal borular, evlər üçün dam örtüyü dəmirləri məhz Emmanuel Nobelin zavodunda hazırlanmışdı.

O, 1853-1856-cı illərdə Krım müharibəsi zamanı iri sifarişlər qəbul etmişdi. Burada ingilis-fransız hərbi donanmasının hücumu gözlənilən Kronştadt və Sveabord qalası üçün intensiv surətdə mina hasarları düzəldilməyə başlanmışdı. Hətta Baltik dənizi sahillərinin minalanmasında Emmanuel Nobelin özü və onun böyük oğlu Robert də iştirak etmişdi. Bu fədakar işlərə görə imperator I Nikolay tərəfindən Emmanuel Nobel “Rus sənayesinin inkişafında səylə işlədiyinə görə” qızıl medalı ilə təltif edilmişdi.

Krım müharibəsi Rusiya üçün müvəffəqiyyətsiz olmuş, hərbi sifarişlər tədricən azalmış, Çar Rusiyası bir çox avadanlıqların, mexanizmlərin xaricdə hazırlanmasına üstünlük vermişdi. Beləliklə də, zavod havadan “asılı” vəziyyətdə qalmışdı. Zavodun xərci ödənmədiyindən onu müflisləşmiş elan etmişdilər. Bütün vəsaitini itirən Emmanuel Nobel 1858-ci ildə Stokholma qayıtmış, sonra isə oğlanları Alfredi və Rusiyada doğulub böyümüş Emil-Oskarı yanına dəvət etmişdi. Robert və Lüdviq zavoda qoyulan xərcin heç olmasa bir hissəsini qaytarmaq üçün Rusiyada qalmışdılar.

Ədəbiyyat

Mirzəyev, M.A. Nobelçi fiziklər /M.A.Mirzəyev.-Bakı: Nasir, 2004.- 75 s.

Mahmudov, C. Nobel qardaşları və Azərbaycan neft sənayesində onların sahibkarlıq fəaliyyəti /C.Mahmudov //Bakı nefti, neft milyonçuları və Nobel qardaşları.- Bakı, 2006.-S.175-177.

Rus dilində

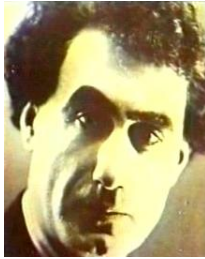
Ипполитова, Н.В. Династия Нобелей /Н.В.Ипполитова.-Тамбов: МИНЦ, 2002.-112 с.

Emmanuel Nobel İsveçə qayıtdıqdan sonra oğlanları ilə birlikdə partlayıcı maddələr istehsal edən kiçik bir zavod yaratmış və orada işləməyə başlamışdı.

1864-cü il sentyabrın 3-də Stokholmu güclü partlayış bürümüşdü. Nobellərin yeni zavoduna göndərilməyə hazırlanan 100 kiloqram nitroqliserin binanı darmadağın etmiş və qalıqların altında bütün işçilər fəlakətə uğramışdılar. Alfredin kiçik qardaşı, 21 yaşlı Emil-Oskarı da faciə zamanı işçilərlə birlikdə həlak olması xəbərini atasına çatdıranda o iflic olmuşdu. Düz 8 il Emmanuel Nobel yataqda həmin vəziyyətdə yaşamışdı.

Böyük ixtiraçı, bacarıqlı və işgüzar sahibkar olan Emmanuel Nobel öz ailəsinə demək olar ki, heç bir vəsait qoymadan 1872-ci ildə 71 yaşında Stokholmda vəfat etmişdi.

Samirə Eminova

Ruhulla Fətulla oğlu Axundov (Sidqi Ruhulla) 1886-cı il mart ayının 28-də Bakının Buzovna kəndində müəllim ailəsində dünyaya göz açmışdır. İlk təhsilini kənddə, molla məktəbində alan Sidqi Ruhulla sonra Bakıda tacir şagirdi işləmişdi. On dörd-on beş yaşlarında “Kosa-kosa”

xalq oyunlarında, şəbih tamaşalarında çıxış etmişdi.

İlk dəfə Hüseyn Ərəblinskinin quruluş verdiyi Nəcəf bəy Vəzirovun “Adı var, özü yox” tamaşasında Telli rolunda çıxış etmişdir.

Aktyor Namiq Kamalın “Vətən” dramındakı Sidqi rolunda böyük uğur qazandığına görə həmin adı özünə təxəllüs götürmüşdü.

Sidqi Ruhulla “Nicat”, “Səfa”, az müddət “Həmiyyət” cəmiyyətlərinin teatr truppalarında, Abbasmirzə Şərifzadənin rəhbərlik etdiyi “Müsəlman artistləri ittifaqı”nda, “Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli qardaşlarının müdiriyyəti”ndə, Hüseyn Ərəblinskinin müxtəlif teatr dəstələrində, özünün yaratdığı dəstətruppada iştirak etmişdi.

1913-cü ildə Moskva teatrlarında təcrübə keçən Sidqi Ruhulla İranda və Gəncədə “Ərəbli”, “Ərəblinski” imzaları ilə tamaşalar hazırlamış və özü də baş rollarda çıxış etmişdi.

Aktyor İranın Rəşt, Qəzvin, Xoy şəhərlərində ilk teatr təşkilatçısı olmuş, Təbrizdə səhnə sənətinin təbliği məqsədilə “Xeyriyyə” cəmiyyəti yaratmışdır. Azərbaycanın qədim paytaxtı olan Təbriz şəhərində

peşəkar teatrın təşəkkülü və inkişaf yolu Sidqi Ruhullanın adı ilə bağlıdır. O, Özbəkistan Respublikasının paytaxtı Daşkənddə Üzeyir bəy Hacıbəylinin “Leyli və Məcnun” (30 dekabr 1916) və “Əsli və Kəram” (13 yanvar 1917) operalarını yerli özbək və tatar teatr həvəskarlarının iştirakı ilə tamaşaya hazırlamışdı. Tiflisdə isə məşhur bəstəkar Fikrət Əmirovun atası Məşədi Cəmil Əlibəyovun “Seyfəlmülük” operasını səhnəyə qoymuşdu.

Üç yüzdən çox irili-xırda rol oynayan Sidqi Ruhulla həm ayrı-ayrı truppalarda, həm də dövlət teatrında rejissorluq etmişdir. O, Azərbaycan klassiklərindən, demək olar, hamısının pyeslərində bir neçə quruluşda əsas rolları oynamışdır. Sidqi Ruhulla gənc aktyorların yetişib formalaşmasında, sənətin özünəməxsus incəliklərini mə-

nimsəmələrində heç kəsdən təcrübə və bacarığını əsirgəməmişdir.

Romantik xarakterlərdə səhnəyə çıxan Sidqi Ruhullanın daxili ehtirası, səsinin qəltanı və zabitəli olması elə ritmdə köklənirdi ki, ifaçını aktyor kimi sevməmək, onun istedadına şübhə etmək mümkün deyildi. Hətta Sidqinin mənfi xarakterli rollarında da tamaşaçı aktyorun yaradıcılıq ehtirasına məftun olurdu.

Akademik Milli Dram Teatrının 1948 və 1959-cu illərdə Moskva qastrolları zamanı Sidqi Ruhullanın oyunu dünya şöhrətli rus teatrşünasları tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilmişdi.

Aktyor “Şərqi səhəri” tamaşasındakı Ağalarov roluna görə 1938-ci ildə bir qrup yaradıcı heyətlə birgə Stalin mükafatına layiq görülmüşdü.

Sidqi Ruhulla milli teatrın inkişafında xidmətlərinə görə Respublikanın Əməkdar artisti (26 mart 1931), Xalq artisti (4 dekabr 1938) və SSRİ Xalq artisti (22 iyul 1949) fəxri adları ilə təltif olunmuşdu.

Azərbaycan teatrının ən cəfəkeş, fədakar, maarifpərvər sənətkarı 1959-cu il may ayının 5-də vəfat etmiş və Bakıda Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Abdin, T. O səs hələ də qulağımdadır: [aktyor Sidqi Ruhulla haq.] /T.Abdin //Ədalət.- 2006.- 8 iyul.- S.7.

Abdulla, A. Sidqi Ruhulla-səhnəmizin Qacarı: [istedadlı aktyor, görkəmli teatr xadimi] /A.Abdulla //Yeni Azərbaycan.- 2005.- 1 aprel.- S. 7.

Kərimov, İ. İranda Azərbaycan teatri /İ.Kərimov //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2008.- S.675-684.

Rəhimli, İ. Sidqi Ruhulla /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.-Bakı, 2005.- S.283-287.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Cəmil Əziz oğlu Əliyev 1946-cı il mart ayının 30-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

Tanınmış onkoloq alim Cəmil Əliyev çətin və şərəfli bir elmi yaradıcılıq yolu keçmişdir. O, 1968-ci ildə N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmiş (indiki Azərbaycan Tibb Universiteti), elə həmin ildən Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Onkologiya kafedrasında baş laborant vəzifəsinə təyin olunmuşdur.

1972-ci ildən isə həmin kafedrada assistent vəzifəsində çalışmışdır. 1973-cü ildə onkologiya ixtisası üzrə namizədlik, 1978-ci ildə isə Moskvada keçmiş SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının Ümumittifaq Onkologiya Elmi Mərkəzində həmin ixtisas üzrə doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. O, 1978-ci ilin fevral ayında Respublika Səhiyyə Nazirliyinin Elmi Tədqiqat Rentgenologiya, Radiologiya və Onkologiya İnstitutunda İkinci cərrahiyyə şöbəsinin rəhbəri, 1980-ci ilin oktyabrından 1990-cı ilin mart aynadək direktorun elmi işlər üzrə müavini, 1990-cı ilin mart ayından isə Respublika Milli Onkologiya Mərkəzinin direktoru vəzifəsində çalışır.

Akademik Cəmil Əliyevin elmi axtarışlarını yalnız Azərbaycanla məhdudlaşdırmaq olmaz. Onun elmi araşdırmalarının miqyası geniş və çoxçalarlıdır. Bu səbəbdən də onu respublikamızın hüdudlarından kənardada da yaxşı tanıyıb qiymətləndirirlər. O, 10 mo-

noqrafiyanın, 206 elmi məqalənin, bir sıra ixtira və səmərələşdirici təklifin müəlifidir. Alimin “Dərinin bədxassəli şişlərinin plastik cərrahiyyəsi” əsəri keçmiş SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının N.Petrov adına mükafatına layiq görülmüşdür. Cəmil Əliyev həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Y.Məmmədəliyev adına mükafatın laureatı, London Universitetinin fəxri professoru, İngiltərə Hammersmit Kral Universitetinin fəxri professoru, Nyu-York Elmlər Akademiyasının üzvü, Rusiya Federasiyası Tibb Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü, 2000-ci ildən Respublikanın Əməkdar elm xadimidir. Professor Cəmil Əliyevin əsas elmi istiqaməti Azərbaycanda ən çox təsadüf edilən bədxassəli şiş törəmələrinin (qadınlarda süd vəzi xərçəngi, dəri, qırtlaq, ağ ciyər, sümük və

yumşaq toxumaların bədxassəli şişləri) epidemiologiyası, müalicə və reabilitasiyasıdır. O, adı çəkilən problemlərin həllinə bilavasitə rəhbərlik edir və həmin istiqamətdə elmi-tədqiqat işləri aparır. Bununla yanaşı, o, elmi fəaliyyətini pedaqoji və elmi-təşkilatçılıq işləri ilə birləşdirir. O, 1994-cü ildən Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Onkologiya kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır. Professor Cəmil Əliyev işlədiyi dövr ərzində Azərbaycanda böyük onkoloji məktəb yaratmağa nail ola bilmişdir. Sevindirici haldır ki, indi o, həmin məktəbə rəhbərlik edərək, onu daha da inkişaf etdirməyə çalışır. Onun rəhbərliyi ilə 3 doktorluq, 26 namizədlik dissertasiyası müdafiə olunmuşdur. O, onkologiyanın həm klinik, həm də nəzəri və eksperimental sahələrində təkcə respublikamızda deyil, onun hüdudlarından kənarda hazırlıq keçən gənc milli elmi kadrlara da fəal himayədarlıq göstərməkdə davam edir. Bütün bunlarla yanaşı, professor Cəmil Əliyev Azərbaycanda ən görkəmli səhiyyə təşkilatçılarından biri, Respublika Onkoloqlar Cəmiyyətinin sədri, Səhiyyə Nazirliyinin baş

onkoloqu, nazirliyin onkologiya üzrə Attestasiya Komissiyasının sədri, "Azərbaycan tibb jurnalı" redaksiya heyətinin üzvü, "Azərbaycan onkologiya və həməmərz elmlər jurnalı"nın baş redaktoru, MDB dövlətləri onkoloqları assosiasiyası idarə heyətinin, Avropa onkologiya cəmiyyətinin, Rusiya elmi-tibbi onkologiya cəmiyyəti idarə heyətinin üzvüdür.

30 mart 2006-cı ildə C.Əliyev Azərbaycan tibb elminin inkişafındakı xidmətlərinə görə "Şöhrət ordeni" ilə təltif edilib.

Ədəbiyyat

C.Ə.Əliyevin "Şöhrət ordeni" ilə təltif edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 29 mart 2006-cı il //Azərbaycan.- 2006.- 30 mart.-S.1.

Əliyev, C. Görkəmli elm xadimi, tanınmış onkoloq /C.Əliyev, Ə.Əmiraslanov //Xalq qəzeti.- 2008.- 4 aprel.- S.4.

Əmiraslanov, Ə. Şərəfli və şəfqətli alim yolu: Onkoloji elmi mərkəzin direktoru, professor Cəmil Əliyev haqqında //Xalq qəzeti.- 2006.- 24 mart.- S.5.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

www.deyerler.org

Məmməd Məmmədov

Cabbar Məşədi İsmayıl oğlu (Cabbar Qaryağdı oğlu) 1861-ci il mart ayının 31-də Şuşada boyaqçı ailəsində anadan olmuşdur. O, lap uşaq yaşlarından xanəndəlik sənətinə həvəs göstərmiş və ilk musiqi təhsilini Şuşada Xarrat Qulunun məktəbində almışdır.

C.Qaryağdı oğlu muğam, dəstgah, təsnif, el mahnılarını xalq şənliklərində məharətlə oxumuş və tezliklə Qarabağda şöhrət qazanmışdır. Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin 1887-ci ildə hazırladığı “Məcnun Leylinin məzarı üstündə” musiqili səhnəsində Məcnun rolunu ifa etmişdir. Bir müddət tarzən Sadıq Əsəd oğlunun (Sadıqcan) sazandalar dəstəsi ilə çıxış etmiş, sonralar isə məşhur xanəndə kimi Bakı, Gəncə, Şamaxı, Ağdaş şəhərlərinə dəvət olunmuşdur.

1900-1905-ci illərdə C.Qaryağdı oğlu tarzən M.F.Rzayev və kamançaçalan Məşədi Qulu ilə Bakıda müvəffəqiyyətlə çıxış etmişdir.

1905-ci ildə xanəndə tarzən Q.Pirimov və kamançaçalan S.Oqanezaşvilidən ibarət trio yaratmışdır. 1906-1912-ci illərdə “Qrammafona”, “Sportrekord”, “Ekstrafon” aksioner cəmiyyətləri tərəfindən Kiyev, Moskva və Varşavada səsi qrammafona valında yazılmışdır. 1912-ci ildə Varşavadan qayıdarkən Cabbar Qaryağdı oğlu Moskvada “Şərq konsertləri” vermişdir. O, “Kürd-şahnaz”, “Mahur”, “Bayatı-Qacar”, “Heyratı”, xüsusilə “Mənsuriyyə” muğamlarını müstəsna ustalıqla ifa etmiş, repertuarına daxil etdiyi

gürücü, türkmən, özbək, fars mahnılarını da həmin dillərdə oxumuşdur.

C.Qaryağdı oğlu Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının yaradıcılarından olmuş, burada klassik xalq musiqisindən dərs demiş, gənc kadrların yetişdirilməsində böyük iş görmüşdür. Onun ifasında Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası nəzdindəki Bülbülün rəhbərlik etdiyi xalq musiqisini öyrənən elmi-tədqiqat kabinetində 300-ə yaxın mahnı və təsnif, təqribən 70 xalq musiqi parçası lentə yazılmış, S.Rüstəmov isə 50 xalq mahnısını nota köçürmüşdür.

Xanəndə öz şeir, qəzəl və qoşmalarına, eləcə də başqa şairlərin sözlərinə 30-dan artıq mahnı bəstələmişdir. O, 1934-cü ildə Firdovsinin 1000 illik yubileyi münasibətilə 6 musiqi parçası hazırlamışdı.

C.Qaryağdı oğlu Azərbaycan Dövlət Filarmoni-

yasının və Azərbaycan Radiosunun solisti olmuşdur. O, fitri istedadla, zil və olduqca güclü, gözəl tembrli, geniş diapazonlu, yüksək tessituralı (tenor) səsə, qeyri-adi musiqi hafizəsinə malik sənətkar idi. Onu məşhur italyan müğənnisi E.Karuzo ilə müqayisə etmişlər.

Görkəmli xanəndə əsərlərində klassik xalq musiqisindən istifadə edən sovet bəstəkarlarına yaradıcılıq köməyi göstərmişdir. O, bir çox muğama yeni hissələr, xallar əlavə etmiş, xeyriyyə məqsədilə konsertlər vermiş, musiqi və mədəniyyət xadimlərinə maddi yardım, kömək göstərmişdir.

Cabbar Qaryağdı oğlu Gürcüstan, Orta Asiya və Yaxın Şərqdə də tanınmışdır. F.Şalyapın və S.Yeseninlə tanış olmuşdur. Yesenin onu “Şərq musiqisinin peyğəmbəri” adlandırmışdır. O, həm də musiqi tədqiqatçısı idi. Onun “Azərbaycan musiqisinin keçmiş haqqında xatirələr” əlyazmasında XIX əsrin xanəndə və musiqiçilərindən, muğamların tarixindən, təsnif və mahnılardan bəhs edilir. Görkəmli xanəndə

və müğənnilərdən S.Şuşinski, Bülbül, X.Şuşinski, Z.Adıgözəlov, Y.Kələntərli, S.Qacar, H.Kələntərli və başqaları C.Qaryağdı oğlu məktəbinin davamçıları olmuşlar.

Azərbaycan xanəndəlik sənətinin ən görkəmli nümayəndələrindən biri olan Cabbar Qaryağdı oğlu 1935-ci ildə Azərbaycan SSR Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüş və “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Məşhur xanəndə 1944-cü il aprel ayının 20-də, 84 yaşında vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Cabbar Qaryağdı oğlu //Muğam ensiklopediyası; Heydər Əliyev Fondu.- Bakı, 2009.- S.47-48.

Cabbar Qaryağdı oğlu //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1987.- C.10.- S.387.

Şuşinski, F. Cabbar Qaryağdı oğlu /F.Şuşinski.- Bakı: İşıq, 1987.- 128 s.

Şuşinski, F. Cabbar Qaryağdı oğlu /F.Şuşinski //Azərbaycan xalq musiqiçiləri.- Bakı, 1985.- S.131-165.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

75 illiyi

Rafiq Babayev
1936-1994*Pianoçu*

Rafiq Fərzi oğlu Babayev 1936-cı il mart ayının 31-də Bakıda anadan olmuşdur. 1950-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Musiqi Məktəbində və Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsil almışdır. Gənc yaşlarından caz musiqisi ilə maraqlanmış, özünün caz kompozisiyasını yaratmışdır.

1955-ci ildə caz kvarteti təşkil etmişdir. Eyni zamanda Anatollu Qəniyevin xalq çalğı alətləri ansamblında, Tofiq Əhmədovun estrada ansamblında çalışaraq, böyük təcrübə qazanmışdır. 1960-cı ildə Rafiq Babayev SSRİ Xalq artisti Rəşid Behbudovun dəvəti ilə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının nəzdində fəaliyyət göstərən ansamblıda işləməyə başlamışdır. 20 il müddətində davam edən bu yaradıcılıq əməkdaşlığı yüksək sənət nümunələrini meydana gətirdi. Rəşid Behbudovun bədii rəhbər, Rafiq Babayevin musiqi rəhbəri olduğu ansambl dünyanın bir çox ölkələrində Azərbaycan musiqisini ləyaqətlə təmsil etmişdir.

Rafiq Babayev həmçinin "Qaya" ansamblı, Müslüm Maqomayev, Polad Bülbüloğlu ilə də yaradıcılıq əlaqələri qurmuşdur. Bakıda ilk caz festivalının təşkili də onun adı ilə bağlıdır.

1967-ci ildə yaratdığı "Bayatı-Kürd" muğamı əsasında caz kompozisiyası çox məşhurdur. Rafiq Babayev bir sıra kinofilmlərə, məsələn, "Azərbaycan haqqında etüd", "Gecə söhbəti" və s. musiqi bəstələmişdir.

1983-cü ildən Azərbaycan Dövlət Radio və Televiziya Verilişləri Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Estrada-simfonik orkestrinə rəhbərlik etmişdir.

1991-ci ildə Rafiq Babayev "Cəngi" folklor-caz kollektivini təşkil etmiş və musiqi layihələrinin həyata keçirilməsinə kömək edən səsyazma studiyası təşkil etmişdi. O, folklor çalğı alətlərindən istifadə etməklə, onları qeyri-adi harmoniya ilə zənginləşdirərək, dünyanın ilk baxışda bir-birinə zidd cəhətlərinə - Qərbə və Şərqlə xas olan musiqini melodik tərzdə birləşdirərək gözəl kompozisiyalar yaratmışdı.

Daim öz üzərində işləyən bu bəstəkar və pianoçu həm də gözəl pedaqoji istedadla malik idi. Rafiq Babayev yaxşı təşkilatçı və rəhbər olmaqla təkcə musiqi sahəsində deyil, texnika, çəkiliş, quruluş və s.

sahələrin bütün incəliklərini dərindən bilirdi.

R.Babayevin fitri istedadı, yüksək professionalizmi və qeyri-adi əməksevərliyi yüksək qiymətləndirilmiş, 1993-cü ildə ona Azərbaycanın Xalq artisti adı verilmişdir.

1994-cü il martın 19-da heç bir günahı olmayan onlarca sakin, o cümlədən qadınlar, uşaqlar və qocalar erməni ekstremistlərinin təşkil etdiyi qanlı terrorun qurbanı oldu. Onlardan biri də Rafiq Babayev idi. Rafiq Babayevin faciəli şəkildə həlak olması təkcə Azər-

baycan xalqını deyil, bütün dünya musiqi ictimaiyyətini sarsıtdı. Metro stansiyasında baş vermiş partlayış nəticəsində bu gözəl musiqiçi, həyatsevər insan yaradıcılığının ən mühüm və məsul dövründə həyatla vidalaşdı.

Ədəbiyyat

Babayev Rafiq Fərzi oğlu //Muğam Ensiklopediyası; Heydər Əliyev Fondu /red. hey. sədri Mehriban xanım Əliyeva.- Bakı, 2008.- S.30.

Rafiq Babayev //Üzeyir Hacıbəyli Ensiklopediyası: Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu; burax. məs. Əziz Güləliyev.- Bakı, 2008.- S.30.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.jazzdunyasi.jazz.az
www.mia.az
www.mp3-az.com

Məmməd Məmmədov

415 illiyi

Dekart Rene
1596-1650*Filosof və*
riyaziyyatçı

Dekart Rene 1596-cı il mart ayının 31-də Las (Turen) şəhərində anadan olmuşdur. O, fransız filosofu və riyaziyyatçısıdır. Zadəgan ailəsində anadan olmuş Rene, Anjuda La Fleş yezuit məktəbində təhsil almışdır. Orduda xidmət etmiş, bir neçə illik səyahətdən sonra 1629-cu ildə dövrün qabaqcıl ölkəsi olan Niderlanda köçmüş, burada tənha şəraitdə 20 il elmlə məşğul olmuşdur.

Dekartın fəlsəfəsi onun tədqiq etdiyi fizika və riyaziyyat məsələləri ilə sıx bağlı idi. Dekart insan aqlının qüdrətinə inanmış, zəkanın vəzifəsini insanın təbiət üzərində hökmranlığında, səbəb və hərəkətin dərkində, insanın təbiətinin təkmilləşdirilməsində görürdü.

Dekart fəlsəfəsinin əsas məsələsinin həllində dualist olmuşdur. Dekartın fəlsəfəsi iki hissədən: fizika və metafizikadan ibarətdir. Dekart idrak nəzəriyyəsində rəşionalizmin banilərindəndir. O, biliyin mənbəyi və onun həqiqiliyinin meyarını xarici aləm

deyil, insan zəkası hesab etmişdir. Dekarta görə, idrakın başlanğıc nöqtəsi intellektual intuisiya, insanı heyvandan fərqləndirən onun fitri ideyalara malik olmasıdır. Dekart materiyanın hərəkətini onun ən sadə formasına - fəzada maddi cisimlərin yerdəyişməsinə münəcər etmişdir. O, hərəkətin də ümumi səbəbini Allahla bağlayırdı. Beləliklə, zəkanın müstəqilliyinin fitri ideyalar haqqındakı təlimilə o, idealist filosof kimi çıxış etmişdir.

Dekart 11 fevral 1650-ci ildə Stokholmda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

- Избранные произведения /Р.Декарт.- М., 1950.-712 с.
Ляткер, Я.А. Декарт /Я.А.Ляткер.- М., 1975.-198 с.
Мотвиевская, Г.П. Рене Декарт /Г.П.Мотвиевская.- М., 1976. -196 с.
Чарский, И.С. Западноевропейская философия XVII века /И.С. Чарский.- М., 1978.-349 с.

Bəybala Ələsgərov

Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü 1918

Ötən əsrdə dörd dəfə - 1905-1906, 1918-1920, 1948-1953 və 1988-1989-cu illərdə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımı və deportasiya siyasəti bu gün özünü Dağlıq Qarabağla bağlı məlum hadisələrdə büruzə verir, həm də onu göstərir ki, ermənilərin xalqımıza olan tarixi münasibəti dəyişməyib.

Ermənilər təkcə bu gün Ermənistan adlanan ərazi deyil, Bakı quberniyasının Bakı, Şamaxı, Quba şəhərlərində, Göyçay qəzasında, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda da vaxtaşırı xalqımıza qarşı qırğınlar, talanlar, yandırma, terror və digər zorakılıq aktları həyata keçirmişlər. Erməni faşistləri bu ərazilərdə on minlərlə dinc azərbaycanlı əhalini - qadını, uşağı, qocanı yalnız milli mənsəbiyyətlərinə görə vəhşicəsinə qətlə yetirmiş, yaşayış yerlərini talan edərək yandıraraq viran qoymuş, xalqımızın milli mədəniyyət abidələrini, məscidləri dağıtmış və yandırmışlar.

1998-ci ildən etibarən Azərbaycan Respublikası **31 Martı** dövlət səviyyəsində azərbaycanlıların genosidi günü kimi qeyd edir. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev 1998-ci ildə **31 Martı Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü** elan etməsi ilə bağlı fərman verməklə xalqımıza mənəvi təskinlik bəxş etdi, nəhaq qanın yerdə qalmayacağına inamı artırdı.

XX əsrin birinci yarısında Zaqafqaziyada baş vermiş iki qırğın zamanı (1905-1907-ci illər, 1918-1920-ci illər) 2 milyona yaxın azərbaycanlı ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmiş, öz ev-əşiyindən zorla qovulmuşdur.

Ən ağrılısı odur ki, 1918-ci ilin martında baş vermiş azərbaycanlıların soyqırımı məsələsini hələ də dünyanın diqqət mərkəzinə gətirə bilməmişik. Biz xalqımıza qarşı törədilən soyqırımı, tarixini və şəhidləri unutmamalı, başımıza gətirilənləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmalıyıq. Çatdırmalıyıq ona görə ki, qoy bütün dünya üzdənirəq qonşularımızın, azğın ermənilərin kim olduğunu bilsin.

Bunları unutmamaq olmaz!

1813-1828-ci illərə qədər Azərbaycan dövlətinin sahəsi təxminən 410 min kv.km. olmuşdur.

1813-1828-ci illərdə işğal edilmiş Azərbaycan əraziləri: İran əsarəti altındakı Cənubi Azərbaycan əraziləri: -sahəsi təxminən 280 min kv.km. olmuşdur.

Rusiya əsarəti altındakı Şimali Azərbaycan-sahəsi təxminən 130 min kv.km. olmuşdur.

1918-ci ildə Rusiyanın təzyiqi ilə ermənilərə verilmiş İrəvan xanlığı - sahəsi 9 min kv.km. olmuşdur.

Rusiya əsarəti altındakı Dərbənd xanlığı – sahəsi 7 min kv.km. olmuşdur.

1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Demokratik Respublikasının qurulduğu ərazinin sahəsi - təxminən 114 min kv.km. olmuşdur.

Ermənistan Sovet Sosialist Respublikasının qismən nəzarətinə verilən Zəngəzur, Göyçə, Şərur, Dərələyəz, Dilican və Gürcüstan SSRİ-nin qismən nəzarətinə verilən Borçalı - birlikdə sahəsi 27,4 min kv.km. olmuşdur.

1920-1991-ci illərdə SSRİ əsarəti altında qalmış Azərbaycan SSR-nin ərazisi 86,6 min kv.km. olmuşdur.

Ermənistanda yaşamış azərbaycanlıların kütləvi şəkildə sonuncu deportasiya əməliyyatı 1988-ci ilin aprelində başlayıb. Ermənistanda yaşayan azərbaycanlılar öncə hissə-hissə, noyabrın sonu, dekabrın birinci ongünlüyündə isə kütləvi şəkildə deportasiyaya məruz qalıblar. Əməliyyat nəticəsində Ermənistan Respublikasında 8 min kvadrat kilometrlik ərazidə (172 yaşayış məntəqəsi) kompakt şəkildə yaşayan 200 mindən çox azərbaycanlı illərlə yaşadığı torpaqlardan didərgin düşdü.

1 aprel
Gün çıxır
07:50
Gün batır
20:06
30 aprel
Gün çıxır
07:56
Gün batır
20:36

Aprəl

21 mart-
20 aprel

Qoç bürcünün
Nişanəsi oddur.
Marsın
himayəsindədir.
Günəşin Qoç
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
qüvvətli və çevik
olurlar.

2011

Əlamətdar və
tarixi günlər

1. Ümumdünya Gülüş Günü
2. Kəlbəcər rayonunun işğalı günü
7. Ümumdünya Səhiyyə Günü
12. Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Günü
18. Tarixi abidələrin Mühafizəsi Günü
29. Beynəlxalq Rəqs Günü

Beynəlxalq Kitab və Müəllif Hüquqları Günü

Müəllif hüququ əqli mülkiyyətin ən vacib, mürəkkəb və dəyərli əhəmiyyətli hissəsidir ki, onun qorunması və idarə edilməsi ilə dünya miqyasında iki böyük Beynəlxalq Təşkilat - 160-a yaxın üzvü olan ÜDMT-nin Bern Konvensiyası və digər sazişlər vasitəsilə və YUNESKO-nun 80-dən artıq üzvü olan "Müəllif hüquqları haqqında" Ümumdünya Konvensiyası məşğul olur. Bunlardan YUNESKO özünün 25 oktyabr - 16 noyabr 1995-ci il tarixində keçirilmiş 28-ci sessiyasında 23 aprelin Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günü elan edilməsi barədə qərar verib.

YUNESKO-nun məlumatına əsasən 23 aprel tarixi İspaniya əyaləti Kataloniya ilə bağlıdır və Müqəddəs Georgi Günü kimi səciyyələnilir. Həmin gün hər hansı satılan kitabla ədəbi olaraq bir qızılqul qoşulurdu. Aydındır ki, 23 aprel gününün bayram kimi qeyd edilməsi üçün digər əsaslı səbəblər də mövcuddur. Bir sıra məşhur yazıçı və şairlərin anadan olma və ya vəfat etmə günü (Migel de la Servantesin, Vilqam Şekspirin, Moris Dryüonun, Vladimir Nabokovun, Azərbaycanın məşhur sərbərdəsi, artilleriya üzrə dərslərinin müəllifi general Şıxinskiyin) bu tarixə bağlıdır.

C	1
Ş	2
B	3
Be	4
Ça	5
Ç	6
Ca	7
C	8
Ş	9
B	10
Be	11
Ça	12
Ç	13
Ca	14
C	15
Ş	16
B	17
Be	18
Ça	19
Ç	20
Ca	21
C	22
Ş	23
B	24
Be	25
Ça	26
Ç	27
Ca	28
C	29
Ş	30

***Апрел** — Qriqorian təqvimi ilə ilin dördüncü ayıdır. 30 gündən ibarətdir.*

Qondarma "erməni soyqırımı"nı boyqəot ayı.

Milli ədəbiyyat

Şair Əlibəyli Ənvər Əliverdi oğlunun (01.04.1916-07.05.1968) anadan olmasının **95** illiyi

Nasir Rzayev Yaşar Hüseynulla oğlunun (07.04.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Şair, publisist, tərcüməçi Qarayeva Xanım İsmayıl qızının (10.04.1956) anadan olmasının **55** illiyi

Tənqidçi, ədəbiyyatşünas alim, nasir Eminov Allahverdi İsgəndər oğlunun (10.04.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Maarif xadimi, yazıçı Qənizadə Soltanməcid Hacı Murtuzəli oğlunun (24.04.1866-1937(1942)) anadan olmasının **145** illiyi

Tarixi günlər

Ümumdünya Gülüş Günü (01.04.1564)

Kəlbəcər rayonunun işğalı günü (02.04. 1993)

Beynəlxalq Uşaq Kitabı günü (02.04.1953)

“Molla Nəsrəddin” jurnalının nəşr olunmasının (07.04.1906) **105** illiyi

Ümumdünya Sağlamlıq Günü (07.04.1950)

Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Günü (12.04.1962)

Beynəlxalq Mədəniyyət Günü (15.04.1935)

Ümumdünya Hemofiliya Günü (17.04.1964)

Tarixi Abidələrin Mühafizəsi Günü (18.04.1983)

Ümumdünya Yer Günü (22.04.1970)

Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü (23.04.1996)

Ukraynanın Çernobl şəhərində AES-də baş vermiş qəzanın (26.04.1986) 25-ci ildönümü

Ümumdünya Əməyin Mühafizəsi Günü (28.04.1996)

Beynəlxalq Rəqs Günü (29.04.1982)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Hacıyev Etibar Firudin oğlunun

(05.04.1971-15.06.1992) anadan olmasının **40** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Edilov Yelmar Şahmar oğlunun
(10.04.1946-11.04.1994) anadan olmasının **65** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Bağirov Allahverdi Teymur oğlunun
(22.04.1946-24.02.1993) anadan olmasının **65** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Orta Asiya dövlət xadimi, sərkərdə, əmir, Teymurilər imperiyasının banisi

Əmir Teymurun (09.04.1336-18.02.1405) anadan olmasının **675** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Ziyalı, maarif və teatr xadimi Sultanov Əbülqasımın (12.04.1866-1916)
anadan olmasının **145** illiyi

Əməkdar elm xadimi, dilçi alim Tağıyev Məmməd Tağı oğlunun
(28.04.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Geologiya-mineralogiya alimi Əlizadə Ələşrəf Əbdülhüseyn oğlunun

(24.04.1911) anadan olmasının **100** illiyi

Geoloq, professor Şıxəlibəyli Ədhəm Şahlarbəy oğlunun (30.04.1911-
1996) anadan olmasının **100** illiyi

Fizika. Riyaziyyat

Seysmoloq, fizika-riyaziyyat elmləri namizədi Rəhimov Şamo Süleyman oğlunun (02.04.1931-24.07.1964) anadan olmasının **80** illiyi

Görkəmli fizik Abaszadə Abasqulu Ağabala oğlunun (10.04.1906-18.02.1969) anadan olmasının **105** illiyi

Fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Abdullayev Aydın Həsən oğlunun (25.04.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Neft

Neft maşınqayırması sahəsində alim Əliverdizadə Kərim Səlim oğlunun (01.04.1911) anadan olmasının **100** illiyi

Görkəmli neftçi-geoloq, geologiya-minerologiya elmləri doktoru Babazadə Baba Qurbanqulu oğlunun (25.04.1911-18.08.1962) anadan olmasının **100** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Seleksiyaçı alim, Dövlət mükafatı laureatı Vəlizadə İsgəndər Mahmud oğlunun (15.04.1896-11.05.1974) anadan olmasının **115** illiyi

Teatr. Kino

Xalq artisti Zeynalova Nəsimə Cahangir qızının (20.04.1916-10.03.2004) anadan olmasının **95** illiyi

Əməkdar artist Axundova Elmiranın (25.04.1911-26.11.1998) anadan olmasının **100** illiyi

Musiqi.Opera.Balet

İtalyan pianoçusu, bəstəkar, dirijor, yazıçı və pedaqoq Buzoni Ferruçço Benvenutonun (01.04.1866-27.07.1924) anadan olmasının **145** illiyi

Baletmeyster Nəzirova Nailə Məmməd qızının (04.04.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Görkəmli bəstəkar, Əməkdar incəsənət xadimi Hüseynli Qəmbər Muxtar

oğlunun (16.04.1916-01.08.1961) anadan olmasının **95** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, ilk azərbaycanlı musiqişünas qadın Ağayeva Xurşid Həsən bəy qızının (20.04.1906-03.12.1953) anadan olmasının **105** illiyi

Əməkdar artist tarzən Hüseynov Əlikram Həsən oğlunun (20.04.1926-2006) anadan olmasının **85** illiyi

Xalq artisti, pianoçu Mahmudova Tamilla Zahid qızının (21.04.1931) anadan olmasının **80** illiyi

Rus bəstəkarı, pianoçu, dirijor, Xalq artisti Prokofyev Sergey Sergeyeviçin (23.04.1891-05.03.1953) anadan olmasının **120** illiyi

Əməkdar artist, kamança ifaçısı Vəzirov Ədalət Səfərəli oğlunun (27.04.1951-05.10.2002) anadan olmasının **60** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Hüseynzadə Ədilə Hacığa qızının (29.04.1916-2005) anadan olmasının **95** illiyi

Rəssamlıq. Memarlıq

Xalq rəssamı Əliyev Hüseyn Əlirza oğlunun (22.04.1911-25.05.1991) anadan olmasının **100** illiyi

Amerika rəssamı və teleqrafiya sahəsində ixtiraçı Samuel Finli Briz Morze (27.04.1791-02.04.1872) anadan olmasının **220** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, teatr rəssamı Abbasov Əsgər Məmmədismayıl oğlunun (28.04.1916-09.02.1970) anadan olmasının **95** illiyi

İdman

Əməkdar idman ustası Dadaşov İbrahimpaşa Hüseyn oğlunun (10.04.1926) anadan olmasının **85** illiyi

təsində təhsil almışdır.

1938-ci ildən II Dünya Müharibəsi başlayana qədər Azərbaycan radiosunda çalışmışdır. Müharibə dövründə 416-cı atıcı diviziyasının tərkibində döyüş yolu keçmiş, Qafqazın və Ukraynanın azad olunmasında iştirak etmiş, orden və medallarla təltif olunmuşdur. 1944-cü ildə ağır yaralandıqdan sonra Bakıya qayıdıb yaradıcılığını davam etdirmişdir. Bir müddət “Vətən uğrunda” jurnalında məsul katib, sonra Azərbaycan KP MK-da təlimatçı, “Təbliğat” jurnalının, “Ədəbiyyat” qəzetinin redaktoru, “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında şöbə müdiri, nəhayət, 1964-1968-ci illərdə Azərbaycan Radio və Televiziya Verilişləri Komitəsinin sədri olmuşdur. Cəbhəçi-şairin “Qaranquş” adlı ilk şeirlər kitabı 1947-ci ildə buraxılmış, sonrakı illərdə ona qədər kitabı işıq üzü görmüşdür. Onların arasında “Sənin adınla”, “İlk məhəbbət”, “Dostluq körpüsü” və başqalarını qeyd etmək olar. Bütün vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələn şair üçün poetik yaradıcılıq daha önəmli mahiyyət daşıyırdı.

Şeirlərinə musiqi bəstələnib. Dünya şöhrətli Rəşid Behbudovun ifasında bəstəkar Rauf Hacıyevin “Azər-

Ənvər Əliverdi oğlu Əlibəyov 1916-cı il aprel ayının 1-də Bakıda anadan olmuşdur. Əvvəl tibb texnikumunda, sonra ADU-nun (indiki BDU) fəhlə fakültəsində, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki APU) Filologiya fakül-

baycanım” mahnısı hər dəfə səslənəndə xəyallarda ölkəmizin al-əlvən təbiət mənzərələri - uca dağlar, sıldırım qayalar, gur şələlələr, üfüqə doğru uzanan bərkətli düzlər, bəhrəli çöllər, möhtəşəm sənaye müəssisələri, neft buruqları canlanır. Sevgidən süzülüb gələn, ürəkləri oxşayan, xalqımızın vətənpərvərlik simvoluna çevrilmiş həmin nəğmənin sözləri şair Ənvər Əlibəylinindir. O, doğma el-obamızı minbir həvəslə tərənnüm etmiş, insan qəlbinin dərinliklərinə varıb incə duyğuları, zərif hissləri aşkar edən, onları mənalandıraraq poetik təsvirlərə çevirməyi məharətlə bacaran əsl söz sənətkarı idi.

Şair, tərcüməçi, ictimai xadim, Əməkdar incəsənət xadimi Ənvər Əlibəyli 1968-ci il mayın 7-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

- Seçilmiş əsərləri /Ə.Əlibəyli; red. M.Şükür.- Bakı: Azərnəşr, 1975.- 286 s.
- Ürəyimdəsən: şeirlər, nəğmələr və poemalar /Ə.Əlibəyli.- Bakı: Gənclik, 1971.- 110 s.
- Hacıyev, A. Gənclik və gözəllik şairi /A.Hacıyev //Yazıçı şəxsiyyəti və bədii qanunauyğunluq.- Bakı, 1986.- S.58-65.
- Mehdixanlı, T. Nəğməyə bənzər ömür: Ənvər Əlibəyli - 90 /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2006.- S.4.
- Məhərrəmov, T. Dağlarda duman gözəldi /T.Məhərrəmov //Kaspi.- 2008.- 2 dekabr.- S.11.

İnternetdə

www.anl.az.
www.az.wikipedia.org
www.kinozal.az
www.medeniyyet.az

Nailə Alışova

Kəlbəcərin işğalı günü

Ərazisi - 3054 km²

Əhalisinin sayı – 79,0 min nəfər

İnzibati mərkəzi – KƏLBƏCƏR

İşğal tarixi - 02 - 04 aprel 1993-cü il

...Kəlbəcər həm təbii sərvətlərlə zənginliyinə görə, həm iqliminin gözəlliyinə görə, həm də orada yaşayan insanların fədakarlığına görə respublikada həmişə çox hörmətə, ehtirama layiq olubdur. Kəlbəcər Azərbaycanın ayrılmaz bir parçasıdır, hissəsidir. Heç şübhəsiz, o gün gələcək ki, Kəlbəcər rayonu Ermənistanın silahlı qüvvələrinin işğalından azad olacaq və Kəlbəcərin vətəndaşları, sakinləri, bizim soydaşlarımız öz yerlərinə, yurdlarına qayıdacaqlar.

Heydər Əliyev, ümummilli lider

Kəlbəcər Azərbaycanın ən yüksək dağ rayonudur. Ən hündür zirvə Kamış dağındadır (3724m). Ərazisinin çox hissəsi meşəlikdir. Kəlbəcər rayonunun gözəl və zəngin təbiətə, yeraltı və yerüstü sərvətlərə, münbit torpaqlara malikdir. Kənd təsərrüfatında əsasən heyvandarlıq və əkinçilik inkişaf etmişdir.

Rayonun ərazisi 1993-cü ildə erməni silahlı dəstələri tərəfindən işğal edilmişdir. İşğala qədər rayonda 132 yaşayış məntəqəsi var idi.

Düşmənlər strateji əhəmiyyətli bir neçə yüksəkliyi tutdular. Təkeqaya, Zağalar, Çıraq kəndlərinə soxulub, evlərə od vurub, dinc əhalini diri-diri yandırmışdılar. Ən əhəmiyyətli Keçiliqaya yüksəkliyinə sahib çıxdılar. Aprelin 2-də Kəlbəcər artıq erməni quldurlarının əlində idi.

İşğal nəticəsində Kəlbəcərdə: 511 nəfər şəhid olmuş, 231 nəfər itkin düşmüş, 100-lərlə adam şikəst olmuşdur. 130 yaşayış məntəqəsi, dünya şöhrətli, "İstisu" sanatoriyası, 500-dən artıq sənaye, tikinti, məişət, ticarət obyektı, 172 mədəniyyət obyektı, 96 ümumtəhsil məktəbi, 76 səhiyyə obyektı, 1 muzey darmadağın edildi. 100 min baş qaramal, 500 min baş qoyun-quzu, 100-lərlə məşin, texnika, avadanlıq talan olundu. Kəlbəcər rayonunda erməni təcavüzü nəticəsində 24279 uşaq zərər çəkmiş, onlardan 734 nəfəri yetim qalmışdır.

1993-cü ilin qiymətləri ilə Kəlbəcərə azı 761 mln. ABŞ dolları dəyərində ziyan dəydi. Mənəvi ziyanlar isə heç deyiləsi deyil. Kəlbəcər faciəsi Ağdamın, Füzulinin, Qubadlının, Cəbrayılın işğalına yol açdı. Bu artıq Qarabağın iflası demək idi.

Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü 1953

2 Aprel Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günüdür. 1953-cü ildən etibarən uşaq ədəbiyyatının inkişafındakı xidmətlərinə görə məşhur nağılçı Hans Xristian Andersenin doğum günü uşaq kitabı günü kimi qeyd olunur. Hər il bu günün qeyd edilməsində məqsəd

cəmiyyətin diqqətini uşaq ədəbiyyatına və onun problemlərinə cəlb etməkdir. Amma nədənsə, uşaq ədəbiyyatı sahəsində problemlərin günbəgün artdığı bir vaxtda ölkəmizdə 2 aprel xüsusi gün kimi qeyd olunmur. Kitab mağazalarında əcnəbi uşaq ədəbiyyatı kifayət qədərdir. Milli ədəbiyyata dair nümunələr isə yox dərcəsindədir. Bununla belə, uşaqların kitaba marağı azalmayıb. Amma onlar çox vaxt axtardıqlarını tapa bilmirlər. Psixoloqlar uşaqların kitaba marağını artırmaq üçün rəng və tərtibat seçiminə ciddi önəm verməyi tövsiyə edirlər. Mağazalarda rast gəldiyimiz əcnəbi nəşrlər nəinki azyaşlıların, hətta böyüklərin diqqətini çəkəcək qədər nəfis tərtibata malikdir. Milli ədəbiyyat

qıtlığı kitabxanalara da təsir edir. Xüsusən də uşaq kitabxanalarına müraciət edən uşaq oxucularımızın tələbatlarını ödəmək üçün kitabxananın fondunun milli ədəbiyyatla komplektləşdirilməsi qarşıda duran başlıca problemlərdəndir.

Uşaqlar üçün yazıb-yaradan qələm əhli isə gənc nəslə uşaq ədəbiyyatına marağı artırmağa çağırır. Almaniyalı pedaqoqlar deyir ki, nağıllara inamın öldüyü gün uşaqların inkişafı dayanacaq. Bu inamı yaşatmaq üçün isə uşaq ədəbiyyatının nəşrini gücləndirmək, səmərəli təcrübələrdən yararlanmaq gərəkdir.

Ədəbiyyat

Elmin. “Uşaq Kitabı Festivalının nəşriyyat və muğam günü “Beşik” nəşriyyatından ərməğan kitab sərgisinin nümayişi də keçirildi /Elmin //Mədəniyyət.- 2009.- 22 may.- S.2.

İnternetdə

www.azadliq.org
www.azerinter.net

Adilə Abdullayeva

40 illiyi

Etibar Hacıyev
1971-1992*Milli*
Qəhrəman

Etibar Firudin oğlu Hacıyev 1971-ci il aprel ayının 5-də Qərbi Azərbaycanın Vardenis rayonunun Zod kəndində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra bir müddət sovxozda işləmişdir. “Böyük Ermənistan” xülyası ilə yaşayan ermənilər 1988-ci ildə orada yaşayan azərbaycanlıları öz dədə-baba yurdlarından qovduğu zaman Etibar ailəsi ilə birlikdə Kəlbəcər rayonuna pənah gətirmişdi.

O, 1989-cu il iyun ayının 13-də hərbi xidmətə çağırılmışdır. Perm vilayətində hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra ailəsinin məskunlaşdığı Xanlar rayonuna gəlmişdi. Öz dədə-baba yurdlarından zorla qovulması onda ermənilərə qarşı dərin nifrət hissi oyatmışdı. Hər zaman mənfur düşməndən qisas almaq barədə düşünürdü.

1992-ci ildə Etibar Hacıyev könüllü olaraq Milli Qvardiyaya yazılır və torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxır. O, bir çox döyüşlərdə rəşadətlə vuruşur. Böyük Canbar, Kiçik Canbar, Buzlaq, Erkəs kəndlərinin düşmən tapdağından azad edilməsində xüsusi fədakarlıq

göstərir. E.Hacıyev 1992-ci il iyun ayının 15-də Goranboy rayonunda Ağcakənd kəndinin azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı Fərmanı ilə Hacıyev Etibar Firudin oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Xanlar rayonunun Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Xanlar rayonunun Yeni Zod kəndində küçələrdən biri onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri hərbi qulluqçularına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Hacıyev Etibar Firudin oğlu - sırası - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün

qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 23 iyun 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 12.- S.35.- (Ölümündən sonra).

Aslan, Q.Göyçə həsrəti /Q.Asan //Goranboy qartalları.- Bakı,1994.- S.85.

Əsgərov, V. Hacıyev Etibar Firudin oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.74.

Ənsər, B. Göyçəli Etibar: [Təhsili, həyatı və döyüş şücaəti haqqında] /B.Ənsər //Ağrıdağlı qəhrəmanlar.- Bakı, 2004.- S.33-37.

Hacıyev Etibar Firudin oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.77.

Zeynalov, R. Hacıyev Etibar Firudin oğlu: (1971-1992) /R.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.55.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.azerinter.net.

www.gunaz.tv/xaber

Samirə Eminova

“Şəhid olanları heç də ölü zənn etməyin”..., “Şəhidlər, Allahın nemət verdiyi peyğəmbərlər, zahidlər və əməli salehlərə tay tutular”.

Qurani-Kərim

Ümumdünya Sağlamlıq Günü 1950

Bu gün cəmiyyətin bütün qrupları iqlim dəyişikliklərinin, qeyri-sabitliyinin və kəskin hava şəraitinin təsirinə məruz qalır. İnsan sağlamlığına olan təsirlər artıq ÜST-nin Avropa Regionunda müşahidə olunmuşdur. 12 Avropa ölkəsindən alınmış məlumatlara əsasən 2003-cü ilin yayında havaların həddindən artıq isti keçməsi nəticəsində 70000 nəfərdən artıq insan ölmüşdür. Müqayisə üçün qeyd etmək lazımdır ki, ötən beş il ərzində yalnız bir həyəcan doğurucu hal baş vermişdir.

1948-ci ildə birinci Ümumdünya Səhiyyə Assambleyası Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının yaradılmasını qeyd etmək üçün Ümumdünya Sağlamlıq Günü'nün təsis edilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etdi. 1950-ci ildən başlayaraq Ümumdünya Sağlamlıq Günü hər il 7 aprel tarixində qeyd edilir.

Hər il Ümumdünya Sağlamlıq Günü'nün mövzusu ÜST üçün prioritet sayılan bir problemi diqqət mərkəzinə gətirir. Ümumdünya Sağlamlıq Günü diqqəti səhiyyə sahəsində beynəlxalq ictimaiyyətə təsir göstərən başlıca problemlərə yönəltmək üçün dünya səviyyəsində bir imkandır. Ümumdünya Sağlamlıq Günü 7 apreldən sonra belə davam edən uzunmüddətli ictimai maarifləndirmə proqramlarının başlanması ilə səciyələnilir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının səhiyyə məsələləri üzrə ixtisaslaşmış

agentliyidir. ÜST-ün Nizamnaməsində müəyyən olunduğu kimi, onun əsas məqsədi bütün insanların mümkün ola biləcək ən yüksək sağlamlıq səviyyəsinə nail olmalarını təmin etməkdir. Sağlamlıq ÜST-ün Nizamnaməsində yalnız xəstəliklərin, yaxud fiziki qüsurların olmamağı ilə deyil, tam fiziki, psixi və sosial sağlamlıq vəziyyəti kimi müəyyən olunur.

ÜST özünün Ümumdünya Səhiyyə Assambleyası vasitəsilə 193 üzv dövlət tərəfindən idarə olunur. Bu Assambleya ÜST-ə üzv dövlətlərdən olan nümayəndələrdən ibarətdir. Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əsas vəzifəsi ÜST-ün proqramı və növbəti ikillik müddət üzrə büdcəsinin təsdiqi və siyasət məsələləri üzrə qərarların qəbul edilməsidir.

Ədəbiyyat

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1986.- C.9.- S.488.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı //Beynəlxalq hüquq: Dərs vəsaiti.- Bakı: Azərbaycan Universiteti nəşriyyatı, 2000.- 390 s.

Rus dilində

Международные организации /под ред. И.П.Блищенко.- М.: Наука, 1994.- 436 с.

İnternetdə

www.ecolex-az.org

www.sehiyye.gov.az

www.az.newsazerbaijan.ru

Məmməd Məmmədov

Azərbaycan milli mətbuatının inkişafında ən uca zirvəni böyük demokrat, yazıçı və görkəmli ictimai xadim C.Məmmədquluzadənin (1869-1932) redaktorluğu ilə nəşr olunan “Molla Nəsrəddin” jurnalı təşkil edir. “Molla Nəsrəddin” jurnalı ilə Azərbaycanda milli satirik mətbuatın əsası qoyulmuşdur.

1906-cı il aprelin 7-də (köhnə təqvimlə 20-də) Azərbaycan mətbuatı tarixində ən önəmli hadisələrdən olan “Molla Nəsrəddin” adlı həftəlik satirik jurnalı Tiflisdə işıq üzü görmüşdür. Daima məhrumiyyətlərlə və çətinliklərlə üzləşən, çar senzurası tərəfindən təqib olunan jurnal 1906-1918-ci illərdə Tiflisdə, 1921-ci ildə Təbrizdə, 1922-1931-ci illərdə Bakıda nəşr edilib. Redaktoru və müəllifi Cəlil Məmmədquluzadə olub. 25 il ərzində 748 nömrəsi (340-ı Tiflisdə, 8-i Təbrizdə, 400-ü Bakıda) çap olunmuşdur.

Azərbaycan ədəbiyyatında böyük bir məktəb yaratmış “Molla Nəsrəddin” jurnalı, eyni zamanda təsviri sənətimizdə də yeni bir məktəbin yaranmasına səbəb oldu. Bilavasitə “Molla Nəsrəddin”in təsiri nəticəsində Bakıda Azərbaycan dilində “Bəhlul” (1907), “Zənbur” (1909-1910), “Mirat” (1910), “Arı” (1910-1911), “Kəlmiyyət” (1912-1913), “Lək-lək” (1914), “Tuti” (1914-1917), “Məzəli” (1914-1915), “Babayi-

Əmir” (1915-1916), “Tartan-partan” (1918), “Şeypur” (1918-1919), “Məşəl” (1919-1920) kimi illüstrasiyalı jurnallarla yanaşı bu dövrdə Azərbaycanda rus dilində də çoxsaylı satirik məcmuələr: “Cigit” (1907-1918), “Vay-vay” (“Bakinskistrelı” (1910), “Baraban” (1912-1913) və digərləri nəşr olunurdu. Daha uzun ömürlü olan “Molla Nəsrəddin” jurnalı müəyyən fasilələrlə 1931-ci ilə qədər dərc olunmuşdur.

Bu mübariz jurnal Azərbaycanın milli istiqlalına mütəşəkkil, nizamlı bir orduyan artıq xidmət göstərmişdir. “Molla Nəsrəddin” jurnalı Azərbaycan xalqının milli dirçəliş ideyalarından və səfərbərlik ruhundan yığılmış mənalı bir istiqlal kitabıdır.

Həftədə bir dəfə nəşr olunan bu jurnal rəngli və şə-

killi satira jurnalı idi. Onun səhifələrində ictimai bələlərin tənqid və ifşası əsas yer tuturdu. Hər sayı 8 səhifə olan jurnalda rəngli karikaturalara geniş yer verilir. Nasirlər cəmiyyətdəki kəsirləri açıb göstərməklə doğma xalqın ictimai-siyasi süurunu inkişaf etdirmək, onu dünyanın ən qabaqcıl, mədəni xalqları sırasına çıxarmaq istəyirdilər. Bunlardan başqa jurnalın səhifələrində gülməli xəbərlər, məktublar, elanlar, atalar sözləri, məsəllər, atmacalar geniş yer tuturdu.

“Molla Nəsrəddin” Azərbaycan xalqının mütərəqqi qüvvələrini, demokratik düşüncəli insanlarını öz ətrafında toplaya bilmişdi. Jurnalda Ömər Faiq Nemanzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, Əli Nəzmi, Əliqulu Qəmküsar, Məmməd Səid Ordubadi, Mirzəli Möcüz və başqa şair, yazıçı və jurnalistlər, o cümlədən, O.Şmerling, İ.Rotter, Əzim Əzimzadə kimi rəssamlar fəaliyyət göstərirdilər.

Səhifələrində beynəlxalq hadisələrə, imperialist dövlətlərin müstəmləkəçilik siyasətinin tənqidinə, Şərq xalqlarının azadlıq uğrunda mübarizəsinə geniş yer verən “Molla Nəsrəddin” jurnalının şöhrəti Rusiyanın, Qafqazın, Orta Asiyanın hər yerinə yayılmış, türk və müsəlman xalqlarının ictimai-siyasi inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır. Jurnal İran, Türkiyə, Misir, Hindistan, Mərakes kimi ölkələrə də yayılaraq, oradakı xalqların sosial-mədəni tərəqqisinə xeyirli təsir göstərmişdir.

Yeni mərhələ və yenidən tanışlıq bir daha göstərir ki, “Molla Nəsrəddin” jurnalı təkcə öz dövründə deyil, bütün zamanlar üçün aktual və müasirdir. “Molla Nəsrəddin” jurnalının yeni nəşrinin meydana çıxması

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında”kı 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamının işığında respublikamızda irəliyə doğru atılmış daha bir sanballı addım kimi də mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycançılıq proqramının həyata keçirilməsində, milli-mənəvi özünüdərk proseslərinin, müstəqil dövlətçilik düşüncələrinin dərinləşməsində, dostu və düşməni düzgün tanıya bilməkdə XX əsrin əvvəllərində nəşr olunmuş “Molla Nəsrəddin” jurnalı bugünkü oxucusuna da etibarlı surətdə bələdçilik edə bilər. Heç şübhə yoxdur ki, “Molla Nəsrəddin” jurnalı Vətənimizin və xalqımızın bundan sonrakı yüksəlişinə, daha da inkişaf edib möhkəmlənməsinə şərəflə xidmət edəcək, gur işıq salaçaqdır.

Ədəbiyyat

Molla Nəsrəddin: on cildə (1906-1931).- Bakı: Çinar-çap nəşriyyatı, 2005.- 700 s.- C.3: 1909- (№ 23-52)- 1910-cu illər; C.4: 1911-1914-cü illər.- 2008.- 882 s.

Ağayev, İ. “Molla Nəsrəddin”in poetikası /İ.Ağayev; red. K.Məmmədov; Azərbaycan SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Elm, 1985.

Hüseynov, F. “Molla Nəsrəddin” və molla-nəsrəddinçilər /F.Hüseynov.- Bakı: Yazıçı, 1986.

Üzeyir bəy Hacıbəyov və “Molla Nəsrəddin” /tərt ed. T.Aydınoğlu, S.Qarabağlı; red. M.Nazımoğlu; Azərbaycanca Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası; Söz Azadlığı Müdafiə Fondu.- Bakı: Adiloğlu, 2007.- 88 s.

Zümrüd. 7 aprel “Molla Nəsrəddin”in yaranma günüdür: Əsrlərin möhtəşəm abidəsinə çevrilən nəşrin dərcindən 103 il ötür /Zümrüd //Səs.- 2009.- 7 aprel.- S.12.

Rus dilində

Агаев, И. Великое достояние нашей исторической памяти: 100-летие сатирического журнала “Молла Насреддин” /И.Агаев; ред. Б.Набиев.- Баку: Элм, 2007.- 64 с.

İnternetdə

www.anl.az
www.az.wikipedia.org
www.forum.azeri

Nailə Alışova

Əmir Teymur 1336-cı il aprel ayının 9-da indiki Qaşqadərya vilayətinin Xoca İlqar kəndində anadan olmuşdur. O, türkləşmiş barlas tayfasındandır. Əmir Teymur 1361-ci ildə Toğluq Teymurun yanında xidmətə girmiş və Qaşqadərya vilayətini idarə etmişdir. Sağ dizindən və çiyindən aldığı yaradan ayağı qatlanmadığına görə ona “Teymurləng” (Topal Teymur) ləqəbi verilmişdir. Səmərqənd və Bəlx hakimi Hüseynlə ittifaq bağlayıb, uzun müddət Toğluq Teymura və onun oğlu İlyas Xocaya qarşı mübarizə aparmışdır. Hakimiyyət uğrunda mübarizədə 1370-ci ildə Hüseynə qalib gələn Teymur, əmir titulu qəbul edərək Çingiz xanın nəslindən Mavəraünnəhrə tək idarə etməyə başladı və Səmərqəndi dövlətin paytaxtı elan etdi.

1380-ci ildən Teymurun işğalçılıq yürüşləri daha da genişləndi. 1386-cı ildə o, Sultaniyyəni tutub Təbrizə, Naxçıvana, Qarsa, Tiflisə, Şəkiyə, Qəbələyə hücum etmiş, 1387-ci ildə Salmas, Urmiya və Marağadan keçib Gilana, oradan isə məğlubedilməz sərkərdə kimi Səmərqəndə qayıdan Teymur sonralar “beşillik” və “yeddiillik” yürüşlər zamanı da Azərbaycana hücum etmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, XIV əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycandakı siyasi sabitlik Əmir Teymurun bu ölkəyə hücumu üçün əlverişli şərait yaratmışdı. Azərbaycan 1386-cı ilin baharında yenidən İrana və

Cənubi Qafqaza yürüş etmiş Teymurun hücumuna məruz qaldı.

Əlincə qalası istisna olunmaqla bütün Azərbaycana zəbt etmiş Teymur, oğlu Miranşahı Dərbənddən Bağdada, Həmədandan Rum qədər olan böyük bir əraziyə hakim təyin etdi.

1398-ci ildə Teymur Hindistana hücum edərək Dehli şəhərini də tutdu. 1402-ci ildə Ankara döyüşündə Türkiyə sultanı İldırım Bayazidə qalib gəlmişdi.

Miranşahın yeritdiyi mənfur siyasətdən xəbərdar olan Teymur Hindistan səfərindən qayıtdıqdan sonra yenidən Azərbaycana yürüş etdi. Bu yürüş tarixdə “yeddiillik müharibə” adlanır. Teymurun bu yürüşü zamanı uzun müddət cəsarətlə müdafiə olunan Əlincə qalası da işğalçılara təbə edildi.

Teymurun işğalçılıq, talançılıq məqsədi daşıyan

hərbi yürüşləri bir çox xalqların sosial-iqtisadi və mədəni inkişafına xeyli zərər vurdu. Təkcə bu faktı göstərmək lazımdır ki, o, 1383-cü ildə İsfahanda 70 min, 1401-ci ildə isə Bağdadda 90 min dinc əhalini qılıncdan keçirmişdir. Müharibələr zamanı əldə edilmiş var-dövlət, əsir alınmış sənətkarlar, memarlar və b. Səmərqəndə göndərilir və onlar burada dəbdəbəli saraylar, məscidlər və evlər tikirdi.

Əmir Teymur 1405-ci il, fevralın 18-də Çinə yürüşü ərəfəsində vəfat etdi. Səmərqənddə Əmir Teymur məqbərəsində dəfn olunmuşdur. Əmir Teymur tarix səhnəsində məğlubedilməz sərkərdə kimi qalmışdır.

Ədəbiyyat

Əmir Teymur //Azərbaycan tarixi: Yeddi cildə.- Bakı, 1999.- C.3.- S.43.

Əmir Teymur //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: On cildə.- Bakı, 1986.- C. 9.- S.186.

Rus dilində

Новосельцев, А.П. Об исторической оценке Тимура /А.П.Новосельцев //Вопросы истории.- 1983.- №3.- С.43-46.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

www.science.gov.az

Məmməd Məmmədov

65 illiyi

Yelmar Edilov
1946-1994Milli
Qəhrəman

Yelmar Şahmar oğlu Edilov 1946-cı il aprel ayının 10-da Ağdam rayonunda anadan olmuşdur. 1954-1964-cü illərdə Əlimədədli kənd orta məktəbində təhsil almış, sonra isə Ağdam Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olmuşdur. O, 1964-cü ildə Minsk şəhərində hərbi xidmətə başlamış, hərbi xidmətdən ikinci qrup əlil kimi tərxis olunaraq texnikumda yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirmişdir. 1988-ci ildə Qərbi Azərbaycan ərazisindən soydaşlarımızın deportasiya edilməsi zamanı Yelmar könüllü özünümüdafiə batalyonlarının yaradılmasını təkid etmiş və bu iş yalnız 1990-cı ildən sonra görülməyə başlanmışdı. 1991-ci ilin əvvəllərindən başlayaraq Ağdamın bir çox kəndləri erməni işğalçıları tərəfindən gecə-gündüz atəşə tutulmuşdu. Yelmar Edilovun rəhbərliyi ilə Kolanı kəndində özünümüdafiə batalyonu yaradılmış, bu dəstə Ağdamda böyük hünər göstərmiş, onlar dəfələrlə ermənilərə lazımi cavab vermişdilər. 1994-cü il aprel ayının 11-də düşmən böyük qüvvə ilə hücum keçmiş, düşməne sol cinahdan əks hücum keçən Edilovun taboru erməni faşistlə-

rinin iki tankını vurmuş, lakin döyüş bitməmişdi. Yelmarın yanında partlamış mərmə ona bu döyüşü sona çatdırmağa imkan verməmiş, Vətənimizin cəsur övladı Edilov Yelmar 48 yaşında gözlərini həyata əbədi yummuşdu. Evli idi. 7 övladı yadigar qalmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı Fərmanı ilə Edilov Yelmar Şahmar oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür. Bakı şəhərindəki ikinci Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Edilov Yelmar Şahmar oğlu - sırası - Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə

edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunun yerinə yetirilməsində göstərdiyi misilsiz xidmətlərə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 16 sentyabr 1994-cü il //Azərbaycan.- 1994.- 21 sentyabr.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Abbasoğlu, B. Yelmar Şahmar oğlu Edilov haqqında /B.Abbasoğlu //Ölarkən dünyaya gələn oğullar.- Bakı, 2004.- S.109-126.

Cəfərov, S. Qüdrətdən səngərli qalalı dağlar /S.Cəfərov.- Bakı, 2000.- S.213.

Edilov Yelmar Şahmar oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: bibliografiya /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.47-48.

Əsgərov, V. Edilov Yelmar Şahmar oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.42.

Səmədov, V. Yelmar Şahmar oğlu Edilov: (1946-1994) /V.Səmədov, S.Aslanov //Vətən üçün lazım gəlsə.- Bakı, 1994.- S.175-184.

İnternetdə

www.agdam.org.

www.azerbaycanturkleri.com

www.azerinter.net

www.disput.az

www.zengilan.com

Adilə Abdullayeva

95 illiyi

Qəmbər Hüseynli
1916-1961

Bəstəkar

Qəmbər Muxtar oğlu Hüseynli 1916-cı il aprel ayının 16-da Gəncə şəhərində anadan olmuşdur. Hələ gənc yaşlarından onda xalq musiqisinə dərinlən maraq oyanmışdır. Gənc Qəmbər muğamları, təsnifləri, el həvələrini, aşiq musiqisini sevə-sevə dinlərdi. Məhz xalq musiqisinə son-

suz məhəbbəti, klassik muğamlarımızın lad-məqam və guşə əsaslarını öyrənməsi sonralar onun bəstəkarlıq fəaliyyətində mühüm rol oynamışdır.

Gəncə Musiqi texnikumunu tar sinfi üzrə fərqlənmə diplomu ilə bitirən Qəmbər təhsilini davam etdirmək məqsədilə 1935-ci ildə Bakıya gəlmiş, Asəf Zeynallı adına orta ixtisas musiqi məktəbinin nəzəri-bəstəkarlıq şöbəsinə daxil olmuş, görkəmli pedaqoq, professor Boris Zeydmandan sevib-seçdiyi sənətin sirrini öyrənmişdir.

Texnikumda təhsil aldığı illərdə o, bir sıra iri həcmli əsərlər, o cümlədən Şərq xalqlarının musiqi mövzuları əsasında simli kvartet, fortepiano üçün variasiyalar və digər əsərlər yaratmışdır. Onun ilk bəstələrindən biri fortepiano üçün 7 uşaq pyesi 1970-ci ildə ayrıca məcmuə şəklində "Azərnəşr" tərəfindən çapdan buraxılmışdır.

Texnikumu bitirdikdən sonra musiqi yazma texnikasına yiyələnmiş bəstəkar müxtəlif formalı əsərlər yazmağa böyük həvəs göstərsə də, onun yaradıcılığında əsas yeri vokal miniatürləri tutmuşdur. O, üç yüzə qədər mahnı və romansın müəllifidir.

Bəstəkar Azərbaycan radiosunun və Dövlət Filarmoniyasının xalq çalğı alətləri orkestrlərində dirijor vəzifəsində çalışmış, həmin kollektivlər üçün bir sıra instrumental əsərlər yaratmışdır.

Dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəylinin şəxsi təşəbbüsü ilə 1940-cı ildə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının nəzdində yaradılmış sazçı qızlar ansamblına rəhbərlik etmək Qəmbər Hüseynliyə tapşırılmışdır. O, aşiq Teymur Hüseynovun ifasından 55 ənnəvi aşiq havasını nota köçürmüş, onları "Sazçı qızlar ansamblı" üçün işləmişdir.

Q.Hüseynli Gəncə filarmoniyasında bədii rəhbər olduğu 4 il ərzində şəhərin uşaq və məktəblilər sarayında Vətənə həsr olunmuş müxtəlif səpkili montajlar hazırlamışdı. Eyni zamanda Gəncə Dövlət Dram Teatrında tamaşaya qoyulmuş 6

pyesə, o cümlədən “Şeyx Sənan”, “Qatır Məmməd”, “Almaz”, “Bəxtsiz cavan”, “Solğun çiçəklər”, “Namus” dramlarına musiqi yazmış, çoxlu mahnılar bəstələmişdir.

O, geniş yayılmış bir sıra uşaq nəğmələrinin müəlifli kimi də şöhrət qazanmışdır. “Uşaq və buz”, “Məstətan pişik”, “Qaranquşla söhbət”, “Yürüş mahnısı”, “Salam doğma məktəb”, “İdmançılar mahnısı” və başqaları uşaqlar arasında daha çox yayılmışdır. Xüsusilə “Cücələrim” mahnısı bəstəkarı böyük şöhrət gətirmişdir. Otuza yaxın dildə oxunan “Cücələrim” aydın, yadda qalan melodiyasına, musiqisinin koloritinə görə dünya uşaqlarının sevimli mahnılarındanır.

Bəstəkarın “İlk məhəbbət”, “Ay işığında”, “Tel nazik”, “Tellər oynadı”, “Çeşmə başında”, “Düşər yadıma”, “Gecələr uzanaydı”, “Dolanım başına” və digər mahnıları xalq tərəfindən sevə-sevə dinlənilir.

Q.Hüseynli öz qələmini mürəkkəb janr olan operada sınamış, şair Mirmehdi Seyidzadənin librettosu əsasında üç pərdəli “Qızıl quş” əsərini bəstələmişdir.

Bəstəkar 1961-ci ildə Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüş, “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Qəmbər Hüseynli 1961-ci il avqust ayının 1-də, 45 yaşında vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Hüseynli, B. Bəstəkar Qəmbər Hüseynli /B.Hüseynli, V.Xəlilov.- Bakı: Gənclik, 1997.- 99 s.

Hüseynli Qəmbər //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cilddə.- Bakı, 1987.- C.10.- S.284.

Zöhrabov, R. Nəğmələrdə yaşayan ömür /R.Zöhrabov //Bəstəkarlarımız haqqında söz.- Bakı, 1995.- Kitab 1.- S.44-47.

İnternetdə

www.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Ümumdünya Hemofiliya Günü 1964

Hazırda dünyanın 102 ölkəsində 47 ildir ki, aprelin 17-si Ümumdünya Hemofiliya Günü kimi qeyd olunur. Təbabətdə bu xəstəliyə kral xəstəliyi deyirlər. Belə ki, Fransada kral Lüdoviklər nəslində əsasən oğlan uşaqları bu xəstəlikdən əziyyət çəkirdi. Bu gün isə qan çatışmazlığı dünyada bir problem kimi yaşanan hemofiliya xəstəliyinin yaranmasına səbəb olmuşdur. İrsi qan xəstəliyi olan hemofiliya dünyanın bir çox ölkələrində əsasən Asiya və Afrika qitəsində, Aralıq dənizi hövzəsində daha çox yayılmışdır. Xəstəliyin əsas səbəbləri kimi mütəxəssislər yaxın qohumların nigahı, radiasiyalı ətraf mühit, qida və bütün məmulatlarının təsirini göstərir. İndi dünyada 400 min hemofiliyalı xəstə var. Azərbaycanda Səhiyyə Nazirliyinin qeydiyyatında minə qədər talassemiyalı və hemofiliyalı irsi qan xəstəsi var, əhalinin hər 12 nəfərindən biri talassemianın əlamətlərini özündə daşıyır. Hər il talassemiya xəstəsi olan təqribən 200 uşaq dünyaya gəlir, bu kiçik bir ölkə üçün böyük göstəricidir. 2005-ci ildə Prezident İlham Əliyev tərəfindən “Hemofiliya və talassemiyalı irsi qan xəstəliyinə düçar olmuş şəxslərə dövlət qayğısı” haqqında fərman imzalanmışdır. Bununla əlaqədar 2006-cı ilin yanvarında isə Nazirlər Kabineti Səhiyyə Nazirliyinin hazırladığı “Hemofiliyalı və talassemiya irsi qan xəstəlikləri üzrə Dövlət Proqramı”nı təsdiq etmişdir. Məqsəd ictimaiyyətin diqqətini hemofiliyalı xəstələrin problemlərinə cəlb etmək və onların həyat tərzlərinin yaxşılaşdırıl-

masına və ömürlərinin uzadılmasına dəstək olmaqdır. Proqramda hemofiliya və talassemianın fəsadlarından əmələ gələn əlilliyin və ölüm hallarının azaldılması, bu fəsadların profilaktikasının təşkili və belə xəstə uşaqların doğulmasının qarşısının alınması sisteminin yaradılması əsas yer almışdır. Nəzərdə tutulan digər tədbirlər hemofiliya və talassemiyalı xəstələrə göstərilən tibbi xidmət strukturunun təkmilləşdirilməsi, bu xəstəliyə düçar olan şəxslərin qeydiyyatının aparılması, xəstələrin müalicəsi və profilaktikası üzrə tibb mütəxəssislərinin hazırlanması, onların ixtisaslarının artırılmasıdır. Dövlət proqramı çərçivəsində xəstələrin dərman preparatları ilə pulsuz təmin olunması nəzərdə tutulmuşdur. H.Əliyev Fondu, fondun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban Əliyev-

vanın talassemialı uşaqlara diqqət və qayğısı isə həmin insanlar üçün böyük mənəvi dəstəyə çevrilmişdir. Fond 2005-ci ildən “Talassemiyasız həyat naminə” layihəsi çərçivəsində bir sıra mühüm işlər görüb və görməkdədir. Talassemialı xəstələr üçün Fond tərəfindən paytaxtda 5 mərtəbəli Talassemiya Mərkəzi ti-

kilmişdir. İl boyu bu məqsədlə keçirilən müxtəlif xeyriyyəçilik aksiyaları əsl xeyirxahlıq nümunəsidir.

Ədəbiyyat

Hemofiliya və talassemiya irsi qan xəstəlikləri haqqında sənədlər toplusu: Azərbaycan Respublikasının Qanunu.- Bakı, 2006.- 16 s.

Qədimova, E. Azərbaycanda hemofiliyalı xəstələrin müayinəsi və müalicəsi yüksək səviyyədə aparılır: 17 aprel Dünya Hemofiliya günüdür /E.Qədimova //Xalq qəzeti.- 2008.- 16 aprel.- S.5.

İnternetdə

www.az.apa.az
www.aztrend.az
www.bizimyol.az
www.olaylar.az

Adilə Abdullayeva

Nəribə Cahangir qızı Zeynalova 1916-cı il aprel ayının 20-də Bakıda doğulmuşdur. Atası Kərbəlayı Cahangir tanınmış tacir və sevimli aktyor idi. Azərbaycan milli realist aktyor məktəbinin banisi məhz Cahangir Zeynalov olmuşdur. Arzusu ilk və yeganə övladının onun sənətini davam etdirməsi idi.

Atasını erkən itirən Nəribə Zeynalova Bakıda orta məktəbi bitirdikdən sonra Bakı Teatr Texnikumuna daxil olmuşdur. Burada M.Haşimov və A.Tuqanovdan dərs almışdır. Texnikumu bitirdikdən sonra 1941-ci ildə Azərbaycan Musiqili Komediya Teatrına işə qəbul olunmuşdur. Bu hadisə onun həyatında həlledici rol oynamışdır.

Müharibə dövründə cəbhələrdə və hospitallarda əsgərlər qarşısında tamaşalarda iştirak edən aktrisa fəşizm üzərində qələbənin qazanılmasına öz töhfəsini vermişdir. Dinc dövrdə teatr bir sıra maraqlı tamaşalar qoymuşdur ki, onlarda Nəribə Zeynalova özünəməxsus aktyorluq istedadını nümayiş etdirmişdir. S.Rüstəmovun "Beş manatlıq gəlin" tamaşasında Gülnaz, A.Məşədibəyovun "Toy kimindir?" tamaşasında Məsmə, F.Əmirovun "Gözün aydın" tamaşasında Nargilə, S.Ələsgərovun "Ulduz" tamaşasında Züleyxa, V.Dolidzenin "Keto və Kote" tamaşasında Kabato obrazları aktrisanı tamaşaçılara sevdirmişdir.

XX əsrin 50-ci illərində aktrisanın sənətkarlığı daha da püxtələşmişdir. Onun bu dövrdə yaratdığı səhnə

obrazları Azərbaycan komediya teatri tarixinə iri hərflərlə yazılmışdır. Nəribə Zeynalova T.Quliyevin "Qızılaxtaranlar" tamaşasında Rəxşəndə, S.Rüstəmovun "Rəisin arvadı" tamaşasında Afərin, Ş.Miloravanın "Tbilisi nəğməsi" tamaşasında Gesiya, A.Rzaevın "Hacı Kərimin Aya səyahəti" tamaşasında Kəblə Fatma, S.Ələsgərovun "Həmşəxanım" tamaşasında Həmşəxanım, "Sevindik qız axtarır" tamaşasında Xeyransa kimi bir-birindən maraqlı obrazlar yaratmışdır. Bura T.Bakıxanov və H.Məmmədovun "Altı qızın biri Pəri" tamaşasında Cəhrə, E.Sabitoğlunun "Hicran" tamaşasında Qızbacı obrazlarını da əlavə etsək, çox zəngin və rəngarəng bir obrazlar qalereyası yaranmış olar. "Qaynana" tamaşasında Cənnət rolu aktrisanı yaddaşlara ilk növbədə qaynana kimi həkk etdirmişdir.

Bu obrazı yaradarkən aktrisa xəsislik etməmiş, yaradıcılıq imkanlarını sanki tamamilə açmış, onun aktyor sənəti üçün səciyyəvi olan zəngin mimika və məharətini nümayiş etdirmişdir.

Aktrisa kino sahəsində də öz sözünü demişdir. “Ögey ana” (1959), “Böyük dayaq” (1963), “Ulduz” (1964), “Qanun naminə” (1969), “Bizim Cəbiş müəllim” (1970) filmlərində müxtəlif səpkili, yaddaqalan obrazlar yaratmışdır.

Nəsibə Zeynalovanın 1979-cu ildə “Qaynana” filmində oynadığı qaynana obrazı onun kinoda yaratdığı ən məşhur obrazdır. Təsadüfi deyil ki, həm filmin özü, həm onun baş qəhrəmanı, həm də bu rolun ifaçısı xalqımız tərəfindən həmişə sevilməkdədir.

Aktrisanın həyat və yaradıcılıq yolunu əks etdirən bir neçə televiziya filmi də xalqımız tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanmışdır.

Musiqili teatrın inkişafında böyük xidmətlərinə görə Nəsibə xanım 24 may 1960-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 1967-ci ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. “Hicran” tamaşasındakı Qızbacı roluna görə Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatıdır.

Aktrisa 2004-cü il mart ayının 10-da Bakıda vəfat etmiş və Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Əhmədov, S. Nəsibə Zeynalova /S.Əhmədov //Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət.- Bakı, 2006.- S.256-257.

Xəlilzadə, F. Azərbaycan teatrının parlaq ulduzu: [Nəsibə Zeynalova-90] /F.Xəlilzadə //Azərbaycan.- 2007.- 20 aprel.- S. 7.

İbrahimova, A.Tamaşaçını zorla güldürmək mümkün deyil və yaxud sözün əsl mənasında güldürən sənətkar: [Nəsibə Zeynalova haq.] /A.İbrahimova //Hərbi and.- 2007.- 21 aprel.- S.15.

Qurbanlı, R. Bir ulduz axıb söndü: və ya Nəsibə Zeynalovanın gerçəkləşməyən arzusu /R.Qurbanlı //Yaddaş.- 2007.- 26 aprel.- S. 11.

Rəhimli, İ. Nəsibə Zeynalova /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.669-673.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Hüseyn Əlirza oğlu Əliyev 1911-ci il aprel ayının 22-də Sisyan rayonunun Comərdli kəndində anadan olmuşdur.

1923-cü ildə ailəsi ilə birlikdə Naxçıvana köçən Hüseyn Əliyev taleyin hökmü ilə görkəmli rəssam

Bəhruz Kəngərli ilə qonşuluqda yaşamış, elə bu sənətin incəliklərini də məşhur rəssamdan öyrənmişdir. Orta məktəbdə oxuyarkən fitri istedadı müəllimlərinin diqqətindən yayınmamışdı. 1927-ci ildə Rəssamlıq Texnikumuna göndərilən Hüseyn Əliyev peşəkar rəssam kimi fəaliyyətinə də məhz bu dövrdən başlamış və imzası məşhur "Molla Nəsrəddin" jurnalında nüfuzlu rəssamların imzası ilə bir sırada yer almışdır. Dərgidə Hüseyn Əliyevin 8 karikaturası çap olunmuşdu. 1932-1935-ci illərdə rəssamlığa olan həvəs və tükənməz sevgisi onu Leninqrad Rəssamlıq Akademiyasının nəzdindəki instituta aparmış, orada təhsilini başa vurub Bakıya qayıtmışdı. Repressiya qurbanlarından tutmuş, sadə kənd zəhmətkeşlərinə qədər hər kəsin əziyyətini kətan və kağız üzərində əbədiləşdirməyə çalışmışdı.

İndi onun əsərləri ölkəmizin hüdudlarından çox - çox uzaqlarda, dünyanın müxtəlif ölkələrində sərgilənir.

Hüseyn Əliyev əlinə fırça alan gündən istedadını, duyğu və düşüncələrini yalnız bu istiqamətlərə - millətinin estetik zövqünün düzgün formalaşmasına, soydaşlarını Vətənə, təbiətə məhəbbətə, fədakarlığa

çağırışa yönəldib. Hüseyn Əliyev Leninqrad Rəngkarlıq, Heykəltəraşlıq və Memarlıq İnstitutunu bitirdiyi ildən (1935) təqaüdə çıxanadək "Kommunist" qəzetində rəssam işləmişdir.

1940-1945-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Məktəbində dərs demişdir. Əlbəttə, qəzetçiliyin gündəlik qaygıları, operativlik bir rəssam kimi vaxtını çox alsa da, o, öz istedadı və zəhməti sayəsində sənət imtahanından həmişə şərəflə çıxmışdır. 1939-cu ildə M.F.Axundovun portretini yaratmaq üçün elan edilmiş respublika müsabiqəsinə Hüseyn Əliyevin təqdim olunan əsəri mükafata layiq görülmüşdü. Dövrün, zamanın tələbləri ilə bağlı çəkdiyi onlarca plakatu ictimai-siyasi məzmununa, sadəliyinə və eyni zamanda orijinal həllinə görə fərqlənmişdir. Hələ o illərdə azərbaycanlı rəssamın yara-

dıcı əməyi “Xalqlar dostluğu” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Əsasən qrafika ilə məşğul olan Hüseyn Əliyev həm də mənzərə ustası kimi məşhur idi. Onun Azərbaycan təbiətinə, eləcə də Zəngəzur mövzusunda həsr etdiyi akvarel seriyaları da maraqlıdır. Uşaqlıq dövründə yaşadığı bu yerlərin hər qarışını böyük məhəbbətlə öz duyğularından, təxəyyülündən yaradıcılıqla keçirən görkəmli rəssamın “Zəngəzur dağları”, “Urud qalası”, “Məşədə qış”, “Payız”, “Qürub çağı”, “İlanlı

dağ” və s. kimi əsərləri dərin müşahidə və incə zövqün, fitri istedadın məhsulu idi.

O, 1982-ci ildə Xalq rəssamı adına layiq görülmüşdür.

Görkəmli rəssam 1991-ci ildə, mayın 25-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Hüseyn Əliyev: Foto-albom.- Bakı, 2001.- 502 s.

Əliyev Hüseyn Əlirza oğlu //Naxçıvan ensiklopediyası.- Bakı, 2002.- S.142-143.

O, gözəlliyi görür və təsvir edirdi //Azərbaycan.- 2010.- 26 may.- S.4.

İnternetdə

www.anl.az

www.baku-art.az

www.bizimasr.media-az.com

www.lidertv.com

Nailə Alısova

Allahverdi Teymur oğlu Bağirov 1946-cı il aprel ayının 22-də Ağdam şəhərində anadan olmuşdur. 1965-ci ildə 1 saylı Ağdam şəhər orta məktəbini bitirmişdir. Allahverdi uşaqlıqdan idmana böyük maraq göstərirdi. Yüngül atletika, voleybol və futbolla məşğul olurdu.

Qarabağ hadisələri başlayana qədər o, Ağdamda futbolçu kimi tanınmış, ad-san qazanmışdı. 1966-cı ildən 1983-cü ilədək Ağdam Uşaq-gənclər idman məktəbində məşqçi işləməklə yanaşı, "Qarabağ" futbol komandasında fəaliyyət göstərirdi.

Allahverdi haqsızlıqla barışmayan, sözübütöv, mərd insan idi.

O, 1988-ci ildə ermənilərin Qarabağa təcavüzünün ilk günlərindən Xalq hərəkətinə qoşulur və onun fəallərindən olur. 20 Yanvar faciəsi onun düşməyə qəzəbini daha da şiddətləndirir. A.Bağirovun yaratdığı könüllülər batalyonu Ağdamın bir sıra kəndlərinin müdafiəsində mərdliklə vuruşmuşdur. 1992-ci ildə Allahverdi, bəlkə də ömrünün ən həyəcanlı, ən narahat günlərini yaşayırdı. Mühasirədə olan kəndlərə kömək etmək, ərzaq çatdırmaq heç də asan iş deyildi. O, var gücü ilə həmin kəndləri azad etməyə çalışırdı.

1992-ci ilin fevralında Xocalı faciəsi zamanı Allahverdi Bağirovun batalyonu Əsgəran yaxınlığında

yüzlərlə soydaşımızı xilas edə bilmişdi. 1992-ci il iyun ayının 12-də məhz batalyonun səyi nəticəsində Aranzəmin, Naxçıvanik, Dəhraz, Mirkənd, Pircamal kəndləri düşməndən azad edildi. O, inanırdı ki, tezliklə müharibə bitəcək və qoşunlarımız Xankəndinədək irəliləyəcəkdir. Lakin cəsur komandir arzusuna çata bilmədi. Gözətçi məntəqəsini yoxlayıb qərargaha dönərkən sürücü ilə birlikdə minaya düşüb həlak oldu.

Ailəli idi. Bir oğlu, iki qızı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 fevral 1993-cü il tarixli 476 sayılı Fərmanı ilə Bağirov Allahverdi Teymur oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilib.

Ağdam rayonunun Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilib.

Ədəbiyyat

Allahverdi Teymur oğlu Bağırova “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [E.Bağırov adına qoşun hissələrinin komandiri-Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 24 fevral 1993-cü il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1993.- № 4.- S.15.- (Ölümündən sonra).

Abbasoğlu, B. Mətin komandır /B.Abbasoğlu //Ölərkən dünyaya gələn oğullar.- Bakı, 2004.- S.35-53.

Bağırov Allahverdi Teymur oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: bibliografiya /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.38-40.

Əsgərov, V. Bağırov Allahverdi Teymur oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.33.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü 1996

onun tarixi daha qədimdir, insan mədəniyyətinin və biliklərin uzaq keçmişindən bəhrələnən məhsuldur.

Volterin kitablarla bağlı sözləri tam mənada müəlliflik hüququna da aid edilə bilər: “Bunlar ocaqlarımızdakı oda bənzəyir: onu qonşudan götürüb, özümüzə yandırır, digərlərinə veririk və beləliklə, hamıya məxsus olur”.

Müəlliflik hüququnun tarixi “müəlliflik” anlayışından irəli gəlir. Bu uzun yol əsrlər boyu ibtidai icma, təbii anonim (adsız), tanrılaşdırılmış təxəllüs mərhələlərini keçmiş və nəticədə şəxsi müəlliflik səviyyəsinə çatmışdır.

Artıq 5 əsrdir ki, müəlliflik hüququ və kitab dünyada birgə, yanaşı addımlayırlar.

Bu cütlüyün müasir nüfuzu cəmiyyətin intellektuallaşmasında və mədəniyyətin zənginləşməsindəki rolu ilə izah edilir. Müəllif hüququ əqli mülkiyyətin ən vacib, mürəkkəb və dəyərli elə bir hissəsidir ki, onun qorunması və idarə edilməsi ilə dünya miqyasında iki böyük Beynəlxalq Təşkilat - 160-a yaxın üzvü olan ÜƏMT-nin Bern Konvensiyası və digər sazişlər vasitəsilə və YUNESKO-nun 80-dən artıq

üzvü olan “Müəllif hüquqları haqqında” Ümumdünya Konvensiyası məşğul olur.

Bunlardan YUNESKO özünün 25 oktyabr - 16 noyabr 1995-ci il tarixində keçirilmiş 28-ci sessiyasında 23 aprelin Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günü elan edilməsi barədə qərar verib.

Həmin bayramla əlaqədar Azərbaycan Respublikasında artıq bir neçə ildir ki, tədbirlər keçirilir və bu sahəyə aid tədbirlər seminar - diskussiyalarla tamamlanır. YUNESKO-nun məlumatına əsasən 23 aprel tarixi İspaniya əyaləti Kataloniya ilə bağlıdır və Müqəddəs Georgi günü kimi səciyyələnir. Həmin gün hər hansı satılan kitaba ənənəvi olaraq bir qızılgül qoşulurdu. Aydın ki, 23 aprel gününün bayram kimi qeyd edilməsi üçün digər əsaslı səbəblər də mövcud-

dur. Bir sıra məşhur yazıçı və şairlərin anadan olma və ya vəfat etmə günü (Migel de la Servantesin, Vilyam Şekspirin, Moris Dryüonun, Vladimir Nabokovun, Azərbaycanın məşhur sərkərdəsi, artilleriya üzrə dərslərlərin müəllifi general Şıxlinskiyin) bu tarixlə bağlıdır.

YUNESKO-nun İnternetdəki Web-saytında bayramın qeyd edilməsi ilə bağlı gözəl bir kəlam vardır: “Kitab və oxumaq həmişəki kimi vacibdirlər. Bunlar mətnin müəllifi tərəfindən virtual aləmlə (kainatla) interaktiv dialoq yaranması alətləridir və yaranan intellektual təsəvvürlər unikal, hər hansı oxucu təxəyyülündən asılılıqdadır”.

Müəlliflik hüququnun qorunması ilə əsər yaradıcılarını stimullaşdırmaq və oxucuları oxumağa cəlb etmək məqsədi ilə YUNESKO hər il 2000-dən artıq adda nəşrlər buraxır, yeganə sayılan Beynəlxalq Tərcümələr Bibliografiyasını (100 ölkəni təmsil edən və müəllif haqqında, onun hansı əsəri, hansı dilə və kim

tərəfindən tərcümə edilməsini işıqlandıran kataloq) aparır, Ümumdünya Müəlliflik hüququ haqqında Konvensiyaya başçılıq edir.

23 Aprel Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü bəşəriyyətin sosial və mədəni inkişafında kitabın əvəzsiz rolunu qiymətləndirmək məqsədilə təsis olunub.

Azərbaycanda “Ümumdünya kitab və müəllif günü” mövzusunda tədbirlər 23 aprel 2001-ci il tarixindən keçirilir.

Ədəbiyyat

İmanov, K. Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günü və Azərbaycan müəlliflik hüquq tarixindən /K.İmanov //Musiqi dünyası.- 2000.-№ 2 (3).- S.4.

İnternetdə

www.azadinform.az
www.aztv.az
www.baku-icc-2009.az
www.news.xazar.com

Adilə Abdullayeva

145 illiyi *Sultanməcid Qənizadə*
1866-1942

Yazıçı

vardır.

Sultan Məcid də qardaşları və bacıları kimi qələm tutmağı, yazı yazmağı atasından öyrənmişdi. Atası Sultan Məcidə evdə savad öyrətdikdən sonra, qoyduğu qayda üzrə onu da məhəllə məktəbinə vermişdi.

S.M.Qənizadə 1882-ci il iyun ayının 10-da Şamaxı şəhər məktəbini “əla” qiymətlə bitirmək haqqında attestat almışdı.

Sultanməcid Qənizadə 1883-cü ildə Tiflisdə Aleksandrovski Müəllimlər İnstitutuna daxil olmuşdur. O, 1887-ci il sentyabrın 2-də Həbibbəy Mahmudbəyovla birlikdə Bakıya gəlmişdir. Tələbə paltarında Bakıya gələn S.M.Qənizadənin və H.Mahmudbəyovun nəinki məktəb açmağa, hətta gündəlik çörək almağa da pulu olmamışdı. Buna baxmayaraq, onlar məktəbdən ötrü bina kirayə etməli, tədris ləvazimatı hazırlamalı idilər. Ağır günlərdə onlara kömək əli uzadan xeyirxah adamlar tapılmışdı.

O, 1889-cu ildə “İstilahı-Azərbaycan” dərsliyinin əlyazmasını hazır etmişdi və dərslik 1890-cı ildə

Bakıda K.Kasabovun mətbəəsində 2400 nüsxə tirajla çap olunmuşdu.

1890-cı ildə “İstilahı-Azərbaycan” dərsliyinin III hissəsi, 1894-cü ildə IV hissəsi nəşr olunmuşdu. “İstilahı-Azərbaycan” dərsliyinin qarşısında duran başlıca məqsəd ana dilini uşaqlara praktik şəkildə öyrətməkdən ibarət idi.

Milli Azərbaycan teatrının inkişafında S.M.Qənizadənin bir rejissor kimi xidməti böyük olmuşdur.

S.M.Qənizadənin rejissorluq fəaliyyəti Azərbaycan səhnəsinin gələcək inkişafını təmin etmək üçün professional aktyor kadrları hazırlamaq baxımından xüsusilə faydalı olmuşdur. H.Mahmudbəyov, N.Nərimanov, S.S.Axundov, N.Vəliyev, İ.Məlikov və başqaları tam on il onun quruluş verdiyi tamaşalarda səhnəyə çıxmışlar.

S.M.Qənizadə 1905-ci ildə Qori seminariyası Müsəlman şöbəsinin müfəttişi, 1908-ci ildə Bakı quberniyası Dağıstan vilayət xalq məktəblərinin 2-ci rayonu üzrə müfəttişi, 1917-ci ildə vilayət xalq məktəblərinin direktoru təyin olunmuşdu.

Azərbaycanda ana dilində məktəblərin açılmasında, dərsliklər yazılmasında, milli mətbuat və teatrın inkişafında Sultanməcid Qənizadənin xidmətləri böyük olmuşdur.

“Həyat”, “İrşad”, “Dəbistan”, “Rəhbər”, sonralar “Maarif və mədəniyyət”, “Ədəbiyyat qəzeti” kimi qəzet və jurnallarda publisistik məqalələr dərc etdirmişdir. O, 1918-1919-cu illərdə “İttihad” partiyasının üzvü olmuşdur.

S.M.Qənizadənin, M.Ə.Sabir, N.Nərimanov, H. Ərəblinski haqqında xatirələri qələmə almışdır. Rus ədəbiyyatından L.N.Tolstoyun “Əvvəlimci şərabçı” pyesini, A.F.Poqoskinin “Allah divanı” hekayələrini tərcümə etmişdir.

Görkəmli maarif xadimi, yazıçı Sultanməcid Hacı Murtuzəli oğlu Qənizadə 1942-ci ildə 76 yaşında vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Gəlinlər həmayili /S.M.Qənizadə.- Bakı: Yazıçı, 1986.- 272 s.

Nağıllar /S.M.Qənizadə - Bakı: Gənclik, 1986.- 18 s.

Əfəndiyev, H. M.F.Axundov realist nəsrinin davamçıları /N.Əfəndiyev.- Bakı: Azər nəşr, 1974.- 72 s.

Məmmədov, X. Sultanməcid Qənizadə /X.Məmmədov.- Bakı: Yazıçı, 1983.- 214 s.

Zamanov, A. Əməl dostları /A.Zamanov.- Bakı: Yazıçı, 1979.- 146 s.

Rus dilində

Мамедов, Х. Султан Меджид Гани-заде: (Жизнь и творчество).- Баку, 1963.- 33 с.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

www.science.gov.az

Samirə Eminova

220 illiyi

*Samuel Finli Briz**Morze*

1791-1872

*Amerika**ixtiraçısı*

Samuel Finli Briz Morze 1791-ci il aprel ayının 27-də ABŞ-da (Çarlstaun, Massaçusetsdə) anadan olmuşdur. Teleqrafda istifadə olunan Morze əlifbasını da o yaratmışdır. On doqquz yaşında Yel Universitetindən məzun olmuş, Londona gedib qayıtdıqdan sonra portret şəkli gündəmdə olduğu üçün diqqətini portretə vermişdir. 1826-cı ildə Milli İncəsənət Akademiyasının qurulmasında rol oynamış və akademiyanın ilk başçısı olmuşdur. 1832-ci ildə Nyu York Universiteti Şəkil və heykəl şöbəsi professorluğuna gətirilmişdir. Morzenin mexaniki araşdırmalara marağı gənc yaşlarında başlamışdı. 1832-ci ildə okean səyahətinə çıxmış, Çarles Tomas Ceksonun elektrikle əlaqədar son məqalələri və Nyu York Universitetində elektro-maqnetik mövzusunda öyrəndikləri ilə əlaqədar başında elektrikli teleqraf yaratmaq fikri doğmuşdu. Morzenin elektrikli teleqrafı, bir elektrik dövrəsində barabanın bir qolu çəkməsi ilə rulo kağızı üzərinə izlər buraxması prinsipi ilə çalışırdı. Morze ilk elektrikli teleqraf sınağını 1844-cü ildə Vaşinqton ilə Bal-

timor arasında 65 kilometrlik bir xətt çəkilişiyə etmişdi. Osmanlı Dövləti ilk dəfə 1855-ci ildə Krım döyüşü əsnasında Morzenin teleqraf sistemindən istifadə etmişdir. Morze bir daşı, ya da mərməri 3 fərqli ölçüdə yona bilən mərmər kəsmə maşınını icad etmişdi. İxtiraçı bunun patentini ala bilmədi, çünki 1820-ci ildə Tomas Blançardın bənzər bir icadı vardı.

Samuel Finli Briz Morze 1872-ci ildə 80 yaşında Nyu Yorkda vəfat etmiş və Qrin-Vud qəbiristanlığında dəfn edilmişdi.

Ədəbiyyat

Morze Samuel Finli Briz //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası.- 10 cildə.- Bakı, 1983.- C.7.- S.61-62.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Adilə Abdullayeva

Beynəlxalq Rəqs Günü 1982

29 aprel peşəkar və ya həvəskar rəqslə məşğul olan, rəqsi sevən hər kəsin bayramıdır. Beynəlxalq Rəqs Günü 1982-ci ildən bəri “YUNESKO”nun qərarı ilə qeyd olunmağa başlamışdır. Bu tarix hər il Fransız baletmeysteri Jan Jorj Noverin doğum günü, yəni aprelin 29-na təsadüf edir. Jan Jorj Nover müasir baletin nəzəriyyəçisi hesab olunur. Dünyanın əksər ölkələrində olduğu kimi Azərbaycanda da Beynəlxalq Rəqs Günü təsis olduğu tarixdən ənənəvi olaraq hər il qeyd olunur. Azərbaycanda rəqslərin tarixi olduqca zəngin və qədimdir. İncəsənətin bir qolu olan rəqslərimiz ülvilik, gözəllik və birlik rəmzi sayılır. Hələ eramızdan 2-3 min il əvvəl, Azərbaycan ərazisində rəqslər insanların həyatında müəyyən yer tutmuşdu. Bu baxımdan Qobustan qayaüstü təsvirləri arasında “Yallı” oynayan insanların təsviri xüsusilə maraq doğurur. Bu təsvirlər Azərbaycan xalqının qədim dövrdən rəqsə olan marağından xəbər verir.

Bir-birindən maraqlı, məzmunlu xalq rəqslərimiz nəinki Vətəndə, dünyanın böyük konsert salonlarında da sevilir. Onların simasında Azərbaycan milli xoreoqrafiya sənəti inkişaf yolunu tapmışdır. İncəsənətin ayrılmaz hissəsi olan milli rəqslərimiz gözəlliyi, bədiiliyi və zərifliyi ilə sənətsevərlərə nümayiş olunur. Folklor, qədim xalq oyunları, rəqs havaları milli incəsənətimizin qızıl fonduna həmişəlik daxil olmuşdur.

“Tərəkəmə”, “Naz eləmə”, “Turacı”, “Uzundərə”, “Qoçəli”, “Heyvagülü”, “Vağzalı” xalq rəqslərinə tamaşa etmək kifayətdir ki, xalqımızın zəngin musiqiyə, köklü adət-ənənəyə bağlı olduğunu duyasan. Filmlərimizdə də rəqslərdən elementlərə rast gəlmək olar ki, bu da milli rəqs sənətinin inkişafı və təbliğində mühüm rol oynayır. “O olmasın, bu olsun”, “Əhməd haradadır”, “Bəyin oğurlanması”, “Arşın mal alan” və digər belə filmlərdə milli rəqslərə yer verilmişdir. Müasir dövrdə Azərbaycan xalq rəqslərini səhnəyə çıxarmaq və inkişaf etdirmək ağırlığını Əminə Dilbazi, Roza Cəlilova, Xoşbəxt Məmmədova, Böyükağa Məmmədov, Kamil Dadaşov, Əlikram Aslanov və digər sənətkarlar çiyinləri üzərinə götürmüşlər. Bütün dünya xalqlarını öz gözəlliyi ilə heyratə gətirən rəqslərimi-

zi, bu gün qocaman sənətkarların yetirmələri davam etdirir. Bir sözlə, Azərbaycanın milli rəqs məktəbi yaşayır.

Beynəlxalq Rəqs Günü Azərbaycanda ilk dəfə olaraq, Milli Konservatoriyanın nəzdindəki Dövlət Gimnaziyasının rəqs qrupunun iştirakı ilə Xalq artisti Tə-

ranə Muradova və Əməkdar artist Kamil Dadaşovun rəhbərliyi altında keçirilmişdir.

Ədəbiyyat

Sevda. Beynəlxalq Rəqs Günü qeyd olunub /Sevda //Kaspi.- 2009.- 30 aprel.- S.11.

İnternetdə

www.az.apa.az.
www.big.az.
www.bye.az.
www.hafta-ichi.com.
www.lidertv.com.

Adilə Abdullayeva

1 may
Gün çıxır
06:43
Gün batır
20:36
31 may
Gün çıxır
05:13
Gün batır
21:04

May

21 aprel-
21 may

Buğa bürcünün
Nişanı Vərdir.
Veneranın
himayəsindədir.
Günəşin Buğa
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
təbiətə emosional
olurlar.

2011

Əlamətdar və tarixi günlər

B	1
Be	2
Ça	3
Ç	4
Ca	5
C	6
Ş	7
B	8
Be	9
Ça	10
Ç	11
Ca	12
C	13
Ş	14
B	15
Be	16
Ça	17
Ç	18
Ca	19
C	20
Ş	21
B	22
Be	23
Ça	24
Ç	25
Ca	26
C	27
Ş	28
B	29
Be	30
Ça	31

3. Beynəlxalq Söz və Mətbuat Azadlığı Günü
8. Şuşa rayonunun işğal günü
9. Faşizm üzərində Qələbə Günü
10. Ümummillî lider Heydər Əliyevin doğum günü
15. Beynəlxalq Ailə Günü
17. Ümumdünya İnformasiya Cəmiyyəti Günü
18. Beynəlxalq Muzeylər Günü
18. Ləçin rayonunun işğal günü
28. Respublika Günü

Respublika Günü

XX əsr tarixə təkcə elin və texnika əsri kimi deyil, həm də milli dirçəliş, müstəmləkə imperiyalarının dağılması, milli dövlətlərin yaranması əsri kimi düşmüşdür.

1917-ci ildə Rusiyada baş vermiş Fevral inqilabı nəticəsində çar mütləqiyyəti devrildi. Ölkədə çarizmin məzlum vəziyyətə saldıdığı xalqların milli hərkəti başlandı. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920) - müsəlman Şərqində ilk dünyəvi demokratik dövlət yaradıldı. Bu respublika millətimizin tarixi yaddaşında Azərbaycan dövlətçiliyinin ilk təcrübəsi kimi iz qoymuşdur.

1990-cı ildən Respublika Günü – dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi günü - dövlət bayramı kimi qeyd edilir.

May - latınca (*Majus*) - Qriqorian təqviminin beşinci ayı. Adını qədim

Roma allahı Mayyadan götürüb. **31** günü var.

“**May**” sözü (kilsə kitablarında *Maıy* yazılır) bəşəriyyətə Vizantiya imperiyasından keçib.

Milli ədəbiyyat

Ədəbiyyatşünas, tənqidçi, professor Hacıyev Tofiq İsmayıl oğlunun (01.05.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Yazıçı, publisist Sultanov Eynəli bəy Çölübəy oğlunun (05.05.1866-05.06.1935) anadan olmasının **145** illiyi

Nasir, ssenarist Qurbanov Əhmədağa Əkbər oğlunun (Əhmədağa Muğanlı) (10.05.1926-04.08.2001) anadan olmasının **85** illiyi

Ədəbiyyatşünas, professor Allahverdiyev Mahmud Qara oğlunun (15.05.1931-02.12.1999) anadan olmasının **80** illiyi

Şair, tənqidçi, publisist Rüstəmxanlı Sabir Xudu oğlunun (20.05.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Şair, publisist İsmayılov Abbas Məhəmməd oğlunun (Abbas Arazlı) (24.05.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Tacikistanın Xalq şairi Tursunzadə Mirzənin (02.05.1911-24.09.1977) anadan olmasının **100** illiyi

Hind yazıçısı, ictimai xadim Taqor Rabindranatın (07.05.1861-07.08.1941) anadan olmasının **150** illiyi

Rus yazıçısı Bulqakov Mixail Afanasyeviçin (15.05.1891-10.03.1940) anadan olmasının **120** illiyi

Alman şairi, incəsənət nəzəriyyəçisi, ictimai xadim Bexer İohannes Robertin (22.05.1891-11.10.1958) anadan olmasının **120** illiyi

Tarixi günlər

Beynəlxalq Söz və Mətbuat Azadlığı Günü (03.05.1993)

Şuşa rayonunun işğal günü (08.05.1992)

Faşizm Üzərində Qələbə Günü (09.05.1945)

Ümummilli lider Heydər Əliyevin Doğum Günü (10.05.1923-12.12.2003)

Beynəlxalq Ailə Günü (15.05.1994)

Ümumdünya İnformasiya Cəmiyyəti Günü (17.05.2006)

Beynəlxalq Muzeylər Günü (18.05.1977)

Laçın rayonunun işğal günü (18.05.1992)

Ümumdünya “Dioloq və İnkişaf üçün Mədəni Müxtəliflik” Günü (21.05.2001)

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Əməkdaşlarının Peşə Bayramı Günü (23.05.2007)

Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının (25.05.1936) yaradılmasının **75** illiyi

Respublika Günü (28.05.1918.)

Ümumdünya Tütünlə Mübarizə Günü (31.05.1987)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Paşayev Baxşeyiş Xanəhməd oğlunun (01.05.1936-12.07.1992) anadan olmasının **75** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Yəhyayev Elşad Məmmədhənifə oğlunun (05.05.1966-20.06.1992) anadan olmasının **45** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əliyev İlham Müzəffər oğlunun (05.05.1961-19.08.1990) anadan olmasının **50** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Həsənov İlham Gülbala oğlunun (06.05.1976-17.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Hərbi xadim, general-mayor Abbasov Akim Əli oğlunun (25.05.1911-29.02.1992) anadan olmasının **100** illiyi

Tarix

İran tarixçisi Qumi Qazi Əhmədın (18.05.1546-1606) anadan olmasının **465** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

İlk maarifçi qadınlardan biri Məlikova-Abayeva Hənifə xanımın (05.05.1856-1929) anadan olmasının **155** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Əməkdar elm xadimi, məşhur terapevt, kardioloq Abdullayev Cahangir Məmməd oğlunun (01.05.1901-04.01.1973) anadan olmasının **110** illiyi

Əməkdar həkim, nevroptoloq Kəngərli Əsgər Aslan bəy oğlunun (08.05.1911-07.03.1998) anadan olmasının **100** illiyi

Biologiya elmləri doktoru Qurbanov Maqsud Rüstəm oğlunun (09.05.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Akademik Axundov Vəli Yusif oğlunun (14.05.1916-1986) anadan olmasının **95** illiyi

Kimyaçı-texnoloq, Əməkdar ixtiraçı Məmmədov Məmmədəğa Əhməd oğlunun (30.05.1926-23.01.1971) anadan olmasının **85** illiyi

Fəlsəfə

Əməkdar elm xadimi, filosof Ağamirov Mədhət Mirmusa oğlunun (15.05.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Fəlsəfə elmləri doktoru Qasimov Mehbalı Məhəmməd oğlunun (18.05.1906-07.1963) anadan olmasının **105** illiyi

Folklor

Aşıq-şair Qarayev Bəhmən İbrahim oğlunun (Aşıq Bəhmən Göyçəli) (01.05.1901-13.11.1976) anadan olmasının **110** illiyi

Teatr. Kino

Xalq artisti, Əməkdar incəsənət xadimi, rejissor Dadaşov Soltan Baba oğlunun (27.05.1906-07.09.1969) anadan olmasının **105** illiyi

Rəssamlıq. İncəsənət. Heykəltəraşlıq

Əməkdar rəssam Əzimov Cəbrayıl Əlimuxtar oğlunun (07.05.1926-10.07.1969) anadan olmasının **85** illiyi

Alman boyakarı, qravürəçi və incəsənət nəzəriyyəçisi Dürer Albrextin (21.05.1471-06.04.1528) anadan olmasının **540** illiyi

İdman

Rus şahmatçısı, Əməkdar idman ustası Qaprindaşvili Nona Terentyevnanın (03.05.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Azərbaycan basketbolçusu, idman ustası Məmmədyarov Əliyar Müslüm oğlunun (11.05.1936-26.02.1970) anadan olmasının **75** illiyi

Tofiq İsmayıl oğlu Hacıyev 1936-cı il may ayının 1-də Cəbrayıl rayonunun Soltanlı kəndində doğulmuşdur. 1958-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

T.Hacıyev 1962-ci ildə “Azərbaycan dilinin Cəbrayıl şivəsi” mövzusunda namizədlik, 1969-cu ildə “XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan ədəbi dili” adlı doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişdir. T.Hacıyev həm dil, həm də ədəbiyyat məsələləri ilə məşğul olmuşdur. Onun: “Sabir: qaynaqlar və sələflər” (1980), “Şeirimiz, nəsrimiz, əbədi dilimiz, düşüncəmiz” (1999) kitabları, kollektiv tərəfindən ali məktəblər üçün hazırlanmış, “Azərbaycan sovet ədəbiyyatı” (1988) dərsliyində müəllif kimi iştirak bu ümumi filoloji yaradıcılığın nəticəsidir. T.Hacıyev Azərbaycan türk ədəbi dili tarixi sahəsində də görkəmli mütəxəssisdir. O, “Azərbaycan ədəbi dili tarixi” (1976, 2-ci hissə 1987), “XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan ədəbi dili” (1977), “Azərbaycan dili tarixi” (1983, həmmüəllif), “Azərbaycan dili” (1993, həmmüəllif) kimi monoqrafiya və dərs vəsaitlərinin müəllifidir.

T. Hacıyev tarixli üslubiyyat sahəsində də səmərəli fəaliyyət göstərmişdir. Klassiklərimizin dili-üslubu ilə bağlı onlarla məqalələri, “Satira dili” (1975), “Yazıçı dili və ideya-bədii təhlil” (1979), “Molla Nəsrəddin”-in dili və üslubu (1983), “Füzuli: dil sənətkarlığı” (1994) kitabları həmin mövzudadır. T.Hacıyev ümum-

təhsil məktəbləri üçün proqram və dərsliklərin hazırlanmasında təşkilatçı və müəllif kimi iştirak etmişdir. Onun rəhbərliyi ilə yeniləşdirilmiş “Orta ümumtəhsil məktəblərinin V-XI sinifləri üçün türk dili proqramı” (1993) çap olunmuşdur. İlk dəfə orta məktəblər üçün “Türk dili” (IX sinif üçün, 1994, şərikli), “Türk dili” (X-XI sinifləri üçün, 1994, şərikli) dərslikləri nəşr edilmişdir.

M.Adcının türklər haqqında obyektiv tarixi məlumat verən “Qıpçaq çölünün yovşanı” və B.Serebrennikovla N.Hacıyevanın “Türk dillərinin müqayisəli tarixi qrammatikası” əsərlərini ruscadan Azərbaycan türkcəsinə tərcümə etmişdir.

Ümumiyyətlə, T.Hacıyev 20-dən çox kitabın, 400-ə yaxın elmi məqalənin müəllifidir.

O, SSRİ dövründə Kişinyov, Odessa, Nalçik, Tbilisi

si, Moskva, Alma-Ata, Düşənbə, Nukus, Bişkək, Ufa və başqa şəhərlərində keçirilmiş ümumittifaq dilçilik müşavirə və konqreslərinin fəal iştirakçısı olmuşdur. Sonra o, Qayseri (1990), Tehran (1993, 1995), Antalya (1993), Bakı (1992, 1994, 1996), Ankara (sentyabr 1996, dekabr 1997, sentyabr 2002), Urmiya (1997), Bursa (1996), Konya (oktyabr 1998), Təbriz (dekabr 1998), İzmir (2000) şəhərlərində keçirilmiş uluslararası elmi konqres və qurultaylarda dəyərli məruzələrlə çıxış etmişdir.

T.Hacıyev müəyyən müddət (1993) Azərbaycan Respublikasının Maarif naziri vəzifəsində işləmişdir. 1984-cü ildən BDU Türkologiya kafedrasına rəhbərlik edir. 1995-ci ildən Türkiyə Cümhuriyyəti Atatürk Dil, Tarix Kültür Qurumunun fəxri üzvüdür.

1998-ci ildə T.Hacıyev Türkiyə Cümhuriyyətinin "Ləyaqət nişanı" (orden) ilə təltif olunmuşdur. Türkiyə Atatürk Qurumunun hazırladığı 30 cildlik "Türk dünyası ədəbiyyatı tarixi"nin müəlliflərindən biridir. Türkiyənin Sanatçılar və Yazarlar Vəqfinin 2002-ci il üzrə "Türk dünyasına xidmət" ödəliyinin sahibidir.

2004-cü ilin mayında Qaraman Türk Dili mükəfatına, iyulun 17-də Atatürk Dil Qurumunun Üstün Xidmət Baratına layiq görülmüşdür.

İki cildlik "Dədə Qorqud kitabı ensiklopediyası"nın aparıcı müəlliflərindən biri və birinci cildinin (Bakı, 2000) redaktorudur.

"Üzeyir Hacıbəyov ensiklopediyası" (Bakı, 1996), AMEA-nın altı cildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi"nin müəlliflərindəndir.

Əməkdar elm xadimidir, AMEA-nın müxbir üzvüdür.

Ədəbiyyat

Azərbaycan dili: (orta ümumtəhsil məktəblərinin X-XI sinifləri üçün dərslik) /T.Hacıyev.- Bakı: Təhsil, 2004.- 295 s.

Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi: 6 cildə /T.Hacıyev.- Bakı, 2004.- C.1.: "Dədə Qorqud kitabı" bölməsi.- S.398-462.

Dədə Qorqud: Ensiklopedik lüğət /tərt. T.Hacıyev.- Bakı: Öndər, 2004.-365 s.

Dədə Qorqud dünyası: Məqalələr /tərt. T.Hacıyev.- Bakı: Öndər, 2004. -239 s.

Qorqud ədəbiyyatı (KDQ bədii ədəbiyyat) /T.Hacıyev.- Bakı: Öndər, 2004.-366 s.

Bəybala Ələsgərov

İlham Müzəffər oğlu Əliyev 1961-ci il may ayının 5-də Gədəbəy rayonunda anadan olmuşdur. Orta məktəbi 1978-ci ildə bitirmiş, 1980-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1982-ci ildə ordudan tərxis olunduqdan sonra Gədəbəy rayonunda Kommunal Təsərrüfatı İdarəsində,

sonra isə İsmayilli rayonunda mexanikləşdirilmiş dəstədə çalışmışdır. 1983-cü ildə onu DİN-in təyinatı ilə İsmayilli rayon DİŞ-nə qəbul edirlər. Bir müddətdən sonra işini Gədəbəy rayon DİŞ-nin mühafizə bölməsinə dəyişirlər.

İ.Əliyev 1985-ci ildə Bryansk Xüsusi Orta Milis Məktəbinə daxil olmuşdur. 1987-ci ildə Gədəbəy rayonunda sahə müvəkkili, Gəncə şəhər DİŞ-də sahə müfəttişi, sonra isə cinayət-axtarış bölməsində əməliyyatçı vəzifələrində çalışmışdır. O, rəhbərlik tərkibindən dəfələrlə mükafatlandırılmış, “Milis əlaçısı” döş nişanına layiq görülmüşdür.

1988-1990-cı illərdə erməni quldurları müxtəlif səmtlərdən Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrinə silahlı basqınlar edirdi, dinc əhalini gülləbaranla tuturdular. 19 avqust 1990-cı ildə leytenant İ.Əliyev torpaqlarımızın müdafiəsinə göndərildi.

Qazax rayonunun Aşağı Əskipara kəndi od-alov içində yanırdı. Ermənistanla həmsərhəd olan bu kənd fasiləsiz olaraq erməni yaraqlıları tərəfindən atəşə

tutulurdu. İlham 11 nəfərlik dəstə ilə məktəbin binasını özünə mövqe seçir, quldurların kəndə soxulmasına mane olurdu. Düşmən ağır itki verməsinə baxmayaraq geri çəkilmək istəmir, kəndi mühasirəyə almağa çalışırdı. Artıq məktəb də təhlükə altında idi. İlham yoldaşlarını xilas etmək üçün düşməni özünə cəlb etmişdi. Vəziyyət anbaan çətinləşirdi. O, qarın nahiyyəsindən ağır yaralandı. Onu Qazax rayon xəstəxanasına çatdır-salar da, artıq gec idi...

Evli idi. Bir övladı var.

“Qırmızı Ulduz” ordeninə layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 iyul 1992-ci il tarixli 831 sayılı Fərmanı ilə İlham Müzəffər oğlu Əliyev ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Gədəbəy rayonunda dəfn edilib. Gədəbəy şəhə-

rindəki 1 saylı orta məktəb qəhrəmanının adını daşıyır.
Məktəbin önündə büstü qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Əliyev İlham Müzəffər oğlu - Gəncə şəhəri PDIŞ Cinayət axtarış bölməsinin əməliyyat müvəkkili, milis leytenantı - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 6 iyun 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- №13.- S.24.- (Ölümündən sonra).

Əliyev İlham Müzəffər oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.60.

Əsgərov, V. Əliyev İlham Müzəffər oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.56.

Zeynalov, R. Əliyev İlham Müzəffər oğlu /R.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.56.

Saqibə Mehrəliyeva

Bu yolda əylənə:

“Ölüm haqdı”, - deyirik.

Əbədi məzarımız

Bu torpaqdı, deyirik.

Vətən göyü dəyişməz

Göy bayraqdı, deyirik.

Qılnc çap, Vətən oğlu, Bizi Vətən çağırır!

Məmməd Araz
Xalq şairi

45 illiyi

Elşad Yəhyayev
1966-1992*Milli*
Qəhrəman

Elşad Məmmədhanifə oğlu Yəhyayev 5 may 1966-cı ildə Şəki şəhərində doğulmuşdur. 1973-cü ildə orta təhsilini Şəkidəki 12 saylı məktəbdə başlamış, lakin 1977-ci ildə ailəsinin Bakıya köçməsi ilə əlaqədar olaraq təhsilini Xətai rayonundakı 56 saylı orta məktəbdə başa vurmuşdu. 1984-1986-cı illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur. Elşad 1987-ci ildə Saratov Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinə daxil olmuş, 1991-ci ildə leytenant rütbəsi ilə Vətənə dönmüşdür. Bu zaman artıq Qarabağ müharibəsi başlamışdı. Elşad könüllü olaraq DİN-ə müraciət etmiş və onu N saylı hissəyə təqim komandiri təyin etmişlər. Cəsur komandir Sırxavənd, Naxçıvanik, Papravənd kəndlərində gedən döyüşlərdə iştirak edərək azğın ermənilərə öz şücaətini göstərmiş, xeyli qulduru məhv etmişdir. Naxçıvanik kəndində gedən qaynar döyüşlərdə Elşad xeyli düşməni məhv etmişdi, lakin qəfil snayper gülləsi onun gənc ömrünü

tamamlamışdır. 20 iyun 1992-ci ildə o, qəhrəmancasına şəhid olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Yəhyayev Elşad Məmmədhanifə oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Şəki rayonundakı 12 saylı məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Bakı şəhərindəki 56 saylı orta məktəbdə isə onun büstü qoyulub.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Yəhyayev Elşad Məmmədhanifə oğlu - daxili qoşunların poçta komandiri - Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il //Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Şahmar, E. "Elşad kimi oğlu olan ağlamaz!" /E.Şahmar //İsmayılı qartalları.- Bakı, 1996.- S.51-54.

Adilə Abdullayeva

İlham Gülbala oğlu Həsənov 1976-cı il may ayının 6-da Ağstafa rayonunun Xətai kəndində anadan olmuşdur.

1994-cü ilin sentyabrında Milli Orduya çağırılan İ.Həsənov Bakıda hərbi hissələrin birində xidmətə başlamışdır.

Təzə təyinat yerində İlham öz döyüş hazırlığını daha da təkmilləşdirməyə yenicə başlamışdı ki, məlum mart hadisələri onun planlarını yarımçıq qoydu.

1995-ci ilin 13 martında bir qrup silahlı dəstə xəyanət yolunu tutaraq, dövlət çevrilişinə cəhd göstərdi. Təbii ki, dövlətçiliyimiz naminə bu cəhdin qarşısı vaxtında alınmalı idi və alındı da! Artıq mart ayının 17-də qiyamçı dəstə təmamilə tərkisilah edilmişdi. Çox təəssüf ki, bu çətin əməliyyat neçə-neçə Vətən oğlunun qanı bahasına başa gəlmişdi. Həmin

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının hərbi qulluqçularının və polis işçilərinin bir qrupuna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Həsənov İlham Gülbala oğlu - Müdafiə Nazirliyi, sırası - Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, dövlət quruluşunun müdafiəsi, onun müstəqilliyinin qorunub saxlanması və dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması zamanı şəxsi qəhrəmanlıq və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 4 aprel 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 5 aprel.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Həsənov İlham Gülbala oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- 215 s.

qarşıdurmada öz vətəndaşlıq borcunu vicdanla yerinə yetirən İlham Həsənov qarşısı tərəfdən atılan gülləyə tuş gəldi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Həsənov İlham Gülbala oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağstafa şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Ağstafa rayonunda İlham Həsənovun adına küçə var.

Samirə Eminova

Tağor Rabindranat 1861-ci il may ayının 7-də Kəlkətə şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Kəlkətə və London universitetlərində ali təhsil almışdır. Əsərləri 1875-ci ildən çap edilir. 80-ci illərin əvvəllərindən geniş ictimai-siyasi fəaliyyət göstərmiş, “Brahmo Çamac” dini-isləhat və maarif cəmiyyətinin katibi olmuşdur.

1905-ci ildən Tağor Benqal milli azadlıq hərəkatının rəhbərlərindən olmuş, vətənpərvər ruhlu şeirlər yazmışdır. “İntiqam” (1909), “Mühafizəkarlıq qalası” (1911) pyeslərində Tağor dinindən asılı olmayaraq bütün hindliləri milli istiqlaliyyət uğrunda mübarizədə birliyə çağırırmışdır. “Bağlan”, “Köçən quşlar” lirik şeir topluları Tağora geniş şöhrət gətirmişdir. Həmin toplulardakı şeirlərə görə o, 1913-cü ildə Nobel mükafatına layiq görülmüşdür.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: 8 cildə /R.Tağor.- Bakı: Azərnəşr, 1963-1967.- C.1-8.

Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə /baş redaktor C.Quliyev.- Bakı, 1986.- C.9.- S.118-119.

Rus dilində

Собрание сочинений: В 19-ти томах. Пер. с бенгал. языка Е.Быковой /Тагор Рабиндранат.- М.: Госплтиздарт, 1961-1965.- Т.1-12.

Крилалани К. Рабиндранат Тагор: [пер. с англ.] /Крилалани Кришна; послесл. И.Д.Серебрякова.- М.: Молодая гвардия, 1989.- 285 с.

Yaradıcılığı benqal və ümumiyyətlə hind ədəbiyyatında tənqidi realizmin, müasir benqal ədəbi dilinin təşəkkülündə mühüm rol oynamışdır.

Tağorun “Xalqın ruhu” (1911) şeiri Hindistanın milli himninə çevrilmişdir. Yaradıcılığı dünya mədəniyyəti xəzinəsinə daxil olmuş, əsərləri bir çox dillərə, o cümlədən Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuşdur.

O, 1941-ci il avqustun 7-də vəfat etmişdir.

Məmməd Məmmədov

Şuşanın işğalı günü

Ərazisi – 0.29 min km²

Əhalisinin sayı – 29,0 min nəfər

İnzibati mərkəzi – Şuşa

İşğal tarixi- 8 may 1992

Şuşanın işğal altında olması qəlbimizi kədərləndirir, sıxır, incidir... Şuşanın işğalına şərait yaradanlar, onu sadəcə olaraq hakimiyyət mübarizəsi zamanı qurban veriblər ki, bu da dəhşətdir.

Heydər Əliyev, ümummilli lider

1992-ci il mayın 8-i düz 19 il əvvəl Ermənistan ordusunun əsgərləri, Şuşanı işğal etdi. Azərbaycanın bu qədim, zəngin tarixə və mədəniyyətə malik şəhərinin ermənilərin əlinə keçməsi ilə Dağlıq Qarabağın işğalı başa çatdırıldı. Bununla ermənilər bölgənin Azərbaycandan faktiki qoparılmasına nail oldular.

Lakin bu işğal ermənilərə o qədər də asan başa gəlməyib. 11 min erməni əskərinə çox az sayda azərbaycanlı müqavimət göstərirdi. Azlıqda olan Azərbaycan əsgərləri isə kömək gözləyirdilər. 10 saatdan artıq davam edən döyüşlərdə 1860 azərbaycanlı yaralandı, 480-i həlak oldu, 22 min nəfər öz yurdundan didərgin düşdü. Əsir götürülmüş 68 soydaşımızın taleyi barədə bu günə qədər məlumat yoxdur. İşğal nəticəsində Şuşadakı bir sıra tarixi-mədəniyyət abidələri düşmən tərəfindən talan edildi.

Bu siyahıya Xan mağarası, Qaxal mağarası, Şuşa qalası da olmaqla bütövlükdə 279 dini, tarixi və mədəni abidə daxildir. Ermənilər Azərbaycana məxsus olan bir çox abidənin məhv edilməsinə və ya onların erməniləşdirilməsinə nail olublar. Onlar Şuşada 7 məktəbəqədər uşaq müəssisəsini, 22 ümumtəhsil məktəbini, Mədəni-maarif, Kənd təsərrüfatı texnikumlarını, 8 mədəniyyət evini, 14 klubu, 20 kitabxanayı, 2 kinoteatrı, 3 muzeyi, Şərq musiqi alətləri fabrikinə dağıdıblar. Ümumilikdə 1992-ci il mayın 8-də Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Şuşanı işğal etməsi nəticəsində Azərbaycanın 289 kvadrat kilometr ərazisi ermənilərin nəzarətinə keçib.

Düşmənlərimiz Şuşanı müvəqqəti işğal etsələr də, kənd-kəsəklərinə yabançı ad qoysalar da onu heç vaxt özününküləşdirə bilməyəcəklər.

Vəli Yusif oğlu Axundov 1916-cı il mayın 14-də Bakı quberniyasının Saray kəndində fəhlə ailəsində anadan olmuşdur.

İlk təhsilini Saray kənd məktəbində alan Vəli, 1929-cu ildə həmin məktəbi bitirib Biləcəri stansiyasındakı fabrikkə daxil olmuşdur. O, 1931-ci ildə sənət məktəbini bitirib Bakı Sənaye texnikumuna daxil olmuşdur. 1935-ci ildə texnikumun Kimya şöbəsini bitirib kimyaçı texnik peşəsinə yiyələnmişdir. O, təhsilini davam etdirmək və ali təhsil almaq məqsədilə əvvəlcə Azərbaycan Sənaye İnstitutunun hazırlıq kursunda oxumuş, 1937-ci ildə isə Azərbaycan Tibb İnstitutuna daxil olmuşdur. V.Axundov institutda oxumaqla yanaşı ATİ-nin ictimai elmlər kafedrasının laborantı, "Tibbi kadrlar uğrunda" qəzetin redaktoru və komsomol komitəsinin katibi vəzifəsində çalışmışdır.

1941-ci ildə ATİ-ni müvəffəqiyyətlə bitirən V.Axundov orduya çağırılır. V.Axundov 1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində 20-ci atıcı diviziyanın tərkibində bir həkim kimi adi həkim-əsgərdən xüsusi tibbi-sanitar batalyonunun komandiri vəzifəsində yüksəlmiş, Rusiya, Belorusiya, Almaniya, Çexoslovakiya ərazisində gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir.

1946-cı ildə ordudan tərxis olunan V.Axundov ATİ-na qayıtmış, Tibb tarixi kafedrasının assistenti qəbul edilmiş və Epidemiologiya, Mikrobiologiya və

Gigiyena İnstitutunun elmi işçisi, direktoru olmuşdur. Tezliklə Azərbaycan Tibb İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin sədri seçilir və 1946-1949-cu illərdə bu vəzifədə çalışır.

V.Axundov 1949-1952-ci illərdə Azərbaycan SSR Səhiyyə nazirinin müavini, 1952-1953-cü illərdə isə Bakı Vilayəti Səhiyyə şöbəsinin müdiri olmuşdur.

1953-1954-cü illərdə V.Axundov Azərbaycan KP MK-da İnzibati, ticarət-maliyyə və plan orqanları şöbəsi müdirinin müavini vəzifəsində işləmişdir. V.Axundov 1954-1958-ci illərdə isə Azərbaycan SSR Səhiyyə naziri vəzifəsini aparmışdır.

O, 1958-ci ilin fevral ayında Azərbaycan KP MK katiblərindən biri seçilmiş, bir qədər sonra - 1958-ci ilin iyulunda isə Azərbaycan SSR Nazirlər

Sovetinin sədri vəzifəsinə təyin edilmişdir. O, bu məsul dövlət vəzifəsində 1959-cu ilin iyuluna qədər çalışmışdır.

1959-1969-cu illərdə Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi vəzifəsində çalışmışdır.

V.Axundov 1956-cı ildə namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmiş və SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası ona tibb elmləri namizədi, 1964-cü ildə isə tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsi vermişdir.

1969-cu il iyulun 14-də birinci katib vəzifəsindən azad edilmişdir. H.Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən Azərbaycan KP MK bürosunun iclasında V.Y.Axundovun birinci katib olarkən istifadə etdiyi tibbi və məişət xidmətləri özündə saxlanılmışdır.

V.Axundov 1969-cu ildə isə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının akademiki seçilmişdir. 1969-1972-ci illərdə V.Axundov Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti olmuş və akademiyanın səhiyyə sahəsinə rəhbərlik etmişdir. V.Axundov 1972-1986-cı illərdə Q.M.Musabəyov adına Virusologiya, Mikrobiologiya və Gigiyena İnstitutunun direktoru olmuşdur.

Ədəbiyyat

Vəli Axundov //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1976.- C.1.- S.495.

Qasımlı, M. Azərbaycanın Baş nazirləri /M.Qasımlı, C.Hüseynov.- Bakı, 2005.- S.25.

Rus dilində

Некоторые вопросы гигиены сельских населенных мест Азербайджанской ССР / В.Ахундов.- Баку, 1972.

İnternetdə

www.adam.az
www.az.wikipedia.org

V.Axundov ictimai və siyasi fəaliyyət göstərdiyi dövrdə dəfələrlə AKP, Sov. İKP MK, Azərbaycan AKP MK bürosunun üzvü, Azərbaycan, SSRİ Ali sovetlərinin, Azərbaycan SSR Ali Soveti rəyasət heyətinin üzvü olmuşdur.

V.Axundov Lenin ordeni, II dərəcəli Vətən müharibəsi, Qırmızı Ulduz ordenləri və müxtəlif medallarla təltif olunmuşdur.

V.Axundov 1986-cı il avqustun 22-də Bakı şəhərində vəfat etmiş və Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Məmməd Məmmədov

Laçının işğalı günü

Ərazisi – 1,84 min km²

Əhalisinin sayı -73,1 min nəfər

İnzibati mərkəzi – LAÇIN

İşğal tarixi 18.05.1992

Laçın rayonu Azərbaycan Respublikasının cənub-qərbində, dağlıq ərazidə yerləşir. Şimaldan Kəlbəcər, şərqdən Xocalı, Şuşa və Xocavənd, cənubdan Qubadlı rayonları, qərbdən isə Ermənistan Respublikası ilə həmsərhəddir.

1992-ci il xalqımızın tarixinə ən ağır, müdhiş bir il kimi daxil olmuşdur. Dağlar qoynunda yerləşərək öz gözəlliyi ilə aləmə meydan oxuyan, hər daşında bir sirr yatan Laçın düşməinə təslim edildi. Laçın da Şuşa kimi mühüm hərbi-

strateji əhəmiyyətə malik idi. Şuşanın işğalı günü Laçın da güclü top və raket atəşinə məruz qalmışdı. Xəyanət və xəyanətə bərabər məsuliyyətsizlik Dağlıq Qarabağın, bütünlükdə isə Azərbaycanın gələcək taleyi üçün mühüm əhəmiyyətə malik olan vüqarlı Laçını düşməinə təslim etdi. Bu təslim nəticəsində təbii səngərlərlə əhatə olunmuş Laçın odlara qalanaraq tamamilə dağıldı. Sərvəti talan olunaraq Ermənistana daşındı, mədəniyyət ocaqlarımız, tarixi-memarlıq abidələrimiz o torpaqlardan silindi, minlərlə baş mal-qara aparıldı.

Artıq 19 ildir ki, dağlar gözəli Laçın erməni daşnaklarının ayaqları altında inildəyir, laçınlılar isə ölkənin müxtəlif ərazilərində köçkün vəziyyətində yaşayırlar. Laçınlılara dövlətimiz və soydaşlarımız tərəfindən nə qədər qayğı və diqqət göstərilməsinə baxmayaraq, onlar yurd həsrəti ilə çırpınırlar. Ölkə başçısı İlham Əliyevin bu istiqamətdə apardığı siyasət deməyə əsas verir ki, torpaqlarımızın işğaldan azad ediləcəyi, bir milyondan artıq qaçqın-köçkünümüzün, o cümlədən laçınlıların öz yurdlarına qayıdacaqları gün uzaqda deyil.

Sabir Xudu oğlu Rüstəmxanlı 1946-cı il may ayının 20-də Azərbaycanın Yardımlı rayonunun Hamarkənd kəndində anadan olmuşdur. Yardımlıda onbirillik məktəbi bitirdikdən sonra 1963-1968-ci ildə ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. On bir yaşında yazdığı ilk mətbu şeiri “Kəndim” 1957-ci ildə “Yeni kənd” rayon qəzetində dərc edilmişdir. “Azərbaycan gəncləri” qəzetində çıxan “Kənd yolu” şeiri ilə respublika mətbuatına ayaq açmışdır (1964).

1967-1978-ci illərdə əmək fəaliyyətinə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində kiçik ədəbi işçi kimi başlamış, sonra ədəbi işçi, xüsusi müxbir, Teatr və kino, Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq şöbələrinin müdiri vəzifələrində işləmişdir.

1978-1990-cı illərdə “Yazıçı” nəşriyyatında İncəsənət redaksiyasının müdiri, baş redaktorun müavini, baş redaktor olmuşdur. 1989-1991-ci illərdə Müstəqil demokratik mətbuatın öncüllərindən olan “Azərbaycan” qəzetinin təsisçisi və baş redaktoru, Azərbaycan Respublikası Mətbuat və İnformasiya naziri olmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi katibliyinə seçilmişdir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi idarə heyətinin üzvüdür.

Türkiyə, İran, Misir, ABŞ, Hollandiya, Almaniya və b. ölkələrdə, Quzey Kıbrıs Türk Cümhuriyyətində və Türk-İslam dünyasının müxtəlif qurultaylarında milli mücadiləmizlə bağlı çıxışlar etmişdir. Demok-

ratik mətbuat ənənələrinin bərpası və inkişafında xidmətlərinə görə Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin mükafatına (1990) və “Qızıl qələm” kamil sənətkar diplomuna (1993) layiq görülmüşdür. 1996-cı illərdə Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafındakı xidmətlərinə və ictimai-siyasi fəaliyyətinə görə “Şöhrət” ordeninə layiq görülmüş, lakin etiraz əlaməti olaraq ordeni almaqdan imtina etmişdir.

1992-ci ildə “Vətəndaş həmrəyliyi” partiyasını yaratmışdır və bugünədək onun sədridir. 1990-cı ildə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin deputatı, Milli Məclisin üzvü (yaranandan bugünədək), “Vektor” Beynəlxalq Elm Mərkəzinin direktorudur.

Azərbaycan Respublikası prezidentliyinə seçkilərdə namizədliyi irəli sürülmüşdür (2003).

Ədəbiyyat

- Seçilmiş əsərləri /S.Rüstəmxanlı.- Bakı: Şərq-Qərb, 2004.- 344 s.
Atamın ruhu (hekayə, povest və pyeslər) /S.Rüstəmxanlı.- Bakı: “Sabir” yazarlar ocağı, 2002.- 382 s.
Xətai yurdu (roman) /S.Rüstəmxanlı.- Bakı: Qanun, 2003.- 556 s.

Bəşirov, S. Sabir Rüstəmxanlı: Sərhədsiz ruhumuzun yolçusu: Portret cizgiləri /S.Bəşirov.- Bakı, 2006.- 228 s.

Əhmədov, T. Sabir Rüstəmxanlı //XX əsr Azərbaycan yazıçıları. Ensiklopedik məlumat kitabı /T.Əhmədov.- Bakı, 2004.- S.760-761.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.deyerler.org

Məmməd Məmmədov

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı sərəncama əsasən, ölkəmizdə hər il 23 may günü Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi işçilərinin peşə bayramı kimi qeyd olunur.

Ölkəmiz müstəqillik əldə etdikdən sonra məhz ulu öndər Heydər Əliyevin ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsinə qayğıkeş münasibəti nəticəsində onun imzaladığı 2001-ci il 23 may tarixli Sərəncamla Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yaradılmışdır.

Son bir neçə ildə ekoloji vəziyyətin sağlamlaşdırılması, ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində ölkə Prezidentinin rəhbərliyi altında ardıcıl, məqsədyönlü işlər görülmüş, uzun illər ərzində yığılaraq müstəqil Azərbaycana miras qalmış ekoloji problemlər təhlil edilərək, onların kompleks həllinə yönəlmiş 5 Milli və Dövlət Proqramı təsdiq edilmiş, ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində hüquqi baza təkmilləşdirilmişdir.

Əvvəllər bir Milli Parkı belə olmayan Azərbaycanda son 5 ildə Xüsusi Mühafizə Olunan Təbiət Ərazilərinin ümumi sahəsi 750 min hektara, yəni ölkə ərazisinin 8,7 faizinə catdırılaraq 8 Milli Park, 4 Qoruq, 3 Yasaqlıq yaradılmış, 5 mövcud qoruğun ərazisi genişləndirilmiş, 3 Təbiət Abidəsi təşkil edilmişdir.

Respublika Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı “Xəzər dənizinin çirklənmədən qorunması üzrə bəzi tədbirlər haqqında” və “Əhalinin ekoloji cəhətdən

təmiz su ilə təminatının yaxşılaşdırılması ilə əlaqədar bəzi tədbirlər haqqında” sərəncamlardan irəli gələn məsələlərin həlli istiqamətində beynəlxalq standartlara cavab verən modul tipli lokal təmizləyici qurğular alınmış, Abşeron yarımadasının şimal hissəsinin 61 km-lik sahil zolağında quraşdırılaraq istismara buraxılmışdır. Kür və Araz çaylarının suyundan istifadə edən ölkənin xeyli yaşayış məntəqəsində Beynəlxalq Səhiyyə Təşkilatının standartlarına cavab verən su təmizləyici qurğular quraşdırılaraq əhalinin istifadəsinə verilmişdir. Hazırda bu işlər davam etdirilməkdədir.

Ölkə Prezidentinin imzaladığı “Magistral avtomobil yollarının mühafizə zolaqlarının yaşıllaşdırılması haqqında” sərəncama uyğun olaraq, Atbulaq - Hacıqabul qəsəbəsi avto-

mobil yolunun 28 km məsafəsinin hər iki tərəfində müxtəlif cinslərdən olan 100 min ağac əkilməmiş, eləcə də tenderdə qalib gəlmiş Bolqarıstan şirkəti ilə bağlanmış müqavilə üzrə sifariş olunmuş 22 638 ədəd müxtəlif çeşiddə dekorativ ağac və kol bitkilərinin bir hissəsi respublikaya gətirilərək həmin ərazidə əkilməmişdir.

Magistral yol boyu yaşıllaşdırma işlərinə də böyük diqqət ayrılmışdır. Belə ki, Zığ-Aeroport yolu boyu 144 hektar ərazidə torpaq hamaralama işləri yekunlaşdırılaraq, yaşıllıqsalma işlərinə başlanmışdır. Aparılan yaşıllaşdırma tədbirləri nəticəsində 180000 ədədə qədər müxtəlif növ ağac əkilməmişdir ki, bunlardan da 139000-i zeytun, Eldar şamı və akasiya-dan ibarətdir. Su hövzələrində bioloji resursların artırılması və mühafizəsi istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin bərpası, inkişafı, yeni texnologiyaların tətbiqi və tərtib olunan hidrometeoroloji proqnozların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, Şəki,

Ələt, Xınalıq, Mərzə, Altıağac, Qəbələ, Ağsu stansiyaları üçün yeni binalar tikilmiş, Neftçala, Çilov, Ələt, Tərtər, Xınalıq, Xaldan, Kırız, Mərzə, Altıağac, Ağsu stansiyalarının meteomeydançaları müasir standartlara uyğun yenidən qurulmuşdur. Finlandiyanın istehsalı olan 16 ədəd kompleks avtomat meteoroloji stansiyanın 13 ədədi istismara verilmişdir. Bu avtomatik stansiyalar internetdən məlumatları alır və müşahidə məlumatlarını birbaşa mərkəzə ötürə bilir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi işçilərinin peşə bayramının təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 16 may 2007-ci il //Azərbaycan.- 2007.- 17 may.- S.1.

Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, ətraf mühitin mühafizəsi və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə məsələləri dövlətimizin xüsusi diqqət mərkəzindədir //Yeni Azərbaycan. - 2009.-21 aprel. - № 69.- S.5.

Cəfərli, R. Ekoloji tarazlığın təminatı Prezidentin nəzarətindədir /R.Cəfərli //Azərbaycan. - 2009.- 28 aprel.- № 89.- S.1.

Mükərrəmoğlu, M. Gələcəyimizin təminatçıları /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 2009.- 23 may.- S.5.

İnternetdə

www.anl.az

www.azerbaijan-news.az

www.press-release.az

Nailə Alişova

Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının binası 1910-1912-ci illərdə “İctimai toplantıların yay binası” layihəsi kimi inşa edilmişdi. Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra 1920-ci ildə pərakəndə fəaliyyət göstərən ansamblar, orkestrlər və musiqi həvəskarları bu binada fəaliyyət göstərməyə başlamışdır. 1936-cı il mayın 25-də SSRİ-nin (MDB) başqa respublikalarında olduğu kimi Azərbaycanda da filarmoniya yaranmışdı. 1937-ci il avqust ayının 11-də isə Xalq Komissarları Sovetinin 5021 sayılı iclasının qərarı ilə AK (b) MK-dan xahiş edildi ki, Əməkdar incəsənət xadimi Müslüm Maqomayevin adını əbədləşdirmək məqsədilə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasına bəstəkarın adı verilsin.

Elə həmin ildən Azərbaycan Dövlət Filarmoniyası respublikamızın mədəni həyatında əvəzedilməz rol oynamağa başlamışdır. Filarmoniya milli və klassik musiqiçilərin təkrarsız təbliğat ocağıdır.

Bu möhtəşəm konsert təşkilatında 7 kollektiv fəaliyyət göstərir. Bunlar Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, Dövlət Mükafatı laureatı, professor Rauf Abdullayevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestri, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi Gulbacı İmanovanın rəhbərliyi ilə Azərbaycan Dövlət Xor Kapellası, Əməkdar incəsənət xadimi Teymur Göyçayevin rəhbərliyi ilə Q.Qarayev adına Azərbaycan Dövlət Kamera Orkestri, Azərbay-

can Dövlət Fortepiano Triosu, Azərbaycan Dövlət Simli Kvarteti, F.Əmirov adına Əməkdar kollektiv, Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs ansamblı, bu kollektivin nəzdində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Dövlət Xalq Çalğı Alətləri orkestridir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin şəxsi səyi və istəyi nəticəsində 8 aylıq təmirdən sonra Dövlət Filarmoniyası 27 yanvar, 2004-cü ildə təntənəli surətdə tamaşaçılara təhvil verilmişdir. Açılışda Prezident İlham Əliyev, dünya şöhrətli violonçel ustası Mstislav Rostropoviç və başqaları iştirak etmişdilər.

Son illər ərzində Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi filarmoniyanın müxtəlif kollektivləri ilə çıxış edən xarici artistləri Respublikamıza dəvət edir. Bu siya-

hıda V.V.Andreyev adına Dövlət Akademik Rus Orkestrinin bədii rəhbəri və baş dirijoru Dmitri Xoxlov, Norveç Opera və Balet Teatrının solisti İngeborq Kosmo, Böyük Britaniya pianoçusu Deniel Qrimvud, Ukrayna Respublikasının Xalq artisti, Vokalçıların Beynəlxalq Müsabiqələr laureatı Tatyana Pimenova, “Bazel” Musiqi Akademiyasının professoru, Fransız “Diapazon D’OR” mükafatı laureatı İvan Moniqetti, Ukrayna Milli Opera Teatrının solisti İrina Dats, İohan Straüs adına Vyana ansamblı, Ukrayna Respublikasının Əməkdar artisti Oksana Dika, Rusiya Dövlət Akademik Böyük Teatrının solisti Marqarita Maruna, Türkiyə fleytaçısı Sefika Kutluer, Almaniyalı

dirijor Pyer Domenik Ponnellenin və digərlərinin adı var. Bundan əlavə fransız pianoçu Fransua Saplen, pianoçuların Beynəlxalq müsabiqələr laureatı Denis Matsuyev (Moskva), Moskva solistləri orkestrinin baş dirijoru və solisti Yuriy Basmetin filarmoniyada çıxışları planlaşdırılır.

Ədəbiyyat

Cahandarov, B. “Filarmoniya” bağı istifadəyə verilib: Prezident İlham Əliyev bağda aparılan yenidənqurma işləri ilə tanış olub /B.Cahandarov //Paritet.- 2009.- 8-9 oktyabr.- S.3.

Prezident İlham Əliyev paytaxtın “Filarmoniya” bağında aparılmış əsaslı təmir və yenidənqurma işləri ilə tanış olmuşdur //Azərbaycan.- 2009.- 8 oktyabr.- S.1.

İnternetdə

www.az.apa.az
www.az.baku-art.com
www.kultaz.com
www.mct.gov.az
www.philarmonia.az

Adilə Abdullayeva

Respublika Günü

1918

Müsəlman Şərqində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkəmizin çoxəsrlik sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni inkişafının, xalqımızın milli oyanışı və dirçəlişi proseslərinin məntiqi nəticəsi kimi meydana çıxmışdır. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın istiqlaliyyətinin elan edilməsində, Xalq Cümhuriyyətinin təşəkkül tapmasında və fəaliyyət göstərməsində Cümhuriyyətə rəhbərlik etmiş şəxslərin - Əlimərdan bəy Topçubaşovun, Məmmədəmin Rəsulzadənin,

Fətəli xan Xoyskinin, Nəsim bəy Yusifbəylinin, Səməd bəy Mehmandarovun, Əliağa Şıxlinski və başqalarının böyük xidmətləri olmuşdur. Bu görkəmli dövlət xadimlərinin, vətənpərvər ziyalıların, peşəkar hərbiçilərin adları xalqımızın yaddaşına əbədi həkk olunmuşdur.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Avropanın demokratik dəyərləri ilə Şərq mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini üzvi şəkildə birləşdirən yeni dövlət və cəmiyyət nümunəsi idi. Cəmi 23 ay fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, ilk respublika dövründə həyata keçirilən tədbirlər müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının yaradılması və gələcək inkişaf yolunun müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdi. Demokratik hüquq və azadlıqların bərqərar olması, etnik və dini mənsubiyyətdən asılı olmayaraq bütün vətəndaşlara bərabər hüquqlar verilməsi, hətta bir çox Avropa ölkələrindən daha əvvəl qadınlara seçki hüququnun verilməsi, Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilməsi, təhsil və mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət göstərilməsi, nizami milli ordunun, təhlükəsizlik strukturlarının qurulması və sair işlər Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin yürütdüyü siyasətin miqyasını, mahiyyət və mənasını əyani şəkildə səciyyələndirir.

1920-ci ilin aprelində bolşevik işğalı nəticəsində Cümhuriyyət süqut etdikdən sonra da müstəqillik hissləri azərbaycanlıları sonrakı dövrdə heç zaman tərk etmədi, azadlıq ideyaları şüurlara hakim kəsildi. XX əsrin 80-ci illərinin sonu - 90-cı illərin əvvəlində Azərbaycanda başlamış milli-azadlıq hərəkatı bolşevik rejiminin süqutunu yaxınlaşdırdı. Xalqın təkidi və tələbi ilə 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sessiyası dövlətin adını dəyişdirərək "Azərbaycan Respublikası" adlandırdı. AXC-nin üçrəngli, ay-ulduzlu bayrağı bu respublikanın da dövlət bayrağı kimi təsdiq olundu. Həmin il mayın 21-də verilmiş xüsusi fərmanla 28 may Respublika Günü elan edildi.

1 iyun
Gün çıxır
06:12
Gün batır
21:05
30 iyun
Gün çıxır
06:10
Gün batır
21:15

2011

Əlamətdar və
tarixi günlər

1. Uşaqları Beynəlxalq Müdafiə Günü
5. Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü
15. Milli Qurtuluş Günü
17. Səhiyyə İşçiləri Günü
18. İnsan Hüquqları Günü
23. Dövlət Qulluqçularının Peşə Bayramı
26. Milli Silahlı Qüvvələr Günü
26. Narkomaniyaya və Narkobiznesə qarşı Beynəlxalq mübarizə Günü

Iyun

22 may-
21 iyun

Əkizlər bürcünün
Nişanı Havadır.
Merkurinin
himayəsindədir.
Günəşin Əkizlər
bürcünün keçdiyi
dövrə də doğulanlar
çox ağıllı olub, hər
şeyi bilməyə həvəs
göstərir, şəraitə
asanlıqla
uğunlaşırlar.

Ç	1
Ca	2
C	3
Ş	4
B	5
Be	6
Ça	7
Ç	8
Ca	9
C	10
Ş	11
B	12
Be	13
Ça	14
Ç	15
Ca	16
C	17
Ş	18
B	19
Be	20
Ça	21
Ç	22
Ca	23
C	24
Ş	25
B	26
Be	27
Ça	28
Ç	29
Ca	30

*Narkomaniyaya və Narkobiznesə
qarşı Beynəlxalq mübarizə Günü*

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev Narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizəni ümumdövlət vəzifəsi hesab edərək, 1996-cı il avqustun 26-da müvafiq fərman imzalamış və problemin həlli üçün keçirilən tədbirlər keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur.

Bu fərman əsasında ölkəmizdə 2000-ci ildəki narkomanlığın yayılmasına, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə Ümummilli Proqram hazırlanmış, Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmış, 18 iyun 1999-cu ildə isə Milli Məclis tərəfindən «Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu qəbul olunmuşdur. Bu Qanunun başlıca əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda narkotik tərkibli bitkilərin kultivasiyası, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehsalı, dərman preparatlarının və xammalın hazırlanması qanunla qadağan edilmişdir.

İyun - Qriqorian təqvimi ilə ilin altıncı ayıdır. 30 gündən ibarətdir.

Xarici ədəbiyyat

Rus inqilabçı demokrati, ədəbi tənqidçi, publisist Belinski Vissarion Qriqoryeviçin (11.06.1811-07.06.1848) anadan olmasının **200** illiyi

Tarixi günlər

Uşaqların Beynəlxalq Müdafiə Günü (01.06.1950)

Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü (05.06.1972)

Beynəlxalq Qan Donor Günü (14.06.2001)

Milli Qurtuluş Günü (15.06.1993)

Səhiyyə İşçiləri Günü (17.06.2001)

İnsan Hüquqları Günü (18.06.2007)

Dövlət dilinin tətbiqinin təkmilləşdirilməsi haqqında fərman verilmişdir (18.06.2001)

Ümumdünya Qaçqınlar Günü (20.06.2000)

Beynəlxalq Olimpiya Günü (23.06.1967)

Dövlət Qulluqçularının Peşə Bayramı (23.06.2006)

Milli Silahlı Qüvvələr Günü (26.06.1918)

Narkomaniyaya və Narkobiznesə qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü (26.06.1987)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Salahov Şakir Şamil oğlunun (15.06.1966-28.01.1992) anadan olmasının **45** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Sədiyev Vəzir İsa oğlunun (06.06.1961-19.02.1993) anadan olmasının **50** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Məcidov Zakir Nüsət oğlunun
(26.06.1956-06.08.1992) anadan olmasının **55** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əliyev Yavər Yaqub oğlunun
(27.06.1956-29.02.1992) anadan olmasının **55** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Hüseynov Elşən İbrahim oğlunun
(30.06.1976-17.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Daxili xidmət general-leytenantı Heydərov Arif Nəzər oğlunun
(28.06.1926-29.06.1978) anadan olmasının **85** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar inşaatçı mühəndis, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Abdullayev
Məzahir Ağaverdi oğlunun (03.06.1911) anadan olmasının **100** illiyi

Fizika

İngilis fiziki, klassik elektrodinamikanın banisi Maksvell Ceym
Klerkin (13.06.1831-05.11.1879) anadan olmasının **180** illiyi

Kimya. Biologiya

Neyrocərrahlik elminin banilərindən biri Burdenko Nikolay Niloviçin
(03.06.1876-11.11.1946) anadan olmasının **135** illiyi

Dövlət mükafatı laureatı, biologiya elmləri doktoru, professor Hacıyeva
Nina Alekseyevnanın (14.06.1926) anadan olmasının **85** illiyi

AMEA-nın müxbir üzvü, Fiziologiya İnstitutu Ekoloji fiziologiya
laboratoriyasının müdiri, biologiya elmləri doktoru, professor Qasımov
Rafiq Yunisəli oğlunun (26.06.1931) anadan olmasının **80** illiyi

Musiqi

Xalq artisti, dirijor, professor Əzimov Nəriman Abbasqulu oğlunun

(01.06.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Azərbaycanın Əməkdar artisti, xanəndə Mehrəliyeva Fatma Yusif qızının (04.06.1926-04.01.2000) anadan olmasının **85** illiyi

SSRİ və Azərbaycanın Xalq artisti, istedadlı müğənni Qasımova Xuraman Əkrəm qızının (06.06.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Xalq artisti, tarzən Bayramov Həbib Əbdülhüseyn oğlunun (14.06.1926-15.08.1994) anadan olmasının **85** illiyi

Xalq artisti, bəstəkar Cahangirov Cahangir Şirgəşt oğlunun (20.06.1921-25.03.1992) anadan olmasının **90** illiyi

Teatr.Kino

Rus kino rejissoru, kinodramaturq və kino nəzəriyyəçisi, SSRİ Xalq artisti Gerasimov Sergey Apollinariyeviçin (03.06.1906-26.11.1985) anadan olmasının **105** illiyi

Azərbaycanın Xalq artisti Xanızadə Hamlet Bəbir oğlunun (05.06.1941-23.02.1990) anadan olmasının **70** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Gözdən Əlillər üçün Respublika Kitabxanasının (01.06.1981) yaradılmasının **30** illiyi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanasının direktoru, filologiya elmləri doktoru Əliyeva-Kəngərli Aybəniz İbrahim qızının (06.06.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Fatma Yusif qızı Mehrrəliyeva 1926-cı il iyun ayının 4-də Quba şəhərində anadan olmuşdur. Hələ 12 yaşında ikən Bülbülün seçimi ilə bu sənətə qədəm qoymuşdur. Üzeyir Hacıbəyli onu öz himayəsinə götürərək, atalıq etmiş və sənətin sirlərini ona öyrətməyə nail olmuşdur. Məhz dahi Üzeyir bəyin onun yarıdıcılığında böyük rolu olmuşdur. F.Mehrrəliyeva sənət aləmində Ü.Hacıbəylini, S.Rüstəmovu, X.Şuşinskini, C.Qaryağdıoğlunu, Q.Əsgərovu, A.Babəyevi, Ş.Ələkbərovanı, H.Əliyevi çox sevirdi.

O, əmək fəaliyyətinə 1940-cı ildə “Sazçı qızlar” ansamblında başlamışdır. Elə həmin ildən Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti olmuş, geniş konsert fəaliyyəti göstərmişdir. Ü.Hacıbəylinin “Şəfqət bacısı” mahnısının ilk ifası ona uğur qazandırmışdır.

Müğənni “Kəsmə şikəstə”nin əvəzsiz ifaçısı olmuşdur.

F.Mehrrəliyevanın ifa etdiyi muğamlar və mahnılar radionun “Qızıl fondun”a daxil edilmişdir. 1945-ci ildə çəkilmiş “Arşın mal alan” filmində Telli rolunun ifaçısı olmuşdur.

Müğənni 1956-cı ildə Respublikanın Əməkdar artisti fəxri adına layiq görülmüş, bir çox orden və medallarla təltif edilmişdir.

Fatma Mehrrəliyeva 2000-ci ildə yanvar ayının 4-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Fatma Mehrrəliyeva //Azərbaycan musiqi dünyası.- Bakı, 2001.- S.31.

Mehrrəliyeva Fatma //Muğam ensiklopediyası; Heydər Əliyev Fondu.- Bakı, 2009.- S.125.

Təhmirazqızı, Sədaqət. “Kəsmə şikəstə”nin Fatma zirvəsi: (Fatma Mehrrəliyeva haq.) //Mədəniyyət.- 2010.- 9 iyun.- S. 11.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Hamlet Bəbir oğlu Xanızadə 1941-ci il iyun ayının 5-də Bakıda doğulmuşdur. 1965-ci ildə Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutunun Dram və kino aktyorluğu fakültəsini bitirmişdir. Son kursda oxuyanda institutda oynadığı maraqlı rollara görə Azərbaycan Milli Dram Teatrının aktyor heyətinə qəbul edilmişdir.

Mürəkkəb faciə rollarını, ziddiyyətli xarakterə malik romantik-dramatik obrazları ustalıqla yaratmışdır.

1982-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti adına layiq görülmüşdür. 1984-cü ildə Hüseyn Cavidin “İblis” faciəsindəki İblis roluna görə Dövlət mükafatı ilə təltif edilmişdir.

Aktyor iyirmiə yaxın bədii filmə çəkilmişdir. “Yeddi oğul istərəm”, “Babək” və “Arxadan vurulan zərbə” kinolentlərindəki Gizir, Xəlifə Mötəsim və İmaş onun ən maraqlı ekran obrazlarıdır.

Aktyor, 1986-cı il may ayının 5-dən etibarən teatrdan Cəfər Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasına getmişdir.

Hamlet Xanızadə 23 fevral 1990-cı ildə Bakıda vəfat etmiş və doğma kəndi Şağanda dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Xanızadə Hamlet //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cilddə.- Bakı, 1987.- C.10.- S.48.

Mehdixanlı, T. Onu unutmamaq olmur: [Əməkdar artist Hamlet Xanızadə haq.] /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2005.- 20 fevral.- S. 5.

Mükərrəmoğlu, M. Dramatik rolların ölməz ifaçısı: [Hamlet Xanızadə haq.] /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 2005.- 27 yanvar.- S. 5.

Rəhimli, İ. Hamlet Xanızadə /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.372-373.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Vəzir İsa oğlu Sədiyev 1961-ci il iyun ayının 6-da Gürcüstan Respublikasının Marneuli rayonunun Aşağı Qullar kəndində doğulmuşdur. İbtidai təhsilini doğma kəndlərində, orta təhsilini isə Qərbi Azərbaycanın Körpülü kəndində almışdır. Tbilisi Ali Hərbi Artilleriya Məktəbinə daxil olmuşdur. Hərbi məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra onu təyinatla Rusiyanın Qorki şəhərindəki hərbi məktəblərdən birinə müəllim göndərilmişdir. O, burada üç il müəllimlik etdikdən sonra könüllü olaraq Əfqanıstana gedir. Batalyon komandiri kimi Əfqanıstan müharibəsində 2 il 4 ay iştirak edir. Döyüşlərin birində ağır yaralanaraq müalicə alır. Yenidən Zabaykal hərbi dairəsinə qayıdır. O, 122 saylı artilleriya və raket qoşunları məktəbində 41659 saylı hərbi hissənin qərargah rəisinin müavini vəzifəsinə təyin edilir. Ona mayor rütbəsi verilir. Bununla yanaşı o, ikinci dərəcəli “Peşəkar zabıt” döş nişanına layiq görülmüşdür.

Dəhşətli Xocalı Soyqırımı xəbərini eşidərkən onu Zabaykalda heç bir qüvvə saxlaya bilməmişdi. O, Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyinə müraciət etmiş, nazirliyin 26 avqust 1992-ci il 01529 saylı Əmrinə əsasən Artilleriya və Hərbi Hava Qüvvələri İdarəsində Döyüş hazırlığı şöbəsinin rəis müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir. Vəzir Sədiyev Laçın, Qubadlı, Füzuli, Ağdərə rayonlarında gedən döyüşlərdə iştirak et-

mişdi. Milli Orduda artilleriyanın yaradılmasında böyük rolu olan Vəzir, xüsusilə, Ağdərə uğrunda gedən dəhşətli döyüşlərdə əsl hərbiçi olduğunu bir daha sübut etmişdir.

1993-cü ilin fevral ayının 19-da cəsur komandir Vəzir Sədiyev Ağdərənin Aterk kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Vəzir Sədiyev hərbi xidməti zamanı 2 orden, 3 medal və eləcə də keçmiş SSRİ Ali Sovetinin fəxri fərmanları ilə təltif edilmişdir.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı Fərmanı ilə mayor Sədiyev Vəzir İsa oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının bir qrup hərbi qulluqçusuna və polis işçilərinə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Sədiyev Vəzir İsa oğlu – mayor - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunu şərəflə yerinə yetirilməsindəki misilsiz xidmətlərinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 15 yanvar 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.-17 yanvar.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Sədiyev Vəzir İsa oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.-Bakı, 2005.- S.200.

Sədiyev Vəzir İsa oğlu: (1961-1993) //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.187.

Zeynalov, R. Sədiyev Vəzir İsa oğlu: (1961-1993) /R.Zeynalov, R.Sədiyev //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.57.

Saqibə Mehrəliyeva

Yazma mənim qismətimə nəhs taleyi, puç günü,
Güllələrdən qaçan günü - günah günüm, suç günüm,
Ölüm nədir - yer üstündən yer altına köç günüm
Tanrım, məni şəhid elə bu torpağın yolunda!

Qəzəbimi şəhid elə qeyrət kimi cücərsin,
Gəncliyimi şəhid elə şəhidliyi becərsin.
Oğul gərək varlıq üçün yox olmağı bacarsın,
Tanrım, məni şəhid elə bu torpağın yolunda,
Bu məsləkin, bu millətin, bu bayrağın yolunda!

Zəlimxan Yaqub,
Xalq şairi

65 illiyi

*Aybəniz Əliyeva-
Kəngərli
1946*

*Folklorşünas
alim*

Aybəniz İbrahim qızı Əliyeva-Kəngərli 1946-cı il iyun ayının 6-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonunda ziyalı ailəsində anadan olmuşdur.

1968-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, elə həmin il təyinat üzrə Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat Muzeyində kitabxana müdiri vəzifəsində işləməyə başlamışdır. Bu illər ərzində müxtəlif beynəlxalq elmi konfranslarda iştirak etmiş, Azərbaycanda kitabxanaçılığın, informasiya texnologiyalarının inkişafına xidmət edən simpozium və seminarlarda məruzələrlə çıxış etmişdir. 1992-ci ildə “Azərbaycan nağıllarında qadın obrazı” adlı namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək alimlik dərəcəsi almışdır. Bir neçə kitabın, 100-ə yaxın elmi-nəzəri tənqidi məqalənin, 20 biblioqrafik göstəricinin müəllifi, redaktorudur.

2000-ci ildən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanasında direktor müa-

vini, 2002-ci ildən direktor vəzifəsində çalışır. 2010-cu ildə “Azərbaycan folklor kitabı: qaynaqları, təşəkkülü və inkişaf mərhələləri” adlı doktorluq dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə etmişdir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycan “Lider qadınlar” konfederasiyasının AMEA üzrə idarə heyyyətinin sədridir. Ailəlidir. 2 qızı, 2 nəvəsi var.

Ədəbiyyat

Abdulla İsmayıl oğlu Qarayev: biblioqrafiya /AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxana; tərt. A.İ.Əliyeva-Kəngərli; red. T.M.Ağayev.- Bakı: Elm, 2009.- 290 s. - (Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri)

Aida Nəsir qızı İmanquliyeva: biblioqrafiya /tərt.-müə. A.Əliyeva-Kəngərli, İ.Səfərov; red. V.Məmmədəliyev; AMEA, Mərkəzi Elmi Kitabxana.- Bakı: Elm, 2009.- 245 s. (Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri)

Azərbaycan folkloru və kitab mədəniyyəti /A.Əliyeva-Kəngərli.-B.: Elm, 2008.- 423 s.

Müasir Azərbaycanda elmin informasiya təminatı və kitabxanalar /A.Əliyeva-Kəngərli; elmi red.A.Xələfov; rəyçi. R.Kazımov, X.İsmayılov.- Bakı: Elm, 2007.- 394 s.

AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası müasir informasiya məkanında /A.Əliyeva-Kəngərli //Respublika.- 2010.- 1 iyul.- S.8.

Azərbaycan elmi kitabı postsovet məkanında /A.Əliyeva-Kəngərli //Elm .-2007.- 30 oktyabr.- S. 7.

Azərbaycan folklor kitabının hazırlanmasında Hənəfi Zeynallının rolu //AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası. Elmi əsərlər.- 2009.- № 10.- S.139-144.

Kitabxana informasiya cəmiyyətinin əsas infrastruktur elementidir /A.Əliyeva-Kəngərli //Kitabxanalar biliklər cəmiyyətində: (ikidilli Azərbaycan-Rusiya layihəsi).- Bakı, 2006.- S.128-132.

Müstəqillik dövründə Mərkəzi Elmi Kitabxananın fondlarının formalaşması: inkişafı və təkmilləşdirilməsi tendensiyları (tədqiqat materialları əsasında) /A.İ.Əliyeva-Kəngərli //Kitabxanaşünaslıq və informasiya: jurnal.- 2010.-№ 1.- S.32-39.

Rus dilində

Алиева-Кенгерли А.И. Книжное дело в средневековом Азербайджане /А.И.Алиева-Кенгерли, Мамедова Л.Г. //AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası. Elmi əsərlər.- 2009.- № 10.- 124-130.

İnternetdə

www.csl-az.com

www.elibrary.az

www.meqale.lit.az

Adilə Abdullayeva

Xuraman Əkrəm qızı Qasimova 1951-ci il iyun ayının 6-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1975-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir.

1976-cı ildən Azərbaycan Opera və Balet Teatrının solistidir. Səsinin tembri sopranodur. Çox az müddət Musiqili Komediya Teatrında işləmişdir.

Birinci mükafatı 1977-ci ildə İfaçıların 5-ci Zaqafqaziya müsabiqəsində almışdır. Həmin ildə vokalistlərin M.Qlinka adına 7-ci Ümumittifaq müsabiqəsinin laureatı olmuşdur.

Onun əsas partiyaları F.Əmirovun “Sevil” operasında Sevil və Dilbər, Üzeyir Hacıbəylinin “Koroğlu” operasında Nigar, C.Puççininin “Bohema” operasında Mimi və Müzetta, C.Verдинin “Otello” və “Aida” operasında Dezdemonə və Aida, P.Çaykovskinin “Yevgeni Onegin” operasında Tatyana, Covanni Perqomzinin “Xanımın qulluqçusu” operasında Serpina, Şarl Qunonun “Faust” operasında Marqarita, Zakir Bağirovun “Qoca Xottabıç” operasında Leyla və başqa operalarda yaratdığı obrazlar Xuraman Qasimovanın hərarətli sənət axtarışlarının parlaq nailiyyətləridir.

1981-ci ildə Mariya Kallas adına Beynəlxalq müsabiqənin laureatı olmuş, “Qran pri” mükafatının qızıl medalına layiq görülmüşdür. 1982-ci ildə Moskvada keçirilən ifaçıların P.Çaykovski adına 8-ci Beynəlxalq müsabiqəsinin laureatı olmuşdur.

Xuraman Qasimova Opera və Balet Teatrına solist götürülməmişdən əvvəl, məktəbli vaxtlarından bir neçə bədii filmdə baş rollara çəkilmişdir. Buna görə də hələ vokal sənətində tanınmamışdan əvvəl kino aktrisası kimi populyar olmuşdur. O, “Liftçi qız” filmində baş rolu ifa etmişdir. Sonralar “Mən ki, gözəl deyildim”, “Həyat bizi sınayır” filmlərində də maraqlı rollar oynamışdır. Vokal ifaçılığında isə bir qədər sonralar uğur qazanmışdır.

1982-ci ildən Bakı Musiqi Akademiyasında pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur. Xuraman Qasimova sənət nailiyyətlərinə görə 1984-cü ildə Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı, 1986-cı ildə isə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. 1988-ci ildə 8-ci

Beynəlxalq Çaykovski müsabiqəsinin gümüş medalına layiq görülmüşdür.

1994-cü ildən İstanbul Dövlət Universitetinin Konservatoriyasının professorudur. 1996-cı ildən professor adı almışdır. 2001-ci ildə isə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Xuraman Qasimova bir sıra xarici ölkələrdə Bolqarıstanda, Çexoslovakiyada, Maltada, Fransada, Avstriyada, Norveçdə, Türkiyədə, Finlandiyada çıxışlar etmişdir.

Xuraman Qasimova hal-hazırda öz şərəfli sənət yolunu yorulmadan sevə-sevə davam etdirir. O, ifaçılıq vokal ustalığı ilə vokal yaradıcılıq sahəsində həm respublikamızda, həm də respublikadan kənar ölkələrdə də tanınır.

Ədəbiyyat

Abdultalıbzadə, G. Xuraman Qasimova otuz illik sənət yolu /G.Abdultalıbzadə //Musiqi dünyası.-2008.- №1-2.-S.127-130.

Bakı Musiqi Akademiyası:Yeni tədris kurslarında solo oxuyan tələbələr üçün /elmi redaktoru Xuraman Qasimova.- Bakı, 2008.- 39 s.

Musiqini sevirəm deməklə sənətkar olmaq mümkün deyil //Paritet.-2008.-18-19 sentyabr.-S.13.

Nəcəfova, G. O ki, gözəldir /G.Nəcəfova // Mədəniyyət.- 2009.- 26 iyun.- S.4.

İnternetdə

www.anl.az

Samirə Eminova

Həbib Əbdülhüseyn oğlu Bayramov 1926-cı il iyun ayının 14-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

Həbib Bayramov hələ kiçik yaşlarından tara bağlanmış, sonralar ömrü boyu onu doğma balası kimi sinəsinə sıxaraq “oxşamış”, dinləyicilərin də ürəyini oxşaya bilmişdir. Onların evində musiqiçi olmamışdır. Atası onun tara olan sevgisini hiss etmişdi və 13 yaşı tamam olan günü ona tar hədiyyə almışdı. Elə həmin gün atası onu musiqi məktəbinə, Əhməd Bakıxanovun yanına aparmışdı.

H.Bayramov 1941-ci ildən Əhməd Bakıxanovun rəhbərlik etdiyi xalq çalğı alətləri ansamblında çalışmışdır. 1943-cü ildə Asəf Zeynallı adına Orta İxtisas Musiqi məktəbində müəllim çatışmadığı üçün Həbib Bayramov həm muğamat sinfində dərs demiş, həm də əlaçı tələbə kimi təhsil almışdır.

1949-cu ildən M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının, Azərbaycan Qastrol-konsert Birliyi təşkil olunandan sonra isə bu birliyin solisti olmuşdur.

Həbib Bayramov musiqi aləmində şərəfli həyat yolu keçmişdir. Bu yolda nə qədər uğur, sevinc, yaddaqalan konsertlər, xarici səfərlər, maraqlı epizodlar, təltiflər, fəxri adlar həmişə sənətkarı müşayiət etmişdir.

İstedadlı tarzənin xaricə ilk səfəri 1951-ci ildə olmuşdur. O, Berlində keçirilən tələbələrin üçüncü

ümumdünya festivalında iştirak etmiş, festivalın laureatı adına layiq görülmüşdür. Sonralar Polşaya, Kanadaya, İraqa, Suriyaya, Yəmənə, Küveytə, İordaniyaya, Əfqanıstana, Türkiyəyə, Danimarkaya, Avstriyaya, İngiltərəyə, Hindistana, Nepala, İtaliyaya, İspaniyaya, Fransaya qastrol səfərləri etmiş, Azərbaycan musiqisini, Azərbaycan tarını həmin ölkələrdə bir daha sevdirmiş, şöhrətləndirmişdir.

Həbib Bayramov həm də gözəl saz ifaçısı olmuşdur. Onun sazda ifa etdiyi “Segah”, “Humayun”, “Bayatı-Qacar” muğamları raddionun qızıl fondunda saxlanılır.

1973-cü ildən ömrünün sonunadək Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsinin Əhməd Bakıxanov adına Xalq Çalğı Alətləri ansamblının bədii rəhbəri olmuş-

dur. 1983-cü ildə o, Azərbaycanın Xalq artisti adına layiq görülmüşdür.

Həbib Bayramov Bülbül, Xan Şuşinski, Zülfü Adıgözəlov, Yavər Kələntərli, Həqiqət Rzayeva, Tükəzban İsmayılova, Şövkət Ələkbərova, Əbülfət Əliyev, Rübabə Muradova, Zeynəb Xanlarova, Sara Qədimo-va kimi sənətkarları tarda müşayiət etmişdir.

Onun sənəti yüksək ifadəliliklə mədəniyyəti ilə daim fərqlənmişdir. Repertuarında “Rast”, “Şur”, “Çahar-

gah”, “Segah”, “Xaric segah”, “Orta mahur” və digər muğamlar əsas yer tutmuşdur.

Görkəmli tarzən Həbib Bayramov 15 avqust 1994-cü ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir və ikinci Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Bayramov Həbib Əbdülhüseyn oğlu //Müğam ensiklopediyası.-Bakı, 2009.- S.39.

Bayramov Həbib Əbdülhüseyn oğlu //Üzeyir Hacıbəyli ensiklopediyası.-Bakı, 2008.- S.33.

Samirə Eminova

Beynəlxalq Qan Donor Günü

1930

Hər il iyulun 14-ü Ümumdünya Donor Günü kimi qeyd olunur. 14 iyun, həm də 1930-cu ildə qan qruplarını kəşf etdiyinə görə Nobel mükafatı almış Karl Lanşteynerin anadan olduğu gündür. Məhz Lanşteyner “ABO”

qan sistemini kəşf etmişdir ki, bundan sonra donordan xəstəyə qan köçürmək mümkün olmuşdur. Ölkəmizdə 14 iyun Ümumdünya Donor Günü kimi ilk dəfə 2004-2005-ci illərdə qeyd olunub. Ölkədə qana olan ehtiyacı ödəmək məqsədi ilə Mərkəzi Qan Bankı fəaliyyət göstərir. Hər il keçirilən aksiyalarda donor olmaq istəyənlərin sayı isə getdikcə artır. Donorluq həm də xeyirxahlıq, humanizm, həmrəylik deməkdir. Qan vermək insan həyatını xilas edir və insan sağlamlığına kömək edir. Həmin xeyirxah insanlar - qan donordur. Qan donoru olmaq üçün ən yaxşı vaxt yaz-payız ayları hesab olunur. Qan verən insan isə zərər çəkmir. Əksinə qan hüceyrələri təzələnir və aktivləşir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) 2005-ci ildə keçirilən Baş Assambleyasında, bütün üzv ölkələrinin

Səhiyyə nazirlərinin iştirak etdiyi bir tədbirdə, qərara alınmışdır ki, bütün ölkələr qan ehtiyaclarının 100% könüllü donor qanı ilə ödənilməsinə çalışmalı və bunun üçün tədbirlər görməlidir. Məhz bundan sonra ölkəmizdə “Qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidməti haqqında” yeni qanun qəbul olundu (3 may, 2006-cı il), Qan Bankı təmir edildi və təkmilləşdirildi və “Qan xidmətinin təkmilləşdirilməsi, qan donorluğunun inkişafı” məqsədilə 10 illik proqram (2005-2010) qəbul olundu. Hazırda həmin proqramın icrası həyata keçirilməkdədir.

Ədəbiyyat

“Qan ver, yaşat”: İyunun 18-də Ümumdünya Donor Günü ilə bağlı keçirilən mərasimin devizi belə idi //Azərbaycan.- 2009.- 20 iyun.- S.5.

İnternetdə

www.az.trend.az
www.bizim Yol.az

Adilə Abdullayeva

Şakir Şamil oğlu Salahov 1966-cı il iyun ayının 15-də Xocalı rayonunun Cəmilli kəndində anadan olmuşdur. 1981-ci ildə Cəmilli kənd səkkizillik məktəbini bitirdikdən sonra, təhsilini həmin kənddəki qiyabi orta məktəbdə davam etdirmişdir. 1984-cü ildə

hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1986-cı ildə hərbi xidmətini müvəffəqiyyətlə başa vurub Xankəndi şəhər Daxili İşlər İdarəsinin Mühafizə şöbəsinə işə qəbul edilmişdir.

1990-cı ildə Yuxarı Qarabağda yaşayan azərbaycanlıların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyi Cəmilli kəndində polis bölməsi yaratmışdır. Ş.Salahov ilk gündən bölmədə fəaliyyətə başlamışdır. 1991-ci ildə o, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Şuşa şəhər filialında Fizika-riyaziyyat fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olmuşdur.

Cəmilli kəndində yaradılmış bölmə, əsasən Kosalar və Cəmilli kəndlərini mühafizə edirdi. Bu kəndi Xankəndindən cəmi 3 kilometr məsafə ayırırdı.

Ş.Salahov ermənilər tərəfindən olan hücumların qarşısının alınmasında əsl hünər göstərirdi. 1991-ci il fevral ayının 26-da ermənilər üç tərəfdən-Ballıca, Xənəzək və Xankəndi istiqamətlərindən Cəmilli kəndinə güclü hucuma keçdilər. Həmin döyüşdə Ş.Salahov neçə-neçə erməni quldurunu məhv etmişdi. 1991-ci il avqust ayının 23-də erməni quldurları

Kosalar-Cəmilli kəndləri arasındakı "Darlı" adlanan yerdə, içərisində 21 nəfər sərnışın olan "UAZ" markalı maşını atəşə tutmuşlar. Nəticədə üç nəfər şəhid olmuşdu. Şakir şəhidlərin qanını yerdə qoymadı.

Cəmilli kəndi işğal olunduqdan sonra, 1992-ci il yanvarın 28-də o, yenidən Kosalar kəndinin müdafiəsinə yollanır. Ağdam-Şuşa marşrutu ilə uçan vertolyot ermənilər tərəfindən vurulur. Sərnışınlar düşmə-nə təslim olmamaq üçün özlərini vertolyotdan ataraq, həlak olurlar. Onların arasında Ş.Salahov da vardı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixi 264 sayılı Fərmanı ilə Salahov Şakir Şamil oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bərdə şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Salahov Şakir Samir oğlu - polis nəfəri - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il //Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Salahov Şakir Şamil oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.-S.193.

Nazim, N. Salahov Şakir Şamil oğlu: (1966-1992) /N.Nazim //İstiqlal ulduzları.- Bakı, 1995.- S.151-153.

Salahov Şakir Şamil oğlu: (1966-1992) //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.182

Saqibə Mehrəliyeva

Ümumdünya Qaçqınlar Günü

edilmişdir.

Ümumdünya Qaçqınlar Günü münaqişələr nəticəsində doğma yurd-yuvalarından didərgin düşənlərə dəstək olmaq üçün imkan yaradır. Ümumdünya Qaçqınlar Günü qeyd edilməsində əsas məqsəd dünya ictimaiyyətinin diqqətini bu insanların yaşadıqları ağır şəraitə cəlb etməkdir.

O vaxtdan hər ilin bu günü dünya qaçqınlarına dəstək və ehtiram nümayiş etdirilir. BMT-nin Ali Qaçqınlar Şurasının məlumatına görə, son 7 ildə ilk dəfə olaraq dünyadakı qaçqınların sayı artıb, bunun əsas səbəbi kimi İraqda davam edən müharibə göstərilir. İndiyədək İraqı yarım milyonadək insan tərk edib, onların əksəriyyəti qonşu Suriya və İordaniyada məskunlaşıb. İraqdan başqa Sudan, Somali və Konqo kimi ölkələrdən daha çox insan qaçqına çevrilir. Ümumilikdə qaçqınların dünyada ümumi sayı 16 milyondan artıq həddə çatıb...

Çox təəssüflər ki, indi bu mövzu biz azərbaycanlılar üçün də ən ağırılı mövzulardan biridir. Ermənistanın ölkəmizə təcavüzü Azərbaycana həm də bir milyona yaxın qaçqın-köçkün verdi, soydaşlarımız uzun

illər ərzində qurduqları ev-eşiklərindən, topladıqları sərvətlərindən məhrum oldular, dədə-baba yurdlarından didərgin düşdülər, çadır şəhərciklərinin ümidinə qaldılar. Ulu öndər Heydər Əliyevin imzaladığı fərman və sərəncamlara əsasən 1993-2003-cü illərdə problemin siyasi yolla həlli istiqamətində, qaçqın və məcburi köçkünlərin mənzilməişət şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilmişdir. Tez bir vaxtda çadır şəhərciklərinin ləğvinə, yeni, müasir qəsəbələrin salınmasına başlanılmışdır. Ulu öndərin bu qayğısını Prezident İlham Əliyev də uğurla davam etdirir. Ölkə rəhbərinin qətiyyəti ilə bu istiqamətdə diqqətəlayiq tədbirlər reallaşdırıldı, çadır düşərgələri Azərbaycan tarixindən silindi. Bu düşərgələri bütün infrastruktura

malik müasir qəsəbələr əvəz etdi. Və bu gün Azərbaycanca bir dənə də olsun çadır düşərgəsi qalmayıb. Qaçqın və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər isə davam etdirilir. “Qaçqın və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramına” əlavələr edilməsi haqqında Prezident İlham Əliyevin 31 oktyabr 2007-ci il tarixli Sərəncamında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasına başlanılmışdır. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində beynəlxalq səviyyədə mühüm tədbirlərin həyata keçirilməsi davam etdirilir. 2008-ci ilin martında BMT-nin Baş Assambleyasının 62-ci sessiyası çərçivəsində “Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində vəziyyət” adlı qətnamə qəbul edilmişdir. Qətnamədə erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal altında olan bütün ərazilərindən çıxarılması tələb edilərək bir daha göstərilmişdir ki, problemin həlli birmənalı şəkildə Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri çərçivəsində, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmət prinsipinə əsaslanmalıdır. Bu qətnamə, həmçinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən olan məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıtmaq hüququnu bir daha təsdiq edir. Eyni zamanda, BMT üzvü olan dövlətləri Azərbaycan ərazilərinin işğalı nəticəsində yaranmış vəziyyəti qanuni olaraq tanımağa və bu vəziyyətin saxlanılmasına dəstək verməməyə çağırır.

Cənab İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti dövründə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması məqsədilə görülmüş tədbirləri əhatə edən hesabat toplusu və kitablar nəşr olunmuş, qısametrajlı filmlər çəkilmişdir.

Fəaliyyətə başladığı ilk gündən etibarən Heydər Əliyev Fondu qaçqın və məcburi köçkünlərin üzləşdikləri çoxsaylı problemlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına çalışmış və bu problemlərin həllinə

daim diqqətlə yanaşmışdır. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmış “Azərbaycan” internet portalının böyük əhəmiyyəti xüsusi qeyd olunmalıdır. Portalda Azərbaycan haqqında toplanmış geniş informasiya Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən, Xocalı Soyqırımından, ümumilikdə erməni təcavüzündən bəhs edən məlumatların dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılmasına şərait yaradır.

Respublikada yoxsulluğun ən yüksək həddi - 25 faiz məhz məcburi köçkünlər arasında qeydə alınmışdır. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən 60 beynəlxalq və 40 yerli humanitar təşkilatlar tərəfindən indiyədək 750 milyon ABŞ dolları dəyərində humanitar layihələr icra edilmişdir. Bütün bunlara baxmayaraq, bu problem ölkənin ən ağır və başlıca problemi olaraq qalır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev öz çıxışlarında ölkəmizin ərazi bütövlüyü ilə bağlı fikirlərini çatdırarkən daim birmənalı

olaraq bildirib ki, işğal olunmuş torpaqlar erməni silahlı qüvvələrindən azad olunmalı, məcburi köçkünlər öz doğma yurdlarına qayıtmalıdır. Təbii ki, torpaqlarımız sülh yolu ilə azad edilməsə, istənilən vasitə ilə azad ediləcəkdir.

Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq tədbirlərdəki qətiyyətli bəyanatları öz yurd-yuvalarından didərgin salınmış insanlarda sabaha ümidi daha da artırır. İndi soydaşlarımız problemin siyasi həlli sahəsində ölkə

Prezidentinin fəaliyyətinin müsbət nəticələr verəcəyinə daha dərinlən inanır və tezliklə öz doğma yurdlarına qayıtmaq eşqi ilə yaşayırlar.

Ədəbiyyat

Həsənov, Ə. Qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsi dövlətin prioritet vəzifələrindəndir //Azərbaycan.- 2009.- 18 iyun.- S. 3.

Sultanova, P. Azərbaycanda Ümumdünya Qaçqınlar Günü qeyd edilib /P.Sultanova //525-ci qəzet.- 2009.- 19 iyun.- S.5.

Süleymanova, E. Qaçqınlar və məcburi köçkünlərin hüquqlarının müdafiəsində Ombudsmanın rolu: 20 iyun Ümumdünya Qaçqınlar Günüdür /E.Süleymanova //Respublika.- 2009.- 20 iyun.- S.3.

Ümumdünya Qaçqınlar Günü. Əli Həsənov: “Ermənistandan qovulmuş insanlar öz doğma yurdlarına qayıdana qədər onların qaçqın statusu saxlanılır” //Hürriyyət.- 2009.- 19-21 iyun.- S.11.

İnternetdə

www.apa.az

www.az.trend.az

www.xalqqazeti.com.

Nailə Alishova

Rafiq Yunis-Əli oğlu Qasimov 1931-ci il iyun ayının 26-da Qərbi Azərbaycanın İrəvan şəhərində anadan olmuşdur.

1954-cü ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Biologiya fakültəsini bitirmişdir.

1954-1958-ci illərdə SSRİ Elmlər Akademiyasının İ.P.Pavlov adına Fiziologiya İnstitutunun (Leninqrad) aspirantı olmuşdur.

1958-ci ildə həmin institutda (Leninqrad) “Nə-rəkimi balıqlarda şərti reflekslərin tədqiqi” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

1957-1960-cı illərdə həmin institutda kiçik elmi işçi kimi çalışmışdır.

1960-1965-ci illərdə Ümumittifaq Elmi Tədqiqat Balıqçılıq İnstitutunun (Moskva) tabeliyində olan Kür Eksperimental nə-rəkimiləri balıqartırma zavodunda elmi laboratoriyanın müdiri olmuşdur.

1965-1974-cü illərdə Mərkəzi Nə-rə balıqlarını öyrənən Elmi Tədqiqat İnstitutunun Azərbaycan şöbəsində “Ekoloji fiziologiya və toksikologiya” laboratoriyasının müdiri olmuşdur.

1974-cü ildən AMEA-nın A.İ.Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunda laboratoriya müdiri vəzifəsində çalışır.

1970-ci ildə “Təbii və süni yolla çoxaldılan balıqların erkən ontogenezində davranışın öyrənilməsi” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir.

1974-cü ildən professor-dur. 1983-cü ildə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

Əsas elmi istiqamətləri nə-rəkimi və çəkikimi balıqların biologiyasının ekoloji-fizioloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsinə, onların mühitin müxtəlif amillərinə uyğunlaşma qabiliyyətinin tədqiqinə və onların düzgün və itkisiz böyüdülməsinə həsr olunmuşdur.

Bu tədqiqatların nəticəsində nə-rəkimilərdən olan qaya balığının zavod şəraitində böyüdülməsinin biotexnoloji üsulları işlənib və nə-rənin, uzunburunun böyüdülməsi üçün əvvəldən hazırlanmış biotexnoloji üsulları təkmilləşmişdir.

İlk dəfə Azərbaycanda Rusiyadan gətirilmiş gü-müşü karp balığının və Uzaq Şərqdən gətirilmiş bitki ilə qidalanan balıqlardan olan ağ amur və qalın xallı balıqlarının Azər-

baycan şəraitində çoxaldılması üçün biotexnoloji üsullar hazırlanıb balıqartırma təsərrüfatlarında tətbiq edilmişdir.

1960-1970-ci illərdə əsas tədqiqat işləri sənaye əhəmiyyətli balıqların zavod şəraitində çoxaldılması zamanı onların inkişaf mərhələlərinin mühitin müxtəlif amillərinə həssas yaş dövrlərinin müəyyən edilməsinə həsr edilmişdir. Fransız alimləri (Platel və Reperan) ilə birgə aparılan tədqiqatların nəticəsində nərəkimi balıqların beynində müxtəlif funksiyaların lokalizasiyası və onların beyninin mərhələli inkişafı prinsipləri müəyyən edilmişdir.

Hal-hazırda rəhbərlik etdiyi laboratoriya “Sənaye əhəmiyyətli balıqların erkən ontogenezində mühitin təsiri nəticəsində müxtəlif üzvlərində morfo-fizioloji və biokimyəvi göstəricilərin öyrənilməsi” mövzusu üzərində işləyir. Bu tədqiqatlar biomüxtəlifliyin qorunması və onun ehtiyatlarının bərpası üçün çox əhəmiyyətlidir.

261 elmi əsəri çap olunub, onlardan beşi monoqrafiyadır. Məqalələrinin böyük bir qismi ABŞ-da, Türkiyədə, Rumıniya, Almaniya və Rusiyada çap olunmuşdur.

Rəhbərliyi altında 33 dissertasiya (4 doktorluq, 29 namizədlik) müdafiə edilmişdir.

SSRİ Elmlər Akademiyasının Fiziologiya bölməsinin 6 iyun 1988-ci ilin 72 №-li qərarı ilə 1988-2001-ci illərə qədər “Эволюционная биохимия и физиология” jurnalının redaksiya heyətinin tərkibində çalışmışdır. Müxtəlif illərdə 1990-cı ilə qədər SSRİ EA-nın “Ali sinir sisteminin və davranışın genetikası” şurasının sədr müavini, İxtioloji komissiyanın “Ekoloji Fiziologiya”, “Nərəkimilər” elmi şuralarının üzvü, “Xəzər problemləri və bioloji resurslar” komissiyasının və s. üzvü olmuşdur.

Hazırda AMEA-nın Veterinarlar şurasının sədridir.

Ədəbiyyat

Касимов, Р.Ю. Краткий очерк /Р.Ю. Касимов.- Баку: «Элм», 1991.- 79 с.

Касимов, Р.Ю. Сравнительная характеристика поведения дикой и заводской молоди осетровых в раннем онтогенезе: Монография /Р.Ю.Касимов.- Баку: Элм, 1980.-180 с.

Лукаценко, В.И. Экспериментальное обоснование возрастновесового стандарта заводской молоди Каспийских осетровых: Монография. /В.И.Лукаценко, Р.Ю. Касимов.- Волгоград: Кокоза, 1985.-230 с.

İnternetdə

www.deyerler.org

www.science.az

Məmməd Məmmədov

Zakir Nüsrət oğlu Məcidov 1956-cı il iyun ayının 26-da Neftçala rayonunun Həsənabad qəsəbəsində anadan olmuşdur.

Zakir 1974-cü ildə Ryazan vilayətinin Sasovo şəhərinə gedərək Ali Hərbi Aviasiya məktəbinə daxil olmuşdur. 1977-ci ildə həmin məktəbi bitirərək, leytenant rütbəsi almışdır. Yevlax aviadəstəsində AN-2 təyyarəsinin ikinci pilotu kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1980-ci ildə təyinatla Zabrat aviadəstəsində AN-2 təyyarəsinin komandiri təyin edilmişdir. Gənc leytenant 7 il bu müəssisədə çalışmış və istehsalatdan ayrılmadan Ukraynanın Kremençuk Təyyarəçilər Məktəbində Mİ-2 vertolyotu üzrə 6 ay təkmilləşdirmə kursu keçmişdir.

Z.Məcidov 1992-ci ilin fevral ayında Milli Ordunun Bakının Qala qəsəbəsində təşkil olunan 843 sayılı hərbi hava hissəsində Mİ-24 vertolyotlarından birinə komandir təyin olunmuşdur. O, həmin vertolyotla Ağdərənin Aterk kəndində ermənilərin yerləşdiyi qərargahı darmadağın etmiş, düşmənin xeyli texnikasını sıradan çıxarmışdır. 1992-ci il avqustun 6-da Zakir yenidən ermənilərin Kasapet yüksəkliyindəki üç mövqeyini susduraraq geri dönmüşdür. Cəsur koman-

dir dördüncü dəfə havaya qalxarkən düşmən tərəfindən atılan raketlərdən biri vertolyotu müvazinətdən çıxarmışdır. Cəsur pilot qüvvəsini nə qədər toplasa da, vertolyot düşmən əlində olan əraziyə düşmüşdür. Zakir öz ekipajı ilə birlikdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Ailəli idi. Bir övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 sentyabr 1992-ci il tarixli 204 sayılı Fərmanı ilə Məcidov Zakir Nüsrət oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Əsgərov, V. Məcidov Zakir Nüsrət oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.132.

Məcidov Zakir Nüsrət oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.131.

Saqibə Mehrəliyeva

Cahangir Şirgəşt oğlu Cahangirov 1921-ci il iyun ayının 26-da Bakı yaxınlığındakı Balaxanı kəndində anadan olmuşdur.

Orta təhsilini başa vurduqdan sonra Bakı Musiqi Məktəbində oxumuş, 1951-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir.

1940-cı ildə Cahangir Cahangirov Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında Mahnı və Rəqs ansamblının Xor qrupuna, Sazçı Qızlar ansamblına, 1944-cü illərdə Azərbaycan Radio Verilişləri Komitəsi nəzdindəki xora rəhbərlik etmişdir.

1950-ci ildə “SSRİ Dövlət mükafatı” laureatı, 1959-cu ildə isə Azərbaycan Respublikası Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüşdür.

Böyük bəstəkarın yaradıcılığının çox hissəsini təşkil edən “Xor” əsərləri Azərbaycan xor musiqisinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Onun 1949-cu ildə “Arazın o tayında” vokal-simfonik poeması, 1956-cı ildə “Dostluq nəğməsi” süitəsi, 1959-cu ildə “Füzuli” və 1973-cü ildə “Nəsimi” kantataları, “Hüseyn Cavid -59” oratoriyaları onun yaradıcılığına böyük uğur gətirmişdir.

Cahangirovun musiqisi üçün nikbinlik, milli musiqi ilə üzvi əlaqə, axıcı melodika səciyyəvidir. O, “Koroğlu”, “Yenilməz batalyon”, “Dəli Kür” kinofilmlərinə musiqi bəstələmişdir. Azərbaycan kütləvi və lirik mahnı janrının, eləcə də opera və instrumental

musiqisinin inkişafında da Cahangir Cahangirovun böyük xidmətləri olmuşdur.

C.Cahangirov 1976-1978-ci illərdə Mirzə İbrahimovun “Azad qız” povestinin motivləri əsasında “Xanəndənin taleyi” operasını, “Təzə gəlin” operettasını, “Osetin süitəsi”, “Misir lövhələri” xor üçün əsərlərini, “Nazənin”, “Xəzər”, “Dan ulduzu, bir də mən”, “Ana”, “Zəriflik” mahnılarını bəstələmişdir.

C.Cahangirov Azərbaycan musiqisinin inkişafında göstərdiyi xidmətlərə görə 1963-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti adına layiq görülmüş, 1978-ci ildə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni və bir sıra medallarla təltif edilmişdir.

Cahangir Cahangirov uzun müddət Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında “Xor dirijoru” kafedrasının müdiri işləmişdir.

Cahangir Cahangirov 1992-ci il mart ayının 25-də olunmuşdur.
Bakı şəhərində vəfat etmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn

Ədəbiyyat

Xəndan Rəfiq Zəka. Ömür bitər, yol bitməz /R.Z.Xəndan .- Bakı: Yazıçı,1983.
Əhmədoğlu, N. C.Cahangirov-80 /N.Əhmədoğlu //Mədəni maarif.-2002.- № 1-2.-
S.16.
Şəfəq, R. Bitən ömrün bitməyən akkordları /Rəşid Şəfəq //Qobustan.-2001. -№2.-
S.32-34.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.deyerler.org

Samirə Eminova

1 iyul
Gün çıxır
06:11
Gün batır
21:15
31 iyul
Gün çıxır
06:48
Gün batır
20:57

Iyul

22 iyun-
22 iyul

*Xərcəngin Nisəni
sudur. Ayın
himayəsindədir.
Günəşin Xərcəng
bürcündən keçdiyi
dövrə dəyişənlər
daha çox açıq
xasiyyətli,
xəyalpərəst
olurlar.*

2011

2. Azərbaycan Polisi Günü
22. Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü
23. Ağdam rayonunun işğalı günü

*Əlamətdar və
tarixi günlər*

Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü

1991-ci il iyulun 5-dən Azərbaycanın ilk mətbu orqanı "Əkinçi" qəzetinin nəşrə başladığı gün - iyulun 22-si ölkə jurnalistlərinin peşə bayramı kimi qeyd edilir. Maarifçilik hərəkatının görkəmli xadimlərindən olan Həsən bəy Zərdabi 1875-ci ilin 22 iyulunda Bakıda qubernator mətbəəsində Azərbaycan dilində "Əkinçi" qəzetinin nəşrinə nail olur. Bununla da milli mətbuatın əsası qoyulur. 1877-ci ilin 29 sentyabrına qədər çapını davam etdirən qəzet ayda iki dəfə 300-400 tirajla nəşr olunurdu. Bu illər ərzində qəzetin 56 nömrəsi çapıb.

C	1
Ş	2
B	3
Be	4
Ça	5
Ç	6
Ca	7
C	8
Ş	9
B	10
Be	11
Ça	12
Ç	13
Ca	14
C	15
Ş	16
B	17
Be	18
Ça	19
Ç	20
Ca	21
C	22
Ş	23
B	24
Be	25
Ça	26
Ç	27
Ca	28
C	29
Ş	30
B	31

İyul - Qriqorian təqvimi ilə ilin yeddinci ayıdır. 31 gündən ibarətdir.

Milli ədəbiyyat

Nasir Azayev Əlisəfa Soltan oğlunun (01.07.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Nasir, “Qızıl qələm” mükafatı laureatı Rəhimov Arif Süleyman oğlunun (Şamo Arif) (09.07.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Fransız şairi Lafonten Janın (08.07.1621-13.04.1695) anadan olmasının **390** illiyi

İngilis dramaturqu, Nobel mükafatı laureatı Şou Corc Bernardın (26.07.1856-02.11.1950) anadan olmasının **155** illiyi

Türk yazıçısı, dövlət xadimi Uşaqlıgil Xalid Ziyanın (31.07.1866-27.03.1945) anadan olmasının **145** illiyi

Tarixi günlər

Azərbaycan Polisi Günü (02.07.1998)

Bakı-Sabunçu-Suraxanı xəttində SSRİ-də ilk dəfə olaraq elektrik qatarının hərəkət etməsinin (06.07.1926) **85** illiyi

Məhəmməd Əleyhissalamın (s.) mövludu (08.07) günü

Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü (22.07.1875)

Almaniya SSRİ-yə hücum etmişdir (22.07.1941)

Ağdam rayonunun işğalı (23.07. 1993) günü

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Kərimov Kərim Məhəmməd oğlunun (02.07.1971-05.05.1992) anadan olmasının **40** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Zülfüqarov Samir Xəlil oğlunun (03.07.1976-17.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Hüseynov Sadıq Dayandur oğlunun (29.07.1961-13.04.1992) anadan olmasının **50** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar naziri Heydərov

Kəmaləddin Fəttah oğlunun (15.07.1961) anadan olmasının **50** illiyi

Tarix

Azərbaycan tarixçisi Tağıyeva Şövkət Əzizağa qızının (11.06.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Ziyalı, jurnalist, alim və ictimai xadim Şahtaxtinski İsasultan Nəcəfqulu oğlunun (05.07.1851-18.10.1894) anadan olmasının **160** illiyi

Beynəlxalq Pedaqoji Elmlər Akademiyasının akademiki, Əməkdar ali məktəb işçisi Əhmədov Hüseyn Mustafa oğlunun (17.07.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar elm xadimi, istilik texnikası sahəsində alim Məmmədov Əliqulu Məmmədqulu oğlunun (09.07.1906-10.03.1982) anadan olmasının **105** illiyi

Əməkdar mühəndis, neftçi-geoloq Səmədov Fuad İbrahim oğlunun (09.07.1926-22.12.1969) anadan olmasının **85** illiyi

Əməkdar elm və texnika xadimi, maşınqayırma texnologiyası sahəsində alim Mustafayev Əbdüləli Cabbar oğlunun (23.07.1906) anadan olmasının **105** illiyi

AMEA-nın Neft və Qaz yataqları Problemləri İnstitutunun direktoru, texnika elmləri doktoru, professor Abbasov Mədhət Teymur oğlunun (31.07.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Riyaziyyat. Fizika

Riyaziyyatçı alim, professor Rəsulov Məcid Lətif oğlunun (09.07.1916-11.02.1993) anadan olmasının **95** illiyi

Coğrafiya. Geologiya.

Rus alimi, səyyah və etnoqraf Mikluxo-Maklayın (17.07.1846-14.04.1888) anadan olmasının **165** illiyi

Kimya. Biologiya

Kimyaçı alim, Dövlət mükafatı laureatı Rəfiyev Mahmud Məmmədağlı oğlunun (20.07.1916) anadan olmasının **95** illiyi

Musiqi

Xalq artisti, müğənni Kərimova Flora Ələkbər qızının (23.07.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Teatr. Kino

İtalyan kino rejissoru və kino aktyoru De Sika Vittorionun (07.07.1901-14.11.1974) anadan olmasının **110** illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, kino operator İsmayilov Rasim Rza oğlunun (13.07.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Xalq artisti Mustafayeva Sədayə İsmayıl qızının (15.07.1926-13.08.2004) anadan olmasının **85** illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq

Xalq rəssamı Nərimanbəyov Vidadi Yaqub oğlunun (13.07.1926-2001) anadan olmasının **85** illiyi

Holland boyakarı və qrafiki Rembrandt Harmens Van Reynin (15.07.1606-04.10.1669) anadan olmasının **405** illiyi

Azərbaycanın Xalq rəssamı, qrafik Rəhmanzadə Maral Yusif qızının (23.07.1916-16.03.2008) anadan olmasının **95** illiyi

Rus boyakarı və qrafiki, Xalq rəssamı Reşetnikov Fyodor Pavloviçin (26.07.1906-1988) anadan olmasının **105** illiyi

Fəlsəfə

Alman filosofu, riyaziyyatçı, fizik, hüquqşünas Leybnits

Qotfrid Vilhelmin (01.07.1646-14.11.1716) anadan olmasının **365** illiyi

İdman

Əməkdar idman ustası, beynəlxalq dərəcəli hakim, boksçu Ağalarov Abbas Fərhad oğlunun (15.07.1911-05.03.1969) anadan olmasının **100** illiyi

Kərim Məhəmməd oğlu Kərimov 1971-ci il iyul ayının 2-də Şərur rayonunun Qarahəsənli kəndində anadan olmuşdur.

Orta məktəbi bitirdikdən sonra Tümenə getmiş və Ali Hərbi Mühəndis - Komandirlər Məktəbinə qəbul olunmuşdur. Siyasi və hərbi hazırlıq əlaçısı idi. Ürəyi hər zaman Vətən eşqi ilə döyünürdü.

Qarabağda hadisələr şiddətlənəndə onunla təhsil alan 15 nəfər azərbaycanlı kursantı ətrafına toplayaraq "Uşaqlar, bu gün Vətənimizin ağır günüdür. Ölkənin hərbi mütəxəssislərə böyük ehtiyacı var. Əgər biz günahsız insanların Qarabağda axıdılan qanına biganə qalsaq, onda torpaq bizi bağışlamaz" demişdi. Beləliklə, Tümen Ali Hərbi Mühəndis-Komandirlər Məktəbinin son kursunda təhsil alan tələbələr Azərbaycana qayıdıb, təhsillərini Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər Məktəbində davam etdirirlər. Onlar Biləcəridə təlim keçdikdən sonra aprelin 15-də Goranboy rayonuna yola düşürlər. İlk gündən "Tüməndən gələn zabıt" kimi tanınan 21 yaşlı K.Kərimov istehkamçılar bölməsinə komandir təyin olunur. O, verilən bütün tapşırıqları itki vermədən, layiqincə yerinə yetirirdi.

1992-ci il mayın 1-də Tap-Qaraqoyunlu kəndi ətrafında minalanmış sahələrin zərərsizləşdirilməsi əməliyyatı başlanmışdı. Əməliyyat zamanı bir nəfər əsgərimiz yaralanmışdı. Döyüşçüyə birinci qrup qan lazım olanda ilk dəfə Kərim özü qan vermişdi. Mayın

5-də Kərim bir neçə döyüş yoldaşı ilə birlikdə quldurlar yuvası Talış təpəsinə qalxmış, onların döyüş hünəri sayəsində 40 nəfərə yaxın erməni qulduru məhv edilmişdi. Bölmə döyüşə-döyüşə yüksəkliyi ələ keçirir. Səhər saat 5 radələrində Talış kəndindən baş qaldıran düşmən, güclü hərbi texnikanın köməyi ilə onları mühasirəyə salır. Şiddətli döyüş başlanır. Kərim öz avtomatını yoldaşına verir və qumbaraatanla hücum keçir. Düşmənin bir döyüş maşını vurulur. İkinci maşına atəş açılanda artıq Kərim yaralanmışdı. O, əsir düşməmək üçün odlu signal fişəngini sinəsinə sıxır. Erməni quldurları Kərimin və onun bir neçə döyüş yoldaşının cəsədlərini götürüb aradan çıxartmışdılar.

İyunun 12-də kəndlərin erməni silahlı quldur dəstələrindən təmizlənməsi əməliyyatı başlandı. Qısa müd-

dət ərzində 14 kənd geri alındı. Ayın 16-da səhər 12-də Talış kəndinin azad olunması barədə əmr veriləndə Kərimin atası və əmisi də döyüşlərə qoşulmuşdu. Milli Ordumuzun tutduğu iki erməninin köməyi nəticəsində Kərimin fərmanının yanında basdırılmış cəsədi tapıldı. Onun cəsədi Gəncə aeroportuna gətirilərək Naxçıvana yola salındı.

1992-ci il mayın 5-də Goranboy döyüşlərində qəhrəmancasına şəhid olmuş Kərim Kərimov iyunun 17-də doğma kəndi Qarahəsənlidə torpağa tapşırıldı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 sentyabr 1992-ci il tarixli 193 sayılı Fərmanı ilə Kərimov Kərim Məhəmməd oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görüldü. Qarahəsənli kəndində onun büstü qoyulub. Goranboy və Şərur rayonlarında adına məktəb və küçə var.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Kərimov Kərim Məhəmməd oğlu - istehkamçılar bölməsinin komandiri - Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunun yerinə yetirilməsində göstərdiyi misilsiz xidmətlərə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 16 sentyabr 1994-cü il //Azərbaycan.- 1994.- 21 sentyabr.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Kərimov Kərim Məhəmməd oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.112-113.

Yusifov, İ. Yarımçıq ömrün son akkordu /İ.Yusifov //Ölümü tanrıdan gələnlər.- Bakı, 1999.- S.10-14.

Kərimov Kərim Məhəmməd oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.133.

Saqibə Mehrəliyeva

Samir Xəlil oğlu Zülfüqarov 1976-cı il iyul ayının 3-də Dəvəçi rayonunun Ağbaş kəndində anadan olmuşdu. O, səkkizinci sinifə kimi burada oxumuşdu. Ailə vəziyyəti ağır olduğu üçün, məktəbi yarımçıq qoyaraq atası ilə bərabər işləmiş, ailələrinə dayaq olmuşdu. 1994-cü ilin avqustunda Dəvəçi rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına həqiqi hərbi xidmətə göndərilmişdi.

Samir Zülfüqarov Yaşma qəsəbəsində yerləşən hərbi hissələrin birində xidmət etmişdi. Komandirləri nizam-intizamlı, nümunəvi əsgər olduğunu nəzərə alaraq ona qısamüddətli məzuniyyət vermişdilər. Bu vaxt respublikada vəziyyət yenidən gərginləşmişdi. Bir qrup cinayətkar üsurlərdən ibarət silahlı dəstə hakimiyyəti ələ keçirmək üçün dövlət çevrilişi etmək istəyirdi. Baş verən hadisələrə biganə qala bilməyən Samir, məzuniyyətini yarımçıq qoyub döyüş yoldaşlarının yanına qayıtmışdı. Milli Ordunun əsgərləri dövlət çevrilişinə cəhd edən qüvvələrlə üz-üzə dayanmışdı. Onlarla aparılan danışıqlar nəticə vermədi. Qan töküldü. Samir dövlətçiliyimiz, suverenliyimiz uğrun-

da canını qurban verdi. 17 mart 1995-ci ildə o əbədiyyətə qovuşdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Zülfüqarov Samir Xəlil oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Dəvəçi rayonunun Ağbaş kəndində dəfn edilmişdir.

Dəvəçi rayon 3 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Məktəbdə büstü qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Əsgərov, V. Zülfüqarov Samir Xəlil oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.219.

Zülfüqarov Samir Xəlil oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: Biblioqrafiya /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.203.

Bəybala Ələsgərov

Arif Süleyman oğlu Rəhimov (Şamo Arif) 1936-cı il iyul ayının 9-da Qubadlı rayonunun Əyin kəndində anadan olmuşdur. O, qardaşının xatirəsini əziz tutaraq, özünə Şamo Arif təxəllüsünü götürmüşdür.

Bakıda 7 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra 1954-1959-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Neft və Kimya İnstitutunun Geoloji Kəşfiyyat fakültəsində təhsil almışdır. 1959-2003-cü illərdə Azərbaycan Neft Sənayesi Elmi-Tədqiqat Layihə İnstitutunda kollektor-fəhlə, texnik, baş mexanik, mühəndis, aspirant, baş mühəndis, kiçik elmi işçi, baş elmi işçi, aparıcı elmi işçi, eyni zamanda "Azərekspertiza" Birliyinin direktoru vəzifələrində işləmişdir. 1965-ci ildə o, ölkəmizdə ilk dəfə olaraq "Yer səthinin geotekton inkişafının öyrənilməsində Elektron Hesablama Maşınlarının tətbiqi" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edib. Neft geologiyasına dair 50-dək elmi məqalələrin, "Xəzər və neft" adlı elmi-kütləvi monoqrafiyanın müəllifidir.

Ədəbi fəaliyyətə 1957-ci ildə "Azərbaycan qadını" jurnalında çap olunan "Qoşa çinar" hekayə-əfsanəsi ilə başlamışdır. Çoxlu sayda roman, povest və hekayələrin müəllifi olan Şamo Arifin əsərləri dövrü mətbuatda da vaxtaşırı dərc edilmişdir. Bu əsərlər arasında "Səhra", "Mənim payız çiçəyim",

"Qınamayın məni", "Kişi kimi olmalı" və digərlərini göstərmək olar.

"Qınamayın məni" romanının motivləri əsasında yazdığı pyes səhnələşdirilmişdir. Şamo Arif "Qızıl qələm" mükafatına layiq görülmüşdür.

1990-cı illərdə baş verən ictimai-siyasi hadisələr haqqında mülahizələri ölkədə və xarici mətbuatda dərc olunmuş, efirdə yayılmışdır. Bakıda Qanlı Yanvar günlərində "Azadlıq" radiosu ilə "İnsanlığa bəla gəlir", "Qorbaçova açıq məktub" ittiham bəyanatlarına etiraz əlaməti olaraq Kommunist partiyası sıralarını tərk etdiyinə görə təqib olunmuş, tutduğu vəzifələrdən kənar edilmişdir. Sonradan ona qarşı səhvən cinayət işi açılması rəsmən etiraf edilsə də, uzun müddət işsiz qalmışdır. Nəhayət 1995-ci ildə öz doğma

institutuna bərpa olunmuşdur.

Hazırda orada geoloji-kəşfiyyat ümumiləşdirilməsi laboratoriyasında aparıcı elmi işçidir.

Ədəbiyyat

Dədə Süleyman dünyası: Xatirələr /tərt. ed. və ixtis. red. Şamo Arif; red. Əbülfəs Naxçıvanlı.- Bakı: Maarif, 2002.- 400 s.

Qınamayın məni... : [Roman] /Ş.Arif; red. M.Ələkbərli.- Bakı: Gənclik, 1992.- 516 s.

Etiraflarla tarixi həqiqətləri xatırlayarkən: Azərbaycanın özü qədər əbədi /Ş.Arif //Azərbaycan. - 2008.- 29 aprel.- S.4.

İnternetdə

www.anl.az

www.bizimyor.az

www.gelgor.azeriblog.com

Nailə Alışova

Rembrandt Harmens Van Reyn 1606-cı il iyul ayının 15-də Leyden şəhərində dəyirmançı ailəsində doğulmuşdur. Bir müddət Leyden Universitetində oxumuş (1620), sonralar Leydendə Y. Van Svanenbürxdən (təqr. 1620-1623) və Amsterdamda P. Lastmandan (1623) rəssamlıq dərsi almışdır.

O, 1627-ci ildə xüsusi emalatxana açmış və ora şagirdlər toplamışdır. Qısa müddətdə məşhurluq qazanmışdır.

1627-1631-ci illərdə Leydendə işləmiş, 1632-ci ildə Amsterdama köçmüşdür. Burada Rembrandtın Saskiya van Eylenbürx (1634-1642), sonra isə Hendrikye Stoffels (təqr. 1649-1663) ilə evlənməsi onun sonrakı həyat və yaradıcılığına mühüm təsir göstərmişdir (Saskiyaya dərin məhəbbəti, əsərlərində tez-tez onun obrazını əks etdirməsi, hər iki qadının həyatdan vaxtsız getməsi və s.). 1630-1640-cı illərin əvvəlləri Rembrandt yaradıcılığının uğurlu dövrü və şəxsi həyatının xoşbəxt çağları olmuşdur. Bu illərdə portretlər ustası kimi şöhrət qazanan Rembrandt külli miqdarda sifariş almış, yanına çoxlu şagird gəlmişdir. Rembrandt yaratdığı portretlərdə ("Doktor Tülpün anatomiya dərsi" (1632), "Saskiyanın portreti" (təqr. 1634), "Saskiya ilə avtoportret" (təqr. 1635 və s.) obrazların səciyyəvi cizgilərini məharətlə verə bil-

mişdir. Onun bu dövrdə çəkdiyi süjetli kompozisiyalarda ("Çarmıxdan endirilmə" (1634), "İbrahimin qurban verməsi" (1635), "Danaya" (1636), "Samsonun gözlərinin çıxardılması" (1636)) bir tərəfdən barokko incəsənətinə xas dekorativ əlamətlər, digər tərəfdən isə obrazların realist şərhini özünü büruzə vermişdir. 1642-ci ildə Rembrandt "Gecə gözətçisi" əsərini başa çatdırmışdır. Rembrandt ümumilikdə 250 şəkil, 300 qravür, 1000 rəsm yaratmışdır.

Sənətşünasların fikrincə, Rembrandtın üç məşhur əsəri onun üç üslubundan, üç yaradıcılıq manerasından xəbər verir. Bu əsərlərin birincisi ilə sonuncusu arasında 30 illik bir zaman məsafəsi var. Birinci əsər "Anatomiya dərsi" 1632-ci ildə, ikincisi - "Gecə gözət-

çisi” 1642-ci ildə, üçüncüsü “Sindiki” tablosu isə 1661-ci ildə fırçaya alınmışdır. Böyük zaman fasilələrinə baxmayaraq hər üç tabloda eyni ruh hakimdir. Bu göstərir ki, Rembrandtın bir üslubu var, onun manerası dəyişməyib, sadəcə fırçası kamilləşib. “Saksiya ilə avtoportret” kompozisiyasını rəssam 1636-cı ildə çəkmişdir. Əsər Drezden Qalereyasının kolleksiyasında saxlanılır.

Görkəmli rəssam Rembrandt Harmens Van Reyn 4 oktyabr 1669-cu ildə 63 yaşında vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Rembrandt Harmens Van Reyn (15.07.1606-04.10.1669) //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1984.- C.8.- S.111.

İnternetdə

www.antiquebook.com
www.archive.org
www.az.wikipedia.org
www.ekspress.az
www.filestube.com

Adilə Abdullayeva

Hüseyn Mustafa oğlu Əhmədov 1926-cı il iyul ayının 17-də Qərbi Azərbaycanın qədim Göyçə mahalında - Krasnoselo rayonunun Toxluca kəndində anadan olmuşdur.

1947-1951-ci illərdə H.Zərdabi adına Kirovabad (Gəncə) Pedaqoji İnstitutunun Tarix fakültəsində oxumuş və oranı bitirmişdir. 1958-ci ildə professor Ə.Y.Seyidovun rəhbərliyi altında "İbtidai məktəb şagirdlərinin kommunist əxlaqı tərbiyəsində nümunənin rolu və ondan istifadə etmək yolları" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək pedaqoji elmlər namizədi alimlik dərəcəsi almışdır.

SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə 1946-cı ildə "Böyük Vətən müharibəsində (1941-1945-ci illər) rəşadətli əməyə görə" medalı ilə təltif edilmişdir.

1973-cü ildə Azərbaycan SSR "Qabaqcıl maarif xadimi" döş nişanı ilə təltif edilmişdir. 1977-ci ildə ona Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən pedaqogika kafedrası üzrə professor adı verilmişdir. 1972-ci ildə pedaqoji elmlər doktoru, 1977-ci ildə SSRİ-nin Maarif əlaçısı, 1978-ci ildə Azərbaycan SSR-nin Qabaqcıl maarif xadimi, 1981-ci ildə Azərbaycan SSR-nin Əməkdar ali məktəb işçisi, 1990-cı ildə SSRİ PEA-nın müxbir üzvü, 1993-cü ildə Beynəlxalq PEA-nın akademiki, 1999-cu ildə Rusiya Təhsil Akademiyasının xarici üzvü seçilmişdir. 1999-cu ildə "Əmək veteranı" adına layiq görülmüşdür.

2000-ci ildə "Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 55 illiyi" döş nişanına layiq görülmüşdür.

2005-ci ildə Türk Dünyası Araşdırmaları Uluslararası Elmlər Akademiyası tərəfindən "Türk Dünyasına Hizmet" qızıl medalı ilə təltif edilmişdir. 2006-cı ildə Amerika Beynəlxalq Ekspert və Bioqrafiya Araşdırmalar İnstitutu tərəfindən pedaqogika elminin məharətli bilicisi elan edilmiş və ona ixtisaslaşdırılmış bilik sertifikatı göndərilmişdir.

Əmək və müharibə veteranı Hüseyn Mustafa oğlu Əhmədov özünün zəngin elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə haqlı olaraq daha bir titul - Azərbaycan pedaqoji elminin ağsaqqalı titulu qazanmışdır. H.Əhmədov bu gün təkcə özünün çoxsaylı yetirmələrinin deyil, həm də bütünlükdə Azərbaycan və MDB ölkələrinin elmi-

pedaqoji ictimaiyyətinin nəzərində pedaqogikanın korifeylərindən biridir. Azərbaycan Beynəlxalq Universitetində onun adına pedaqoji muzey yaradılmış, uni-

versitetin əsaslı kitabxanasına onun adı verilmiş və kitabxananın girəcəyində onun büstü qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Seçilmiş pedaqoji əsərləri: 12 cildə /H.Əhmədov.- Bakı: Təhsil, 2006.- C.1.- 456 s.; C.2.- 504 s.; C.3.- 440 s.; C.4.- 580 s.; C.5.- 366 s.; C.6.- 284 s.; C.7.- 320 s.; C.8.- 320 s.; C.9.- 212 s.; C.12.- 272 s.

XIX əsr Azərbaycan məktəbi /H.Əhmədov.- Bakı: Nurlan, 2006.- 580 s.

Bəybala Ələsgərov

Ağdamın işğalı günü

Ərazisi – 1,15 min km²

Əhalisinin sayı – 177,6 min nəfər

İnzibati mərkəzi – AĞDAM

İşğal tarixi – 23 iyul 1993

Ağdam Bakıdan 358 kilometr, Qarqar çayının sahilindən 3 kilometr aralı, Qarabağ düzünün cənub-qərbindədir. Dəniz səviyyəsindən yüksəkliyi 410 metr, maksimum yüksəkliyi 1365 metrdir. İqlimi, əsasən, mülayim isti, quraq subtropikdir.

Ağdam ağır, yeyinti və yüngül sənayeyə, inkişaf etmiş kənd təsərrüfatına malik olan rayondur. Ağdamda dəzgah avadanlıqları, aerokosmik və rabitə cihazları, metiz-furnitur, traktor və avtomobil təmiri, konserv, tikinti materialları zavodu, ət kombinatları, iki dəmir yolu vağzal və aeroport, Kənd təsərrüfatının mexanikləşdirilməsi və elektrikləşdirilməsi zavodu, Ü.Hacıbəyov adına Musiqi Texnikumu və Ə.Haqverdiyev adına Ağdam Dövlət Dram Teatrı fəaliyyət göstərirdi.

Respublikanın ən inkişaf etmiş, güclü sənayesi və kənd təsərrüfatı, böyük iqtisadi potensialı olan rayonlarından idi, Ağdam. Rayonda 134 kənd, 36 kolxoz və sovxoz, 12 sənaye, 196 mədəni-maarif, 158 səhiyyə obyekti, 103 məktəb var idi.

23 iyul, 1993-cü il, saat 17 radələri. Bu, Ağdamın işğala məruz qaldığı qara tarixdir. İyulun 23-də 43 gün düşməyə sinə gərmiş Ağdam şəhəri süqut etdi. Yağı düşmənlər evlərə od vurur, mədəniyyət abidələrini dağıdır, insanların əmlaklarını qarət edir, şəhəri tərk edə bilməyən dinc əhaliyə amansız divan tuturdu. Ağdam rayonunun 1094 km² ərazisi hakimiyyət uğrunda gedən siyasi didişmələrin, təxribat və xəyanətlərin qurbanı oldu. Ağdam vurulmuşdur, döyüşmüşdür, böyük itkilər vermişdir. Ağdam indi ərazisinin 20 faizinə sığınmış, 1094 km² ərazisinin 247 km²-də (ümumi ərazisinin 22,6%) Ağdamın 60 min sakini məskunlaşıb.

70 illiyi

Flora Kərimova
1941*Müğənni*

Flora Ələkbər qızı Kərimova 1941-ci il iyul ayının 23-də anadan olmuşdur. Səhnəyə ilk gəlişi 1956-1957-ci illərdə keçirilən Azərbaycan gənclərinin festivalında iştirakı ilə başlamışdır. 14 yaşından Şmidt zavodunun bədii özəfəliyyət kollektivində, Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun (indiki ADTU) "Çinar" ansamblında, 1960-cı ildə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında çıxış etmişdir. O, 1964-cü ildə Asəf Zeynallı adına Bakı Musiqi Texnikumunu bitirmişdir. 1983-cü ildən Azərbaycan Teleradio Verilişləri Şirkətinin solistidir. Repertuarında Azərbaycan bəstəkarlarının (Tofiq Quliyev, Emin Sabitoğlu, Elza İbrahimova, Oqtay Rəcəbov, Ramiz Mirişli və b.) mahnıları başlıca yer tutan müğənni özünəməxsus ifa tərzilə seçilir. 1966-cı ildə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında Leyli ("Leyli və Məcnun", Ü.Hacıbəyli) partiyasında 6 tamaşada çıxış etmiş, 1969-cu ildə "Qanun naminə" bədii filmində Züleyxa roluna çəkilmişdir. 1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunda (indiki ADTU) və 1977-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurmuşdur. "Böyük Dayaq" (1962), "O qızı tapın" (1970), "Gün Keçdi" (1971), "Həyat Bizi Sınayır" (1972), "Qız, oğlan və şir" (1974), "Payız melodiyaları" (1974), "Şahzadə-qara qızıl" (1974), "Alma almaya Bənzər" (1975), "Toplan və kölgəsi" (1977), "Sonrakı peşmançılıq" (1978), "Qayınana"(1978),

"Yollar görüşəndə..." (1979), "Onun bəlalı sevgisi" (1980), "Nəğməkar torpaq" (1981), "Evləri köndələn yar" (1982), "Əzablı yollar" (1982), "Bağışla" (1983), "Humayın yuxusu" (1985), "Səndən xəbərsiz" (1985), "Xüsusi vəziyyət" (1986), "Ağ atlı oğlan" (1995) adlı film və tamaşalarda mahnıların ifaçısı kimi çıxış etmişdir. Flora xanımın ifasında səslənən "Yoxluğunu bilə bilə", "Yalan imiş", "İlahi", "Ruhumuz qovuşacaq", "Qarabağ", "Əzizim", "Bakı sabahın xeyir", "Bir axşam taksidən...", "Bir daha", "Dünya köhnə dünyadır", "Əlvida", "Onun bəlalı sevgisi", "Unut sən məni", "Saçlarına gül düzüm", "Unutma", "Sən uzaq yaşıl ada" mahnıları bu gün də sevə-sevə dinlənir.

1997-ci ildə insan hüquqlarının ən yaxşı müdafiəçisi kimi Sülh və De-

mokradiya İnstitutu İnsan hüquqları Müdafiəsi Departamentinin baş mükafatını almışdır. Azərbaycan musiqi ifaçılığı sənətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Flora Ələkbər qızı Kərimova 17 noyabr, 1992-ci

ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti adına layiq görülmüşdür.

Ədəbiyyat

Müğənni Flora Ələkbər qızı Kərimovaya Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti fəxri adının verilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 17 noyabr 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 22.- S. 57.

İradəmi bir daha yoxladım /F.Kərimova //Şərq.- 2007.- 31 yanvar.- S. 15.

“Sənət həyatımda 2 insana borcluyam” /F.Kərimova //Həftə içi.- 2009.- 26-29 iyun.- S.7.

Ol, Ə. Səsindən tanınan /Əjdər Ol.-Bakı: Şur və Cik-cik, 1993.- 48 s.

İnternetdə

[www. az.wikipedia.org](http://www.az.wikipedia.org)

www.load.az.

[www. mp3.open.az](http://www.mp3.open.az)

[www. musiqi.az](http://www.musiqi.az).

Adilə Abdullayeva

Maral Yusif qızı Rəhmanzadə 1916-cı il iyul ayının 23-də Bakının Mərdəkan qəsəbəsində zərgər ailəsində anadan olmuşdur. Onu 1922-ci ildə Bakıdakı Hüseyn Cavid adına 8 saylı qız məktəbinə qoymuşlar. Maral Rəhmanzadə hələ məktəbli ikən “Ana dili” kitabını oxuyaraq orada dərc edilmiş xalq nağıllarına və “Aran köçü” hekayəsinə ilk şəkillərini çəkmişdir.

1928-ci ildə Maral Rəhmanzadə 8 Mart Qadınlar bayramına həsr edilmiş məktəb yığıncağında öz rəfiqələri ilə birlikdə çadrasını atmış və bu onun həyatında böyük dəyişikliklərə səbəb olmuşdur.

Maral Rəhmanzadə 1930-cu ildə Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq məktəbinə daxil olmuş, 1933-cü ildə bitirmişdir. 1934-1940-cı illərdə Moskva Dövlət Təsviri İncəsənət İnstitutunda oxumuşdur.

1939-1940-cı illərdə Maral Rəhmanzadə N.E.Radlov və M.S.Radionovun rəhbərliyi altında illüstrasiyadan, Qrabarın və İstominin rəhbərliyi altında rəngkarlıqdan, D.N.Moorun rəhbərliyi altında plakatdan dərs almışdır.

Yaradıcılığının erkən dövründə çəkdiyi dəzgah rəsmləri silsilələrindən olan “Azərbaycan qadını keçmişdə və indi” (1940), “Qadınlar müharibə illərində” (1942) əsərlərində Azərbaycan qadınlarının həyatı, məişəti, qəhrəmanlığı öz əksini tapmışdır.

Maral Rəhmanzadə əsasən qrafika sahəsində fəaliyyət göstərmişdir. Bir sıra xarici ölkələrdə olmuş,

həmin ölkələrin həyatını təsvir edən silsilə qravürələr yaratmışdır.

Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı illərdə, əsasən qrafika sahəsində (litoqrafiya, linoqravürə) fəaliyyət göstərmiş, yaradıcılığında əmək və məişət mövzuları üstün yer tutmuşdur.

1946-cı ildən başlayaraq onun əsərləri ümumittifaq, Zaqafqaziya respublikaları və bir sıra respublikaların sərgilərində nümayiş etdirilmişdir.

1957-ci ildə rəssamın Moskvada təşkil edilib yüksək qiymət almış şəxsi sərgisindən sonra “Sovetskiy xudojnik” nəşriyyatı tərəfindən onun xüsusi albomu nəşr edilmişdir.

1953-1960-cı illərdə “Bizim qızlar”, “Doğma vətənim”, “Azərbaycan”, “Mənim bacılarım” kitab qrafikası sahəsində də geniş fəaliyyət göstərmiş, bədii

əsərlərə illüstrasiyalar çəkmişdir.

Əsərləri xarici ölkələrdəki incəsənət sərgilərində İngiltərə, Fransa, İtaliya, Yaponiya, Avstraliya, Belçika, Suriya, Livan və s. ölkələrdə nümayiş etdirilmiş, Şrilanka və Kubada fərdi sərgiləri keçirilmişdir.

Maral Rəhmanzadə 1964-cü ildə Azərbaycanın Xalq rəssamı adına layiq görülmüşdür. O, “Qırmızı Ömək Bayrağı”, “Şərəf nişanı” ordenləri, həmçinin bir sıra medallarla, 1996-cı ildə isə Azərbaycan Res-

publikası Prezidentinin Fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Görkəmli rəssam Rəhmanzadə Maral Yusif qızı 16 mart 2008-ci ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

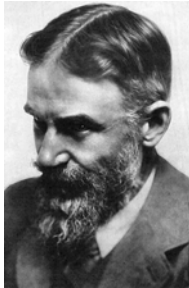
Xalq rəssamı Maral xanım Rəhmanzadəyə: 80 illiyi münasibəti ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin təbriki //Azərbaycan.-1996.-23 iyul.-S.1.

İncəsənətimizin zəngin səhifəsi: Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev Xalq rəssamı Maral Rəhmanzadənin yubiley sərgisinin açılışında olmuşdur: 80 illiyi münasibətilə //Azərbaycan.- 1996.- 6 avqust.- S.4.

Rzalı, R. Azərbaycan qrafikasının ustadı: Maral Rəhmanzadənin anadan olmasının 85 illiyinə həsr olunmuş “Gözəllikdən doymur ürək” yubiley sərgisi haqqında /R.Rzalı //Azərbaycan.- 2001.- 30 sentyabr.- S.6.

Ürəkdə qalmaq üçün: Xalq rəssamı ilə müsahibə //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 9 avqust.- S.1.

Samirə Eminova

Corc Bernard Şou 1856-cı il iyul ayının 26-da Dublin şəhərində anadan olmuşdur.

O, ingilis dramaturqu olub, 1925-ci ildə Nobel mükafatı almışdır. Mənşəcə irlanddır. 1871-ci ildə kolleci bitirmiş, lakin maddi çətinlik üzündən universitetə daxil ola bilməmişdi.

1876-cı ildə Londona köçmüş və jurnalistliklə məşğul olmuşdur. "Ağılsız kəbin" (1880), "Artistin məhəbbəti" (1881), "Keşel Bayronun sənəti" (1882) və kəskin mövzulu "Həvəskar sosialist" (1883) romanları ilə ədəbi ictimaiyyətin rəğbətini qazanmışdır. "Fobi cəmiyyəti"nin fəal üzvü olan Şou sosialist ideyalarını təbliğ etmiş, lakin marksizmə islahatçılıq mövqeyindən yanaşmışdır. 1890-cı illərdən dramaturq kimi tanınmışdır. "Silah və insan", "Kandida", "Taleyin sevimlisi", "Yaşayırıq, görürük" pyeslərində kapitalizm cəmiyyətinin təzadları əksini tapmış, aktual sosial-etik problemlər qaldırılmışdır. "İnsan və fəvqəlbəşər", "Mayor Barbara", "Həkimin dilemması", "Piqmolion", "Ürək sındırılan

evdə", "Alma arabası", "Əngəl", "Milyoner arvadı", "Cenevrə" və s. pyeslərində kapitalizm cəmiyyətinin antihumanist mahiyyəti, burjua demokratiyası ifşa olunur.

Yeganə faciə əsəri "Müqəddəs İoanna" Janna d'Arka həsr olunmuşdur. Ömrünün son illərində "Boyantın milyardları", "Uydurma təmsillər" pyeslərini yazmışdır.

"Şeytanın şagirdi" pyesi Azərbaycan səhnəsində tamaşaya qoyulmuşdur. Şou Corc Bernard 1950-ci ilin noyabr ayının 2-də Eyot-Sant-Lorens şəhərində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Bernard, C.Ş. Şeytanın şagirdi /Ş.C.Bernard //Azərbaycan.- 1985.- № 12.- S.4-36.

Şıxlı, İ. XX əsr xarici ədəbiyyat tarixi /İ.Şıxlı.- Bakı: Azərnəşr, 1972.- 345 s.

Bəybala Ələsgərov

50 illiyi

Sadiq Hüseynov
1961-1992

Milli
Qəhrəman

Sadiq Dayandur oğlu Hüseynov 1961-ci il iyul ayının 29-da Ağcabədi rayonunun Xocavənd kəndində doğulmuşdur. 1968-ci ildə burada birinci sinifə getmiş və 1978-ci ildə orta məktəbi bitirmişdir. 1980-ci ildə Xankəndi Pedaqoji İnstitutunun İbtidai metodika fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olmuşdur. Elə həmin il ordu sıralarına çağırılmışdır. O, hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirmiş, 1987-ci ildə institutu bitirərək doğma kəndlərinə qayıtmışdır. Sadiq vaxtilə oxuduğu məktəbdə əvvəl pioner baş dəstə rəhbəri, sonra isə müəllim işləmişdir. O, 1989-cu ildə DİN-in sərəncamı ilə Şuşa rayon Daxili İşlər Şöbəsinə sahə müvəkkili vəzifəsinə təyin edilmişdi. Erməni quldurları Şuşaya hücum edəndə Sadiq da digər polis əməkdaşları kimi şəhərin müdafiəsində yaxından iştirak etmiş, düşməyə ağır zərbələr endirmişdir. O, 29 mart 1992-ci ildə ağır yaralanır. Buna baxmayaraq, yenə də silahı yerə qoymur, döyüşə atılır.

13 aprel 1992-ci ildə erməni silahlı birləşmələri Şuşanı ağır raket atəşinə tutmuşdu. Sadiq Hüseynov

Ədəbiyyat

Əsgərov, V. Hüseynov Sadiq Dayandur oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2002.- S.91.

Sadiq Dayandur oğlu Hüseynov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.91.

yaralı yoldaşlarını xilas edərək qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Həyatda bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Hüseynov Sadiq Dayandur oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağcabədi rayonunun Xocavənd kəndində dəfn edilmişdir.

Xocavənd kənd orta məktəbinə onun adı verilmişdir.

Bəybala Ələsgərov

1 avqust
Gün çıxır
06:49
Gün batır
20:56
31 avqust
Gün çıxır
06:31
Gün batır
20:15

Avqust

22 iyul-
23 avqust

Şirin Nisənəsi
oddur. Ulduzlar
padşahı olan
Günəşin
himayəsindədir.
Günəşin şir
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
hökmü və daxili
aqları zəngin
olur.

2011

Əlamətdar və
tarixi günlər

1. Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü
5. Hərbi Donanma Günü
12. Beynəlxalq Gənclər Günü
23. Cəbrayıl rayonunun işğalı günü
23. Füzuli rayonunun işğalı günü
20. Ümumxalq Hüzün Günü
29. Gömrük İşçiləri Günü
31. Qubadlı rayonunun işğalı günü

Be	1
Ça	2
Ç	3
Ca	4
C	5
Ş	6
B	7
Be	8
Ça	9
Ç	10
Ca	11
C	12
Ş	13
B	14
Be	15
Ça	16
Ç	17
Ca	18
C	19
Ş	20
B	21
Be	22
Ça	23
Ç	24
Ca	25
C	26
Ş	27
B	28
Be	29
Ça	30
Ç	31

Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili günü

Azərbaycanda sovet hökuməti qurulduqdan sonra Azərbaycan əlifbası bir neçə dəfə dəyişib. Müstəqillik yenidən qazanıldıqdan sonra ölkədə latın əlifbasına keçilsə də, uzun müddət mətbuat kiril əlifbasından istifadə edib. Yalnız 2001-ci il iyunun 18-də ümummilli lider Heydər Əliyev ölkədə 2001-ci il avqustun 1-dən etibarən tamamilə latın əlifbasına keçməklə bağlı fərman imzalayıb. Elə həmin il avqustun 9-da imzaladığı digər fərmana görə isə avqustun 1-i ölkədə "Azərbaycan Əlifbası və Dili Günü" elan edilib.

***Avqust** - Qriqorian təqvimi ilə ilin səkkizinci ayıdır. 31 gündən ibarətdir.*

Milli ədəbiyyat

Əməkdar mədəniyyət işçisi, şair Tahiri Söhrab Əbülfəz oğlunun (06.08.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Nasir, tərcüməçi Abdullayev Aydın Ələkbər oğlunun (10.08.1946-15.12.1995) anadan olmasının **65** illiyi

Şair, nasir və filosof Hüseynov Əlisa Qulam oğlunun (Əlisa Nicat) (10.08.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Görkəmli yazıçı Babayeva Ələviyyə Hənifə qızının (12.08.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Xalq şairi, Əməkdar incəsənət xadimi İmamverdiyev Qabil Allahverdi oğlunun (12.08.1926-03.04.2007) anadan olmasının **85** illiyi

Tənqidçi, türkoloq alim, professor Vəliyev Kamil Nəriman oğlunun (18.08.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Yazıçı, dramaturq Abbasov Seyfəddin Əliağa (Seyfəddin Dağlı) oğlunun (21.(27).08.1921-28.01.1983) anadan olmasının **90** illiyi

Xarici ədəbiyyat

İngilis yazıçısı Skot Valterin (15.08.1771-21.09.1832) anadan olmasının **240** illiyi

Amerika ədəbiyyatında realizmin görkəmli nümayəndələrindən biri, ictimai xadim, yazıçı Drayzer Teodorun (27.08.1871-28.12.1945) anadan olmasının **140** illiyi

Tarixi günlər

Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü (01.08.2001)

Azərbaycan Kinosu Günü (02.08.1898)

Hərbi Donanma Günü (05.08.1992)

Beynəlxalq Gənclər Günü (12.08.1999)

Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Yaranması Günü (18.08.1994)

Beynəlxalq Humanitar Yardım Günü (19.08.2003)

Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti Əməkdaşlarının Peşə Bayramı Günü
(23.08.2008)

Cəbrayıl rayonunun işğalı günü (23.08. 1993)

Füzuli rayonunun işğalı günü (23.08. 1993)

Türkiyə Cümhuriyyətinin Zəfər Bayramı Günü (30.08.1936)

Ramazan bayramı (30-31.08.)

Qubadlı rayonunun işğalı günü (31.08.1993)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Quliyev Emin Ələkbər oğlunun
(12.08.1976-13.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlunun
(16.08.1956-22.04.1992) anadan olmasının **55** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Xəlilov Eldar Xəlil oğlunun
(19.08.1976-17.03.1995) anadan olmasının **35** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mehdiyev Fazil Umud oğlunun
(20.08.1966-24.09.1991) anadan olmasının **45** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Dövlət xadimi Cəlilov Afiyəddin Cəlil oğlunun (01.08.1946-
29.09.1994) anadan olmasının **65** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Sənətşünas alim Ağaoğlu Məhəmmədin (24.08.1896-04.06.1949)

anadan olmasının **115** illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Coğrafiyaçı, iqlimşünas alim Əyyubov Əsgər Cabbar oğlunun

(03.08.1926-2000) anadan olmasının **85** illiyi

Coğrafiyaşünas alim, hidroloq Rüstəmov Saleh Hacı oğlunun

(25.08.1911-1985) anadan olmasının **100** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Gigiyenist, tibb elmləri doktoru, professor Məmmədov Əbülfəz

Meybullu oğlunun (15.08.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Fizika. Riyaziyyat

Əməkdar elm və texnika xadimi, riyaziyyatçı Hüseynzadə Məcid Əziz oğlunun (16.08.1916) anadan olmasının **95** illiyi

İngilis fiziki Rezerford Ernestin (30.08.1871-19.10.1937) anadan olmasının **140** illiyi

Musiqi

Azərbaycanın balet artisti, baletmeyster, Xalq artisti Axundova Rəfiqə

Hacı qızının (07.08.1931) anadan olmasının **80** illiyi

Xalq artisti, müğənni Rəhimova Elmira Allahverdi qızının (13.08.1941) anadan olmasının **70** illiyi

Xalq artisti, xanəndə Cavanşirov İsfəndiyar Aslan oğlunun (Xan Şuşinski) (20.08.1901-18.03.1979) anadan olmasının **110** illiyi

Xalq artisti, musiqiçi alim, professor Məmmədova Adilənin (22.08.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Bəstəkar Əliverdibəyov Nazim Ağalar oğlunun (24.08.1926-16.02.1986) anadan olmasının **85** illiyi

Teatr. Kino

Əməkdar incəsənət xadimi, teatr rəssamı və qrafiki Mustafayev Həsənağa Hacığa oğlunun (01.08.1896-22.04.1977) anadan olmasının **115** illiyi

Rejissor və teatr xadimi, aktyor Hidayətzadə İsmayıl Hüseyn oğlunun (19.08.1901-11.11.1951) anadan olmasının **110** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Bakı şəhəri Ş.İ.Xətai adına kütləvi kitabxanasının (01.08.1991) yaradılmasının **20** illiyi

Azərbaycan Milli Konservatoriyasının kitabxanasının (10.08.2001) yaradılmasının **10** ili

85 illiyi

Nazim Əliverdibəyov 1926-1986

Bəstəkar

Nazim Ağalar oğlu Əliverdibəyov 1926-cı il avqust ayının 4-də Bakıda anadan olmuşdur.

N.Əliverdibəyov yaradıcılıq yoluna 1940-cı illərin axırlarında qədəm qoymuş və təxminən 30 il ərzində Azərbaycan musiqisində müəyyən yer

tutan əsərlər yaratmışdır. Bəstəkarın atası dövrünün qabaqcıl ziyalı, mahir muğam bilicisi və ifaçısı Ağalar Əliverdibəyov doğma bacısı oğlu balaca Üzeyirin ilk musiqi müəllimi olmuş, muğamatın sirlərini ona sevə-sevə öyrətmişdi. O dövrün görkəmli xanəndələri, sazəndələri Əliverdibəyovlar evində tez-tez toplaşırdılar. Bu evdən həmişə musiqi sədaları eşidilirdi. Onillik musiqi məktəbinin buraxılış imtahanı zamanı Nazim özünün bəstələdiyi ilk pyeslərindən birini çalmış, Ü.Hacıbəyli onu dinləmiş, əsər onun xoşuna gəlmişdi. Üzeyir bəyin məsləhəti ilə o, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil olmuşdur. Konservatoriyada o, violonçeldə çalmağı gözəl müəllim A.Şvartsdan, sonralar İ.Turindən öyrənmiş, Ü.Hacıbəylinin sinfində isə bəstəkarlıq fənni keçmişdir. Sonralar o, Simli alətlər fakültəsində təhsilini yarımçıq qoyaraq bəstəkarlığa meyl etmişdir.

1964-1985-ci illərdə Bülbül adına orta ixtisas məktəbində direktor işləmişdir.

Nazim Əliverdibəyov Konservatoriyada bir vaxtlar Üzeyir bəyin özünün yaratdığı və tədris etdiyi

“Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” fənninin aparıcı mütəxəssislərindən biri kimi böyük hörmət qazanmışdır. Xalq yaradıcılığının köklərini və üslubunu həssaslıqla duyan Nazim müəllim onun tədrisi sahəsində rəhbərlik etdiyi məktəbdə də xeyli iş görmüş, bir sıra islahatlar aparmışdır. Onun təşəbbüsü ilə təməli 1960-cı ildə qoyulmuş Xalq çalğı alətləri şöbəsi xeyli genişlənmiş, 1980-ci ildə burada xanəndə bölümü açılmışdır. Bu münasibətlə ustad sənətkarlar - Şövkət Ələkbərova, İslam Rzayev, Arif Babayev, Əlibaba Məmmədov məktəbdə dərs demək üçün dəvət olunmuşdular. Hal-hazırda bu şöbənin yetirmələri xalq arasında sevilən məşhur çalğıçı və xanəndələrdir.

Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında dərs demişdir. Eyni zamanda Konservatoriyanın dosenti olan N.Əliverdibəyov tələbələrinə Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları fənnindən dərs demişdir.

Nazim Əliverdibəyovun yaradıcılığı opera və simfoniya bəstələmələri, uşaqlar üçün musiqi, kamera-instrumental və vokal əsərləri səmimiliyi, emosional ifadəliliyi ilə fərqlənir. Bu əsərlərdən bir çoxu, o cümlədən “Qəhrəmanlıq uvertürası”, “Mingəçevir” simfonik poeması, “Cırtan” uşaq operası, “Muğam” xoreoqrafiya lövhəsi, “Bayatı Şiraz” xoru və başqa əsərlər ifaçı kollektivlərin repertuarına möhkəm daxil olmuşdur.

O, Üzeyir Hacıbəylinin “Əsli və Kərəm”, “Leyli və Məcnun” operalarını yenidən orkestrləşdirmişdir. Ü.Hacıbəylinin nəşr edilmiş “Leyli və Məcnun” (1983), “Koroğlu” (1985) operalarının partituralarının redaktoru və tərtibçisi olmuşdur.

“Bayatı-şiraz” muğamı əsasında kapella xoru üçün əsər yaratmış, sonradan onu orqan aləti üçün işləmişdir. Əsər həm xor kapellasının, həm də orqan ifaçılarının konsert repertuarında görkəmli yer tutur. Bu əsərin orqan versiyası əsasında “Muğam” adlı xoreoqrafik lövhə balet artistləri tərəfindən səhnələşdirilmişdir.

Bəstəkar uzun müddət onillik musiqi məktəbinin direktoru olmuş, müəllimlərin və şagirdlərin dərin hörmətini və məhəbbətini qazanmışdır. Nazim Əliverdibəyovun yaradıcılıq yolunun müəyyənləşdirilməsinin, uşaqlar üçün musiqi yaratmasının səbəbini də məhz bununla izah etmək lazımdır.

Azərbaycan musiqi sənətinin istedadlı xadimlərindən olan Nazim Əliverdibəyovun musiqisi və xeyrixah işləri bu gün də unudulmur, onun əsərləri konsert salonlarında səsləndirilir.

Nazim Əliverdibəyov 16 fevral 1986-cı ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Əliverdibəyov Nazim Ağalar oğlu //Muğam ensiklopediyası; Heydər Əliyev fondu.- Bakı, 2008.- S.64.

Əliverdibəyov Nazim Ağalar oğlu //Üzeyir Hacıbəyli ensiklopediyası; Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu.- Bakı, 2008.- S.47.

Rus dilində

Абдуллаева, М. Назим Аливердибеков /М.Абдуллаева.- Баку, 1981.- 23 с.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.musigi-dunya.az

Nailə Alishova

85 illiyi

Söhrab Tahir
1926

Şair

Söhrab Əbülfəz oğlu Tahir 1926-cı il avqust ayının 6-da Cənubi Azərbaycanın Astara şəhərində sənətkar ailəsində anadan olmuşdur. Burada həkim Nizam məktəbinin hazırlıq sinfində ikən İran şah hakimiyyəti onu ailəlikcə Kirmanşah şəhərinə sürgün etmişdir. 1939-1943-cü illər sürgün dövründə “Səadət” və “Şahpur” məktəblərində 9-cu sinifdə oxumuş, ailə vəziyyətinin ağırlığı üzündən atası ilə “İran-İngilis neft şirkəti”ndə işləməyə məcbur olmuşdur. Burada tornaçı, qaynaqçı, motorçu işləmişdir.

1941-ci ildə Sovet Ordusunun İrana daxil olması, ailəliklə sürgündən Təbrizə qayıtmalarına imkan vermişdir. Təbrizdə bir müddət atasının qaynaqçı sexində işləmişdir. Azərbaycanda Milli hökumət qurulan zaman Azərbaycan Demokrat Partiyası Mərkəzi Komitəsi təşkilat şöbəsinin partiya biletlə bölməsində möhürdar işləmişdir.

“Yaşa qüdrətli qoşun” adlı ilk mətbu şeiri “Azərbaycan” qəzetinin 30 aprel 1949-cu il tarixli sayında dərc olunmuşdur. O vaxtdan dövrü mətbuatda şeir, hekayə, ədəbi-tənqidi və publisistik məqalələrini dərc etdirir.

O, 1946-cı ildə Bakıya təhsil almağa göndərilmişdir. 1950-ci ildə Bakı diş həkimliyi və feldşerlik məktəbini də bitirmişdir. O, 1952-1957-ci illərdə Azər-

baycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. 1959-1961-ci illərdə Moskvada M.Qorki adına Ali Ədəbiyyat kurslarında müdavim olmuşdur. Eyni zamanda ADF MK-da (Azərbaycan Demokrat Fırqəsi Mərkəzi Komitəsində) təlimatçı, ADF-nin Bakı şəhər komitəsinin birinci katibi, Cənubi Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində işləmişdir.

1962-1966-cı illərdə ADF-in Bakı komitəsində birinci katib, 1967-1973-cü illərdə “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında məsul katib, 1974-1980-ci illərdə ADF MK orqanı “Azərbaycan” qəzetinin və “Azərbaycan” jurnalının redaksiyalarında bədii şöbələrdə müdir, ADF-in nəzdində çıxan “Səhər” ədəbi-tarixi jurnalında baş redaktor müavini,

1984-cü ildə isə ADR MK-nın siyasi-nəzəri orqanı olan “Azərbaycan” jurnalının redaktoru olmuşdur.

1986-1991-ci illərdə Azərbaycan Yazıçılar Birliyi idarə heyətinin, “Literaturnı Azerbaydjan” jurnalı redaksiya heyətinin, “Yazıçı” nəşriyyatının bədii şurasının, Azərbaycan Ədəbiyyat fondu idarə heyətinin üzvü, SSRİ Ədəbiyyat fondu plenumunun üzvü, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi şeir şurasının sədri olmuşdur.

1991-ci ildən Bədii ədəbiyyat təbliğat bürosu idarə heyətinin sədri təyin olunmuşdur.

1993-cü ildən Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür.

1993-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Milli Münasibətlər İnstitutunda aparıcı elmi işçi olmuşdur. 2003-cü ildən hal-hazırda kimi Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunun böyük elmi işçisidir.

Ölkəmizdə ümumittifaq səviyyəsində keçirilən ədəbi tədbirlərdə, poeziya günlərində, Azərbaycan ədəbiyyatı ictimailiklərinə, yubiley təntənələrində və bir sıra tədbirlərdə iştirak etmişdir. İnqilabi, ədəbi-ictimai fəaliyyətinə görə Təbrizdə “21 Azər” medalı və bir sıra medallarla, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

1998-ci ildən Azərbaycanın Xalq şairidir.

Ədəbiyyat

Ata: Poema-epos: 2 kitabda /Söhrab Tahir.- Bakı: Ağrıdağ, 2000.- Kitab 1.- 386 s.; 2002.- Kitab 2.- 207 s.

Qonşu qızın məktubları. İki dəfə yox olmuş adam: Romanlar /Söhrab Tahir.- Bakı: Yazıçı, 1988.- 383 s.

Sevgi, sevinc, ayrılıq /Söhrab Tahir.- Bakı: Qartal nəşriyyatı, 1996.- 184 s.

Sevgisində itən qız /Söhrab Tahir.- Bakı: Ağrıdağ, 2001.- 434 s.

Sonuncu şah /Söhrab Tahir.- Bakı: Ağrıdağ, 2001.- 498 s.

Quliyeva, Z. Yaradıcılıq gecəsi: Xalq şairi Söhrab Tahirin 80 yaşı münasibətilə /Z.Quliyeva //Azərbaycan.- 2007.- 25 aprel.- S.8.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Samirə Eminova

75 illiyi

Əlisa Nicat
1936

Şair

Əlisa Qulam oğlu Hüseynov (Əlisa Nicat) 1936-cı il avqust ayının 10-da Azərbaycanın Lerik rayonu Yuxarı Gədik kəndində anadan olmuşdur. 1957-1963-cü illərdə Lənkəran şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin Biblioqrafiya şöbəsində təhsil almışdır.

Bədii yaradıcılığa orta məktəbdə ikən başlamışdır. Onun "Bircə söz" adlı ilk mətbu şeiri 1956-cı ildə "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində dərc olunmuşdur.

1967-1972-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində redaktor vəzifəsində çalışmışdır.

1974-1983-cü illərdə "Elm və həyat" jurnalında ədəbi işçi və daha sonra şöbə müdiri olmuşdur.

Bir müddət Lənkəran rayonunun Şağlaküçə kəndində yaşamışdır. Orada olarkən yaradıcılıqla məşğul olmuşdur. 1990-cı ildən "Turan" jurnalının təsisçisi və baş redaktorudur.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /Ə.Nicat.- Bakı: Qanun, 2000.- 759 s.

Dünya fəlsəfi irsindən yarpaqlar /Ə.Nicat.- Bakı: Azərnəşr, 1991.- 164 s.

Dünya filosofları /Ə.Nicat.- Bakı: Sabah, 1995.- 541 s.

Dünya tarixçiləri /Ə.Nicat.- Bakı: Qanun, 1998.- 375 s.

Qızılbaşlar: Roman /Ə.Nicat.-Bakı: Azərnəşr, 1993.- 229 s.

Karvan: Seçilmiş əsərlər /Ə.Nicat.- Bakı: Qanun, 2000.- 759 s.

Plutarx. İsgəndər Zülqərneyn /Ə.Nicat.- Bakı: Azərnəşr, 1993.- 163 s.

Samirə Eminova

Qabil Allahverdi oğlu İmamverdiyev 1926-cı il avqust ayının 12-də Bakıda dəmiryolçu ailəsində anadan olmuşdur.

1948-ci ildə Pedaqoji İnstitutun (indiki APU) Dil və ədəbiyyat fakültəsini bitirmişdir. Tələbə ikən, 2 aprel 1944-cü ildə “Ədəbiyyat qəzeti”ndə “Gəl, baharım!” adlı ilk şeiri çap olunmuşdur. Bir müddət Yardımlı rayonunda müəllimlik etmişdir, sonra isə Bakıdakı 40 sayılı fəhlə gənclər orta məktəbində dərs hissə müdiri işləmişdir.

1950-ci ildə “Səhər açılır” adlı ilk kitabı nəşr olunmuşdur.

1951-1954-cü illərdə respublika qəzetlərində əməkdaşlıq etmiş, redaksiyaların tapşırığı ilə yazılar hazırlamaq üçün Azərbaycanın bölgələrini qarış-qarış gəzmışdir.

1956-cı ildə Moskvada ikiillik Ali ədəbiyyat kurslarını bitirmişdir. Bakıya gəlib Radio və Televiziya Komitəsində redaktor, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında şöbə müdiri, “Azərbaycan” jurnalının redaksiyasında redaktor müavini işləmişdir.

1957-1958-ci illərdə Bakıda Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində Ədəbi-dram verilişləri redaksiyasının məsul redaktoru, 1960-1972-ci illərdə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında Poeziya şöbəsinin müdiri, 1970-1975-ci illərdə isə “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında şeir

üzrə ədəbi işçi, baş redaktorun müavini vəzifəsində işləmişdir.

Qabil lirik şair olmuşdur. Azərbaycan poeziyasının sevilən və təqdir edilən nümunələrindən olan “Saman çöpü”, “İki şair”, “Sonuncu kibrit çöpü”, “Paravoz”, “Təndir”, “Vətəndaş sənişinlər”, “Cırtan”, “Məhəbbət deyil”, “Qarışdırma”, “Səhv düşəndə yerimiz” kimi elə xrestomatik şeirləri də var ki, ədəbi prosesin faktı olmaqla yanaşı, məişətimizin, zehniyyətimizin, bütünlükdə xalq mənəviyyatının faktına çevrilmişdir.

Qabil uşaq şairi kimi məşhur olmasa da onun uşaqlar və yeniyetmələr üçün əsərlərindən ibarət “Nağaraçı” adlı xüsusi kitabı çapdan çıxmışdır. Bu kitabda toplanmış şeirlər şairin uşaq psixologiyasına yaxından bələd olması, onların qavrayış imkanlarına

uyar təsvir və ifadə vasitələri, maraqlı qafiyələri ilə cazibədardır.

Onun klassik ənənələrimizə əsaslanıb yeni məzmun aşladığı rübailəri, “Nəsimi” mənzum romanı, “Ömür həbləri” satirik romanı, bir sıra ədəbi məqalələri bu fikri söyləməyə ciddi əsas verir. O, təqribən minə yaxın rübai yazıb onların böyük bir hissəsini ayrıca kitabda nəşr etdirmişdir.

Qabil ömrünün təqribən on ilini sərf edərək saysız-hesabsız ədəbi, tarixi mənbələr oxumuş, “Nəsimi” mövzusu ətrafında böyük axtarışlar aparmalı olmuşdur. O, Nəsiminin faciəli ölümünün şahidi olan qədim Hələbdə onun qərib şəhid qəbrini ziyarət etmiş, şairin məzar torpağından bir ovuc götürüb Bakıya, onun böyük istedadının və təkrarsız qəhrəmanlığının pərəstişkarı olan həmyerlilərinə ərməğan gətirmişdir.

1974-cü ildə Nəsiminin 600 illik yubileyi ərəfəsində bu bir ovuc müqəddəs torpağı, şeirsevənlərin tutuya sandığı bu ərməğanı Nizami muzeyinə bağışlamışdı.

O, 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı, 1984-cü ildə Əməkdar incəsənət xadimi, 1992-ci ildə isə Azərbaycan Xalq şairi adlarına layiq görülmüşdür.

1996-cı ildə anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə Qabil, Azərbaycan Prezidentinin fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

2001-ci ildə “Azərbaycan Telefilm Yaradıcılıq Birliyi”ndə şairə həsr edilən “Qabil” adlı film istehsal edilmişdir.

Şair 3 aprel 2007-ci ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Q.A.İmamverdiyevin “İstiqlal” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //Azərbaycan.- 2006.- 12 avqust.- S.1.

Seçilmiş əsərləri /Qabil.- Bakı: Şərq-Qərb, 2004.- 247 s.

Dənizlər mavidir, meşələr yaşıl: Şeirlər və hekayə /Qabil.- Bakı: Şirvanəşr, 2003.- 216 s.

Dostlarım, tanışlarım: (Şeirlər, məqalələr, çıxışlar və povest) /Qabil.- Bakı: Şirvanəşr, 2002.- 572 s.

Rübailər /Qabil.- Bakı: Şirvanəşr, 2004.- 280 s.

İbrahimova, A. Ömür sona çatır, əməllər isə daim yaşayır?: Şair Qabilin ölümü haqqında /A.İbrahimova //Hərbi and.- 2007.- 14 aprel.- S.15.

İnternetdə

www.azeribaijan.az

www.google.az

Samirə Eminova

Ələviyyə Hənifə qızı Babayeva 1921-ci il avqust ayının 12-də Bakıda anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra S.M.Kirov adına ADU - nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. Ələviyyə xanım bədii yaradıcılığa çox erkən yaşlarından başlamışdır. Bir uşaq yazıçısı kimi ədəbiyyat aləminə qədəm qoymuş, uzun illər uşaqlar üçün kiçik hekayələr yazmış, onların mənəvi dünyasının zənginləşməsinə, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyələnməsinə kömək etmişdir. Ədəbi fəaliyyətə 1936-cı ildə “Ədəbiyyat qəzeti”ndə dərc olunmuş “İki həyat” adlı hekayəsi ilə başlamışdır. Onun “Mənim müəllimim”, “Kənd yoları”, “Yenə baharda”, “Sehrli pillələr” kitablarına toplanmış hekayələr kiçik yaşlı uşaqların həyatından bəhs edir.

Ələviyyə Babayevanın yaradıcılığında ikinci xətt gənclərin həyatı, problemləri və taleyi məsələsidir. Yazıçı “Kölgə”, “Yarpaqlar nə haqda pıçıldaşır”, “Tut” adlı hekayələr kitabını, “Adamlar və talelər”, “Hardasan dost, harada”, “Anadil ağlayırdı”, “Yanar su”, “Ölürəm, a dağlar” povest və romanlarını bu mövzulara həsr etmişdir.

Hekayə, povest və romanlar yazmaqla yanaşı, müasir rus ədəbiyyatından tərcümələr etmişdir. A.Qaydarın “Uzaq ölkələr” (1950), V.Biankinin “İz ilə” (1947), “Ayı balası” (1959), “Qırmızı təpə” (1963), K.Paustovskinin “Oğru pişik” (1951), V.Q.Korolenkonun “Satın alınmış uşaqlar” (1962),

Y.Sotnikin “Əcaib quş” (1964), V.Astafyevin “Ulduz xəzanı” (1970), Y.Çaruşinin “Nikitanın oyuncaqları” (1984) və b. onun tərcüməsində kütləvi tirajla çap olunmuşdur.

Ələviyyə xanımın bir sıra əsərləri rus, ingilis, türk, bolqar, çin, yapon və başqa dillərə tərcümə olunmuş və həmin ölkələrin nəşriyyatlarında çapdan çıxmışdır.

Ə.Babayeva 25-dən artıq kitabın müəllifidir.

O, 1951-1973-cü illərdə “Azərbaycan qadını” jurnalında məsul katib, 1973-1976-cı illərdə “Gənclik” nəşriyyatında Müasir ədəbiyyat şöbəsinin müdiri, 1976-1985-ci illərdə baş redaktor olmuşdur. Moskvada Azərbaycan ədəbiyyatı ongünlüyündə, həmçinin ölkəmizin bir çox yerlərində ədəbi tədbirlərdə iştirak etmişdir.

O, 1951-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin niyyət işçisidir.
üzvü, 1979-cu ildən Azərbaycanın Əməkdar mədə-

Ədəbiyyat

Cırtan şəhərdən qaçıb (povest və hekayələr) /Ə.Babayeva.- Bakı: Turan, 2001.- 110 s.

Dəli Sona (roman) /Ə.Babayeva.- Bakı: Şirvan, 1998.- 419 s.

Yanar su: roman /Ə.Babayeva; red. Z.Şahsevənli.- Bakı: Qapp-Poliqraf Npk, 2002.- 216 s.

Rəngbərəng yuxular: 60 ildə gördüklərim, sevdiklərim və sevmədiklərim: Həyat-behişt və cəhənnəm əzabı /Ə.Babayeva; red. Arif Şamo.- Bakı: Araz, 2000.- 232 s.

Son döngə: roman /Ə.Babayeva.-Bakı: Azərnəşr, 2000.- 430 s.

Rəssam Rasim haqqında sözlərim: rəssam Rasim Babayev haqqında /Ə.Babayeva //Ədəbiyyat qəzeti.- 2008.- 8 avqust.- S.3.

Ələviyyə Babayeva /S.Gəncəli //Qadın, Güzəllik və Ülviyyət: Ensiklopedik toplusu.- Bakı, 2001.- S.265.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.big.az

www.kitab.az

Nailə Alışova

35 illiyi

Emin Quliyev
1976-1995

Milli
Qəhrəman

Emin Ələkbər oğlu Quliyev 1976-cı il avqust ayının 12-də Bakının Qaradağ rayonunun Sahil qəsəbəsində doğulmuşdur.

25 avqust 1994-cü ildə Qaradağ rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmışdır. O, Yalamada hərbi təlim keçdikdən sonra

776 sayılı hərbi hissəyə göndərilmişdir.

E.Quliyevin xidmət etdiyi batalyonun əsgərləri 1995-ci ilin fevral ayının əvvəllərində Şubaniya ezam olundu. Artıq bu ərəfədə ölkədə siyasi sabitlik pozulmuşdu. Bir dəstə hakimiyyət hərisi dövlət çevrilişinə can atırdı. Bunun qarşısı vaxtında alınmasaydı, ölkə ağır fəlakətlərlə üzləşə bilərdi. 13 mart 1995-ci ildə çağırışlara tabe olmayan bu dəstə öz çirkin əməllərini həyata keçirmək üçün silahlı əməliyyata başladı. Eminin xidmət etdiyi alayın əsgərləri bu qarşıdurmanı yatırmaq üçün hadisə yerinə göndərildilər. Milli Ordunun əsgərləri hadisə yerinə çatanda silahlı toqquşma artıq başlamışdı. Emin cinayətkarlara qarşı aparılan əməliyyatda fəal iştirak edir, yaralıların

döyüş meydanından çıxarılmasında əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərirdi. Lakin güllələrdən biri ondan yan keçmədi. O, gözlərini əbədi yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Quliyev Emin Ələkbər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Məzarı doğulduğu Sahil qəsəbəsindəki Şəhidlər Xiyabanındadır.

Bakının Qaradağ rayonunun Sahil qəsəbəsindəki 14 sayılı Xüsusi İnternat məktəbi, Qaradağ rayonunda küçə və park onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Emin Ələkbər oğlu Quliyev //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.121-122.

Əsgərov, V. Quliyev Emin Ələkbər oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.121.

Bəybala Ələsgərov

Elmira Allahverdi qızı Rəhimova 1941-ci il avqust ayının 13-də anadan olmuşdur. M.Maqomayev adına Mahnı və Rəqs ansamblının solisti olmuşdur (1955). A.Zeynallı adına Azərbaycan Dövlət Musiqi Texnikumunu (1965), Seyid Şuşinskinin sinifini, Azərbaycan

Dövlət Dillər İnstitutunu (indiki Azərbaycan Dillər Universiteti) (1970) bitirmişdir.

E.Rəhimovanın yaradıcılığı çoxcəhətlidir. Onun repertuarına Azərbaycan xalq mahnıları, təsniflər, bəstəkar mahnıları daxildir. 1957-ci ildə Hindistanın Baş naziri C.Nehrunun dəvəti ilə bu ölkəyə getmiş, üç il orada klassik hind rəqs sənətini mənimsəmiş, hind mahnıları oxumağı öyrənmişdir. 1961-ci ildə yenidən Hindistana dəvət olunmuş müğənni, oradan qayıtdıqdan sonra müxtəlif musiqi ansambllarında çıxış etmişdir. Onun ifasında xüsusilə “Ana laylası”, “Mən

anayam”, “Küsüb məndən”, “Sənin gülüşlərin” və digər mahnılar şöhrət qazanmışdır.

Müğənni 1967-ci ildə Respublikanın Əməkdar artisti, 2000-ci ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. 1982-ci ildə Hindistanda keçirilən festivalın laureatı olmuş, müxtəlif illərdə bir çox medal və yüksək səviyyəli fəxri fərmanlara layiq görülmüşdür. O, dünyanın 50-dən çox ölkəsində qastrol səfərlərində olmuşdur.

Ədəbiyyat

Elmira Rəhimova //Qadınlar Azərbaycanın musiqi həyatında.- Bakı, 2004.- S.80-81.

Elmira Rəhimova //Azərbaycan musiqi dünyası.- Bakı, 2001.- S.113.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

İsgəndər Söhrab oğlu Aznaurov 1956-cı il avqust ayının 16-da Özbəkistan Respublikası Buxara vilayəti Qala-Asiya kənd sovetliyinin 22 saylı sovxozunda dünyaya gəlmişdir.

1973-cü ildə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1975-ci ildə Akkurqan rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. Ukraynanın Çerkassk şəhərində xidmət edən İsgəndər 1977-ci ildə ordudan tərxis olunmuşdur. O, nümunəvi hərbi xidmətə görə dəfələrlə komandanlığın təşəkkürlərinə və fəxri fərmana layiq görülmüşdür. İsgəndər 1978-ci ildə Daşkənd İrriqasiya İnstitutuna daxil olmuş, 1983-cü ildə ali təhsilini başa vurub təyinatla Daşkənd vilayəti Axanqaran rayonu Qalyakudur sovxozuna göndərilmişdir. İsgəndər bir müddətdən sonra - 1990-cı ildə ailəsi ilə birlikdə Azərbaycana - Şəmkir rayonunun Kür qəsəbəsinə köçmüş və burada cihazqayırma zavodunda çalışmışdır.

Erməni işğalçıların torpaqlarımıza basqını İsgəndərin qəlbini qəzəb və intiqam alovuna bürüyür. 21 aprel 1992-ci ildə o, Milli Ordu sıralarına könüllü yazılmışdır. Onu 861 saylı hərbi hissənin artilleriya üzrə komandir müavini təyin etmişdilər. Baş leytenant İsgəndər Aznaurov Gədəbəy rayonunun Şınıx bölgəsində peşəkar hərbi kimi düşmənin mühüm hərbi bazalarının məhv edilməsində şəxsi nümunə göstərmişdir.

İsgəndər Aznaurov ağır döyüşlərin birində düşmənin dörd topunu sıradan çıxaraq onlarla erməni yaraqlısını məhv etmişdir. Onun rəhbərliyi altında keçirilən əməliyyat zamanı sərrast top atəsləri ilə düşmənin mövqelərinə ciddi zərbələr vurulur, silah-sursat anbarları dağıdılırdı. Nazdixan-yal uğrunda gedən döyüşlərdə İsgəndər Aznaurov əsl igidlik nümunəsi göstərmişdir.

O, döyüş yoldaşlarının köməyi ilə azğınlaşmış düşmənin qarşısını kəsib güclü müqavimət göstərmişdi. Erməni faşistləri öz məğlubiyyətlərini hiss edib, geri çəkilməyə məcbur olmuşdular.

18 aprel 1993-cü ildə igid zabit son döyüşə girmiş və bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Evli idi. Üç qızı həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı Fərmanı ilə baş leytenant Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakının Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Onun adına Şınix bölgəsində “İsgəndər qalası” var. Kür qəsəbəsindəki 1 sayılı məktəb qəhrəmanın adını

daşıyır. Məktəbin girişində büstü qoyulmuşdur, 2 sayılı orta məktəbdə isə onun şərəfinə “Xatirə guşəsi” yaradılmışdır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının bir qrup hərbi qulluqçusuna və polis işçilərinə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında [Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlu - Müdafiə Nazirliyi, baş leytenant - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, erməni işğalçıları ilə döyüşlərdə göstərdiyi misilsiz xidmətlərə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 15 yanvar 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 17 yanvar.- S.1. (Ölümündən sonra)

Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.32.

Cəfərli, R. İgid ölər, adı qalar /R.Cəfərli //Azərbaycan.- 2005.- 17 aprel.- S. 3.

Əsgərov, V. Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.27-28.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.science.gov.az

Məmməd Məmmədov

65 illiyi

*Kamil Vəli
Nərimanoğlu
1946*

Türkoloq

Kamil Nərimanoğlu Vəli 1946-cı il avqust ayının 18-də Azərbaycanın Cəbrayıl rayonunda anadan olmuşdur.

1965-ci ildə orta təhsilini başa çatdırmışdır. 1970-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş və həmin il universitetdə müəllimliyə başlamışdır. 1988-ci ildə professorluq dərəcəsini almış, 1988-1999-cu illər arasında universitetdə Azərbaycan dilçiliyi kafedrasına rəhbərlik etmiş, Böyük Elmi Şuranın üzvü olmuşdur.

1990-cı ildə Konya Səlcuq Universitetinin fəxri doktoru adını almışdır. 1991-1992-ci illərdə İzmir Universitetində, 1999-2000-ci ildə Şimali Kipr Türk Respublikası Doğu Ağdəniz Universitetində dərslər demişdir. Türkiyənin nüfuzlu elmi təşkilatlarından Türk Dil Qurumunun, Atatürk Kültür Mərkəzinin və Türk Folklor Qurumunun fəxri üzvüdür. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Məclisinin, Ali Attestasiya Komitəsinin ekspert komissiyasının üzvü olmuşdur.

40 kitabın, 500-dən çox məqalənin müəllifidir. Dünyanın 20-dən artıq ölkəsində elmi konfranslarda çıxış etmişdir.

1993-cü ildə - Milli hökumətin hakimiyyəti illərində Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini vəzifəsində işləmişdir.

1998-ci ildə elmi araşdırmalarına və Azərbaycan ilə Türkiyə arasındakı münasibətlərin inkişafına görə Türkiyə Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə Türkiyə Cümhuriyyəti "Şərəf və Ləyaqət nişanı" ilə təltif edilmişdir. 2002-ci ildə xidmətlərinə görə Türkiyə Nazirlər Kabineti yanında Türk Əməkdaşlıq və İnkişaf Agentliyinin, Türk Dil Qurumunun mükafatlarını almışdır. 2004-cü ildə Bilkənd Universiteti və Türk Mədəniyyətinə Xidmət Vəqfi tərəfindən dünyaca məşhur dörd elm və mədəniyyət xadimi ilə birgə mükafatlandırılmışdır. Həmin il Qırğızıstanda Çingiz Aytmatov Akademiyasının fəxri üzvü seçilmişdir.

Hazırda Azərbaycan - Avrasiya Araşdırmaları Mərkəzinə rəhbərlik etməkdədir.

Evlidir, iki övlad atasıdır.

Ədəbiyyat

- Azərbaycan dövlət dili siyasəti /K.Vəliyev.- Bakı: Çinar-Çap, 2006.- 254 s.
- Mənim Füzulim: (Düşüncələr, məqalə və çevirmələr).- Bakı: Çinar-Çap, 2006.- 460 s.
- Özümüz, sözümüz /K.Vəliyev; red. M.Qasımlı, V.Hüseynov.- Bakı: Çinar-Çap, 2005.- 620 s.
- Abdullayev, Ə.Z. [K.V.Nərimanoğlu haqqında] /Ə.Z.Abdullayev //Azərbaycan dili məsələləri.- Bakı, 1992.- S.13-78.
- Cəfər, N. (Quluoğlu). Tələbəlikdən müəllimliyə: [Professor Kamil Vəliyevin anadan olmasının 50 illiyi münasibətilə] /N.Cəfər //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 16 avqust.- S.5.
- Əhmədov, T. Kamil Vəliyev: (1946) /T.Əhmədov //XX əsr Azərbaycan Yazıçıları: Ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 1995.- S.260-261.
- Kamil Vəli Nərimanoğlu: Biblioqrafiya /tərt. ed. M.Vəliyeva; red.N.Nağıyeva.- Bakı: AzAtam, 2007.- 304 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.deyerler.org
www.kamilveli.az

Məmməd Məmmədov

Eldar Xəlil oğlu Xəlilov 1976-cı il avqust ayının 19-da Qərbi Azərbaycanın Zəngibasar rayonunun Zəngilər kəndində dünyaya göz açmışdır. 1983-cü ildə burada məktəbə getmişdir. O, altıncı sinifə qədər öz doğma kəndlərində təhsil almışdır. 1988-ci ildə yüz minlərlə soydaşlarımız kimi öz doğma yurdlarından zorla qovulduqdan sonra o, ailəsi ilə birlikdə Bakının Bakıxanov qəsəbəsində məskunlaşmışdır. Təhsilini 96 və 252 sayılı orta məktəblərdə davam etdirmişdir. Sonra Bakıdakı 10 sayılı texniki-peşə məktəbini bitirmişdir. 29 sentyabr 1994-cü ildə Sabunçu rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır.

İş elə gətirdi ki, o, erməni içğalçıları ilə deyil, dövlətçiliyimizə xəyanət edən qüvvələrə qarşı mübarizə aparmalı oldu. 17 mart 1995-ci ildə dövlət çevrilişinin qarşısının alınmasında Milli Ordumuzun əsgərləri arasında Eldar Xəlilov da öz vətənpərvərlik borcunu yerinə yetirmişdir. O, Azərbaycan əsgərinə xas olan döyüş əzmkarlığı nümayiş etdirmiş, daxili irticanın tərkisilah edilməsində mərdlik və şücaət göstərmişdir. Təəssüf ki, bu qarşıdurma itkisiz ötüşmədi. Hər iki

tərəfdən ölənlər oldu. Qarşı tərəfdən atılan atəş Eldar Xəlilovun gənc ömrünə son qoydu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Xəlilov Eldar Xəlil oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakının Bakıxanov qəsəbəsindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Vaxtilə oxuduğu 252 sayılı orta məktəbdə isə qəhrəmana həsr olunmuş guşə yaradılmışdır. Qəsəbədə büstü qoyulmuşdur

Ədəbiyyat

Ənsər, B. Əbədiyyətə qovuşan Eldar: [Həyatı, təhsili və döyüş şücaəti haqqında] /B.Ənsər //Ağrıdağlı qəhrəmanlar.- Bakı, 2004.- S.78-81.

Əsgərov, V. Xəlilov Eldar Xəlil oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.-S.97.

Saqibə Mehraliyeva

İsfəndiyar Aslan oğlu Cavanşirov (Xan Şuşinski) 1901-ci il avqust ayının 20-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Qarabağ xanəndəlik məktəbinin nadir simalarından biridir. On altı yaşında olarkən o, ustadı İslam Abdullayevlə birgə iştirak etdiyi məclisdə “Kürdü-Şahnaz” muğamını heyratımız bir tərzdə ifa etdiyinə görə müəllimi ona “Xan Şuşinski” adını vermişdir. Xanın bir xanəndə kimi yetişməsində, həmçinin Cabbar Qaryağdıoğlunun və Seyid Şuşinski-nin də böyük təsiri olmuşdur. 1920-ci ildə Bakıya gələrək öz ifaçılıq fəaliyyətini daha da genişləndirmişdir. Onun ifasında səslənən “Rast”, “Şur”, “Mirzə Hüseyn segahı”, “Segah Zabul”, “Kürdü-Şahnaz” muğam dəstgahları, “Heyratı”, “Qarabağ şikəstəsi” ritmik muğamları, həmçinin bir çox təsnif və xalq mahnıları musiqi fonotekamızın qızıl fonduna daxil olmuşdur.

1960-cı ildə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının nəzdində “Muğam studiyası” yaratmış və burada gənc xanəndələrə muğamın sirlərini öyrətmişdir. O, həmçinin Asəf Zeynallı adına Musiqi Məktəbində də dərs demişdir. Xan əsl yaradıcı sənətkar kimi milli musiqi xəzinəsini yeni mahnılarla zənginləşdirmişdir. Bu baxımdan onun “Qəmərım”, “Şuşanın dağları” mahnıları dillər əzbəri olmuşdur.

Böyük xanəndə 1979-cu il martın 18-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Abdullayeva, Y. Muğam sənətinin Xanı /Y.Abdullayeva //Mədəni-Maarif.- 2008.- №8.- S.5-7.

Vahabzadə, B. Muğamlar barədə bir neçə söz /B.Vahabzadə //B.Vahabzadə. Sadəlikdə böyüklük.- Bakı, 1978.- S. 42-54.

Xan Şuşinski //Muğam ensiklopediyası; Heydər Əliyev Fondu /red. hey. sədrı, baş redaktor Mehriban Əliyeva.- Bakı, (ili yoxdur).- S.188-189.

Məmməd Məmmədov

Fazil Umud oğlu Mehdiyev 1966-cı il avqust ayının 20-də Laçın rayonunun Ələçi kəndində doğulmuşdur. O, körpə olarkən, ailəsi Ağdam rayonunun Abdal-Gülablı kəndinə köçmüşdür.

1984-1986-cı illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur.

Sverdlovsk şəhərində hərbi xidmətini nümunəvi başa vurub, ailəsinin yaşadığı Abdal-Gülablı kəndinə qayıtmışdır. Bir müddət burada qaldıqdan sonra işləmək üçün Rusiyaya getmişdir. Sonra Vətənə qayıdıb sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir.

O, Abdal-Gülablıda yerləşən sanatoriyada sürücü işləmişdir. Bu vaxtlar erməni yaraqlıları Şuşaya, Laçına Kərkicahana gedən avtobusları gülləbarana tutur, əhalini öz yurd-yuvalarından didərgin salmağa çalışırdılar.

Fazil bu hadisələr başlayan gündən əlinə silah götürmüşdü. O, 1990-cı ildə Ağdam rayon Daxili İşlər Şöbəsinə yaradılmış polis batalyonuna yazılmışdır. Tezliklə onun sorağı ən ağır, ən çətin döyüşlərdən eşidilməyə başlamışdır.

1991-ci ildə Ağdərənin Canyataq, Mehmanə, Qazançı, Sırxavənd kəndlərində gedən qızğın döyüşlərdə iştirak etmişdir. Qaradağlı kəndində ayağından ağır yaralanmışdır. Lakin bunu ailəsinə bildirməmişdir. Yarası hələ tam sağalmamış, döyüş yoldaşlarının yanına qayıtmışdı.

F.Mehdiyev 1991-ci ilin avqustunda ermənilərin "Niva" markalı bir maşınını ələ keçirib, Ağdam Rayon Polis Şöbəsinə təhvil vermişdir.

1991-ci il sentyabrın 23-dən 24-nə keçən gecə ermənilər böyük qüvvə ilə Abdal-Gülablı kəndinə hücumə keçmişdilər. O, bu xəbəri eşitcək, dostu Salehlə maşına minib köməyə tələsmişdi. Ermənilər Ağdamdan gələn yolda pusqu qurmuşdular. Fazil yoldan keçərkən Ağbulaq kəndi yaxınlığında qəfil hücumə məruz qalmışdı. O, bu döyüşdə faciəli şəkildə həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Mehdiyev Fazil Umud oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Ağdam rayonunun “Qarağacı” qəbiristanlığında dəfn edilmişdir.

Bakının Nəsimi rayonunda büstü qoyulmuşdur. Səbail rayonunda isə onun adına küçə var.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilməsi haqqında: Mehdiyev Fazil Umud oğlu - polis nəfəri - [Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il //Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S.1.- (Ölümündən sonra).

Abbasoğlu, B. Gülablı qartal /B.Abbasoğlu //Ölərkən dünyaya gələn oğullar.- Bakı, 2004.- S.199-212.

Əsgərov, V. Mehdiyev Fazil Umud oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.130.

İsmayılov, İ. Fazil Umud oğlu /İ.İsmayılov //Nəsimi rayonunun şəhidləri.- Bakı, 1997.- S.30.

Mehdiyev Fazil Umud oğlu: (1966-1991) //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.129.

Zeynalov, R. Mehdiyev Fazil Umud oğlu: (1966-1991) /R.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.82.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.zengilan.com

Nailə Alışova

Cəbrayılın işğalı günü

Ərazisi – 1,05 min km²

Əhalisinin sayı – 71,5 min nəfər

İnzibati mərkəzi - CƏBRAYIL

İşğal tarixi – 23.08.1993

Neçə ildir həsrətini çəkdiyimiz rayonlardan biri də Cəbrayıldır. Bu torpaq onlarla tarixi abidənin məskəninə çevrilib. İşğala qədər rayonda tikiş, xalça, cihazqayırma səxləri, səkkiz sənaye obyektı fəaliyyət göstərirdi. Cəbrayıl milli aşiq-ozan sənətimizin banilərı - Dirili Qurbani-nin, Aşıq Pərinin, Mücrüm Kərəmin, Aşıq Humayın vətə-nidir.

23 avqust 1993-cü ildə Şuşada, Laçında, Ağdamda olduğı kimi, Cəbrayıl da köməyə ehtiyac duyurdular.

Hərbi taktika, strategiya, vahid komanda altında birləşmə, irəliləmə yox idi. Demək olar, hərə öz gücünə güvənir, fərdi qaydada intiqam almağa çalışırdı. Cəbrayılın, cəbrayılıların üstünə top, “Alazan”, “Qrad” atəşləri atılırdı. Evlər od tutub yanırdı, dağılırdı, heç bir günahı olmayanlar qanlarına qəltan edilirdilər, lakin dözürdülər. Şaqay yüksəkliyi itirildikdən sonra Cəbrayılın başının üstünü qara buludlar aldı. Rayonun işğalı həmin yüksəklik verilən gündən başladı.

Ümumiyyətlə, döyüşlərdə 180 nəfər həlak olmuşdur. 14 nəfər polis, 60 nəfər mülki şəxs dünyasını dəyişmiş, 90 nəfərə yaxın isə əsir və itkin düşmüşdür. Cəbrayılılar içərisində 180 nəfərə yaxın Qarabağ müharibəsi əlili statusu almış, 6 nəfər isə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı fəxri adına layiq görülmüşdür.

Bu gün müxtəlif təyinatlı obyektlərdə məskunlaşan Cəbrayıl camaatı öz ata-baba ocaqlarına, şəhidlərin narahat ruhları dolaşan o müqəddəs yerlərə qayıdacaqları günü həsrətlə gözləyirlər. Ahıllar “məni doğma torpağımızda dəfn edin” deyə-deyə dünyalarını dəyişirlər. Gənclər ailə qururlar. Amma hamı gələcəyə ümidlə baxır. Təki inam ölməsin!

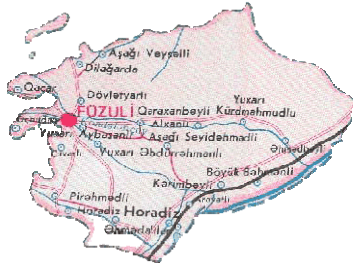
Füzulinin işğalı günü

Ərazisi - 1,39 min km²

Əhalisinin sayı-113,7 min nəfər

İnzibati mərkəzi – FÜZULİ

İşğal tarixi- 23.08.1993

Rayonun əsası 1827-ci ildə qoyulmuş və ilkin adı Qarabulaq olmuşdur. Rayon 8 avqust 1930-cu ildə təşkil olunmuş və Qaryagin adlandırılmışdır.

1959-cu ilin aprelində böyük şairimiz Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 400 illiyi şərəfinə Qaryagin rayonunun adı dəyişdirilərək Füzuli rayonu adlandırılmışdır. Qarabağımızın dilbər guşəsi olan Füzuli rayonu ərazisində müxtəlif dövrlərdə Qaraköpəktəpədə, Qarabulaq kurqanlarında, Günəştəpədə, Quruçay sahillərində və digər yerlərdə

tədqiqatlar aparılmış, Azərbaycanın qədim kökə sahib olduğu sübut edilmişdir. Hər bir xalq öz tarixinin qədimliyi ilə tanınır. Lakin işğalçı ermənilər Azərbaycana dair tarixi hər vasitə ilə saxtalaşdırmağa, yaddaşlardan silməyə çalışmışlar. Zəbt edilmiş torpaqlarımızın hər daşının külə döndərilməsi, viran edilməsi erməni vandalizminin bir daha sübutudur. 1988-ci ildən başlayan erməni təcavüzünə qarşı mübarizədə minlərlə füzulili döyüşmüş, yüzlərlə füzulili şəhid olmuş, yaralanmış, itkin düşmüşdür. Füzuli rayonunun əhalisi Qarabağ müharibəsində ən çox itkin və şəhid verən rayondur. Füzulinin 1100-dən çox şəhid və itkini, 113 girovu, 1450 nəfər müxtəlif dərəcəli əlili var. Füzuliyə erməni təcavüzü nəticəsində 36361 nəfər uşaq zərər çəkmiş, onlardan 155 nəfəri valideynlərini itirmişdir. Müharibənin əsas ağırlığını Qacar, Divannalar, Yuxarı Veysəlli, Aşağı Veysəlli, Qaradağlı, Üçbulaq, Arış, Qoçəhmədli, Cuvanlı, Güzdək, Gorazıllı, Cəmilli, Dilağarda, Yağlıvənd, Govşad, Xələfşə, Mollavəli kəndlərinin əhalisi çəkmişlər. Avqustun 23-ü 1993-cü ildə ecəzkar Füzuli torpaqları da girov düşdü, əsir alındı.

Hazırda 51 kənd və rayon mərkəzi erməni tapdağı altında zillət çəkir, 55 min nəfərə yaxın rayon sakini köçkün həyatı yaşayır. Ümid edirik ki, işğal olunmuş torpaqlarımız yaxın zamanlarda erməni zülmündən azad ediləcək. Minlərlə köçkün öz yurd-yuvalarına qayıdacaq. O gün gələcək ki, Füzuli rayonu yenidən öz əvvəlki qüdrətini, əzəmətini bərqərar edəcək.

Seyfəddin Əliağa oğlu Abbasov 1921-ci il avqust ayının 27-də Abşeronun Xızı kəndində yoxsul kəndli ailəsində anadan olmuşdur. 1927-ci ildə Bakıda yeddiillik məktəbi bitirdikdən sonra N.Nərimanov adına Sənaye Texnikumunun Kimya fakültəsində təhsil almışdır. Tələbə ikən “Kommunist” qəzeti redaksiyasında korrektor, sonralarsa ədəbi işçi, şöbə müdiri və məsul katib vəzifələrində işləmişdir. 1956-cı ilin avqustundan 1959-cu ilin aprel ayınadək Dövlət Radio və Televiziya Komitəsində baş redaktor, sonra Bakı Televiziyasının direktoru və sədr müavini vəzifələrində çalışmışdır. “Kirpi” jurnalının baş redaktoru olmuşdur. 1971-ci ilin oktyabrında “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında ssenari redaksiyasının üzvü, 1980-ci ilin mayından ömrünün sonunadək “Yazıçı” nəşriyyatında redaktor vəzifəsində işləmişdir. Ədəbi yaradıcılığa 1938-ci ildən respublika dövrü mətbuatında çap etdirdiyi felyetonlarla başlamışdır. İkinci Dünya müharibəsi dövründə onun felyetonları və satirik hekayələri “Vətən uğrunda” jurnalında “Ədəbiyyat qəzeti”ndə və Təbrizdə “Vətən yolunda” adlı hərbi qə-

zetdə çap olunurdu. 1948-ci ildə Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı onun “Dəniz kəşfiyyatçısı” adlı əsərini nəşr etmişdi. Onun dram əsərləri - “Adı sənin, dadı mənim”, “Aydınlığa doğru”, “Mənziliniz mübarək”, “Təzə gəlin”, “Kölgələr pıçıldaşır” respublika teatrlarında tamaşaya qoyulmuşdur. “Bahar kimi solmaz” ədəbi ssenarisi əsasında film çəkilmişdir. Əsərləri rus və keçmiş sovet xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur. Vətən qarşısında xidmətlərinə görə 12 medalla təltif edilmişdir.

1983-cü il yanvar ayının 28-də vəfat etmişdir. Bakı küçələrindən birinə onun adı verilmişdir.

Ədəbiyyat

Mənziliniz mübarək /S.Dağlı.- Bakı: Yazıçı, 1981.- 279 s.

Məşəl yanır /S.Dağlı.- Bakı: Yazıçı, 1985.- 360 s.

Şirin duz /S.Dağlı.- Bakı: Azərnəşr, 1988.- 216 s.

Bəybala Ələsgərov

140 illiyi

Teodor Drayzer
1871-1945

Amerika
yazıçısı

Teodor Drayzer 1871-ci il avqust ayının 28-də İndiana ştatının Teppe-Xot şəhərində anadan olmuşdur. O, Amerika yazıçısı, ictimai xadim, Amerika ədəbiyyatında realizmin ən görkəmli nümayəndələrindəndir. Ədəbi fəaliyyətə 1892-ci ildə jurnalist kimi başlamışdır. İlk oçerk və hekayələri 1897-ci ildə çap olunmuşdur. 1900-cü ildə “Kerri bacı”, 1911-ci ildə “Cenni Herhardt” romanlarında sadə insanların mənəviyyatını pozan Amerika həyat tərzini tənqid etmişdir.

“Arzular trilogiyası” epopeyasına daxil olan “Maliyyədə” (1912), “Titan” (1914) və “Dözümlü adam” (1912) romanlarında Amerika inhisarçı kapitalizmi ifşa olunur. 1915-ci ildə yazdığı “Dahi” romanında burjua cəmiyyətində sənətkarın mənəvi faciəsi göstərilmişdir.

O, 1925-ci ildə Amerika ədəbiyyatında realizmin zirvəsi olan “Amerika faciəsi” romanını yazmış,

1927-ci ildə isə SSRİ-yə gəlmiş və 1928-ci ildə “Drayzer Rusiyaya baxır” kitabını yazmışdır. Drayzer fəhlə sinifinin mübarizəsinə qoşulmuş, 1928-ci ildə “Er-nita” povestində Amerika ədəbiyyatında ilk kommunist surətini yaratmışdır. Drayzer faşizm əleyhinə mübarizədə iştirak etmişdir. Drayzerin yaradıcılığı Amerika ədəbiyyatında realizmin inkişafına güclü təsir göstərmişdir. Drayzer 1945-ci il dekabr ayının 28-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Cenni Herhardt /T.Drayzer.- Bakı: Maarif, 1988.- 339 s.

Dahi /T.Drayzer.- Bakı: Yazıçı, 1988.- 713 s.

Kerri bacı /T.Drayzer.- Bakı: Maarif, 1987.- 397 s.

Bəybala Ələsgərov

Ramazan Bayramı

İslam dininin müqəddəs bayramları arasında Ramazan bayramı və ya orucluq müsəlman təqvimi ilə hicrinin 2-ci ilindən (miladi 623-cü il) başlanır. Oruc əsasən Ramazan ayında tutulduğu üçün ona “Ramazan orucu” da deyirlər.

Bildiyimiz kimi, qəməri aylar günəş təqvimindəki aylara nəzərən on gün əvvəl gəlir. Ramazan orucuna hər il on gün tez başlandığına görə Ramazan ayı təxminən

33 il ərzində sırayla ilin bütün fəsilərini dolaşır, beləliklə, oruc tutacağımız vaxtlar da dəyişir. Dünyanın hər yerində müsəlmanların olduğunu nəzərə alsaq, müsəlmanların fərqli mövsümlərdə oruc tutması, hər mövsümün çətinliklərinə alışması və yoxsulların müxtəlif fəsillərdə çəkdikləri sıxıntıları dərk etməsi ilə əlaqələndirilir.

Hicri təqvimi ilə ilin ayları arasında Ramazan ayı ən şəfqətli və müqəddəs bir ay, səbr, mərhəmət və bağışlanma ayıdır. On bir ayın sultanı olan Ramazanda müqəddəs kitabımız “Qurani-Kərim” nazil olmuşdur. Quranın nazil olduğu gecə “qədir” və ya “əhya” gecəsi adlanır. İslamşünasların fikrincə, bu gecə Ramazan ayının son 10 gecəsindən birinə təsadüf edir. Allah-Təala müqəddəs Quranda Bəqərə surəsinin 183-cü ayəsində belə buyurur: “Ey iman gətirənlər! Oruc tutmaq sizdən əvvəlki ümmətlərə vacib buyurulduğu kimi, sizə də vacib buyuruldu ki, bəlkə bunun vasitəsilə pis əməllərdən çəkinəsiniz!”

Ramazanda hamı eyni vaxtda oruc tutur, birlikdə namaz qılır və bununla insanların Xaliq qarşısında bərabərliyi bir daha təsdiqlənir.

Orucluğun başa çatdığı gün bayram edilir. Həmin gün bütün müsəlmanlar bir-birlərini təbrik edir, vəfat edənlərin qəbirlərini ziyarət edir, ruhlarına dualar oxuyurlar. Bayram günü hər kəs öz himayəsində olanların sayına görə təqribən 3 kiloqram buğda, un, yaxud xurma miqdarında kasıblar üçün fitrə zəkatı verməlidirlər.

Orucluq bayramı ölkəmizdə Milli Məclisin qəbul etdiyi 1992-ci il 27 oktyabr tarixli “Azərbaycan Respublikasının bayramları haqqında” Qanuna əsasən dövlət səviyyəsində qeyd olunur.

Qubadlının işğalı günü

Ərazisi - 802 km²

Əhalisinin sayı – 38,1 min nəfər

İnzibati mərkəzi - QUBADLI

İşğal tarixi - 31.08.1993

Qubadlının işğalı Dağlıq Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi, dənizdən-dənizə böyük Ermənistan yaradılması barədə daşnak ideoloqlarının çoxillik sərsəm ideyalarının tərkib hissəsi idi. Tarixən həm çar, həm də sovet imperiyasının çökməsi zamanı Dağlıq Qarabağ məsələsi dəfələrlə qaldırılmışdı. Qubadlı, əslində erməni təcavüzü ilə Qarabağ münaqişəsindən bir qədər əvvəl üzləşmişdi. Sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi adı ilə tarixən qubadlıların dədə-baba torpaqları olan Vəli düzü, Güllü zəmi kimi gözəl təbiətli yerləri Ermənistana vermək cəhdi münaqişənin örtülü olsa da bünövrəsini qoymuşdu. Lakin Qarabağ münaqişəsinin əsl startı sovet imperiyasının labüd çökməsi nəticəsində baş verdi.

1988-ci il fevral ayının 6-da Xankəndində ilk erməni mitinglərindən sonra Ermənistandan azərbaycanlıların deportasiya edilməsinə başlandı və ilk qaçqın dalğası Qubadlıdan keçdi. Sisiyandan, Qafandan, Gorusdan qovulan, döyülüb təhqir edilən azərbaycanlıların bir qismini qubadlılar qəbul etdilər.

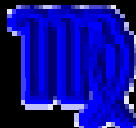
Dağlıq Qarabağla Ermənistan arasında yerləşən Qubadlının strateji əhəmiyyətini başa düşən erməni təcavüzkarları Qubadlıda terror-təxribat əməlləri törədirdilər. Dağlıq Qarabağa Qubadlı ərazisindən keçid yaratmaq, dəhliz açmaq, buradan separatçılara silah-sursat daşımaq niyyətini həyata keçirmək istəyirdilər.

Avqustun 31-də daha bir faciə törədildi. Qaniçən erməni hərbi birləşmələri ilə üz-üzə qalan mülki əhali məcburiyyət üzündən rayonu tərk etməli oldu. Avqustun 31-də Qubadlı bütünlüklə işğal olundu. 30 mindən artıq əhali öz yurd-yuvasından didərgin düşdü. Var-dövləti başdan aşan rayon mərkəzi və 94 kənd qarət edildi, talandı, yandırıldı.

1 sentyabr
Gün çıxır
06:33
Gün batır
20:14
30 sentyabr
Gün çıxır
06:06
Gün batır
19:25

Sentyabr

24 avqust-
23 sentyabr

Qız bürcü
Nişanəsi yerdür.
Günəşin Qızlar
bürcünün keçdiyi
dövrədə doğulanlar
hər işdə aydınlıq,
dəqiqliyin olmasını
istəyirlər.

2011

1. Bakıda Şərq xalqlarının I qurultayı keçirilmişdir
15. Bilik Günü
18. Milli Musiqi Günü
20. Neftçilər Günü
27. Beynəlxalq Turizm Günü

Əlamətdar və
tarixi günlər

Milli Musiqi Günü

Ca	1
C	2
Ş	3
B	4
Be	5
Ça	6
Ç	7
Ca	8
C	9
Ş	10
B	11
Be	12
Ça	13
Ç	14
Ca	15
C	16
Ş	17
B	18
Be	19
Ça	20
Ç	21
Ca	22
C	23
Ş	24
B	25
Be	26
Ça	27
Ç	28
Ca	29
C	30

Hər il Şərqdə ilk operanın yaradıcısı, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun doğum günündə qeyd olunan bu bayram musiqi ictimaiyyətini bir araya yığmışdır. Xatırladaq ki, uzun illər qeyd olunan bu gün 1995-ci ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin fərmanı ilə rəsmiləşdirilib. 1995-ci ildən etibarən 18 Sentyabr təqvimə Milli Musiqi Günü kimi düşüb.

Sentyabr - Qriqorian təqvimi ilə ilin doqquzuncu ayıdır. 30 gündən ibarətdir.

Milli ədəbiyyat

Şair, dramaturq Sadıqov Novruz İsmayıl oğlu (Novruz Gəncəli) (12.09.1921-19.10.1995) anadan olmasının **90** illiyi

Şair Nəsirli Müzəffər Qasım oğlunun (14.09.1911-01.01.1980) anadan olmasının **100** illiyi

Tarixi günlər

Azərbaycan Kommunist Partiyası ləğv edilmişdir (14.09.1991)

Bilik Günü (15.09.2004)

Milli Musiqi Günü (18.09.1995)

Neftçilər Günü (20.09.1994)

Beynəlxalq Sülh Günü (21.09.)

Gəncə şəhərinin 2505 illiyi (23.09.)

Beynəlxalq Turizm Günü (27.09.1970)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Kərimov Kazımağa Mövsüm oğlunun (01.09.1951-15.06.1992) anadan olmasının **60** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Məmmədov Seymur Qəhrəman oğlunun (18.09.1971-01.04.1992) anadan olmasının **40** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Qubadov Arif Vəliş oğlunun (20.09.1966) anadan olmasının **45** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Yusifov Zakir Tofiq oğlunun (29.09.1956-11.10.1992) anadan olmasının **55** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı İbrahimov Mirələkbər Mirələsgər oğlunun (30.09.1961-05.03.1994) anadan olmasının **50** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar mühəndis, neft və qaz quyuları qazılması sahəsində mütəxəssis Rüstəmbəyov Əsəd Fətulla oğlunun (02.09.1911-17.10.1982) anadan olmasının **100** illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Rus geoloqu, neft geologiyasının banilərindən biri Qubkin İvan Mixayloviçin (21.09.1871-21.04.1939) anadan olmasının **140** illiyi

Riyaziyyat. Fizika

Rus riyaziyyatçısı, Dövlət mükafatı laureatı Vinqradov İvan Matveyeviçin (14.09.1891-20.03.1983) anadan olmasının **120** illiyi

Əməkdar elm və texnika xadimi, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Sultanov Hacıbəy Fərəculla oğlunun (20.09.1921-05.03.2008) anadan olmasının **90** illiyi

İngilis fiziki, kimyaçı, elektromaqnit sahəsi təliminin banisi Faradey Mayklın (22.09.1791-25.08.1867) anadan olmasının **220** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Əməkdar elm xadimi, professor Namazova Adilə Əvəz qızının (09.09.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Azərbaycan bioloqu, professor Quliyev Ələkbər Məmməd oğlunun (27.09.1911) anadan olmasının **100** illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Çex bəstəkarı, çex klassik musiqisinin banilərindən biri Dvorjak Antoninin (08.09.1841-01.05.1904) anadan olmasının **170** illiyi
Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Abdullazadə Gülnaz Abutalıb qızının (07.09.1946) anadan olmasının **65** illiyi
Musiqişünas, sənətşünaslıq doktoru Əliyeva Fərəh Şirməmməd qızının (07.09.1961) anadan olmasının **50** illiyi
Əməkdar artist, müğənni Haqverdiyev Xanlar Məmməd oğlunun (25.09.1906-05.12.1980) anadan olmasının **105** illiyi
Rus bəstəkarı, SSRİ Xalq artisti Şostakoviç Dmitri Dmitriyeviçin (25.09.1906-09.08.1975) anadan olmasının **105** illiyi

Teatr. Kino

Xalq artisti Nuriyev Yaşar Məmmədsadiq oğlunun (Yaşar Nuri) (03.09.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Rəssamlıq

Əməkdar incəsənət xadimi, boyakar Hüseynov Əyyub Müseyib oğlunun (03.09.1916-17.04.1998) anadan olmasının **95** illiyi
Fransız boyakarı və qrafiki Jeriko Teodorun (26.09.1791-26.01.1824) anadan olmasının **220** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Sədərək rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (04.09.1991) yaradılmasının **20** illiyi

60 illiyi

Kazımağa Kərimov 1951-1992

Milli
Qəhrəman

Kazımağa Mövsüm oğlu Kərimov 1951-ci il sentyabr ayının 1-də Qubadlı rayonunun Sarıyataq kəndində anadan olmuşdur. Qara İlyasov adına Qubadlı şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra rayonun "Avanqard" qəzetinin mətbəəsində yığıcı işləmişdir. 1970-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinə daxil olmuşdur. Kazımağa Kərimov təhsil illərində həm respublika, həm də rayon qəzetlərində maraqlı yazılarla çıxış etmişdir.

Universiteti bitirdikdən sonra o, təyinatla "Azərbaycan məktəbi" jurnalına göndərilmiş, bir müddət keçdikdən sonra Goranboy rayonunun Qızılhacılı kəndini özünə yurd seçmişdi. O, rayon Aqrar Sənaye Birliyində hüquq məsləhətçisi kimi işə qəbul olunmuşdur. Ancaq onun bu sakit həyatı uzun sürməmiş, yaşıdları kimi, o da silaha sarılmalı olmuşdur. 1991-ci ildə birinci Goranboy özünümüdafiə batalyonunun yaradılmasında xüsusi fəallıq göstərmiş, sonralar isə orada ikinci özünümüdafiə batalyonu yarananda, batalyon komandirinin müavini təyin edilmişdi.

Universitetdə təhsil aldığı illərdə hərbi texnikanın sirlərinə müəyyən qədər bələd olan baş leytenant Kazımağa Kərimov qələmi silahla əvəz etmişdir. Beləcə Kazımağanın döyüş yolu başlamışdır. Erkək, Qaraçınar, Meşəli və bir sıra başqa kəndlərdə keçirilən əməliyyatlarda rəşadətlə vuruşmuşdur. Axırncı döyüşü Meşəli ərazisində olmuşdur. Komandir

müavini əsgərlərə son döyüş tapşırığı vermişdir. Onlar bu ərazini erməni işğalından azad etməli idilər. Əsgərlər cəld silaha sarılmış və bir az sonra erməni quldurları tərəfə qovulmuşdur. O, bu döyüşdə ayağından ağır yaralanmışdır. Yoldaşları vaxt itirmədən, onu vertolyotla Bakıya yola salmışdılar. Lakin çoxlu qan itirdiyindən Kazımağa Kərimov 15 iyun 1992-ci ildə Bakıda hospitalda dünyasını dəyişmişdir.

Evli idi. Bir oğul övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı Fərmanı ilə Kərimov Kazımağa Mövsüm oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Qızılhacılı kənd Mədəniyyət evi onun adını daşıyır.
Goranboy şəhərində büstü qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri hərbi qulluqçularına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Kərimov Kazımağa Mövsüm oğlu - baş leytenant - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 23 iyun 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 12.- S.35.- (Ölümündən sonra).

Aslan, Q. Qəhrəman jurnalist /Q.Asan //Goranboy qartalları.- Bakı, 1994.- S.43.

Əsgərov, V. Kərimov Kazımağa Mövsüm oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.111.

Kərimov Kazımağa Mövsüm oğlu: (1951-1992) //Qubadlının Milli Qəhrəmanları: (Plakat).- Bakı: Işıq, 1993.

Kərimov Kazımağa Mövsüm oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.112.

Mehdixanlı, T. Əbədi yaşayanlar /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2007.- 10 iyun.- S.5.

Samirə Eminova

95 illiyi

Əyyub Hüseynov
1916-1998**Rəssam**

Əyyub Müseyib oğlu Hüseynov 1916-cı il sentyabr ayının 3-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nəraşen rayonunun (indiki Şərur) Xok kəndində anadan olub.

Sonralar fərəhlə, qürur hissi ilə deyərdi ki, mənim ilk sənət müəllimim anadan olduğum yurdun təbiətidir.

1935-ci ildə Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunu, 1941-ci ildə Tbilisi Rəssamlıq Akademiyasını bitirmişdir. 1948-1998-ci ildən Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq məktəbində (indiki Rəssamlıq Akademiyası) dərs demişdir. 1948-ci ildən pedaqoji fəaliyyətə başlamış, doqquz il Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq məktəbinin direktoru işləmişdir. Ömrünün 50 ilini bu gün adları, yaradıcılıqları ilə şöhrət qazanan neçə-neçə fırça-tişə ustalarının əhatəli bilgi qazanmalarına sərf etmişdi. Onun tələbələri etimadı doğruldub müəllimlərinin, ustalarının adını yaradıcılıqları ilə uca ediblər.

Onun timsalında əsl vətənpərvərliyin, el-oba qədri bilməyin şahidi oluruq. Bəlkə elə bu sevginin nəticəsidir ki, Əyyubun əsərlərində torpaq, səma, təbiət canlımış kimi nəzər-diqqəti çəkir. Onun görkəmli fırça ustası olmasına səbəbkar ilk dəfə ayaq açdığı, yeridiyi torpaq, gördüyü əlvan mənzərələr, eşitdiyi Araz çayının səsi olmuşdu. “Araz sahilində” mənzərə tablosunun yaranmasından 70 ildən artıq vaxt keçməsinə baxmayaraq, bu gün də onu görənlər dərin düşüncələrə dalırlar. Ümumiyyətlə, onun bu mövzuda

olan əsərlərinə həyəcansız baxmaq mümkün deyil. “Dərd” tablosunda çiyində ağır yükü olan, erməni qəddarlarından can qurtarmaq üçün qaçan ahıl kişi həmin dövrün ümumiləşmiş obrazıdır. Bu əsər zaman-zaman törədilən milli faciəmizi canlandıran, yaşadan əsl sənət nümunəsi kimi yadigar qalıb.

Əyyub Hüseynov sovet dövründə əsərləri ilə Azərbaycanı dünyada tanıtdıranlardan biri olmuşdu. Muxtəlif janrlarda çəkdiyi rəsmlərində milli dəyərlərimizi təsvir etmişdi. Yaratdığı tablolar dünya muzeylərinin eksponatıdır...

Əyyub Hüseynov nümunə göstəriləsi yaradıcılıq qabiliyyətinə malik insan idi. Onun bir amalı, məqsədi vardı: Azərbaycan inkişaf etsin, o da yeni-yeni əsərlər yaratsın. O, bu arzuna ötən əsrin 70-ci illə-

rində çatdı. Milli tariximizə intibah dövrü kimi yazılan həmin vaxtlarda məhsuldar işlədi, yaratdığı əsərləri ilə təsviri sənətimizin zirvəsinə ucaldı. Ulu öndər Heydər Əliyev onu yeniyetmə, gənclik illərindən tanıyırdı. Ölkəmizə ilk rəhbərliyi illərində ulu öndər tez-tez rayonlara, əyalətlərə səfər edərdi. Yol yoldaşlarından biri də özünə, yaradıcılığına hörmət etdiyi Əyyub Hüseynov olardı. Çünki unudulmaz lider istedadlı fırça ustasının yaratdığı əsərlərə yaxşı bələd idi. Əmək mövzusunda çəkdiyi “Kömək gəlib”, “Yaylaqda”, “Çobanlar”, mənzərə janrında “Şahbuz”, “Yağışdan sonra”, “Aşıq Ələsgər”, “Əmək qəhrəmanı” portretləri hazırda müxtəlif muzeylərdə saxlanılır.

1980-ci ildə o, Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülüb.

O, 82 il ömür yaşadı. Bacarığını, istedadını xalqımızın tərəqqisinə, tanınmasına sərf etdi.

Əyyub Hüseynov, 17 aprel 1998-ci ildə dünyasını dəyişmişdir. Rəssamın doğmalarına son sözü: “Xalqım yaşadıqca, mən də yaşayacağam” olmuşdur.

Ədəbiyyat

Ağaoğlu, T. Təsviri sənət zirvəsində /T.Ağaoğlu //Azərbaycan.- 2009.- 21 aprel.- S.7.

Hüseynov Əyyub Müseyib oğlu //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1987.- C.10.- S.285.

Hüseynov Əyyub Müseyib oğlu //Naxçıvan ensiklopediyası; Azərbaycan Milli EA.- Bakı, 2002.- S.192.

İnternetdə

www.anl.az

Nailə Alısova

60 illiyi

Yaşar Nuri
1951

Aktyor

Yaşar Məmmədsadiq oğlu Nuriyev (Yaşar Nuri) 1951-ci il sentyabr ayının 3-də Bakıda tanınmış və unudulmaz aktyorumuz Məmmədsadiq Nuriyevin ailəsində dünyaya gəlmişdir. Səhnəyə ilk dəfə on bir yaşında “Toy kimindir?” (dramaturq Məhərrəm Əlizadə, bəstəkar Ağası Məşədi-bəyov) tamaşasında Tapdıq rolunda çıxmışdır. Məktəbli vaxtlarında dövlət televiziyasının “Yelkən” verilişinin aparıcılarından olmuşdur. Bundan başqa o, “Buratino”, “Qaranquş”, “Pioner” uşaq verilişi-teatrlarında müntəzəm iştirak etmişdir. Müxtəlif dram dərnəklərinə getmiş, keçmiş 26 Bakı Komissarı adına Mədəniyyət Sarayı Xalq Teatrının tamaşalarında çıxış etmişdir.

10 yaşından Azərbaycan televiziyasında uşaq verilişlərində çəkilən və teatr səhnələrində uşaq rollarını ifa edən aktyor, 1968-ci ildə Bakıdakı 173 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun (indiki ADMİU) Dram və kino aktyorluğu fakültəsinə daxil olmuşdur. Kurs rəhbərləri, tanınmış səhnə xadimləri Rza Təhmasib və Əliheydər Ələkbərovdan aktyorluq sənətinin incəliklərini öyrənmişdir. İnstitut dövründə “Sevil”də (Cəfər Cabbarlı) Balaş, “Toy”da (S.Rəhman) Salmanov, “Günahsız Müqəssirlər”də (A.N.Ostrovski) Neznamov və s. obrazları yaratmışdır.

1974-cü il dekabr ayının 1-də Akademik Milli Dram Teatrının baş rejissoru Tofiq Kazımovun dəvətilə bu kollektivin aktyor truppasına qəbul

olunmuşdur. Yaşar Nuri Milli Dram Teatrında işlədiyi gündən indiyədək repertuarda olan bir çox tamaşalarda iştirak etmişdir. Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində ilk rolu Aleksandr Vampilovun “Övlad” (“Böyük oğul” 28 dekabr, 1974) komediyasının tamaşasında Silva rolu olmuşdur. Bundan başqa o, İlyas Əfəndiyevin “Bağlardan gələn səs” dramında Pərviz (1 oktyabr, 1975), Əkrəm Əylislinin “Quşu uçan budaqlar” pyesində Qasım (29 oktyabr, 1978), Mehdi Məmmədovun təfsirindəki “Dəli yığıncağı” faciəsində Sərsəm Salman (6 may, 1978), Fuad və Zəminə Hacıyevlərin hazırladığı “Sevil”də Əbdüləli bəy (18 noyabr, 1978) və s. Obrazlarını yaratmışdır.

Teatr aktyoru kimi görkəmli sənətkar olan Yaşar Nuri həm də məşhur kino ustasıdır. Əlliə yaxın bədii filmə çəkilmiş, Azərbaycan

Dövlət Televiziyasında hazırlanmış yüzdən çox tamaşada, bədii kompozisiyada, satirik səhnəciklərdə iştirak etmişdir. Onun əsasən baş rolları ifa etdiyi tele-tamaşalar televiziyanın fondunda daimi sənət nümunələri kimi qorunur. Bunlara Ramiz Həsənoğlunun hazırladığı Ruhəngiz Qasimovanın “Yollar görüşəndə...”, “Ömrün yolları”, İsi Məlikzadənin “Qatarda”, Anarın “Evləri köndələn yar”, Mövlud Süleymanlının “Kökədən düşmüş piano”, Hüseyn Cavidin “Topal Teymur”, Aslan Qəhrəmanovun əsərləri əsasında T.Vəliyevin lentə aldığı “Səni axtarıram”, “Bağışla”, “Səndən xəbərsiz” trilogiyası və s. televiziya tamaşalarını misal göstərmək olar.

1981-ci ildə 30 illik yubileyində o, ilk fəxri adını - Əməkdar artist adını almışdır. 1989-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti fəxri adına layiq

görülmüş, 1991-ci ildə 40 illik yubileyində ona “Yaramaz” filmindəki roluna görə Dövlət mükafatı verilmiş, 1992-ci ildə “Qızıl dərviş” mükafatına layiq görülmüşdür.

Aktyor özünü həm kinoda, həm də teatrda rejissor kimi sınımışdır. Teatrda İsi Məlikzadənin “Subaylarınızdan görəsiniz” əsərinə quruluş vermiş, kinoda isə “Spasibo” filmi ekranlaşdırmışdır.

Ədəbiyyat

Behbudqızı, S. Gənc və həmişəyaşar “Yaramaz” Yaşar Nuri: “Vaqif Mustafayev bir dənə də “Qanmaz” çəkməlidir” /S.Behbudqızı //Həftə içi.- 2009.- 21 may.- S.7.

Rəhimli, İ. Yaşar Nuriyev /İ.Rəhimli //Üç əsrin yüz otuz ili: (Akademik Milli Dram Teatrı bu gün) /İ.Rəhimli; red. T.Əfəndiyev.- Bakı, 2003.- S.113-118.

Rəhimli, İ. Yaşar Nuriyev (3 Sentyabr 1951) /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi: Dərslik /İ.Rəhimli; elmi red. Timurçin Əfəndiyev.- Bakı, 2005.- S.388-389.

Zaman ömrümüzdən illəri qoparır //Mövqe.- 2009.- 12-14 sentyabr.- S.13.

İnternetdə

www.az.apa.az.news.

www.az.wikipedia.org

Adilə Abdullayeva

85 illiyi

Adilə Namazova
1926*Pediatr*

Adilə Əvəz qızı Namazova 1926-cı il sentyabr ayının 9-da Ağdam rayonunun Seyidli kəndində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin Pediatriya fakültəsinə daxil olmuşdur (1944). 1949-cu ildə oranı müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra Ağdama qayıdaraq işləməyə başlamışdır. 1953-cü ildə aspiranturaya daxil olmuşdur. 1965-ci ildən tibb elmləri doktoru və Azərbaycan Tibb Universiteti 1-ci Uşaq xəstəlikləri kafedrasının müdiri, 1966-cı ildən professor, SSRİ Tibb EA müxbir üzvü (1971), Səhiyyə əlaçısı, Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi (1981), Azərbaycanın Əməkdar həkimi, Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı (1982), 1994-cü ildən Rusiya Tibb Elmləri Akademiyasının müxbir üzvü, Beynəlxalq Pediatrlar Assosiasiyasının üzvü, Türkdilli ölkələrin Mərkəzi Asiya Pediatrlar Assosiasiyasının (Beynəlxalq iştirakla) IV konqresinin prezidenti, Türkdilli ölkələrin, Mərkəzi Asiya Pediatrlar Assosiasiyasının vitse-prezidenti, Türkiyə "Pediatriya" jurnalının redaksiya kollegiya üzvü, "Türkiyə Beynəlxalq Pediatriya" jurnalının redaksiya kollegiya

üzvüdür. 1996-cı ildə "Şöhrət" ordeni, medal və bir sıra fəxri fərmanla təltif olunmuşdur.

Alimin tədqiqatı, əsasən, uşaqlarda revmatizm və ürək xəstəliklərinə həsr olunmuşdur. Ölkəmizdə ilk dəfə olaraq ürək çəpərinin anadangəlmə qüsurlarının klinik xüsusiyyətlərini öyrənmiş, süni qan dövranı şəraitində cərrahi müalicəyə göstəriş və əks göstəriş kriteriyasını müəyyənləşdirmiş, həmin qüsurların təsnifatını təklif etmişdir.

O, indiyə qədər 40 elmlər namizədi və 3 elmlər doktoru hazırlamışdır. Alimin 350 elmi əsəri çapdan çıxmışdır. Bunlardan 200-ü xaricdə çap olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Təbabət etikası: dərs vəsaiti /Ə.Namazova, Q.Əliyev.- Bakı: Təhsil, 2004.- 237 s.
Namazova Adilə //Azərbaycan qadın ensiklopediyası.- Bakı: AME,2002.-S.309

Səmayə Quliyeva

90 illiyi

Novruz Gəncəli 1921-1995

Şair

Novruz İsmayıl oğlu Sadıqov (Novruz Gəncəli) 1921-ci il sentyabrın 12-də Bakı şəhərində dəmirçi ailəsində anadan olmuşdur. H.Z.Tağıyev adına Toxuculuq fabriki nəzdindəki 63 saylı orta məktəbdə ibtidai təhsil almışdır (1929-1934). Aliləlikcə Gəncəyə köçmüşlər. 1938-ci ildə böyük qar-

daşının vaxtsız vəfatı ailənin vəziyyətini ağırlaşdırmışdır. O, həm toxuculuq fabrikində işləməli, həm də təhsilini davam etdirməli olmuşdur. 3 saylı beynəlmiləl şəhər orta məktəbini bitirib ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsinə daxil olmuşdur (1939). Eyni zamanda kitabxanada Azərbaycan şöbəsinin müdiri (1939-1940), İncəsənət muzeyində ekskursiya rəhbəri (1940-1941) işləmişdir. Lerik rayonunun kəndlərində müəllim və məktəb müdiri vəzifələrində işləmişdir (1941-1943). Bakıda Dövlət Təhlükəsizliyi orqanlarında (1943-1946), "Azərbaycan gəncləri" qəzeti redaksiyasında, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının "Natəvan" klubunda (1949-1950) çalışmışdır. "Ədəbiyyat" qəzeti redaksiyasında Tənqid şöbəsinin

müdiri, "Azərbaycan gəncləri" qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, Azərbaycan KP MK Təbliğat və təşviqat şöbəsində təlimatçı (1950-1960), "Azərbaycan" jurnalı redaksiyasında baş redaktorun müavini (1960-1976) olmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında poeziya üzrə məsləhətçi işləmişdir (1976-cı ildən). C.Bayronun "Kaur", Y.Çarentsin "Hamı üçün" poemalarını, A.Makayonokun "Tribunal", C.Patrikin "Missis Səvinc", B.Brextin "Kuraj ana və onun uşaqları" pyeslərini doğma dilə çevirmişdir. SSRİ medalları ilə təltif edilmişdir.

1995-ci il 19 oktyabrda Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: Şeirlər və poemalar /N.Gəncəli.- Bakı: Azərnəşr, 1974.- 194 s.

Ədəbi dost: Şeirlər və poemalar /N.Gəncəli.- Bakı: Yazıçı, 1984.- 384 s.

Əhmədov, T. Novruz Gəncəli /T.Əhmədov //XX əsr Azərbaycan yazıçıları: Ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 2004.- S.682

Məmməd Məmmədov

40 illiyi

Seymur Məmmədov 1971-1992

Milli
Qəhrəman

Seymur Qəhrəman oğlu Məmmədov 1971-ci il sentyabr ayının 18-də Füzuli rayonunda dünyaya göz açmışdır.

1991-ci ildə hərbi xidmətə göndərilmişdir. O, Vladimir vilayətinin Kovrov şəhərində artilleriya üzrə 6 aylıq kurs keçmiş, sonra Almaniyaya göndərilmişdir. Bir müddətdən sonra isə Ukrayna Respublikasının Çerniqov şəhərində xidmətini davam etdirmişdir. Hərbi xidmətdən qayıtdığı gündən, könüllü olaraq 814 saylı özünümüdafiə batalyonuna yazılmışdır.

O, çox gənc olmasına baxmayaraq həmişə qaynar nöqtələrdə olmuş, ən çətin əməliyyatlarda iştirak etmişdir. Seymur onlarla azərbaycanlı əsirin azad edilməsində, 11 nəfər əsgərin mühasirədən çıxarılmasında və bir neçə kəndin erməni işğalçılarından təmizlənməsində əsl igidlik göstərmişdir. 1 aprel 1992-ci ildə Seymurun son döyüşü oldu. Məlikcan kəndi uğrunda gedən döyüşdə hər birində 10 nəfərə yaxın erməni yaraqlısı olan 15 post darmadağın edilmişdi.

Ədəbiyyat

Seymur Qəhrəman oğlu Məmmədova "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Sırası - Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 11 avqust 1991-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı. - 1992.- № 15.- S.70.- (Ölümündən sonra)

Əsgərov, V. Məmmədov Seymur Qəhrəman oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.147.

Samirə Eminova

Bu qeyri-bərabər döyüşdə düşmən snayperinin gülləsi onun ömrünü yarımçıq qoydu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 avqust 1992-ci il tarixli 131 sayılı Fərmanı ilə Məmmədov Seymur Qəhrəman oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu məktəb onun adını daşıyır.

45 illiyi

Arif Qubadov
1966Milli
Qəhrəman

Arif Vəliş oğlu Qubadov 1966-cı il sentyabr ayının 20-də Cəlilabad rayonunun Əliqasımlı kəndində doğulmuşdur. 1983-cü ildə Əliqasımlı kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1984-cü ildə Cəlilabad rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır.

Xidmətini SSRİ-nin müxtəlif yerlərində keçirmişdir.

A.Qubadov Azərbaycanda baş verən hadisələri nığarançılıqla izləyirdi. Erməni quldurlarının Qərbi Azərbaycanda və Qarabağda soydaşlarımızın başına gətirdikləri müsibətlər onu çox narahat edirdi. O, Vətənə dönməyə, burada xidmət etməyə can atırdı.

1992-ci ildə arzusuna qovuşdu. O, Azərbaycana gələrək Milli Ordumuzda xidmət etməyə başladı. 1992-ci ilin iyun ayında Qədim Naxçıvanın Sədərək bölgəsində qanlı döyüşlər gedirdi. Arif də silaha sarılmışdı. O, qəhrəmancasına vuruşurdu. Onun komandir olduğu tabor düşmənin xeyli canlı qüvvəsini və döyüş texnikasını məhv etdi. Sədərəklilər onun rəşadətindən necə də ürək dolusu danışdılar.

A.Qubadovun dəstəsi 1993-cü ilin iyun ayında Ağdam rayonuna göndərildi. Rayonun Əfətli, Yusifcanlı kəndlərinin düşmən tapdağından azad edilməsində ölüm-dirim mübarizəsinə girişən dəstə, düşməne layiqli cavab verdi. Kəndlər tezliklə azad edildi.

O, 1993-cü ilin avqustunda öz taboru ilə Füzuli bölgəsinə yollandı. Əhmədbəyli, Aşağı və Yuxarı Kürd-

mahmudlu, Alxanlı kəndləri məhz Arif Qubadovun rəhbərliyi altında düşməndən təmizləndi.

O, 1994-cü ildə Tərtər və Ağdərə döyüşlərində də fəal iştirak etmişdi. Burada da o, öz döyüşkənliyi və rəşadəti ilə fərqlənmişdi.

Bu xidmətlərinə görə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Qubadov Arif Vəliş oğluna "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

O, 1996-cı ildə Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər Məktəbinə daxil olmuş, 2001-ci ildə oranı bitirmiş, Azərbaycan Respublikası Sərhəd Qoşunları Hərbi Akademiyasına daxil olmuş və 2003-cü ildə oranı müvəffəqiyyətlə bitirmişdir.

A.Qubadov polkovnik-leytenant rütbəsindədir. O, yenə Vətənin keşiyindədir.

Ailəlidir, iki oğul, iki qız atasıdır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının hərbi qulluqçularının və polis işçilərinin bir qrupuna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Qubadov Arif Vəliş oğlu- Müdafiə Nazirliyi, baş leytenant - Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, dövlət quruluşunun müdafiəsi, onun müstəqilliyinin qorunub saxlanması və dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması zamanı şəxsi qəhrəmanlıq və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 4 aprel 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 5 aprel.- S.1.

Əsgərov, V. Qubadov Arif Vəliş oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.236.

Qubadov Arif Vəliş oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.119.

Saqibə Mehrəliyeva

105 illiyi

*Xanlar Haqverdiyev
1906-1980**Xanəndə*

Xanlar Məmməd oğlu Haqverdiyev 1906-cı il sentyabr ayının 26-da Ağdam rayonunun Seyidli kəndində bəy ailəsində anadan olmuşdur.

1928-ci ildə Xanlar Haqverdiyev Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Vokal şöbəsinə daxil olmuşdur. Professor H.Speranskidən rus və Avropa musiqisini, Seyid Şuşinskidən isə klassik muğamlarımızın incəliklərini öyrənmişdir.

1929-cu ildə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrına xorda oxumaq üçün qəbul edilmişdi. Xanlar xorda çıxış etməklə yanaşı, gələcəyin böyük sınaqlarına hazırlaşır. Çox keçmədi ki, “Əsli və Kərəm” operasında Sofi rolunu ona tapşırırlar. Gənc opera müğənnisi üçün Sofi rolunda səhnəyə çıxmaq, Hüseynqulu Sarabski (Kərəm) kimi sənətkarın tərəf-müqabili olmaq, həm böyük səadət, həm də çətin imtahan idi.

1932-1933-cü illərdə Türkmənistanda Azərbaycan Dövlət Opera və Dram Teatrı yaradılmışdı. Aşqabad Azərbaycan Teatrının inkişafında bir çox sənətkarlarla yanaşı görkəmli aktyor Rza Əfqanlının, opera müğənnisi Xanlar Haqverdiyevin də rolu olduqca böyük olmuşdur. O, türkmən xalqının böyük rəğbətini qazanmışdı. Heç bir şənlik, teatr, el şənlikləri onsuz keçmirdi. Məhz bunun nəticəsi olaraq müğənninin əməyi yüksək qiymətləndirilmiş, 1939-cu ildə ona Türkmənistan SSR Əməkdar artisti fəxri adı verilmişdir.

Aktyor 1959-cu ildə Moskvada Azərbaycan incəsənəti və ədəbiyyatı on-günlüyündə iştirak etmiş, “Sevil”, “Koroğlu” operalarında çıxış etmişdir. Moskva tamaşaçılarının alqışlarında onun da payı var idi. Teatr incəsənəti sahəsində görkəmli fəaliyyətinə və zəhmətkeşlər qarşısında mədəni xidmətlərinə görə 1956-cı ildə ona Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti fəxri adı verilmişdir. O, Azərbaycan Teatr Cəmiyyətinin üzvü idi. Musiqili səhnə incəsənətini inkişaf etdirmək sahəsində göstərdiyi xidmətlərinə görə o, dəfələrlə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət heyətinin, qardaş respublikaların fəxri fərmanları ilə təltif edilmiş “Əməkdə fərqlənməyə görə” medalına layiq görülmüşdür.

Azərbaycan və Türkmənistan Respublikalarının

Əməkdar artisti Xanlar Haqverdiyevin opera səhnəmizdə, musiqimizin inkişafında xidmətləri olduqca böyük olmuşdur.

1962-ci ilin dekabr ayında Xanlar Haqverdiyev təqaüdə çıxsa da, səhnə onu özünə çəkmiş, müğənni bir neçə il yenidən opera teatrında fəaliyyət gös-

tərmiş, gənc müğənnilərin kamilləşməsində yaxından kömək etmişdir.

5 dekabr 1980-ci ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Çəmənli, M. Sənətkar ömrünün izləri /M.Çəmənli.- Bakı: Adiloğlu, 2006.-128 s.

Rəhimli, İ. Xanlar Məhəmməd oğlu Haqverdiyev //Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrı /İ.Rəhimli.- Bakı, 2008.- S.332

İnternetdə

www.anl.az

www.uzeyirbook.musigi-dunya.az

Nailə Alışova

55 illiyi

Zakir Yusifov
1956-1992Milli
Qəhrəman

Zakir Tofiq oğlu Yusifov 1956-cı il sentyabr ayının 29-da Bakı şəhərində doğulmuşdur.

1974-cü ildə 194 sayılı orta məktəbi bitirdikən sonra Sasovski adına Mülki Təyyarəçilik Məktəbinə daxil olmuşdur.

1977-ci ildə təhsilini başa vuraraq, Yevlax aviadəstəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. AN-2 təyyarəsinin komandiri, eskadrilya komandirinin müavini, eskadrilya komandiri, uçuşu təşkil və təmin etmə müfəttişliyinin təyyarəçi-müfəttişi və b. vəzifələrində çalışmışdı. Belə çətin, məsul vəzifələrdə çalışsa da ali təhsil almağı da unutmurdu.

O, 1988-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin qiyabi şöbəsini bitirmişdir. Respublikada ilk hərbi vertolyot eskadrilyasının yaradılması nə qədər ağır və çətin iş olsa da, o, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Yavər Əliyevlə birlikdə bu işi öz öhdəsinə götürmüşdü. Zakir Yusifov az vaxtda Mİ-24 vertolyotunu bütün incəliklərinədək öyrənmişdi. Uçuşlar arasında ən yadda qalarlardan biri, sözsüz ki, aprel ayının 11-də Füzuli-Xocavənd istiqamətində həyata keçirdikləri uçuş idi. Zakir Yusifov həmin gün ilk dəfə idi ki, hərbi vertolyot komandiri kimi havaya qalxmış, uçuş uğurlu olmuşdu.

Onlar döyüş tapşırığını müvəffəqiyyətlə yerinə yetirib geri qayıtmışdılar.

Cəsur komandir yüzdən artıq hərbi uçuş keçirərək Əsgəran, Füzuli, Xocavənd, Tərtər, Ağdərə, Şuşa-kənd uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmiş və Azərbaycan Hərbi Aviasiyasının döyüş salnaməsinə şanlı səhifələr yazmışdı. Zakir Yusifovun son uçuşu 11 oktyabr 1992-ci ildə olmuşdur. Səfiyan kəndində növbəti əməliyyat zamanı onun vertolyotu vuruldu. Bütün heyət həlak oldu.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı Fərmanı ilə Yusifov Zakir Tofiq oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə oxuduğu 194 sayılı orta məktəb və Bakının Nizami rayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: - [Yusifov Zakir Tofiq oğlu - mayor - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində şəxsi igidlik və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 5 fevral 1993-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1993.- №3.- S.11.- (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Yusifov Zakir Tofiq oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.217.

Faxralı, R. Zakir Yusifov /R.Faxralı //Ömrün üfüqləri.- Bakı, 1996.- S.118.

Süleymanov, M. Mübarizlər: [Zakir Yusifovu yaxından tanıyanların və ailə üzvlərinin xatirələri] /M.Süleymanov //Səma şahinləri.- Bakı, 1996.- S.114-139.

Yusifov Zakir Tofiq oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.201.

İnternetdə

www.azerbaycanturkleri.com

www.zengilan.com

www.joy.az

Nailə Alışova

50 illiyi

Mirələkbər İbrahimov
1961-1994*Milli*
Qəhrəman

Mirələkbər Mirələsgər oğlu İbrahimov 1961-ci il sentyabr ayının 30-da Qərbi Azərbaycanın Vedibasar mahalının Xalisa kəndində ziyalı ailəsində doğulmuşdur.

Birinci sinifə doğma kəndlərində getmişdir. Sonra ailələri Bakıya köçmüşdür. 1978-ci ildə

Bakıdakı 158 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə getmişdir.

1980-ci ildə hərbi xidmətini başa vurmuş, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin İdman və hərbi hazırlıq fakültəsinə daxil olmuşdur. Təyinatı ilə Lənkəranda üç il müəllim işləmiş, sonra isə Bakıya qayıtmış və 153 sayılı orta məktəbdə ibtidai hərbi hazırlıq müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir.

1990-cı ilin 20 Yanvar hadisəsindən sonra özünə yer tapa bilmirdi. Daşaltı, Malıbəyli, Kərkicahan qırğınlarından sonra cəbhəyə getməyi qərara almışdı. Bu məqsədlə o, Yasamal rayon Hərbi Komissarlığına müraciət etmişdi. 1993-cü ildə onu yenidən yaradılmış 5-ci Yasamal taboruna komandir təyin edirlər. Mirələkbər öz taboru ilə Füzuli rayonunun Alxanlı, Kürdmahmudlu, Aşağı Seyidəhmədli kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edərək, mərdliklə vuruşmuşdur. Mirələkbərin son döyüşü 5 mart 1994-cü ildə olmuşdur. Döyüşçülərimiz Qorqan kəndini erməni işğalçılarından azad etmiş, bir az dincəlməyi qərara

almışdılar. Kəşfiyyatçı xəbər gətirmişdi ki, yaraqlılar iki kəndi işğal ediblər. İgid komandir öz döyüşçüləri ilə silaha sarılmışdı. Ağır döyüşdən sonra hər iki kənd geri qaytarılsa da, düşmənin gülləsi Mirələkbəri haqlamışdı. O, Füzuli döyüş bölgəsində gözlərini ədəbi yumdu.

Evli idi. Bir övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı Fərmanı ilə kapitan İbrahimov Mirələkbər Mirələsgər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə dərs dediyi 153 sayılı orta məktəb indi onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [İbrahimov Mirələkbər Mirələsgər oğlu – kapitan – Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və sücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunun yerinə yetirilməsində göstərdiyi misilsiz xidmətlərə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 16 sentyabr 1994-cü il //Azərbaycan.- 1994.- 21 sentyabr.- S.1. (Ölümündən sonra).

Əliyeva, C. Vətən bizi böyütdü ki... /C.Əliyeva //Azərbaycan.- 1995.- 10 sentyabr.- S.3.

Əsgərov, V. İbrahimov Mirələkbər Mirələsgər oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.98.

İbrahimov Mirələkbər Mirələsgər oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.101.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.science.gov.az

Məmməd Məmmədov

1 oktyabr
Gün çıxır
06:47
Gün batır
19:24
31 oktyabr
Gün çıxır
06:38
Gün batır
17:40

Oktyabr

24 sentyabr-
23 oktyabr

Tərəzi bürcü
Nişanı havadır.
Veneranın
himayəsindədir.
Günəşin Tərəzi
bürcündən keçdiyi
dövrə?
doğulanlar yumşaq
xasiyyətli, parlaq
zəkalı olurlar.

2011

Əlamətdar və
tarixi günlər

1. Prokurorluq İşçiləri Günü
1. Beynəlxalq Ahullar Günü
2. Xocavənd rayonunun işğal günü
5. Müəllim Günü
18. Dövlət Müstəqilliyi Günü
24. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Günü
30. Zəngilan rayonunun işğal günü

Ş	1
B	2
Be	3
Ça	4
Ç	5
Ca	6
C	7
Ş	8
B	9
Be	10
Ça	11
Ç	12
Ca	13
C	14
Ş	15
B	16
Be	17
Ça	18
Ç	19
Ca	20
C	21
Ş	22
B	23
Be	24
Ça	25
Ç	26
Ca	27
C	28
Ş	29
B	30
Be	31

Xocavənd rayonunun işğal günü

Oktyabrın 2-si Xocavənd rayonunun işğalı günüdür. Sahəsi 1458 km² hektar olan Xocavənd rayonu 1992-ci il 2 oktyabr tarixində Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal olunub.

Ümumi sahəsi 25,5 min hektar olan Xocavənd meşəsində palıd ağacları qırılaraq ermənilər tərəfindən daşınıb, Xocaşın çayının kənarlarında bitən təbii meşə məhv edilib. Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin "İşğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində ətraf mühitə və təbii sərvətlərə dağıdıcı təsiri müəyyənləşdirən (izləyən) operativ mərkəz" in əldə etdiyi məlumatlara əsasən, rayon ərazisində əkilib-becərilən narkotik vasitələr müxtəlif ölkələrə satılır, ərazilər mütəmadi yandırılaraq fauna və flora tamamilə məhv edilir, içlik materialına yararlı ağaclar qırılaraq Ermənistana aparılır və digər ölkələrə satılır.

Oktyabr - Qriqorian təqvimi ilə ilin onuncu ayıdır. 31 gündən ibarətdir.

Qədim Roma təqvimində ilin səkkizinci ayı olmuş (latın dilində "səkkiz" mənasını verən octo sözündən), lakin təqvimə yanvar və fevral ayları əlavə edildikdən sonra da öz adını saxlamışdır. Qədim Romada təqvim ili mart ayında (müharibə allahı Marsın şərəfinə) başlayırdı. Oktyabr ayı Şimal yarımkürəsində payız, cənub yarımkürəsində isə yaz fəslinə təsadüf edir. Burada o, şimaldakı aprel ayının ekvivalentidir və əksinə.

Qısa illərdə oktyabr və yanvar ayları həftənin eyni günündə başlayır. Uzun illərdə isə bu cür üst-üstə düşmə həli ümumiyyətlə olmur.

Milli ədəbiyyat

Ədəbiyyatşünas, tənqidçi, mətnşünas alim Zamanov Abbas Fəttah oğlunun (10.10.1911-01.04.1993) anadan olmasının **100** illiyi

Nasir Ələkbərzadə Çingiz Əbülhəsən oğlunun (17.10.1936-07.01.1999) anadan olmasının **75** illiyi

Xalq yazıçısı, dramaturq, ictimai xadim İbrahimov Mirzə Əjdər oğlunun (28.10.1911-17.12.1993) anadan olmasının **100** illiyi

Ədəbiyyatşünas, alim, professor Musayeva-İbrahimova Azadə Şahbaz qızının (28.10.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Alman yazıçısı Qrünberq Karlın (05.11.1891) anadan olmasının **120** illiyi

Tarixi günlər

Prokurorluq İşçiləri Günü (01.10.1998)

Beynəlxalq Ahıllar Günü (01.10.1992)

Xocavənd rayonunun işğal günü (02.10.2008)

Müəllim Günü (05.10.1996)

Ümumdünya Poçt Günü (09.10.1970)

Azərbaycan Respublikası Ali Soveti “Azərbaycanın milli özünümüdafiə qüvvələri haqqında” Qanun qəbul etmişdir (09.10.1991)

Dövlət Müstəqilliyi Günü (18.10.1991)

Beynəlxalq Kulinariya Günü (20.10.2004)

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Günü (24.10.1945)

Zəngilan rayonunun işğalı günü (30.10. 1993)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Nəsimov Kamil Baladə oğlunun (08.10.1946-29.06.1992) anadan olmasının **65** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Bayramov Soltanağa Nəhmət oğlunun (17.10.1936-23.08.1993) anadan olmasının **75** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Makeyev İqor Vladimiroviçin (27.10.1971-02.08.1992) anadan olmasının **40** illiyi

Neft

Neftçi Nağıyev Salman Ağış oğlunun (14.10.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Neftçi alim, texnika elmləri doktoru Qasımzadə Məmmədcavad Süleyman oğlunun (06.10.1911) anadan olmasının **100** illiyi

Fəxri neftçi, dövlət mükafatı laureatı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Abbasov Qurban Abbasqulu oğlunun (26.10.1926-14.09.1994) anadan olmasının **85** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri Mərdanov Misir Cumayıl oğlunun (03.10.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Əməkdar elm xadimi, pedaqoq Əliyev Tamerlan Əziz oğlunun

(03.10.1921-1997) anadan olmasının **90** illiyi

Pediatrician, medical doctor, professor İsmailova Nilufər Möhsün
qızının (04.10.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Tarix. Din

Etnographic Nəsirli Məmməd Nəsir oğlunun (24.10.1911-1979) anadan olmasının **100** illiyi

Musiqi

People's artist, composer Mustafayev Ramiz Hacı oğlunun (16.10.1926-10.04.2008) anadan olmasının **85** illiyi

Russian estrada artist, director, SSRİ People's artist Raykin Arkadi
İsaakoviçin (24.10.1911-17.12.1987) anadan olmasının **100** illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq

People's painter Əliyev Kamil Müseyib oğlunun (22.10.1921-01.03.2005) anadan olmasının **90** illiyi

French painter Picasso Pablonun (25.10.1881-08.04.1973) anadan olmasının **130** illiyi

Teatr. Kino

People's artist Məlikova Nəcibə Həşim qızının (25.10.1921-06.07.1992) anadan olmasının **90** illiyi

People's artist Quliyev Nureddin Əzulla oğlunun (Nureddin Mehdiyev)
(06.10.1956) anadan olmasının **55** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Bibliographer, literary scholar, pedagogue Qəhrəmanov Əliheydər Bala
oğlunun (25.10.1911-23.03.1959) anadan olmasının **100** illiyi

Xocavəndin işğalı günü

Ərazisi – 1,46 min km²

Əhalinin sayı – 41,8 min nəfər

İşğal tarixi - 02.10.1992-ci il

Xocavənd rayonu 1991-ci ildə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti ləğv edildikdən sonra Martuni və Hadrut rayonlarının bazası əsasında yaradılmışdır. Rayonun sahəsi 1458 km² əhalisi 41216 nəfərdir. Ərazisi alçaq dağlıq və düzənlikdən ibarət olan Xocavənd rayonunun ümumi sahəsi 145647 hektardır. Rayonda bir şəhər (Xocavənd şəhəri – rayon mərkəzi), iki iri qəsəbə (Qırmızı bazar və Hadrut), 83 kənd var.

Azərbaycanı qədim yaşayış məskəni kimi dünyada tanıdan abidələrdən biri, dəniz səviyyəsindən 900 metr hündürlükdə yerləşən, uzunluğu 190 metr, əhəng daşları oksfordkimeric dövrünə aid olan Azıx mağarası Xocavəndin Füzuli rayonuna yaxın Azıx kəndinin 1 kilometr cənub-şərqində yerləşir.

Rayon 2 oktyabr 1992-ci ildə Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal edilmişdir.

İşğal altında olan Xocavəndin ərazisi bütövlükdə ekoloji terrora məruz qalıb. Azıx mağarasını ermənilər silah anbarına çeviriblər. Rayonun ərazisində yerləşən və ümumi sahəsi 25,5 min hektar olan Xocavənd meşəsində palıd ağacları qırılaraq ermənilər tərəfindən daşınıb, Xonaşen çayının kənarlarında bitən təbii meşə isə tamamilə məhv edilib. Xocavəndin Yelli Gədik sahəsində Füzuliyə gedən yolun sağ və sol tərəflərində avtomobil yollarının mühafizəsi məqsədilə əkilən ağaclar da kəsilib.

Məlum Qarabağ hadisələri başlayandan sonra Xocavəndin kəndləri işğal olunmuş, sakinləri respublikamızın 39 rayon və şəhərində məskunlaşmışlar.

Xocavənd qəhrəman rayondur. Yüzdən çox xocavəndli vətən uğrunda döyüşlərdə şəhid olmuşdur.

Ümumdünya Poçt Günü 1970

Oktyabr ayının 9-u bütün dünyada poçt sahəsi işçilərinin peşə bayramı – Ümumdünya Poçt Günüdür. Ümumdünya Poçt İttifaqının (ÜPI) XIV konqresinin qərarı ilə Ümumdünya Poçt Günü 1874-cü ildə oktyabrın 9-da beynəlxalq poçt təşkilatı – Ümumdünya Poçt İttifaqı (ÜPI) yaradılmışdır. Ümumdünya Poçt Günü BPI-yə üzv olan 191 ölkənin hamısında qeyd olunur.

1939-cu ildə ÜPI-nin Buenos-Ayresdəki Konqresində oktyabrın 9-nun ÜPI Günü kimi qeyd olunması barədə təklif ilk dəfə səslənmişdir. Lakin həmin toplantıda bu barədə qərar qəbul olunmayıb. Analoji addım 1969-cu ildə ÜPI-nin Tokioda keçirilən 16-cı Konqresində atılmışdır.

ÜPI Günü beynəlxalq bayram kimi ilk dəfə 1970-ci ildə qeyd olunmuşdur. 1984-cü ildə ÜPI-nin Hamburqdakı Konqresində poçt işçilərinin peşə bayramının Ümumdünya Poçt Günü adlandırılması barədə qərar qəbul edilmişdir. Bayram BMT-nin ümumdünya və beynəlxalq günlər sisteminə daxildir.

Azərbaycan 1993-cü ilin aprelində ÜPI üzvlüyünə qəbul olunub. Bu hadisə respublikanın poçt sahəsi üzrə fəaliyyətinin genişlənməsinə böyük imkanlar yaratmışdır. Azərbaycanda poçt sahəsini “Azərpoçt” Birgə Müəssisəsi təmsil edir. XX əsrin sonunda SSRİ-

nin dağılması və respublikamızın müstəqillik əldə etməsi ilə poçt rabitəsinin inkişafında da yeni mərhələyə start verilmişdir. Respublikada poçt və elektrik rabitəsinin təşkili və xidmətlərin göstərilməsi “Azərpoçt” İstehsalat Birliyi tərəfindən həyata keçirilməyə başlanmışdır. “Azərpoçt” İstehsalat Birliyinin sələfi olan “Azərpoçt” Dövlət Müəssisəsi isə Azərbaycan Respublikası Rabitə Nazirliyinin 23 sentyabr 1999-cu il tarixli 151 sayılı “Poçt rabitəsi sahəsində islahatların davamı və strukturun təkmilləşdirilməsi haqqında” əmri ilə yaradılmışdır. Müəssisə, “Azərpoçt” İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmış və onun hüquqi varisidir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ümumdünya Poçt İttifaqının Nizamnaməsinin yeddinci Əlavə Protokolunun təsdiq edilməsi haqqında 1 aprel, 2008-ci il Qanunu //Azərbaycan.- 2008.- 17 may.- S. 2.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin əziz xatirəsinə həsr olunmuş “Müstəqil dövlətin müstəqil rabitəsi olmalıdır” devizi altında keçirilən “Azərbaycan poçtu inkişaf yollarında” adlı Beynəlxalq Elmi-Praktik Konfransın materialları, may 2005-ci il, Gəncə /elmi red. T.M.Mansurov.-Gəncə: Elm, 2005.- 146 s.

Rabitə tarixindən: (Radiotexnika fakültəsinin tələbələri üçün metodik göstəriş) /elmi red. L.M.Vəliyev; rəyçi. K.Ə.Hacıyev, L.İ.Hüseynova; tərt. İ.H.Tağıyev; Respublika Tədris-Metodika Mərkəzi; Ç.İldırım adına API.- Bakı, 1991- H. I.- 56 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.az.trend.az

Nailə Alışova

Abbas Fəttah oğlu Zamanov 1911-ci il oktyabr ayının 10-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonunun Maxta kəndində anadan olmuşdur. 1921-1927-ci illərdə Naxçıvan və Bakı şəhərlərində uşaq evlərində yaşamışdır. O, Bakı Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra, 1929-1937-ci illərdə rəhbər komsomol işçisi kimi çalışmışdır. İki il (1933-1934) “Gənc işçi” qəzeti redaksiyasında məsul redaktorun müavini vəzifəsində işləmişdir. Sonra “Ədəbiyyat” qəzetində məsul katib və Azərnəşrin Bədii ədəbiyyat şöbəsində müdir (1937-1939) olmuşdur. 1939-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki APU) Dil-ədəbiyyat fakültəsini qiyabi bitirmiş və oraya müəllimliyə dəvət olunmuşdur.

Abbas Zamanov 1940-1941-ci illərdə M.F. Axundov adına Opera və Balet Teatrının direktoru olmuşdur. 1941-ci ildə Teatrın Təbrizə qastrol səfərinə rəhbərlik etmişdir. İkinci dünya müharibəsi illərində Ordu sıralarında xidmət etmiş, tərxis olunandan sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsində baş müəllim (1948-1960), Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun elmi əməkdaşı (1960-1968), Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat Muzeyinin direktoru (1968-1971), ADU-nun Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının müdiri (1971-1979) vəzifələrində çalışmışdır. 1979-cu ildən

universitetdə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının professoru olmuşdur.

Ədəbi fəaliyyətə 1937-ci ildə çap etdirdiyi publisist və elmi-kütləvi məqalələrlə başlamışdır. Həmin vaxtdan ölkəmizdə və ölkəmizin hüdudlarından uzaqlarda XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatına dair elmi-tədqiqat əsərləri müntəzəm dərc olunmuşdur. Bolqarıstan, İran, Türkiyə, İraq, Avstriya və digər ölkələrdə məqalələri çıxmışdır. “Sabir və müasirləri” monoqrafiyası Əsəd Behrənginin tərcüməsində Təbrizdə, “Cəlil Məmmədquluzadə” oçerki Ələkbər Qəhrəmanının tərcüməsində Tehranda fars dilində nəşr olunmuşdur. Türk dil Qurumunun (Türkiyə) müxbir üzvü (1971), Konya və Səlcuq Universitetlərinin (Türkiyə) fəxri doktoru (1988) seçilmişdir.

Mətnşünaslıq sahəsində ciddi fəaliyyət göstərmiş, Cəlil Məmmədquluzadə, M.Ə.Sabir, Ə.Haqverdiyev, N.Nərimanov, S.S.Axundov, S.Hüseyn, H.Nəzərli, S.Ə.Şirvani, S.M.Qənizadə və Q.Zakirin əsərlərini rus və Azərbaycan dillərində tərtib və nəşr etdirmişdir. O, M.Ə.Sabir, H.Cavid haqqında xatirə və məqalələri toplayıb ön sözlə "Sabir xatirələrində" (1982), "Cavidi xatırlarkən" (1982) adı ilə kütləvi tirajla çap etdirmişdir.

Abbas Zamanov 1968-ci ildə filologiya elmləri doktoru, professor (1971), Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi (1980), 1982-ci ildən Azərbaycan Yazı-

çılar Birliyinin üzvü, Azərbaycan EA müxbir üzvü (1983) olmuşdur. I dərəcəli "Vətən müharibəsi" ordeni, döyüş xidmətlərinə görə medalı və bir sıra digər maddələri ilə təltif edilmişdir.

1993-cü il aprel 1-də vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /A.Zamanov.- Bakı: Çinar-çap, 2003.- 310 s.

Bu dünyadan Rəsul Rza gəlib keçdi: məqalələr-xatirələr /A.Zamanov.- Bakı: MBM, 2008.- 71 s.

Müasirləri Abbas Zamanov haqqında /topl. Tərt. və müqəd. İ.Həbibbəyli.- Bakı: Çinar-çap, 2003.- 333 s.

Əhmədov, T. Abbas Zamanov /Teymur Əhmədov //XX əsr Azərbaycan yazıçıları: ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 2004.- S.20-21.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.tourism.az

Səmayə Quliyeva

85 illiyi

Ramiz Mustafayev
1926-2008*Bəstəkar*

Ramiz Hacı oğlu Mustafayev 1926-cı il oktyabr ayının 16-da Türkmənistan Respublikasının Cərcə şəhərində anadan olmuşdur. 1 ildən sonra onun ailəsi Bakı şəhərinə köçmüşdür. Uşaq yaşlarından teatra böyük həvəs göstərən Ramiz 15 yaşına qədər müxtəlif özfəaliyyət dram dərnəklərində fəal iştirak etmişdir.

1941-ci ildə teatr texnikumunun aktyorluq şöbəsinə daxil olmuş, bu illərdə o, əvvəl Gənc Tamaşaçılar Teatrında, texnikumu bitirdikdən sonra isə Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrında aktyorluq etmişdir.

Vokal sənətinə olan həvəsi onu Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına gətirib çıxarmış və o, burada professor Bülbülün vokal sinifində müğənnilik sənətinin sirlərinə yiyələnmişdir. 1952-ci ildə konservatoriyanın vokal sinfini bitirən Ramiz, həmin illərdə bəstəkarlıqla da məşğul olmuşdur. O, professor Boris Zeydmanın sinifində təhsil almış, müəlliminin rəhbərliyi ilə tələbəlik illərində skripka ilə fortepiano üçün sonata, skerso, viola üçün variasiyalar, simli kvartet, simfonik orkestr üçün uvertüra, poema, neçə-neçə mahnı və romanslar yazmışdır.

Əvvəllər teatr sənətinə həvəs göstərən Ramiz musiqi aləminə atıldıqdan sonra səhnə əsərləri ilə maraqlanmışdır. 1960-cı ildə Səməd Vurğunun eyniadlı

əsəri əsasında yazdığı “Vəqif” operasının tamaşası olmuşdur. 1966-cı ildə bəstəkarlıq sahəsində ali musiqi təhsilini başa vurduqda o, Səməd Vurğunun “Fərhad və Şirin” pyesi əsasında bir pərdəli “Şirin” operasını bəstələmişdir.

1967-ci ildə R.Mustafayev digər janrlı musiqili səhnə əsərinə - operettaya da müraciət etmiş, Ş.Qurbanov adına Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrında tamaşaya qoyulmuş “Axırı yaxşı olar” operettasını yazmışdır.

R.Mustafayevin yaradıcılıq tərcümeyi-halında xüsusi yeri xor musiqisi tutur. Bu gün xor sənətimizin nailiyyətlərindən sayılan “Ana”, “Hüseyn Cavid”, “Nəriman Nərimanov”, “İnam”, “Mənim müasirim”, “Salatın”, “Nizami” oratoriyaları, “Haqq səndədir”, “Şevçenko”, “Səməd

Vurğun”, “Kür-Abşeron” kantatları və digər əsərlər məhz R.Mustafayevin qələminin məhsuludur.

50 illik yaradıcılığı dövründə bəstəkar 5 opera, 5 operetta, 9 oratoriya, 8 simfoniya, 5 vokal-simfonik poema, 500-dən artıq mahnı və romans bəstələmişdir.

Görkəmli bəstəkar, dirijor, pedaqoq və ictimai xadim, Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi (1973), Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti (1987), pro-

fessor (2001), “Şöhrət ordeni” ilə təltif olunmuşdur (2001).

Ramiz Mustafayev 10 aprel 2008-ci ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Ramiz Mustafayev /R.Zöhrabov.- Bakı: Ergün, 1995.- 23 s.

Aktyorluqdan bəstəkarlığa //Bəstəkarlarımız haqqında söz.- Bakı, 1995.- S.59-62.

Mustafayev Ramiz //Üzeyir Hacıbəyli ensiklopediyası.- Bakı, 2008.- S.161.

İnternetdə

www.apa.az

www.gunaz.tv

www.xalqqazeti.com

Səmayə Quliyeva

75 illiyi

Soltanağa Bayramov
1936-1993*Milli*
Qəhrəman

fizioterapevt, sonra isə rentgenoloq-texnik vəzifəsində işləmişdir.

Soltanağa Bayramov hospitalda çalışdığı müddət ərzində kollektivin dərin hörmətini qazanmışdır. Hamı onu qayğıkeş, prinsipial, qanunpərəst, ədalətli bir insan kimi tanıyırdı. “Səhiyyə əlaçısı” adını qazanmışdı. Milli Ordumuzun neçə-neçə əsgərinin sağalıb fəal həyata qaytarılmasında Soltanağa Bayramovun böyük əməyi olmuşdur.

1990-cı il... Xalqımız çətin sınaqlarla üz-üzə durmuşdu.

Xarici dövlətlərin havadarlığı ilə daxili düşmənlər, vətən xainləri, nankorlar, satqınlar respublikanı parçalamaq üçün hər cür rəzil əməllərə əl atırdılar. “Talış Muğan Respublikası” yaratmaq xülyası ilə yaşayan Əlikram Hümətov öz quldur dəstəsi ilə Azərbaycanın cənub bölgələrində ağır cinayətlər törədirdi. Soltanağa həkim kimi neçə-neçə insan separatçı dəstənin şəxsi ambisiyasının qurbanı oldu, onun haqsız əməllərinin güdazına getdi. Lakin Azərbaycanın mərd oğulları bütün bu çətinliklərə sinə gərərək, cinayətkar dəstələri məhv etdi. 23 avqust

1993-cü ildə keçirilən əməliyyatda qəlbi Vətənə, xalqa sədaqətlə dolu olan Soltanağa Bayramov da öz vətənpərvərlik borcunu ləyaqətlə yerinə yetirdi, quldurlar hərbi hospitala hücum edərkən onlara ciddi müqavimət göstərdi. Lakin döyüşdə o, faciəli surətdə həlak oldu.

Ailəli idi. Dörd övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 avqust 1993-cü il tarixli 740 sayılı Fərmanı ilə Bayramov Soltanağa Nəhmət oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Lənkəran şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Lənkəran şəhərindəki küçələrdən birinə onun adı verilmiş və büstü qoyulmuşdur. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

Ədəbiyyat

Soltanağa Nəhmət oğlu Bayramova “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Lənkəran hərbi hospitalının rentgen-texniki-Azərbaycan Respublikasının dövlətçiliyinin, müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Azərbaycan xalqına təcavüz edən cinayətkar ünsürlərə qarşı mübarizədə göstərdiyi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 24 avqust 1993-cü il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1993.- №16.- S.19; Azərbaycan.- 1993.- 26 avqust.- S.1.-(Ölümündən sonra).

Bayramov Soltanağa Nəhmət oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.41.

Əsgərov, V. Bayramov Soltanağa Nəhmət oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.35.

Lənkəran hadisələrinin il dönümü: [Lənkəran şəhərində büstün açılışı haqqında] //Azərbaycan.- 1997.- 24 avqust.- S.1.

Saqibə Mehrəliyeva

Kamil Müseyib oğlu Əliyev 1921-ci il oktyabr ayının 22-də Oğuz yurdu Qərbi Azərbaycanda, İrəvan xanlığının mərkəzi İrəvan şəhərində Əliyevlər ailəsində anadan olmuşdur.

1936-cı ilin sentyabr ayında anası Xanım, onu Bakı Rəssamlıq məktəbinə, tanınmış rəssam Əzim Əzimzadənin yanına aparır. K.Əliyev 3 il burada Dekorasiya şöbəsində oxuyur və müəllimlərinin məsləhəti ilə oxuya-oxuya “Azərxalça” birliyində eksperimental laboratoriyada köçürücü rəssam kimi işləməyə başlayır.

K.Əliyev Böyük Vətən müharibəsində iştirak etmiş, Vətənə 22 orden və medalla qəhrəman kimi dönmüşdür.

Kamil Əliyev Bakı Bədii Rəssamlıq Fondunda çalışarkən fil sümüyündən, qızıldan, gümüşdən onlarla orijinal əntiq əşyanın, gümüş dolça, çaydan, armudu stəkan dəstlərinin bədii tərtibatçısı, rəssam – müəllifi kimi özünü təsdiqləmişdi. Və Bədii Sənət Üzrə Fəxri Fərmanın da, Respublikanın Tətbiqi incəsənət ustası adının da (1960) ilk sahibi olmuşdu.

1958-ci ildə toxunan Füzulinin portret-xalçası Kamil Əliyevə böyük sənət uğuru gətirmişdi. Kamil Əliyev Heydər Əliyevin ölkənin Ali Baş Komandanı kimi general libasında portret xalçasını yaratmışdır. Bu portret ictimaiyyət arasında böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev xal-

çaya baxarkən susmuş, əlini ilmələrə sürterek demişdi ki: “Kamil, sənın xalçaların dil açıb danışır, insanı söhbətə çağırır”. Həqiqətən də, bu xalçada ulu öndərimizin müdrikliyi, qətiyyəti, qüdrəti ən müxtəlif rəng çalarları fonunda elə məharətlə təsvir olunmuşdur ki, tamaşa edən hər kəsi heyrtləndirir. Dahi sənətkarın yaratdığı əsərlər və naxış aləmində apardığı araşdırmalar günü bu günə kimi bu sənətlə məşğul olanlara böyük tövsiyədir. Onun yaratdığı əsərlər daima yaddaşlardan silinməyəcək. Kamil Əliyev sənətinin gücünü göstərən digər bir misal: Türkiyənin 9-cu Prezidenti Süleyman Dəmirəl özünün portreti toxunmuş xalçanı görəndə heyratını gizlədə bilməyərək demişdi: “Bu, Süleyman Dəmirəldir, onda bəs mən kiməm?”

Onun yaratdığı “Nizami”, “Füzuli”, “Nəsimi”,

“Atatürk”, “Heydər Əliyev”, “İlham Əliyev”, “Mir Möhsün ağa”, “A.S.Puşkin”, “İndira Qandi”, “Rabindranat Taqor”, “Mənim anam” və digər onlarla görkəmli şəxsiyyətlərin portretləri və milli ornamentlər nəqş olunmuş xalçalar bütün dünyanı heyratə gətirmişdir.

Azərbaycanda ilk dəfə xalça muzeyinin açılması da Kamil Əliyevin adı ilə bağlıdır. Daha çox Abşeron ornamentlərinə üstünlük verən Kamil Əliyev ümumilikdə bütün milli naxışlar üzərində işləyərək onlara yeni bir ruh, yeni nəfəs verirdi.

Mədəniyyətimizin ən qədim növlərindən olan xalçaçılıq sənətini XX əsrin sonlarında yüksək zirvəyə qaldırmış, ömrünün son illərini gənc xalçaçıların yetişməsinə həsr etmiş Kamil Əliyevin çeşniləri əsasında toxunmuş xalçalar respublikamız müstəqillik qazandıqdan sonra dünyanın bir çox ölkələrində uğurla nümayiş etdirilmişdir. Azərbaycan xalçasının şöhrətini daha da artıran bu qədim el sənətinin nümunə-

ləri ən mötəbər muzeylərdə, o cümlədən Londonun məşhur “Viktoriya və Albert” muzeyində saxlanılır.

Kamil Əliyevin xidmətləri həmişə yüksək qiymətləndirilmiş, o, fəxri adlara: Xalq rəssamı, Dövlət mükafatı laureatı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdçüsü adlarına layiq görülmüş, müstəqil dövlətimizin ən ali mükafatı olan “İstiqlal” ordeni ilə təltif edilmişdir.

2005-ci il martın 2-də Kamil Müseyib oğlu Əliyev vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Fuad Esmira (Şükürova). Azərbaycan xalça sənətinin Kamili: (K.Əliyev haqqında) /F.Esmira.- Bakı: Altun Kitab, 2006.- 125 s.

Xalq rəssamı Kamil Əliyev – naxışlarda əbədiləşən ömür //Xalq qəzeti.- 2007.- 27 oktyabr.- S.5.

Xalçaçı-rəssam Kamil Əliyevin ad günüdür //Xalq qəzeti.- 2007.- 23 iyun.- S.5.

İnternetdə

www.anl.az

www.lidertv.com

Nailə Alışova

Arkadi İsaakoviç Raykin 1911-ci il oktyabr ayının 24-də Riqa şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra 1935-ci ildə Leningrad (indiki Sankt-Peterburq) Teatr Texnikumunu bitirmişdir. Əvvəllər Leningrad fəhlə-gənclər teatrında, sonralar Lenin komsomolu adına teatrda, eyni zamanda estradada çıxış etmişdir.

1939-cu ildə Moskvada keçirilən Ümumittifaq estrada artistləri müsabiqəsinin laureatı olmuşdur. 1939-cu ildə Leningrad Estrada və Miniatur Teatrının artisti, sonradan bədii rəhbəri və quruluşçu rejissoru olmuşdur. 1982-ci ildən teatr Moskvadadır.

Raykinin yaradıcılığı üçün zəngin ifadə vasitələri, dərin ictimai kəskinlik, güclü satira səciyyəvidir. Raykin həmçinin pantomima və lirik monoloq ifaçısı kimi də məşhur olmuşdur. Raykin teatrının ən yaxşı tamaşaları aşağıdakılardır: “80 günlük dünya səyahəti” (1956), “Məhəbbət və üç portağal” (1956), “İkidən əllyədək” (1961), “Svetofor” (1969), “Seçmələr-73” (1973), “Əlahəzrət teatr” (1981) və s.

Ədəbiyyat

Arkadi Raykin //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: On cildlə.- Bakı, 1984.- C.8.- S.77.

Rus dilində

Уварова, Е.Д. Аркадий Райкин /Е.Д.Уварова.- М.: Искусство, 1986.- 311 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.anl.az

O, istər keçmiş sovet ittifaqında, istərsə də xarici ölkələrdə məşhur idi. Ona görə də xarici ölkələrə tez-tez səfərlər edir və tamaşaçıları komik rolları ilə sevindirirdi.

Qazandığı sənət uğurlarına görə o, 1968-ci ildə SSRİ Xalq artisti, 1981-ci ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı kimi fəxri adlara layiq görülmüşdür. 1980-ci ildə məşhur gülüş ustası Lenin mükafatı laureatı adını almışdır. Arkadi Raykin 1987-ci il dekabr ayının 17-də Moskva şəhərində vəfat etmişdir.

Məmməd Məmmədov

Nəcibə Haşım qızı Məlikova 1921-ci il oktyabr ayının 25-də Bakının Buzovna kəndində anadan olmuşdur. İlk təhsilini kənddə və Bakıda almışdır. Sonra Bakı Teatr Məktəbində Xalq artisti Fatma Qədrinin (1940-1943) sinifini bitirmişdir. Bir müddət Gəncə Dövlət Dram Teatrında işləmişdir. Burada bir neçə tamaşada çıxış edərək Bakıya gəlmiş və təzəcə təşkil olunmuş Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutuna daxil olmuşdur. 1951-ci ildə ali məktəbi bitirmişdir.

Nəcibə Məlikova klassik və çağdaş Azərbaycan dramaturqlarının, dünya ədiblərinin, əsasən, dram əsərlərində və bir qədər də komediyalarında rollar oynamışdır. Hüseyn Cavidin “Şeyx Sənan” (Xumar), “Səyavuş” (Firəngiz), Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin “Pəri cadu” (Şamama cadu), Cəfər Cəbbarlıının “Aydın” (Böyükxanım), “1905-ci ildə” (Sona), “Sevil” (Dilbər), Mirzə İbrahimovun “Həyat” (Atlas), İlyas Əfəndiyevin “Büllur sarayda” (Qönçə), “Qəribə oğlan” (Mələhət), Sabit Rəhmanın “Əliqulu evlənir”

Ədəbiyyat

Mükərrəmoğlu, M. İstedad və şəxsiyyət vəhdətdə olanda: [Xalq artisti Nəcibə Məlikova haq.] /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 2007.- 26 oktyabr.- S.8.

Rəhimli, İ. Nəcibə Məlikova /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.351-352.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

(Yasəmən), “Küləklər” (Firuzə) və s. tamaşalarda çıxış etmişdir.

Aktrisa bir sıra kinofilm-lərə çəkilməmişdir. “Ögey ana”da Dilarə, “Aygün”də Aygün, “Arşın mal alan”da Cahan xala, “Əhməd haradadır?”da Nərgiz xala rollarının mahir ifaçısı kimi şöhrət qazanmışdır.

Nəcibə Məlikova 10 iyun 1959-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 1 iyun 1974-cü ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Aktrisa 6 iyul 1992-ci ildə Bakıda vəfat etmiş və ikinci Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Səmayə Quliyeva

100 illiyi

Əliheydər Qəhrəmanov
1911 – 1959*Alim*
bibliograf

Əliheydər Baba oğlu Qəhrəmanov 25 oktyabr 1911-ci ildə Bakının Biləcəri kəndində (indiki Binəqədi rayonunun Biləcəri qəsəbəsi) anadan olmuşdur. 1925-ci ildə 50 saylı I dərəcəli məktəbi bitirdikdən sonra BXMSŞ-nin Pedaqoji texnikumuna daxil olmuş və 1929-cu ildə həmin texnikumu bitirmişdir. O, təhsil aldığı

illərdə və texnikumu qurtardıqdan sonra A.Səhhət adına kitabxanada kitabxanaçı və orta məktəbdə müəllim işləmişdir.

Ə.Qəhrəmanov 1932-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olmuş və oranı 1932-ci ildə bitirmişdir.

Bu dövr ərzində Ə.Qəhrəmanovun ədəbiyyat və bibliografiya sahələrinə olan marağı daha da artmışdır.

1937-ci ildə Ə.Qəhrəmanov Azərbaycan Dövlət Kitab Palatasına işləməyə dəvət edilmişdir. Həmin vaxtdan etibarən onun adı Azərbaycan dövlət bibliografiyası ilə ayrılmaz surətdə bağlı olmuşdur. O, bütün qüvvəsini Kitab Palatasının və kitabxanaçı kadrların hazırlanması işinə sərf etmişdir.

Dövlət bibliografiyası sahəsində işləməklə yanaşı o, 1932-ci ildən Bakıda kitabxanaçılıq kurslarında bibliografiya fənnindən dərs demişdir. 1940-cı ildən Bakı Mədəni-Maarif Texnikumunda müəllimlik etməyə başlayan Ə.Qəhrəmanov 1942-ci ildən 1948-ci ilə kimi texnikumun direktoru vəzifəsində işləmişdir.

1944-cü ildən başlayaraq Ə.Qəhrəmanov həm Bakı Dövlət Universitetində, həm də Azərbaycan Pedaqoji Universitetində müəllimlik etmişdir.

1947-ci ildə onun səyi nəticəsində Bakı Dövlət Universitetinin (keçmiş S.M.Kirov adına ADU) Filologiya fakültəsində Kitabxanaşünaslıq şöbəsi açılmış və həmin ildən də Ə.Qəhrəmanov orada bibliografiya kursu üzrə mühazirələr oxumağa başlamışdır. O, 1948-ci ildən ömrünün axırına kimi universitetin Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya kafedrasına rəhbərlik etmişdir.

1937-ci ildən Kitab Palatasında əməkdaşlıq edən Ə.Qəhrəmanov 1942-ci ildə elmi katib, 1941-1942-ci illərdə palatanın çapdan buraxdığı “Azərbaycan kitab letopisi”, “Azərbaycan qəzet məqalələri letopisi”nin tərtibçisi, 1943-cü ildən pa-

latanın direktoru, 1946-cı ildən başlayaraq ömrünün axırına kimi müntəzəm olaraq Kitab Palatasının çapdan buraxdığı letopislərin redaktoru olmuşdur.

Ə.Qəhrəmanov Azərbaycan Dövlət Kitab Palatasının salnamələrindən başqa həm palatanın, həm də digər nəşriyyatların müxtəlif müəlliflərin tərtibi ilə çap edilən bir neçə göstəricisini də redaktə etmişdir.

Ə.Əliyevin tərtib etdiyi “Nə oxumalı” (1949) bibliografik göstəricinin və S.Əliyevin tərtibi ilə Respublika Kitab Palatası tərəfindən çapdan buraxılan “Azərbaycan kitabı” bibliografik göstəricisinin (1951) redaktoru və giriş məqaləsinin müəllifi də Ə.Qəhrəmanovdur.

Görkəmli bibliograf Ə.Qəhrəmanovun Azərbaycanda həm də sahəvi retrospektiv bibliografiyanın inkişafında böyük xidmətləri olmuşdur.

Ötən əsrin 40-cı illərindən başlayaraq Ə.Qəhrəmanovun bədii ədəbiyyata, görkəmli ədəbi simaların bədii irsinə aid tərtib etdiyi 8 retrospektiv və şəxsi bibliografik göstəricilər daima böyük marağa səbəb olmuşdur.

Ə.Qəhrəmanov yalnız bibliografik göstəricilər tərtib etməklə kifayətlənməmişdir. O, eyni zamanda tarixi və əlamətdar günlər, yazıçıların yubileyləri

münasibətilə dövrü mətbuatda fəal çıxış edərək respublikada bibliografik fikrin təbliğində, geniş yayılmasında böyük xidmətlər göstərmişdir.

Azərbaycan xalqının ilk görkəmli bibliograf alimi Ə.Qəhrəmanovun vəfatından sonra onun dissertasiya işinin birinci hissəsi 1962-ci ildə Azərnəşr tərəfindən “Rus-Azərbaycan ədəbi əlaqələrinə dair” adı altında çapdan buraxılmışdır.

Azərbaycan dilində bibliografiyadan ilk dərsliklərin, “Kitabxana-bibliografiya terminləri lüğəti”nin müəllifi, istedadlı alim-bibliograf Ə.Qəhrəmanov 1959-cu il mart ayının 23-də 48 yaşında vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Kitabxana-bibliografiya terminləri lüğəti.- Bakı: Azərnəşr, 1964.- 96 s.

Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi – 60: bibliografik məlumat kitabı /BDU.- Bakı, 2008.- S.7-11.

Qəhrəmanov Əliheydər //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1979.-C.3.- S.145.

Rus dilində

Исламова, Э. Известный Азербайджанский ученый-литературовед и библиограф А.Каграманов /Э.Исламова //Мүтərcim.- 2005.- № 1.- С.93-94.

Səmayə Quliyeva

130 illiyi

Pablo Pikasso
1881 – 1973**Rəssam**

Pablo Pikasso 1881-ci il oktyabr ayının 25-də İspaniyanın Malaga şəhərində anadan olmuşdur.

O, fransız rəssamı olub, mənşəcə ispandır. Rəssamlığı əvvəlcə atası X.Ruisdən öyrənmiş, sonra 1894-1895-ci illərdə La-Korunya, 1845-ci ildə Barselona, 1897-1898-ci illərdə Madrid Zərif sənətlər məktəbində oxumuşdur.

1904-cü ildən Parisdə yaşamışdır. Pikassonun yaradıcılığı mürəkkəb ziddiyyətli və çoxcəhətlidir. Müxtəlif dövrlərdə yaratdığı əsərlərdə ekspresionizm, neoklassizm, kubizm, sürrealizm və s. cərəyanların yaradıcılıq prinsiplərinə əsaslanmışdır. 1936-1939-cu illərdə ispan xalqının faşizmə qarşı mübarizəsində fəal iştirak etmiş Pikasso, II Dünya müharibəsi illərində Fransa Müqavimət hərəkatına qoşulmuş, müharibədən sonra sülh və demokratiya uğrunda mübarizələrin ön cərgəsində olmuşdur. Pikassonun mütərəqqi, humanist görüşləri onun əsərlərində öz əksini tapmışdır: “Gerniko”, “Sülh göyərçini”, “Sülh məbədi”, “Müharibə” nonnaları və s. üslub, bədii forma, mövzu və obrazların qayəsinə görə müxtəlif boyakarlıq əsərləri ilə yanaşı heykəl-

təraşlıq, keramika və qrafika əsərləri yaratmışdır. Müasir burjua incəsənətinin qabaqcıl təmayüllərini və ziddiyyətlərini əks etdirən Pikasso mürəkkəb yaradıcılıq yolu keçmişdir.

1944-cü ildən Fransa Kommunist Partiyasının üzvü, 1950-ci ildə Beynəlxalq Sülh mükafatı və 1962-ci ildə “Xalqlar arasında sülhü möhkəmləndirməyə görə” mükafatlarına layiq görülmüşdür. 1950-ci ildə Ümumdünya Sülh Şurasına seçilmişdir.

P.Pikasso 1973-cü il aprel ayının 8-də Fransanın Mijen şəhərində vəfat etmişdir. Madriddə Pikassonun abidəsi və adına meydan var.

Ədəbiyyat

Дмитриева, А.И. Пабло Пикассо (Албом) /А.И.Дмитриева – М., 1976.

Зорнов, В.А. Пабло Пикассо против фашизма /В.А.Зорнов.- М., 1971.

Шедевр Пикассо в Испании //За рубежом.- 1981.-№ 43.

Bəybala Ələsgərov

85 illiyi

Qurban Abbasov 1926 – 1994

Neftçi

Qurban Abbasqulu oğlu Abbasov 1926-cı il oktyabr ayının 26-da indiki Babək rayonunun Paiz kəndində anadan olmuşdur.

Əmək fəaliyyətinə 1944-cü ildə “Artyomneft” trestində fəhlə kimi başlayan Abbasov Qurban “Azərneft” Birliyinin qazma kontorunda qazmaçı, buruq ustası, “Gürganneft” Neft Mədənləri İdarəsinin Şimal qazma sahəsi kontorunun rəisi vəzifələrində işləmişdir.

1967-1983-cü illərdə “Xəzərdənizneftkəşfiyyat” trestinin müdiri, “Xəzərdənizneft” İstehsalat Birliyinin (İB) baş direktor müavini, “Neft daşları” Neft və Qazçıxarma İdarəsinin rəisi, 1980-1988-ci illərdə “Xəzərdənizneftqazsənaye” Ümumittifaq İB-nin baş direktoru, 1988-1992-ci illərdə “Xəzərdənizneft” İB-nin baş direktoru, 1992-1994-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin baş müşaviri olmuşdur.

Qurban Abbasov açıq dənizdə neft və qaz çıxarılmasının ilk təşkilatçılarından biridir. “Şelf-1” tipli yarımadalma üzən qazma qurğularının Xəzər dənizi şəraitində mənimsənilməsində, “Günəşli”, “Çıraq”, “Azəri”, “Kəpəz” və s. iri yataqların kəşf edilməsində xüsusi xidmətləri var. SSRİ Ali Sovetinin (6-11-ci çağırış) və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (6-9-cu çağırış) deputatı olmuşdur.

Adına kran-gəmi, mədəniyyət sarayı, küçə, məktəb, körpü var. Bəstəkar A.Rza-yevanın məşhur “Neftçi Qurban” mahnısı ona həsr olunmuşdur. Tələbə və aspirantlar üçün “Neftçi Qurban” təqaüdü təsis edilmişdir.

Xidmətlərinə görə o, 2 dəfə Lenin ordeni, Qırmızı Əmək Bayrağı və Şərəf nişanı ordenləri ilə təltif edilmiş, 1959-cu ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, 1975-ci ildə Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi, 1951-ci ildə SSRİ-nin fəxri neftçisi, 1972-ci ildə SSRİ və Azərbaycan Respublikası Dövlət mükafatları laureatı adlarına layiq görülmüşdür.

14 sentyabr 1994-cü ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Qurban Abbasov //Naxçıvan Milli Ensiklopediyası.- Bakı, 2005.- S.9.

Məmməd Məmmədov

40 illiyi

İqor Makayev 1971-1992

Milli
Qəhrəman

İqor Vladimiroviç Makayev 1971-ci il oktyabr ayının 27-də Gəncə şəhərində fəhlə ailəsində doğulmuşdur. 1979-cu ildə Mir Cəlal adına Kəpəz rayon 19 sayılı məktəbin birinci sinifinə getmiş, 1987-ci ildə həmin məktəbin səkkizinci sinifini bitirmişdir. 1987-1990-cı illərdə 8 sayılı texniki-peşə məktəbində avtomobil çilingəri peşəsinə yiyələnmişdir. 1990-cı il noyabrın 26-da Kəpəz Rayon Hərbi Komissarlığından hərbi xidmətə göndərilmişdir. İqor Bakıda desant qoşunları hissəsində xidmət edirdi. Sonra onu Rusiyanın Rostov vilayətinə göndərmişdilər. Burada 6 ay çavuş məktəbində təhsil almışdı.

O, Bakıya gəlmiş və Daxili İşlər Nazirliyinin qoşun hissələrindən birinə yazılmış, elə həmin gündən də həyatını cəbhəyə bağlamışdı. O, çox mərd, cəsur döyüşçü idi. Tez bir zamanda bütün silahlardan istifadə etməyi öyrənmişdi. Çox keçmədi ki, onu təqım komandirinin müavini vəzifəsinə təyin etdilər.

1992-ci il iyunun 5-də erməni quldurları Naxçıvanı kəndinə qəflətən hücumla keçmişdilər. İqorun qoruduğu post kənd qəbiristanlığının yaxınlığında yerləşirdi.

Bu zaman o, istirahətdə olan bütün əsgərləri ayağa qaldıraraq postu möhkəmləndirdi. Ermənilər xeyli canlı qüvvə ilə hücumla keçmişdilər. Döyüş bir saata yaxın davam etdi. İqor öz əsgərləri ilə postu qoruyurdu. Lakin əsgərlərdən 7-8 nəfəri yaralandı. Qalanları isə

geriyə çəkilməyə məcbur oldular. İqorla birlikdə 3-4 əsgər öz yaralı dostlarını maşına çatdırdılar. Həmin döyüşdə ermənilər kəndi aldılar. Lakin bu cəmi 3-4 saat çəkmişdi. Döyüşçülərimiz yenidən hücumla keçərək kəndi geri aldılar.

2 avqust 1992-ci ildə “Vışka” yüksəkliyi alınmalı idi. Düşmən çox güclü idi. İqor “Nikulin” ləqəbli bir azərbaycanlı igidlə birlikdə pulemyotla ön cərgədə düşməyə öz gücünü göstərirdi. O, 28 nəfərin mühasirədən çıxmasına kömək edərək onların həyatını xilas etmişdi. Lakin onun özü xilas ola bilmədi. Bu ağır döyüşdə İqor qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı Fərmanı ilə Makayev İqor Vladimiroviçə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli

Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Gəncə şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Sadıllı qəsəbəsində adına küçə var.

Ədəbiyyat

Makayev İqor Vladimiroviç //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.129.

Əsgərov, V. Makayev İqor Vladimiroviç /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.128-129.

Zeynalov, R. Makayev İqor Vladimiroviç /V.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.107.

Bəybala Ələsgərov

100 illiyi

Mirzə İbrahimov
1911-1993*Yazıçı*

Mirzə Əjdər oğlu İbrahimov 1911-ci il oktyabr ayının 28-də Cənubi Azərbaycanın Sərab şəhəri yaxınlığındakı Evə kəndində yoxsul kəndli ailəsində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarında ikən anasını itirmişdir. 1918-ci ildə atası Əjdər neft mədənlərində işləmək üçün iki oğlu ilə bərabər Cənubi Azərbaycandan

Bakıya gəlmiş, az sonra atası və qardaşı da vəfat etmişdir. Valideynlərini erkən itirən kiçik Mirzə, dayısının himayəsində böyümüşdür.

1926-cı ildə o, Suraxanıda açılan ilk sovet Fabrik-zavod məktəbinə daxil olmuşdur. Bu məktəbi bitirdikdən sonra Mirzə mədəndə usta köməkçisi işləmiş, sonra Neft Sənaye Texnikumuna daxil olmuşdur.

1929-1930-cu illərdə Mirzə İbrahimov “Qazılan buruq” şeiri ilə bədii yaradıcılığa başlamışdır. O zaman Zabratda təşkil olunmuş fəhlə ədəbiyyat dərnəyində iştirak etmişdir.

1930-cu ildə texnikumu bitirərkən Mirzə İbrahimov partiyanın üzvü olmuşdur. Sonralar Mirzə İbrahimovu müxtəlif vəzifələrə irəli çəkmişlər.

1932-1933-cü illərdə Sovet Yazıçılar İttifaqı təşkilat komitəsinin məsul katibi vəzifəsinə seçilmiş və Azərbaycan Dövlət Elmi-tədqiqat İnstitutunun hazırlıq şöbəsində oxumuşdur. 1933-cü ildə partiyanın tapşırığı ilə Mirzə İbrahimov Naxçıvanda çapdan çıxan “Sürət” qəzetinin redaktoru vəzifəsində işləmişdir. Bu illərdə o, “Həyat üçün”, “Sənət aşıqları”,

“Qorxulu səs”, “Yol ayrıcında”, “Üfüqlər qızaran-da”, “Qaçaq” adlı hekayələrini və məşhur “Həyat” dramını yazmışdır.

Mirzə İbrahimov bütün yaradıcılığı və şəxsiyyəti ilə XX əsr Azərbaycanını təmsil etmişdir. “Cənub hekayələri” və “Gələcək gün” Mirzə İbrahimovun şah əsərlərindəndir. Bu günün özündə də o əsərlər öz vətənpərvərlik missiyasını uğurla yerinə yetirirlər. Onun “Pərvanə” romanı klassik Azərbaycan romanının ən möhtəşəm nümunələrindən biri və bəlkə də sonuncusudur.

Mirzə İbrahimov bütün janrlarda yazıb yaratmış və heç bir janrdə bədii söz ustası kimi kəsəri azalmamışdır. “Həyat”, “Madrid”, “Məhəbbət”, “Kəndçi qızı”, “Közərən ocaqlar” Azərbaycan teatrlarının bəzəyi olmuşdur. O, 1950-ci illərdə Azərbaycan SSR Ali

Soveti Rəyasət Heyətinin sədri işləmişdir.

Moskvada keçirilən birinci Azərbaycan İncəsənəti dekadasının müvəffəqiyyətləri ilə əlaqədar olaraq “Qızıl Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının birinci katibi və Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutunun XIX əsr ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri işləmişdir.

Mirzə İbrahimov çox ölkələr gəzib dolaşmışdır. 1979-cu ildə Hindistanın Cəvahirıl-Nehru mükafatını almışdır. Dünyada baş verən ictimai-siyasi olaylardan yazmış, Xosrov Ruzbehin həyatını qələmə almış, Çandranın üsyanına səs vermişdir. Lakin onun bütün yaradıcılığı Azərbaycanla bağlı olmuşdur. Onun akademikliyi Azərbaycan ədəbi nəzəri fikrinin uğurlarını, yetişdiyi yüksək inkişaf mərhələsini əks etdir-

mişdir. Görkəmli yazıçı həm də ictimai xadim olmuşdur.

Ədəbiyyat və incəsənət sahəsində göstərdiyi xidmətlərinə görə 1961-ci ildə Xalq yazıçısı, 1965-ci ildə Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı, 1981-ci ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adlarına layiq görülmüşdür.

Mirzə İbrahimov 17 dekabr 1993-cü ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Mirzə Əjdər oğlu İbrahimovun 90 illik yubileyi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //Azərbaycan.- 2001.- 28 oktyabr.- S.1.

Seçilmiş əsərləri: İki cildə /M.İbrahimov.- Bakı: Şərq-Qərb, 2005.- C.1- 432 s.

Anama deyərəm ha!: Hekayələr və povestlər /M.İbrahimov.-Bakı: Gənclik, 1986.- 336 s.

Niyəsiz, necəsiz bir yazısan sən /M.İbrahimov.-Bakı: Yazıçı, 1985.- 552 s.

Rəhimqızı, S. Bir görüşün xoşbəxtliyi: [M.İbrahimov haqqında] /S.Rəhimqızı //Xalq qəzeti.-2002.- 16 yanvar.- S.5.

İbrahimova, S. Atamın dostları və xeyirxahları: Mirzə İbrahimov-90 /S.İbrahimova //Azərbaycan.- 2002.- 26 iyul.- S.6.

Niftəliyev, E. Elmi sessiya keçirilmişdir: Mirzə İbrahimovun anadan olmasının 90 illiyi münasibətilə /E.Niftəliyev //Azərbaycan.- 2001.- 21 dekabr.- S.5.

İnternetdə

www.anl.az

www.wikipedia.org

Samirə Eminova

Zəngilanın işğalı günü

Ərazisi – 0,71min km²

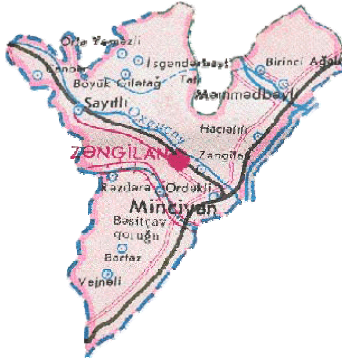
Əhalisinin sayı – 39,8 min nəfər

İnzibati mərkəzi – ZƏNGİLƏN

İşğal tarixi 30 oktyabr 1993-cü il

Zəngilanda Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətini əks etdirən tarixi abidələr var. Zəngilanda keçmiş əsrlərdə də xalqımızın çox hörmətli, dəyərli insanları yaşayıblar, yaradıblar və beləliklə də Zəngilan həm öz təbiətinə görə, həm o torpaq üzərində insanların qurduqlarına, yaratdıqlarına görə və bugünkü nəsilərə çatdırdıqları irsə görə Azərbaycanın qiymətli bir diyarıdır, qiymətli bir hissəsidir.

Heydər Əliyev, ümummilli lider

Zəngilan rayonunun ərazisi ən qədim insanların yaşayış məskənlərindən hesab olunur. Bölgə ərazisində mövcud olan bir neçə mağara (Əsgülüm və Süsən dağlarında) burada ibtidai insanların yaşayışından xəbər verir. Ancaq rayon kimi Zəngilan 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur.

30 Oktyabr 1993-cü il Zəngilan da digər rayonlarımız kimi xəyanətin qurbanı oldu. Təqvimimizdə daha bir qara günün sayı artdı.

Zəngilanda itirdiklərimiz – dünyada II, Avropada I nadir Çinar meşələri; torpaq üzərində olan bütün var-dövlət; 67 məktəb, 56 kitabxana, 34 klub, 9 mədəniyyət evi, 7 xəstəxana, 6 iri dəmir yol stansiyası, dəmir yol deposu, 2 şərab zavodu, konserv zavodu.

Hazırda Zəngilan rayonunun məcburi köçkünləri Bakıda və respublikamızın 43 rayonunda müvəqqəti məskunlaşmışdır. Zəngilan rayonunda erməni təcavüzü nəticəsində Milli Ordunun 33 nəfər döyüşçüsü qəhrəmancasına həlak olmuş, 7 nəfər polis işçisi itkin düşmüşdür. Zəngilan 200 nəfərdən çox şəhid vermiş, 12800 uşaq zərər çəkmiş, 395 uşaq yetim qalmışdır. 44 nəfərin aqibəti bəlli deyil, 127 nəfər isə müharibə əlilidir.

1 noyabr
Gün çıxır
06:49
Gün batır
17:38
30 noyabr
Gün çıxır
05:29
Gün batır
17:45

Noyabr

24 oktyabr-
22 noyabr

Əqrəbin Nışanı
sudur. Marsın və
Neptunun
himayəsindədir.
Günəşin Əqrəb
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
güclü xarakterli
olurlar.

2011

Əlamətdar və
tarixi günlər

- 6. Televiziya və Radio İşçiləri Günü
- 9. Azərbaycan Bayrağı Günü
- 12. Konstitusiya Günü
- 14. Ümumdünya Diabet Günü
- 17. Milli Dirçəliş Günü
- 20. Beynəlxalq Uşaq Günü
- 30. Beynəlxalq İnformasiya Təhlükəsizliyi Günü

Ça	1
Ç	2
Ca	3
C	4
Ş	5
B	6
Be	7
Ça	8
Ç	9
Ca	10
C	11
Ş	12
B	13
Be	14
Ça	15
Ç	16
Ca	17
C	18
Ş	19
B	20
Be	21
Ça	22
Ç	23
Ca	24
C	25
Ş	26
B	27
Be	28
Ça	29
Ç	30

Azərbaycan Bayrağı Günü

Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı
Azərbaycan dövlətinin suverenliyi rəmzidir.

Prezident İlham Əliyev 2009-cu ilin noyabr ayında
Azərbaycanda Dövlət Bayrağı Günü'nün elan edilməsi
barədə sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, hər il 9
noyabr Azərbaycan da Dövlət Bayrağı Günü kimi qeyd
ediləcəkdir.

Noyabr – Qriqorian təqvimi ilə ilin on birinci ayıdır. 30 gündən ibarətdir.

Milli ədəbiyyat

Şair, nasir, jurnalist Mehdiyev Tofiq Mahmud oğlunun (Tofiq Mahmud) (06.11.1931-04.04.1907) anadan olmasının **80** illiyi

Şair, ictimai xadim Abizadə Balas Allahbaxış (Balas Azəroğlu) oğlunun (11.11.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Ədəbiyyatşünas, nasir, dramaturq, professor Babayev Aqşin Əlisəttar oğlunun (23.11.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Ədəbiyyatşünas, tənqidçi Mahmudzadə Ələkbər Mahmud oğlunun (Əli Nazim) (24.11.1906-23.08.1941) anadan olmasının **105** illiyi

Xalq yazıçısı Vəliyev Əli Qara oğlunun ((27.02).28.11.1901-02.02.1983) anadan olmasının **110** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Rus yazıçısı Dostoyevski Fyodor Mixayloviçin (11.11.1821-09.02.1881) anadan olmasının **190** illiyi

Tarixi günlər

Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin təsis edilməsi Günü (01.11.1991)

Televiziya və Radio İşçiləri Günü (06.11.)

Qurban bayramı (06-07.11.)

Azərbaycan radiosunun yaradılmasının (06.11.1926) **85** illiyi

Dövlət Bayrağı Günü (09.11.2009)

Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirilmişdir (09.11.2001)

Konstitusiya Günü (12.11.1995)

Ümumdünya Diabet Günü (14.11.1991)

Milli Dirçəliş Günü (17.11.1988)

Ümumdünya Salam Günü (21.11.1973)

Ədliyyə İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (22.11.1999)

Qadın Zorakılığına Qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü (25.11.1999)

Beynəlxalq İnformasiya Təhlükəsizliyi Günü (30.11.1988)

Siyasət. Hərbi iş

Dövlət xadimi Xəlilov Qurban Əli oğlunun (15.11.1906-20.03.2000) anadan olmasının **105** illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Geoloq alim, AMEA-nın müxbir üzvü Məmmədov Ələşrəf Veysəl oğlunun (01.11.1931-2003) anadan olmasının **80** illiyi

Əməkdar mühəndis, geoloq Məmmədov Mirkazım Mirəhəd oğlunun (06.11.1911-1997) anadan olmasının **100** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Kimyaçı alim, professor Kəlbəliyev Qüdrət İsfəndiyar oğlunun (13.11.1946) anadan olmasının **65** illiyi

İlk rus təbiətşünas alimi, fiziki kimyanın banilərindən biri, şair, müasir rus ədəbi dilinin banisi Lomonosov Mixail Vasilyeviçin (19.11.1711-15.04.1765) anadan olmasının **300** illiyi

Fizioloq, bioloq alim, professor Qafarova Roza Zeynal qızının (29.11.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Neft

Neft sənayesi yenilikçisi, dövlət mükafatı laureatı Ağa Nemətullanın (15.11.1896-01.01.1958) anadan olmasının **115** illiyi

Fəlsəfə

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm nazirinin müavini, AMEA-nın müxbir üzvü, fəlsəfəşünas alim, Məmmədəliyeva Sevdə Yusif qızının (14.11.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm naziri, fəlsəfə doktoru Qarayev Əbülfəs Mürsəl oğlunun (13.11.1956) anadan olmasının **55** illiyi

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi, fəlsəfə doktoru Təhrov Kərim Məhəmməd oğlunun (12.11.1951) anadan olmasının **60** illiyi

Musiqi

İtalyan bəstəkarı Bellini Vinçensonun (03.11.1801-23.09.1835) anadan olmasının **210** illiyi

Alman bəstəkarı və dirijoru, alman romantik operasının banisi Veber Karl Maria Fonun (18(19).11.1786-05.06.1826) anadan olmasının **225** illiyi

Rus bəstəkarı Varlamov Aleksandr Yeqoroviçin (27.11.1801-27.10.1848) anadan olmasının **210** illiyi

Teatr. Kino

İtalyan kino və teatr rejissoru, ssenarist Viskonti Lukinonun (02.11.1906-17.03.1976) anadan olmasının **105** illiyi

Rus kino operatoru, rejissor, jurnalist və ssenarist Karmen Roman Lazareviçin (29.11.1906-28.04.1978) anadan olmasının **105** illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq

Əməkdar rəssam, boyakar Mustafayeva Güllü Hacığa qızının
(12.11.1921-1993) anadan olmasının **90** illiyi

Xalq rəssamı, dekorativ sənət ustası, ornamentçi rəssam, xalçaşünas və
sənətşünas Kərimov Lətif Hüseyn oğlunun (17.11.1906-09.09.1991)
anadan olmasının **105** illiyi

Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri, xalq rəssamı Xəlilov Fərhad
Qurban oğlunun (26.11.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq _____

N.Gəncəvi adına Lökbatan qəsəbə kütləvi kitabxanasının (16.11.1976)
yaradılmasının **35** illiyi

Qurban bayramı

İslam dininin ən vacib ayinləri sırasında Qurban bayramı adlanan dini mərasim müsəlmanlar arasında geniş yayılan ayinlərdəndir. O, islamın müəyyən etdiyi dini tələbdir, müsəlmanların riayət etdiyi ümumi mərasimdir.

Hər il bu bayram hicri tarixi üzrə Zilhiccə ayının 10-da keçirilir. İslam dinində Qurban bayramı böyük bayram (eyd əl-kəbir) adlanır. Bayram günü məscidlərdə xüsusi bayram

namazı qılınır, dəvə, mal-qara, davar qurban kəsilir, vəfat etmiş əziz adamların xatirəsini yad etmək məqsədilə evlərdə və qəbiristanlıqlarda dua oxunur, ehsan verilir.

Şəriətə görə, qurbanlıq heyvanın qüsuru olmamalı və onu kəsən bıçağa xüsusi qurban duası oxunmalıdır. Nəsil artımında dişi heyvanların müstəsna rolu olduğuna görə qurbanlıq heyvanın erkək olması daha üstün tutulur. Qurbanlıq qoçun yaşına gəlincə, bu, ən azı altı aylıq heyvan olmalıdır. Lakin dana, yaxud dəvənin bir yaşı tamam olsa, daha yaxşıdır. Bir qurbanlıq heyvan yeddi dindarın adından kəsilə bilər, lakin fərdi qurban daha savablı sayılır.

Qurban bayramı müsəlman ruhaniləri tərəfindən İbrahim peyğəmbərin (ə.) öz oğlu İsmayılı Allahın şərəfinə qurban kəsmək niyyətini bildirən hadisə ilə əlaqələndirilir. Allah öz sevimlisi İbrahim peyğəmbərin (ə.) sadıqlığını sınamaq üçün ondan yeganə oğlu İsmayılı qurban kəsməyi tələb edir və İbrahim peyğəmbər (ə.) gözünü qırpmadan oğlunu yerə yığıb başını kəsərkən, Allahın göndərdiyi mələk Cəbrayıl (ə.) göydən enib onun əlini saxlayıb, Allahın İbrahimdən (ə.) razı qaldığını bildirib və oğlu İsmayılın əvəzinə Tanrının göndərdiyi qoyunu kəsməyi təklif edir. Buna görə də Qurbanlıq bayramında kəsilən qurbana “İsmayıl qurbanı” da deyirlər. Bu andan etibarən dindarlar hər il ev heyvanlarından birini Allahın şərəfinə kəsib, Ona öz itaətkarlıqlarını bildirirlər. Ömründə bir dəfə vacib Məkkə və ya Həcc ziyarətinə getməsi və orada qurban kəsməsi də dindarın mühüm borcu hesab olunur.

İslam dünyasının ən müqəddəs bayramlarından sayılan Qurban bayramı bütün müsəlman ölkələrində təmtəraqqla qeyd olunur. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra Milli Məclisin qəbul etdiyi 1992-ci il 27 oktyabr tarixli “Azərbaycan Respublikasının bayramları haqqında” Qanununa əsasən Qurban bayramı ölkəmizdə də dövlət səviyyəsində bayram kimi qeyd edilir.

Tofiq Mahmud oğlu Mehdiyev 1931-ci il noyabr ayının 6-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şahbuz rayonunda anadan olmuşdur. Orta təhsili Bakıda 31 sayılı məktəbdə almış, sonra Bakı Dövlət Universitetini (1949-1954) bitirmişdir.

Əmək fəaliyyətinə Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Mədəni-Maarif Müəssisələri İdarəsində metodiki kabinetin metodisti kimi (1954) başlamış, sonra "Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyasında xüsusi müxbir (1958-1961), "Göyərçin" jurnalı redaksiyasında ədəbi işçi olmuşdur (1961).

1958-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü idi.

İlk şeiri "Kəsməsəm də, görməsəm də" 1953-cü ildə "İnqilab və mədəniyyət" jurnalında dərc olunmuşdur. 1976-cı ildən "Göyərçin" jurnalının redaktoru vəzifəsində işləmişdir.

1984-cü ildə Azərbaycan Komsomolu mükafatı laureatı adına layiq görülmüşdür.

Tofiq Mahmud bədii tərcümə ilə də məşğul olmuşdur. Məktəblilər onun tərcüməsində Xuta Berulavanın

Ədəbiyyat

Uzaqda uçan dağlar /Tofiq Mahmud.- Bakı: Yazıçı, 1991.- 310 s.

Mehdixanlı, T. Yadigar məktub: [şair-publisist Tofiq Mahmud haqqında] /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2005.- 5 noyabr.- S. 6.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

"Quş südü", İsabəy İshaqovun "Hər şeyi öyrənmək istəyən" kitablarını indi də sevə-sevə oxuyurlar. Əsərləri xarici ölkə xalqlarının dilinə tərcümə olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Uşaq Fondunun Bakı şöbəsinin sədri, 1989-cu ildən həm də rəyasət heyətinin üzvü olmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Uşaq və gənclər ədəbiyyatı şurasının sədri seçilmişdir. Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

O, 4 aprel 1997-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Səmayə Quliyeva

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı Günü 2009

Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı Azərbaycan dövlətinin suverenliyinin rəmzidir.

Bu gün Azərbaycan Respublikası üzərində dalğalanan müqəddəs Dövlət Bayrağımız – milli bayrağımız ilk dəfə 1918-ci il noyabrın 9-da Bakıda, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Nazirlər Şurasının yerləşdiyi binada qəbul edilmiş və qaldırılmışdır.

Müstəqil Azərbaycanın dövlət bayrağındakı üç rəngin ifadə etdiyi və XX əsrin əvvəllərindəki milli istiqlal ideologiyamızın üç təməl prinsipini təşkil edən “Türkçülük, islamçılıq və müasirlik” düsturunun müəllifi görkəmli Azərbaycan mütəfəkkiri Əli Bəy Hüseynzadədir.

Azərbaycan Respublikasının dövlət bayrağından istifadə müstəqil Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 23-cü və 75-ci maddələri, “Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, eləcə də, həmin Qanunla təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı haqqında Əsasnamə” əsasında tənzimlənir. Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağının rəngli və sxematik təsviri adı çəkilən Qanun və Əsasnamə ilə təsdiq edilmişdir.

Əsasnaməyə görə Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı eni və uzunluğu bərabər olan rəngli üç

üfqi zolaqdan ibarət düzbucaqlı parça şəklindədir: üst zolaq mavi rəngdə, orta zolaq qırmızı rəngdə, aşağı zolaq yaşıl rəngdədir. Bayrağın hər iki üzündə qırmızı zolağın ortasında ağ rəngli aypara və səkkizguşəli ulduz təsviri vardır. Bayrağın eninin uzununa nisbəti 1:2-dir. Ayparanın və səkkizguşəli ulduzun təsvirləri tərəflərinin nisbəti 3:4 olan düzbucaqlının içərisində yerləşir; düzbucaqlının diaqonalı bayrağın eninin 1/2-nə bərabərdir. Ayparanın təsviri konsentrik (eyni mərkəzli) olmayan iki dairənin hissələri şəklindədir; böyük dairənin diametri xarici düzbucaqlının eninə, kiçik dairənin diametri isə bayrağın eninin 1/4-nə bərabərdir. Kiçik dairənin mərkəzi bayrağın həndəsi mərkəzindən sol tərəfdə, bayrağın eninin 1/60-nə bərabər olan məsafədə yerləşir. Səkkizguşəli ulduzun

təsviri ayparadan sağda yerləşir, ulduzun xarici dairəsinin diametri bayrağın eninin 1/6-ni, daxili dairəsinin diametri isə 1/12-ni təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı və onun təsviri, ölçülərindən asılı olmayaraq təsvirlərə həmişə dəqiq uyğun gəlməlidir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda Dövlət Bayrağı Gününün elan edilməsi barədə sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, hər il 9 noyabr Azərbaycan da Dövlət Bayrağı Günü kimi qeyd ediləcək.

2009-cu ilin noyabr ayında Dövlət Bayrağı Günü ilə bağlı Əmək Məcəlləsinin 105-ci maddəsinə edilmiş əlavəyə əsasən, 9 noyabr Azərbaycanda Dövlət Bayrağı Günü elan olunur və bu bayram ölkədə qeyri-iş günü olan bayramların siyahısına daxil edilir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Azərbaycanda Dövlət Bayrağı Gününün elan edilməsi barədə (17 noyabr, 2009-cu il) Sərəncamı //Azərbaycan.-2009.-17 noyabr.-S.12.

Azərbaycanda dövlətçilik və onun rəmzləri: [kitab-albom] /tərt. ed. və müəl. N.Vəlixanlı; Azərbaycan AMEA. Azərbaycan Tarixi Muzeyi.-Bakı, 2000.- 75 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Nailə Alışova

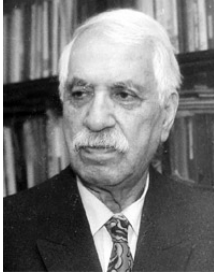
Bilirsinizmi ki,

2010-cu ilin sentyabrın 1-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev tərəfindən Dövlət Bayrağı Meydanının – Bakı şəhərinin Bayıl sahəsində yerləşən memorial abidə-istirahət parkının təntənəli açılışı olmuşdur.

162 metr yüksəklikdə dalğalanan Azərbaycan bayrağı dünyanın ən yüksək bayrağıdır. İnşa olunmuş dayağın hündürlüyü 162 m, bünövrəsinin diametri 3,2 m, bünövrənin üst hissəsinin diametri 1,09 m-dir. Qurğunun ümumi kütləsi 220 tondur. Bayrağın eni 35 m, uzunluğu 70 m, ümumi sahəsi 2450 m², kütləsi isə təqribən 350 kq-dır. Ginnes Dünya Rekordları Təşkilatı 2010-cu il mayın 29-da Azərbaycan Dövlət Bayrağı Dirəyinin dünyada ən hündür bayraq dirəyi olduğunu təsdiq edib.

Meydanda qurulmuş Azərbaycan Respublikasının gerbi, dövlət himninin mətni və ölkəmizin xəritəsi qızıl suyuna salınmış bürüncdən hazırlanıb. Meydanda Dövlət Bayrağı Muzeyi də yaradılıb.

Dünyada yüksəkliyi 100 metr və ondan çox olan daha altı bayraq var. Həmin bayraqlar Braziliya (yüksəkliyi 100 metr), Malayziya (100 metr), Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (123 metr), İordaniya (126,8 metr), Türkmənistan (133 metr) və Şimali Koreyadadır (160 metr).

Balaş Allahbaxış oğlu Abizadə 1921-ci il noyabr ayının 11-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Orta təhsilini də burada almışdır.

Onun "Dnepr" adlı ilk mətbu şeiri 1937-ci ildə Bakıda çapdan çıxmışdır.

1938-ci ildə ailəliklə Cənubi Azərbaycanın Ərdəbil şəhərinə köçdüklərindən burada ibtidai məktəbdə təhsil almışdır. 1941-ci ildə Milli azadlıq hərəkatına qoşulmuşdur. 1942-ci ildə İran Xalq Partiyasına daxil olmuşdur. 1943-cü ildə "Azərbaycan zidd faşist cəmiyyəti"nin Ərdəbil vilayəti şöbəsinə sədr seçilir. Bu cəmiyyətin orqanı "Yumruq" qəzetinin redaktoru olmuşdur. "Vətən yolunda" qəzeti redaksiyasının müsabiqəsində "Səttarxan" şeirinə görə mükafata layiq görülmüşdür.

1946-cı ildə Təbrizdə Milli Hökumət tərəfindən Azərbaycan Dövlət Radio Verilişləri Komitəsinin sədr müavini təyin olunmuşdur. 1946-cı ildə o, həmçinin "Yazıçılar və şairlər cəmiyyəti"nin idarə heyətinin üzvü seçilmişdir.

1943-1945-ci ildə Ərdəbildə və Təbrizdə ilk şeir kitabları nəşr olunmuşdur. 1947-1952-ci ildə Bakıda ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsində təhsil almış, eyni zamanda, Cənubi Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində çalışmışdır.

1963-1982-ci illərdə Azərbaycan EA Ədəbiyyat İnstitutunun Orta əsrlər ədəbiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi işləmişdir. 1981-1991-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının katibi vəzifəsində çalışmışdır. 1991-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin idarə heyətinin

Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı üzrə baş müşaviri təyin olunmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Ağsaqqalar Şurasının üzvü seçilmişdir. O, İran Xalq Partiyasının və ADF MK-nın üzvü, SSRİ-də yaşayan iranlı siyasi mühacirlər cəmiyyəti Azərbaycan şöbəsi rəyasət heyətinin üzvü olmuşdur.

Çoxcildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı"nın müəlliflərindən biridir. Farsca-dan dilimizə çevirdiyi Nizaminin "Yeddi gözəl" poemasını, Füzulinin qəzəllərini çap etdirmişdir. Şəhriyardan tərcümələri vardır. Onun ərəb əlifbası ilə "Seçilmiş əsərləri" buraxılmışdır.

Əsərləri SSRİ və xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur.

Xidmətlərinə görə "Şərəf nişanı", "Xalqlar dostluğu" ordenləri ilə "21 Azər", "Firdovsi" və digər medallarla, iki dəfə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rə-

yasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

1981-ci ildə ona Azərbaycanın Xalq şairi adı verilməmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: Şeirlər. Poemalar /B.Azəroğlu.- Bakı: Öndər, 2004.- 288 s.- (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı).

Xatirələrim: məqalə /B.Azəroğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2009.- 14 avqust. -№ 31. - S.3.

Lirika: poeziya /B.Azəroğlu; tərt. ed. B.Bərdəli.- Bakı: Şirvannəşr, 2004.- 96 s.

Bərdəli, B. Balaş Azəroğlunun yaradıcılıq yolu /B.Bərdəli; elmi red. S.Əmirov; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Nurlan, 2007.

“Ədəbiyyat qəzeti” mənim həmsöhbətimdir: [Xalq şairi Balaş Azəroğlu ilə söhbət] /yazdı S.Hüseynoğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2009.- 17 aprel.- S.1-2.

Əliqızı, A. Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı məsələləri /A.Əliqızı; elmi red. C.Abdullayev.- Bakı: Azərnəşr, 2007.- 268 s.

Nailə Alısova

190 illiyi

Fyodor Dostoyevski
1821-1881*Rus yazıçısı*

Fyodor Mixayloviç Dostoyevski 1821-ci il noyabr ayının 11-də Rusiya Federasiyasının Moskva şəhərində atasının həkim olaraq vəzifə yerinə yetirdiyi Yoxsullar Xəstəxanasına aid bir mənzildə doğulmuşdur. 1837-ci ildə anasının ölümündən sonra atasının yanından ayrılaraq Sankt-Peterburqa köçmüş və orada Əsgəri mühəndislik məktəbinə qəbul edilmişdi. Mühəndislik məktəbindəki imtahanlarının ardından, Dostoyevski baş leytenantlığa gətirilmişdir. Lakin akademiyanı bitirdikdən sonra 1848-ci ildə ixtisasını atmış, özünü bütövlükdə ədəbi yaradıcılığa həsr etmişdir. Böyük rus yazıçısı Fyodor Mixayloviç Dostoyevskinin yaradıcılığı XX əsrin mədəni həyatına təsir göstərmiş, ədəbi modernizm, ekzistensializm, psixologiya, ilahiyyat və ədəbi tənqidin müxtəlif məktəbləri onun ideyalarının bilavasitə təsiri altında formalaşmışdır.

1846-cı ildə ilk romanı “İnsancıqlar”ın çap olunması ilə, gənc yazarlar arasında ən böyük gələcək vəd edən yazıçı kimi şöhrət qazanmışdır. 1847-ci ildə Dostoyevski sosialistlər dərnyinə getməyə başlamış və tədricən dərnək pərdəsi altında fəaliyyət göstərən inqilabi terrorçu təşkilata cəlb edilmişdir. Terrorçular çara qarşı sui-qəsd etməyə cəhd göstərmişlər. Qəsd baş tutmamış, 1849-cu ildə dərnək üzvləri həbs olunmuş və ölüm cəzasına məhkum edilmişlər. Lakin

çar güllələnmə ərafəsində edamı Sibirə sürgünlə əvəz etmişdir. Yaşanmış iztirablar Dostoyevskinin dünya görüşünü bütövlükdə dəyişdirmişdir. 10 ildən sonra sürgündən qayıdan Dostoyevski ədəbi yaradıcılığını davam etdirmiş, 1859-cu ildə qardaşı Mixail və dostu Straxov ilə birlikdə “Vremya” və “Epoxa” adlı jurnalları nəşr etdirmişdir. Bu dövrdə yazdığı “Alçaldılmışlar və təhqir olunmuşlar”, “Ölü evindən xatirələr” romanları ilə tanınmışdır. 1863-cü ildə Avropaya səfər etmiş, xəstəliyi və qumar səbəbi ilə maddi problemlər yaşayan yazıçı 1864-cü ildə “Yer altından məktublar” adlı romanını nəşr etdirmişdir. Onun dünyaya şöhrətli “Cinayət və cəza” ilə “Qumarbaz” adlı əsərləri 1866-cı ildə işıq üzü görmüşdür. 1875-ci ildə “Dəliqanlı”, 1876-cı ildə

“Bir yazıcının gündəliyi”, 1879-cu ildə isə “Karamazov qardaşları” romanları nəşr edilmişdir. “Bir böyük günahkarın həyatı” adlı əsərini isə tamamlaya bilməmişdir. 1881-ci il yanvar ayının 28-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Alçaldılmış və təhqir edilmiş insanlar: roman /F.Dostoyevski.- Bakı: Şərq-Qərb, 2007.-374 s.

Cinayət və cəza / F.Dostoyevski.- Bakı: Öndər, 2004.-558 s.

İdiot /F.Dostoyevski.- Bakı: Şərq-Qərb, 2006.-727 s.

Baxtin, M. Dostoyevski poetikasının problemləri /M.Baxtin.- Bakı: “Kitab aləmi” NPM, 2005.- 381 s.

Rus dilində

Нуриев, С.Ш. Проблемы поэтики раннего Достоевского /С.Ш.Нуриев.- Баку, 2008.- 268 с.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.elibrary.az

www.xariciadebiyyat.azeriblog.com

www.joy.az

Adilə Abdullayeva

Güllü Hacağa qızı Mustafayeva 1921-ci il noyabr ayının 12-də Türkmənistanın Cərcö şəhərində anadan olmuşdur.

1938-ci ildə Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunu bitirmişdir.

“Leyli və Məcnun məktəbdə” (1941), “Şairə Məhsətinin portreti” (1947), “Professor Y.Musabəyovanın portreti” (1957), “Paris. Rəssamlar meydanı” (1961) adlı tematik tablolar və portretlər yaratmışdır.

Güllü xanım Mustafayevanın yaradıcılığında uşaq portretləri, xüsusilə “Bizim uşaqlar” silsiləsi xüsusi yer tutur.

1973-cü ildə Azərbaycan SSR Əməkdar rəssamı adına layiq görülmüşdür.

Hazırda onun əsərləri R.Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində və Azərbaycan Dövlət Şəkil Qalereyasında saxlanılır.

Rəssam 1993-cü ildə dünyasını dəyişmişdir.

Ədəbiyyat

Güllü Mustafayevanın doğum günü //Həftə içi.- 2009.- 13 noyabr.- S.7.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.mct.gov.az

Nailə Alışova

Ümumdünya Diabet Günü 2006

Diabet – ailələr, dövlətlər və bütünlükdə dünya üçün ciddi təhlükə törədən, kəskin ağırlaşmalarla müşayiət olunan, müalicəsi çoxlu vəsait tələb edən xroniki xəstəlikdir.

Dünyada diabetlə xəstələnmə dərəcəsinə görə ən yüksək nəticələr Finlandiya, İsveç və Norveçdə qeydə alınıb. Azərbaycan diabet cəmiyyəti isə hazırda ölkədə 62 mindən artıq diabetli xəstəsinin rəsmən qeydiyyatda olduğu barədə məlumat yayıb. Hər il dünyada vəfat edən insanların 5 faizinin ölüm səbəbi diabetdir.

Ümumdünya diabet günü 155-dən artıq ölkədə, o cümlədən də Azərbaycanda qeyd edilir. Bu gün qeyd edilməsi ilk dəfə 2006-cı ildə BMT tərəfindən qəbul edilib. Mütəxəssislərin qənaətinə görə yaxın vaxtlara qədər lazımi tədbirlər görülməsə, növbəti 10 il üçün şəkərli diabetdən dünyasını dəyişən insanların 50 faizə qədər artacağı proqnozlaşdırılır.

İlin bu günü diabet epidemiyasına ictimaiyyətin diqqətini cəlb etmək məqsədilə bir çox ölkələrdə 800-dən artıq dünya əhəmiyyətli abidə və binalar mavi rənglə işıqlandırılır. Ümumdünya Diabet Günü'nün rəmzi mavi rəngdir. Mavi rəng BMT-nin bayrağını və səma rəngini əks etdirir və dünya miqyasında yayılan bu xəstəliyə qarşı mübarizədə birliyi simvolizə edir.

Belə abidələr sırasında Almaniyada "Brandenburg qapıları", Kanadada "Niaqara şəlaləsi", Yaponiyada

"Tokio qülləsi", Avstraliyada "Sidney opera evi" və bir çox digər bu kimi abidələri qeyd etmək olar. Ümumdünya Diabet Günü kampaniyasının əsas məqsədi ictimaiyyətə bu xəstəlik haqqında geniş məlumat vermək, diabet xəstələrinin vəziyyətini yaxşılaşdırmaq, insanları bu xəstəliyə qarşı birgə mübarizəyə səsləməkdir.

Müasir tibb elmi hazırda şəkərli diabetin insan orqanizmində əsasən ürəyə, gözə, böyrəklərə və ayaqlara zərərinin öyrənilməsinə çalışır. Azərbaycanda diabetli xəstələrə kömək məqsədilə həyata keçirilən dövlət proqramları çərçivəsində hər il belə xəstələrə dərmanların pulsuz verilməsi üçün büdcədən vəsait ayrılır.

Beynəlxalq Diabet Federasiyasının məlumatına görə yer kürəsində 240 milyondan artıq insan dia-

bet xəstəliyindən əziyyət çəkir. 20 il ərzində bu rəqəmin 380 milyona çatacağı gözlənilir.

Ədəbiyyat

I tip şəkərli diabet xəstələri üçün qidalanma və fiziki iş barədə məlumat kitabçası /Azərbaycan Diabet Cəmiyyəti.- Bakı, 2009.

Hüseynova, G. Heç bir uşaq diabet nəticəsində məhv olmamalıdır: 14 noyabr Ümumdünya Diabet Günüdür /G.Hüseynova //Respublika.- 2008.- 14 noyabr.- S.6.

Ümumdünya Diabet Gününə həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir: 14 noyabr Ümumdünya Diabet Günüdür //Azərbaycan.- 2009.- 14 noyabr.- S.6.

Rus dilində

Астамирова, Х.С. Большая энциклопедия диабетика: [основные сведения о сахарном диабете, лечение диабета, новые марки инсулина, диета, биологически активные добавки, гликемический индекс продуктов, организация помощи диабетикам, контроль диабета] /Х.Астамирова, М.Ахманов.- М.: Эксмо, 2008.

İnternetdə

www.azdiabetliqa.org
www.hayad.org.

Nailə Alişova

Lətif Hüseyn oğlu Kərimov 1906-cı il noyabr ayının 17-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur.

Onların nəslil bütün “Allahverənlər” tayfası toxuduqları qəşəng xalçaları ilə

Qarabağ mahalında məşhur olmuşdur.

1912-ci ildə onların ailəsi İranın Məşhəd şəhərinə köçmüşdür. Xalça sənətinə məhəbbəti Lətif burada Mirzə Ələkbər Hüseynzadənin emalatxanasına gətirib çıxarmışdır. Müstəsna bacarığı sayəsində üç illik şagirdliyi üç aya başa vuran Lətif usta köməkçisi vəzifəsinə irəli çəkilməmişdir. Sənətini təkcə Məşhəd emalatxanasında öyrəndikləri ilə məhdudlaşdırmaq istəməyən gənc Lətif, Təbriz və Ərdəbil şəhərlərində məşhur xalça mərkəzlərini gəzmiş, hər sənətkardan, hər toxucudan bir təkrarsız ilmə vurmaq, bir naxış salmaq öyrənmişdir.

Şuşa şəhərində “Qarabağxalça” artelində 1928-ci ildə təlimatçı kimi fəaliyyət göstərən Lətif Kərimov, başqa rayonlarda da yerli xalçatoxuma işinin sirlərini öyrənmişdir.

O, 1930-cu ildən xalça sənəti mütəxəssisi kimi “Azərbaycanxalça” birliyində rəssam-təlimatçı, sonralar oranın bədii-texniki rəhbəri vəzifəsində fəaliyyət göstərmişdir.

1932-1936-cı illərdə ilk dəfə olaraq Bakıda və Qubada xalça məktəblərinin açılmasında Lətif Kərimovun böyük zəhmətləri olmuşdur. Lətif Kərimov təkcə xalçaçılıq sahəsində deyil, dekorativ tətbiqi sənətin başqa sahələrində də fəaliyyət göstərmişdir. 1932-ci ildə onun eskizləri əsasında “Əfşar” xalçası toxunmuşdur.

1930-1937-ci illər Lətif Kərimovun yaradıcılığında xüsusi yer tutmuşdur. Onun Firdovsinin anadan olmasının 1000 illiyinə həsr etdiyi xalça, 1934-cü ildə Parisdə ümumdünya sərgisində uğurla nümayiş etdirilmişdir. O, min illərdən başlayaraq Azərbaycan xalçaçılarının müxtəlif növlərinə aid kompozisiya və naxışları toplamış və beləliklə Quba, Şirvan, Bakı, Qazax, Gəncə, Qarabağ, Təbriz və

Borçalı xalça qruplarına daxil olan 150-dən artıq xovlu və xovsuz xalça məmulatı çeşidlərini yığıb, onların rəngli reproduksiyasını hazırlamışdır.

Lətif Kərimov tanınmış rəssamlarımız K.Kazımzadə, İ.Axundov və başqaları ilə birlikdə 1940-1941-ci illərdə dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin yubileyinə həsr edilmiş beş xalça hazırlamışdır. Bu xalçalarda şairin “Xəmsə”sinə daxil olan poemalardan götürülmüş epizodlar təsvir edilmişdir.

Azərbaycan xalça sənətinin qocaman ustadı Lətif Kərimovun onlarca bədii sənət nümunələri sayılan xalçaları muzeylərimizin gözəl eksponatlarındandır.

Xalq sənətimizin ulu örnəklərindən olan xalçaçılığın elm sahəsi kimi tədqiq edilib öyrənilməsində, onun professional sənət növü kimi yüksək səviyyəyə çatdırılmasında və kütləvi istehsal sahələrindən birinə çevrilməsində ustad sənətkarın əvəzsiz xidmətləri olmuşdur.

Elmi-yaradıcılıq fəaliyyətinə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda başlayan Lətif Kərimov 1945-ci ildə ayrıca Xalça şöbəsinin açılmasına nail olmuşdur.

1947-ci ildə Lətif Kərimovun eskizi ilə “Moskva-nın 800 illiyinə” xalçası toxunmuşdur.

Onun “Azərbaycan xalçalarında ornament” kitabı xalçalarımızdakı naxışların, ornamentlərin öyrənilməsi baxımından misilsiz əhəmiyyətə malikdir. Böyük elmi əhəmiyyəti olan bu əsərə görə 1950-ci ildə Lətif Kərimova Sankt-Peterburq şəhərində sənətşünaslıq namizədi – alimlik dərəcəsi verilmişdir.

1955-ci ildə Lətif Kərimov Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüşdür.

Onun monumental tədqiqat işlərindən biri də çoxcildli “Azərbaycan xalçası” monoqrafiyasıdır. Dünya

Ədəbiyyat

Azərbaycan xalçalarının naxış elementlərindən nümunələr /L.Kərimov.- Bakı, 1983.-130 s.

Əliyeva, K. Lətif Kərimov: həyat və yaradıcılığı.- Bakı,2007.- 347 s.

Mehdixanlı, T. İlmələrin nağılı (Azərbaycanın Xalq rəssamı, mahir xalçaçı Lətif Kərimov haqqında) /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2005.- 16 yanvar.- S.4.

Samirə Eminova

xalça alimlərinin stolüstü kitabına çevrilən ilk cildə Azərbaycan xalçalarında istifadə olunan 1200 element haqqında dəyərli elmi məlumat verilmişdir. Lətif Kərimovun təşəbbüsü ilə 1972-ci ildə Bakıda xalça muzeyi təşkil olunmuşdur. Həmin ildə onun eskizi ilə “Nəsimi”, 1976-cı ildə “Əcəmi”, 1977-ci ildə isə “Zərxara” xalçası toxunmuşdur.

Lətif Kərimovun bir sənətkar və alim kimi əməyi dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, 1949-cu ildə İ.Stalinin anadan olmasının 70 illiyinə töhfə olunan nəhəng və nəfis xalçanı toxuyan kollektivə bacarıqla rəhbərlik etdiyinə görə öz həmkarları ilə birgə Stalin mükafatı laureatı adına layiq görülmüşdür. “Xalqlar Dostluğu” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Azərbaycan xalça sənətinin yorulmaz təbliğatçısı, rəssam Lətif Hüseyn oğlu Kərimov 1991-ci il sentyabr ayının 9-da Bakıda vəfat etmişdir.

Aqşın Əlisəttar oğlu Babayev 1936-cı il noyabr ayının 23-də anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra 1954-1959-cu illərdə ADU-nun (indiki BDU) Fliologiya fakültəsində təhsil almışdır. Ədəbi yaradıcılığa tələbəlik dövrü “Oktyabr işıqları” almanaxında çap olunmuş “Azadlıq uğrunda” hekayəsi ilə başlamışdır. Əziz Nesinin hekayələrini, Haldun Tenezin “Katanlı Əli dastanı” pyesini, Terensin “Qardaşlar” pyesini, Stefan Sveyqin “Naməlum qadının məktubu” əsərini dogma dilə çevirmişdir. 1958-1959-cü illərdə “Avtomobil nəqliyyatçısı” qəzetində korrektor işləmişdir.

1961-1965-ci illərdə ADU-nun Şərqşünaslıq fakültəsində Türk ədəbiyyatı üzrə qiyabi aspiranturasını bitirmişdir. “Nazim Hikmətin dramaturgiyası” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1959-1972-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində kiçik redaktor, redaktor, böyük redaktor, baş redaktorun müavini, baş redaktor olmuşdur. 1972-1975-ci illərdə Türkiyənin İskəndərun şəhərində tərcüməçilik etmişdir. 1975-1990-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Şirkətində sədr müavini işləmişdir. Onun “Yaralar”, “Cəza”, “Tufan”, “Düşmən”, “Bir parça həyat” səhnə əsərləri tamaşaya qoyulmuşdur. 1996-cı ildə “Kişilər az yaşadı” povest və hekayələr toplusu Moskvada rus dilində kütləvi tirajla nəşr olunmuşdur. 1991-ci ildən Azərbaycan Respub-

likası Milli Məclisinin Mətbuat xidməti şöbəsinin müdürüdür.

1961-ci ildən Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. “Ədəbiyyat qəzeti”, “Açıq söz” və “Bakinet” qəzetləri redaksiya heyətlərinin üzvüdür.

Xidmətlərinə görə 1970-ci ildə “Əmək rəşadəti”, 1986-cı ildən Əmək Veteranı medalları, 1986-cı ildən Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Fəxri fərmanı ilə tətif edilmişdir.

O, 1978-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, 1987-ci ildən Azərbaycan Əməkdar Jurnalisti, 1996-cı ildən filologiya elmləri doktoru, 1998-ci ildən professordur. 1993-cü ildən “Qızıl qələm” və 1994-cü ildən “Həsən bəy Zərdabi”, “Əməkdar sənətkar”, “Araz” ali ədəbi mükafatı laureatıdır.

Ədəbiyyat

- Seçilmiş əsərləri /A.Babayev.- Bakı: Səda, 2005.- C.1.- 315 s.
- Azərbaycan Parlamenti və beynəlxalq təşkilatlar /A.Babayev.- Bakı: Elm, 2004.- 185 s.
- Başımıza gələnələr /A.Babayev.- Bakı: Azərnəşr, 1995.- 190 s.
- Dünyanın axırı /A.Babayev.- Bakı: Gənclik, 1992.- 307 s.
- Heydər Əliyev və Azərbaycan Parlamenti /A.Babayev.- Bakı: Azərnəşr, 2003.- 172 s.
- Qurtuluş /A.Babayev.- Bakı: Azərnəşr, 1998.- 240 s.
- Müstəqil dövlətimiz və parlamentimiz /A.Babayev.- Bakı: Elm, 2001.- 250 s.
- Səhnə, Ekran, Efir: pyeslər və s. /A.Babayev.- Bakı: Borçalı, 2008.- 436 s.

İnternetdə

www.adam.az
www.az.wikipedia.org
www.science.gov.az

Bəybala Ələsgərov

Qadınlara Qarşı Zorakılığa Son Qoyulması Günü 1999

Çox vaxt zorakılıq sözünü eşidəndə mütləq kiməsə fiziki güc tətbiq olunduğunu düşünürük. Amma bu belə deyil. BMT Baş Assambleyası 25 Noyabr Günü nü Qadınlara Qarşı Zorakılıqla Mübarizə Günü elan edib. Bu tarix təsadüfi seçilməyib. Öz hüquqları uğrunda mübarizə aparan Dominikan qadınları 1960-cı ildə, diktator Rafael Truxilyonun əmri ilə vəhşicəsinə qətlə yetiriliblər.

Bu gün 1999-cu ildən etibarən qeyd edilir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, dünya dövlətləri və insan hüquqları təşkilatları qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizə aparmağa çağırırlar. Qadın hüquqları fəalları dünyada qadınların təhqir olunmasından döyülməsinə kimi zorakılıqları qadağan edən qanunların qəbul edilməsini tələb edirlər.

Qadın hüquqları fəallarının fikrincə, dünyanın heç bir regionunda, ölkəsində, mədəniyyətində qadın zorakılıqlardan azad deyil. Fəallar bildirirlər ki, qadınlara qarşı zorakılıq qadınların inkişafı üçün ən böyük maneələrdən biri olaraq onların əsas insan hüququnun pozulmasıdır.

Qadın zorakılığı ilə bağlı statistik göstəricilər də ürəkəçən deyil. Yer üzündə hər üç qadından biri ən yaxşı halda fiziki zorakılığa məruz qalır. Özü də ona doğma olan insanlar tərəfindən. Cinsi zorakılığa məruz qalan qadınların əksəriyyəti isə cəmiyyətdə yeni problemlərin yaradıcısına çevrilir. Son 50 ildə dünya-

da qadına münasibət müəyyən qədər dəyişsə də, problem demək olar ki, tam həllini tapmayıb. Planetin ayrı-ayrı nöqtələrində baş verən hərbi münaqişələr zamanı zorakılığa məruz qalanların sırasında qadınlar daha çoxdur. Ermənistan – Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində zorakılığa məruz qalan həmvətənlərimiz arasında qadınlar kifayət qədərdir. Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının 1 iyun 2008-ci ilə olan məlumatına görə, əsir, itkin düşmüş və girov götürülmüş şəxslərin 262 nəfəri qadın, o cümlədən 16 nəfəri azyaşlı qız və 156-sı yaşlı qadındır.

Əsir və girovluqdan 343 nəfər qadın, o cümlədən 65 nəfər azyaşlı qız, 112 nəfər yaşlı qadın azad edilib. 550 nəfərin əsir və girovluqda qətlə yetirildiyi və ya

müxtəlif səbəblərdən vəfat etdiyi müəyyən edilib. Onlardan 104 nəfəri qadındır.

Həm münaqişə, həm də gündəlik həyatımızda fəaliyyətini mövcud problemlərin həllinə kömək üzərində quran Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi məhz bu məqsədlə yaradıldı. Reallaşdırılan layihələrdən biri də Azərbaycanda qadınlara qarşı zorakılığın azaldılmasına yönəlib.

25 noyabr – Qadınlara Qarşı Zorakılığın Aradan Qaldırılması Günü münasibətilə BMT-nin baş katibi Pan Gi Mun dünya ölkələrinə müraciət ünvanlayıb. Müraciətdə deyilir: “Dünyanın həm inkişaf etmiş, həm də yoxsul ölkələrində qadınların döyülməsi, alınıb-satılması, zorlanması və öldürülməsi halları baş verir. Bu insan hüquqları pozuntuları yalnız fərdlərə ziyan vurmur, bütün cəmiyyətin inkişafını, sülhü və təhlükəsizliyi sarsıdır. Qadınlar hər yerdə müəyyən risk altındadırlar, lakin onların arasında silahlı münaqişələrin mövcud olduğu ərazilərdə yaşayanlar daha ciddi təhlükələrlə üzləşirlər. Qadınlar artıq nəinki döyüşlər getdiyi zaman, hətta nisbi sakitliyin bərqərar olduğu dövrdə belə ordu, hərbi dəstələr, üsyançılar, kriminal qruplar və hətta polislər tərəfindən hücumlara məruz qalırlar”.

Ədəbiyyat

Xəlilova, L. Qadın yerli demokratiya quruculuğunda aktiv iştirakçı olmalıdır /L.Xəlilova //Respublika.- 2009.- 11 avqust.- S.6.

Qadın əməyinin tətbiqi qadağan olunan, əmək şəraiti zərərli və ağır olan istehsalatların, peşələrin, habelə yeraltı işlərin siyahısının təsdiq edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı.- Bakı, 1999.

Möhsümova, V. Qadına qayğı və ehtiram cəmiyyəti yüksəldir /V.Möhsümova //Xalq qəzeti.- 2008.- 5 sentyabr.- S.3.

Rus dilində

Тюленева, Н. Тайны великих женщин /Н.Тюленева.- М.: АСТ; Санкт-Петербург : Астрель-СПб, 2008.- 317 с.

İnternetdə

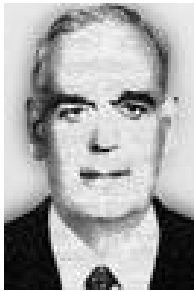
www.az.apa.az

www.gender-az.org

Zorakılığa məruz qalan qadınların dəqiq sayının bilinmədiyini vurğulayan Baş Katib bütün dünya ölkələrini “Zorakılığa son qoymaq üçün birləş!” kampaniyası başlatmağa çağırır: “Qadınlara qarşı zorakılığa son qoyulmasına yardım etmək üçün biz hamımız – kişilər və qadınlar, əsgərlər və sülhməramlılar, vətəndaşlar və liderlər məsuliyyət daşıyıırıq. Hər bir dövlət zorakılığın qarşısını almaq, təqsirkarları məsuliyyətə cəlb etmək və qurbanların hüquqi müdafiəsini təmin etmək kimi öhdəliklərini yerinə yetirməlidir”.

Qadın zorakılığına yox deyək!

Nailə Alishova

Əli Qara oğlu Vəliyev 1901-ci il noyabr ayının 28-də Ermənistanın Sisyan rayonunun Ağdö kəndində anadan olmuşdur. 1917-ci ildə Ağdö kəndindəki üçsinifli rus məktəbini bitirmişdir. Bakıda neft mədənlərində fəhləlik edən Qara kişinin oğlu Əlinin həyata göz açan gündən nəsibi yoxsulluq, müzdurluq, təhqir olmuşdur.

1923-cü ildə Şuşa firqə məktəbinə daxil olan Ə.Vəliyev daha sonra Bakı mərkəzi firqə məktəbində və mühazirəçilər qrupunda təhsilini davam etdirmişdir. Fəal fəhlə-kəndli müxbiri kimi “Kommunist”, “Kəndli”, “Gənc işçi”, “Yeni fikir” qəzetlərinin səhifələrində çıxışlar etmişdir.

1927-ci ildə ilk hekayəsi “Gülərə” nəşr olunanda Əli Vəliyev artıq onillik məşəqqətli, lakin çox maraqlı və şərəfli bir həyat yolu keçmişdi.

1925-1928-ci illərdə Kürdüstan qəzasında müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır. Yay pedaqoji kurslarında təhsilini artırmış və Şuşada orta təhsil haqqında diplom almışdır.

1928-ci ildə Azərbaycan Dövlət Darülfünunun Pedaqoji fakültəsinin Tarix-ictimaiyyət şöbəsinə daxil olmuşdur. “İnqilab və mədəniyyət”, “Hücum” və “Ədəbiyyat cəbhəsində” jurnallarında hekayələri çap olunmuşdur.

1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Darülfünunun Pedaqoji fakültəsini bitirmişdir. Ali məktəbi bitirmək barədə diplom almasına baxmayaraq, Əli Vəliyev

yaşadığı dövrdə baş verən ictimai siyasi hadisələrdən geri qalmamış, aktiv fəaliyyət göstərmişdir.

1933-1934-cü illərdə “Şərq qapısı” qəzetinin redaktoru vəzifəsində çalışmışdır.

1941-1942-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsi cəbhələrində yazıçı-jurnalist kimi iştirak etmiş, gördüyü, şahidi olduğu insanlar və onların qəhrəmanlığını təcəssüm edən “Cəbhə hekayələri” kitabını yazmışdır. 1945-ci ildə “1941-1945-ci illərdəki Böyük Vətən müharibəsində şərəfli əməyə görə” medalı ilə təltif olunmuşdur.

1950-1954-cü illərdə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının məsul katibi vəzifəsində işləmişdir.

1954-cü ildə “Gülşən” povesti və “Çiçəkli” romanı M.F.Axundov adına Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

Əli Vəliyev 1954-1959-cu illərdə “Azərbaycan” jurnalının məsul redaktoru vəzifəsində çalışmışdır. Həmin illərdə yazığının “Madarın dastanı”, “Ürək dostları”, Azərbaycan, Rus, Ukrayna dillərində “Çi-çəkli” romanı, “Seçilmiş əsərləri”nin I cildi oxuculara təqdim olunmuşdur.

1974-cü ildə Azərbaycan Xalq yazıçısı fəxri adına layiq görülmüşdür. Bu illərdə “Budağın xatirələri” romanını və “Yeni həyat” hekayələr kitabını çap etdirmişdir.

1976-cı ildə anadan olmasının 75 illiyi münasibətilə SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

1977-1980-ci illər “Qarabağda qalan izlər”, “Narahat adam”, “Turachiya gedən yol” romanları, “Qənirsiz gözəl”, “Zamanın ulduzları” povest və hekayələri, “Şamama Həsənova” oçerki çap edilmiş, bir sıra povest, hekayə, oçerk və ədəbi-tənqidi məqalələri dövrü mətbuatda çap olunmuşdur.

O, 1959-cu ildə Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni, 1971-ci ildə anadan olmasının 70 illiyi və ədəbiyyatı-

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /Ə.Vəliyev; tərt.: Tofiq Qaraqaya, Sevil Vəliyeva.- Bakı: Avrasiya Press, 2005.- 320 s.

Turachiya gedən yol: Roman. /Ə.Vəliyev.- Bakı: Gənclik, 1980.- 456 s.

Cahangir, T. Təcili yardım: Əli Vəliyev haqqında /T.Cahangir //Yeni Azərbaycan.- 2002.- 9 aprel.- S.5

Xalq yazıçısının yubileyi: Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Natəvan klubunda Xalq yazıçısı Əli Vəliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş yığıncaq haqqında //Azərbaycan.-2001.-22 aprel.-S.4.

Qasımov, İ. Əli Vəliyev: Yazığının şəxsiyyəti və yaradıcılığı /İ.Qasımov.- Bakı: Yazıçı, 1987.- 129 s.

İnternetdə

www.anl.az

www.google.az.

mızın inkişafındakı böyük xidmətlərinə görə Lenin ordeni və “Əmək veteranı” medalı, 1981-ci ildə anadan olmasının 80 illiyi ilə əlaqədar olaraq “Oktyabr İnqilabı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Jurnalistlər İttifaqının “Qızıl qələm” mükafatına və “Xalq maarifi əlaçısı” döş nişanına layiq görülmüşdür.

Əli Vəliyev 2 fevral 1983-cü ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir. Fəxri Xiya-banda dəfn olunmuşdur.

Samirə Eminova

1 dekabr
Gün çıxır
07:08
Gün batır
17:15
31 dekabr
Gün çıxır
06:26
Gün batır
17:24

Dekabr

23 noyabr-
21 dekabr

Oxatanın Nişanı
oddur. Yupiterin
himayəsindədir.
Günəşin Oxatan
bürcündən keçdiyi
dövrə də doğulanlar
təmkilni, fəal
olurlar. Kişilər
qadınların xoşuna
gəlirlər.

2011

*Əlamətdar və
tarixi günlər*

Ca	1
C	2
Ş	3
B	4
Be	5
Ça	6
Ç	7
Ca	8
C	9
Ş	10
B	11
Be	12
Ç0a	13
Ç	14
Ca	15
C	16
Ş	17
B	18
Be	19
Ça	20
Ç	21
Ca	22
C	23
Ş	24
B	25
Be	26
Ça	27
Ç	28
Ca	29
C	30
Ş	31

1. QİÇS-ə Qarşı Mübarizə Günü
3. Beynəlxalq Əlillər Günü
6. Rəbitə və İnformasiya Texnologiyaları Sahəsi İşçilərinin Peşə Bayramı (06.12.2006)
11. Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio Verilişləri Günü
16. Sərhəd Qoşunları Günü
- 26 Xankəndinin işğalı (26.12.1991) günü
- 31.Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü (31.12.1991)

Xankəndinin işğalı

Xan babalarımızın əli ilə ilk bünövrə daşları düzülən, Azərbaycan xalqının var-dövləti hesabına tikilib müasir şəhər görkəmi alan Xankəndi Qarabağın başqa yaşayış məntəqələri kimi Ermənistan ordusunun tapdağı altındadır. İşğala qədər Xankəndində yüzlərlə azərbaycanlı ailəsi yaşayırdı, yurd-yuvasından didərgin düşən soydaşlarımız orada Kərkicahanda yaşamışdılar. Bütün Azərbaycan xalqı inanır ki, Dağlıq Qarabağ problemi ən yaxın zamanlarda birdəfəlik və ədalətli həll ediləcəkdir, Xankəndi də, Kərkicahan da, Xocalı da, Şuşa da, Laçın da əsl sahiblərinə - azərbaycanlı övladlarına qovuşacaq.

Hal-hazırda rayonun ərazisi erməni silahlı dəstələri tərəfindən işğal olunub!

Dekabr – Qriqorian təqvimi ilə ilin on ikinci, sonuncu ayıdır. 31 gündən ibarətdir.

Milli ədəbiyyat

Əməkdar incəsənət xadimi, şair, publisist, dramaturq Qurbani Abdulla Novruz oğlunun (13.12.1956) anadan olmasının **55** illiyi

Şair, kinodramaturq Əliyev Rövşən Məmmədəli oğlunun (Ramiz Rövşən) (15.12.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Əməkdar mədəniyyət işçisi, yazıçı Vəliyev Süleyman Vəli oğlunun (21.12.1916-07.03.1996) anadan olmasının **95** illiyi

Ədəbiyyatşünas, şair, tərcüməçi Əlizadə Məmməd Əli oğlunun (Mübariz Əlizadə) (23.12.1911-08.04.1994) anadan olmasının **100** illiyi

Ədəbiyyatşünas, professor Sultanlı Əli Abdulla oğlunun (25.12.1906-18.07.1960) anadan olmasının **105** illiyi

Yazıçı, ədəbiyyatşünas Cəfərzadə Əzizə Məmməd qızının (29.12.1921-04.09.2003) anadan olmasının **90** illiyi

Şair, publisist Kəsəmənli Nüsrət Yusif oğlunun (29.12.1946-16.10.2003) anadan olmasının **65** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Rus yazıçısı, ictimai xadim, dövlət mükafatı laureatı Tixonov Nikolay Semyonoviçin (04.12.1896-08.02.1979) anadan olmasının **115** illiyi

İran şairi, filoloq və ictimai xadim Bahar Məhəmmədağlı Məlik Üşşüəranın (10.12.1886-21.04.1951) anadan olmasının **125** illiyi

Rus şairi Nekrasov Nikolay Alekseyeviçin (10.12.1821-08.01.1878) anadan olmasının **190** illiyi

Rus yazıçısı, publisist, tarixçi Karamzin Nikolay Mixayloviçin (12.12.1766-03.06.1826) anadan olmasının **245** illiyi

Fransız yazıçısı Flober Qustavın (12.12.1821-08.05.1880) anadan olmasının **190** illiyi

Rus yazıçısı, ictimai xadim Fadeyev Aleksandr Aleksandroviçin (24.12.1901-13.05.1956) anadan olmasının **110** illiyi

Tarixi günlər

QİÇS-ə Qarşı Mübarizə Günü (01.12.1996)

Beynəlxalq Əlillər Günü (03.12.1992)

Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Sahəsi İşçilərinin Peşə Bayramı (06.12.2006)

“Müstəqil Dövlətlər Birliyi”nin (MDB) yaradılması haqqında müqavilə bağlanmışdır (08.12.1991)

Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio Verilişləri Günü (12 dekabr)

Sərhəd Qoşunları Günü (16.12.2000)

Latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasının bərpa olunması haqqında qanun qəbul edilmişdir (25.12.1991)

Azərbaycan Respublikası Pensiya Fondunun (16.12.1991) yaradılması

Xankəndinin işğalı günü (26.12.1991)

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü (31.12.1991)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əsgərova Salatın Əziz qızının (16.12.1961-09.01.1991) anadan olmasının **50** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əhmədov Riad Fikrət oğlunun (20.12.1956-22.01.1992) anadan olmasının **55** illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Orucov Vəzir Surxay oğlunun (26.12.1956-22.03.1993) anadan olmasının **55** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Dövlət xadimi, general-mayor Əsədov Məhəmməd Nəbi oğlunun (05.12.1941-20.11.1991) anadan olmasının **70** illiyi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, görkəmli siyasi və dövlət xadimi Əliyev İlham Heydər oğlunun (24.12.1961) anadan olmasının **50** illiyi

İqtisadiyyat

Əməkdar elm xadimi, iqtisadçı alim Əliyev Aqil Əlirza oğlunun (10.12.1926-07.03.2006) anadan olmasının **85** illiyi

Əməkdar elm xadimi, iqtisadçı alim Qasimov Əbülfəz Cəbrayıl oğlunun (20.12.1931) anadan olmasının **80** illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Əməkdar elm xadimi, Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma

Akademiyasının akademiki, professor Xələfov Abuzər Alı oğlunun (25.12.1931) anadan olmasının **80** illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Danimarka astronomu Brahe Tixonun (14.12.1546-13.10.1601) anadan olmasının **465** illiyi

Poleontoloq, geoloq alim Ağalarova Dünya Ələkbər qızının (15.12.1906-1981) anadan olmasının **105** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Əməkdar həkim, cərrah Əlikəşibəyov Mustafa Məmməd oğlunun (07.12.1901) anadan olmasının **110** illiyi

Azərbaycanda patoloji anatomiyanın banilərindən biri, professor Hüseynov Cəlil Yusif oğlunun (20.12.1896-21.03.1979) anadan olmasının **115** illiyi

İlk qadın travmatoloq, tibb elmləri doktoru Seyidova Həqiqət Əli qızının (26.12.1916) anadan olmasının **95** illiyi

Məşhur parazitoloq və protozooloq alim, AMEA-nın həqiqi üzvü Musayev Musa Əbdürrəhman oğlunun (27.12.1921) anadan olmasının **90** illiyi

Zooloq-entomoloq, biologiya elmləri doktoru Səmədov Niyazi Həmid oğlunun (31.12.1916) anadan olmasının **95** illiyi

Tarix

Tanınmış şərqşünas alim, tarix elmləri doktoru, professor Bünyadov Ziya Musa oğlunun (24.12.1921-21.02.1997) anadan olmasının **90** illiyi

Fizika. Riyaziyyat

İngilis fiziki Tomson Cozef Conun (18.12.1856-30.08.1940) anadan olmasının **155** illiyi

Görkəmli fizik, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Quliyev Nəriman Ağaqlu oğlunun (28.12.1926) anadan olmasının **85** illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Alman elektrotexniki və sahibkarı Simens Ernst Vernerin (13.12.1816-06.12.1892) anadan olmasının **195** illiyi

Əməkdar elm və texnika xadimi, texnika elmləri doktoru, professor Süleymanov Ələkbər Bağır oğlunun (31.12.1916) anadan olmasının **95** illiyi

Teatr. Kino. Sirk

Xalq artisti, görkəmli aktyor Yusifzadə Əşrəf Əmrah oğlunun (05.12.1906-07.03.1963) anadan olmasının **105** illiyi

Amerika kino rejissoru, prodüser Disney Uoltun (05.12.1901-15.12.1966) anadan olmasının **110** illiyi

Xalq artisti Salayev Həsənağa Dərya oğlunun (05.12.1921-22.10.1981) anadan olmasının **90** illiyi

Xalq artisti, Dövlət mükafatı laureatı Davudova Mərziyə Yusif qızının (08.12.1901-05.01.1962) anadan olmasının **110** illiyi

Rusiyanın Xalq artisti, sirk ustası və kloun Nikulin Yuri Vladimiroviçin (18.12.1921-21.08.1997) anadan olmasının **90** illiyi

Kino operatoru, rejissor və rəssam Atakişiyev Əlisəttar Ələsgər oğlunun (25.12.1906-1990) anadan olmasının **105** illiyi

Rəssamlıq

Alman boyakarı və qrafiki Diks Ottonun (02.12.1891-25.07.1969) anadan olmasının **120** illiyi

Rəssam, Dövlət mükafatı və Beynəlxalq Nehru mükafatı laureatı Abdullayev Mikayıl Hüseyn oğlunun (19.12.1921-21.08.2002) anadan olmasının **90** illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Xalq artisti, balerina Şirəliyeva Tamilla Xudadat qızının (08.12.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Xalq artisti, müğənni Sadıqov Ələvsət Şirəli oğlunun (22.12.1906-17.10.1971) anadan olmasının **105** illiyi

Xalq artisti, balerina Babayeva Çimnaz Məmməd qızının (23.12.1946) anadan olmasının **65** illiyi

Əməkdar artist, balaban və klarnet ifaçısı Zeynalov Bəhruz Mahmud oğlunun (24.12.1926-25.05.1998) anadan olmasının **85** illiyi

SSRİ və Azərbaycanın Xalq artisti Xanlarova Zeynəb Yəhya qızının (28.12.1936) anadan olmasının **75** illiyi

Xalq artisti, müğənni Əliyev Əbülfət Əsəd oğlunun (30.12.1926-1990) anadan olmasının **85** illiyi

Folklor

Əməkdar mədəniyyət işçisi Pənahov Əlipənah Ələsgər oğlunun (Aşıq Pənah) (12.12.1926-26.08.1978) anadan olmasının **85** illiyi

85 illiyi

Əlipənah Pənahov 1926-1978

Aşıq

Əlipənah Ələsgər oğlu Pənahov (Aşıq Pənah) 1926-cı il dekabr ayının 1-də indiki Neftçala rayonunun Aşağı Surra kəndində anadan olmuşdur.

Tədrisən onun şair təbi püxtələşmiş, qol-qanad açmışdır. Gənc yaşlarından şeirə, sənətə, saza böyük həvəs göstərən Aşıq Pənah sonralar

bütün həyatını bu sənətə bağlamışdır.

Zaman keçdikcə aşıqın sənət meydanı genişlənməmişdir. Surra kəndindən pərvəriş tapan sırası sənə həvəskarı, kitab müəllifi və bənzərsiz sənətkar kimi tanınmış, sevilmiş və seviləndikcə ilhamlı mahnıları hisslərə, duyğulara hakim kəsilmişdir.

Aşıqlıq sənətinə 15 yaşında ikən – 1941-ci ildə başlayıb. 25 yaşında ikən Salyanda “Kür” aşıqlar ansamblı təşkil etmişdi. 1944-1947-ci illərdə Salyan Dövlət Dram Teatrında çalışmışdır.

Teatrın repertuarında operalar, operettalar, musiqili komediyalar əsas yer tutduğundan yapışıqlı səsi olan Pənah həmişə baş rolların ifaçısı olmuşdur. Məcnun, Kərəm, Qərib, Əsgər, Vaqif obrazları onun uğurlu ifasında teatrsevərlərin, tamaşaçıların alqışlarını qazanmışdır.

Sonralar Aşıq Pənah bunu dönə-dönə qeyd etmiş, teatr səhnəsinin onun qol-qanad açmasında, dinləyicilər qarşısına sıxılmadan çıxmasında, sərbəst çıxış etməsində mühüm rol oynadığını xüsusi vurğulamışdı.

Beləcə, aşıq həmişə xalqın şad və qəmgün günlərində onunla birlikdə sevinmiş, kədərlənmişdir. O, toy məclislərində zamanın sınağından çıxmış qəhrəmanlıq və məhəbbət dastanlarını özünəməxsus şövqlə söyləmiş, hamını el qeyrətini çəkməyə, düşməni qabağında mərdanə dayanmağa, dostluqda, sevgidə dəyanətli olmağa səsləmişdir.

Aşıq 1967-ci ildə Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi adına layiq görülmüşdür.

Bütövlükdə, Aşıq Pənah Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı və təbliği üçün az iş görməmişdir. Aşıq Pənah çox yaşamamışdır. Cəmi 52 il ömür sürmüşdür. Amma o, bu qısa həyatında da aşıq sənətimizin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Sazda 32 ənənəvi aşıq havasını ustalıqla ifa etmişdir. Aşıq Pənah 18 aşıq havası (“Dilbər”,

“Yeddi qardaş”, “Azərbaycan” və s.) bəstələmişdir. “Qəhrəman şah Nəcəf”, “Əsli və Kərəm”, “Aşıq Qərib” və s. dastanları məclislərdə məharətlə ifa etmişdir. Aşıq Pənah 2 dastanın (“Sülh”, “Pambıqçılar”) və 128-ə qədər qoşmanın müəllifi olmuşdur.

Aşıq Pənah keçmiş SSRİ-nin müxtəlif şəhərlərində, bir sıra xarici ölkələrdə Azərbaycanı müvəffəqiyyətlə

təmsil etmişdir. Əsl sənətkar, böyük el ağsaqqalı, məclislər yaraşığı olan aşıq 1978-ci il avqustun 8-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Əfəndiyev, P. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı /P.Əfəndiyev.- Bakı: Işıq, 1981.- 365 s.

Rəhimov, Ə. Aşıq Pənah və Azərbaycan mədəniyyəti /Ə.Rəhimov //Mədəni-Maarif.- 2007.- № 10-11.- S.46-49.

İnternetdə

www.azerbaijan-news.az
www.az.wikipedia.org
www.medeniyyet.az

Məmməd Məmmədov

90 illiyi

Həsənağa Salayev
1921-1980*Aktyor*

Həsənağa Dərya oğlu Salayev 1921-ci il dekabr ayının 1-də Bakıda doğulmuşdur. 1937-ci ildə 9-cu sinfi yüksək qiymətlərlə bitirərək Bakı Teatr Texnikumuna daxil olmuşdur. Tələbə ikən 1938-ci ildə Akademik Milli Dram teatrının aktyor heyətinə qəbul edilmişdir. 1941-ci ildə müharibəyə getmiş və 1946-cı ildə teatra

qayıtmışdır.

Müxtəlif illərdə Səməd Vurğunun “Xanlar” (Mamuliya), “Fərhad və Şirin” (Fərhad), “Vaqif” (Eldar, Qacar və Vaqif), Zeynal Xəlilin “Qatır Məmməd” (Əziz), Ənvər Məmmədخانının “Şərqi səhəri” (Mustafa), Vilyam Şekspirin “Otello” (Montano), Hüseyn Cavidin “Səyavuş” (Keykavus) və s. əsərlərinin tamaşalarında xarakterik səhnə surətləri yaratmışdır.

Aktyor eyni zamanda “Azərbaycanfilm” kinostudiyasının istehsal etdiyi “Fətəli xan”, Görüş”, “O olmasın, bu olsun”, “Onu bağışlamaq olarmı?”, “Koroğlu”, “İstintaq davam edir” bədii və “Aygün” televiziya filmlərində Süleyman, Musa, Əzim Əzimzadə,

Qüdrət, Eyvaz, Mayor Rüstəmov, Əmirxan rollarına çəkilməmişdir.

Gurultulu və cingiltili səsinə məharətlə tənzimləyən aktyor romantik rollarla realist personajları, mürəkkəb psixoloji dönüşlü dramatik obrazları eyni məharətlə oynaya bilirdi.

Həsənağa Salayev aktyorluq sənətində qazandığı qələbələrə görə 10 iyun 1959-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 1974-cü ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Aktyor yaradıcılığının ən müdrik çağında, 54 yaşında 22 oktyabr 1981-ci ildə dünyasını dəyişmişdir.

Ədəbiyyat

Rəhimli, İ. Həsənağa Salayev /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.328-329.

Salayev Həsənağa //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1984.- C.8.- S.265.

Səmayə Quliyeva

Uolter Elayas (Uolt Disney) 1901-ci il dekabr ayının 5-də İrlandiyadan gəlmiş çox kasıb bir ailədə dünyaya göz açmışdır. 1919-cu ildən etibarən Kanzas-Siti şəhərində karikatura rəssamı işləmişdir. Daha sonralar Disney reklam kompaniyasına daxil olmuşdur və burada Y.Ayverksomla işləməyə başlamışdır. Həmin yerdə Disneyin məşhur qəhrəmanlarının hazırlanması ilə məşğul olmuşlar. Gülməli rəsm karikaturaları çəkərək film yaratmış, həmin filmin adı isə “Gülməyin qramı” adlandırılmışdır. Bu formada ilk reklam çarxları ilə fəaliyyətə başlamışdır. Özünün çox da böyük olmayan “Laf-o qramz” adlı şəxsi kompaniyası olan Uolt Disney rəsmlərdən ibarət nağıl filmləri olan “Göyçək Fatma”, “Qırmızı papaq”, “Çəkməli pişik” və başqalarını böyük ustalıqla yaratmışdı. Disneyin “Dəlicəsinə təyyarə” adlı filmində yeni personaj olan “Mikki Maus” siçanı meydana çıxdı və tez bir zamanda məşhurlaşdı. 1929-cu ildə “Skletlərin rəqsi” adlı film işıq üzü görmüşdü. Qəhrəmanların içərisində ən çox istifadə edilən Mikki Maus, ən şanssız ördək Donald Dak, it Plutto və Disneyin digər həmişə istifadə edilən personajları canlandırılmışdı.

Uolt Disney 1932-ci ildə Mikki Maus personajının yaradılmasına görə Oskar mükafatına layiq görülmüşdü. Bundan sonra Disney Amerikanın cizgi filmlərini qeydiyyatdan keçirməyə başlamış və burada M.Sennetta adlı gülməli əənələri özündə birləşdirən

məktəb açılmışdı. 1933-cü ildə Disney ilk dəfə olaraq dünyada rəngli cizgi film buraxmış və bu zaman ABŞ-ın işlənmiş “Texnikolor” metodundan istifadə etmişdi. Onun xüsusi uğuru isə “Üç donuz balası” adlı filmi ilə olmuş və 1933-cü ildə bu filmə görə Oskar mükafatı qazanmışdı. 1930-cu illərin ortalarında U.Disneyin filmləri tədricən Avropa və dünya bazarına çıxmağa başlamışdı. “Ağbəniz və yeddi cücə” adlı filmə Disney ilk dəfə olaraq yarım metrajlı filmə müraciət etmiş və 1938-ci ildə Venesiyada keçirilən

Beynəlxalq festivalda Oskar mükafatı ilə təltif edilmişdi. İkinci dünya mü-

haribəsindən sonra Disney studiyası sifariş edilmiş qısa metrajlı filmlər çəkməyə davam etmişdi. Bunlardan “Göyçək Fatma” (1950-ci ildə Venesiyada keçirilmiş Beynəlxalq festivalda mükafat almışdı), “Alisiya möcüzələr ölkəsində” (1951), “Piter Pen” (1953), “Xanım və avara” (1955), “Yatmış gözəl” (1959), “101 dolamatin iti” (1961), “Meri Poppinz” (1965-ci ildə əsasən aktyor və cizgilərin köməyi ilə yaradılmışdır), “Cəngəllik kitabı” (1967-ci ildə Disneyin ölümündən sonra bitirilmişdi) və başqalarını sadalamaq olar.

XX əsrin 50-60-cı illərinin sonlarında Disney studiyası yeni sənədli filmlərin çəkilməsinə başlayır. Bunlara “İnsanlar və ölkələr”, “Həyatdan macərə” (burada heyvanların həyatına diqqət yetirilirdi) və oyun üçün nəzərdə tutulmuş kommersiya filmləri daxil edilmişdi. Öz işlərinə görə Disney 29 Oskar al-

mışdır. Uolt Disneyin hazırladığı ən böyük layihələrdən biri uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş Kaliforniyada yaradılan park Disneylend olmuşdur. Hansı ki, burada atraksion üsullarını özündə birləşdirən və onun filminə olan personajlar vardır. Disneylend parkı 1955-ci ildən açıq elan edilmişdir.

Görkəmli rejissor, rəssam və prodüser Uolt Disney 15 dekabr 1966-cı ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Disney, Disni Uolt (05.12.1901-15.12.1966) //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası.-10 cildə.- Bakı, 1984.- C.3.- S.472-473.

İnternetdə

www.animaral.com
www.az.wikipedia.org
www.bizimyol.az

Adilə Abdullayeva

Rəbitə İşçilərinin Peşə Bayramı 2006

14 fevral 1876-cı il – Vaşinqton şəhərində Aleksandr Bell özünün telefon ixtirasına patent aldığı bu tarix telefon rabitəsinin rəsmi yaranma günü kimi qeyd edilir. A.Bell tərəfindən kəşf edilmiş telefon rabitəsinin qısa müddətdə Amerikada, Avropada, Rusiyada,

o cümlədən Azərbaycanda da tətbiqinə başlandı.

Azərbaycan rabitəsi müəyyən tarixi mərhələlərdə çətin və keşməkeşli yol keçib. 1881-ci ildə Bakıda “Qafqaz və Merkuri” gəmiçilik cəmiyyəti tərəfindən ilk telefon xəttinin çəkilməsi ilə tarixə düşən Azərbaycan rabitəsi yarandığı gündən yüksək inkişaf mərhələsi keçib...

Azərbaycanda rabitənin tarixi neft tariximizlə birgə başlayır. 1881-ci ilin yanvarında “Nobel qardaşları cəmiyyəti” telefon çəkilişinə icazə almaq məqsədilə Bakı qubernatoru general-leytenant Rozenə müraciət etmiş və həmin ilin 18 fevral tarixində çəkilişə icazə almışdı. 23 noyabr 1881-ci il tarixində istismara verilən bu xəttin uzunluğu 6 km idi. Cəmiyyətin baş kontoru ilə sədr və baş mühəndisin evlərini birləşdirirdi. Bundan sonra telefon xəttinin inşası və onun əhəmiyyəti neft sahibkarlarını bu işə cəlb etdi.

1886-cı ildə Sankt-Peterburq və Bakı şəhərləri arasında teleqraf rabitəsinin yaradılması, 1911-ci ildə isə Tiflis-Bakı-Yelizavetpol istiqamətində telefon xəttinin çəkilməsi rabitə tariximizin yadda qalan səhifələrindəndir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə yenidən hakimiyyətə qayıdışından sonra Azərbaycanda rabitənin inkişafı geniş vüsət aldı. Heydər Əliyevin 2003-cü il fevralın 17-də imzaladığı və 2003-2012-ci illəri əhatə edən Azərbaycan Respublikasının inkişafı nəminə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Strategiya 10 il ərzində görülməli işlərin ümumi xəttini müəyyənləşdirdi. Aparılan kompleks islahatlar nəticəsində Azərbaycanda mobil telefon rabitəsi, internet sürətlə inkişaf etməyə başladı, ATS-lərin elektronlaşdırılması və digər mühüm işlər həyata keçirildi.

Ümummilli liderin siyasi kursunun layiqli davamçısı İlham Əliyevin Azərbaycan Prezidenti seçilməsindən sonra ölkənin rabitə və informasiya tex-

nologiyaları kompleksində yeni, mühüm mərhələnin əsası qoyuldu.

2004-cü il fevralın 20-də Azərbaycan Prezidentinin müvafiq fərmanı əsasında Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin yaradılması bu sahənin inkişafında mühüm hadisə oldu. 2006-cı il dekabrın 2-də isə Azərbaycan Respublikasında 6 dekabr Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları sahəsi İşçilərinin Peşə Bayramı Günü kimi qeyd olunması haqqında Prezident Sərəncamı imzalandı. Bu tarixi sərəcam Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları sahəsində çalışan işçilərin əməyinə verilmiş ən yüksək qiymətdir. Bu gün, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektoru potensial imkanlarına görə Azərbaycanda energetika sektorundan sonra ikinci sahədir. Azərbaycan İKT üzrə beynəlxalq tədbirlərin fəal iştirakçısına və təşkilatçısına çevrilib. Son illər Bakıda Trans-Avropa-Asiya layihəsinin icrası üzrə rabitə nazirlərinin görüşləri keçirilib, beynəlxalq telekommunikasiya sərgiləri təşkil edilib. Hər il paytaxtımızda keçirilən Bakutel beynəlxalq sərgisi isə ölkəmizin müasir rabitə dövləti kimi artan nüfuzundan xəbər verir.

Hazırda Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət Proqramı – Elektron Azərbaycan Proqramı uğurla həyata keçirilir. Uğurla reallaşdırılan layihələrdən biri də Azərbaycanın süni peykinin yaradılması istiqamətində atılan addımlardır. Bununla əlaqədar artıq Beynəlxalq Telekomunikasiya İttifaqı ilə lisenziyanın alınmasında əsas məsələlər razılaşdırılıb. Bu isə ölkəmizin gələcəkdə kosmik sənayeyə malik ölkəyə çevrilməsinə şərait yaradacaq.

Ədəbiyyat

Rabitə haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu /red. heyəti: Ə.Babayev, T.Kuzmina, K.Şükürov.- Bakı, 1997.- S.3. (Biznesmenin Bülleteni)

Telefon rabitəsi //Azərbaycan Milli Ensiklopediyası: Azərbaycan.- Bakı, 2007.- S.473.

Sadıqov, Ə. Rabitə sistemi dinamik inkişaf edir 6 dekabr Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları sahəsi işçilərinin peşə bayramı günüdür /Ə.Sadıqov //Respublika.- 2008.- 6 dekabr.- S.2.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.aztv.az

www.itv.az

Nailə Alışova

110 illiyi

Mərziyə Davudova
1901-1962

Aktrisa

Mərziyə Yusif qızı Davudova 1901-ci il dekabr ayının 8-də Həştərxanda doğulmuşdur. Milliyyətə tatar olan aktrisanın anası Qaşqa-Camal elmə, sənətə, ədəbiyyata meyilli idi. Kiçik Mərziyə 1908-ci ildə kəndlərindəki dördillik “Darültəhsil” tatar məktəbində

oxumuşdur.

İlk dəfə teatr tamaşasına on dörd yaşında, Aleksandr Dümanın “Kameliyalı qadın” əsərinə baxmışdır. “İqbal” rus-tatar məktəbində oxuyarkən həvəskarların hazırladıqları tamaşalarda oynamışdır.

Ərini erkən itirən Qaşqa-Camal xanım 1915-ci ildə yenidən ailə qurmuşdur. Evdə tək qalan Mərziyə get-gedə teatra böyük maraq göstərmişdir.

1918-ci ildə Hüseyn Ərəblinski növbəti dəfə Hacıtərxana qastrola gəlmiş və həvəskarların hazırladıqları tamaşalara da baxmışdır. Mərziyə Davudovanın oyunu onun çox xoşuna gəlmiş və ona Bakıya gəlməyi tövsiyə etmişdi. 1919-cu ildə anasını da itirən Mərziyə Davudova Bakıya gəlmişdi. Həmin dövrdə Hüseyn Ərəblinski artıq həyatda yox idi. Aktrisa arada çox qısa müddət Tiflis Azərbaycan Dram Teatrında və Bakı Türk İşçi Teatrında işləsə də, ömrünün sonunadək Milli teatrın aparıcı sənətçilərindən olmuşdur.

Cəfər Cabbarlının “Aydın” (Gültəkin), “Oqtay Eloğlu” (Firəngiz), “Od gəlini” (Solmaz), “Sevil” (Gülüş və Sevil), “Solğun çiçəklər” (Gülnisə), “Dönüş” (Gül-

sabah və Turac), “1905-ci ildə” (Nabat və Sona), “Trablis müharibəsi” (Şəmsə) əsərlərinin tamaşalarında əsas rollarda uzun illər səhnəyə çıxmış aktrisanın çoxsaylı rollarını bir neçə bölgüdə təqdim etmək onun zəngin irsini daha bariz şəkildə göstərir.

Azərbaycan klassik dramaturqlarının: Hüseyn Cavidin yazdığı “Şeyx Sənan”da Əzra və Xumar (Tamara), “İblis”də Xavər, “Səyavuş”da Südabə, “Uçurum”da Anjela, “Topal Teymur”da Almaz, “Knyaz”da Jasmen və s. pyeslərində oynamışdır.

Çağdaş milli dramaturqlardan İsmayıl Rüstəmbəyovun “Dövləti-bisəmə” (Nisə), Mirzə İbrahimovun “Həyat” (Həyat), Süleyman Rüstəmin “Qaçaq Nəbi” (Həcər), Hüseyn Mehdiinin “Nizami” (Məhsəti), Rəsul Rzanın “Vəfa” (Ülkər), Ənvər Məmmədخانlının

“Şərqi şəhəri” (Gülzar) və s. əsərlərdə oynamışdır.

Avropa və rus klassiklərindən Vilyam Şekspirin “Hamlet” (Gertruda-Göhərşad), “Otello” (Dezdemonna), “Maqbet” (Ledi Maqbet), “Kral Lir” (Qonerilya), Fridrix Şillerin “Qaçaq” (Amaliya), “Məkr və məhəbbət” (Luiza), Aleksandr Şirvanzadənin “Namus” (Sənəm və Susanna), Aleksandr Afinogenevin “Qoxu” (Klara), Valentin Katayevin “Çiçəklər yolu” (Lautskaya), Vano Mçedaşvilinin “Qaçaq Kərəm” (Seyrab) və s. dramlarının tamaşalarında əsas rollarda çıxış etmişdir.

Mərziyə Davudova daxili ehtirası, güclü səhnə temperamenti, monumental janrın tələblərinə cavab verən ifadə vasitələri, romantik təxəyyülü ilə faciə aktrisası idi. Təbiətə xeyirxah olması səhnədə yoldaşlarına münasibətdə, xüsusən gənc aktyorlarla işində nəzərə çarpırdı.

Romantik sevgi rollarında oyunu öz poetikliyi, həzin lirizmi, poetik təravəti, səhnə hərəkətləri zərifliyi, məlahəti və cazibəsi ilə könül oxşayırdı.

Aktrisa “Koroğlu”, “Hacı Qara”, “Bir məhəlləli iki oğlan”, “Bəxtiyar”, “Həqiqi dost”, “Bakının işıqları” bədii filmlərinə çəkilmişdir. O, 1956-1962-ci illərdə Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının sədri işləmişdir. Bir neçə çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olmuşdur.

Qüdrətli sənətkar qırx iki il milli səhnəmizə ləyaqətlə xidmət göstərmiş, milli teatr tariximizə ölməz obrazlar silsiləsi bəxş etmişdir.

Onun yaradıcılığı yüksək qiymətləndirilərək 25 aprel 1933-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 4 aprel 1936-cı ildə Xalq artisti və 22 iyul 1949-cu ildə SSRİ Xalq artisti fəxri adları ilə təltif edilmişdir. 2 Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni və “Şərəf nişanı” ordeni, həmçinin medallarla təltif edilmişdir. Mingəçevir Dram Teatrı aktrisasının adını daşıyır.

Mərziyə Davudova 5 yanvar 1962-ci ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Şərif, A. Mərziyə Davudova /A.Şərif //XX əsr Azərbaycanın yaradıcı nəsilləri.- Bakı, 2007.- S.18-19.

Rəhimli, İ. Mərziyə Davudova /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.288-292.

Vəliyev, Y. Abbas Mirzə Şərifzadənin yadigarı: [Mərziyə Davudova-80] /Y.Vəliyev //Mədəni-Maarif.- 2004.- № 2/3.- S.8-9.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Aqil Əlirza oğlu Əliyev 1926-ci il dekabr ayının 10-da Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. Aqil müəllimin formalaşmasında ailəsinin, onun atası Əlirza bəy ilə anası İzzət xanımın böyük zəhməti olmuşdur. Bu ailə Aqil müəllimi zəhmətə, əməyə, insanlara sonsuz məhəbbət ruhunda tərbiyə etmişdir.

O, 1946-1951-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsində təhsil almışdır. Əmək fəaliyyətinə 1951-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunda elmi işçi kimi başlayan Aqil Əliyev sonralar Azərbaycan Politeknik İnstitutunda çalışmışdır. 1953-cü ildən təleyini Azərbaycan Tibb Universiteti ilə bağlayaraq burada müxtəlif vəzifələr tutmuşdur. O, 1973-cü ildən ömrünün sonunadək Tibb Universitetinin İqtisadiyyat və Hüququn Əsasları kafedrasının müdiri işləmişdir.

Aqil Əliyev 1970-ci ildə namizədlik, 1984-cü ildə isə doktorluq dissertasiyaları müdafiə etmişdir. Aqil Əliyev iqtisad elminə qiymətli töhvələr verən alim olmuşdur. Onun elmi fəaliyyətində Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında islahatların rolu, əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinin aktual problemlərinin araşdırılması mühüm yer tutmuşdur.

Aqil Əliyev Azərbaycanda elmi-texniki inkişafın kompleks proqramının işlənilib hazırlanmasında ya-

xından iştirak etmişdir. Əhəlinin sağlamlığının qorunması ilə bağlı iqtisadi problemlərin təhlili üzərində ardıcıl çalışmış, respublikada məhsuldar qüvvələrin inkişaf sxeminin hazırlanmasının müəlliflərindən olmuşdur.

Aqil Əliyev bir neçə ixtisaslaşdırılmış elmi və müdafiə şüralarının üzvü idi. O, elmi kadrların hazırlanmasında fəal iştirak etmişdir. Məhz bu xidmətlərinə görə Aqil Əliyev 1981-ci ildə “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına layiq görülmüş, “Şöhrət” ordeni, “Qırmızı əmək bayrağı” ordeni və bir neçə medalla təltif edilmişdir.

Aqil Əliyev iqtisadçıların bir sıra beynəlxalq konfrans və simpoziumlardakı çıxışları ilə Azərbaycan elmini yüksək səviyyədə təmsil etmişdir. O, respublikanın

elmi həyatında yaxından iştirak etmiş, fəal ictimai işlə məşğul olmuşdur.

Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi, professor Əliyev Aqil Əlirza

oğlu 2006-cı il martın 8-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Aqil Əlirza oğlu Əliyev: 1926-2006 /Nekroloq //Elm.- 2006.- 18 mart.- S.2.

Görkəmli alim və pedaqoq Aqil Əliyevin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir //Azərbaycan.- 2006.-15 dekabr.-S.2.

Əlirzayev, Ə. Sosial sferanın iqtisadi və metodoloji əsasları haqqında: İqtisad elmləri doktoru Aqil Əliyev və Azad Quliyevin çapdan çıxmış "Sosial sferanın iqtisadi və metodoloji əsasları kitabı haqqında /Ə.Əlirzayev //Azərbaycan.-2005.- 10 iyul.-S.5.

Qasimov, N. Yubiley nəşrləri: Aqil Əliyev-80 [A.Əliyeva həsr edilmiş biblioqrafik göstərici haqqında] /N.Qasimov, İ.Səfərov //Respublika.-2006.-1 mart.- S.7.

Şəkərəliyev, A. Qəlblərdə əbədi yaşayacaq böyük insan və alim: İqtisad elmləri doktoru Aqil Əlirza oğlu Əliyev haqqında /A.Şəkərəliyev //Xalq qəzeti.-2007.- 4 mart.-S.4.

Samirə Eminova

55 illiyi

Abdulla Qurbani
1956*Publisist*

Abdulla Novruz oğlu Qurbani 1956-cı il dekabr ayının 13-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonunun Mahmudkənd kəndində anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini burada almış, sonra Culfa rayonunun Əbqədunus kənd internat məktəbini bitirmişdir. Əmək fəaliyyətinə

Mədəniyyət Nazirliyinin nəzdində olan Mədəniyyət İşçilərinin Respublika Hazırlıq və İxtisasartırma Kursunda başlamış, 1975-1977-ci illərdə burada bədii rəhbər vəzifəsində çalışmışdır.

1977-1978-ci illərdə Bakıda Aşıq Ələsgər adına Xalq Yaradıcılıq evində kütləvi tamaşalar üzrə metodist işləmişdir. 1978-1983-cü illərdə M.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun (indiki ADMIU) Teatrşünaslıq fakültəsində təhsil almışdır. 1983-1989-cu illərdə Naxçıvan MR Şərur rayonunda Tarix Diyarşünaslıq Muzeyində direktor, 1989-1993-cü illərdə Mədəniyyətşünaslıq şöbəsinin müdiri olmuşdur. Ermənistan daşnak qoşunlarının

ölkəmizə təcavüzü dövründə könüllü olaraq Milli Ordu sıralarında əldə silah Murov dağı döyüşlərində iştirak etmişdir. Hazırda Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyində zabıt kimi çalışır.

Bədii yaradıcılığa kiçik yaşlarından başlamışdır. İlk qələm təcrübələri rayon qəzetlərində dərc olunmuşdur. Sonralar dövrü mətbuatda şeir, hekayə və publisistik məqalələrlə müntəzəm çıxış etmişdir. 50-dən artıq şeirinə mahnı bəstələnmişdir. “Daşaltı” pyesi Bakı Bələdiyyə teatrında tamaşaya qoyulmuşdur.

Ədəbiyyat

Daş andı /A.Qurbani.- Bakı: Dünya, 1999.- 148 s.

Mətinlik məktəbi /A.Qurbani.- Bakı: Dünya, 1996.- 256 s.

Ölmək istəyirəm /A.Qurbani.- Bakı: Dünya, 1999.- 128 s.

Ömrün karvanı /A.Qurbani.- Bakı: Əbilov, Zeynalov və oğulları, 2000.- 124 s.

Bəybala Ələsgərov

Ramiz Məmmədli oğlu Əliyev (Ramiz Rövşən) 1946-cı il dekabr ayının 15-də Bakının Əmircan kəndində anadan olmuşdur. Orta təhsilini Suraxanı rayonundakı 208 sayılı şəhər orta məktəbində almışdır. 1964-1969-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) Filologiya fakültəsində təhsil almış, 1976-1978-ci illərdə Moskvada Ali Ssenari kurslarını bitirmişdir. Şairin “Bir yağışlı nəğmə” adlı şeirlər kitabı 1970-ci ildə işıq üzü görmüşdür. 1971-ci ildə Cəfər Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında, “Mozalan” satirik kinojurnal studiyasında redaktor, 1974-1975-ci illərdə kinostudiyanın ssenari emalatxanasında ssenarist, 1979-1987-ci illərdə ssenari redaksiya heyətinin üzvü, 1987-1992-ci illərdə kinostudiyanın baş redaktoru işləmişdir. “Göy üzü daş saxlamaz” (1987), “Kəpənək qanadları” (1999), “Gedək biz olmayan yerə” (2006) adlı kitabların müəllifidir. 1992-ci ildən Azərbaycan Tərcümə Mərkəzinin baş redaktorudur. Tərcüməçi kimi şair Sergey Yesenin “Qara adam” poemasını və şeirlərini, Aleksandr Blokun şeirlərini, Vladimir Mayakovskinin “Şalvarlı bulud” poemasından parça və başqa əsərləri tərcümə etmişdir.

Ramiz Rövşən haqqında 1985-ci ildə “Üç çinar yarpağı” (ssenari müəllifi Rüstəm İbrahimbəyov, rejissor Ramiz Həsənoğlu) (veriliş üç şair – Vaqif Səmədoğlu, Ramiz Rövşən və Vaqif Cəbrayılzadəyə həsr olunub), 1987-ci ildə “Burax gedim, ay işığı” (rejissor Ramiz Həsənoğlu), 1993-cü ildə “Ağrı”

(rejissor Ramiz Həsənoğlu) adlı televiziya verilişləri lentə alınmışdır. “Bağışla”, “Bu qatarın dalınca baxma”, “Unudacaq” (Flora Kərimova), “Novruz gəlir, yaz gəlir” (Aygün Kazımova), “Ayrılıq” (Azərin), “Yalquzaq” (Şəmistan Əlizamanlı) adlı mahnıların mətnlərinin müəllifidir. “Divlərin mahnısı” (Əzəblı yollar), “Yaraşmıram mən sənə” (İşarəni dənizdən gözləyin) “Şimşimə” (Girişmə, öldürər) “Yağış yuyur, gün qurudur” (Əlvida, cənub şəhəri Mehriban Zəki), “Dilin yansın, dil yiyəsi” (Qala) adlı şeirləri filmlərdə səsləndirilmişdir. “Babamızın babasının babası” (1981) tammetrajlı bədii film, “Şəhərli biçinçilər” (1986) tammetrajlı bədii film, “İşarəni dənizdən gözləyin” (1986) tammetrajlı bədii film, “Süd dişinin ağrısı” (1987) tammetrajlı bədii film, “Şəhidlərdən şəhidlərə” (1990)

qısametrajlı sənədli film, “Özgə vaxt” (1996) tammetrajlı bədii film, “Məkanın melodiyası” (2004) tammetrajlı bədii film, “Qala” (2008) tammetrajlı bədii filmlərinin ssenari müəllifi; “Bulud niyə ağlayır?” (1973) qısametrajlı cizgi filmi, “İşarəni dənizdən gözləyin” (1986), “Ac hərflər” (1993), “Küçələrə su səpmişəm” (2004); “Pıspısa xanım və siçan bəy” (1974), “Lovğa fil balası” (1987) cizgi filmi, “Əzablı yollar” (1982) “Evlənmək istəyirəm” (1983), “Xüsusi vəziyyət” (1986), “Kişi sözü” (1987), “Araqarırdıran” (1987), “Gecə qatarında qətl” (1990), “Etimad telefonu” (2001), “Kamança” (1993), “Hacı Qara” (2002) tammetrajlı bədii filmlərində mahnı mətnlərinin müəllifidir.

Şeir və hekayələri keçmiş SSRİ-nin bir çox dillərinə tərcümə edilmiş, ABŞ-da, Almaniyada, Fransada, Polşada, Bolqarıstanda, Türkiyədə, İranda çap olunmuşdur. Ramiz Rövşən 1981-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyi idarə heyətinin və Azərbaycan Mətbuat Şurasının üzvüdür.

Ədəbiyyat

Nəfəs - kitablar kitabı: şiir-nesr-esse /R.Rövşən.-Ankara: Bengü, 2008.- 226 s.
Nəfəs - kitablar kitabı: şeir, nəsr, esse /R.Rövşən.-Bakı: Qanun, 2006.-760 s.
Sevgi məktubu kimi: şeirlər /R.Rövşən.-Bakı: Mütərcim, 2009.-52 s.
Yağışlı nəğmə: şeirlər/R.Rövşən.-Tehran: Əndişeye No, 2009.- 312 s.

Mürvətgızı, S. Səmimiyyətlə paylaşılan işıq və ya “yənə bu şəhərdə üz-üzə gəldik...” /S.Mürvətgızı //525-ci qəzet .-2009.- 13 yanvar. - S.7.

İnternetdə

www.adyazar.az
www.az.wikipedia.org

Adilə Abdullayeva

Salatın Əziz qızı Əsgərova 1961-ci il dekabr ayının 16-da Bakıda ziyalı ailəsində doğulmuşdur.

1979-cu ildə M.Müşviq adına 18 sayılı orta məktəbi əla qiymətlərlə başa vurmuşdur. Salatın elə həmin il Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutuna daxil olmuşdur. Mühəndis diplomu olsa da, ədəbiyyata olan həvəsi onu jurnalistika aləminə yönəltdi. O, əvvəlcə qələmini ştatdankənar müxbir kimi sınamışdır. Sonra “Bakı” və “Молодежь Азербайджана” qəzetlərində müxtəlif mövzularda çıxışlar etməyə başlamışdır. Onun toxunduğu məsələlər həyatımızın ən vacib problemləri ilə bağlı olmuşdu. Qarabağ dərdi, torpaqlarımızın bütövlüyü onun yazılarının başlıca mövzularına çevrilmişdi. O, tez-tez cəbhə xəttinə getmiş, qaynar nöqtələrdən operativ materiallar hazırlamışdır. Ailəsi, iş yoldaşları ondan bərk nigaran qalırdı. Dəfələrlə onun döyüş bölgəsinə getməyinin qarşısını almağa çalışsalar da, heç nəyə nail ola bilmirdilər.

Salatın bir rus zabitinin maşınına əyləşərək erməni kəndlərinin birinə yollanmışdı. O, kənd dükanının yanında adamlarla söhbət etmiş, onları təhrikə uymamağa, barışığa çağırırmışdı. Az qalır ki, bu sözlərə görə azğınlaşmış erməni yaraqlıları onu güllələsinlər. Rus zabiti Salatını güclə aradan çıxarmışdı. Lakin aldığı yaralardan onun özü həlak olmuşdu.

1991-ci il yanvarın 9-da o, Laçından Şuşaya gəlirdi, yolun 6-cı kilometrində, Qaladərəsi kəndi yaxınlığında erməni quldurları maşını yaxın məsafədən atəşə tutmuşlar. Tanınmış jurnalist, “Молодежь Азербайджана” qəzetinin əməkdaşı Salatın Əsgərova vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir.

Ailəli idi. Bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 294 sayılı Fərmanı ilə Əsgərova Salatın Əziz qızına ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdi.

Bakı şəhərində adına küçə var. Bakı buxtasındakı gəzinti kateri onun adını daşıyır. “Təfəkkür” Universitetində büstü qoyulmuşdur. Yaşadığı binaya barel-

yefi vurulmuşdur. Yaxınlığında həlak olduğu kənd “Salatınkənd” adlanır.

Ədəbiyyat

S.Ə.Əsgərovaya, A.M.Mustafayevə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Əsgərova Salatın Əziz qızı - «Молодежь Азербайджана» qəzetinin müxbiri - Qarabağın Dağlıq hissəsində baş verən hadisələrin respublika və dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında xüsusi xidmətlərinə, xidməti borcunu yerinə yetirərkən göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 6 noyabr 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 6 noyabr 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 21.-S.27. (Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Əsgərova Salatın Əziz qızı /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.70.

Əsgərova Salatın Əziz qızı //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.71.

Əsgərova, Z. “Salatın evə güllər gətirdi” /Z.Əsgərova //Şərq.-2007.- 8 mart.-S.3.

Saqibə Mehrəliyeva

mişdir.

Mikayıl Abdullayev Ə.Əzimzadə, İ.E.Qrabar, V.V.Favorskaya, S.V.Gerasimov kimi görkəmli rəsamlardan dərs almış, hələ 18-20 yaşlarından böyük sənətkarların diqqətini cəlb etmişdi. İlk fərdi sərgisi 36 yaşında Moskvada keçirilmişdi. O, SSRİ Rəssamlıq Akademiyasının müxbir üzvü, SSRİ Rəssamlar İttifaqının katibi seçilmişdi.

Mikayıl Abdullayev əli fırça tutandan son nəfəsinə qədər yalnız istedadına, gecəli-gündüzlü qatlaşdığı zəhmətinə güvənmişdi. Gərgin axtarırları, cəfaları isə hədəf getməmişdi. Müxtəlif fəxri adlara, təltiflərə layiq görülmüşdü. SSRİ Xalq rəssamı, SSRİ Dövlət və C.Nehru adına Beynəlxalq mükafatlar laureatı, professor, ən əsası zərif qəlbli, kövrək ürəkli insan kimi tanınmışdı.

Mikayıl Abdullayev iki min, üç min illiklərin qaya rəsmləri olan Qobustan təsvirlərindən, Şərqi bir çox sənətkarlarını rıqqətə gətirən böyük rəssam Manidən, Təbriz miniatür məktəbinin klassik nümayəndələrinin yaradıcılığından ruhlanaraq yüksək sənətkarlıq mövqeyinə qalxmışdır. Rəssamlarımız arasında Mikayıl Abdullayev kimi ikinci bir fırça ustası tapılmaz ki, o

öz yaradıcılığı ilə klassik və müasir Azərbaycan ədəbiyyatına möhkəm bağlı olsun. Dahi Nizamidən başlamış bu gün yazıb-yaradan şair və nasirlərimizə qədər o, bir çox sənətkarların da portretlərini yaratmış, ya da onların əsərlərinə - poema, hekayə və romanlarına illüstrasiyalar çəkmişdir. Bunların arasında Nizamının, Nəsiminin, Füzulinin, Vəqifin, M.F.Axundovun, Aşıq Ələsgərin, M.Ə.Sabirin, C.Cabbarlının, S.Vurğunun, Rəsul Rzanın və başqalarının əsərləri vardır.

Mikayıl Abdullayevin kitab qrafikasında Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələri böyük yer tutmuşdur. Şifahi xalq ədəbiyyatından “Kitabi-Dədə Qorqud”, “Molla Nəsrəddin lətifələri”, yazılı ədəbiyyatımızdan “Leyli və Məcnun”, “Danabaş kəndinin məktəbi”, “Poçt qutusu”, “Gələcək gün”, “Şamo”, “Şəbi-hicran” əsərlə-

rinə çəkdiyi illüstrasiyalar Azərbaycan kitab qrafikası sənətinin bitkin nümunələrindəndir.

Mikayıl Abdullayev müasir Azərbaycan boyakarlığının nəhəng sütunlarından biri olaraq Azərbaycan təbiətinin, xalqımızın mənəvi və mədəni həyatının təbliğində mühüm işlər görmüşdür. Onun portret boyakarlığı, qrafikası, kitab rəssamlığı da təqdirə layiqdir. Əsərləri ölkəmizin sənət muzeylərini bəzədiyi kimi, xarici ölkələrin sərgi salonlarında da nümayiş etdirilmişdir.

1956-1971-ci illərdə Hindistan, Əfqanıstan, Macarıstan, Polşa, İtaliya və başqa ölkələrə səfərlər zamanı çəkdiyi rəsmlər silsiləsində “Benqal qızları”, “Rəcəstan qadınları”, “Qoca əfqan” və s. rəsm əsərlərində milli və fərdi xarakteristika, plastika, kolorit zənginliyi əsas yer tutmuşdur. Mikayıl Abdullayevin əsərləri Paris, London, Berlin, Praqa, Budapeşt, Belqrad, Sofiya, Varşava, Dehli, Qahirə, Brüssel kimi şəhərlərdə nümayiş etdirilmişdir. 1966-1967-ci illərdə Berlin və Leypsiqdə rəssamın fərdi sərgisi keçirilmişdir.

Son vaxtlara kimi sənət həvəskarları Mikayıl Abdullayevi rəngkarlıq əsərləri, qrafika və səhnə tərtibatı ustası kimi tanıyırdılar. Mikayıl Abdullayevin yaradıcılığında Bakı metrosunun “Nizami” stansiyasının interyerinin tərtibatı xüsusi yer tutmuşdur. Oradakı

rəsmlər mozaika sənətinin ən gözəl nümunələri kimi zövq oxşayır. Bu yeni silsilə göstərir ki, Mikayıl Abdullayev həm də orijinal dəst-xəttə malik monumental sənət ustası olmuşdur.

Ölkədə baş verən ictimai-siyasi hadisələrə də bığanə qalmayan rəssam XX əsrin böyük cinayəti hesab etdiyi 20 Yanvar faciəsindən təsirlənmiş və 1992-ci ildə “Nakamların dəfnini” əsərini yaratmış və hisslərini fırçası vasitəsilə ifadə etmişdir.

Görkəmli rəssam, Dövlət mükafatı və Beynəlxalq Nehru mükafatı laureatı Abdullayev Mikayıl Hüseyn oğlu 21 avqust 2002-ci ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Quliyev, Ə. Xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev /Ə.Quliyev //Respublika.- 2010.- 29 avqust.- S. 3.

Mehdixanlı, T. Rənglərin də dili var... /T.Mehdixanlı //Azərbaycan.- 2006.- 12 sentyabr.- S.7.

Mükərrəmoğlu, M. Rənglərin poeziyasını yaradan sənətkar /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 2010.- 29 aprel.- S. 8.

Mükərrəmoğlu, M. “Sənin dilin olmasa da, çəkərsən” /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 2008.- 20 dekabr.- S.7.

Rafiqqızı, N. Öz Pikassomuz - Mikayıl Abdullayev /N.Rafiqqızı //Olaylar.- 2010.- 12 noyabr.- S. 12.

Sabutay. Mikayıl Abdullayevin əsərləri Azərbaycana qaytarıldı/Sabutay //Mədəniyyət.- 2008.-14 iyun.- S.4.

Samirə Eminova

55 illiyi

Riad Əhmədov
1956-1992*Milli*
Qəhrəman

Riad Fikrət oğlu Əhmədov 1956-cı il dekabr ayının 20-də Bakı şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya göz açıb. 1972-ci ildə Bakıdakı 134 sayılı məktəbi bitirib, Azərbaycan Dövlət Universitetinə (indiki Bakı Dövlət Universitetinə)

daxil oldu. O, 1976-cı ildə Hüquq fakültəsini bitirib, 1981-ci ilə qədər Respublika Ədliyyə Nazirliyində hüquq məsləhətçisi vəzifəsində işləmişdir. 1982-ci ildə Minsk Ali Hərbi Məktəbini bitirmişdir. Bakıya qayıtmış və Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin əks-kəşfiyyat idarəsində fəaliyyətə başlamışdı.

Azərbaycan torpağında gedən müharibə bir zabit kimi onu rahat buraxmırdı. Elə buna görə də o, bütün bacarığını Milli Ordunun yaradılmasına sərf etdi.

Riad Əhmədov 1989-cu ildən etibarən tez-tez Qarabağın sərhəd bölgələrinə getdi. O, döyüşlərin fəal iştirakçısına çevrildi. 1991-ci ildə erməni yaraqlılarının mühüm strateji dayaq məntəqələrindən biri sayılan Çaykəndin azad edilməsi əməliyyatında xüsusi xidmət göstərdiyinə görə yüksək mükafata layiq görüldü. O, artıq polkovnik-leytenant rütbəsində idi.

1992-ci ilin yanvar ayında keçmiş Əfqanıstan döyüşçülərindən xüsusi təyinatlı dəstə yaradan

R.Əhmədov Şuşaya göndərilir. Yanvarın 26-da ona daha bir çətin döyüş tapşırılır.

Riad dəstədən 11 nəfər götürdü. Dəstə Şuşa-Laçın yolunun üstündə ən böyük maneə olan Daşaltının düşməndən təmizlənməsində iştirak edənlərə kömək göstərməli idi. Vəziyyət çox ağır idi. Qeyri-bərabər gədən döyüşdə Riad itkin düşdü. Sonrakı taleyi haqqında məlumat yoxdur.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyul 1992-ci il tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə Əhmədov Riad Fikrət oğluna "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Hazırda 203 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında [Əhmədov Riad Fikrət oğlu - podpolkovnik - Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi

bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 iyun 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.-№13.-S.25.-(Ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Əhmədov Riad Fikrət oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.48.

Əhmədov Riad Fikrət oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2008.- S.52.

Süleymanov, B. Ordumuza Riad Əhmədov kimi igidlər gərəkdir /B.Süleymanov //Azərbaycan.- 2005.- 12 iyun.- S.4.

Saqibə Mehrəliyeva

Məhəmməd peyğəmbər (s.ə.s.) camaatla namaz qılarkən bir nəfər onlara qoşularaq belə dua etmişdir: “Allahım! Səndən əməli saleh bəndələrinə verdiyin nemətlərin ən üstününü istəyirəm”. Namazdan sonra Peyğəmbər əfəndimiz (s.ə.s.) həmin adama demiş ki, bu duanın təsiri ilə Allah yolunda şəhid olacaqsan.

*Peygamberimizin təvsiyə etdiyi 100 dua.-
İstanbul: Osmanlı Yayınev,2007.- S.9.*

50 illiyi

İlham Əliyev
1961*Azərbaycan
Respublikasının
Prezidenti*

Görkəmli dövlət xadimi, dünya şöhrətli siyasətçi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyev 1961-ci il dekabr ayının 24-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1967-1977-ci illərdə orta təhsilini Bakıda almışdır.

1977-ci ildə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr

İnstitutuna (MDBƏİ) qəbul olmuşdur. MDBƏİ-ni bitirdikdən sonra 1982-ci ildə institutun aspiranturasına daxil olmuş, 1985-ci ildə dissertasiya müdafiə edərək tarix elmləri namizədi dərəcəsi almışdır. İlham Əliyev 1985-1990-cı illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda müəllim işləmişdir. 1991-1994-cü illərdə özəl biznes sahəsində çalışmış, bir sıra istehsal-kommersiya müəssisələrinə rəhbərlik etmişdir. Cənab İlham Əliyev 1994-cü ildən 2003-cü ilin avqust ayınadək Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti, sonra isə birinci vitse-prezidenti olmuşdur. Ulu öndər Heydər Əliyevin neft strategiyasının həyata keçirilməsində fəal iştirak etmişdir. Suveren Azərbaycanın neft siyasətinin geosiyasi aspektlərinə dair bir sıra tədqiqat işlərinin müəllifidir. Siyasi elmlər doktorudur. İlham Əliyev iki dəfə-1995-ci və 2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə millət vəkili seçilmişdir. 1997-ci ildən Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti-dir. İdmanın və Olimpiya hərəkatının inkişafında bö-

yük xidmətlərinə görə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin ali ordeni ilə təltif edilmişdir. 1999-cu ildə “Yeni Azərbaycan Partiyası” sədrinin müavini, 2001-ci ildə sədrin birinci müavini, 2005-ci ildə isə partiyanın sədri seçilmişdir. 2001-2003-cü illərdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞPA) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin nümayəndə heyətinin rəhbəri olmuşdur. 2003-cü ilin yanvarında Avropa Şurası Parlament Assambleyası sədrinin müavini, AŞPA-nın Büro üzvü seçilmişdir. 2004-cü ilin aprelində AŞPA-nın fəaliyyətində fəal iştirakına və Avropa ideal-larına sədaqətinə görə

AŞPA-nın Fəxri üzvü diplomu və AŞPA medalı ilə təltif edilmişdir. 2003-cü il avqustun 4-də Milli Məclis tərəfindən təsdiq edildikdən sonra İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Baş naziri təyin edilmişdir. 2003-cü ilin oktyabr ayının 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir. Prezident seçkilərində seçicilərin 76%-dən çoxu İlham Əliyevin lehinə səs vermişdir. XXI əsrin ilk Prezident seçkilərində xalqımızın iradəsinə arxalanan, siyasətini milli maraqlarımızın tam təmin olunması üzərində quran, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi dinamik inkişaf strategiyasını rəhbər tutan və regionda çox böyük nüfuza malik olan İlham Əliyevin dövlətimizin başçısı seçilməsi ilə müasir tariximizdə keyfiyyətə yeni mərhələnin başlanğıcı qoyuldu. 2003-cü il oktyabrın 31-də cənab Prezident vəzifəsinin icrasına başlamışdır. Prezidentliyin ilk günlərindən özünü peşəkar siyasətçi kimi təsdiqləyən İlham Əliyevin siyasi-psixoloji portretinin əsasını təşkil edən komponentlər onun Azərbaycan siyasi arenasına üçün son dərəcə uğurlu dövlət başçısı olduğunu sübut etdi. O, öz siyasi simasında Qərb standartlarının, aristokratik siyasi rəftarın, rəşadətli düşüncə tərzinin, pragmatizmin milli mentalitetlə son dərəcə dəqiqliklə uzlaşdırılmış ansamblını yaratmağa nail olmuşdur. Cənab İlham Əliyev bu keyfiyyətləri ilə Azərbaycan siyasətinə yeni nəfəs, siyasi ab-hava və müasirlik gətirdi. Başqalarından fərqli olaraq siyasi romantizm, saxta vətənpərvərlik, arxaik siyasi ideologiyalar kimi amillər onun bir siyasətçi kimi formalaşmasına zəmin yaradan komponentlər sırasında mövcud deyildir. Ötən beş il ərzində ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı olan Prezident İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasət ictimai tərəqqiyə yeni güclü təkan verməklə, cəmiyyətin bütün təbəqələrinin maraq və mənafeələrini özündə əks etdirmişdir. Heydər Əliyev siyasi kursunun layiqli davamçısı olan cənab İlham Əliyev 2008-ci ildə yenidən Prezident seçilmiş və hazırda Prezident vəzifəsini icra edir. Prezident İlham Əliyev seçki qabağı platformasının bütün

istiqamətləri üzrə xalqa verdiyi vədləri ardıcıl olaraq yerinə yetirdiyi üçün seçicilər məhz növbəti 5 ildə də taleyini ona etibar etdilər. Azərbaycanın hər-tərəfli və dinamik inkişafı, yeni iş yerlərinin açılması, enerji sahəsi ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunun tərəqqisinə nail olmaq, milli sahibkarlığın formalaşması və inkişafı, əhəlinin aztəminatlı hissəsinin, bütövlükdə isə hər bir vətəndaşın maddi rifah halının yüksəldilməsi, diaspor və lobbicilik fəaliyyətinin gücləndirilməsi, Azərbaycanın milli mənafeyinə cavab verən balanslaşdırılmış xarici siyasətin yürüdülməsi, Qərbə inteqrasiya prosesinin sürətləndirilməsi vahid siyasi

platformaya söykənən, çoxşaxəli və genişmiqyaslı bu global strateji xəttin prioritet istiqamətləridir. Cənab Prezident rus, ingilis, fransız və türk dillərini bilir. Ailəlidir. Üç övladı, 2 nəvəsi var. Xalqının rifahı və inkişafı naminə

əzmlə çalışan və buna müvəffəqiyyətlə nail olan cənab Prezident ailəsinin bütün üzvləri ilə birlikdə - həyat yoldaşı, ziyalı bir ailənin yetirməsi, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, millət vəkili Mehriban Əliyeva və Heydər Əliyev Fondunun Moskva təmsilçisi Leyla Əliyeva da çiyin-çiyinə çalışır.

Prezident İlham Əliyev indiyə kimi aşağıdakı orden, mükafat və fəxri adlarla təltif olunmuşdur:

“Heydər Əliyev” ordeni (Azərbaycan Respublikası), Beynəlxalq münasibətlər və sülh naminə İhsan Doğramacı mükafatı (Türkiyə), “Rumıniya Ulduzu” ordeni (Rumıniya), “Kral Əbdüləziz” ordeni (Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı), “Şərəf” ordeni (Gürcüstan), “Şərəf Legionunun Böyük Xaçı” ordeni (Fransa), “Şeyxülislam” ordeni (Azərbaycan Respublikası), Rusiya Pravoslav Kilsəsinin “Prepodobniy Serqiy Radonejskiy” birinci dərəcəli ordeni, “Böyük Kordon” Şərəf ordeni (Beynəlxalq Hərbi-İdman Şurası), MDB ölkələrinin İdman Təşkilatlarının Beynəlxalq Konfederasiyasının “Şərəf” ordeni, FİLA-nın Şərəf Zalının ən yüksək “İdman Əfsanəsi” ordeni, Polşa Respublikasının “Xidmətlərə görə” Böyük Xaç ordeni (Polşa), “I dərəcəli Knyaz Yaroslav Mudrı” ordeni (Ukrayna), “Mübarək əl-Kəbir” ordeni (Küveyt dövləti), Yunanıstan Parlamentinin Qızıl medalı (Yunanıstan), Avropa Ədalətli Oyunlar Hərəkatının “Şərəf” nişanı, “Üç ulduz” ordeninin “Böyük xaç kavaleri” dərəcəsi; Linkoln Universitetinin Fəxri doktoru (ABŞ), Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər Universitetinin Fəxri doktoru, L.N.Qumilyov - Avrasiya Milli Universitetinin professoru (Qazaxıstan), Bilkənt Universitetinin Fəxri doktoru (Türkiyə), Vergilər üzrə Milli Akademiyasının Fəxri doktoru (Ukrayna), Ploesti Neft və Qaz Universitetinin Fəxri doktoru (Rumıniya), Milli və Dünya İqtisadiyyatı Universitetinin Fəxri professoru (Bolqarıstan), Kyung Hee Universitetinin Fəxri doktoru (Cənubi Koreya), İordaniya Universitetinin Fəxri doktoru (İordaniya), Korvinus Universitetinin ictimai elmlər üzrə Fəxri doktoru (Macarıstan), M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Fəxri professoru (Rusiya Fede-

rasıyası), Taras Şevçenko adına Kiyev Milli Universitetinin Fəxri doktoru (Ukrayna), Məhdumqulu adına Türkmənistan Dövlət Universitetinin Fəxri professoru (Türkmənistan Respublikası), Bakı Dövlət Universitetinin Fəxri doktoru (Azərbaycan), Belarus Dövlət Universitetinin Fəxri professoru (Belarus Respublikası).

Hazırda Azərbaycan dövlətinin daxili və xarici siyasəti dünyada gedən geosiyasi və iqtisadi proseslər və bu sahədəki beynəlxalq təcrübə nəzərə alınaraq müəyyənləşdirilib. Qloballaşma, sivilizasiyalararası dialoq, ümumbəşəri dəyərlərin tərkib hissəsi olan demokratik prinsiplər, eləcə də cəmiyyətin inkişaf qanunauyğunluqlarından irəli gələn məsələlər İlham Əliyevin yürütdüyü siyasətin nəzəri bazasını və konseptual əsaslarını təşkil edir. Dövlətimizin başçısının yürütdüyü uğurlu daxili və xarici siyasət bir-birini tamamlayaraq Azərbaycanın milli maraqlarının maksimum dərəcədə təmin olunmasına yönəlib. Həm ölkə daxilində gedən proseslər, həm də Azərbaycanın dünyada daim möhkəmlənən mövqeyi deməyə

əsas verir ki, indiyədək aparılmış və bu gün də davam etdirilən siyasət düzgün istiqamətdədir. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı imzaladığı fərmanlar, onun sərəncamı ilə təsdiq olunmuş regional inkişafa dair Dövlət Proqramı ölkəmizin hərtərəfli inkişafına güclü təkan vermişdir. Təsadüfi deyil ki, 2003-cü il prezident seçkilərindən sonra iqtisadi siyasətin yeni prioritetləri, inkişaf perspektivləri müəyyənləşdirilmişdir. Bu istiqamətdə qlobal konsepsiya işlənib hazırlanmış, konkret dövlət proqramları qəbul olunmuşdur. Uğurlarımız isə göz qabağındadır. Ötən illər ərzində iqtisadiyyatımızın artım tempi dünyada analoqu olmayan səviyyəyə yüksəlmişdir. Dövlətimizin başçısı neft sektoru ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunun, özəl bölmənin, sahibkarlığın inkişafını ən ümdə məsələ kimi, prioritet vəzifə kimi qarşıya qoymuş, son illərdə bu istiqamətdə çox böyük işlər görülmüşdür. Müstəqil Azərbaycan dövləti bu gün regionun reallaşan bütün irimiqyaslı transmilli layihələrinin təşəbbüskarı, əsas iştirakçısıdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəmərlərinin tam gücü ilə işə düşməsi Azərbaycanın həm də dünyanın enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllinə sanballı töhfəsi sayılmalıdır. Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, enerji sahəsindəki uğurlar, Azərbaycanın gələcəyi üçün tarixi məna daşıyır və vaxt keçdikcə bizim mövqelərimiz daha da möhkəmlənəcəkdir.

Regional layihələrin gerçəkləşməsi bölgə ölkələrinə və xalqlarına sülh, əminəmənlıq, rifah və iqtisadi inkişaf gətirməkdədir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsinin reallaşması Azərbaycanın nəinki regionda, eləcə də dünyadakı siyasi nüfuzunun, iqtisadi qüdrətinin bariz nümunəsidir. Beləliklə, Azərbaycan Avropa və Asiya üçün həm enerji, həm də əvəzolunmaz nəqliyyat mərkəzinə çevrilir. Cənab İlham Əliyev son illərdə ölkədə və regionda nəhəng quruculuq layihələrini uğurla həyata keçirdiyinə görə Azərbaycanın tarixinə artıq Qurucu Prezident kimi düşüb.

Regional sosial-iqtisadi inkişaf Dövlət Proqramı bütün bölgələrin, hətta ən ucqar kəndlərin belə tərəq-

qisi, müasir infrastrukturun formalaşması üçün bütün zəruri məqamları özündə əks etdirən mühüm sənəddir. Son illərdə yüzminlərlə yeni iş yerlərinin açılması, yoxsulluq səviyyəsinin kəskin aşağı düşməsi rayon və kəndlərimizdə minlərlə sənaye və emal müəssisələrinin, yüksək standartlara cavab verən təhsil və səhiyyə ocaqlarının, xidmət obyektlərinin inşası uğurlarımızın yalnız bir hissəsidir. Aparılan geniş quruculuq və abadlıq işləri ölkəmizin hərtərəfli tərəqqisinə, dünyada lider səviyyəyə yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. Qarşıda duran istər iqtisadi-sosial sahədə, istərsə də digər istiqamətlərdə bütün vəzifələr öz həllini tapır. Son 5 ildə Azərbaycan iqtisadi inkişaf sürətinə görə dünyada lider ölkədir. Bu liderliyi əldə etmək və onu qoruyub saxlamaq çətin məsələdir. İldən-ilə iqtisadi potensialın artımına nail olmaq, onu yüksək səviyyədə saxlamaq çox böyük fədakarlıq tələb edir. Dövlətimizin başçısının vurğuladığı kimi, bu inkişaf bizim üçün çox böyük imkanlar açıb. Azərbaycan xalqı bu gözəl imkanlardan artıq bəhrələnir.

Xalqımız həm də ona əmindir ki, tariximizə qızıl hərflərlə yazılacaq Qələbənin müəllifi də məhz Prezident İlham Əliyev olacaq!

Cənab Prezident!

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının çoxsaylı kollektivi Sizi - Azərbaycan xalqının sevimli Prezidentini ad gününüz münasibətilə səmimi qəlbdən Təbrik Edir!

Ədəbiyyat

İnkişaf məqsədimizdir /İ.Əliyev; bur. Məs. R.Mehdiyev.- B.: Azərənşr, 2008-2009.-

Birinci kitab.- avqust 2003 - oktyabr 2003: çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, məktublar, məruzələr, fərmanlar. - 424 s.; İkinci kitab.- oktyabr 2003-fevral 2004.- 432 s. Üçüncü kitab.- fevral- 2004-aprel 2004.- 416 s.; Dördüncü kitab.- aprel 2004-iyun 2004.- 400 s.

Əliyev, İ.H. İlham Əliyev: Heydər Əliyev haqqında fikirləri /İ.Əliyev //Azərbaycan.- 2006.- 20 iyun.- S. 7.

Azərbaycan prezidenti /red. V.Yolçiyev.- Bakı: Azərbaycan, 2004.- 264 s.

Böyük yolun davamçısı: Prezidentin yüz günü /tərt. və burax. Məs. E.Abdullayev; red.: L.Hüseynov, A.Qasımov.- Bakı: Təhsil, 2004.- 304 s.

İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti və Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti: sosioloji tədqiqat (noyabr-dekabr, 2008) /layih. Rəh. E.Süleymanov, red. C.Cabbarlı.- Bakı: AVCIYA, 2009.- 188 s.

Quliyev, İ. Sabaha inamla və İlhamla /İ.Quliyev; elmi red. A.Mirzəzadə.- Bakı: Təhsil, 2003.- 144 s.

Mehdiyev, R. Yeni siyasət: inkişafa doğru.- 2 cildə /R.Mehdiyev.- Bakı, 2008.- C.1.- 581 s.; C.2.- 343 s.

Mirzəcanzadə, A. Azərbaycan, zaman, inkişaf /A.Mirzəcanzadə.- Bakı: Azərbaycan, 2008.- 607 s.

Seyidov, M.H. İnamlı, İlhamla sabaha doğru /M.Seyidov; red. M.Abdalov.- Bakı: Adiloğlu, 2003.- 214 s.

Seyidov, M. Zamanı qabaqlayan dahi /M.Seyidov.- Bakı: Vektor Nəşrlər Evi, 2008.- 287 s.

Ağazadə, Z. Avropanın populyar siyasətçilərindən olan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xidmətləri Ukraynada da yüksək qiymətləndirilmişdir /Z.Ağazadə //Azərbaycan.- 2007.- 18 mart.- S. 1.

Elmanoğlu, S. Lider /S.Elmanoğlu //Azərbaycan.- 2007.- 23 dekabr.- S. 7.

Kazımlı, X.H. 4 avqust 2003-cü il: böyük yolun başlanğıcı /X.Kazımlı //Xalq qəzeti.- 2006.- 3 avqust.- S.3.

Rus dilində

Ильхам Алиев: Открытый мир.- М.: Хроникёр, 2008.- 307 с.

Ильхам Алиев: Я верю в мой Азербайджан.- М., 2007.- 349 с.

Агамалы, Ф. Президент-Реформатор.- Спб.: Юридический Центр Пресс, 2010.- 285 с.

Андриянов, В.И. Ильхам Алиев /В.И.Андриянов, Г.Ф.Мираламов.- М.: Молодая гвардия, 2007.- 395 с.

Зенькович, Н.А. Ильхам Алиев. Взгляд из Москвы.- М., 2008.-506 с.

Digər dillərdə

Azerbaijan-USA: New horizons of strategic partnership: [Official Visit of Ilham Aliyev to the USA]. Washington April. 25-28, 2006.- Baku, 2006.- 109 s.

Kocatürk, N. İlham Aliyev: İpek yolu uygarlığı ve Azerbaycan diplomasisi.- İstanbul, 2009.- 323 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.ilhamlaireli.az

www.president.az

www.yap.org.az

Adilə Abdullayeva

Ziya Musa oğlu Bünyadov 1921-ci il dekabr ayının 24-də Astarada anadan olmuşdur.

O, görkəmli şərqşünas olub, 1964-cü ildə tarix elmləri doktoru, 1965-ci ildən professor, 1976-cı ildən Elmlər Akademiyasının akademikidir. 1945-ci ildə

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür. Z.Bünyadov 1939-cu ildə Bakıda hərbi məktəbə daxil olmuşdur. Böyük Vətən Müharibəsinin vızvod və bölük komandiri kimi Berlinədək döyüş yolu keçmiş, Polşa ərazisində gedən döyüşlərdə fərqlənmişdir.

1946-cı ildə o ordudan tərxis olunduqdan sonra Moskva Şərqşünaslıq İnstitutuna daxil olmuş, 1950-ci ildə oranı bitirmişdir. 1954-1964-cü illərdə Azərbaycan EA Tarix İnstitutunda baş elmi işçi işləmişdir. 1964-cü ildən 1981-ci ilə kimi Yaxın və Orta Şərq xalqları institutunda Orta əsrlər tarixi şöbəsinin rəhbəri olmuşdur. 1981-ci ildən isə EA Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru, 1990-cı ildə EA vitse-prezidenti seçilmişdir.

Z.Bünyadov Xilafət və Azərbaycanın VII-XIII əsrlər tarixinin tədqiqatçılarından. O, 1960-cı ildə alban tarixçisi Mxitar Qosun "Alban xronikası" əsərini ingilis dilindən, Əbdürrəşid Bakuvinin "Abidələr" xülasəsi və "Qüdrətli hökmdarların möcüzələri" və Nəsevini "Sultan Cələləddin Mank-

burəninin həyatının təsviri" əsərlərini ərəb dilindən rus dilinə tərcümə etmişdir.

1964-cü ildə "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1965-ci ildə bu işi kitab şəklində çap etdirmişdir. Z.Bünyadov 1967-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü seçilmişdir. 1970-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın xəbərləri (ictimai elmlər seriyası) jurnalının baş redaktoru təyin olunmuşdur.

1976-cı ildə Z.M.Bünyadov Azərbaycan SSR EA-nın akademiki seçilmişdir. 1978-ci ildə "Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225-ci illər)" adlı monoqrafiyasını nəşr etdirmişdir. Bu əsər 1980-ci ildə Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

Onun əsərləri İraq, Fransa və Türkiyədə nəşr olunmuşdur. Z.Bünyadov keçmiş SSRİ-nin Ərəb ölkələri ilə Dostluq Cəmiyyətinin Rəyasət Heyətinin vitse-prezidenti seçilmişdir.

1982-ci ildə o, Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adını almaqla bərabər, Türkiyə Respublikasının Türk Tarix Qurumunun müxbir üzvü seçilmişdir. Fəaliyyəti dövründə Sovet İttifaqın Qəhrəmanı Ziya Bünyadov, Lenin ordeni, Qırmızı Ulduz, Qırmızı Bayraq, II dərəcəli Aleksandr Nevski, və I dərəcəli Vətən müharibəsi ordenlərinə, medallara, həmçinin müstəqil Azərbaycanın ən yüksək mükafatı sayılan “İstiqlal” ordeninə layiq görülmüşdür.

1988-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru təyin edilmiş alim 1990-cı ildə akademiyanın vitse-predizenti seçilmişdir.

1990-cı ildə o “Qurani-Kərim”i Azərbaycan dilinə çevirmiş, 1993-cü ildə A.Bakıxanovun “Gülüstani-İrəm” əsərini elmi təfsir və şərhlərlə nəşr etdirmişdir.

Azərbaycanın müstəqillik uğrunda başladığı mübarizə şəraitində, Qarabağ münaqişəsinin qızışdığı bir dövrdə alim əsl vətəndaş mövqeyi tutaraq müstə-

qilliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün təmin olunması istiqamətində fəaliyyət göstərmiş, 1995-ci ildə o, Milli Məclisin deputatı seçilmişdir.

Z.Bünyadov Azərbaycanda mediyevist tarixçilik məktəbinin banisi və rəhbəri olmuş, ümumilikdə 540 elmi əsər – monoqrafiya, məqalə və s. yazmış, tərcümələr etmişdir. Onun rəhbərliyi altında 35 dissertasiya müdafiə olunmuşdur.

1997-ci il fevral ayının 21-də naməlum cinayətkar tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir. Bakı şəhərindəki küçələrdən biri və EA Şərqşünaslıq İnstitutu onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan Atabəylər dövləti /Z.Bünyadov.- Bakı: Elm, 1985.- 268 s.

Azərbaycan VII-IX əsrlərdə /Z.Bünyadov.- Bakı: Azərnəşr, 1989.- 335 s.

Dinlər, təriqətlər, məzhəblər /Z.Bünyadov.- Bakı: Azərbaycan, 1997.- 287 s.

Fətəlixan Xoyski /Z.Bünyadov.- Bakı: Şərq-Qərb, 1997.- 40 s.

Qırmızı terror /Z.Bünyadov.- Bakı: Azərnəşr, 1993.- 329 s.

Öldürülmüş qalaktika /Z.Bünyadov.- Bakı: Elm, 1999.- 341 s.

Əhmədov, S. Ziya Bünyadov //Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət /S.Əhmədov.- Bakı: Ayna Mətbu evi, 2006.-S.251-253.

Yurdumuzun Ziyası.- Bakı: Elm, 1997.- 261 s.

Z.M.Bünyadov: Biblioqrafiya /Azərbaycan EA Şərqşünaslıq İnstitutu. Mərkəzi Elmi Kitabxana.- Bakı: Elm, 1988.- 85 s.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

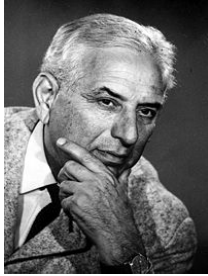
www.science.gov.az

Bəybala Ələsgərov

105 illiyi

Əlisəttar Atakişiyev 1906-1990

Rejissor

Əlisəttar Ələsgər oğlu Atakişiyev 1906-cı il dekabr ayının 25-də Bakıda kустar-xarrat ailəsində anadan olub. 8 yaşında valideynlərini itirmiş bu kimsəsiz oğlan orta məktəbi bitirdikdən sonra jurnallarda rəssam kimi fəaliyyət göstərmiş, sonra isə Moskva Ali

Rəssamlıq-Texniki Məktəbinin rəngkarlıq şöbəsini bitirmişdir.

1924-cü ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan dilindən nəşr olunan “Şərq qadını” və “Həmkarlar İttifaqı” jurnalları redaksiyasında rəssam-illüstrator işləyib. 1926-cı ilin sonunda Moskvaya getmiş, SSRİ Xalq Komissarları Sovetinin İşlər İdarəsində tərcüməçi düzəlmişdir.

1930-cu ildə Ümumittifaq Dövlət Kinematografiya İnstitutunun Kinooperatorluq fakültəsinə qəbul olmuş və 1936-cı ildə burada təhsilini başa vurub, “Mosfilm” kinostudiyasında operator kimi fəaliyyətə başlamışdır. Bakıya isə bir az sonra gəlmişdir. “Azərfilm” studiyasına dəvət olunan operator ilkin olaraq “Bakılılar” filmində baş operator işləmişdir. Amma sonradan o yenə “Mosfilm”ə qayıtmışdır. Burada ilk rəngli filmlərin yaradılmasında iştirak etmişdir.

Müharibə illərində Əlisəttar Atakişiyev Bakıya gəlmiş, burada “Arşın mal alan” filminin çəkilişlərində iştirak etmiş, filmin uğurlu alınması üçün əlindən gələni əsirgəməmişdir. Müstəqil operator kimi

Əlisəttar Atakişiyev “Fətəli xan” filmində işləmişdir. Sonra isə o, Tallinə göndərilmiş və burada müharibədən sonra kino istehsalının bərpa edilməsində xüsusi xidmət göstərmişdir.

Azərbaycana qayıtdıqdan sonra “O olmasın, bu olsun”, “Uzaq sahillərdə” və bir neçə sənədli filmə operator kimi fəaliyyət göstərmişdir.

O, rejissor kimi “Bir qalanın sirri”, “Sehrli xalət”, “Qərib cinlər diyarında” kimi filmləri ilə Azərbaycan uşaq kinosunun əsasını qoymuşdur.

Kinorejissor Əlisəttar Atakişiyevin istər operator, istərsə də rejissor kimi çəkdiyi filmlər Azərbaycan kino tarixində öz layiqli yerini tutmuşdur. Görkəmli sənətkar Əlisəttar Atakişiyev incəsənətdə heyran olunanacaq dərəcədə sadə, lakin ciddi, güzəştəz və ibrətə-

miz ömür yaşadı. O, özünü təkcə operator və rejissor kimi deyil, həm də dekorasiya rəssamı, geyim rəssamı, quraşdırma çəkilişləri rəssamı, ssenarist, dublyaj rejissoru kimi də təsdiqləmişdi. O özünə xas olan ustalıqla filmlərinə ifaçıları seçirdi, seçimdə heç də yanılmırdı, ekranda təkrarsız nağıl dünyası yaradırdı. Xüsusilə film-nağılları çəkəndə bizim nuh əyyamından qalma texniki imkanlardan inadla yararlanmağa çalışırdı. Çəkiliş prosesinin irili-xırdalı bütün mərhələlərində kinokadrlarda öz görünüşünü, öz duyumunu aparıcı xəttə çevirməyi bacarırdı.

“Bizim küçə”, “İstintaq davam edir” filmləri ilə Azərbaycan kinosunu zənginləşdirən Əlisəttar Atakişiyev eyni zamanda rəssam kimi də fəaliyyətini davam etdirmişdir. Əsərləri ümumittifaq və respublika sərgilərində dəfələrlə nümayiş etdirilmişdir. O, həm də uşaqlar üçün “İbrahimin sərgüzəştləri” adlı nağıllar kitabını da çap etdirmişdi.

Ümumiyyətlə, Ə. Atakişiyev “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında işlədiyi 45 il ərzində operator kimi 11, 2 bədii-sənədli, 4 sənədli, rejissor kimi 5 bədii film çəkmişdir.

O, 1960-cı ildə Əməkdar incəsənət xadimi adı almışdır.

1990-cı il noyabr ayının 7-də görkəmli sənətkar Əlisəttar Atakişiyev Moskvada Kino Veteranları evində vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Kazımsadə, A. Əbədi ölməzlik zirvəsi: Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi, kinooperator və kinorejissor Əlisəttar Atakişiyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilir /A.Ə.Kazımsadə; red. M.Bəyişli; Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi.- Bakı: E.L. NPŞ MMC, 2006.- 134 s.

Mükərrəmoğlu, M. “Əbədi ölməzlik zirvəsi”: Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi, kinooperator və kinorejissor Əlisəttar Atakişiyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilir /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 30 yanvar.- 2007.- S.7.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.xalqqazeti.com/index
www.kinozal.az

Nailə Alısova

Abuzər Alı oğlu Xələfov 1931-ci il dekabr ayının 25-də Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Cil kəndində anadan olmuşdur. 1938-1945-ci illərdə Cil kənd yeddiillik məktəbində təhsil almışdır. 1945-1946-cı illərdə Krasnoselo rayonunun Cil kəndindəki Əli Bayramov adına kolxozda işləmişdir.

1950-1955-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin Kitabxanaçılıq şöbəsində təhsil almışdır. 1955-1978-ci illərdə Kitabxanaçılıq fakültəsində müəllim, baş müəllim, dosent, 1978-ci ildən professordur. 1962-ci ildə A.A.Xələfovun fəal iştirakı ilə BDU-nun Kitabxanaçılıq şöbəsi müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinə çevrilmiş və o, bu fakültənin ilk dekanı olmuş, 25 il bu vəzifədə səmərəli fəaliyyət göstərmişdir. 1962-ci ildən bu günə kimi BDU-nun Böyük Elmi Şurasının üzvü, 1963-cü ildən isə Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdürüdür.

A.Xələfov SSRİ məkanında kitabxana işinin tarixi sahəsində ilk elmlər doktoru kimi şöhrət qazanmış və Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin əsasını qoymuşdur. Respublikamızda XX əsrin 60-cı illərindən başlayaraq kitabxanaşünaslıq və bibliografiyaşünaslıq sahəsində doktorluq və namizədlik müdafiə etmiş alimlərin demək olar ki, hamısı A.Xələfov elmi məktəbinin yetirmələridir. Milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinin ilk tədqiqatçısı, respublikamızda ali təhsilli

kitabxanaşünas bibliograf və kitabşünas kadrlar hazırlayan fakültənin ilk yaradıcısı kimi professor A.Xələfovun adı vətənimizin sərhədlərindən çox-çox uzaqlarda da məşhurdur. Onun fəaliyyəti 2001-ci ildə Amerika Bioqrafiya İnstitutunun nəşr etdirdiyi “Görkəmli liderlərin beynəlxalq soraq kitabı”nın XI nəşrinin nominantı seçilmiş, fəxri fərman və qızıl medalla təltif edilmişdir. 1995-ci ildən bu günə kimi BDU-nun Veteranlar şurasının sədr müavini, 1998-ci ildən BDU-nun Nəşriyyat Şurasının sədri, “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsini hazırlayan işçi qrupunun sədridir. 1999-cu ildə ölkəmizdə ilk dəfə olaraq Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyəti yaratmış və onun ilk prezidenti olmuş və “Kitabxana proseslərinin kompüterləşdirilməsi” el-

mi-tədqiqat laboratoriyasının (ETL) müdiri; 2000-ci ildə BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının müxbir üzvü; 2001-ci ildə BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü (akademiki); 2008-ci ildə Təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsini hazırlayan işçi qrupunun üzvü olmuşdur. Görkəmli alim 270-dən artıq elmi əsərin, 7 monoqrafiya, 30-dan artıq kitabın - dərslik və dərs vəsaitlərinin müəllifidir. 17 elmlər namizədi və doktor yetişdirib. 2000-ci ildə “Şöhrət” ordeni, “1941-1945-ci illər müharibəsi veteranı” nişanı; 2001-ci ildə “Əməkdar elm xadimi” fəxri adı, “Xeyriyyəçilik və maarifçilik” medalı; 2002-ci

ildə “Təhsil sahələri üzrə nailiyyətlərə görə” mükafatı almış; 2004-cü ildə Amerikada “İlin adamı-2004” seçilmiş; 2005-ci ildə “İlin müəllimi” fəxri adı; 2006-cı ildə “Əlaçı təhsil işçisi” döş nişanı almış; 2007-ci ildən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fəxri təqaüdcüsüdür.

Ədəbiyyat

Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi: Dərslik (üç hissədə)/A.Xələfov.-Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2004-2010. H.1. Ən qədim dövrdən XX əsrə qədər.- Bakı, 2004.- 328 s.; H. 2. XX əsrin birinci yarısında Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi.- 2007.- 552 s.; H. 3. XX əsrin ikinci yarısında və XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi.-Bakı, 2010.- 431s.

Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanası 90 il elm və təhsilin xidmətində /A. Xələfov.- Bakı: Bakı Universiteti, 2009.- 208 s.

Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı /A.Xələfov; red. Və ön söz. Müəl. A.M.Məhərrəmov.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2003.- 434 s. (S.A.Sadıqova ilə birlikdə, azərbaycan rus və ingilis dillərində)

Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi /A.Xələfov.-Bakı: Azərnəşr, 2006.- 312 s.

XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri (müləhizələr, təkliflər və proqnozlar) /A.Xələfov.- Bakı, 2006.-106 s.

Kitabxanaların kompüterləşməsinin əsasları: (Dərslik) /A.Xələfov, A.Qurbanov.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2007.- 205 s.

Azərbaycan aliminin beynəlxalq uğuru /A.Xələfov //Respublika.-2010.- 1 may.-S. 6.

Görkəmli Azərbaycan aliminin həyat salnaməsi /A.Xələfov //Respublika.-2010.- 3 fevral.-S. 6.

İnformasiya cəmiyyəti və kitabxanaşünaslığın müasir problemləri /A.Xələfov //Kitabxanaşünaslıq və informasiya : jurnal.-№ 1.- 2010.- S.9-14.

İnternetdə

www.az-muallimi.com

www.azpress.az

www.csl-az.com

Adilə Abdullayeva

Xankəndinin işğalı günü

Ərazisi – 1048 km²

Əhalisinin sayı – 57000 nəfər

İnzibati mərkəzi – XANKƏNDİ

İşğal tarixi 26.12.1991

Xankəndi Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionundakı mərkəz şəhəridir. Şəhərin bünövrəsini Qarabağ xanı Pənahəli xanın oğlu Mehdiqulu xan qoyduğundan Xankəndi adlanmışdır. Qarabağ xanlığı Rusiyaya birləşdirildikdən sonra buraya gəlmə ermənilər yerləşdirilmişdir. 1923-cü ildə erməni şovinistlərinin təzyiqi ilə kəndə Stepan Şaumyanın adı verilmişdir (Stepanakert). 1991-ci ildə şəhərin tarixi adı özünə qaytarılmışdır.

Dağlıq Qarabağın mərkəzi Qarqar çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin şərq ətəyində, Bakıdan 329 km aralıda yerləşir.

Xan babalarımızın əli ilə ilk bünövrə daşları düzülən, Azərbaycan xalqının varı-dövləti hesabına tikilib müasir şəhər görkəmi alan Xankəndi Qarabağın başqa yaşayış məntəqələri kimi Ermənistan ordusunun tapdağı altındadır. 20 il öncəyə qədər Xankəndində yüzlərlə azərbaycanlı ailəsi yaşayırdı, yurd-yuvasından didərgin düşən soydaşlarımız orada Kərkicahan yaratmışdılar.

Xankəndi ölkənin inkişaf etmiş sənaye mərkəzi idi. Yüngül və yeyinti sənayesi inkişaf etmişdir. Elektrotexnika, avtomobil təmiri və asfalt-beton zavodları, mebel fabriki, tikinti materialları, sənaye, istehsalat və tədris istehsalat kombinatları vardır.

Hal-hazırda erməni silahlı qüvvələrinin işğalı altındadır.

Bütün Azərbaycan xalqı inanır ki, Dağlıq Qarabağ problemi ən yaxın zamanlarda birdəfəlik və ədalətlə həll ediləcək, Xankəndi də, Kərkicahan da, Xocalı da, Şuşa da, Laçın da əsl sahiblərinə - azərbaycanlı övladlarına qovuşacaq.

Biz torpaqlarımıza qayıdacağıq!

55 illiyi

Vəzir Orucov
1956-1993Milli
Qəhrəman

Vəzir Surxay oğlu Orucov 1956-cı il dekabr ayının 26-da Tərtər rayonunun Xoruzlu kəndində anadan olmuşdur. Orta təhsilini burada almışdır.

1974-cü ildə Bakı Yüngül Sənaye Texnikumuna daxil olmuş və bir ildən sonra hərbi xidmətə çağırılmışdır.

1977-ci ildə hərbi xidmətdən tərxis olunaraq, yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirmişdir. V.Orucov ilk əmək fəaliyyətinə Tərtər Çörək Zavodunda başlamışdır.

1984-cü il Rusiyanın Arxangelsk vilayətinə köçmüşdür. 1992-ci ildə Qarabağ müharibəsində iştirak etmək üçün könüllü olaraq Vətənə dönmüşdür. 1992-ci il 4 may Tərtər özünümüdafiə batalyonlarından birinə daxil olmuşdur. Vəzir sırası döyüşçü olduğu halda komandir müavini vəzifəsinə yüksəlmişdi. O, batalyonun kəşfiyyat bölməsinin rəhbərliyini öz üzərinə götürmüşdü. Batalyonun başlayacağı bütün döyüş əməliyyatlarından azı bir gün əvvəl özünün seçdiyi bir qrup döyüşçü ilə düşmən arxasına keçmiş, onların canlı qüvvəsi, texnikası barədə dəqiq məlumatlar gətirmişdir. Onun həmişə uğurlu keçən əməliyyatları döyüş yoldaşlarını ruhlandırır, onları qələbəyə səsləyirdi.

Vəzir Orucov Marquşevan, Drombon, Levonarx, Madagiz, Akop Komari, Sərsəng su ambarı, Çıldıran, Vaqauz kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə kəşfiyyatçı olaraq düşmənin saysız planlarını puç etmiş-

di. 1 sentyabr 1992-ci il Çıldıran kəndi uğrunda gedən döyüşdə ağır yaralanmışdır. Bir müddət müalicə olunan Vəzir yenidən cəbhəyə döndür. O, cəsur bir döyüşçü kimi həmişə döyüş əməliyyatlarının önündə getmişdir. Yoldaşları onu əfsanəvi qəhrəman kimi tanıyırdılar. 22 mart 1993-cü ildə o, Ağdərənin Qlobus yüksəkliyi uğrunda gedən ağır döyüşdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Evli idi, bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 mart 1993-cü il tarixli 495 sayılı Fərmanı ilə Orucov Vəzir Surxay oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Vəzir Surxay oğlu Orucova “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Batalyon komandirinin müavini- Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 27 mart 1993-cü il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1993.- № 6.- S.7.- (Ölümündən sonra).

Ənsər, B. Son Qlobus döyüşü, həyatı, təhsili, döyüş şücaəti haqqında /B.Ənsər //Ağrıdağlı qəhrəman.-Bakı, 2004.- S.82-83.

Əsgərov, V. Orucov Vəzir Surxay oğlu /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.177.

Həsənoğlu, Ş. Vətən sənə oğul dedi: (Poema) /Ş.N.Həsənoğlu //Ağlama, bülbül ağlama.- Bakı, 1994.- S.246-342.

Orucov Vəzir Surxay oğlu: (1963-1993) //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı: 2008.- S.168.

Səmədov, V. Vəzir Surxay oğlu Orucov (1963-1993) /V.Səmədov, S.Aslanov //Təki vətən yaşasın.- Bakı, 1992.- S.49-54.

Zeynalov, R. Orucov Vəzir Surxay oğlu: (1963-1993) /R.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.37.

İnternetdə

www.azerbaycanturkleri.com

www.canbaku.net

www.ilhame.azersayt.com

www.zengilan.com

Nailə Alışova

75 illiyi

Zeynəb Xanlarova
1936

Müğənni

Zeynəb Yəhya qızı Xanlarova 1936-cı il dekabr ayının 28-də Bakının Qədirli küçəsində - el dilində desək, "Dağlı məhəlləsi"ndə fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. 161 nömrəli orta məktəbdə təhsil almışdır. Məktəb vaxtların-

dan ədəbiyyata və musiqiyə böyük maraq göstərən Z.Xanlarova Bakıdakı Mərkəzi pioner və məktəblilər sarayında bədii özfəaliyyət dərnəyinə üzv yazılmış və dərnəkdə "Cücələrım"ın ilk dəfə xorla səslənməsində onun da payı olmuşdur.

1956-cı ildə M.Ə.Sabir adına Bakı Məktəbəqədər Pedaqoji Məktəbə daxil olmuşdur. Sonuncu kursda filarmoniyada keçirilən bədii özfəaliyyət həvəskarlarının yekun konsertində oxuduğu "Azərbaycan maralı" xalq mahnısı ilə birinci yeri tutmuşdur. Münsiflər heyətində üzv olan Əfrasiyab Bədəlbəyli-nin diqqətini cəlb edən Zeynəb xanım onun təkidilə Pedaqoji Məktəbi bitirdikdən sonra, Asaf Zeynalli adına Bakı Orta İxtisas Musiqi Məktəbinə, böyük vokal ustadı Seyid Şuşinskinin sinifinə daxil olur. Seyid müəllim Zeynəbin səsini dinlədikdən sonra ilk dəfə olaraq qadın müğənniləri arasında "Çahargah" muğamını oxumağı ona tövsiyə edir.

1960-cı ildə ilk dəfə olaraq "Çahargah" lentə yazılıb efirdə səslənir. Beləliklə, sevimli müğənnimiz bütün musiqisevərlərin diqqətini cəlb edir. Zeynəb Xanlarova muğama bütün varlığı ilə bağlanır, repertuarını yeni-yeni muğam və təsniflərlə zənginləşdirir.

"Çahargah"la yanaşı, "Şur" və "Dilkəş" təsniflərini, "Mahur-hindi", "Qatar", "Xaric segah", "Hümayun", "Bayatı-kürd" muğamlarını ciddi-cəhdlə öyrənib oxumuşdu. Zeynəb əsl novator ifaçı kimi hər bir vokal əsərini uzun illər boyu davam edən ənənəvi halda oxuma tərzində deyil, tamamilə yeni səpkidə oxumuşdu. Bu səbəbdən də onun muğam oxumalarında şəxsiz üstünlüyü dənılmazdır. 1961-ci ildə məktəbi qurtardıqdan sonra görkəmli rejissor Şəmsi Bədəlbəyli onu Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrına solist götürür. Əmri verilən günün sabahı səhnədə Leylinin məşqinə başlayır.

İlk tamaşa 1961-ci ilin əvvəllərində olur.

Ölməz sənətkarımız Üzeyir Hacıbəyovun "Leyli və Məcnun" operasının həmin gecəki tamaşanın uğuru

Zeynəb Xanlarovanın teatr yaradıcılığında uğuru idi. Beləliklə, Zeynəb Xanlarovanın təkrarsız Leylisi qəlblərdə yaşayır.

Leylidən sonra “Əsli və Kərəm”dəki Əsli də Zeynəb yaradıcılığının təqdirəlayiq məhsuludur. Zeynəb xanımın təfsirində hər iki obraz teatrın yaradıcılıq salnaməsinə qızıl hərflərlə yazılmışdır.

Zeynəbin ifaçılığında ümumiləşdirmə, emosionallıq, sərrast səs həmləsi, plastiklik, müntənasiblik, aydın tələffüz, zəngin səs palitrası hamını heyran qoyur.

1967-ci il Zeynəb Xanlarovanın həyatında əlamətdar oldu; musiqi ifaçılıq mədəniyyəti qarşısında mühüm xidmətlərinə görə istedadlı sənətkar “Azərbaycan SSR Əməkdar artisti” fəxri adına layiq görüldü. Bu Z.Xanlarovanın yaradıcılıq məsuliyyətini daha da artırdı, müxtəlif üslublu bəstəkarlarla yaradıcılıq əlaqəsinə girdi, onlardan təzə-təzə mahnılar aldı.

Müğənninin repertuarında Fikrət Əmirovun, Cahan-gir Cahangirovun, Tofiq Quliyevin, Arif Məlikovun, Ramiz Mustafayevin, Şəfiqə Axundovanın, Emin Səbitoğlunun, Telman Hacıyevin, Tofiq Bakıxanovun, Ramiz Mirişlinin, Oqtay Kazımovun, Oqtay Rəcəbovun və onlarca başqalarının mahnıları möhkəm yer tuturdu.

Lirik soprano səsi olan müğənninin ifa tərzində temperament, gur zəngülələri olan yadda qalan mahnıları onu xalqın sevimlisinə çevirmişdir. Zeynəb Xanlarova

Ədəbiyyat

Rəhmanzadə, F. Nəğmə dolu könül /F.Rəhmanzadə.- Bakı: İşıq, 1985.-176 s.

Evdə otururam, burda da olsam, Zeynəb Xanlarovayam: [Millət vəkili ilə müsahibə] /Z. Xanlarova //Kaspi.-2006.-8-9 mart.-S.3.

Əsgərov, V. “Zeynəb” Ürəklərə yol salır mahnıları: [Xalq artisti Zeynəb Xanlarova haqqında] /V. Əsgərov // Azərbaycan.-2009.-8 sentyabr.-S.6.

Qaziyev, A. Zeynəb, ürəklərə yol salır mahnıların /A.Qaziyev //Azərbaycan.-2002.- 8 sentyabr.-S. 6 .

Quliyeva, Z. Xalq artisti haqqında film. [Arif Qaziyevin rejissorluğu ilə Zeynəb Xanlarova haqqında üç seriyalı “Zeynəb” adlı sənədli-musiqili film haqqında] /Z. Quliyeva //Azərbaycan.-2006.-17 yanvar.-S.6.

Ülkü, İ. Z.Xanlarovanın sənət yolu /İ. Ülkü //Azərbaycan.- 2002.- 21 iyul.-S.5.

Saqibə Mehrəliyeva

bir çox mahnıların müəlifidir. O, ABŞ, Fransa, İsveç, İtaliya, Kanada, Yaponiya, Türkiyə, Danimarka və s. dünyanın müxtəlif yerlərində qastrol səfərində olmuş, konsertlər vermişdir.

Müğənni 1975-ci ildən Azərbaycanın Xalq artisti, 1980-ci ildən isə SSRİ Xalq artistidir.1986-cı ildə ona Ümumittifaq “Melodiya” firmasının “Qızıl valı” verilmiş, “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Arif Qaziyevin rejissorluğu ilə Zeynəb Xanlarova haqqında üç seriyalı “Zeynəb” adlı sənədli-musiqili film çəkilmişdir.

Görkəmli müğənni hazırda Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatıdır.

90 illiyi

Əzizə Cəfərzadə 1921-2003

Yazıçı

Əzizə Məmməd qızı Cəfərzadə 1921-ci il dekabr ayının 29-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini 25 saylı məktəbdə almış, sonra teatr texniki məktəbində və ikiillik müəllimlər institutunda oxumuş, 1942-1944-cü illərdə Ağsu rayonundakı Çaparlı kəndində müəllim işləmişdir. 1946-1947-ci illərdə ekstern yolu ilə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsini bitirmişdir. 1944-1946-cı illərdə Cəfər Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında Ssenari şöbəsinin rəisi, 1947-1949-cu illərdə teatr texniki məktəbinin müdiri, 1950-1955-ci illərdə Pedaqoji institutda dosent, kafedra müdiri, 1956-cı ildə Kamçatka Pedaqoji İnstitutunda dosent, 1957-1974-cü illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Əlyazmalar İnstitutunda baş elmi işçi, şöbə müdiri, 1974-cü ildən isə Bakı Dövlət Universitetinin professoru vəzifələrində çalışmışdır. Ə.Cəfərzadə XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin bilicisi kimi tanınırdı və bu sahədə 1950-ci ildə “XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında maarifçi-ziyalı surətləri” mövzusunda namizədlik, 1970-ci ildə “XIX əsr Azərbaycan poeziyasında xalq şeiri üslubu” mövzusunda doktorluq dissertasiyaları müdafiə etmişdir.

Ədəbi fəaliyyətə 16 yaşında başlamış və 1937-ci ildə “Əzrayıl” adlı ilk hekayəsini “Ədəbiyyat” qəzetində çap etdirmişdir. İlk kitabı 1948-ci ildə nəşr edilmiş, lakin Moskvanın xüsusi qərarı ilə satışa çıxarmışdan əvvəl qadağan olunub yandırılmışdır. Əzizə

xanımın nəsr əsərləri əsasən tarixi roman janrında yazılmışdır. Onun elmi tədqiqatların ədəbi yaradıcılığına da güclü təsir göstərmiş və yazıçının əsərlərini Azərbaycan dilinin saflığı və təmizliyi uğrunda mübarizənin bariz nümunəsinə çevirmişdir.

Yazıçının yüzlərlə oçerk, elmi tədqiqat və publisistik məqalələri dövrü mətbuatda çap edilmişdir. O, “Natavan” adlı kino ssenari, çoxlu sayda radio-televiziya pyesləri, xatirat və saysız hesabsız bayatı yazmışdır. Əzizə xanım folklorumuzun vurğunu idi, “Bayatı düşüncələrim”, “Xızır Nəbi”, “Novruz” və başqa Azərbaycan adət-ənənələri, etnoqrafiyası ilə bağlı yazıları, televiziya və radioda çıxışları onu xalqın sevimlisi etmişdir. Bir çox xarici ölkələrdə, o cümlədən Yuqoslaviya, Suriya, Kipr, Hindistan, Sinqapur, Mala-

ziya, İsrail, İraq və Türkiyədə beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərin iştirakçısı olmuşdur. Bu ölkələrin kitabxanalarından tarixi əsərlər ilə bağlı məlumatlar toplamış və səyahət gündəlikləri yazmışdır. Əzizə xanım bir sıra xarici müəlliflərin, o cümlədən S.Smirnovun “Brest qalası”, Ş.Rəşidovun “Güclü dalğa”, A.Lixanovun “Mənim generalım”, Ə.Kabaklının “Əjdaha daşı”, S.Çokumun “Bizim diyar” və s. əsərləri ana dilinə tərcümə etmiş, bir çox kitabın redaktoru olmuşdur. Onun əsərləri də bir sıra xarici dillərə, o cümlədən rus, fars, tacik, ərəb, qazax və s. tərcümə edilib xaricdə nəşr edilmişdir. Mütəmadi olaraq televiziya və radioda müxtəlif mövzularda çıxışlar etmiş, televiziya “Klassik irsimizdən”, “Aşıq Pəri” və s. çoxsaylı proqramların müəllifi və aparıcısı olmuşdur. Bu verilişlər vasitəsilə xalqa Azərbaycan klassik və müasir ədəbi irsini təbliğ etmişdir. Bununla yanaşı o radioda Cənubi Azərbaycan üçün verilən proqramların və “Ana” radio jurnalının uzun illər daimi iştirakçısı olmuşdur. 1981-1989-cu illərdə Respublika Qadınlar Şurasının sədri vəzifəsində işləmişdir. Azərbaycan qadın və uşaqlarının hüquqlarının qorunması sahəsində aktiv fəaliyyət göstərmişdir. O, həyatı boyu xeyriyyəçiliklə məşğul olmuş, 1979-cu ildə indiki Hacıqabul rayonunun Tağılı kəndində öz vəsaiti hesabına orta məktəb və klub binası tikdirmişdir. Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda və erməni təcavüzünə qarşı hərəkətdə daim öndə və fəal iştirak edən bir vətəndaş olan Əzizə Cəfərzadənin Azərbaycan elmi və ədəbiyyatı qarşısında göstərdiyi

Ədəbiyyat

Aləmdə səsim var mənim: tarixi roman/Ə. Cəfərzadə.-Bakı: Şərq-Qərb, 2006.- 432 s.
Eldən-elə: tarixi roman /Ə. Cəfərzadə.-Bakı : Şərq-Qərb, 2006. 384 s.
Əliyeva, İ. El anası-Əzizə Cəfərzadə /İ.Əliyeva.- Bakı: Elm, 2001.- 64 s.
Fateh, Z. Aləmdə səsi qalan yazıçı, müəllim, alim: Əzizə Cəfərzadə-90 /Z.Fateh //Azərbaycan müəllimi.- 2010.- 24 sentyabr.- S.5.
Xəlilzadə, F. Xəyalımızda yanan işıq /F.Xəlilzadə //Mədəniyyət.- 2010.- 29 oktyabr.- S. 13.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.azizajafarzade.com

xidmətlər yüksək qiymətləndirilmişdir. O, dönə-dönə müxtəlif fəxri fərmanlar, “Xalqlar dostluğu” ordeni və müstəqil Azərbaycanın ali mükafatı – “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdçüsü idi. Azərtelefilm birliyi onun həyat və yaradıcılığı haqqında 2 telefilm çəkmişdir. Əzizə xanımın ən böyük mükafatı isə xalqın ona qarşı olan böyük məhəbbəti idi. Bu sevginin məntiqi nəticəsi kimi, o, 2001-ci ildə “Azərbaycan Anası” və “Xalq yazıçısı” kimi yüksək adlara layiq görülmüşdür. Əzizə Cəfərzadə 2003-cü il sentyabrın 4-də ömrünün 82-ci ilində uzun sürən ağır xəstəlikdən sonra vəfat etmiş və vəsiyyətinə əsasən Tağılı kəndində valideynləri, həyat yoldaşı və qardaşları ilə bir məzarlıqda dəfn edilmişdir.

Adilə Abdullayeva

65 illiyi

Nüsrət Kəsəmənli 1946-2003

Şair

Nüsrət Yusif oğlu Kəsəmənli 1946-cı il dekabrın 29-da Azərbaycanın Qazax rayonunun Kalinkənd kəndində fəhlə ailəsində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinə daxil olmuşdur. Universiteti bitirdikdən sonra o, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında referent və ədəbi məsləhətçi vəzifələrində çalışmışdır. O, 60-cı illərin əvvəllərindən bədii yaradıcılığa başlamışdır. Onun yazmış olduğu bir çox şeirlərinə musiqi bəstələnmişdir.

Nüsrət Kəsəmənli 1977-ci ildən Yazıçılar İttifaqının üzvü kimi fəaliyyət göstərmişdir. O, Cəfər Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında baş redaktor vəzifəsində işləmişdir.

Nüsrət Kəsəmənlinin poeziyası obrazlı təfəkkürün ifadəsidir. Onun şeirləri insanı çox şairanə bir aləmə qovuşdurur. Bu aləm şairin həyatıgörmə, dərk etmə qabiliyyətindən yaranmış sehirli aləmdir.

Nüsrətin lirikası qoşaqaanadlıdır. Onda vətəndaşlıq lirikası sevindirici bir vəhdətdə inkişaf edir.

Gənclərin sevgi macəraları, tərəddüd və etirafları, sevinc və kədəri N.Kəsəmənli şeirlərinin əsas mövzudur. Onun “Sevgi hələ ölmüş deyil”, “Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən”, “Əllərin nə yaman soyuqdur gülüm”, “Burax gözlərinin nəfsindən məni”, “Sənə güvəndiyim dağlar”, “Sevə-sevə”, “Bəlkə bu

təsadüf” kimi məhəbbət mövzusunda yazmış olduğu şeirləri daim sevilə-sevilə oxunur.

Nüsrət Kəsəmənli ən populyar və ən çox sevilən şairdir. Onun şeirləri oxunan andan yadda qalır.

Şairin insanpərvərliyə, yer üzərində əmin-amanlığa həsr edilmiş şeirləri həərətə səslənir. Onun doğma torpağa məhəbbətini əks etdirən “Torpaq haqqında nəğmə”, “Vətən alov etsin odunu sənin”, “Yaddan çıxmaz Qarabağ”, “Ağlama Təbrizim Ağlama”, “Bu bizim vətənimizdir” kimi poeziya nümunələri çox dəyərlidir.

Şair son illərdə öz yaradıcılığında ictimai-siyasi hadisələrlə bağlı düşüncələrinə də yer ayırmışdır. Onun “Xocalı”, “20 Yanvar”, “Cıdır düzü”, “İsa bulagı” kimi əsərləri məhz bu mövzuda yazılmışdır.

N.Kəsəmənlinin yaratmış olduğu əsərləri oxucuların qəlbinə daim yol tapıb sevilərək oxunduğu kimi, bir çox mahnılarda öz əksini taparaq, nəğmə kimi də hər zaman dillərdə səslənməkdədir. Təsadüfi deyil ki, onun sözlərinə indiyədək 500-dən çox mahnı bəstələnmişdir. Nüsrət Kəsəmənlinin “Dünya köhnə dünyadır”, “Unut kədərimi”, “Allahım, ayırma bizi”, “Unuda bilməyəcəksən”, “Özümü aldadıram”, əsərlərinə bəstələnərək sevilə-sevilə dinlənən mahnıları nümunə gətirmək olar.

Nüsrət Kəsəmənli ədəbiyyatımızın tarixində öz sözünü demiş və heç bir zaman solmayan möhürünü qoymuş bir şairdir. Məhəbbətdən siyasətə, etirafdan etirazadək, bir sözlə, insan duyğularına təsir edən

hər bir mövzuda yaratmış olduğu sənət nümunələri ilə bədii ədəbiyyatımızda əvəz-olunmaz irs qoyub getmiş bu sevilən, unudulmaz şairin qələm inciləri oxucular tərəfindən daim sevilmiş və seviləcəkdir.

Nüsrət Kəsəmənli 2003-cü il oktyabr ayının 17-də vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /N.Kəsəmənli.- Bakı: Şərq-Qərb, 2004.- 255 s.

Hamısı sevgidəndir.-B.: Gənclik, 1991.-294 s.

Heyf o sevgiyə... /N.Kəsəmənli.- Bakı: Gənclik, 2000.- 366 s.

Kimə inanasan.- B.: Gənclik, 1995.-154s.

Qapamayın gözlərimi /N. Kəsəmənli.-Bakı : Maarif, 2006.- 287 s.

Cəfərov, N. Nüsrət Kəsəmənli: sevilən şair /N.Cəfərov //Yeni Azərbaycan.-2004.- 18 sentyabr.- S.5.

Hələ çox karvanlar keçəcək: (Şeir)/ N. Kəsəmənli //Yeni Azərbaycan.- 2002.-28 iyun.

Şərif S. Nüsrət Kəsəmənlinin xatirəsinə /S. Şərif //Yeni Azərbaycan.- 2003.- 10 oktyabr.- S.6.

Saqibə Mehrəliyeva

85 illiyi

Əbülfət Əliyev 1926-1990

Xanəndə

Əbülfət Əsəd oğlu Əliyev 1926-cı il dekabrın 30-da Şuşada anadan olmuşdur. Onun yeddi yaşı olanda atası rəhmətə getmişdir. Sonra Füzuli rayonuna köçərək orada 4 il yaşamışdılar. Bu müddətdə Əbülfət Bahadur bəyin məktəbi deyilən məktəbdə oxumuşdur.

Əbülfət lap kiçik yaşlarından musiqiyə bağlanmışdı. Saatlarla oturub Xan əminin, Zülfünün, Bülbülün, Seyidin vallarını oxudub qulaq asardı. Evləri 1 saylı şəhər məktəbinin lap yaxınlığında idi. O, məktəbdə musiqili dram dərnəyinə yazılmışdı. Elə bu vaxtlar, 1938-1939-cu illərdə Ağdam Müəllimlər evində Xan Şuşinskinin rəhbərliyi altında muğam sinfi açılmışdı. Xan, Əbülfəti dinləyib onun məşqlərə gəlməsini məsləhət görmüşdü. 1939-cu ildə Xan Şuşinski Bakıya köçdükdən sonra Əbülfət səkkiz ay Məşədi Nərimanın dərnəyində tar çalmaqı öyrənmişdi.

Müharibənin ən şiddətli vaxtında, 1942-ci ildə Böyük Oktyabr Sosialist İnqilabının 25-ci ildönümü münasibətilə onu həmyaşıdları ilə birgə Bakıya gətirmişdilər. Opera teatrında keçirilən konsertdə onu məşhur tarzən Qurban Pirimov, kamançada Hafiz Mirzəliyev müşayiət etmişdir. Tamaşaçılar 16 yaşında olan xanəndəni heyranlıqla alqışlamışdılar. Ağdama qayıdan Əbülfət Əliyev o gecəni uzun müddət unuda bilməmişdi.

Əbülfət Əliyev 16 yaşından başlayaraq Qarabağın toylarında tarzən Məşədi Nərimanla, kamançaçı Elman Bədəlovla çox çalıb oxumuşdular.

Xanəndə yaradıcılığa 1943-cü ildə Ağdam Mədəniyyət evində başlamışdı. O illərdə Əbülfət teatrdə epizodik rollarda oynamış, tamaşalara yazılmış mahnıları məharətlə oxumuşdu. Ancaq o zaman səhnədə ona ən çox təsir edən Bəylər Nəcəfovun oynadığı Məcnun olmuşdu. Onun zəngülələri Əbülfətin qəlbinə od salmışdı.

1944-cü ildə dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyli bəstəkar Süleyman Ələsgərovu SSRİ-nin dövlət himnini təbliğ etmək üçün Ağdama göndərmişdi. Bəstəkar dövlət himnini şagirdlərin özfəaliyyət kollektivinə öyrətmək üçün Ağdam

Pionerlər evində bir müddət gərgin məşqlər aparmışdı. Süleyman müəllim Əbülfətin fitri istedadını da ilk dəfə burada sezərək ona Bakıya gəlməsini məsləhət görmüşdü.

Ə.Əliyev Bakıya gələndən sonra bir müddət Respublika radiosunda solist işləmişdir. Radiodakı çıxışları onu bir xanəndə kimi daha da məşhurlaşdırmışdı.

1945-ci ildən Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti olanda onun 19 yaşı vardı. Gənc Əbülfət filarmoniyanın səhnəsinə bir xanəndə kimi qədəm basanda, bu böyük sənət məbədinə Xan Şuşinski, Zülfü Adıgözəlov, Şövkət Ələkbərova, Sara Qədimova, Fatma Mehrəliyeva, Tükəzban İsmayılova kimi geniş diapazonlu, gözəl səsli müğənnilər çalışırdılar.

Onun repertuarında 400-ə qədər xalq və bəstəkar mahnıları var idi.

1956-cı il 7 oktyabrda xanəndənin səsinin ilk dəfə lentə köçürülməsi “Pəri” xalq mahnısı ilə başlamışdır.

Əbülfət bəstəkar mahnılarının da gözəl ifaçısı idi. Xanəndənin ifasında səslənən “Segah-zabul”, “Rast”, “Şur”, “Hümayun”, “Rahab”, “Mahur hindi”, “Bayatı-Şiraz”, “Çahargah”, “Zabul” muğamları radio və televizianın fonotekasında saxlanılır. Valları xalq arasında geniş yayılmışdır.

Ə.Əliyev 1956-1962-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının solisti olmuşdur. Üzeyir Hacıbəylinin “Leyli və Məcnun” operası Əbülfət

Əliyevin iştirakı ilə lentə alınaraq Respublika radio-sunun qızıl fondunda saxlanılır.

1971-ci ildə Moskada 153 ölkədən gəlmiş sənətkarların iştirakı ilə keçirilən “Xalqların musiqi mədəniyyəti: ənənə və novatorluq” adlı VII Ümumdünya musiqi konqresində Əbülfət Əliyev Azərbaycan professional musiqi ifaçılığını ləyaqətlə təmsil etmişdi. O, yüksək ifaçılığına görə YUNESKO-nun döş nişanına və diplomuna layiq görülmüşdü. Xanəndənin musiqimizin inkişafındakı xidmətləri yüksək qiymətləndirilərək ona 1958-ci ildə Respublikanın Əməkdar, 1964-cü ildə isə Xalq artisti fəxri adı verilmişdir.

Görkəmli xanəndə Əbülfət Əliyev 27 dekabr 1990-cı ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Çəmənli, M. Nəğməli xatirələr: [Əbülfət Əliyev haq.] /M.Çəmənli.- Bakı: “El” NPŞ MMC, 2007.- 183 s.

Rəhimli, İ. Əbülfət Əliyev /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.577-578.

Salmanov, R. Muğam ustadının yubileyi /R.Salmanov //Xalq qəzeti.- 2007.- 18 yanvar.- S.6.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü'nün əsası 1989-cu il dekabrın axırlarında Naxçıvanda sərhədlərin (SSRİ-İran sərhədləri) dağılması zamanı qoyuldu. Şimali və Cənubi Azərbaycan arasındakı sərhəd dirəkləri dağıldı. Bu vaxt İstanbulda türk dilli xalqların Konfransı keçirilirdi. Konfrans da dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə qeyd olunmasına qərar verdi.

1991-ci ilin 16 dekabrında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının birliyini yaratmağın əhəmiyyətini nəzərə alaraq, dekabrın 31-ni Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü elan etdi. Beləliklə, o vaxtdan bütün azərbaycanlılar üçün əziz olan 31 dekabr Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü bayram edilir.

Bu gün Azərbaycan millətinin birlik şüarının simvolik günüdür. Bu bayram ayrı-ayrı ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələr qurmaq, onlar arasında birlik və həmrəylik yaratmaq işində mühüm rol oynayır. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü'nün qeyd edilməsi bütün dünya azərbaycanlıları tərəfindən artıq bir zərurətə və mənəvi ehtiyaca çevrilmişdir.

Azərbaycanlıların yaşadıqları, fəaliyyət göstərdikləri və çoxluq təşkil etdikləri Avropa ölkələrində bu tendensiya özünü yüksək səviyyədə göstərir. Bu da ondan irəli gəlir ki, Avropadakı Azərbaycan diaspor təşkilatları öz qüvvələrini səfərbər etməkdə ardıcılırlar və bu ayrı-ayrı cəmiyyət üzvləri üçün bir araya gəlmək, cəmiyyət və qurumlar halında birləşmək baxımından dünyanın sivil nöqtələrindən biri olan Avropada mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Fəaliyyət dairəsindən, məşğuliyyətindən və dini etiqadından asılı olmayaraq hər hansı bir etnosa aid adamların müəyyən zaman kəsiyində öz tarixi vətənlərindən kənarda məskunlaşmaları və ictimai fəaliyyəti bilavasitə diasporun formalaşması ilə nəticələnir.

“Diaspor” qədim yunan sözü olub, hərfi mənada “səpələnmə” deməkdir. Bu sözün yaranma tarixi yunanların eramızdan xeyli əvvəl başladıkları işğal və köçürülmə dövrünə təsadüf edir. Müxtəlif ölkələrə hərbi yürüşlər zamanı yunan ordusu əsgərlərinin bir hissəsi işğal edilmiş ərazilərdə məskunlaşmış və buranın daimi sakinlərinə çevrilmişdilər. “Diaspor” kəlməsi də məhz onların dilindən yaranmışdır.

Azərbaycanda “diaspor” anlayışı haqqında ilkin təsəvvürlər indi yaranmağa başlasa da, qeyd etmək lazımdır ki, həmvətənlərimizin dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşması prosesi hələ bir neçə əsr əvvəl başlanmışdı. Digər xalqlarla müqayisədə azərbaycanlıların doğma torpağa daha çox bağlılığı üzündən Vətəni tərk edib qürbətdə yaşamaqları onlar üçün mənəvi baxımdan ağır olmuşdur. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatında “Vətən – qürbət” mövzusu mühüm yer tutmuşdur. Bu mənəvi amilin özü də Azərbaycan diasporunun yaranmasının kifayət qədər qədim tarixə malik olduğunu təsdiqləyir.

31 dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü bayramı dünyanın 70-dən çox ölkəsində azərbaycanlılar tərəfindən qeyd olunur. Həmrəylik günü Azərbaycan diasporu üçün ən mühüm bayrama çevrilib, Yeni il isə ikinci plana keçib. Həmrəylik gününü hətta milliyyətə azərbaycanlı olmayıb, lakin Azərbaycanda doğulub böyümüş, Azərbaycan əsilli diaspor nümayəndələri də qeyd edirlər.

Azərbaycanlılar minilliklər boyu özlərinin doğma torpağı olan tarixi Azərbaycan ərazisində yaşayaraq dünya sivilizasiyasına böyük töhfələr vermişlər. Müharibələr, inqilablar, hərbi münaqişələr, dünyada gedən müxtəlif ictimai-siyasi proseslər nəticəsində Azərbaycan parçalanmış, azərbaycanlıların bir qismi öz yurd-yuvalarından didərgin salınmış, deportasiyalara məruz qalmış, bir-birindən ayrı düşmüşdür. İş

tapmaq, təhsil almaq məqsədilə doğma yurdu tərk edərək başqa ölkələrdə qərar tutub yaşayan azərbaycanlılar da vardır. Beləliklə də, azərbaycanlılar tarixi Azərbaycan torpaqlarından bütün dünyaya yayılmışlar. Hazırda onlar dünyanın bir çox ölkələrində yaşayırlar. Rusiyada, Ukraynada, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin digər ölkələrində, Baltıqyanı ölkələrdə, Avropada, Amerikada, Şərq ölkələrində iri Azərbaycan icmaları yaranmışdır.

SSRİ-nin son günləri, Azərbaycan millətinin, Arazın hər iki sahilində sərhəd yürüşü, dəmir tikanlı məftilləri qırması, özünü suya vurub öz doğma qardaş bacısına qovuşmaları iki totalitar dövlətin ciddi təzyiqlərinə baxmayaraq, o taylı – bu taylı millətin həftələrlə Araz qırağında gecəgündüz birləşmək şüarı, azərbaycanlıların bir millət olduğunu dünya tarixində bir daha canlandırdı. Həmrəylik günü bu birləşmək istəyinin simvolik nişanıdır.

Dünya Azərbaycanlıları

Dünyada yaşayan Azərbaycan diasporu ilə dövlət səviyyəsində iş aparılması üçün ümummilli lider Heydər Əliyevin fərmanı ilə, 2002-ci il iyulun 5-də Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. Hazırda dünyanın əksər ölkəsində ümumilikdə 300-dən çox Azərbaycan icması fəaliyyət göstərir. Dünyada yaşayan azərbaycanlıların sayı ilə bağlı isə fərqli məlumatlar mövcuddur. Dövlət

Komitəsindən alınan məlumatda dünyanın 43 ölkəsində yaşayan azərbaycanlıların statistikasını verilib. Azərbaycan Respublikası istisna olmaqla, 43 ölkədə azərbaycanlıların ümumi sayı rəsmi məlumatlara əsasən 23 milyon, qeyri-rəsmi məlumatlara görə 36 milyon 425 min nəfərdir.

Azərbaycanlıların sayı barədə statistika YUNESKO-nun hesabatı, Xarici Ölkələrdə yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin apardığı araşdırmalar, Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirliklərinin verdiyi məlumatlar və Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının hesabat məruzəsi əsasında hazırlanmışdır. Bəzi beynəlxalq təşkilatların və xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatlarının hesabatlarında İrandan köçmüş miqrantların bir hissəsinin digər millətləri təmsil etmələrinə baxmayaraq azərbaycanlı kimi qeydə alınması azərbaycanlıların dəqiq sayını müəyyənləşdirməkdə çətinlik yaradır.

Buna baxmayaraq, Dövlət Komitəsi hazırda Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri ilə birgə dünyada yaşayan azərbaycanlıların sayının dəqiqləşdirilməsi istiqamətində iş aparır.

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) təqdim etdiyi statistik məlumatlar isə fərqlidir. DAK 67 ölkənin təsnifatını aparıb və onun məlumatına görə, dünya azərbaycanlılarının sayı 50 milyonu keçib. Onların siyahısı aşağıdakı kimidir:

№	Ölkə	Sayı	19	Hindistan	300.000
1.	ABŞ	1.000.000	20	İndoneziya	44.000
2.	Avstraliya	8.000	21	İordaniya	450.000
3.	Avstriya	19.000	22	İraq	1.000.000
4.	Albaniya	12.000	23	İran	30.000.000
5.	Argentina	12.000	24	İrlandiya	4.000
6.	Əlcəzair	260.000	25	İspaniya	14.000
7.	Əfqanıstan	50.000	26	İtaliya	33.000
8.	Banqladeş	175.000	27	Yəmən	Ərəb 62.000
9.	Belçika	13.000	28	Respublikası Kanada	170.000
10	Birma	8.000	29	Çin	30.000
11	Bolqarıstan	65.000	30	Küveyt	19.000
12	Braziliya	75.000	31	Malta	2500
13	Butan	1500	32	Meksika	27.000
14	Böyük Britaniya	170.000	33	Monqolustan	5.000
15	Macarıstan	27.000	34	Norveç	50.000
16	Yunanıstan	13.000	35	Birləşmiş Əmirlikləri	Ərəb 55.000
17	Danimarka	60.000	36	Omman	19.000
18	Misir	900.000			

37	Pakistan	650.000	53	Ukrayna	500.000
38	Polşa	12.000	54	Belarus	7.000
39	Portuqaliya	7.000	55	Rusiya Federasiyası	3.000.000
40	Rumıniya	45.000	56	Özbəkistan	60.000
41	Səudiyyə Ərəbistanı	40.000	57	Qazaxıstan	100.000
42	Suriya	95.000	58	Gürcüstan	600.000
43	Sudan	17.000	59	Litva	2.000
44	Türkiyə	3.000.000	60	Moldova	5.000
45	Finlandiya	12.000	61	Latviya	4.000
46	Fransa	70.000	62	Qırğızıstan	16.000
47	Almaniya	300.000	63	Tacikistan	14.000
48	Çexiya	2.000	64	Türkmənistan	45.000
49	Slovakiya	2.000	65	Estoniya	3.000
50	İsveç	2.000	66	Azərbaycan Respublikası	9.000.000.
51	Yuqoslaviya	6.000			
52	Yaponiya	10.000			

Ədəbiyyat

Azərbaycanlıların həmrəylik günü haqqında Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Milli Şurasının qərarı, 1991-ci il 25 dekabr //Azərbaycan.- 1997.-24 dekabr.- S.1.

31 dekabr dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali məclisinin qərarı, 16 dekabr, 1991 //Azərbaycan.- 1997.-23 dekabr.- S.1.

Əliyev, İlham. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan xalqına təbriki //Azərbaycan.- 2009.- 1 yanvar.- S.1.

Əmircanov, P. Diaspor təşkilatlarının tez-tez görüşməsi müsbət haldır /P.Əmircanov //Xalq qəzeti.- 2008.- 21 dekabr.- S.2.

Hacıalıyev, E. Dünya azərbaycanlılarının birlik günü: Prezident İlham Əliyev 50 milyonluq azərbaycanlının şəriksiz lideridir /E.Hacıalıyev //Azərbaycan.- 2008.- 1 yanvar.- S.1-2.

İbrahimov, N. Heydər Əliyev: Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam: Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyindən birliyinə doğru /N.İbrahimov //Xalq qəzeti.- 2007.- 31 dekabr.- S.4.

Vəfa, Z. Azərbaycanımız və azərbaycançılığımız /Z.Vəfa //Azərbaycan.- 2008.- 1 yanvar.- S.2.

İnternetdə

www.azerbaijan.az
www.azr.baybak.com
www.az.wikipedia.org
www.diaspora.az
www.qeribler.com

Nailə Alışova

Əlavələr

*Bu bölmədə siz 2011-ci ildə qeyd olunacaq,
lakin “ayı, günü” bilinməyən yubileylər
haqqında məlumatlar əldə edə bilərsiniz...*

Milli ədəbiyyat

Şair, mütəfəkkir Əfzələddin İbrahim ibn Əli Nəccar Şirvaninin (Xaqani Şirvani) (1126-1199) anadan olmasının **885** illiyi

Dünya şöhrətli şair və mütəfəkkir Gəncəvi İlyas Yusif oğlunun (Nizami Gəncəvi) (1141-1209) anadan olmasının **870** illiyi

Şair, görkəmli mütəfəkkir Şah Qasım Ənvarın (1356-1434) anadan olmasının **655** illiyi

Şair Mirzə Məhəmmədəli Mirzə Əbdürrəhim oğlunun (Saib Təbrizi) (1601-1676) anadan olmasının **410** illiyi

Şair Məhəmməd bəy Aşıqın (1776-1861) anadan olmasının **235** illiyi

Şair Ordubadi Salikin (Məmmədqulu Salik) (1806) anadan olmasının **205** illiyi

Şair Ordubadi Hacıağa Məhəmməd oğlunun (Fəqir) (1836-1886) anadan olmasının **175** illiyi

Şair Mirzə Rəhim Mirzə Məhəmmədbağır oğlunun (Fəna) (1841-1929) anadan olmasının **170** illiyi

Şairə Kəminə Fatma xanımın (1841-1898) anadan olmasının **170** illiyi

Yazıçı, jurnalist, teatr tənqidçisi Qasimov Hacı İbrahim oğlunun (1886-1936) anadan olmasının **125** illiyi

Şair, publisist, dramaturq Şamçızadə Əli Yəhya oğlunun (Əli Razi) (1886-1938) anadan olmasının **125** illiyi

Şair Yusifzadə Əbdülbaqi Yusif oğlunun (Fövzi) (1901-10.01.1956) anadan olmasının **110** illiyi

Xalq yazıçısı Ələkbərzadə Əbülhəsən Əlibaba oğlunun (03.1906-21.05.1986) anadan olmasının **105** illiyi

Azərbaycan şairi Seyid Məhəmmədhüseyn Behcət Təbrizinin

(Seyid Məmmədhüseyn Şəhriyar) (1906-18.09.1988) anadan olmasının 105 illiyi

Şairə Pərvin xanım Ehtisaminin (1906-1941) anadan olmasının **105** illiyi

Dilçi, filologiya elmləri doktoru, professor Bayramov Hüseyn Abbas oğlunun (1916-04.11.1982) anadan olmasının **95** illiyi

Şair, dramaturq, tərcüməçi Əyyubov Tələt Ömər oğlunun (1916-21.02.1977) anadan olmasının **95** illiyi

Xarici ədəbiyyat

Orta Asiya şairi, alim və mütəfəkkir Balasaquni Yusif Xass Hacıb oğlunun (1021) anadan olmasının **990** illiyi

İngilis yazıçısı Smollet Tobayas Corcun (03.1721-17.09.1771) anadan olmasının **290** illiyi

Yeni türk ədəbiyyatının banisi, türk yazıçısı, publisist Şinasi İbrahimin (1826-13.09.1871) anadan olmasının **185** illiyi

Türk şairi Əşrəf (Eşref) Mehmetin (1846-25.05.1912) anadan olmasının **165** illiyi

Cənubi Azərbaycan maarifpərvəri, pedaqoq, publisist Rüşdiyyə Təbrizi Hacı Mirzə Həsən Mehdi oğlunun (1851-1944) anadan olmasının **160** illiyi

Türkçülüynün əsas ideoloqlarından biri, sosioloq, şair və publisist Mehmet Ziya (Ziya Göyöl) (1876-25.10.1924) anadan olmasının **135** illiyi

Qazax şairi Süleymenov Oljas Öməroviçin (1936) anadan olmasının **75** illiyi

Tarixi günlər

Salarilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (941-983) **1070** illiyi
 Şəddadilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (971-1075) **1040** illiyi
 Atabəylər dövlətinin (1136-1225) yaradılmasının **875** illiyi
 Möminə Xatın türbəsinin inşasının (Naxçıvan, 1186) **825** illiyi
 Gəncə sənətkarlarının və şəhər yoxsullarının üsyanı (**1231**)
 Hülakülər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1256-1357) **755** illiyi
 Səfəvilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1501-1736) **510** illiyi
 Səfəvi hökmdarı I Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyətə gəlməsinin (1501-1524) **510** illiyi
 Gəncə Cümə Məscidinin yaradılmasının (1606) **405** illiyi
 Şah İsmayıl Xətai tərəfindən poçt rabitəsinin dövlət səviyyəsində təşkilinin təməli qoyulmasının (1501) **510** illiyi
 Əfşarlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1736-1760) **275** illiyi
 Əfşar hökmdarı Nadir şahın hakimiyyətə gəlməsinin (1736-1747) **275** illiyi
 Qacarlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1796-1925) **215** illiyi
 Ağa Məhəmməd Şah Qacarın hakimiyyətə gəlməsinin (1796-97) **215** illiyi
 Təbriz üsyanının rəhbərlərindən biri Bağırxanın (1861-1917) anadan olmasının **150** illiyi
 İlk telefon aparatının ixtirasının (1876, A.Q.Bell) **135** illiyi
 Zaqafqaziyada Qori Müəllimlər Seminariyasının (1876) yaradılmasının **135** illiyi
 “Kaspiy” qəzetinin (1881) nəşr edilməsinin **130** illiyi
 Bakı Vaqon Təmiri zavodunun (1891) yaradılmasının **120** illiyi
 İlk Beynəlxalq Nobel mükafatının verilməsinin (1901) **110** illiyi
 Bakı kommersiya məktəbinin yaradılmasının (1901) **110** illiyi

“Orucov Qardaşları” mətbəə-nəşriyyatının (1906-1917) yaradılmasının **105** illiyi

“Dəbistan” adlı həftəlik uşaq jurnalının (1906-1908) nəşrə başlamasının **105** illiyi

“Nəşri-Maarif” mədəni-maarif işləri sahəsində fəaliyyət göstərmiş xeyriyyə cəmiyyətinin (01.08.1906) yaradılmasının **105** illiyi

“Bakinskiy raboçiy” qəzetinin (05.1906) nəşr olunmasının **105** illiyi

“Nicat” adlı maarif cəmiyyətinin yaradılmasının (1906) **105** illiyi

“Füyuzat” jurnalının (1906) nəşr olunmasının **105** illiyi

“Məktəb” adlı ədəbi, elmi jurnalın nəşr olunmasının (1911) **100** illiyi

“Ölülər” əsərinin Bakıda ilk dəfə səhnəyə qoyulmasının (C.Məmmədquluzadə, 1916-cı il) 95 illiyi

Bakı Azad Tənqid-Təbliğ Teatrının (1921) yaradılmasının **90** illiyi

Beynəlxalq Yazıçılar Birliyi – “PEN-KLUB”un yaradılmasının (1921) **90** illiyi

Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (Musiqi Akademiyası) (26.08.1921) təşkil edilməsinin **90** illiyi

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetin (1921) təsis edilməsinin **90** illiyi

Bakıda ilk Dövlət Arxivinin yaradılmasının (01.1921) **90** illiyi

M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji məktəbinin (1926) yaradılmasının **85** illiyi

Bakı Rabitə Elektrotexnikumunun (2002-ci ildən Bakı Dövlət Rabitə və Nəqliyyat Kolleci) (1931) təsis edilməsinin **80** illiyi

Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Neft Maşınqayırma İnstitutunun (AzETNMİ) (1931) yaradılmasının **80** illiyi

Əhməd Bakıxanov adına Xalq Çalğı Alətləri Ansamblının (1931) yaradılmasının **80** illiyi

Azərbaycan Kukla Teatrının (1931) təşkil edilməsinin **80** illiyi

Bakı Gəmi Təmiri zavodunun (1931) yaradılmasının **80** illiyi
 “Neftçi” könüllü idman cəmiyyətinin (1936) yaradılmasının **75** illiyi
 Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyinin (1936) yaradılmasının **75** illiyi
 Bakı Zərgərlik zavodunun (1936) yaradılmasının **75** illiyi
 Elmi tədqiqat Onkologiya, Rentgenologiya və Radiologiya İnstitutunun
 (indiki Onkologiya Elmi Mərkəzi) (1936) yaradılmasının **75** illiyi
 Bakı Biskvit Fabrikinin (1941) istifadəyə verilməsinin **70** illiyi
 Azərbaycan şair və ədiblər cəmiyyəti ədəbi təşkilatının (1946, Təbriz)
 yaradılmasının **65** illiyi
 Azərbaycanın Xarici Ölkələrlə Dostluq və Mədəni Əlaqələr
 Cəmiyyətinin (1946) yaradılmasının **65** illiyi
 Bakı Kimya Əczaçılıq zavodunun (1946) yaradılmasının **65** illiyi
 Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (1946) yaradılmasının **65** illiyi
 Beynəlxalq Jurnalistlər Təşkilatının (1946) yaradılmasının **65** illiyi
 Beynəlxalq Radio və Televiziya Verilişləri Təşkilatının (1946)
 yaradılmasının **65** illiyi
 Qaz Emalı Zavodunun (1961) istifadəyə verilməsinin **50** illiyi
 Mərdəkan Dendrarisinin (1966) yaradılmasının **45** illiyi
 Sumqayıt Kimya sənaye müəssisələri istehsal birliyinin (1971)
 yaradılmasının **40** illiyi
 C.Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin yaradılmasının (1971) **40** illiyi
 Bülbülün ev-muzeyinin yaradılmasının (1976) **35** illiyi
 Hüseyn Cavidin ev - muzeyinin yaradılmasının (1981) **30** illiyi
 Cabbar Qaryağdıoğlu adına I Respublika müsabiqəsinin (1986)
 keçirilməsinin **25** illiyi
 “Azərbaycan-İrs” mədəni-maarifçilik yönümlü jurnalın (1996) çap
 olunmasının **15** illiyi

Teleqramların poçt şöbələrində kompyuter şəbəkəsi vasitəsilə ötürülməsinə başlanmasının (05.2001) **10** illiyi

Olimpiya muzeyinin yaradılmasının (2001) **10** illiyi

Azərbaycanda ilk psixologiya laboratoriyasının (1926, Fuad İbrahimbəyov) yaradılmasının **85** illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Məşhur sərkərdə, Hun imperiyasının hökmdarı Atillanın (406-453) anadan olmasının **1611** illiyi

Dövlət xadimi, böyük sərkərdə Cavanşirin (616-680/81) anadan olmasının **1395** illiyi

Eldənizlər sülaləsinin hökmdarı Qızıl Arslanın (1186-91) anadan olmasının **825** illiyi

Rus donanmasının zabiti, dəniz səyyahı Bering Vitus İonassenin (1681-08.12.1741) anadan olmasının **330** illiyi

Dövlət xadimi, diplomat, sərkərdə və Quba xanı Fətəli xan Hüseynəli xan oğlunun (1736-1789) anadan olmasının **275** illiyi

Türkiyə Respublikasının banisi və ilk Prezidenti, Türkiyə dövlət, siyasi və hərbi xadimi Atatürk Qazi Mustafa Kamalın (1881-10.11.1938) anadan olmasının **130** illiyi

İctimai-siyasi və dövlət xadimi Yusifbəyli Nəsib bəy Yusif oğlunun (1881-31.05.1920) anadan olmasının **130** illiyi

Diplomat Şaxtaxtinski Behbud ağanın (1881-30.05.1924) anadan olmasının **130** illiyi

Dövlət xadimi Heydərov Nəzər Heydər oğlunun (1896-30.12.1968) anadan olmasının **115** illiyi

Dövlət xadimi Qasımov Yusif İbad oğlunun (1896-15.11.1957) anadan olmasının **115** illiyi

Tarix

Tarixçi Mir Yəhya əl Hüseyni Qəzvininin (1481-1555) anadan olmasının **530** illiyi

Görkəmli tarixçi Bəhmən Mirzə Qacarın (1811-1884) anadan olmasının **200** illiyi

Fəlsəfə

Qədim yunan filosofu və alimi Aristotelin (Ərəstun) (e.ə. 384-322) anadan olmasının **2395** illiyi

Qədim yunan filosofu və alimi, musiqi nəzəriyyəçisi Aristoksenin (e.ə. 354-300) anadan olmasının **2365** illiyi

İqtisadiyyat

Pambıq ustası, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Bağirova Bəsti Məsim qızının (1906. 27.02.1962) anadan olmasının **105** illiyi

Neft

Neft sahibkarlarından biri, milyonçu Əsədullayev Şəmsinin (1841-21.04.1913) anadan olmasının **170** illiyi

Neftçi, qazma sahəsində mütəxəssis, Əməkdar mühəndis Rüstəmov Nəbi Rüstəm oğlunun (1911-1964) anadan olmasının **100** illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Təbiətşünas alim, təbib, filosof, musiqiçi Şirazi Qütbəddin Mahmud ibn Məsudun (1236-1321) anadan olmasının **775** illiyi

Əməkdar elm xadimi, oftalmoloq Axundova-Bağırbəyova Sona Əbdül qızının (23.1896) anadan olmasının **115** illiyi

Biologiya elmləri namizədi Məmmədov Ziyad İsgəndər oğlunun (1911) anadan olmasının **100** illiyi

Maarif. Təhsil. Elm

Alim və mütəfəkkir Naxçıvani Həsənin (1206-1298) anadan olmasının **805** illiyi

Maarif xadimi İsmayıl bəy Qutqaşının (1801-1861) anadan olmasının **210** illiyi

Publisist, şərqşünas, pedaqoq, ictimai xadim Şahtaxtinski Məhəmməd ağa Məhəmmədağlı Sultan oğlunun (Şahtaxtlı) (1846-12.12.1931) anadan olmasının **165** illiyi

İlk azərbaycanlı ziyalı qadınlardan biri Şahtaxtinskaya Leyli İsasultan qızının (1886-1907) anadan olmasının **125** illiyi

Heykəltəraşlıq. Rəssamlıq

İtalyan heykəltəraşı, İtaliyada intibah dövrünün banilərindən biri Donato di Nikkolo di Betto Bardinin (Donatello) (1386-13.12.1466) anadan olmasının **625** illiyi

Qədim Şərq rəssamı Nəqqaş Maninin (216-274 (276)) anadan olmasının **1795** illiyi

Xalça mütəxəssisi, dövlət mükafatı laureatı Əhmədov Həsən Əbdüləli oğlunun (1876-10.12.1966) anadan olmasının **135** illiyi

Teatr. Kino. Estrada

Azərbaycan aktyoru və rejissoru, professional teatr sənətinin banilərindən biri Xələfov Hüseynbala Məmməd oğlunun (Hüseyn Ərəblinski) (1881- 17.03.1919) anadan olmasının **130** illiyi

Musiqi

Şərqin böyük musiqiçisi və musiqişünası Səfiəddin Urməvinin (1216-1294) anadan olmasının **795** illiyi

Xanəndə, teatr xadimi Məmmədov Mirzə Muxtar Mirzə Əli Əsgər oğlunun (1841-16.01.1929) anadan olmasının **170** illiyi

Xanəndə, Əmək Qəhrəmanı Zülalov Əbdülbağrı Kərbəlayı Əli oğlunun (Bülbülcan) (1841-08.1927) anadan olmasının **170** illiyi

Tarzən, müasir Azərbaycan tarının yaradıcısı Sadıq Əsəd oğlunun (Sadıqcan) (1846-1902) anadan olmasının **165** illiyi

Tarzən Haqverdiyev Məşədi Zeynalın (1861-1918) anadan olmasının **150** illiyi

Xanəndə Abdullayev Ələsgər Baba oğlunun (Şəkili Ələsgər) (1866-01.04.1929) anadan olmasının **145** illiyi

Qarmonçalan Kərbəlayı Lətif Hüseyn oğlunun (1876-06.12.1944) anadan olmasının **135** illiyi

Xanəndə Abdullayev İslam Əbdül oğlunun (1876-22.09.1964) anadan olmasının **135** illiyi

Bəstəkar Nəcəfova Hökumə Yusif qızının (1911-2002) anadan olmasının **100** illiyi

Balaban ifaçısı Mövsümov Məhərrəm Ağabala oğlunun (1916-04.10.1957) anadan olmasının **95** illiyi

Xalq artisti, müğənni, pianoçu Atakişiyev Rafiq (Rauf) İsrəfil oğlunun (1926-1994) anadan olmasının **85** illiyi

Xanəndə Haşimov Bakir Musa oğlunun (1926-1989) anadan olmasının **85** illiyi

Folklor

Aşıq şeirinin görkəmli nümayəndəsi, türk aşığı Qaracaoğlanın (1606-1679) anadan olmasının **405** illiyi

Aşıq poeziyasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri Ələsgər Alməmməd oğlunun (Aşıq Ələsgər) (1821-07.03.1926) anadan olmasının **190** illiyi

Şair, aşıq Əliyev Hüseyn Mikayıl oğlunun (Aşıq Hüseyn Cavan) (1916-14.11.1985) anadan olmasının **95** illiyi

Əməkdar mədəniyyət işçisi, şair, aşıq Rüstəmov Əhməd Ədil oğlunun (Aşıq Əhməd) (1921) anadan olmasının **90** illiyi

Əməkdar mədəniyyət işçisi, aşıq-şair Zeynalov Mikayıl Cabbar oğlunun (Aşıq Mikayıl Azaflı) (1926-1990) anadan olmasının **85** illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Maarifpərvər ziyalı, kitabşünas alim və ictimai xadim Naxçıvani Hacı Məhəmməd Hacı Abbas oğlunun (1881-1963) anadan olmasının **130** illiyi

Polis Akademiyasının Ümumi kitabxanasının (1921) yaradılmasının **90** illiyi

Bakı Musiqi Akademiyasının kitabxanasının (1921) yaradılmasının **90** illiyi

Bakı şəhəri M.Əzizbəyov adına kütləvi kitabxananın (1921) yaradılmasının **90** illiyi

M.Əzizbəyov adına Buzovna qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1926) yaradılmasının **85** illiyi

Suraxanı rayonu A.A.Bakıxanov adına Əmircan qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1926) yaradılmasının **85** illiyi

Ş.İ.Xətai adına Mədəniyyət sarayının kitabxanasının (1931) yaradılmasının **80** illiyi

Bakı şəhəri M.Ə.Sabir adına Balaxanı qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1936) yaradılmasının **75** illiyi

Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun kitabxanasının (1936) yaradılmasının **75** illiyi

Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun kitabxanasının (1936) yaradılmasının **75** illiyi

Bakı Slavyan Universitetinin kitabxanasının (1946) yaradılmasının **65** illiyi

Bakı şəhəri Binəqədi qəsəbə uşaq kitabxanasının (1951) yaradılmasının **60** illiyi

Şahbuz rayon Mərkəzi kitabxanasının (1951) yaradılmasının **60** illiyi
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Elmi kitabxanasının (1956) yaradılmasının **55** illiyi

Bakı şəhəri Zirə qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1956) yaradılmasının **55** illiyi

Bakı şəhəri A.P.Çexov adına kütləvi kitabxanasının (1956) yaradılmasının **55** illiyi

Bakı şəhəri A.Şaiq adına Maştağa qəsəbə uşaq kitabxanasının (1956) yaradılmasının **55** illiyi

Bakı şəhəri T.Şahbazi adına kütləvi kitabxanasının (1961) yaradılmasının **50** illiyi

Sumqayıt Dövlət Universitetinin kitabxanasının (1961) yaradılmasının **50** illiyi

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin kitabxanasının (1966) yaradılmasının **45** illiyi

Gəncə şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının **35** illiyi

Laçın rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının **35** illiyi

Oğuz rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının **35** illiyi

Mingəçevir Şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1956-cı ildə yaranan M.P.Vaqif adına şəhər mərkəzi kitabxanası əsasında) (1976) yaradılmasının **35** illiyi

Xaçmaz rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının **35** illiyi

Babək rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının **35** illiyi

N.Gəncəvi adına Naftalan şəhər kitabxanasının (1981) yaradılmasının **30** illiyi

Naxçıvan şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1981) yaradılmasının **30** illiyi

Bakı şəhəri H.Cavid adına kütləvi kitabxananın (1981) yaradılmasının **30** illiyi

Xəzər Universitetinin Kitabxana İnformasiya Mərkəzinin (1991) yaradılmasının **20** illiyi

Bakı şəhəri Nizami rayonu Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1991) yaradılmasının **20** illiyi

Azərbaycan Universitetinin kitabxanasının (1991) yaradılmasının **20** illiyi

Qobustan rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1991) yaradılmasının **20** illiyi

Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin Tədris Mərkəzinin kitabxanasının (2001) yaradılmasının **10** illiyi

İstiqlal Muzeyinin yaradılmasının (1991) **20** illiyi

Cavanşir Qafqaz Albaniyasının hökmdarlarından biri, həmçinin Mehranilər sülaləsinin ən parlaq nümayəndəsi olmuşdur. Onun hakimiyyəti dövründə Qafqaz Albaniyası uğurlu xarici siyasət nəticəsində güclənmiş və Şərqi ən önəmli dövlətlərindən birinə çevrilmişdir.

Eramızdan qabaq IV əsrdə, bəlkə də daha əvvəl Azərbaycan Respublikasının indiki ərazisində Albaniya, yaxud hazırda adlandırıldığı kimi, Qafqaz Albaniyası deyilən bir dövlət yaranmışdır. Albaniya dövləti Qafqazda və Ön Asiyada baş verən hadisələrdə fəal şəkildə iştirak etmişdir. VII əsrdə Qafqaz Albaniyası öz ağır günlərini yaşamışdır. Cənubdan Sasani İrani hücum çəkərək, xristianlığı qəbul etmiş Qafqaz Albaniyasında zərdüştlüyü yenidən bərpa etmək istəmiş, Qərbdən Bizans təzyiq göstərərək, Alban kilsəsini öz nəzarətinə almağa çalışmış, şimaldan türk-xəzərlər ölkəyə soxulmağa can atmış, cənubdan isə ərəblər Məhəmməd peyğəmbərin (s.ə.s.) yeni və yenilməz dini ilə yürüş etmişdilər.

Ərəblərlə son döyüşlərdə gənc alban şahzadəsi, Girdman çayının sahillərində yerləşən eyniadlı feodal vilayətinin hakimi Mehrani Qriqor Varazın oğlu Cavanşir, Sasaniylərlə birgə döyüşə girmişdir.

Girdman hakimliyinin əsası Sasaniyədən qaçmış Mehran adlı bir şəxs tərəfindən qoyulmuşdu. Mehranilərin zərdüştlüyə etiqad etmələrinə baxmayaraq və

bəlkə də elə buna görə onlar qısa bir müddətdə öz nüfuzlarını bütün Albaniyaya yayaraq, hətta paytaxtı da Bərdəyə köçürməyə müvəffəq olmuşdular.

Bizansla müharibədə zəifləmiş Sasaniylər, ərəblərin hücumu qarşısında çox böyük çətinliklə dayanmışlar. Ərəblərə qarşı mübarizədə, qeyd etdiyimiz kimi, Varaz Qriqorun oğlu Cavanşirin başçılığı ilə alban qoşunları da iştirak etmişdir. Alban tarixçisi Moisey Kalankatlı xəbər vermişdir ki, Cavanşir 7 il sərasər öz dəstəsi ilə ərəblərə qarşı döyüşmüş, özünü cəsur əskər, istedadlı sərkərdə kimi göstərmişdi. 636-cı ildə Sasaniylərin qədim paytaxtı Mədain yaxınlığında farslarla ərəblər arasında daha bir döyüş olur. Bu, ərəblərdən ötrü olduqca əhəmiyyətli bir döyüş idi. Sasani sərkərdəsi Rüstəmin komandanlığı altında 80

minlik Atropatena ordusunun tərkibində Cavanşirin dəstəsi də vuruşmuşdu. Fars ordusu bu döyüşdə məğlubiyyətə uğramış, Cavanşirin dəstəsi isə Atropatena doğru çəkilməmişdir.

Tarixi salnamələr Cavanşirin bu döyüşdən sonra da bir neçə parlaq qələbə qazandığını göstərmişdir. İran şahənşahı Yezdəgerd, Cavanşirin xüsusi xidmətlərini nəzərə alaraq, ona dəstəsinin önündə aparmaq üçün bayraq, zil səslə şeypurlar, iki qızıl mizraq və qızıl suyuna çəkilmiş qalxanlar vermişdir. Şahənşah Cavanşiri bütün qoşun başçılarından əziz tutmuş, onu qiymətli daş-qaşlarla işlənmiş qızıl kəmərlə, qızıl dəstəkli qılıncla, qızıl qolbaqla və çox gözəl bir tacla mükafatlandırmışdır.

639-cu ildə ərəblər tərəfindən darmadağın olunmuş Sasani qoşunlarının tör-töküntüləri onun ölkəsinə girmək istəyəndə Cavanşir gürcülər və Sünik (Zəngəzur) vilayətinin hakimi ilə ittifaqda onlarla gərgin döyüşə girmişdir. Tarixçilər onun bu döyüşdə göstərdiyi igidliyi belə qeyd edirlər: “O, məşhur qoşun başçısı Qeqmazini şəxsən məğlub etdi. O, özü və qoşunu əllərində qılınclarda (farslarda) dəhşətli bir vahimə doğurdular. Onlardan xeyli əsir, at, qatır, başqa qənimətlər alaraq geri döndülər. Onlar dağlarda yenə qarşılaşdılar və qələbə yenə ona qismət oldu.” Farslar hiylə işlədib, Cavanşirin qohumlarını əsir almış və yenə Albaniyanın hüduclarına soxulmuşlar. Nəhayət, Cavanşir onlar üzərində tam və qəti qələbə çala bilmişdi. Bundan sonra Cavanşir Sünik knyazının qızı ilə evlənmişdi. Lakin Albaniyanın müstəqilliyini uzun müddət əldə saxlamaq Cavanşirə nəsisə olmamışdı.

Cavanşirin müsəlman xilafəti ilə yaxınlaşması Azərbaycan tarixində, ölkənin islamlaşması baxımından mühüm rol oynamışdır. Bəlkə də xristian meyilli feodalların ona qarşı sui-qəsd hazırlamaları da elə bununla şərtlənmişdi.

Cavanşir həmin qəsd iştirakçılarından birinin ona vurduğu ağır yaralardan 680-(681)-ci ildə vəfat etmişdir.

Cavanşir Azərbaycan tarixində olduqca çətin şəraitdə ölkənin müstəqilliyini qoruyub saxlamış və möh-

kəmləndirmiş görkəmli sərkərdə və müdrik dövlət xadimi, özünün ərəblər, xəzərlər, bizanslılarla qarşılıqlı münasibətlərində ortaya çıxan problemləri sülh və danışıqlar yolu ilə yoluna qoymuş istedadlı diplomat kimi daxil olmuşdur.

Cavanşir, xüsusən özünün Xilafət və Bizansla münasibətləri sayəsində Albaniyanın maddi və mənəvi mədəniyyətinin inkişafı üçün çox iş görmüşdür. Dahi alban tarixçisi Moisey Kalankatlı onun dövründə yaşayıb-yaratmışdı. Güman ki, o, “Alban tarixi” əsərini məhz Cavanşirin göstərişi ilə yazmışdır. Moisey Kalankatlı burada özündən əvvəlki tarixçilərin əsərlərindən başqa, ixtiyarına verilmiş saray arxivinin materiallarından da bol-bol istifadə etmişdir. Sonuncu səndərlərə misal olaraq, Vaçaqanın yepiskoplara, Cavanşirin Bizans imperatoru Konstantinə, Konstantinin Cavanşirə məktublarını göstərmək mümkündür. Əsərdə həmçinin saray şairi Dəvdəkin Cavanşirin ölümünə yazdığı ağı da verilmişdir. O, burada öz mərhum hökmdarını ağlayaraq, qatilləri lənətləmişdir. Dəvdək mərsiyəsinin sonunda demişdir: “O, bizim üçün

həqiqət dünyasının işığı idi. İlhamverici, sükançı idi – coşqun dalğaları ram edərdi – cəsur Cavanşir, düşmənin qaraküruhunu zəbun edən!”

Moisey Kalankatlı göstərir ki, Cavanşir Bərdədə və ölkənin çox şəhərlərində saray və məbədlər tikdirmişdi.

Ədəbiyyat

Bəkirov, N. Cavanşir (616-680) /N.Bəkirov //Dahi sərkərdələr... Dahi şəxsiyyətlər.- Bakı, 2001.- S.8-9.

Əhmədov, S. Cavanşir (642-681) /S.Əhmədov //Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət.- Bakı, 2006.- S.13-15.

Həbiboglu, V. Cavanşir /V.Həbiboglu //Türk dünyasının qüdrətli hökmdarları, xaqanları, sərkərdələri; red. S.Hüseynqızı; elmi red. E.Əlibəyzadə.- Kitab I.- Bakı, 1995.- S.113-118.

Nəsib, D. Cavanşir: (Tarixi roman) /D. Nəsib; Red.S.Sərxanlı; Rəssam.H.Qasımov.-Bakı:Araz,2000.-229s.

Vəkilov, M. Cavanşir: tarixi roman /M.Vəkilov; Xüsusi red. M.İsmayılov; Red. S.Sərxanlı; Çapa hazırlayan. C.Vəkilov.-Bakı:Gənclik, 1992.-224 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Adilə Abdullayeva

Əbu Bədil Əfzələddin İbrahim ibn Əli Nəccar ibn Osman ibn İbrahim Həqaiqi Həssanül-Əcəm Xaqani Şirvani 1126-cı ildə Şamaxı şəhərində sənətkar ailəsində

anadan olmuşdur.

Hələ kiçik yaşlarından əmisi Ömər Osman oğlu İbrahimi öz himayəsinə götürüb onun tərbiyəsilə şəxsən məşğul olmuşdur. O, əmisinin yanında mükəmməl savad almış, Şərq xalqlarının mədəni irsi ilə yaxından tanış olmaqla bərabər, xristian mədəniyyətini də öyrənmişdir.

Böyük Azərbaycan şairi Əfzələddin Xaqani şirvanlı olduğu üçün təxəllüsünə Şirvani sözü artırılmışdır.

Şair son dərəcə zəngin bir ədəbi irs qoymuş və bədii ədəbiyyata gətirdiyi ölməz ənənələrlə bütün Yaxın Şərq şeirinin inkişafına güclü təkan vermişdir. Xaqani Azərbaycan ictimai-bədii fikir tarixində fəlsəfi qəsidənin banisi kimi məşhurdur.

Xaqani gənc yaşlarından şeir yazmağa başlamış, ilk şeirlərini o zaman Azərbaycanda da çox sevilən Qəznəvi Səninin əsərlərinin təsiri ilə “Həqayiqi” təxəllüsü ilə qələmə almış və böyük istedadı ilə çox tez bir zamanda sarayın diqqətini cəlb etmişdi. Şirvan hökmdarı Mənuçöhrün tapşırığı ilə o zaman saray vəziri Əbül-Üla Gəncəvi gənc İbrahimi saraya gətirmişdir. Xaqani bu illərdə ölkənin xarici siyasətilə

bağlı olaraq başqa saraylarla da ədəbi əlaqələr saxlamış, Şirvan dövlətini hər yerdə şöhrətləndirməyə çalışmışdır. Şairin az vaxtda qazandığı bu müvəffəqiyyətlər onun bədxahlarının sayını artırmış, düşmənləri dülgər oğlunun şöhrətlənməsinə dözə bilməmişlər. Şirvan sarayında onun nüfuzunu sarsıtmağa, Mənuçöhrün gözündən salmağa çalışmışlar.

Xaqani ölkədən qaçmaqda ittiham edilərək, Mənuçöhrün əmrilə həbsə alınmışdı.

Şairin silsilə təşkil edən “Həbsxana şeirləri” onun mühitə, dövrə qarşı kəskin etirazının sədaları kimi səslənmişdir. Saray dedi-qodusundan tənə gəlmiş sənətkar həbsdən sonra da zindan kimi qaranlıq və işgəncəli mühitdən, doğulduğu şəhərdən müvəqqəti də olsa uzaqlaşmaq üçün İraqa get-

məyi qərara almış, Mənuçöhrün razılığı ilə səfərə çıxmışdır. Səfər zamanı olduğu şəhərlərin adlı-sanlı alim və şairlərilə görüşən Xaqani böyük təəssüratla vətənə qayıtmış və saraydan tamamilə uzaqlaşmaq arzusu ilə yaşamışdır. Dərbəndə, Gəncəyə, Bərdəyə, Beyləqana, saray nümayəndəsi kimi isə başqa xanlıqlara getmişdir. Bütün bunlara baxmayaraq saray həyatı onun üçün zindana çevrilmişdi. Şair Kəbə ziyarəti bəhanəsilə bir daha Yaxın Şərqi gəzmək qərarına gəlmiş və bunun üçün hökmdardan yenə icazə istəmişdir. O, Yaxın Şərqi mədəniyyət mərkəzi sayılan Bağdada gəlmiş, bu yerlərin görkəmli alim və şairlərilə görüşmüş, Məkkə, Mədinə, Şam, Mosul şəhərlərində olmuş və hər yerdə hörmətlə qarşılanmışdır. Onun əsərlərinin mühüm hissəsi itmiş olsa da, divanı, "Töhfətül-İraqeyn" adı ilə məşhur məsnəvisi "Xətmül-qəraib" başlığı altında yazılmış şeirləri və bir sıra məktublarını əhatə edən "Münşəat" əsəri bizə gəlib çatmışdır. Xaqani yaradıcılığa məhəbbət mövzusunda yazılmış kiçik həcmli lirik şeirlərlə başlamış və ömrünün axırına qədər klassik şeirin bu növündə yazıb yaratmışdır.

Xaqaninin əsərləri ilk dəfə XIX əsrdə Hindistanda çap olunub yayılmışdır. Sonra dəfələrlə İranda nəşr

edilib, tənqidi mətnləri yayılmışdır. Bu əsərlər rus və Qərbi Avropa xalqları dillərinə tərcümə edilmişdir.

Böyük şair vətən həsrətilə, ağır kədər içərisində 1199-cu ildə 75 yaşında Təbrizdə vəfat etmişdir. Onun ölümü müasirləri tərəfindən kədərli mərsiyələrlə qarşılanmışdır. Nizami Gəncəvi şairin vəfatını şeir və sənət aləminin ağır itkisi kimi mənalandıraraq bir mərsiyə yazmışdır. Xaqani Təbrizdəki "Məqbərətüşşüəra" qəbiristanında dəfn edilmişdir.

Respublikamızda bir çox küçələrə, kitabxanalara, mədəniyyət evlərinə Xaqaninin adı verilmişdir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri: Fəxriyyə, Məahiyyə, Töhvətül-İraqeyn /Ş.Xaqani.- Bakı: Oka-Ofset NPS, 2005.- 327 s.

Seçilmiş əsərləri /Ş.Xaqani.- Bakı: Lider nəşriyyatı, 2004.- 670 s.

Canım nə qədər var, mənə canan Sən olarsan.../Xaqani //Qobustan.- № 4.-2006.- S. 3-4.

Etibar, İ. Mənaların yaradıcısı Xaqani //Kaspi.-2009.- 4 iyun.- S. 14-15.

Rus dilində

Алиева, С. Певец нравственной красоты В Баку отметят юбилей одного из величайших поэтов и мыслителей Востока - Хагани Ширвани /С. Алиева Зеркало. - 2009.- 11 декабря. - С. 8.

Афзаладдину Хагани посвящается: [О научной конференции к 810-летию поэта и мыслителя А.Хагани, которая пройдет в Национальной Библиотеке] //Каспий.- 2009.- 10 декабря.- С. 8.

İnternetdə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

Samirə Eminova

İlyas Yusif oğlu Gəncəvi (Nizami Gəncəvi) 1141-ci ildə Azərbaycanın qədim şəhərlərindən biri olan Gəncə şəhərində sənətkar ailəsində anadan olmuş, bütün ömrü boyu orada yaşayıb yaratmışdır. Nizami təhsilini Gəncə mədrəsələrində almış, daha sonra şəxsi müəllimə yolu ilə orta əsrin elmlərini mükəmməl öyrənmiş, xüsusən də Yaxın Şərq xalqlarının şifahi və yazılı ədəbiyyatına yaxından bələd olmuşdur. Türk dilindən başqa ərəb və fars dillərini də mükəmməl bilən şairin yunan dili ilə də tanış olduğu, həmçinin qədim yunan tarix və fəlsəfəsini, astronomiya, tibb və həndəsə elmlərini yaxşı mənimsədiyi əsərlərindən aydın görünmüşdür. Ömrü boyu Gəncədə yaşamış, saray şairi olmaqdan qətiyyətlə imtina etmiş, halal zəhməti ilə dolanmışdır. Təqribən 1169/1170-ci ildə Dərbənd hökmdarı Seyfəddin Müzəffərin kənz kimi hədiyyə göndərdiyi qıpçaq qızı Afaq (Appaq) ilə evlənmiş, 1174-cü ildə oğlu Məhəmməd anadan olmuşdur.

Nizami Gəncəvi yaradıcılığa lirik şeirlərlə başlamışdır. Əsərlərindən məlum olur ki, şair böyük divan yaratmış, qəzəl və qəsidələr müəllifi kimi şöhrətlənmişdir (dövrümüzə 6 qəsidə, 120 qəzəl, 30 rübai gəlib çatıb). Lakin Şərq təzkiyəçilərinin 20 min beyt həcmində olduğunu qeyd etdikləri bu divandakı şeirlərin çox az hissəsi dövrümüzədək gəlib çatmışdır. Nizami Gəncəvi lirikası yüksək sənətkarlığı, məhəb-

bətə dünyəvi münasibəti, insan taleyi haqqında humanist düşüncələri ilə seçilir. Lakin Nizami Gəncəvi dünya ədəbiyyatı tarixinə məsnəvi formasında yazdığı 5 poemadan ibarət "Xəmsə" ("Beşlik") müəllifi kimi daxil olmuşdur. 1177-ci ildə bitirdiyi "Məxzənül-əsrar" ("Sirlər xəzinəsi") adlı ilk poeması şairə böyük şöhrət qazandırmışdır. Şair "Xosrov və Şirin" poemasını 1180-ci ildə bitirmiş və Məhəmməd Cahan Pəhləvana göndərmişdir. Cahan Pəhləvanın ölümündən sonra taxta çıxan Qızıl Arslan Gəncənin yaxınlığında öz çadırında şairlə görüşmüş və onun nəsihətlərini dinləmiş, şairə Həmdünyan adlı bir kənd bağışlamışdır. 1188-ci ildə Şirvan hökmdarı I Axsitan şairə "Leyli və Məcnun" mövzusunda bir əsər yazmağı sifariş etmişdir. Nizami Gəncəvi bundan bo-

yun qaçımaq istəsə də oğlunun təkidi ilə təklifi qəbul edib az müddətdə Şərqdə ilk dəfə “Leyli və Məcnun” poemasını yaratmışdır. 1196-cı ildə Marağa hakimi Əlaəddin Körpə Arslanın adına “Yeddi gözəl” əsərini yazmış, nəhayət, ömrünün sonlarına yaxın bütün ədəbi-estetik, ictimai-fəlsəfi görüşlərini yekunlaşdırdığı “İsgəndərnamə” (təqr.1203) poemasını qələmə almışdır. Nizami Gəncəvinin ilkin Şərq intibahının zirvəsi olan yaradıcılığında dövrünün ən humanist, ümumbəşəri ictimai-siyasi, sosial və mənəvi-əxlaqi idealları parlaq bədii əksini tapmışdır. Nizami Gəncəvi üçün şəxsiyyətin ən yüksək meyarı insanlıq idi. İrqi, milli və dini ayrı-seçkiliyi qətiyyətlə rədd edən bu şairin qəhrəmanları içərisində türk, fars, ərəb, çinli, hindli, yunan, gürcü və s. xalqların nümayəndələrinə rast gəlirik. Nizami Gəncəvinin əsərləri dünyanın bir çox xalqlarının dilinə tərcümə olunmuşdur. Əsərlərinin nadir əlyazma nüsxələri bir çox şəhərlərin (Moskva, Sankt-Peterburq, Bakı, Daşkənd, Təbriz, Tehran, Qahirə, İstanbul, Dehli, London, Paris

və s.) məşhur kitabxana, muzey və əlyazmaları fondlarında qiymətli incilər kimi qorunub saxlanılır.

Nizaminin yaşadığı dövrdən əsrlər və illər keçsə də onun haqqında ərəb, fars, rus, ingilis, alman və başqa dillərdə onlarla elmi əsərlər yazılmış, şairin ədəbi irsi öyrənilməkdə davam edir. Ona görə də Nizami ölməzdir, o, həmişə bizimlədir.

Nizami Gəncəvi 1209-cu il martın 12-də Gəncə şəhərində vəfat etmişdir. Dəfn olunduğu yerdə Nizami Gəncəvinin möhtəşəm məqbərəsi ucaldılmışdır.

Ədəbiyyat

Xosrov və Şirin /Nizami Gəncəvi; tərc.ed. Rəsul Rza; izah. Müəl.: M.Sultanov; ön söz. Müəl. Həmid Araslı.- Bakı: Lider, 2004.- 392 s.

İskəndərnamə: Şərəfnamə /N.Gəncəvi; tərc. ed. Abdulla Şaiq.- Bakı: Lider, 2004.- 432 s.

İskəndərnamə: İqbalnamə /N.Gəncəvi; tərc.ed. M.Rzaquluzadə.-Bakı: Lider, 2004.- 256 s.

Leyli və Məcnun /N.Gəncəvi; tərc. ed. S.Vurğun.- Bakı: Lider, 2004.- 288 s.

Lirika /N.Gəncəvi; elmi red. X.Yusifli.- Bakı: Lider, 2004.- 160 s.

Sirlər xəzinəsi /N.Gəncəvi; farscadan tərc.ed. və izah. Müəl. X.Rza Ulutürk; ön sözün müəl. X.Yusifli.- Bakı: Lider, 2004.- 264 s.

Yeddi gözəl /N.Gəncəvi; farscadan tərc. ed. M.Rahim.- Bakı: Lider, 2004.-336 s. –(Klassik Azərbaycan ədəbiyyatı)

Babayeva, T. Nizami Gəncəvinin ədəbi irsində şəxsiyyət problemi /T.Babayeva.- Bakı, 2000.- 200 s.

Əlibəyzadə, E. Nizami və tariximiz /F.Əlibəyzadə.- Bakı, 2004.- 186 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.ganca.net

Adilə Abdullayeva

Ələsgər Alməmməd oğlu (Aşıq Ələsgər) 1821-ci ildə Göyçə mahalının Ağkilsə kəndində anadan olmuşdur. Əsas məşğuliyyəti əkinçilik və dülgərlik olmuşdur. Eyni zamanda, bədahətən söz demiş, şeir qoşmuş, ara-sıra qoşma,

bayatı, gəraylı söyləmişdir.

Maddi vəziyyətinin çətinliyindən atası Alməmməd kişi böyük övladı Ələsgəri 14 yaşında Kərbəlayı Qurban adlı bir varlıya nökrə vermiş, Ələsgər 4 il Kərbəlayı Qurbanın həyatında nökrəçilik etmişdir.

Uşaqlıq və yeniyetməlik illərini Ağkilsədə keçirən Aşıq Ələsgər xüsusi təhsil ala bilməmişdi. O, sənətin sirlərini kənd camaatının içində, el sənətkarlarının və ağsaqqallarının yanında öyrənmişdi. Hələ kiçik yaşlarından tez-tez müxtəlif məclislərə gedən Ələsgər mollaların hədislərinə, dərvişlərin nağıllarına, aşıqların dastanlarına həvəslə qulaq asmış, güclü yaddaşı olduğundan eşitdiyi söhbətlərin hamısını sonralar heç bir çətinlik çəkmədən başqalarına danışmışdı. O, ilk şeirlərini də yeniyetməlik çağlarında aşıqların, xalq sənətkarlarının təsiri ilə söyləmişdir. Atasını qızılvəngli Aşıq Alının yanına aparmış, Ələsgər Alının şagirdi olmuşdur.

Bir müddət ustad yanında şagirdlik edən Ələsgər aşılıq sənətinin sirləri ilə bərabər, ədəb və mərifət qaydalarını da öyrənmişdir. Aşıq Alı onu tamam hazırlayandan sonra bir toy məclisində Ələsgərlə deyiş-

miş və şagirdinin şöhrətini qaldırmaq, onu el içində ucaltmaq məqsədilə özünü qəsdən məğlub edərək sa-

zını qalib tərəfə - Ələsgərə təslim etmək istəmişdir. Ələsgər isə böyük təvəzökarlıq hissi ilə ustadının qarşısında baş əymiş, ona öz ehtiramını bu sözlərlə ifadə etmişdir:

Bir şəyird ki, ustadına
kəm baxa,

Onun gözlərinə qan
damar, damar.

Şagirdlik dövrünü başa vurduqdan sonra Ələsgər əvvəlcə Göyçədə aşılıq etmiş, ağır toy məclisləri aparmışdır. Tezliklə onun şöhrəti qonşu mahallara yayılmış, Ələsgər gözəl bir sənətkar kimi İrəvana, Naxçıvana, Qazaxa, Qarabağa, Cavanşir ellərinə, Gəncəyə, Kəlbəcərə çağırılmış, hər yerdə özünün yüksək mərifəti, ədəbi, gözəl səsi, bən-

zərsiz ifası ilə məclisdəkiləri heyran qoymuşdur.

Ələsgər 40 yaşında Kəlbəcərin Yanşaq kəndindən Anaxanın adlı bir qızla evlənmişdir. O, gözəl bir ailə başçısı olmuş, həmişə uşaqlarının maddi qayğılarını çəkmişdir. Övladlarının nazı ilə oynayan aşiq, eyni zamanda, öz əməksevərliyi, iş-gücü ilə onlara nümunə göstərmişdir.

Aşığın zəngin poetik irsi əsasən qoşma, gəraylı, təcnis, müxəmməs formalarında yazılmış lirik şeirlərdən ibarətdir. Onun "Bəyistan", "Güləndam", "Müşgünaz", "Telli", "Xurşud", "Gülpəri", "Çıxıbdı", "Görmədim" rədifli qoşmaları, "Ay üzə-üzə", "Daldala", "A yana-yana" rədifli təcnisləri, "Kimi", "Deyin", "Mollalar" rədifli müxəmməsləri məşhurdur.

Ömrünün çoxunu xalqın içərisində, toy, şadlıq məclislərində keçirən Aşıq Ələsgər təkcə Azərbaycanda yox, Türkiyədə, İranda və Dağıstanda da ustad bir sənətkar kimi tanınmışdır. XIX əsrin 50-ci illərindən başlayaraq çiyində saz, müxtəlif mahalları gəzib-dolaşan aşiq xalqın şad günündə, toy-düyünündə çalılıb-çağırmış, onun ağır vəziyyətini gördükdə bəisi yamanlamış, ona lənətlər yağdırmışdır.

1918-1919-cu illərdə daşnakların türklərə qarşı törətdiyi qırğın nəticəsində Göyçə mahalının var-yoxu

talınmış, əhali öz dədə-baba yurdunu tərk edib başqa yerlərə köçməyə məcbur olmuşdur. İki ilə qədər Yanşaqda yaşayan aşiq-şair sonra Tərtərə köçmüş, bir neçə ay da orada qalmışdır. Bu yerlərin hər birində aşığı hörmətlə qarşılasalar da, onun ürəyi-gözü Göyçədə olmuş, qəlbi tez-tez qubarlanmış, gözünü açıb gördüyü doğma yerlər üçün darıxmışdır.

Nəhayət, 1921-ci ildə o, Ağkilsəyə qayıtmış, ömrünün son illərini doğma kəndində yaşamışdır.

Aşıq Ələsgər 1926-cı il mart ayının 7-də doğulduğu kənddə vəfat etmiş, Ağkilsə qəbiristanlığında dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Əsərləri /Aşıq Ələsgər.- Bakı: Şərq-Qərb, 2004.- 400 s.

Hikmət dünyası /Aşıq Ələsgər; Tərt.ed. və red.: E. İsmayıl.-Bakı : Ağrıdağ, 1997.- 40 s.

Şeirlər, dastanlar-rəvayətlər, xatirələr/Aşıq Ələsgər.- Bakı: Çarşıoğlu, 2003.- 496 s.

Bu dünyada üç şey başa bələdi: Şeirlər /Ə.Aşıq //Yeni Azərbaycan.-2010.- 17 iyul.- S.10.

Şeirlər /Aşıq Ələsgər //Azərbaycan .-№ 8. - 2006. - S.3-6.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.az.wikisource.org

www.goyche.info

Adilə Abdullayeva

Şəmsi Əsədullayev 1841-ci ildə Bakının Əmircan kəndində, çox kasıb bir ailədə doğulmuşdur. Ata babadan əksər əmircanlılar kimi, əkinçi və arabaçı olmuşdu. Əmircan kəndinin əkin sahəsi

Suraxanı torpaqları olduğundan Şəmsi Əsədullayev kiçik yaşlarından əkin-biçin işlərində atasına kömək etməyə başlamışdı. Boş vaxtlarında isə arabaçılıq edər, yük daşıyarmış. Bakı-Tiflis dəmir yolu olmayanda araba karvanı ilə Tiflisə, oradan da Bakıya kirayə mal daşıyarmış.

XIX əsrin əvvəllərində əmircanlıların əsas əkin sahələri olan Suraxanı torpaqlarının mühüm bir hissəsi rus tacirləri Kokorev və Qubanın tərəfindən çox ucuz qiymətə alınmışdı.

Sonralar bu torpaqlarda xeyli miqdarda quyular qazılmağa başlamış və Suraxanı, Əmircan kəndliləri neft mədənlərində işləmək məcburiyyətində qalmışlar. Elə bu arada gələcəyin neftxudası Şəmsi Əsədullayev əkin-biçinin daşını atıb neft işinə baş vurmuşdu.

Zəhməti sayəsində o, Kokorevin rəhbətini qazanmış və 1860-cı ildə rus taciri iyirmi yaşlı Şəmsini özünə işlər müdiri təyin etmişdi. Bir neçə il sonra Şəmsi, neft və duz podratçılığı ilə məşğul olmağa başlamış, on beş il ərzində qazancını xeyli artırmışdı.

Gəlir-çıxarını yaxşı bilən Şəmsi Əsədullayev podratçılıq işini buraxaraq kerosin zavodu inşa etdirmişdi.

1890-cı ildə 50 yaşlı Şəmsi Əsədullayev özünə neft sahəsi almış və Rusiyanın iri şəhərlərinin bazarları ilə

əlaqələrini gücləndirib onlara kerosin satmağa başlamışdı. Yetərincə ağıla və bacarığa malik olan Əsədullayev neftin Rusiyaya daşınmasının üstün cəhətlərini vaxtında anlamışdı.

1890-cı ildə o, neft işindən yaxşı başı çıxan bir neçə nəfərlə birlikdə müş-tərək neft şirkəti açmışdı. 1891-ci ildə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq neftin Xəzər dənizi vasitəsilə daşınması üçün iki və üçdörlü gəminin hazırlanmasını sifariş etmişdi. 1893-cü ildə milyonçunun şəxsi neft şirkəti işə başlamışdı.

Bakı şəhərinin mərkəzində Qoqol və Tolstoy küçələrinin kəsişdiyi yerdə əzəmətli mülk tikdirmişdi. Deyilənə görə, Şəmsi Əsədullayev məşhur "Nobel qardaşları" şirkəti ilə rəqabət aparırmış. Camaat arasında ona "Nobellərin qəni-mi" deyirdilər. Çünki bütün Rusiyada, Türkünstanda,

İranda, Finlandiyada və digər ölkələrdə Nobellərin dükanı və kontorları ilə üzbəüz, ya da ki, yanaşı kontor və dükan açar, Nobellərin satdığından daha ucuz qiymətə neft və neft məhsulları satar və onlara mane olardı.

Məlumatla görə, 1908-1912-ci illərdə Ş.Əsədullayevin istehsal etdiyi neftin miqdarı təxminən 6-8 milyon pud təşkil etmişdir.

Milyonçu həm də xeyriyyəçi kimi də tanınmışdı. Belə ki, Tiflis Müəllimlər İnstitutuna himayədarlıq etməklə yanaşı, öz adına iki təqaüd təsis etmişdi. Rusiyanın müxtəlif şəhərlərində məscid, məktəb və s. binalar tikdirmiş, xeyli xeyriyyə tədbirləri keçirmiş, kasıb azərbaycanlı tələbələrin xaricdə təhsil almalarına köməklik göstərmişdi.

1889-cu ildə Rusiyanın kübar cəmiyyətində öz yeri olan Şəmsinin gözü rus gözəli Mariya Petrovnanı tutmuş və onunla evlənmişdir. Bu nigahdan Şəmsinin bir oğlu dünyaya gəlmişdi. Həyat yoldaşı Ümsəlmə xanım bunu qəbul etməmiş və nəticədə söz-söhbətdən bezən Əsədullayev 1903-cü ildə birdəfəlik Moskvaya köçmüşdür.

Rusiyada yaşadığı vaxtlarda Əsədullayev Peterburqda və Moskvada bir neçə iri müəllər tikdirmişdi. Rusiyadakı xeyriyyəçilik işlərində isə Mariya Şəmsi ilə birlikdə çalışmış, onunla bərabər yaşadığı illər ərzində 20 milyon rubl toplaya bilmişdir.

Həyatının son illərini Şəmsi daha çox Vətəninə, övladlarının yanında keçirmişdir.

Rəsmi məlumatlara görə Azərbaycan neft sənayesində var-dövlətinin miqdarına görə üçüncü yeri tutan Şəmsi Əsədullayev 1913-cü il aprel ayının 21-də Yaltada dincələrkən 72 yaşında günvurmada vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Bağirova, N. Əsədullayevlər ailəsinin arxivindən olan fotoalbom haqqında //Azərbaycan tarixi muzeyi.-2005.-Bakı, 2005.- S. 245-249.

İlkin, Q. Milyonçu Şəmsi Əsədullayev //Xalq qəzeti.- 2002.- 15 dekabr.

İlkin, Q. Bakı milyonçuları: [Ş. Əsədullayev haqqında] //İlkin, Q. Bakı və Bakılılar.- Bakı, 1998.- S.236-262.

Mahmudov, C. Şəmsi Əsədullayev /C.Mahmudov //Bakı nefti, neft milyonçuları və Nobel qardaşları.- Bakı, 2006.- S.129-139.

Rəhmanlı, N. Azərbaycanlı milyonçunun nişanələri: Şəmsi Əsədullayev haqqında //Respublika.- 2010.- 1 avqust.- S.6.

Rus dilində

Ахундов, Ф. Ага Шамси Асадуллаев и широта души и благородство помыслов //Огонек.- 1996.-май (спец.вып.).- С.38-39.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

www.deyerler.org

Samirə Eminova

Mehmet Ziya (Ziya Göyalp) 1876-cı ildə Diyarbəkirdə doğulmuşdur. Təhsilinə Diyarbəkirdə başlayan Ziya Göyalp, eyni şəhərdə 1890-1894-cü illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur. Ziya Göyalp tibb məktəblilərinin despotizmə son vermək üçün qurduqları Qiyam Komitəsinə daxil olmuş, məktəbdəki fəaliyyətləri və oxuduğu fransızca kitabların zərərli sayılması səbəbilə həbs edilmişdir. İstanbula döndükdən sonra isə məktəbdən uzaqlaşdırılmışdır. Ziya Göyalp “Zəbtiyə nəzarəti altında saxlanılmaq şərtilə” Diyarbəkirə göndərilmişdi. Ziya Rüştüyə məktəbində oxuyarkən atası ölmüş, onun yerini islam fəlsəfəsini yaxşı bilən, ziyalı əmisi Hasib əfəndi tutmuşdur. O, İbn Sina, İbn Rüşd, İmam Qəzzali kimi böyük islam filosoflarını Ziyaya tanıtdirmiş, ərəb, fars və digər vacib araşdırma metodlarını öyrətmişdir. Daha sonra vəfat etmiş əmisinin vəsiyyətinə əməl edərək Ziya, onun qızı ilə evlənmişdir. Siyasət, fəlsəfə və tarix elmində araşdırmalar edərək, despotizm əleyhinə gizli fəaliyyətlərə də qatılmışdır.

Göyalpın ilk əsəri “Şaki İbrahim” dastanı olmuşdur. II Hökumətin elanından sonra, Ziya Göyalpın qurduğu gizli cəmiyyətin yerini Osmanlı İttihat və Tərəqqi Cəmiyyəti Diyarbəkir şöbəsi əvəz etmişdi. 1909-cu ildə partiyanın Selanikdəki konqresinə el nümayəndəsi olaraq qatılmışdı. Bir il İstanbul Darülfünununda psixologiya üzrə təhsil almış və Diyarbəkir maarif müfəttişi işlədikdən sonra, yenidən

Selanikə gəlmişdir. Qatıldığı partiya konqresindən sonra ümumi mərkəz üzlüyünə seçilmişdir.

Burada “Gənc qələmlər”, “Yeni fəlsəfə”, “Rumeli” kimi jurnal və qəzetlərdəki yazılarıyla Türkçülük və dildə sadələşmə hərəkatlarının qabaqcılları arasında iştirak edən Göyalp, milli duyğuları, tarix şüurunun, elmə və texnikaya dəyər verən düşüncələrini şeirləriylə təbliğ etmişdir. 1912-ci ildə İttihat və Tərəqqi Ümumi Mərkəzi İstanbula köçürülmüş, Z. Göyalp da İstanbula gəlmişdir. Həmin il Ergani mədəninə millət vəkili seçilmişdir. 1919-1921-ci illərdə İstanbulun işğalı nəticəsində həbs olunaraq iki il Maltada sürgündə olmuşdur. Sürgündən qayıtdıqdan sonra 1923-cü ildə Diyarbəkirdən millət vəkili seçilmişdir. “Hakimiyyəti Milliyyə”, “Yeni Gün”, “Respublika”

qəzetlərində müntəzəm olaraq məqalələr çap etdirmişdi. 1923-cü ildə “Qızıl işıq”, “Türkçülüyn əsasları”, “Türk adəti” kimi kitablarını nəşr etdirmişdir. Respublika Xalq Partiyasının proqramını araşdıran və şərh edən “Doğru Yol” (1923) adlı araşdırmasını da yenə bu dövrdə qələmə almışdır. O dövrdə yazdığı “Türk mədəniyyət tarixi” adlı kitabı isə 1926-cı ildə ölümündən sonra çap olunmuşdu. Yenə ölümündən sonra müxtəlif qəzet və jurnallarda çıxmış yazılarıyla məktubları müxtəlif kitablarda yığılmışdır. 1939-cu il-

də “Çınaraltı”, 1947-ci ildə “Təriqət nədir?”, 1950-ci ildə “Ziya Göyalp deyir ki” adlı kitabları işıq üzə görmüşdür. Ziya Göyalpın nəşr edilməmiş yeddi əsəri və ailə məktubları olmuşdur. Görkəmli ictimai xadim və yazıçı 25 oktyabr 1924-cü ildə vəfat etmişdir.

Ədəbiyyat

Türkçülüyn əsasları /Ziya Göyalp; Azərbaycan türkcəsinə çevirən, ön söz, izah və şərhlərin müəllifi E.Mustafaoğlu; hazırlayan İ.Allahverdiyev.- Bakı: Maarif, 1991.-175 s.

Aydın Abi Aydın. Ziya Göyalp: Anadan olmasının 130 illiyi münasibətilə /Aydın Abi Aydın; red. R.Təhməzoğlu.- Bakı, 2006.- 64 s.

Qaliboğlu, E. Böyük ideal sahibləri Ziya Göyalp türkçülük, millətçilik sahəsində sistem yaradıb /E.Qaliboğlu //Xalq cəbhəsi.- 2009.- 24 iyul.- S.14.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org

Adilə Abdullayeva

Mustafa Kamal Atatürk 1881-ci ildə Səlanikdə (Saloniki) dünyaya gəlmişdir. 1896-1899-cu illərdə müəssir Makedoniya ərazisində yerləşən Monastır Hərbi məktəbini bitirərək İstanbul Hərb Məktəbinə qəbul olunmuşdur. 1902-ci ildə leytenant rütbəsi ilə məzun olmuş, Hərbi Akademiyada təhsilinə davam etmişdir. 1905-ci il yanvar ayının 11-də kapitan rütbəsi ilə akademiyanı bitirmişdir. 1905-1907-ci illər arasında Dəməşqdə 5-ci Orduda xidmət etmiş, 1907-ci ildə adyutant rütbəsi almışdır. Daha sonra Monastıra 3-cü Orduya təyin olunmuşdur. 1909-cu il aprel ayının 19-da İstanbulla giren Hərəkət Ordusunda qərargah rəisi olaraq xidmət etmişdir. 1910-cu ildə Fransaya göndərilmiş, Pikardi manevrlərində iştirak etmişdir. 1911-ci ildə İstanbulda Baş Qərargah Mərkəzində xidmətə başlamışdır. Mustafa Kamal 1911-1912-ci illərdə Türk-İtaliya müharibəsində bir qrup yoldaşıyla birlikdə Tobruk və Dərnə bölgəsində xidmət etmiş, 31 oktyabr 1918-ci ildə İldırım Orduları Qrupuna komandir təyin olunmuş, bu ordunun ləğvindən sonra 13 noyabr 1918-ci ildə İstanbulla gələrək Müdafiə Nazirliyində vəzifəyə başlamışdır.

1919-1923-cü illərdə Antanta dövlətlərinin Osmanlı ərazilərini işğal etməyə başlamasından sonra Mustafa Kamal 19 may 1919-cu ildə Samsuna getmişdir. 1919-cu il 23 iyul -7 avqust tarixləri arasında Ərzurum, 4-11 sentyabr tarixləri arasında isə Sivas

Konqresini çağıraraq ölkənin işğal olunan ərazilərinin geri qaytarılması üçün görülməsi lazım olan işləri müəyyənləşdirmişdir.

Osmanlı dövlətinin müstəqil dövlət kimi varlığına əslində son qoyan Mudros barışı (1918) ilə razılaşmayan Atatürk 1919-cu il mayın 19-da Samsunda “mübarək Vətəni və milləti parçalanmaq təhlükəsindən qurtarmaq, yunan və erməni istəklərinə qurban verməmək üçün” milli qurtuluş savaşına başlamış və sonradan onun adı ilə adlanan “Kamalçılar hərəkatı”nın rəhbəri olmuşdur. Antanta orduları İstanbulu ələ keçirəndən (1920, 16 mart) və ingilislər “Məclisi-Məbusan”ı (“Deputatlar palatası”) dağıtdıqdan sonra, Atatürk 1920-ci il aprelin 23-də Ankarada yeni Parlament – Türkiyə Böyük Millət Məclisini (TBMM) yaratmışdır. Atatürk

TBMM-in və onun təşkil etdiyi hökumətin başçısı (prezident seçkilərində) olmuşdur. “Ya istiqlal, ya ölüm!” çağırışı ilə işğalçılara qarşı Milli azadlıq mübarizəsinə başçılıq edən Atatürk İstiqlal Savaşını uğurla başa çatdırmış, müxalifətcilərin ölkədən qovulmasına və Türkiyənin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsinə nail olmuşdur. Sakarya zəfərindən sonra 19 sentyabr 1921-ci ildə Türkiyə Böyük Millət Məclisi Mustafa Kamala “Marşal” rütbəsi və “Qazi” (“qalib”) titulu vermişdir. İşğalçıların ordularını darmadağın edən Atatürk bununla böyük dövlətlərin Türkiyə ərazisini bölüşdürərək, dünyanın sonuncu türk dövlətini yox etmək planlarını, habelə mərkəzi hakimiyyətə qarşı çıxan və xaricdən kömək alan erməni-daşnak quldurlarının Şərqi Anadoluda “Böyük Ermənistan” yaratmaq niyyətlərini puça çıxarmışdır.

Qurtuluş Mübarizəsi 24 iyul 1923-cü ildə imzalanıyan Lozanna müqaviləsi ilə sona çatmışdı. Beləliklə, Sevr müqaviləsi ilə parçalanan, türklərə 5-6 vilayət böyüklüyündə ərazi verilən Türkiyə torpaqları üzərində, milli birliyə əsaslanan yeni türk dövlətinin qurulması üçün heç bir əngəl qalmamışdır.

1 noyabr 1922-ci ildə xilafət və monarxiya bir-birindən ayrılmış, monarxiya ləğv edilmiş, Osmanlı İmperiyasının mövcudluğuna son qoyulmuşdur. 29 oktyabr 1923-cü ildə Respublika elan edilmiş, Atatürk yekdilliklə ilk prezident seçilmişdir.

30 oktyabr 1923-cü ildə İsmət İnönü tərəfindən respublikanın ilk hökuməti qurulmuşdur. Türkiyə Respublikası, “Hakimiyyət qeyd-şərtsiz millətidir” və “Yurdda sülh, cahanda sülh” ideoloji əsasları üzərində qurulmuşdur. Dahi dövlət xadimi olduqca müdrik, uzaqgörən xarici siyasət yeritməklə və cəsarətli daxili islahatlar keçirməklə Türkiyəni müasir inkişaf yoluna çıxardı və çağdaş dünyaya qovuşdurdu. Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti 20-ci, xüsusilə 30-cu illərdə ölkənin inkişafı, millətin mütəşəkkilliyinin gücləndirilməsi üçün bir çox mədəni-mənəvi tədbirlər görülməsinin təşəbbüsçüsü olmuşdur. Ona görə də biz bu gün Atatürkün mədəniyyət, mə-

nəviyyət, dil siyasətindən cəsarətlə danışır, böyük dövlət qurucusunun bu sahədəki təcrübəsinin uğurlu nümunə olduğunu qəbul edirik. Bu gün demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət kimi dünya birliyində böyük nüfuz qazanan və türk islam dünyasının önündə gedən qüdrətli Türkiyə Cümhuriyyəti Atatürk ideyalarının və onun əməli fəaliyyətinin parlaq bəhrəsidir. Atatürkün dahiliyi onda idi ki, o, yaşadığı dövrdə dağılmış Osmanlı imperiyasının xarabaları üzərində yenidən yaranan, lakin hələ çox zəif olan Türkiyə Cümhuriyyətinin o zaman öhdəsindən gələ bilməyəcəyi ağır beynəlxalq hərbi-siyasi qarşıdurmalara girməsinə yol vermədi. Dahi siyasətçi qurmaqda olduğu gənc və hələ cana gəlməkdə olan Türkiyə Cümhuriyyətini qoruyub saxlamaqla, əslində, ümumtürk dövlətçiliyini tarix səhnəsindən silinməyə qoymadı. Atatürk, bununla, həm də əsarətdə olan dünya türkləri üçün, yeganə ümid yerini – Türkiyə dövlətini qoruyub saxladı.

29 yanvar 1923-cü ildə Latifə xanımla evlənmiş, bu evlilik 5 avqust 1925-ci ilədək davam etmişdir. Uşaqları çox sevən Atatürk

Afət (İnan), Sabiha (Gökçen), Fikriyə, Ülkü, Nebilə, Ruqiyyə, Zəhra adlı qızları və Mustafa adlı çoban oğlanı mənəvi övladlığa götürmüş, Əbdürrəhim və İhsan adlı iki uşağı isə himayəsinə almışdır.

Mustafa Kamala “Atatürk” soyadı Türkiyədə fəmiyyə qəbulu ilə bağlı olaraq 24 noyabr 1934-cü ildə TBMM tərəfindən verilmişdir.

Fransız və alman dillərini bilirdi. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müxtəlif münasibətlərlə dəfələrlə qeyd etdiyi kimi, “Atatürkü XX əsrin əvvəllərindən fəaliyyət göstərmiş müsəlman dünyası siyasi-ictimai xadimlərindən fərqləndirən əsas cəhət, ondan ibarətdir ki, o yalnız progressiv ideyalar irəli sürməklə kifayətlənməmiş, həmin ideyaları həyata keçirmiş, bununla da kifayətlənməyərək qurmuş olduğu dövlətin inkişaf edib möhkəmlənməsi üçün tarixi stimullar müəyyən etmiş, zəngin ideya qaynaqları aşkara çıxarmışdır”.

Böyük Atatürkün əziz xatirəsi Azərbaycanda da həmişə ehtiramla yad edilir. Azərbaycan xalqının dahi oğlu Heydər Əliyev özünün müvafiq çıxışlarında

Atatürkə yüksək qiymət vermişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 2001-ci il 9 mart tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycanda Atatürk mərkəzi yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasında Atatürk irsinin araşdırılmasına böyük maraq göstərilir.

Mustafa Kamal Atatürk 10 noyabr 1938-ci ildə tutulduğu sirroz xəstəliyindən İstanbulda, Dolmabaxça Sarayında vəfat etmişdir. Cənəzəsi 21 noyabr 1938-ci ildə müvəqqəti olaraq Ankara Etnoqrafiya Muzeyində dəfn edilmiş, Mavzoleyi tikildikdən sonra 10 noyabr 1953-cü ildə oraya köçürülmüşdür.

Ədəbiyyat

Əhmədli, N. Mustafa Kamal Atatürk: (portret cizgiləri) /N.Əhmədli.- Bakı: AzAtaM, 2002.- 218 s.

Əli, A. Böyük ömrün anları: Mustafa Kamal Atatürkün və Heydər Əliyevin şərəfli ömür yolundan bəhs edən fəlsəfi-publisistik foto-illüstrativ esse /Akif Əli.- Bakı: Təhsil, 2004.-220 s.

Mustafa Kamal Atatürk və türkçülük (Elmi konfransın materialları) /tərt. ed. Osman Musayev.- Bakı, 2006.- 74 s.

Nəzərli, S. Heydər Əliyev Atatürk haqqında /S.Nəzərli.- Bakı: AzAtaM, 2003.- 80 s.

İnternetdə

www.anl.az

www.ataturkiye.com

www.az.wikipedia.org

Nailə Alışova

Hüseyn Məmməd oğlu Ərəblinski (Hüseynbala Xələfov) 1881-ci ildə Bakıda doğulmuşdur. Azərbaycan romantik aktyor məktəbinin banisi sayılan Hüseyn, ilk təhsilini mol-laxanada aldıqdan sonra, 1893-cü ildə rus-tatar məktəbində oxumuşdur. Məktəb illərində teatr dərnə-

yinin qoyduğu tamaşalarda həvəslə oynayan Hüseyn, qohumlarının və yaxınlarının etirazlarına baxmayaraq həyatını teatra bağlamaq qərarına gəlmişdir.

Rus dilini və ədəbiyyatını mükəmməl öyrənən aktyor, 1900-cü ildə hərbi məktəbə daxil olmaq üçün Tiflisə getmiş, ancaq nəslən hərbi qulluqçu olmadığına və özünün həmin sahədə müəyyən iş stajının yoxluğuna görə onu məktəbə qəbul etməmişlər.

Hüseyn Ərəblinski ilk dəfə səhnəyə 1897-ci ildə Mirzə Fətəli Axundovun “Lənkəran xanının vəzir” komediyasında Mehtər Kərim rolunda çıxmışdır. 1905-ci ildə Lənkəran qastrolu zamanı Nəcəf bəy Vəzirovun “Müsibəti Fəxrəddin” tamaşasında oynadığı Fəxrəddin obrazı Hüseynə şöhrət qazandırmışdır.

1906-cı ildə Ərəblinski “Nicat” cəmiyyəti nəzdindəki teatr truppasına daxil olmuş və 1913-cü ilədək bu truppə ilə tamaşalarda iştirak etmişdir. Sonralar o, “Səfa” cəmiyyətinin truppasına keçmiş, 1918-ci ildən isə Zülfüqar və Üzeyir Hacıbəyli qardaşlarının teatr truppasında işləməyə başlamışdır.

Bu müddət ərzində o, həm də rejissor kimi fəaliyyət göstərmiş və teatra baş rejissor təyin olunmuşdur.

H.Ərəblinski Azərbaycanın ilk peşəkar rejissoru hesab edilir. Obrazın daxili aləmini dərinlən duymaq və açmaq, əsərin səciyyəvi xüsusiyyətlərini incə detallarla verə bilmək qabiliyyəti Ərəblinskiyə rejissorluq sənətinin əsas məziyyətlərindən olmuşdur. Onun hazırladığı tamaşalar böyük maraqla qarşılanırdı. Azərbaycan teatrının repertuarına Azərbaycan tarixi və milli müstəqillik uğrunda hərəkətlə bağlı səhnə əsərlərinin daxil edilməsində Ərəblinskiyə böyük rol olmuşdur.

Ərəblinskiyə aktyor təbiətinə faciəvilik və romantik pafos daha yaxın olmuşdur. O, S.Lanskoyun “Qəzavat” əsərində Əhmədbəy Şamxal, Ş.Şaminin “Dəmirçi Gavə” əsərində Gavə,

Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin “Bəxtsiz çavan”ında Fərhad, N.Nərimanovun “Nadir şah” əsərində Nadir şah və s. rolları yüksək sənətkarlıqla oynamışdır.

Yaradıcılığında milli teatr ənənələri ilə klassik Avropa teatr mədəniyyətini üzvi surətdə birləşdirən Ərəblinski müxtəlif janrlı əsərlərdə inandırıcı və parlaq obrazlar yaratmışdır. 1910-cu ildə V.Şekspirin “Otello” əsərində yaratdığı Otello obrazı Ərəblinski yaradıcılığının zirvəsi sayılır.

Ərəblinski musiqili teatr səhnəsində də fəaliyyət göstərmişdir. Azərbaycan operasının birinci və ən məşhur tamaşası olan Üzeyir Hacıbəylinin “Leyli və Məcnun” operası 1908-ci ildə H.Ərəblinski tərəfindən tamaşaya qoyulmuşdur. Bundan sonra Ü.Hacıbəylinin “Əsli və Kərəm”, “O olmasın, bu olsun”, “Şah Abbas və Xurşidbanu”, “Aşıq Qərib”, “Evliyə subay”, “Əlli yaşında cavan” və s. əsərlərinin quruluşçu rejissoru olmuşdur.

Azərbaycanda peşəkar səhnə ustalarının yetişdirilməsində Ərəblinskinin böyük xidməti olmuşdur. O, Azərbaycan dramaturgiyası və teatrının fəal təbliğatçısı olmuş və bu işdən ötrü Cənubi Qafqaz, Şimali Qafqaz, Volqaboyu, Orta Asiya və Krım şəhərlərinə qastrol səfərləri etmişdir.

Azərbaycanda kino sənətinin yaradılmasında da Ərəblinskinin rolu olmuşdur. 1916-cı ildə “Neft və milyonlar səltənətində” adlı ilk Azərbaycan bədii fil-

mində Ərəblinski baş rolda – Lütfuli bəy rolunda çəkilmişdir. Azərbaycan teatrını dünya səviyyəsində təbliğ etmək, ölkədə kino sənətini inkişaf etdirmək kimi böyük arzularla yaşayan Hüseyn Ərəblinskinin həyatına xaincəsinə sui-qəsd edilmişdir. Qohumlarından birisi onların nəslindən aktyor olmayacağını bildirərək Ərəblinskini hədələmiş, ondan peşəsini dəyişməyi tələb etmişdir. Hər dəfə rədd cavabı alan dayısı oğlu Əbdülxalıq 1919-cu il martın 17-də Ərəblinskini öldürmüşdür.

Hüseyn Ərəblinskinin məzarı Fəxri Xiyabandadır. Sumqayıt Dövlət Musiqili Dram Teatrı və Bakı küçələrinin biri görkəmli sənətkarın adını daşıyır. Sabit Rəhmanın “Son faciə” poeziyası ona həsr olunmuşdur.

Ədəbiyyat

Əhmədov, S. Hüseyn Ərəblinski /S.Əhmədov //Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət.- Bakı, 2006.- S.142-143.

Məhərrəmov, T. Bir aktyorun faciəsi: görkəmli aktyor və rejissor Hüseyn Ərəblinski haq. /T.Məhərrəmov //Kaspi.- 2006.- 17 mart.- S.6.

Rəhimli, İ. Hüseyn Ərəblinski /İ.Rəhimli //Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.157-162.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

Səmayə Quliyeva

Nobel Mükafatları – (illik beynəlxalq mükafatlar) onları təsis etmiş İsveç mühəndis-kimyachısı, ixtiraçı və sənayeçi Alfred Bernhard Nobelin adındır. 1901-ci ildən verilir. Nobelin vəsiyyətinə əsasən onun ölümündən sonra qalan kapital

Nobel fondunu təşkil etmişdir; əvvəllər 32 mln. İsveç kronası olan həmin məbləğin 12.4%-i (3.74 mln krona) Bakıdakı “Nobel qardaşları” şirkətindən A.Nobelə düşən səhmin hesabına idi. Bu vəsait səhm, istiqraz və bərcda yerləşdirilmişdi. Onlardan götürülən gəlir hər il bərabər hissəyə bölünür və Nobel Mükafatları formasında fizika, kimya, fiziologiya, yaxud tibb, ədəbiyyat sahəsində ən yeni nailiyyətlər və əvvəlki işlərə (əgər onların əhəmiyyəti sonradan aşkar edilibsə), həmçinin sülhü möhkəmləndirmək sahəsindəki fəaliyyətə görə verilir. 1968-ci ildə İsveç Dövlət Bankı özünün 300 illiyi münasibətilə iqtisadiyyat elmləri sahəsində işlərə görə Nobel xatirə mükafatını təsis etmişdir. Nobel mükafatı – üzərində A.Nobelin təsviri və müvafiq yazı olan qızıl medal, diplom və müəyyən məbləğdə pul çekindən (Nobel fondunun illik gəlirindən asılı olaraq 30-70 min dollar) ibarətdir. Nobel Mükafatlarını Nobelin vəsiyyətinə görə Stokholmda Kral EA, Kral Karolina Tibb-Cərrahiyyə İnstitutu, İsveç Ədəbiyyat Akademiyası, sülh mükafatını isə Norveç parlamentinin xüsusi Nobel Komitəsi verir. Sülh mükafatından başqa

bütün mükafatlar yalnız fərdi (yəni ayrı-ayrı şəxslərə) və ancaq bir dəfə verilir. İstisna olaraq M.Sklovskaya-Küriyə (1903 və 1911-ci ildə), L.Polinqə (1954 və 1962) və C.Bardinə (1956 və 1972) Nobel mükafatı iki dəfə verilmişdir.

Bir qayda olaraq, Nobel Mükafatları yalnız sağ olan şəxslərə verilir. Nobel Mükafatları namizədləri irəli sürmək hüququ olan şəxslər (təşkilatların hüququ yoxdur) Nobel Mükafatları haqqında əsasnamədə müəyyən edilmişdir. (Məsələn Nobel Mükafatları laureatları bu hüquqa malikdir). Namizədlər haqqında təkliflər fevralın 1-dək Nobel Mükafatları üzrə 6 müvafiq komitəyə göndərilir. Təqdim olunmuş işlərin müzakirəsi və səsvermə məxfi şəraitdə keçir. Mətbuatda yalnız qısa şəkildə əsaslandırılmış qərar dərc olu-

nur (sülh mükafatlarının verilmə səbəbi göstərilmir). Mükafat verilməsi haqqında qərardan şikayət vermək və ya onu ləğv etmək olmaz. Nobel mükafatının təqdim olunması mərasimi dekabrın 10-da, Nobelin ölümünün il dönümü günü – Stokholmda və Osloda keçirilir. Nobel mükafatlarından bəzən qərəzli məqsədlər üçün istifadə olunur.

Bu vaxta kimi 815 şəxs Nobel mükafatına layiq görülmüşdür. Bunun da 25 nəfəri qadındır. Nobel mükafatı alanların 60-65% ABŞ, Almaniya, İngiltərənin payına düşür. Bunun da əsas səbəbi həmin ölkələrdə xüsusi təyinatlı mərkəzlərin fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Keçmiş SSRİ-də 21 nəfər Nobel mükafatı almışdır. Bu vaxta kimi 6 nəfər müsəlman Nobel Mükafatı almışdır: Ə.Sədat, A.Salam, N.Maxfuz, Y.Ərəfat, Ş.Ədabi, O.Pamuk.

Nazirlər Kabinetinin 3 iyun 1996-cı il 70 sayılı qərarı əsasında Azərbaycanda Nobel İnformasiya Mərkəzi yaradılmışdır. Bu dünyada sayca 5-ci mərkəzdir (ABŞ, Almaniya, İngiltərə, Rusiyadan sonra). Mərkəzin nəzdində xüsusi ekspertlər qrupları fəaliyyət göstərir. Hazırda Beynəlxalq Nobel İnformasiya Mərkəzinin həqiqi üzvü, BNİM Qafqaz və Orta Asiya ölkələri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi B.Ələsgərovdur.

Ədəbiyyat

Əliyeva, A. Ədəbiyyat üzrə Nobel Mükafatı laureatları /A.Əliyeva.-Bakı: Elm, 2004.- 234 s.

Xəlilov, Ə. Nobel mükafatı laureatları görkəmli kimyaçılar /Ə.Xəlilov.- Bakı: Nərgiz. 2003.- 187 s.

Mirzəyev, M. Nobelçi fiziklər /M.Mirzəyev.- Bakı: Nasir, 2001.- 98 s.

Şəkərləyev, A. Nobel mükafatı alan iqtisadçılar /A.Şəkərləyev.-Bakı: Elm, 2005.- 240 s.

Rus dilində

Лауреаты Нобелевской премии: энциклопедия.- М.: Прогресс, 1992.-740 с.
Нобелевская премия.- М.: Наука, 2009.-290 с.

İnternetdə

www.cabmin.gov.az

Bəybala Ələsgərov

Əbülhəsən Əlibaba oğlu Ələkbərzadə 1906-cı ildə İsmayılı rayonunun Basqal kəndində, kəndli ailəsində anadan olmuşdur. 1912-ci ildə burada kənd ibtidai məktəbini bitirmişdir. Erkən yaşlarından məşəqqətli əməyin bütün ağırlığını duymuşdur. Bu da onun xarakterini bir çox cəhətdən formalaşdırmış və mətinləşdirmişdir. Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra 1925-ci ildə Bakı Darülmüəllimini bitirmişdir.

İnqilabın ilk illərində o, Dərbənd şəhərində Pedaqoji texnikumda müəllim işləmiş, böyüməkdə olan nəslə savad öyrətmişdir. Ə.Əbülhəsən ədəbiyyata 20-ci illərin əvvəlində gəlmişdir. Ədəbi fəaliyyətə “Maarif və mədəniyyət” jurnalında çap olunan “Sofi” hekayəsi ilə başlamışdır. Onun ilk hekayələri kəndlilərin həyatına həsr olunmuşdur. Yazıçının ilk romanı olan “Yoxuşlar”, kənddə barışmaz sinfi mübarizədən bəhs edir. İstedadla yazılmış bu əsər Azərbaycan romanında müasir mövzunun bünövrəsini qoymuşdur. Ə.Əbülhəsənin ədəbiyyatımızda görkəmli hadisəyə çevrilən “Dünya qopur” romanı sovetlər hakimiyyətinin təşəkkülü və möhkəmlənməsi uğrunda Azərbaycan xalqının mübarizəsinə həsr edilmişdir. Ədibin bunun ardınca yazdığı bir çox povestləri və hekayələri Azərbaycan nəsrinin inkişafına sanballı töhvə olmuşdur. Moskvada sovet yazıçılarının qurultaylarında, Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti günlərində, ayrı-ayrı respublikaların ongünlüklərində və s. tədbirlərdə iştirak etmişdir.

Böyük Vətən müharibəsi illərində Əbülhəsən silaha sarılaraq mənfur düşmənə qarşı vuruşmuş, eyni zamanda yaradıcılıq fəaliyyətini də davam etdirmişdir. Müharibədən bəhs edən bir sıra əsərləri vardır. Bunlara “Kırım hekayələri”, “Oğullar və atalar”, “Dostluq qalası” və s. əsərlərini misal göstərmək olar.

Ə.Əbülhəsən Azərbaycan Kinematoqrafiya Komitəsində baş redaktor işləmiş, uzun müddət “Azərbaycan” ədəbi-bədii jurnalına başçılıq etmiş, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının məsləhətçisi olmuşdur.

Döyüş və ədəbi-ictimai fəaliyyətinə görə 1979-cu ildə Azərbaycanın Xalq yazıçısı adına layiq görülmüş, üç dəfə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni (1966, 1971, 1976), fəxri fərmanlar və döyüş medalları ilə təltif edilmişdir.

Əbülhəsən Əlibaba oğlu Ələkbərzadə uzun sürən ağır xəstəlikdən sonra 1986-cı il mayın 21-də 81 yaşında vəfat etmişdir. Doğma kəndində dəfn olunmuşdur. Bakı küçələrindən biri onun adını daşıyır.

Ədəbiyyat

Povestlər və hekayələr /Əbülhəsən; red. C.Bağırov; Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi.- Bakı: "E.L" NPŞ MMC, 2006.- 400 s
İsmayılov, Y. Əbülhəsənin yaradıcılığı.- Bakı: Elm, 1986.- 208 s.
Cəfərov, M. Ə.Əbülhəsənin nəsrinin dili.- Bakı: APU, 1992.- 97 s.

İnternetdə

www.az.wikipedia.org
www.ismayilli.aztelekom.org
www.kataloq.az

Nailə Alışova

Seyid Məhəmmədhüseyn Behcət Təbrizi (Məmmədhüseyn Şəhriyar) 1906-cı ildə Təbriz şəhərinin Bağmeşə bölgəsində, o zamanın tanınmış hüquqşünaslarından Hacı Mirağa Xoşginabinin ailəsində dünyaya gəlmişdir. İlk təhsilini kənd məktəbində

Molla İbrahim adlı bir axunddan almış və bu savadlı, qayğıkeş, mehriban müəllimini həmişə böyük hörmətlə yad etmişdir. O, ibtidai və orta məktəbləri Təbrizdə başa çatdırmış, məşhur “Talibiyyə” ruhani mədrəsəsində isə görkəmli müəllimlərdən ərəb dili və ədəbiyyatından dərs almışdır. İlk şeirini Təbrizdəki “Məhəmmədiyyə” orta məktəbinin buraxdığı “Ədəb” adlı jurnalda dərc etdirmişdir.

Şəhriyar Təbrizdə orta təhsilini bitirdikdən sonra Tehrana gedərək, əvvəlcə 1921-ci ildə Tehran Dar-ül-fünununda, sonra isə Tibb fakültəsində ali təhsil almağa başlamışdır. Lakin fakültənin sonuncu kursunda təhsilini yarımçıq qoyub dövlət qulluğuna girməyə məcbur olmuşdur.

XX əsr Azərbaycan poeziyasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri olan Məhəmməd Hüseyn Şəhriyar öz əsərləri ilə sağlığında klassiklər səviyyəsinə yüksəlmişdir. Şəhriyar klassik şeirin bütün janrlarında yazmış, ədəbiyyatı yüksək məzmunlu qəzəl, qəsidə, məsnəvi, qitə və rübailərlə zənginləşdirmişdir.

İlk yazdığı qəzəllərində nakam məhəbbətdən bəhs edən şairin “Sızlayır əhvalıma sübhə kimi tarım

mənim” misrası ilə başlanan qəzəli də bu qəbildəndir. Ziyalıların acınacaqlı taleyindən bəhs etdiyi şeirləri “Elm və hikmət”, “Kəmalülmülkün ziyarəti” adlanır. “Eynşteynə müraciət” adlı məsnəvisi də məşhur əsərlərindən biridir. Şair “El bülbulü”, “Qafqazlı qardaşlar ilə görüş”, “Gözüm aydın” şeirlərində Arzın bu tayında olan qardaşlar ilə görüş həsrətini dilə gətirir.

Şəhriyarın ilk şeir kitabı 1931-ci ildə Tehrandə üç böyük şair və alimin – Məliküşşüəra Baharın, Səid Nəfisinin və Pəjman Bəxtiyarının müqəddimələri ilə nəşr olunmuşdur. Milli ədəbiyyatın və mədəniyyətin qorunması və inkişafı uğrunda fədakarlıqla çalışan vətənpərvərlərin səyi ilə “Heydərbabaya salam” əsəri 1954-cü ilin mart ayında Təbrizdə nəşr olunmuşdur. Şəhriyarın ən məşhur əsəri

“Heydər Babaya salam” adlanır. Bu əsər 1954-cü ildə Heydərbaba dağının ətəyində keçən uşaqılıq illəri xatirəsinə həsr edilmişdir.

Həmin nəşrə müqəddimə yazmış alimlər – Mehdi Rövşənzəmir və Əbdüləli Karəng onu yüksək qiymətləndirmiş, haqlı olaraq bu poemanın dünya ədəbiyyatının bir sıra nadir əsərləri ilə eyni səviyyədə dayandığını göstərmişlər.

Şair ömrü boyu Şimali Azərbaycanı, Bakını görə bilməsə də, bu mövzuda xəyali səyahət etmiş, vüsəl şeirləri yazmış, Şimali Azərbaycan şairlərindən Süleyman Rüstəm, Məmməd Rahim, Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri və başqaları ilə əlaqə saxlamış, öz əsərlə-

rində tez-tez, Sabiri, Üzeyir bəyi, Səməd Vurğunu xatırlayaraq yad etmişdir.

Daha çox Şəhriyar təxəllüsü ilə tanınan böyük Azərbaycan-İran şairi şeirlərini Azərbaycan və fars dillərində yazmışdır.

Məhəmməd Hüseyn Şəhriyar 18 sentyabr 1988-ci ildə vəfat edib. Onun vəfat etdiyi gün, yəni 18 sentyabr hər il İranda “Milli şeir günü” kimi qeyd edilir.

Ədəbiyyat

Seçilmiş əsərləri /M.Şəhriyar; tərt. ed. N.Rizvan, X.Quliyeva, İ.Qəribov; ön sözün müəll. B.Nəbiyev.- Bakı: Avrasiya Press, 2005.- 480 s.

Seçilmiş əsərləri /M.Şəhriyar; red. Hey. Ə.Quliyev (baş red.) və b.; tərt. və ön söz. Müəll. İ.Həbibbəyli; red. T.Əhmədov.- Bakı: Çarşıoğlu, 2004.-272 s.; (Azərbaycan ədəbiyyatı)

Şəhriyarın divanı /M.Şəhriyar; haz. M.İsmayilzadə.- Bakı: Beynəlxalq Əlhuda, 2003.

Heydər babaya salam /M.Şəhriyar; tərc. K.Məşrutəçi.- Tehran: Neqahe Səbz Xelağan, 2009.

Nəbiyev, B. Kəlamın vüsəti //M.Şəhriyar. Seçilmiş əsərləri.- Bakı, 2005.- S.4-34.

Şəhriyar fars dilli ədəbiyyatşünaslıqda: [fars dilindən tərcümə] /tərc. ed. S.Nabioğlu; ön söz. Müəll. Qulamrza, S.; elmi red. V.Sultanlı; Dünya Azərbaycanlarının Əlaqələndirmə Şurası; Ana dili fondu.- Bakı: Nurlan, 2006.

Quliyev, E. Şəhriyar poeziyası və milli təkamül: [monoqrafiya] /E.Quliyev; red. H.Qasımov.- Bakı: Elm, 2004.

İnternetdə

www.abiyeshan.blogcu.com

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.edebiyyat.az

www.vatanbaku.turkblog.com

www.adam.az

Nailə Alishova

Mikayıl Cabbar oğlu Zeynalov 1926-cı ildə Tovuz rayonunun Azaflı kəndində anadan olub. Erkən yaşlarından “Solğun”, “Coşqun” təxəllüsləri ilə şeirlər yazan aşıq-şair az sonra təxəllüs kimi doğma kəndinin adını götürüb.

Mikayıl Azaflı o xoşbəxt insanlardandır ki, xalqın yaddaşında ozan, ustad aşıq, saz-söz ustası, el sənətkarı – şair, bəstəkar kimi yaşayır. Qurbani kimi, Ələsgər kimi, indi onu da “aşıq” adlandırırıq. Onların keçdiyi yol böyük yoldur. Bu yolun başlanğıcında adlarını bilmədiyimiz çox qədim ozanlar durur, onların bizə çatan son və ən qədim nümayəndəsi Dədə Qorqud dayanır. Sonralar bu yol Qurbani, Abbas Tufarqanlı, Xəstə Qasım, Valeh, Alı, Ələsgər sənəti ilə inkişaf edib.

Mikayıl Azaflı XX əsrin ikinci yarısında xalqın yetişdirdiyi görkəmli el sənətkarıdır, şairdir, eyni zamanda görkəmli saz havaları yaradan ustaddır. Sovet dövründə Mikayıl Azaflının əsərləri toplu şəkildə işıq üzünə görə bilməyib.

Mikayıl Azaflının təcnis yaradıcılığı çox zəngindir. Aşıq, təcnisin 28 növündə şeirlər yazmış, struktur-forma tələbləri ilə bərabər, mənaya da ciddi diqqət yetirmişdir. Bunlar onun yaradıcılığının nə qədər əlvan olduğunu aydın göstərir.

Mikayıl Azaflının gözəl müxəmməsləri də var. 16-lıq şəkildə yazılmış bu müxəmməslərin misralarını aşıqlar asanlıqla 8 hecalı şeir kimi bölüb oxuyurlar.

Adi müxəmməslərlə yanaşı, qoşayarpaq cıqalı müxəmməsləri də maraqlıdır. Vücutnaməsi, divaniləri, sicilləmələri, ustadnamələri, cahannamələri vardır.

Mikayıl Azaflı bir vaxtlar “Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin qara siyahısına düşmüş” və 1961-1964-cü illərdə həbsxana həyatı keçirmişdir. Həbsxanada bir sıra şeirlər yazmışdır. Tərtibçilər həmin şeirləri “Zindan şeirləri” adı altında vermişlər. Azaflı – Şəhriyara, Səməd Vurğuna, Qarlı Aşıq İslama, Hüseyn Bozalqanlıya, Aşıq Ələsgərə, Aşıq Alıya, Aşıq Şəmşirə, Aşıq İmrana, qızı Marala, Aşıq Pəri məclisinə, Mülküllü Həsənə, Cahan Əfruzə, Əli Kafkasiyalıya, Osman Sarıvəlliyə, Aşıq Mirzəyə və bir sıra başqa şəxslərə ithaflar yazmışdır. Qarşılıqlı olaraq ona da başqalarının ithafları vardır. Bunlardan əlavə, Azaflı bir

sıra görkəmli aşıqların, şairlərin ünvanına mərsiyələr yazmışdır.

Mikayıl Azaflı coşqunluqla yazıb-yaradan, aşiq sənətini inkişaf etdirən, sağlığında klassikləşən ustad aşiq idi.

Mikayıl Azaflı 1990-cı ildə dünyasını dəyişmiş, doğma kəndində dəfn edilmişdir.

Ədəbiyyat

Qoca Azaflıyam /M.Azaflı; tərt. ed. Və ön söz. Q.Paşayev, M.Azaflı; red. M.Qasımlı, G.Azaflı.- Bakı: Nurlan, 2008.-128 s.

Kazımov, Q. Azaflı yaradıcılığına salınan işıq /Q.Kazımov //Azərbaycan.- 2009.- 13 yanvar.- № 8.- S.5.

Paşayev, Q. Azaflı /Q.Paşayev //Mədəni maarif.- 2009.-№ ½.- S.51-53.

Yaqub, Z. Azaflı çınarı: aşiq Mikayıl Azaflı haqqında /Z.Yaqub //Ədəbiyyat qəzeti.- 2008.- 18 aprel.- S.8.

İnternetdə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.kitab.az

Nailə Alışova

YUBILYARLARIN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

<i>A</i>	
Abbasov Akim Əli oğlu-100	148
Abbasov Əsgər Məmmədismayıl oğlu-95	112
Abbasov Qurban Abbasqulu oğlu-85	267, 285
Abbasov Midhət Teymur oğlu-85	196
Abaszadə Abasqulu Ağabala oğlu-105	111
Abdullayev Aydın Ələkbər oğlu-65	215
Abdullayev Aydın Həsən oğlu-60	111
Abdullayev Cahangir Məmməd oğlu-110	148
Abdullayev İslam Əbdül oğlu-135	380
Abdullayev Məzahir Ağaverdi oğlu-100	170
Abdullayev Mikayıl Hüseyn oğlu-90	320,338
Abdullazadə Gülnaz Abutalıb qızı-65	247
Ağalarov Abbas Fərhad oğlu-100	197
Ağalarova Dünya Ələkbər qızı-105	318
Ağaoğlu Məhəmməd-115	217
Ağamirov Midhət Mirmusa oğlu-90	149
Ağayeva Xurşid Həsən bəy qızı-105	112
Axundov Vəli Yusif oğlu-95	148, 158

Axundova-Bağırbəyova Sona Əbdül qızı-115	378
Axundova Elmira-100	111
Axundova Rəfiqə Hacı qızı-80	217
Allahverdiyev Mahmud Qara oğlu-80	146
Aristoksen (e.ə. 354-300) 2365	378
Aristotel (Ərəstun) (e.ə. 384-322) 2395	378
Arazlı Abbas-75	146
Aslanov Aslan Məmməd oğlu-85	7,12
Aşıq Əhməd-90	381
Aşıq Ələsgər-190	381, 391
Aşıq Hüseyn Cavan-95	381
Aşurbəyli Sara Balabəy qızı-105	5,32
Atakişiyev Əlisəttar Ələsgər oğlu-105	320, 350
Atakişiyev Rafiq (Rauf) İsrail oğlu-85	380
Atatürk Mustafa Kamal-130	377, 397
Atıllanın (406-453) anadan olmasının 1611 illiyi	377
Azaflı Mikayıl-85	381, 408
Azayev Əlisəfa Soltan oğlu-60	194
Azəroğlu Balas-90	292,300
Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlu-55	216, 230

<u>B</u>	
Babayev Aqşin Əlisəttar oğlu-75	292,309
Babayev Rafiq Fərzi oğlu-75	69,103
Babayeva Ələviyyə Hənifə qızı-90	215, 226
Babayeva Çimnaz Məmməd qızı-65	321
Babazadə Baba Qurbanqulu oğlu-100	111
Bağırov Allahverdi Teymur oğlu-65	110,136
Bağırov Zakir Cavad oğlu-95	69,86
Bağırova Bəsti Məsim qızı-105	378
Bağırzadə Faiq Məmməd oğlu-85	68
Balasaquni Yusif Xass Hacib oğlu-990	373
Barto Aqniya Lvovna-105	37
Bartok Bela-130	69
Bayramov Həbib Əbdülhüseyn oğlu-85	171, 180
Bayramov Hüseyn Abbas oğlu-95	373
Bayramov Soltanağa Nəhmət oğlu-75	267, 276
Bayramzadə Əlirza Baxşəli oğlu-100	67
Bexer İohannes Robert-120	147
Belinski Vissarion Qriqoryeviç-200	169
Bellini Vinçenso-210	294
Bering Vitus İonassen-330	377
Berq Lev Semyonoviç-135	68
Bədəlbəyli Şəmsi Bədəl	40,58

oğlu-100	
Bəktaşi İnayət Heydər oğlu-80	66
Billuri Hökumə İbrahim qızı-85	65,70
Brahe Tixon-465	318
Bulqakov Mixail Afanasyeviç-120	146
Burdenko Nikolay Niloviçin-135	170
Buzoni Ferruçço Benvenuto-145	111
Bünyadov Ziya Musa oğlu-90	319, 348
<u>C</u>	
Cahangirov Cahangir Şirgəşt oğlu-90	171, 191
Cavanşir-1395	377, 384
Cəfərzadə Əzizə Məmməd qızı-90	316, 359
Cəlil Musa-105	37, 53
Cəlilov Afiyəddin Cəlil oğlu-65	216
Cuvarlı (Cuvarlinski) Cavad Nəcəf oğlu-125	39
<u>Ç</u>	
Çələbi Övliya-400	68
<u>D</u>	
Dadaşov İbrahimpaşa Hüseyn oğlu-85	112
Dadaşov Rafael Məlik oğlu-	6

65	
Dadaşov Soltan Baba oğlu-105	149
Dadaşzadə Araz Məmməd oğlu-75	4,34
Dağlı Seyfəddin-90	215, 240
Davudova Mərziyə Yusif qızı-110	320, 329
De Sika Vittorion-110	196
Dekart Rene-415	68,105
Diks Otto-120	320
Disney Uolt-110	320,325
Donatello-625	379
Dostoyevski Fyodor Mixayloviç-190	292, 302
Drayzer Teodor-140	215, 241
Dürer Albrext-540	149
Dvorjak Antoni-170	247
<u>E</u>	
Edilov Yelmar Şahmar oğlu-65	110, 126
Ehtisami Pərvin-105	373
Elcanlı Sadıq-55	4
Eminov Allahverdi İsgəndər oğlu-70	109
Eyvazov Fərman Allahverdi oğlu-80	65
<u>Ə</u>	
Əhmədov Həsən Əbdüləli oğlu-135	379
Əhmədov Hüseyn Mustafa oğlu-85	195, 205
Əhmədov Riad Fikrət oğlu-	318,

55	340
Ələkbərzadə Çingiz Əbülhəsən oğlu-75	266
Ələkbərzadə Əbülhəsən Əlibaba oğlu-105	372, 404
Əlibəyli Ənvər Əliverdi oğlu-95	109,113
Əlikişibəyov Mustafa Məmməd oğlu-110	319
Əliverdibəyov Nazim Ağalar oğlu-85	218, 219
Əliverdizadə Kərim Səlim oğlu-100	111
Əliyev Aqil Əlirza oğlu-85	318, 331
Əliyev Cəmil Əziz oğlu-65	68,99
Əliyev Əbülfət Əsəd oğlu-85	321,363
Əliyev Firudin Əli oğlu-75	39
Əliyev Hüseyn Əlirza oğlu-100	112, 134
Əliyev İlham Heydər oğlu-50	318, 342
Əliyev İlham Müzəffər oğlu-50	148, 152
Əliyev Kamil Müseyib oğlu-90	268, 278
Əliyev Tamerlan Əziz oğlu-90	267
Əliyev Yavər Yaqub oğlu-55	170
Əliyeva Fərəh Şirməmməd qızı-50	247
Əliyeva-Kəngərli Aybəniz İbrahim qızı-65	171, 176
Əlizadə Əbdülkərim Əli oğlu-105	5
Əlizadə Ələşrəf Əbdülhüseyn oğlu-100	110
Əlizadə Mübariz-100	316
Əmir Teymur-675	110, 124

Ərəblinski Hüseyn -130	379, 400
Əsədov Əsəd Soltan oğlu-55	67
Əsədov Məhəmməd Nəbi oğlu-70	318
Əsədullayev Şəmsi-170	378, 393
Əsgərova Salatın Əziz qızı-50	317, 336
Əşrəf (Eşref) Mehmet-165	373
Əyyubov Əsgər Cabbar oğlu-85	217
Əyyubov Tələt Ömər oğlu-95	373
Əzimi Səfurə-65	7
Əzimov Cəbrayıl Əlimuxtar oğlu-85	149
Əzimov Nəriman Abbasqulu oğlu-75	170
Əzizbəyov Şamil Əbdürrəhim oğlu-105	39
<u>F</u>	
Fadəyev Aleksandr Aleksandroviç-110	317
Faradəy Maykl-220	246
Fəqir Hacıağa -175	372
Fəna Mirzə Rəhim-170	372
Fətəli xan Hüseynəli xan oğlu-275	377
Flober Qustav-190	317
Franklin Bencamin-305	5,20
<u>G</u>	
Gerasimov Sergey Apollinariyeviç-105	171
Gəncəli Novruz-90	245, 255

Gəncəvi Nizami-870	372, 389
Göyalp Ziya-135	373, 395
Göyçəli Bəhmən-95	149
Gülgün Mədinə-85	4,19
<u>H</u>	
Hacıbəyli Ceyhun bəy Əbdülhüseyn oğlu-120	37, 42
Hacıyev Aydın Səfər oğlu-75	5
Hacıyev Etibar Firudin oğlu-40	110,117
Hacıyev Tofiq İsmayıl oğlu-75	146, 150
Hacıyeva Nina Alekseyevna-85	170
Haqverdiyev Əyyub Məmmədli oğlu-100	69
Haqverdiyev Xanlar Məmməd oğlu-105	247, 259
Haqverdiyev Məşədi Zeynal-150	380
Haşimov Bakir Musa oğlu-85	380
Heydərov Arif Nəzər oğlu-85	170
Heydərov Kəmaləddin Fəttah oğlu-50	195
Heydərov Nəzər Heydər oğlu-115	377
Həbibzadə Əmir Şamil oğlu-95	6
Həsənov İlham Gülbala oğlu-35	148, 155
Həsənzadə Nəriman Əliməmməd oğlu-80	37, 54
Hidayətzadə İsmayıl Hüseyn oğlu-110	218
Hüseynli Qəmbər Muxtar oğlu-95	111, 128

Hüseynov Böyükağa Murtuza oğlu-85	65
Hüseynov Cəlil Yusif oğlu-115	319
Hüseynov Elşən İbrahim oğlu-35	170
Hüseynov Əlikram Həsən oğlu-85	112
Hüseynov Əyyub Müseyib oğlu-95	247, 250
Hüseynov Sadıq Dayandur oğlu-50	195, 213
Hüseynova Sofiya Həsən qızı-85	39
Hüseynzadə Ədilə Hacığa qızı-95	112
Hüseynzadə Məcid Əziz oğlu-95	217
X	
Xanızadə Hamlet Bəbir oğlu-70	171, 173
Xanlarova Zeynəb Yəhya qızı-75	321, 357
Xələfov Abuzər Alı oğlu-80	318, 352
Xəlilov Eldar Xəlil oğlu-35	216, 234
Xəlilov Fərhad Qurban oğlu-65	295
Xəlilov Qurban Əli oğlu-105	293
Xəlilov Zəhid İsmayıl oğlu-100	6,17
İ	
İbrahimov Mirələkbər Mir-ələsgər oğlu-50	246, 263
İbrahimov Mirzə Əjdər oğlu-	266,

100	288
İbrahimov Nurəddin İslam oğlu-60	67,84
İmamverdiyev Qabil Allahverdi oğlu-85	215, 224
İmanova Gülbacı-55	40
İmrani Rafiq Hüseyn oğlu-60	7
İsmayılqızı Xanım-55	109
İsmayılov Həbib Ələkbər oğlu-105	40
İsmayılov Rasim Rza oğlu-70	196
İsmayılova Səkinə Qulu qızı-55	40,60
İsmayılzadə İsa Mustafa oğlu-70	65,82
İsrafilova Nilufər Möhsün qızı-85	268
J	
Jeriko Teodor-220	247
K	
Karamzin Nikolay Mixayloviç-245	317
Karmen Roman Lazareviç-105	294
Kəlbəliyev Qüdrət İsfəndiyar oğlu-65	293
Kəminə Fatma-170	372
Kəngərli Əsgər Aslan bəy oğlu-100	148
Kərəmov Nurəddin Kərəm oğlu-100	68
Kərim Əli-80	65,93
Kərimov Bəşir Bəylər oğlu-35	38,44
Kərimov Elgiz Kərim oğlu-	5,14

40	
Kərimov Kazımağa Mövsüm oğlu-60	245, 248
Kərimov Kərim Məhəmməd Oğlu-40	194, 198
Kərimov Lətif Hüseyn oğlu-105	295, 307
Kərimova Flora Ələkbər qızı-70	196, 208
Kərbəlayı Lətif Hüseyn oğlu-135	380
Kəsəmənli Nüsrət Yusif oğlu-65	316,361
Krımski Aqafangel Yefimoviçin-140	4
Kryuçkov Nikolay Afanasyeviç-100	6
Q	
Qacar Mirzə Bəhmən -200	378
Qafarlı Əlihüseyn Əbdülrəhim oğlu-100	69
Qafarova Roza Zeynal qızı-85	293
Qaprinaşvili Nona Terentyevna-70	149
Qaracaoğlu-405	380
Qarayev Əbülfəs Mürsəl oğlu-55	294
Qarayev Yaşar Vahid oğlu-75	65,72
Qaryağdı Cabbar-150	69,101
Qasimov Böyükağa Məmməd oğlu-95	65
Qasimov Əbülfəz Cəbrayıl oğlu-80	318
Qasimov Hacı İbrahim oğlu-125	372
Qasimov Mehbalı	149

Məhəmməd oğlu-105	
Qasimov Rafiq Yunisəli oğlu-80	170, 188
Qasimov Yusif İbad oğlu-115	377
Qasimova Xuraman Əkrəm qızı-60	171, 178
Qasimzadə Məmmədcavad Süleyman oğlu-100	267
Qasimzadə Nadir Hacı Yusif oğlu-100	39
Qasprinski İsmayıl bəy Mustafa ağa oğlu-160	66
Qədimov Şaiq-85	66
Qədirov Əliabbas Gülabbas oğlu-65	39
Qəhrəmanov Əliheydər Bala oğlu-100	268, 282
Qəmbərov Məmməd Mütəllib oğlu-85	39
Qəmbərov Yunis Heydər oğlu-85	68
Qənizadə Soltanməcid Hacı Murtuzəli oğlu-145	109,140
Qəzvini Mir Yəhya əl Hüseyni-530	378
Qızıl Arslan-825	377
Qoyya-i-Lüsyentes-265	68
Qrundiç Lean-105	68
Qrünberq Karl-120	266
Qubadov Arif Vəliş oğlu-45	245, 257
Qubkin İvan Mixayloviç-140	246
Qudon Jan Antuan-270	67
Quliyev Eldar Tofiq oğlu-70	6,22
Quliyev Emin Ələkbər oğlu-35	216, 228
Quliyev Ələkbər Məmməd oğlu-100	246
Quliyev Məmməd Mehdi	40

oğlu-75	
Quliyev Nəriman Ağaqlu oğlu-85	319
Qumi Qazi Əhməd -465	148
Qurbani Abdulla Novruz oğlu-55	316,333
Qurbanov Ağadadaş Gülməmməd oğlu-100	69,78
Qurbanov Maqsud Rüstəm oğlu-70	148
Qutqaşınlı İsmayıl bəy -210	379
Qverçino Querçino-420	40
<u>L</u>	
Lafonten Jan-390	194
Laqranj Jozef Lui -275	6
Leskov Nikolay Semyonoviç-180	37
Leybnits Qotfrid Vilhelm-365	197
Lomonosov Mixail Vasilyeviç-300	293
London (Qriffit) Cek-135	4,15
<u>M</u>	
Mahmud Tofiq-80	292,297
Mahmudbəyova Məryəm Fərəməz qızı-90	6,13
Mahmudova Tamilla Zahid qızı-80	112
Makeyev İqor Vladimiroviç-40	267,286
Maksvell Ceym Klerk-180	170
Mansurov Bəhram Süleyman oğlu-100	40,51
Mehdixanlı Nurəddin-55	268
Mehdiyev Fazil Umud oğlu-45	216,236

Mehrəliyeva Fatma Yusif qızı-85	171,172
Məcidov Zakir Nüsrət oğlu-55	170,190
Məhəmməd Bəy Aşıq-235	372
Məlikaslanova Püstə Süleyman qızı-85	38
Məlikova-Abayeva Hənifə-155	148
Məlikova Nəcibə Haşım qızı-90	268,281
Məliküş-şüəra Bahar Məhəmməddağı-125	316
Məmmədəliyeva Sevdə Yusif qızı-65	294
Məmmədov Abbas Zaman oğlu-95	68
Məmmədov Əbülfəz Meybulla oğlu-85	217
Məmmədov Ələşraf Veysəl oğlu-80	293
Məmmədov Əliqulu Məmmədqulu oğlu-105	195
Məmmədov Məmmədağa Əhməd oğlu-85	148
Məmmədov Mirkazım Mirəhəd oğlu-100	293
Məmmədov Mirzə Muxtar Mirzə Əli Əsgər oğlu-170	380
Məmmədov Rəşid Rza oğlu-75	40
Məmmədov Sabir Novruz oğlu-50	7
Məmmədov Seymur Qəhrəman oğlu-40	245,256
Məmmədov Ziyad İsgəndər oğlu-100	378
Məmmədova Adilə-90	217
Məmmədrza Afiyət Abdulla oğlu (Mərəndi)-85	4

Məmmədyarov Əliyar Müslüm oğlu-75	149
Mərdanov Misir Cumayıl oğlu-65	267
Mikluxe-Maklay-165	196
Mirzəzadə Böyükəğa Məşədi oğlu-90	40
Morze Semuel Finli Briz-220	112,142
Motsart Volfqanq Amadey-255	7,28
Mövsümov Məhərrəm Ağabala oğlu-95	380
Muğanlı Əhmədağa-85	146
Musayev Musa Əbdürrəhman oğlu-90	319
Musayeva-İbrahimova Azadə Şahbaz qızı-65	266
Mustafayev Əbdüləli Cabbar oğlu-105	195
Mustafayev Əmir Gülbala oğlu-75	65
Mustafayeva Güllü Hacağa qızı-90	295, 304
Mustafayev Həsənağa Hacağa oğlu-115	218
Mustafayev Ramiz Hacı oğlu-85	268, 274
Mustafayeva Sədayə İsmayıl qızı-85	196
<u>N</u>	
Nağıyev Salman Ağaç oğlu-85	267
Nağıyev Tofiq Murtuza oğlu-70	67
Naxçıvani Hacı Məhəmməd Hacı Abbas oğlu-130	381

Naxçıvani Həsən-805	379
Namazova Adilə Əvəz qızı-85	246, 254
Nazim Əli-105	292
Nekrasov Nikolay Alekseyeviç-190	317
Nemətulla Ağə-115	293
Nəcəfova Hökumə Yusif qızı-100	380
Nəqqaş Mani-1795	379
Nərimanbəyov Vidadi Yaqub oğlu-85	196
Nəsibov Kamil Balədə oğlu-65	267
Nəsirli Məmməd Nəsir oğlu-100	268
Nəsirli Müzəffər Qasım oğlu-100	245
Nəsirov Yalçın Canhəsən oğlu-35	5, 26
Nəsrəddinov Rafiq Hüseyn oğlu-50	67
Nəzərli Hikmət Baba oğlu-45	67,76
Nəzirova Nailə Məmməd qızı-75	111
Nəvai Əlişir-570	37,49
Nicat Əlisa-75	215, 223
Nikulin Yuri Vladimiroviç-90	320
Nobel Emmanuel-210	67,95
Nuri Yaşar-60	247, 252
<u>O</u>	
Orucov Vəzir Surxay oğlu-55	318,355

<u>P</u>	
Paşayev Baxşeyiş Xanəhməd-75	147
Pənahov Əlipənah Ələsgər oğlu-85	321, 322
Pikasso Pablo-130	268, 284
Prokofyev Sergey Sergeyeviç-120	112
<u>R</u>	
Ramazanov Şamil Ağasəf oğlu-35	5,24
Ramiz Rövşən-65	316, 334
Raykin Arkadi İsaakoviç-100	268, 280
Razi Əli-125	372
Rembrandt Harmens Van Reyn-405	197, 203
Rəşetnikov Fyodor Pavloviç-105	197
Rezerford Ernest-140	217
Rəfiyev Mahmud Məmmədtəği oğlu-95	196
Rəhimov Şamo Süleyman oğlu-80	110
Rəhimova Elmira Allahverdi qızı-70	217,229
Rəhmanzadə Maral Yusif qızı-95	197, 210
Rəsulov Məcid Lətif oğlu-95	196
Rollan Romen-145	5
Rüstəm Süleyman-105	65,80
Rüstəmbəyov Əsəd Fətulla oğlu-100	246
Rüstəm xanlı Sabir Xudu oğlu-65	146, 161

Rüstəmov Nəbi Rüstəm oğlu-100	378
Rüstəmov Saleh Hacı oğlu-100	217
Rüşdiyyə Təbrizi-160	373
Rzayev Yaşar Hüseyn oğlu-70	109
<u>S</u>	
Sadiqcan-165	380
Sadiqov Ələvsət Şirəli oğlu-105	321
Sadiqzadə Oqtay Seyid Hüseyn oğlu-90	40
Salahov Şakir Şamil oğlu-45	169, 183
Salayev Həsənağa Dərya oğlu-90	320,324
Salik Məmməd qulu-205	372
Saltıkov-Şedrin Mixail Yevqrafoviç-185	5,30
Seyidova Həqiqət Əli qızı-95	319
Seyfi Ələkbər Seyfulla oğlu-110	69
Sədiyev Vəzir İsa oğlu-50	169, 174
Səxavət Seyran-65	66,94
Səmədov Fuad İbrahim oğlu-85	195
Səmədov Niyazi Həmid oğlu-95	319
Sidqi Ruhulla-125	69,97
Simens Ernst Verner-195	319
Skot Valter-240	215
Smollet Tobayas Corc-290	373
Sultanlı Əli Abdulla oğlu-105	316
Sultanov Eynəli bəy Çölü bəy oğlu-145	146

Sultanov Əbülqasım-145	110
Sultanov Hacıbəy Fərəculla oğlu-90	246
Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu-95	320
Süleymanov Oljas Öməroviç-75	373
Ş	
Şadlinski Abbasqulu bəy Xanbala o-125	38
Şah Qasım Ənvar-655	372
Şahtaxtinskaya Leyli İsasultan qızı-125	379
Şahtaxtinski Behbud ağa-130	377
Şahtaxtinski İsasultan Nəcəfqulu oğlu-160	195
Şahtaxtinski Məhəmməd ağa Məhəmmədətağı Sultan oğlu-165	379
Şamo Arif-75	194, 201
Şedrin Silvestr Feodosiyeviç-220	40
Şəhriyar Məmmədhüseyn -105	373, 406
Şəkili Ələsgər-145	380
Şinasi İbrahim-185	373
Şirazi Qütbəddin Mahmud ibn Məsud-85	378
Şirəliyeva Tamilla Xudadat qızı-65	320
Şirvani Xaqani -885	372,387
Şıxəlibəyli Ədhəm Şahlarbəy oğlu-100	110
Şostakoviç Dmitri Dmitriyeviç-105	247
Şou Corc Bernard-155	194, 212

Şuşinski Xan-110	217, 235
İ	
Tağıyev Əyyub İsmayıl oğlu-100	6
Tağıyev Məmməd Tağı oğlu-90	110
Tağıyeva Şövkət Əzizəğa qızı-85	195
Tahir Söhrab -85	215, 221
Tahirov Kərim Məhəmməd oğlu-60	294
Taqor Rabindranat-150	146, 156
Talıbzadə Abdulla Mustafa oğlu (Abdula Şaiq)-130	37,61
Təbrizi Saib-410	372
Tixonov Nikolay Semyonoviç-115	316
Tomson Cozef Con-155	319
Tuqanov Aleksandr Aleksandroviç-140	69
Tursunzadə Mirzə-100	146
Tusi Nəsirəddin-810	39,56
U	
Urməvi Səfiəddin -795	379
Uşaqılıgil Xəlid Ziya-145	194
V	
Varlamov Aleksandr Yeqoroviç-210	294
Vavilov Sergey İvanoviç-120	67
Vayda Anjey-85	69
Veber Karl Maria Fon-225	294

Ventslova Antanas-105	4
Vəliyev Əli Qara oğlu-110	292, 313
Vəliyev Kamil Nəriman oğlu-65 (Kamil Vəli)	215, 232
Vəliyev Süleyman Vəli oğlu- 95	316
Vəliyev Teymur Süleyman oğlu-85	6
Vəliyev Yaşar Hidayət oğlu- 60	66
Vəlizadə İsgəndər Mahmud oğlu-115	111
Vəzirov Ədalət Səfərəli oğlu- 60	112
Vinoqradov İvan Matveyeviç-120	246
Viskonti Lukino-105	294
Vrubel Mixail Aleksandroviç-155	67
Vurğun Səməd-105	65,91
<u>Y</u>	
Yəhyayev Elşad Məmməd- hə-	147,

nifə oğlu-45	154
Yusifbəyli Nəsim bəy Yusif oğlu-100	377
Yusifov Zakir Tofiq oğlu-55	245, 261
Yusifzadə Əbdülbaqi Fövzi- 110	372
Yusifzadə Əşrəf Əmrah oğlu- 105	320
<u>Z</u>	
Zadə Lütfi-90	39,46
Zamanov Abbas Fəttah oğlu- 100	266, 272
Zeynalov Bəhrüz Mahmud oğlu-85	321
Zeynalova Nəsimə Cahangir qızı-95	111, 132
Ziya Kazım -115	69,89
Zülalov Əbdülbağı Bülbülcan-170	380
Zülfüqarov Samir Xəlil oğlu- 35	195, 200

Əlamətdar və tarixi günlərin adları göstəricisi

A			
Ağdam rayonunun işğalı (23.07.1993) günü	194, 207	“Azərbaycan-İrs” mədəni-maarifçilik yönümlü jurnalın (1996) çap olunmasının 15 illiyi	376
Almaniya SSRİ-yə hücum etmişdir (22.07.1941)	194	Azərbaycan Kinosu Günü (02.08.1898)	216
Atabəylər dövlətinin (1136-1225) yaradılmasının 875 illiyi	374	Azərbaycan Kommunist Partiyası ləğv edilmişdir (14.09.1991)	245
Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının (25.05.1936) yaradılmasının 75 illiyi	147, 165	Azərbaycan Kukla Teatrının (1931) təşkil edilməsinin 80 illiyi	375
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin kitabxanasının (1966) yaradılmasının 45 illiyi	382	Azərbaycan Qadınlarının I Qurultayının keçirilməsinin (08.11.02.1921) 90 illiyi	38
Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyinin (1936) yaradılmasının 75 illiyi	376	Azərbaycan Milli Konservatoriyasının kitabxanasının (10.08.2001) yaradılmasının 10 ili	218
Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (Musiqi Akademiyası) (26.08.1921) təşkil edilməsinin 90 illiyi	375	Azərbaycan Polisi Günü (02.07.1998)	194
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (1921) təsis edilməsinin 90 illiyi	375	Azərbaycan radiosunun yaradılmasının (06.11.1926) 85 illiyi	292
Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Neft Maşınqayırma İnstitutunun (AzETNMİ) (1931) yaradılmasının 80 illiyi	375	Azərbaycan Respublikası Ali Soveti “Azərbaycanın milli özünümüdafiə qüvvələri haqqında” qanun qəbul etmişdir (09.10.1991)	267
Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü (01.08.2001)	216	Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin təsis edilməsinin (01.11.1991) 10 illiyi	292
Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələri günü (14.02.1992)	38	Azərbaycan Respublikası Pensiya Fondunun (16.12.1991) yaradılmasının 10 illiyi	317
Azərbaycan xalqının Milli Azadlıq mübarizəsi	25	Azərbaycan Respublikasının Avropa Şurasına tam hüquqlu üzvlüyə qəbul olunmasının (25.01.2001) 10 ili	5
		Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik	382

Akademiyasının Elmi Kitabxanasının (1956) yaradılmasının 55 illiyi	
Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Yaranması Günü (18.08.1994)	216
Azərbaycan şair və ədiblər cəmiyyəti ədəbi təşkilatının (1946, Təbriz) yaradılmasının 65 illiyi	376
Azərbaycan Universitetinin kitabxanasının (1991) yaradılmasının 20 illiyi	383
Azərbaycanda ilk psixologiya laboratoriyasının (1926, Fuad İbrahimbəyov) yaradılmasının 85 illiyi	377
Azərbaycanda ilk rəsmi telefon xəttinin ("Nobel qardaşları cəmiyyəti" tərəfindən) (18.02.1881) çəkilməsinin 130 illiyi	38
Azərbaycanın BMT-yə qəbul olunması günü (02.03.1992)	66
Azərbaycanın xarici ölkələrlə dostluq və mədəni əlaqələr cəmiyyətinin (1946) yaradılmasının 65 illiyi	376
Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü (31.03.1918)	67, 106
AzTv proqramının yayımlanmasının (14.02.1956) 55 illiyi	38
<u>B</u>	
Babək rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının 35 illiyi	383
Bağırxanın (Təbriz üsyanının rəhbərlərindən biri) (1861-1917) anadan olmasının 150 illiyi	374
Bakı Azad Tənqid-Təbliğ Teatrının (1921) yaradılmasının 90 illiyi	375
Bakı Biskvit Fabrikinin (1941) istifadəyə verilməsinin 70 illiyi	376
Bakı Gəmi Təmiri zavodunun	376

(1931) yaradılmasının 80 illiyi	
Bakı Kimya Əczaçılıq zavodunun (1946) yaradılmasının 65 illiyi	376
Bakı Kommersiya məktəbinin yaradılmasının (1901) 110 illiyi	374
Bakı Musiqi Akademiyasının Kitabxanasının (1921) yaradılmasının 90 illiyi	381
Bakı Rabitə Elektrotexnikumunun (2002-ci ildən Bakı Dövlət Rabitə və Nəqliyyat Kolleci) (1931) təsis edilməsinin 80 illiyi	375
Bakı-Sabunçu-Suraxanı xəttində SSRİ-də ilk dəfə olaraq elektrik qatarının hərəkət etməsinin (06.07.1926) 85 illiyi	194
Bakı Slavyan Universitetinin Kitabxanasının (1946) yaradılmasının 65 illiyi	382
Bakı şəhəri A.P.Çexov adına kütləvi kitabxananın (1956) yaradılmasının 55 illiyi	382
Bakı şəhəri A.Şaiq adına Maştağa qəsəbə uşaq kitabxanasının (1956) yaradılmasının 55 illiyi	382
Bakı şəhəri Binəqədi qəsəbə uşaq kitabxanasının (1951) yaradılmasının 60 illiyi	382
Bakı şəhəri H.Cavid adına kütləvi kitabxananın (1981) yaradılmasının 30 illiyi	383
Bakı şəhəri M.Ə.Sabir adına Balaxanı qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1936) yaradılmasının 75 illiyi	381
Bakı şəhəri M.Əzizbəyov adına kütləvi kitabxananın (1921) yaradılmasının 80 illiyi	381
Bakı şəhəri Nizami rayonu Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1991) yaradılmasının 20 illiyi	383

Bakı şəhəri Ş.İ.Xətai adına kütləvi kitabxanasının (01.08.1991) yaradılmasının 20 illiyi	218
Bakı şəhəri T.Şahbazi adına kütləvi kitabxanasının (1961) yaradılmasının 50 illiyi	382
Bakı şəhəri Zirə qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1956) yaradılmasının 55 illiyi	382
Bakı Vaqon Təmiri zavodunun (1891) yaradılmasının 120 illiyi	374
Bakı Zərgərlik zavodunun (1936) yaradılmasının 75 illiyi	376
Bakıda I Beynəlxalq Türkoloji Qurultayın (26.02-06.03.1926) keçirilməsinin 85 illiyi	38
“Bakinskiy raboçiy” qəzetinin (05.1906) nəşr olunmasının 105 illiyi	375
Beynəlxalq Ahıllar Günü (01.10.1992)	266
Beynəlxalq Ailə Günü (15.05.1994)	147
Beynəlxalq Ana Dili Günü (21.02.1999)	38
Beynəlxalq Əlillər günü (03.12.1992)	317
Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (1946) yaradılmasının 65 illiyi	376
Beynəlxalq Gənclər Günü (12.08.1999)	216
Beynəlxalq Humanitar Yardım Günü (19.08.2003)	216
Beynəlxalq İnformasiya Təhlükəsizliyi Günü (30.11.1988)	293
Beynəlxalq İnternet Təhlükəsizliyi Günü (09.02.2004)	38
Beynəlxalq Jurnalistlər Təşkilatının (1946) yaradılmasının 65 illiyi	376
Beynəlxalq Kulinariya Günü (20.10.2004)	267

Beynəlxalq Qadınlar Günü (08.03.1910)	66
Beynəlxalq Qan Donor Günü (14.06.2001)	169, 182
Beynəlxalq Mədəniyyət Günü (15.04.1935)	109
Beynəlxalq Muzeylər Günü (18.05.1977)	147
Beynəlxalq Novruz Günü (21.03.2010)	66, 88
Beynəlxalq Nobel mükafatının verilməsinin (1901) 110 illiyi	374, 402
Beynəlxalq Olimpiya Günü (23.06.1967)	169
Beynəlxalq Poeziya Günü (21.03.)	66
Beynəlxalq Radio və Televiziya Verilişləri Təşkilatının (1946) yaradılmasının 65 illiyi	376
Beynəlxalq Rəqs Günü (29.04.1982)	110, 143
Beynəlxalq Söz və Mətbuat Azadlığı Günü (03.05.1993)	147
Beynəlxalq Sülh Günü (21.09.)	245
Beynəlxalq Turizm Günü (27.09.1970)	245
Beynəlxalq Teatr Günü (27.03.1948)	66
Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü (02.04.1953)	109, 116
Bilik Günü (15.09.2004)	245
Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Günü (24.10.1945)	267
Bədən Təربiyəsi və İdman Günü (05.03.)	66, 74
Bülbülün ev-muzeyinin yaradılmasının (1976) 35 illiyi	376
C	
Cabbar Qaryağdı oğlu adına I	376

Respublika müsabiqəsinin (1986) keçirilməsinin 25 illiyi	
Cəbrayıl rayonunun işğalı günü (23.08.1993)	216, 238
<u>D</u>	
Daxili Qoşunlar Günü (12.03.1995)	66
“Dəbistan” həftəlik uşaq jurnalının (1906-1908) nəşrə başlamasının 105 illiyi	375
Dövlət Arxivinin yaradılmasının (01.1921) 90 illiyi	375
Dövlət bayrağı günü (09.11.2009)	292, 298
Dövlət dilinin tətbiqinin təkmilləşdirilməsi haqqında fərman verilmişdir (18.06.2001)	169
Dövlət Qulluqçularının Peşə Bayramı (23.06.2006)	169
Dövlət Müstəqilliyi Günü (18.10.1991)	267
Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirilmişdir (09.11.2001)	292
Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü (31.12.1991)	317, 365
<u>E</u>	
Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Əməkdaşlarının Peşə Bayramı (23.05.2007)	147, 163
<u>Ə</u>	
Ədliyyə İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (22.11.1999)	293
Əfşar hökmdarı Nadir şahın hakimiyyətə gəlməsinin (1736) 275 illiyi	374

illiyi	
Əfşarlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1736) 275 illiyi	374
Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü (05.06.1972)	169
Əzizbəyov M. adına Buzovna qəsəbə kəndləri kitabxanasının (1926) yaradılmasının 85 illiyi	381
<u>F</u>	
Faşizm Üzərində Qələbə Günü (09.05.1945)	147
“Füyuzat” jurnalının (1906) nəşr olunmasının 105 illiyi	375
Füzuli rayonunun işğalı günü (23.08.1993)	216, 239
<u>G</u>	
Gəncə Cümə Məscidinin yaradılmasının (1606) 405 illiyi	374
Gəncə sənətkarlarının və şəhər yoxsullarının üsyanı (1231)	374
Gəncə şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının 35 illiyi	382
Gəncə şəhərinin 2505 illiyi (23.09.)	245
Gənclər Günü (02.02.1997)	37
Gənclərin I Ümumrespublika Forumunun (02.02.1996) keçirilməsinin 15 ili	37
Gömrük İşçiləri Günü (29.01.1992)	5
Gözdən Əlillər üçün Respublika Kitabxanasının (01.06.1981) yaradılmasının 30 illiyi	171
<u>H</u>	
Hərbi Donanma Günü (05.08.1992)	216

Hülakülar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1256-1357) 755 illiyi	374
Hüseyn Cavidin ev-muzeyinin yaradılmasının (1981) 30 illiyi	376
X	
Xaçmaz rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının 35 illiyi	383
Xalq Çalğı Alətləri Ansamblının (Əhməd Bakıxanov adına) (1931) yaradılmasının 80 illiyi	375
Xankəndinin işğalı günü (26.12.1991)	317, 354
Xəzər Universitetinin Kitabxana İnformasiya Mərkəzinin (1991) yaradılmasının 20 illiyi	383
Xətai Ş.İ. adına Mədəniyyət Sarayının kitabxanasının (1931) yaradılmasının 80 illiyi	381
Xocavəndin işğalı günü (02.10.2008)	266, 269
Xocalı Soyqırımı Günü (26.02.1992)	38, 63
Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti Əməkdaşlarının Peşə Bayramı Günü (23.08.2008)	216
I	
İnsan Hüquqları Günü (18.06.2007)	169
İrqi ayrı-seçkiliyin (diskriminasiyanın) Ləğv Edilməsi Uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü (21.03.1966)	66
İstiqlal muzeyinin yaradılmasının (1991) 20 illiyi	383

K	
Kəlbəcər rayonunun işğalı günü (02.04.1993)	109, 115
“Kaspiy” qəzetinin (1881) nəşr edilməsinin 130 illiyi	374
Konstitusiya Günü (12.11.1995)	292
Q	
Qacar Şah Ağə Məhəmmədin hakimiyyətə gəlməsinin (1796-97) 215 illiyi	374
Qacarlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1796-1925) 215 illiyi	374
Qadın zorakılığına qarşı beynəlxalq mübarizə günü (25.11.1999)	293, 311
Qan yaddaşımız	41
Qaz Emalı Zavodunun (1961) istifadəyə verilməsinin 50 illiyi	376
Qızıl Aypara Günü (07.03.2008)	66
QİÇS-ə Qarşı Mübarizə Günü (01.12.1996)	317
Qobustan rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1991) yaradılmasının 20 illiyi	383
Qori Müəllimlər Seminariyasının (1876) yaradılmasının 135 illiyi	374
Qubadlı rayonunun işğalı günü (31.08.1993)	216, 243
Qurban bayramı (06-07.11.)	292, 296
L	
Latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasının bərpa olunması haqqında qanun qəbul edilmişdir (25.12.1991)	317

Laçın rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının 35 illiyi	382
Laçın rayonunun işğalı günü	147, 160
<u>M</u>	
Mərdəkan Dendrarisinin (1966) yaradılmasının 45 illiyi	376
“Məktəb” adlı ədəbi, elmi jurnalın nəşr olunmasının (1911) 100 illiyi	375
Milli Dirçəliş Günü (17.11.1988)	293
Milli Qurtuluş Günü (15.06.1993)	169
Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü (22.07.1875)	194
Milli Musiqi Günü (18.09.1995)	245
Milli Silahlı Qüvvələr Günü (26.06.1918)	169
Milli Teatr Günü (10.03.1873)	66
Milli Təhlükəsizlik Orqanları İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (28.03.1997)	66
Mingəçevir Şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1956-cı ildə yaranan M.P.Vaqif adına şəhər mərkəzi kitabxanası əsasında) (1976) yaradılmasının 35 illiyi	383
“Molla Nəsrəddin” jurnalının nəşr olunmasının (07.04.1906) 105 illiyi	109, 121
Möminə Xatın türbəsinin inşasının (Naxçıvan, 1186) 825 illiyi	374
Müəllim Günü (5 oktyabr)	266
“Müstəqil Dövlətlər Birliyi”nin (MDB) yaradılması haqqında müqavilə bağlanmışdır(08.12.1991)	317
<u>N</u>	
Naxçıvan şəhər Mərkəzləşdirilmiş	383

Kitabxana Sisteminin (1981) yaradılmasının 30 illiyi	
Naxçıvanski C. adına Hərbi Liseyin yaradılmasının (1971) 40 illiyi	376
Narkomaniyaya və Narkobiznesə qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü (26.06.)	169
“Neftçi” könüllü idman cəmiyyətinin (1936) yaradılmasının 75 illiyi	376
Neftçilər Günü (20.09.1994)	245
Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Kitabxanasının (1936) yaradılmasının 75 illiyi	382
“Nəşri-Maarif” mədəni-maarif işləri sahəsində fəaliyyət göstərmiş xeyriyyə cəmiyyətinin (01.08.1906) yaradılmasının 105 illiyi	375
“Nicat” maarif cəmiyyətinin yaradılmasının (1906) 105 illiyi	375
Nizami Gəncəvi adına Lökbatan qəsəbə kütləvi kitabxanasının (16.11.1976) yaradılmasının 35 illiyi	295
Nizami Gəncəvi adına Naftalan şəhər kitabxanasının (1981) yaradılmasının 30 illiyi	383
Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun kitabxanasının (1936) yaradılmasının 75 illiyi	381
<u>O</u>	
Oğuz rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1976) yaradılmasının 35 illiyi	382
Olimpiya Muzeyinin yaradılmasının (2001) 10 illiyi	377
Onkologiya, Rentgenologiya və Radiologiya İnstitutunun (indiki Onkologiya Elmi Mərkəzi) (1936)	376

yaradılmasının 75 illiyi	
“Orucov Qardaşları” mətbəə-nəşriyyatının (1906-1917) yaradılmasının 105	375
Ö	
“Ölülər” əsərinin Bakıda ilk dəfə səhnəyə qoyulmasının (C.Məmmədquluzadə, 1916-cı il) 95 illiyi	375
P	
“PEN-KLUB”un (Beynəlxalq Yazıçılar Birliyi) yaradılmasının (1921) 90 illiyi	375
Polis Akademiyasının ümumi kitabxanasının (1921) yaradılmasının 90 illiyi	381
Prokurorluq İşçiləri Günü (01.10.1998)	266
R	
Ramazan bayramı	216, 242
Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin Tədris Mərkəzinin kitabxanasının (2001) yaradılmasının 10 illiyi	383
Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Sahəsi İşçilərinin Peşə Bayramı (06.12.2006)	317, 327
Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanasının yaradılmasının (21.01.1921) 90 illiyi	7
Respublika Günü (28.05.1918.)	147, 167

S	
Sabir M.Ə. adına Bakı Pedaqoji məktəbinin (1926) yaradılmasının 85 illiyi	375
Salarilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (941-983) 1070 illiyi	374
Sədərək rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (04.09.1991) yaradılmasının 20 illiyi	247
Səfəvi hökmdarı I Şah İsmayıl Xətəinin hakimiyyətə gəlməsinin (1501) 510 illiyi	374
Səfəvilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (1501) 510 illiyi	374
Səhiyyə İşçiləri Günü (17.06.2001)	169
Sərhəd Qoşunları Günü (16 dekabr)	317
Sumqayıt Dövlət Universitetinin kitabxanasının (1961) yaradılmasının 50 illiyi	382
Sumqayıt Kimya sənaye müəssisələri istehsal birliyinin (1971) yaradılmasının 40 illiyi	376
Suraxanı rayonu A.A.Bakıxanov adına Əmircan qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1926) yaradılmasının 85 illiyi	381
Ş	
Şah İsmayıl Xətai tərəfindən poçt rabitəsinin dövlət səviyyəsində təşkilinin təməlinin qoyulmasının (1501) 510 illiyi	374
Şahbuz rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin (1951) yaradılmasının 60 illiyi	382
Şəddadilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsinin (971-1075) 1040 illiyi	374

Şərq Təqvimi Pişik (Dovşan) ili	11
Şuşa rayonunun işğalı günü (08.05.1992)	147, 157
<u>I</u>	
Tarixi Abidələrin Mühafizəsi Günü (18.04.1983)	109
Telefon aparatının ixtirasının (1876, A.Q.Bell) 135 illiyi	374
Teleqramların poçt şöbələrində kompyuter şəbəkəsi vasitəsilə ötürülməsinə başlanmasının (05.2001) 10 illiyi	377
Televiziya və Radio İşçiləri Günü (06.11.)	292
Təqvimin yaranma tarixindən	8
Türkiyə Cümhuriyyətinin Zəfər Bayramı Günü (30.08.1936)	216
<u>U</u>	
Ukraynanın Çernobl şəhərində AES-də baş vermiş qəzanın (26.04.1986) 25 -ci ildönümü	109
Uşaqların Beynəlxalq Müdafiə Günü (01.06.1950)	169
Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio Verilişləri Günü (11 dekabr)	317
<u>Ü</u>	
Üç rəngli bayraq Respublikanın dövlət bayrağı kimi təsdiq edilmişdir (05.02.1991)	38
Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Günü (12.04.)	109

Ümumdünya Diabet Günü (14.11.1991)	292, 305
Ümumdünya "Dioloq və İnkişaf üçün Mədəni Müxtəliflik" Günü (21.05.2001)	147
Ümumdünya Əməyin Mühafizəsi Günü (28.04.1996)	110
Ümumdünya Gülüş Günü (01.04.1564)	109
Ümumdünya Hemofiliya Günü (17.04.1964)	109, 130
Ümumdünya İnformasiya Cəmiyyəti Günü (17.05.2006)	147
Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü (23.04.1996)	109, 138
Ümumdünya Qaçqınlar Günü (20.06.2000)	169, 185
Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü (01.03.1972)	66
Ümumdünya Poçt Günü (09.10.1970)	266, 270
Ümumdünya Salam Günü (21.11.1973)	293
Ümumdünya Sağlamlıq Günü (07.04.1949)	109, 119
Ümumdünya Tütünlə Mübarizə Günü (31.05.1987)	147
Ümumdünya Yer Günü (22.04.1970)	109
Ümumxalq Hüzn Günü (20.01.1990)	5
<u>Z</u>	
Zəngilanın işğalı günü (30.10.1993)	267, 290

Mündəricat

<i>Yanvar ayı üçün təqvim.....</i>	<i>3</i>
<i>Təqvimin yaranma tarixindən</i>	<i>8</i>
<i>Şərq Təqvimi Pişik (Dovşan) ili</i>	<i>11</i>
<i>Aslan Aslanov-85.....</i>	<i>12</i>
<i>Məryəm Mahmudbəyova-90.....</i>	<i>13</i>
<i>Elgiz Kərimov-40.....</i>	<i>14</i>
<i>Cek London-135.....</i>	<i>15</i>
<i>Zahid Xəlilov-100.....</i>	<i>17</i>
<i>Mədinə Gülgün-85.....</i>	<i>19</i>
<i>Bencamin Franklin-305.....</i>	<i>20</i>
<i>Eldar Quliyev-70.....</i>	<i>22</i>
<i>Şamil Ramazanov-35.....</i>	<i>24</i>
<i>Azərbaycan xalqının Milli Azadlıq mübarizəsi.....</i>	<i>25</i>
<i>Yalçın Nəsirov-35.....</i>	<i>26</i>
<i>Motsart Volfqanq Amadey-255.....</i>	<i>28</i>
<i>Mixail Saltıkov-Şedrin -185.....</i>	<i>30</i>
<i>Sara Aşurbəyli-105.....</i>	<i>32</i>
<i>Araz Dadaşzadə -75.....</i>	<i>34</i>
<i>Fevral ayı üçün təqvim.....</i>	<i>36</i>
<i>Qan yaddaşımız.....</i>	<i>41</i>
<i>Ceyhun Hacıbəyli-120.....</i>	<i>42</i>
<i>Bəşir Kərimov -35.....</i>	<i>44</i>
<i>Lütfi Zadə-90.....</i>	<i>46</i>
<i>Əlişir Nəvai-570.....</i>	<i>49</i>
<i>Bəhram Mansurov-100.....</i>	<i>51</i>
<i>Musa Cəlil-105.....</i>	<i>53</i>

<i>Nəriman Həsənzadə-80</i>	54
<i>Nəsirəddin Tusi-810</i>	56
<i>Şəmsi Bədəlbəyli-100</i>	58
<i>Səkinə İsmayılova-55</i>	60
<i>Abdulla Şaiq-130</i>	61
<i>Xocalı Soyqırımı</i>	63
<i>Mart ayı üçün təqvim</i>	64
<i>Hökumə Billuri-85</i>	70
<i>Yaşar Qarayev-75</i>	72
<i>Bədən tərbiyəsi və idman günü</i>	74
<i>Hikmət Nəzərli-45</i>	76
<i>Ağadadaş Qurbanov-100</i>	78
<i>Süleyman Rüstəm-105</i>	80
<i>İsa İsmayilzadə-70</i>	82
<i>Nurəddin İbrahimov-60</i>	84
<i>Zakir Bağirov-95</i>	86
<i>Beynəlxalq Novruz Günü</i>	88
<i>Kazım Ziya-115</i>	89
<i>Səməd Vurğun-105</i>	91
<i>Əli Kərim-80</i>	93
<i>Seyran Səxavət-65</i>	94
<i>Emmanuel Nobel-210</i>	95
<i>Sidqi Ruhulla-125</i>	97
<i>Cəmil Əliyev -65</i>	99
<i>Cabbar Qaryağdı oğlu-150</i>	101
<i>Rafiq Babayev-75</i>	103
<i>Dekart Rene-415</i>	105
<i>Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü</i>	106

<i>Apriel ayı üçün təqvim</i>	108
<i>Ənvər Əlibəyli-95</i>	113
<i>Kəlbəcərin işğalı günü</i>	115
<i>Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü</i>	116
<i>Etibar Hacıyev-40</i>	117
<i>Ümumdünya Sağlamlıq Günü</i>	119
<i>“Molla Nəsrəddin” jurnalı-105</i>	121
<i>Əmir Teymur-675</i>	124
<i>Yelmar Edilov-65</i>	126
<i>Qəmbər Hüseynli-95</i>	128
<i>Dünya Hemofiliya Günü</i>	130
<i>Nəsibə Zeynalova-95</i>	132
<i>Hüseyn Əliyev-100</i>	134
<i>Allahverdi Bağırov-65</i>	136
<i>Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü</i>	138
<i>Sultanməcid Qənizadə-145</i>	140
<i>Samuel Finli Briz Morze-220</i>	142
<i>Beynəlxalq Rəqs Günü</i>	143
<i>May ayı üçün təqvim</i>	145
<i>Tofiq Hacıyev-75</i>	150
<i>İlham Əliyev-50</i>	152
<i>Elşad Yəhyayev-45</i>	154
<i>İlham Həsənov-35</i>	155
<i>Taqor Rabindranat-150</i>	156
<i>Şuşanın işğalı günü</i>	157
<i>Vəli Axundov-95</i>	158
<i>Laçının işğalı günü</i>	160
<i>Sabir Rüstəmxanlı-65</i>	161

<i>Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi işçilərinin peşə bayramı</i>	163
<i>Azərbaycan Dövlət Filarmoniyası-75</i>	165
<i>Respublika Günü</i>	167
<i>İyun ayı üçün təqvim</i>	168
<i>Fatma Mehrəliyeva-85</i>	172
<i>Hamlet Xanızadə-70</i>	173
<i>Vəzir Sədiyev-50</i>	174
<i>Aybəniz Əliyeva-Kəngərli-65</i>	176
<i>Xuraman Qasımova-60</i>	178
<i>Həbib Bayramov-85</i>	180
<i>Beynəlxalq Qan Donor Günü</i>	182
<i>Şakir Salahov-45</i>	183
<i>Ümumdünya Qaçqınlar Günü</i>	185
<i>Rafiq Qasimov-80</i>	188
<i>Zakir Məcidov-55</i>	190
<i>Cahangir Cahangirov-90</i>	191
<i>İyul ayı üçün təqvim</i>	193
<i>Kərim Kərimov-40</i>	198
<i>Samir Zülfüqarov-35</i>	200
<i>Şamo Arif-75</i>	201
<i>Rembrandt Harmens Van Reyn-405</i>	203
<i>Hüseyn Əhmədov-85</i>	205
<i>Ağdamın işğalı günü</i>	207
<i>Flora Kərimova-70</i>	208
<i>Maral Rəhmanzadə-95</i>	210
<i>Corc Bernard Şou -155</i>	212
<i>Sadiq Hüseynov-50</i>	213
<i>Avqust ayı üçün təqvim</i>	214

<i>Nazim Əliverdibəyov-85</i>	219
<i>Söhrab Tahir-85</i>	221
<i>Əlisa Nicat-75</i>	223
<i>Qabil İmamverdiyev-85</i>	224
<i>Ələviyyə Babayeva-90</i>	226
<i>Emin Quliyev-35</i>	228
<i>Elmira Rəhimova-70</i>	229
<i>İsgəndər Aznaurov-55</i>	230
<i>Kamil Vəli Nərimanoğlu-65</i>	232
<i>Eldar Xəlilov-35</i>	234
<i>Xan Şuşinski-110</i>	235
<i>Fazil Mehdiyev-45</i>	236
<i>Cəbrayılın işğalı günü</i>	238
<i>Füzulinin işğalı günü</i>	239
<i>Seyfəddin Dağlı-90</i>	240
<i>Teodor Drayzer-140</i>	241
<i>Ramazan Bayramı</i>	242
<i>Qubadlının işğalı günü</i>	243
<i>Sentyabr ayı üçün təqvim</i>	244
<i>Kazımağa Kərimov-60</i>	248
<i>Əyyub Hüseynov-95</i>	250
<i>Yaşar Nuri-60</i>	252
<i>Adilə Namazova-85</i>	254
<i>Novruz Gəncəli-90</i>	255
<i>Seymur Məmmədov-40</i>	256
<i>Arif Qubadov-45</i>	257
<i>Xanlar Haqverdiyev-105</i>	259
<i>Zakir Yusufov-55</i>	261

<i>Mirələkbər İbrahimov-50</i>	263
<i>Oktyabr ayı üçün təqvim</i>	265
<i>Xocavəndin işğalı günü</i>	269
<i>Ümumdünya Poçt Günü</i>	270
<i>Abbas Zamanov-100</i>	272
<i>Ramiz Mustafayev-85</i>	274
<i>Soltanağa Bayramov-75</i>	276
<i>Kamil Əliyev-90</i>	278
<i>Arkadi Raykin-90</i>	280
<i>Nəcibə Məlikova-90</i>	281
<i>Əliheydər Qəhrəmanov-100</i>	282
<i>Pablo Pikasso-130</i>	284
<i>Qurban Abbasov-85</i>	285
<i>İqor Makayev-40</i>	286
<i>Mirzə İbrahimov-100</i>	288
<i>Zəngilanın işğalı günü</i>	290
<i>Noyabr ayı üçün təqvim</i>	291
<i>Qurban Bayramı</i>	296
<i>Tofiq Mahmud-80</i>	297
<i>Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı günü</i>	298
<i>Balaş Azəroğlu-90</i>	300
<i>Fyodor Dostoyevski-190</i>	302
<i>Güllü Mustafayeva-90</i>	304
<i>Ümumdünya diabet günü</i>	305
<i>Lətif Kərimov-105</i>	307
<i>Aqşin Babayev-75</i>	309
<i>Qadınlara Qarşı Zorakılığa Son Qoyulması Günü</i>	311
<i>Əli Vəliyev-110</i>	313

<i>Dekabr ayı üçün təqvim.....</i>	315
<i>Əlipənah Pənahov-85.....</i>	322
<i>Həsənağa Salayev-90.....</i>	324
<i>Disney Uolt-110.....</i>	325
<i>Rabitə İşçilərinin Peşə Bayramı.....</i>	327
<i>Mərziyə Davudova-110</i>	329
<i>Aqil Əliyev-85.....</i>	331
<i>Abdulla Qurbani-55.....</i>	333
<i>Ramiz Rövşən-65.....</i>	334
<i>Salatın Əsgərova-50.....</i>	336
<i>Mikayıl Abdullayev-90</i>	338
<i>Riad Əhmədov-55.....</i>	340
<i>İlham Əliyev-50.....</i>	342
<i>Ziya Bünyadov -90.....</i>	348
<i>Əlisəttar Atakişiyev-105.....</i>	350
<i>Abuzər Xələfov-80.....</i>	352
<i>Xankəndinin işğalı günü.....</i>	354
<i>Vəzir Orucov-55.....</i>	355
<i>Zeynəb Xanlarova-75.....</i>	357
<i>Əzizə Cəfərzadə-90.....</i>	359
<i>Nüsrət Kəsəmənli-65.....</i>	361
<i>Əbülfət Əliyev-85.....</i>	363
<i>Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü.....</i>	365
<i>Ə l a v ə l ə r.....</i>	371
<i>Cavanşir-1395.....</i>	384
<i>Əfzələddin Xaqani Şirvani-885.....</i>	387
<i>Nizami Gəncəvi-870.....</i>	389
<i>Aşıq Ələsgər-190.....</i>	391

<i>Şəmsi Əsədullayev-170.....</i>	393
<i>Ziya Göyöl-135.....</i>	395
<i>Mustafa Kamal Atatürk -130.....</i>	397
<i>Hüseyn Ərəblinski-130.....</i>	400
<i>Nobel Mükafatları-110.....</i>	402
<i>Əbülhəsən Ələkbərzadə-105.....</i>	404
<i>Məmmədhusəyn Şəhriyar-105.....</i>	406
<i>Mikayıl Azaflı-85.....</i>	408
<i>Yubilyarların əlifba göstəricisi.....</i>	410
<i>Əlamətdar və tarixi günlərin adlar göstəricisi.....</i>	421

ƏLƏMƏTDAR VƏ TARİXİ GÜNLƏR TƏQVİMİ

2011

Nəşriyyat redaktoru: ***T.Ağamirova***

Korrektor: ***M. Cəfərova***

Kompyuter yığımı: ***A.Abdullayeva***
N.Alısova

Kompyuter dizaynı: ***N.Alısova***
D.Hacıyeva
A.Abdullayeva

Ünvan: AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç.29

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

**M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.**

Sifariş: 33

Çapa imzalanmışdır: 26.11.2010

Tirajı: 200

Pulsuz.